АКАДЭМІЯ НАВУК БЕЛАРУСКАЙ ССР
ІНСТЫТУТ МОВАЗНАЎСТВА ІМЯ ЯКУБА КОЛАСА

Л. Ф. ШАТАЛАВА

БЕЛАРУСКАЕ ДЫЯЛЕКТНАЕ СЛОВА

ВЫДАВЕЦТВА «НАВУКА І ТЭХНІКА»
МІНСК 1975

4С(Бел)
Ш28

Навуковы рэдактар
Г. У. АРАШОНКАВА

Рэцэнзенты:
дактары філалагічных навук
С. Б. Бернштэйн, І. С. Козараў, Н. І. Талстой,
кандыдаты філалагічных навук
Г. П. Клепікава, В. Н. Тапароў

Л. Ф. Шаталава

Ш28 Беларускае дыялектнае слова. Рэд. Г. У. Арашонкава. Мн., «Навука і тэхніка», 1975.

208 с. (АН БССР. Ін-т моваазнаўства імя Якуба Коласа). У перапл.

У кнізе прадстаўлена дыялектная лексіка, сабраная аўтарам у многіх раёнах Беларусі. Гэта ў асноўным словы, якія не зарэгістраваны ў «Беларуска-рускім слоўніку» (1962), і словы, якія адрозніваюцца ад літаратурных семантыкай, словаўтваральнымі афіксамі, формай роду, месцам націску, нерэгулярнымі фанетычнымі змяненнямі.

Ш $\frac{70105-123}{M316-75}$ 69—75 4С(Бел)

ПРАДМОВА

Беларуская дыялектная лексікаграфія налічвае ўжо шмат цікавых і змястоўных слоўнікаў, але патрэба ў далейшым зборы і вывучэнні абласной лексікі яшчэ вялікая. У дадзеным слоўніку змешчана лексіка, якая збіралася аўтарам у многіх раёнах Беларусі ў час дыялекталагічных экспедыцый з 1953 па 1973 г. Тут падаюцца словы, якія адсутнічаюць у «Беларуска-рускім слоўніку» (1962), за выключэннем тых, што маюць паметы *абласное, устарэлае,* а таксама словы, якія адрозніваюцца ад літаратурных значэннем ці адценнем значэння, словаўтваральнымі афіксамі або іх адсутнасцю, формай роду, месцам націску, і словы, якія характарызуюцца нерэгулярнымі фанетычнымі змяненнямі.

Слоўнікавыя артыкулы падаюцца ў алфавітным парадку. Загалоўнае слова прыводзіцца ва ўмоўным арфаграфічным напісанні, а ў дужках пасля яго — фанетычныя варыянты. У сувязі з тым, што ў слоўніку прадстаўлена лексіка з розных раёнаў Беларусі, гаворкі якіх адрозніваюцца паміж сабой не толькі фанетычнымі, але і граматычнымі рысамі, некаторыя граматычныя асаблівасці адлюстроўваюцца не ў загалоўным слове, а ў фанетычных варыянтах. Гэта датычыць формы множнага ліку назоўнікаў на *-е (-э), -а,* а таксама дзеясловаў на *-ті (-ты), -те (-тэ).* Націск ставіцца на загалоўным слове і на фанетычных варыянтах. Пасля прыводзяцца граматычныя (для назоўнікаў — род, для дзеясловаў — трыванне, для астатніх часцін мовы — лексіка-граматычны разрад) і, калі неабходна, стылістычныя паметы. Пры назоўніках, якія ўжываюцца толькі ў множным ліку, даецца памета *толькі мн.* У тым выпадку, калі ў матэрыялах зафіксавана форма множнага ліку, хаця магчыма ўжыванне гэтага слова і ў адзіночным ліку, загалоўнае слова даецца ў форме множнага ліку з паметай *мн.* Выбухное *г* вылучаецца шрыфтам: **г**.

Значэнне слова тлумачыцца па-рознаму: пры дапамозе літаратурнага сіноніма-эквівалента (*абмылак* — змылак, *адвона* — някрута, *аселенец* — селядзец, *бубны* — шамкі, *галаплечка* — майка, *глюмка* — дзюба); апісальным шляхам (*абруч* — тупы край касы, *адціраць* — мыць бялізну, *блізна* — памылка пры тканні палатна, незатканае месца, *вобліца* — частка рукі ад далоні да локця); адсылкай да слова, якое тлумачылася раней (*аднацэпы* — тое, што і аднацэпіца, *венца* — тое, што і вена, *драчка* — тое, што і драч II).

Матэрыялы для ілюстрацыі значэння слова прыводзяцца ў спрошчанай транскрыпцыі. Націск ў ілюстрацыйным матэрыяле ставіцца толькі ў тым выпадку, калі можа быць розначытанне. Пасля кожнага прыкладу ўказваецца населены пункт, у якім запісаны матэрыялы. Калі ілюстрацыйны матэрыял не прыводзіцца, ўказваюцца толькі населеныя пункты, дзе зафіксавана слова.

ПРЫНЯТЫЯ СКАРАЧЭННІ

РАЁНЫ

Арш. — Аршанскі
Асіп. — Асіповіцкі
Баран. — Баранавіцкі
Барыс.— Барысаўскі
Браг. — Брагінскі
Брэсц. — Брэсцкі
Бяроз. — Бярозаўскі
Бярэз. — Бярэзінскі
Ваўк. — Ваўкавыскі
В.-Дзв.— Верхнядзвінскі
Віл. — Вілейскі
Віц. — Віцебскі
Вор. — Воранаўскі
Гродз. — Гродзенскі
Докш. — Докшыцкі
Драг. — Драгічынскі
Жлоб. — Жлобінскі
Жыт. — Жыткавіцкі
Зэльв. — Зэльвенскі
Іван. — Іванаўскі
Івац. — Івацэвіцкі
Калінк. — Калінкавіцкі
Кам. — Камянецкі
Кап. — Капыльскі
Кар. — Карэліцкі
Клецк. — Клецкі
Клім. — Клімавіцкі
Краснап. — Краснапольскі
Лаг. — Лагойскі
Лельч.— Лельчыцкі
Лун.— Лунінецкі
Люб. — Любанскі
Лях. — Ляхавіцкі
Маз. — Мазырскі
Маладз. — Маладзечанскі
Маст. — Мастоўскі
Міёр.— Міёрскі
Мін. — Мінскі
Мядз. — Мядзельскі
Навагр. — Навагрудскі
Нар. — Нараўлянскі
Нясв. — Нясвіжскі
Паст. — Пастаўскі
Петр. — Петрыкаўскі
Пін. — Пінскі
Пол. — Полацкі
Пух. — Пухавіцкі
Рас. — Расонскі
Свісл. — Свіслацкі
Смарг. — Смаргонскі
Стаўбц. — Стаўбцоўскі
Тал. — Талачынскі
Уздз. — Уздзенскі
Уш. — Ушацкі
Хойн. — Хойніцкі
Хоц. — Хоцімскі
Чэрв. — Чэрвеньскі

ІНШЫЯ СКАРАЧЭННІ

абразл.— абразлівае
асудж. — асуджальнае
безас.— безасабовы
выказ. — выказнік
выкл. — выклічнік
груб. — грубае
дзеепрым. — дзеепрыметнік
дзіц. — дзіцячае
ж. — жаночы род
займ. — займеннік
зак. — закончанае трыванне
зборн. — зборны
злучн. — злучнік
знач. — значэнне
зневаж. — зневажальнае
іран. — іранічнае
м. — мужчынскі род
мн. — множны лік
н. — ніякі род
наз. — назоўнік
незак. — незакончанае трыванне
пабочн. — пабочнае слова
памянш. — памяншальнае
прым. — прыметнік
прыназ. — прыназоўнік
прысл. — прыслоўе
устар. — устарэлае
часц. — часціца
экспр. — экспрэсіўнае

А

АБАДЗЁН *м.* Авадзень. *Абадзён дужа кусае кароў.* Старае Сяло Зэльв.

АБАЛО'НІСТЫЙ (оболо'ністый) *прым.* З абалонню. *Оболоністый хвэйнік, бо стегаецца смола.* Бастынь Лун.

АБАЛО'НЬ (оболо'нь) *ж.* Слой драўніны з гадавымі кольцамі. *Зрэзаў хвэйку і можна узнать, сколькі ёй год по оболоні.* Бастынь Лун.

АБАПНУ'ЦЦА *зак.* Завязаць фартух. *Абапніся хвартухом, а то плаццяя зымажыш.* Моханава В.-Дзв.

АБВА'РАНІКІ *мн.* Бульба, звараная ў лупінах. *Ля, маму, звары на абет абваранікаў, і будзім есці с кіслым малаком.* Навасёлкі Свісл.

АБДА'ШАК *м.* Застрэшак у нізе франтона. *Зрабіў шчыт у канцы хаты і зрабіў абдашак.* Альхоўка Навагр.

АБДЗЁРАК *м.* Кавалачак бульбы, які застаецца пасля здзірання яе на тарцы. *Дзяры бульбу ўсю і ні кідай бальшэя абдзёркі. О, які абдзёрак ты пакінула.* Ваўкавічы Тал.

АБДЗЁРКА *ж.* Тое, што і абдзёрак. *Мама, я ўсе рукі падрала, маленькую абдзёрку пакідала.* Варонавічы Пух.

АБДЗІ'РКІ (обді'ркі) *толькі мн.* Зрэб'е. *Обдіркі із ылну называюцца верхов'е.* Азарычы Пін. *Абдзірала лён на грэбень і сабрала многа абдзірак.* Шкураты Браг.

АБЕРЛЮ'ХТА (обэрлю'хта) *ж.* Фрамуга. *У вокновы зробыв у вэрху обэрлюхту. Вона одчыняецца увэрх.* Горск Бяроз.

АБЕ'РНІЦЫ *мн.* Дошкі, што ставяцца на калёсы замест драбін пры перавозцы сена, снапоў. *Калі трэба вазіць сена або снапы, тады кладуць аберніцы. Гэта такія дошкі, якія кладуцца па бакох цялегі.* Навасёлкі Свісл.

АБЕ'РТКА (обе'ртка) *ж.* Скіба (хлеба). *Гэ, з'еў цэлу обертку хлеба. На ўсю кулідку обертку одрэзаў.* Бобрыкі Петр.

АБЕ'ЧКА I *ж.* Прыстасаванне, на якое матаюць ніткі. *Змытала дзьве шпулі пражы на абечку.* Моханава В.-Дзв.

АБЕ'ЧКА II (обе'чка) *ж.* Абечак (у рэшаце). *Зделав обечку для сіта.* Бастынь Лун. *Абыдраў старую ліпіну і здзелаў абечку ў рэшата.* Моханава В.-Дзв.

АБЖЫ'РНЫЙ (обжы'рный) *прым.* Пражэрлівы. *Обжырный вэн, богато есть.* Бастынь Лун.

АБЗО'ЛЫ (обзэ'лы) *мн.* Першы, знадворны слой дрэва. *Чому ты дэрэво нэ обрэзов, порэзов, а обзэлы оставів.* Горск Бяроз.

АБІРЫ'ЧЫЦЬ *зак.* Ацэрабіць (пра капусту, бурачкі, бручку). *Выкапала бручку і буракі, а ціпер трэба іх абірычыць.* Сімакава Кар.

АБЛАТО'ШЫЦЬ *зак.* Абтрэсці, абабраць, абабіць. *Сягодня ноччу ўсе яблакі аблатошалі і сукі пылымалі.* Моханава В.-Дзв.
АБЛЕ'ТАК *м.* Дровы, якія пералетавалі. *На зіму загатоўленый аблетак паліць у печы. Ета дровы, якія пералетаваюць і перазімуюць.* Шкураты Браг.
АБЛЕ'ТКАВЫ *прым.* Які мае адносіны да аблетка. *Трэба зрабіць скітку, злажыць аблеткавыя дровы ў скірту.* Шкураты Браг.
АБЛІ'ПКІ *толькі мн.* *Шалёўка* (у дзвярах і вокнах). *Нада прыбіць к ушыкам абліпкі.* Якубова Рас. *У адным акне ёсць абліпкі, а ў другім нет. Прыбі к акну абліпкі.* Вароніна Рас.
АБЛІТУ'РА *ж.* Шалёўка. *Зрабі мне вокны с аблітурай. Аблітура прыбіваецца да ушакоў.* Паляцкішкі Вор.
АБМА'НКА (обма'нка) *ж.* Пустышка. *Дай дітяті обманку і буде спать.* Бастынь Лун.
АБМЕ'ШКА *ж.* Мука для абмешвання корму свінням. *Намалоў абмешкі мех, цяпер будзіць надоўга свіням абмешваць. Абмешка добра вышла еты рас.* Моханава В.-Дзв.
АБМЫ'ЛАК *м.* Змылак. *Абмылак ляжыць на брылю, вазьмі і памый ногі.* Моханава В.-Дзв.
АБМЫ'ЛКІ *толькі мн.* Мыльная вада, у якой мылі бялізну. *У абмылках памый атнімку.* Моханава В.-Дзв.
АБНО'ГА (обно'га) *ж.* Пылок, які збірае і нясе пчолка на лапках. *Пчолка собірае з квятков пылок і на лапках несёт обногу.* Бастынь Лун.
АБНО'ЖКА (абно'шка) *ж.* Тое, што і абнога. *Пчыла нясецъ абношку на ношках.* Сляяўшчына Рас.
АБО'ЛТУС *м.* Асталоп. *Аболтус еты нічога не дзелаіць, а толькі ляжыць і спіць.* Моханава В.-Дзв.
АБО'РАГ (обо'рог) *м.* Прыстасаванне з чатырох слупоў і пад'ёмнай стрэшкі для сена. *Зробыв оборога на сено, кэб нэ замокало. Оборог мает толькі стрэху, а стэн нэма.* Горск Бяроз.
АБО'РНІК *м.* Вушка ў лапці. *Нада вітушкі ўцягнуць у аборнік і абуць лапці. Пырваўся адзін аборнік у лапці.* Даўгабор'е Рас. *Уцягнула вітушкі ў аборнікі лапцей і абула лапці.* Сляяўшчына Рас.
АБРА'ДЗІЦЦА (обра'діцца) *зак.* Адзецца прыгожа. *О, вэй, вэй, ак вэна обраділаса хорошэ, хорошэ платье наложыла.* Бастынь Лун.
АБРО'ТНІК (обру'тнік) *м.* Повад пры аброці. *Прыв'яжы ік оброці обрутнік. Возьміце обрутнік у рукі, дай ведзіце коня.* Бобрыкі Петр.
АБРУ'ЗГНУЦЬ *зак.* Апухнуць, ацячы (пра твар, ногі). *У міне ногі абрузглі дужа.* Моханава В.-Дзв.
АБРУ'Ч *м.* Тупы край касы. Парэчча, Асёткі, Якубова Рас. *Палатно лопнула аш ды самага абруча ў касе. Абруч у касе тоўшчы за палатно.* Міратычы Кар. *Кыса скасілася аш да абруча.* Булыніна Рас.
АБРЫ'Д (абры'т) *м.* Утора. *Дзешка складаецца с клёпак, у клёпках вырызаюцца абрыды, а ў абрыт устаўляецца дно. Абрыт дрэнна вырызаў.* Якубова Рас.
АБРЭ'ЗГЛЫЙ (обрэ'зглый) *прым.* Апухлы. *Вон обрэзглый, у его тэло обрэзглое, як пальцэм ткнув у тэло, то получаецца бо мысочка маленька.* Горск Бяроз.
АБСА'ДА (апса'да) *ж.* Аправа (для вакон і дзвярэй). *Прыгытываў апсаду для дзьвярэй і вокан.* Моханава В.-Дзв.

АБСКАБЛІ'ЦЬ (апскаблі'ць) *зак.* Акарыць. *Пайду апскаблю брвеньня, а то стала порціцца.* Моханава В.-Дзв.
АБСТРАКІ'ВІЦЬ (апстракі'віць) *зак.* Апячы (крапівой). *Усе лыткі апстраківіла страківой.* Сляяўшчына Рас.
АБУЛО'НКА *ж.* Шыба. *У вакне пабілася абулонка, нада засцякліць.* Моханава В.-Дзв.
АБУ'РАНЫ *толькі мн.* Дробныя каласкі, саломка, якія астаюцца пры арфаванні збожжа. *Калі жыта веюць ці арфуюць, пух лажыцца зразу, а за пухам лажацца абураны, а за абуранамі лажыцца пазадьдзя, а за пазадьдзям лажыцца чалавое жыта.* Шкураты Браг.
АБХАДЗІ'ЦЦА (апхадзі'цца) *незак.* Упраўляцца па гаспадарцы. *Трэба іці апхадзіцца каля скаціны.* Ністанішкі Смарг.
АБЦЭ'НГІ (обцэ'нгі) *толькі мн.* Абцугі. *Дай обцэнгі вырваті гоздь.* Бастынь Лун.
АБЦЯ'ЖКІ (апця'шкі) *толькі мн.* Адходы пры трапанні лёну. *Лён трыпалі і апцягвалі апцяшкі, а с апцяшкаў вілі вяроўкі.* Сляяўшчына Рас.
АБЧО'СКІ (апчо'скі) *толькі мн.* Пачассе. *Калі чысалі лён сьвінэю шчоткаю, у руках астываўся кужаль, а на шчоткі апчоскі.* Ваўкавічы Тал.
АБШЛО'Г (апшло'х) *м.* Манжэта. *У каптане ў рукаве ў нізу апшлох прышы. Ушы ў апшлох гузіка.* Міратычы Кар.
АБШЛУКАТО'ВАЦЬ (обшлукото'ваць) *незак.* Абабіваць. *Просо обшлукотовалі, сушылі, тоўклі і варылі.* Бобрыкі Петр.
АБШЫ'ЎКА (обшы'вка) *ж.* Пояс у фартуху. *Уврсэ хвартух обшыты обшывкою.* Азарычы Пін.
АБЫЙСЦІ'СЯ *зак.* Пабегаць (пра карову). *Карова мыя абыйшлася, цельная.* Даўгабор'е Рас.
АБЯЧЭ'ЙКА I (абічэ'йка) *ж.* Прыстасаванне, на якое матаюць ніткі. *Ныпрала рукуятку і змытала на абічэйку.* Сляяўшчына Рас.
АБЯЧЭ'ЙКА II (абічэ'йка) *ж.* Біч (у цэпе). *Угорынай прывізаў абічэйку да цапавіліна.* Сляяўшчына Рас.
АБЯЧЭ'ЙКА III *ж.* Павека. *Яна ўжо закрыла свае абячэйкі — спіць. Не, адна абячэйка аткрыта, муся не спіць.* Стайкі Барыс.
АБЯЧЭ'ЙКА IV (абічэ'йка) *ж.* 1. Абечак (у рэшаце). *Здзелаў абічэйку на рэшата.* Вароніна Рас. 2. Абруч у жорнах. *У жорнах на верхні камень набіваюць абічэйку.* Якубова Рас.
АВАДЗЁН *м.* Авадзень. *Карову ўкусіў авадзён. Авадзён дужа кусаецца.* Навасёлкі Свісл.
АВЕ'ЧАЧКІ *мн.* Коцікі вярбы. *На краснай вярбе авечачкі ўжо параслі. Якія жоўтыя авечачкі на галінцы вярбы.* Шкураты Браг.
АВО' *часц.* Вось. *Во ён тут ляжыць, а я вярчусю, ішчу тапор.* Моханава В.-Дзв.
АВО'Й *выкл.* Выражае здзіўленне. *Авой, які ён прыгожы, я такіх не відзела.* Моханава В.-Дзв.
АВО'Й-ВОЙ *выкл.* Тое, што і авой. *Авой-вой, што ён тут нарабіў, што мы будзім дзелаць!* Моханава В.-Дзв.
АВУ'ЦЬ *выкл.* Ужываецца, калі адганяюць качак. Мнюхі, Казлы, Якубовічы, Пацеенкі Міёр., Раўбічы Мін.
АГА'РТАЦЬ (агы'ртаць) *незак.* Абмятаць (муку ў жорнах). *Агыртаць муку ў жорнах у дзірку.* Ваўкавічы Тал.
АГА'ТКІ *толькі мн.* Бяссмертнік. *Агаткі растуць на сухом месцы і дзе пясок е. Агаткі трэба піць, калі пячонка баліць.* Навасёлкі Свісл.

АГІ′ЛЬ *выкл.* Ужываецца, калі адганяюць гусей. *Агіль атселя!* Барыскі Лаг. *Агіль, пашлі!* Моханава В.-Дзв. *Агіль, куды вы!* Мнюхі Міёр.

АГІ′ЛЯ *выкл.* Тое, што і агіль. Моханава В.-Дзв.

АГЛАБІНА′ *ж.* Аглобля. *Паламалася аглабіна, ды яшчэ ў дарозі. Клямар прыбіты да аглабіны, на які адзяваюць атосы.* Міратычы Кар.

АГЛАБНЯ′ *ж.* Тое, што і аглабіна. *Я сабе зрабіў добрую бярозавую аглабню.* Барыскі Лаг.

АГЛА′ДКА *ж.* Аладка. *Купыла вэртяжку, кэб було у чом колотыты огладкы.* Горск Бяроз.

АГЛЕ′ДЗЕЦЬ *зак.* Угледзець. *Схывала добра грошы, не, іна ш агледзела і ўзіла.* Моханава В.-Дзв.

АГЛО′БНЯ *ж.* Тое, што і аглабіна. *Отэсные зубкы прыбываемо до аглобні.* Горск Бяроз. *Паламалася аглобня, трэба зрабіць новую.* Заазер'е Віл. *Я яшчэ летам загатовіў аглобні ў возі.* Стайкі Барыс.

АГНЁВІСКА (огнёвыско) *н.* Вогнішча. *Пастухы разложылі огнёвыско.* Горск Бяроз.

АГНІ′СКА *н.* Тое, што і агнёвіска. *Пастушкі кінулі агніска, трэба патушыць.* Паляцкішкі Вор.

АГНО′ЕК (огно′ек) *м.* Гніляк. *Добрэ була дэрэвына, лэжала покы зогныла, і лэжыт огноек.* Горск Бяроз.

АГНЯВІ′СКА *н.* Пажарышча. *Хата згарэла, а засталося толькі агнявіска.* Паляцкішкі Вор.

АГРЫ′ЗАК (огры′зок) *м.* Кавалачак бульбіны, які застаецца пасля здзірання яе на тарцы. *Во добрэ дэрэ бульбу, шчо і огрызков нэма.* Паплавы Бяроз. *Драла на тарку бульбу, а агрызкі кідала ў рашку.* Калюга Лаг.

АГРЭ′БАЦЬ (огрэ′бацъ) *незак.* Папраўляць бульбу пасля абганяння. *Картоплі обогнаў, а цепер трэбо іці огрэбаць.* Бобрыкі Петр.

АДАПХНУ′ЦЦА *зак.* Расплаціцца, разлічыцца з вялікімі цяжкасцямі. *Пазыч у яго грошы, дык тады і не адапхнесся і каровай.* Моханава В.-Дзв.

АДАРО′БКА (адаро′пка) *ж.* Прыстасаванне, на якое матаюць ніткі. *Адаропка робіцца с кары. На адаропку мытаім прадзіныя ніткі.* Якубова Рас. *Раней ніткі мыталі юрком на адаропку.* Вароніна Рас. *Пачынак бальшый, і яго мыталі на адаропку.* Сяляўшчына Рас.

АДБІРА′ЦЬ *незак.* Выразаць пазы. *Адборнікам адбіраюць чэцьверць на раму, на дзьверы.* Шкураты Браг.

АДБІ′ЎКА *ж.* Перагародка. *Адбілі адбійку на кухні.* Ністанішкі Смарг.

АДБРО′ДЗІЦЬ (одбро′дыты) *зак.* Адбрадзіць. *Трэбо ногамы одбродыты, а тоды косыты, кэб чужого нэ зохвотыты.* Горск Бяроз.

АДВАРО′ТКА I *ж.* Лішак асновы ў шырыну пры накіданні ў ніты і бёрда, які ідзе назад. *Пераснавала кросны, бёрда дванаццаць пасмаў, а я наснавала трынаццаць, вот і ідзе адваротка назад.* Жахавічы Маз.

АДВАРО′ТКА II *ж.* Борт пінжака. *Зрабіў у піджаку адваротні няроўныя, адна адваротка большая, а другая меншая.* Шкураты Браг.

АДВЕ′ДКІ (атве′ткі) *толькі мн.* Адведзіны. *Хведараха радзіла сына, заўтра пайду ў атветкі.* Моханава В.-Дзв.

АДВО′НА (атво′на) *прысл.* Някрута. *Прадзі кужаль атвона, а не крута.* Сяляўшчына Рас.

АДВО′ННА (атво′нна) *прысл.* Тое, што і адвона. *Спрадзі мне воўну атвонна і нікрута.* Вароніна Рас.

АДВО′НЫ (атво′ны) *прым.* Адхонны. *У пуні дужа атвоная стрыха.* Сяляўшчына Рас.

АДГУ′СТАК (одгу′стак) *м.* Ніжняя частка снапа. *В одгустках много колост'я е.* Дзмітравічы Кам.

АД′Е′ДКІ (од′е′дкі) *толькі мн.* Аб'едкі. *Осталоса много од'едкэв на столе.* Бастынь Лун.

АДЗЁР (одёр) *м.* Памост на дрэве, дзе стаяць вуллі. *Прыготовів одёр на стэйло, буду засмыкаті вулей на дэрэвіну.* Бастынь Лун.

АДКАЛАЦІ′ЦЬ (одколоті′ті) *зак.* Аддзяліць, вылучыць частку з гаспадаркі. *Мачыха і батько одколотілі его, нэ захотелі жыті з ім і далі малую частку хозяйства.* Азарычы Пін.

АДКАЛЬКАВА′ЦЬ (аткалькава′ць) *зак.* Перазняць малюнак праз капірку. *Трэба мне гэты рысунак аткалькаваць і вышыць макатку.* Навасёлкі Свісл.

АДКАСНУ′ЦЦА (аткасну′цца) *зак.* Адрачыся. *Я стала бедная, дык ат міне ўсе аткаснуліся і ніколі воч не пыкажуць ка мне.* Моханава В.-Дзв.

АДКІ′ДКА (одкі′дка) *ж.* Верацяно пражы. *Прадэмо на вэрэтэно, напралі однэ вэрэтэно — одна одкідка, другэе — другая одкідка.* Азарычы Пін.

АДКРУЦІ′ЦЬ (одкруты′ты) *зак.* Адламаць. *Одкрутыла осушка от бохана і ідучы з'ела.* Горск Бяроз.

АДЛІ′Ў (атлі′ў, одлі′ў) *м.* 1. Стрэшка ў нізе франтона для сцёку вады. *Для ісцёку вады ўкладаюцца адліву па шалёўцы церас усю сцяну.* Шкураты Браг. *Забіў закот і зрабіў атліў, кап выда ні зылівала сцяну.* Сяляўшчына Рас. 2. Драўляны жалабок для сцёку вады. *Зделав одлів, кэб вода стэкала.* Бастынь Лун.

АДНАЗІ′МАК *м.* Аднагадовае жарабя. *Жарабочак, які адну зіму гыдываўся,— завём адназімак.* Сяляўшчына Рас.

АДНАЦЭ′ПІЦА (одноцэ′піца) *ж.* Памылка пры ўкіданні асновы ў ніты, калі замест адной ніткі ўкінулі ў ніт дзве. *Праз усё палатно ідзе одноцэпіца. От кідала ў ніты і не ўкінула одну нітку ў ніт, а дзьве.* Бобрыкі Петр.

АДНАЦЭ′ПЫ (одноцэ′пы) *мн.* Тое, што і аднацэпіца. *Основала лішнія ніткі, і трэбо ўсмыкаты ў одын цэпок дзьве ніткі. Вось гэто і е одноцэпы.* Азарычы Пін.

АДНІ′МКА (атні′мка) *ж.* Ануча, якой вымаюць гаршкі з печы. *Атнімка — катлы атнімаць с печы.* Сяляўшчына Рас. *Вазьмі атнімку і зьнімі кацялок з прыпічка.* Моханава В.-Дзв.

АДНО′ЧАПКА *ж.* Тое, што і аднацэпіца. *Прас усе палатно ідзе адночапка.* Шкураты Браг.

АДПЯЧЫ′ (отпечы′) *зак.* Аддубасіць. *Возьмі дзягу і добро ему отпечы, коб ён знаў.* Бобрыкі Петр.

АДРЭ′ЗКІ (атрэ′зкі) *мн.* Старыя боты з адрэзанымі халявамі. *Знасіла боты, атрэзала хылявы, а цяпер атрэскі нашу.* Вароніна Рас.

АДСВЯНЦІ′ЦЬ (атсвянці′ць) *зак.* Аддубасіць. *Вот я атсвянцію яму пы мяккаму месту, што болей не будзіць мянціць языком, як лыпатай.* Моханава В.-Дзв.

АДСКО′ЧЫЦЬ (атско′чыць) *зак.* Сесці на ніжняй скарынцы (пра хлеб). *Мой хлеб адскочыў, бо ён салодкі, а не кіслы.* Шкураты Браг.

АДСМЫ'КАЦЬ (одсмы'каты) *зак.* Адсунуць. *Вы нэ сядэтэ, трэбо стэл отсмыкаты, тоды вы сядэтэ.* Азарычы Пін.
АДСТО'ЙНІК (атсто'йнік) *м.* Бляшаная банка для адстойвання малака. *Нацадзіла малака ў адстойнік і паставіла ў калодзеш отстаяцца.* Барыскі Лаг.
АДХА'ІЦЬ (атха'іць) *зак.* Адхадзіць, вылечыць. *Ён дужа хворы, а я яго чуць-чуць атхаіла.* Моханава В.-Дзв.
АДХА'КАЦЦА (атха'кацца) *зак.* Аддыхацца. *Стары так зайшоўся, што чуць атхакаўся.* Моханава В.-Дзв.
АДХО'НАВАТА (атхо'навата) *прысл.* Някрута. *Добра спрала вайну, атхонавата, някрута.* Моханава В.-Дзв.
АДЦІРА'ЦЬ (ацьціра'ць) *незак.* Мыць бялізну. *Намачыла ў цэбары плацьця, а цяпер буду ацьціраць і пайду на проламку пылыскаць.* Ваўкавічы Тал. *Я цепер ацьціраю плацьце, а тогды пойду муць на копанку.* Бобрыкі Петр.
АДЫХО'Д (адыхо'т) *м.* Лішак асновы ў шырыну пры накіданні ў бёрда, які ідзе назад. *Снавала-снавала і наснавала лішку, от цяпер і ідзе адыхот у кроснах.* Каралёў Стан Мін. *У краснах ідзе адыхот, нада ш во, піраснавала.* Стайкі Барыс.
АЖАРГА'ЦЬ (ажырга'ць) *зак.* Сесці вярхом. *Ажыргаў услон і сядзіць, як барын.* Моханава В.-Дзв.
АЖМЕ'НІЦЬ (ожме'ніть) *зак.* Натрудзіць руку ў час жніва. *Я жала жыто і ожменіла руку.* Бастынь Лун.
АЖУ'ЛЬ *выкл.* Ужываецца, калі адганяюць гусей. *Ажуль, пашлі!* Мнюхі Міёр.
АЗЯ'ЦЬ *зак.* Узяць. *Азіла молока солодкого, туды накрышыла хлеба, от я і зробіла собе потопцы смачные.* Бобрыкі Петр. *Азьмі капіцу і прыв'яжы біча ік цапілну.* Шкураты Браг.
АК *злучн., часц.* Як. *От ак жарко, гэ. Ак залезла ў дрыгву, дак і вулізьці не могу, зямля дрожыць. Не наелаcа корова, хлябой ідзе, ак бо хлябою.* Бобрыкі Петр.
АКАМЁЛАК (акамёлык) *м.* Дзяркач. *Венік зьмёўся, астаўся акамёлак.* Якубова Рас.
АКАРПЕ'ШВАЦЬ *незак.* Апрацоўваць. *Як свой агарод, так акарпешвая, а ка мне не пашла, хворая.* Шкураты Браг.
АКАЧАНЕ'ЦЬ I *зак.* Здохнуць (аб жывёле). *Мыя свіня акачанела за ноч.* Моханава В.-Дзв.
АКАЧАНЕ'ЦЬ II *зак.* Змерзнуць. *Бальшы марос, я надзеў боты, дык у мяне ногі акачанелі, чуць аьцэёр.* Моханава В.-Дзв.
АКЕ'НЦА (оке'нцэ) *н.* Адтуліна для выграбання мукі з жорнаў. *У жорнах зроблено окенцэ, праз ето окенцэ высыпаем муку з жорон.* Бастынь Лун. *Зрабіў у жорнах скрыню, а ў скрыні зрабіў акенца, кап лепей было выграбаць муку.* Альхоўка Навагр.
АКІ' *займ.* Які. *О, акі грубы ву прынеслі шупуль.* Бобрыкі Петр.
АКЛА'ДНІЦА *ж.* Дошка, якая кладзецца на калёсы пры вывазцы гною. *Калі трэба вазіць гной, кладуць на вос акладніцы. Прынясі акладніцу і палажы на калёсы.* Навасёлкі Свісл.
АКЛА'ДЫЧ *м.* Абруч (у рэшаце). *Пляцёнка ў рэшаце нацягваяцца на абечку і абіваяцца акладычам.* Навасёлкі Свісл.
АКНО' *н.* 1. Лаз у склеп. *Замалое зрабіў акно ў склепе, што каша ні ўсадзіць.* Навасёлкі Свісл. 2. Тое, што і акенца. *Здзелаў у жорнах яшчык, а ў яшчыку здзелаў акно для ссыпу мукі.* Барыскі Лаг. 3. Прамежак у кашы паміж рэбрамі. *У кошэліско есть дужка, тоды устовляюцца вокна з дубцэв, а сілегою заплетуюць, дай кэш.* Бастынь Лун.
АКО'ЛУШАК (око'лушак) *м.* Акраец. *Я одрэзала ад бохана хлеба околушка і положыла на торэлку.* Азарычы Пін.
АКО'НІЦА (око'ныца) *ж.* Аканіца. *Оконыцы от хорошы пороблены до окон. От оконыца, дык оконыца.* Горск Бяроз.
АКО'НЦА *н.* Тое, што і акенца. *У жорнах — скрыня, а ў скрыні е аконца, праз якое выграбаюць муку.* Заазер'е Віл.
АКРА'ЕЧКА (окра'ечка) *ж.* Абрэзак матэрыялу. *Убэры окраечкі со стэла. Во ета окраечка прыгодіцца.* Бастынь Лун.
АКРА'ЙКА *ж.* Спавівач. *Ідзе баба ік бабу, дак брала полачкі і акрайку саматканую. Гэтай акрайкай спавівала дзіцятка.* Шкураты Браг.
АКРО'М (окро'м) *прысл.* Асобна. *Надо окром жыть і есті окром.* Бастынь Лун.
АКРУ'ЧАНКА *ж.* Шарсцяная хустка. *Завяжы акручанку, а то будзя халодна.* Вострава Маст.
АКУ'ТАЦЦА (оку'тацца) *незак.* Накрыцца. *На куделі радюшку пошыла, добрэ буде окутацца.* Бастынь Лун.
АКУ'Ц *выкл.* Ужываецца, калі адганяюць парасят. *Акуц, пашлі!* Моханава В.-Дзв.
АКУ'ЧНІК (окучнік) *м.* Шуляк. *Окучнік усіх курэй падрав.* Бастынь Лун.
АЛЕ'ХА (олеха) *ж.* Алешына. *Олеха росте у булоті.* Бастынь Лун.
АЛЁС *м.* 1. Гразкае, багністае месца. *Алёс — месца, дзе стаіць вада і ніколі не высахая. Туды зайсці і заехаць нельга, там растуць кіяшкі і ўсякая дрань.* Шкураты Браг. 2. Густы зараснік. *Оля', які алёс, што ніяк ні пралесці, а тудака е і шчырыя грыбы. Трэба ўзяць сакеру і прачысціць алёс.* Навасёлкі Свісл.
АЛЁШКА (олёшка) *ж.* Тое, што і алёха. *У гаі бувае ростэть і олёшка, і бэрэзка, і кусты.* Бастынь Лун.
АЛІВЯ'РКА *ж.* Змазачнае масла. *Дужа добра алівярка да машыны. Добра змаш машыну алівяркай.* Навасёлкі Свісл.
А'ЛЧНЫ *прым.* Прагны. *Уго, ён жа такі алчны, што ў яго нічога ні дыстаніш.* Моханава В.-Дзв.
АЛЬШЫ'НА (ольшы'на) *ж.* Тое, што і алёха. *Зрэзав ольшыну на дрова.* Горск Бяроз.
АЛЬШЭ'ВІНА *ж.* Алешына. *Альшэвіна вельмі тоўстая, трудна пілаваць.* Барыскі Лаг.
АЛЬШЭ'УНІК *м.* Алешнік. *Пагонім кароў пасціць у альшэўнік.* Барыскі Лаг.
АЛЯ' (оля') *выкл.* Выражае здзіўленне. *Оля', які алёс, што ніяк ні пралесці, а тудака е і шчырыя грыбы.* Навасёлкі Свісл.
АМІНГІ'Т *м.* Менінгіт. *Іна амінгітам хварэла, а цяпер спахаловая.* Сяляўшчына Рас.
АМУНІ'ЧНІК *м.* Рымар. *Ідзі да амунічніка і папрасі ў яго хамута.* Шкураты Браг.
АМУ'Т *м.* Вір. *Пашоў купацца на рэчку, пупаў у амут і утапіўся.* Моханава В.-Дзв.
АМЯ'ГНУЦЬ *зак.* Стаміцца. *Пакуль у яго чаго даб'ешся, дак сам амягнеш.* Шкураты Браг.
АНБА'Р *м.* Свіран. *У нас анбара не было, а была клець. Анбар быў у багатых.* Моханава В.-Дзв.

АНБУЗАВА'ЦЬ (анбузова'ті) *незак.* Перабіраць, капрызіць. *Вэн у мэне такі, што часто ўмее анбузоваті. Дам есті, а вэн не есть, а усё анбузуе.* Бастынь Лун.
АНДЫ'К *м.* Індык. *Андык сердітый, распустів пэр'е.* Бастынь Лун.
АНДЫ'ЧКА *ж.* Індычка. *Андыка зарэзала, а андычку пакінула на племе.* Бастынь Лун.
АНЕ'ГДАЧКІ *прысл.* Нядаўна. *Я анегдачкі відзіла яе на бызары.* Моханава В.-Дзв.
АНЕ'ГДЫСЬ *прысл.* Тое, што і анегдачкі. *Анегдысь я была на кірмашы і купіла стаўбун.* Моханава В.-Дзв.
АНІ'БЫЛЬ *м.* Чорт. *Анібыль яго ведаіць, куды ён пашоў. Ідзі, атстань, анібыль ты, ат мяне.* Сяляўшчына Рас.
АНІГУГУ' *прысл. іран.* Нічога няма. *Ідзі ў клець і паглядзі, што ў засеку анігугу!* Моханава В.-Дзв.
АНО'Ц *выкл.* Ужываецца, калі адганяюць коней. *Аноц, аноц, пашоў!* Моханава В.-Дзв.
АНТРО'БЫ (антро'бу) *толькі мн.* Вантробы. *Заколоў кабана і выпусціў антробу ў ночву.* Бобрыкі Петр.
АПА'ЛІНЫ *толькі мн.* Адходы пры апаланні круп, зерня. *Сапалала крупы, апаліны вылецелі, а крупы асталіся ў начоўках.* Старонка Асіп.
АПА'ЛКА *ж.* Яечня. *Палажыла масла на скавараду, із трох яец сьпякла на сьнядане апалку.* Міратычы Кар.
АПАЛО'НКА (ополо'нка) *ж.* Палонка. *Ідзі просечы ополонку, я пойду полоскать сорочкі.* Бастынь Лун.
АПА'ЛУБКА *ж.* Бляшаная аправа ў жорнах, што набіваецца на ніжні камень і калоду, на якой ён ляжыць. *У жорнах ніжні камень кладом на калодку і абіваем апалубкай кругом калодкі і каменя.* Шкураты Браг.
АПЕЧЧА' (опе'ч'е) *н.* Запечак. *Постол лежыць за опеч'ем на печы.* Бобрыкі Петр.
АПІВО'Ш *м.* П'яніца. *У яе мужык апівош, усё п'е і п'е гарэлку.* Міратычы Кар.
АПІ'ЛАК (опы'лок) *м.* Аполак. *Одпіловалі от дэрэвіны опылок, посля піловалі доскі.* Бастынь Лун.
АПЛА'ВА (опла'ва) *ж.* Лівень. *От оплава сільная, аж банечкі схапаюцца. Оплава усё заліла, по гуліцы ні пройті.* Бастынь Лун.
АПО'ЛАЦ *м.* Кавалак (сала). *Парэзала сала на бальшыя аполацы і злажыла ў кубеляц.* Міратычы Кар.
АПО'ЛАЦЬ *незак.* Палоць. *Трэба грады аполаць, а то травы многа.* Альхоўка Навагр.
АПО'РКІ *мн.* Старыя боты з адрэзанымі халявамі. *Што ты босы ходзіш, надзень апоркі. Боты знасіў, адрэзаў халявы і нашу апоркі кыля хаты.* Моханава В.-Дзв.
АПО'СЛЕ *прысл.* Пасля. *Пойдзем цяпер у грыбы, апосле я не пайду.* Моханава В.-Дзв.
АПО'ЎЗІНЫ *толькі мн.* Шкура вужакі, скінутая ў час ліняння. *Глядзіце, во ліжаць апоўзіны вужакі. Вужака ліняла і скінула с сябе апоўзіны.* Моханава В.-Дзв.
АПРА'ТАЦЬ *зак.* Агледзець, дагледзець, абмыць. *Стамадзіок ты, ня можаш сябе апратаць.* Шкураты Браг.
АПРА'ТВАЦЦА I *незак.* Уходжвацца са скацінай. *Оля, яна ўжо спратвацца пашла, а ці ні рано есці скаціне.* Навасёлкі Свісл.

АПРА'ТВАЦЦА II *незак.* Адзявацца. *Трэба цяплей апратвацца, а то здараво на дворы.* Навасёлкі Свісл.
АПРУ'ЦІЦЦА *зак.* Тое, што і акачанецъ I. *Мыя карова за ноч апруцілася.* Моханава В.-Дзв.
АПРЭ'СНЯК (опрэ'сняк) *м.* Пірог з прэснага цеста. *Іспэкла опрэсняк і наробыла квасу дзжного.* Горск Бяроз.
АПСІ'К *выкл.* Ужываецца, калі адганяюць ката. *Апсік! кап цябе чорт!* Моханава В.-Дзв.
АПУ'ЗІНЫ (опу'зыны) *мн.* Апоўзіны. *На верх стога кладэм опузыны, коб вэтэр нэ сорвав вэрха.* Горск Бяроз.
АПУ'ЛЬ *выкл.* Ужываецца, калі адганяюць куранят. Моханава В.-Дзв.
АПЫ'ЛЬ *выкл.* Тое, што і апуль. Моханава В.-Дзв., Мнюхі, Казлы, Якубова Міёр., Вароніна Рас.
АПЫ'ЛЯ *выкл.* Тое, што і апуль. Якубовічы Рас., Моханава В.-Дзв., Казлы, Мнюхі Міёр.
АРАБЕ'ЕК (оробэ'ек) *м.* Верабей. *Оробэек зробів кубло пуд стрэхою.* Бастынь Лун.
АРЖЫ'ШЧА *н.* Іржышча. *Жыта пажалі і звезьлі, а засталося аржышча. Бес нас пакасілі аржышча і нам не пакінулі.* Ністанішкі Смарг. *Жыта жжалі, асталося аржышча. Гані кароў на аржышча.* Паляцкішкі Вор.
АРЖО'ННЕ *н.* Іржышча, астаткі сцяблоў. *Высока жнеш і пакідаеш высокае аржонне.* Заазер'е Віл.
АРО'МЫЙ *прым.* Гужавы (пра хамут для ворыва, баранавання). *Вазьмі аромый хамут і запражы кыня ў акучнік і ецъ бульбу гыняць.* Сяляўшчына Рас.
АРУ'Д (ару'т) *м.* Засек. *У мяне была клець, а ў клеці былі аруды.* Мнюхі Міёр. *У свірня ёсць аруды, куды мы сыпям збожа.* Ністанішкі Смарг.
АСА'ДЗЬБА *ж.* Сядзіба. *Во, гэта мая асадзьба.* Паляцкішкі Вор.
АСВІ'НКА (осьві'нка) *ж.* Драўляная пасудзіна для збожжа. *Насыпала цэлу осьвінку жыта.* Бастынь Лун.
АСЕ'ЛЕНЕЦ (осэ'лэнэц) *м.* Селядзец. *Купіла ляку із осэлэнцов.* Горск Бяроз.
АСЕ'ЛАЧАК *м.* Частка сенажаці за гародамі. *Асёлачак скасіў. Асёлачак нівялічкі, кусочак санажаці за агародамі.* Ністанішкі Смарг.
АСКЛЕ'ЦЬ *зак.* Прамерзнуць, замерзнуць. *Я ўчора была на бызары, а калі ехала дамоў, дык так асклела, што зуп на зуп ні пыпыдала.* Моханава В.-Дзв.
АСКЛІ'ЗНУЦЬ *зак.* Аслізнуць. *Мяса мала пасаліла, было цёпла, і яно асклізнула.* Моханава В.-Дзв.
АСКЛО'БІЦЬ (оскло'біті) *зак.* Акарыць. *Трэба дэрэвіну оскло-біті, а то гніе.* Бастынь Лун.
АСКО'БЛІНЫ *толькі мн.* Шалупінне. *Ідзі скрапці бульбу, а аскобліны памый і звары курам.* Заазер'е Віл.
АСМА'ЛАК I (осма'лок) *м.* Бульба з прыгаркамі. *Знімі асмалкі з бульбы і таўчы ком.* Міратычы Кар. *Дай мне осмалкы із зварэной бульбы. Одын осмалок мне дай.* Горск Бяроз.
АСМА'ЛАК II *м.* Смаляк. *Прынясі асмалкаў печ паттапіць. Во, гэты добры асмалак і гарыць добра.* Міратычы Кар.

АСМІ′НКА (осмі′нка) *ж.* Скрыпачка для мукі. *Насыпала осмічку айсянай мукі.* Бастынь Лун.

АСМО′Л (осмо′л) *м.* Амярцвелая смалістая частка хвоі. *Осмол у хвэйцы, стала сохнуті хвэйка.* Бастынь Лун.

АСМЫКА′ЦЦА (осмыка′тыса) *незак.* Асыпацца (пра пражу). *Нэ вы вэлькы чашкы на клубок, бо будут осмыкатыса.* Горск Бяроз.

АСМЫ′ЛКІ (осмы′лкі) *мн.* Смалякі. *Накопалі осмылков на пыдпалку дров.* Бастынь Лун.

АСМЫ′ЧАНЫ *толькі мн.* Адходы пры трапанні лёну. *Калі трэплюць лён, то апцягваюць асмычаны.* Міратычы Кар.

АСНО′ЎКА *ж.* Лішка асновы ў шырыну пры накіданні ў ніты і бёрда, якая ідзе назад. *Аснойка ідзе назат, бо параснавала замнога.* Паляцкішкі Вор.

АСНЫ′ (осны′) *мн.* Пер'е, якое адрастае пасля лінькі птушак. *Зарэзала курыцу, стала скубаты пэр'е, а у ее одны осны.* Горск Бяроз. *Зарэзала куру і чуць ободрала, много основ.* Бастынь Лун. *Зарэзала курку, оскубла пер'е, а пуд пер'ем одны осны.* Бобрыкі Петр.

АСТАНАВІ′ЦЬ (остонові′ті) *зак.* Сшыць (полкі ў спадніцы). *Трэбо остоновіті полы ў спадніцы, бо я хочу ее надеті.* Азарычы Пін.

АСТА′НАК (оста′нок) *м.* Астатак тканіны. *Шыла андарака і оставса останок.* Бастынь Лун.

АСТАРО′НАК *м.* Прыстаронак, месца ў гумне паабапал току, дзе складваецца збожжа. *У таку по бокэх е астаронак. У астаронак ложаць снопы.* Бастынь Лун.

АСТРЫЁ *н.* Вастрыё. *Затупілася ў касе астрыё.* Альхоўка Навагр.

АСТРЭ′НЕЦ (острэ′нец) *м.* Стрэмка. *Острэнец захромів пальца.* Бастынь Лун.

АСТРЭ′ШАННІК (острэ′шэннык) *м.* Маленькі снапок саломы ў першым радзе страхі, які кладзецца камлём уніз. *Острэшэнньк вяжыцца пэрэвэслом у колоссі. Як почынают крыты стрэху соломою, то прывязывают острэшэнньк уздром уныз, а тоды клодут лопаткы на острэшенныкы уздром уверх.* Горск Бяроз.

АСУ′ШАК (осу′шэк) *м.* 1. Акраец. *Тато, аткрой мне асушка ат бохана.* Навасёлкі Свісл. *Открутыла осушка от бохона і ідучы з'ела.* Горск Бяроз. 2. Сухі кавалачак хлеба. *Осушэк — ето покінуты кусок хлеба, а вон засох.* Бастынь Лун.

АСЦЕ′НЦЫ *толькі мн.* Пер'е, якое адрастае пасля лінькі птушак. *Закруціла сягодня куру, а сколькі ў яе асценцаў, што нельга проста абабраць чыста.* Шкураты Браг.

АСЦЁН (остён) *м.* Паганялка для валоў. *Бувала, возьме остён і почне хвостать волэв: цоб-цобэ.* Бастынь Лун.

АСЫ′ПКА *ж.* Мука для абмешвання корму свінням. *Намалоў асыпкі, хваціць на зіму свіням асыпаць мякіну.* Моханава В.-Дзв.

АСЬМУ′ХА (осьму′ха) *ж.* Пасудзіна для вымярэння сыпкіх рэчываў. *Осьмуха равна одной васьмой гарца.* Бастынь Лун.

АТВАРО′Г (отворэ′г) *м.* Тварог. *Одтопіла кіслэ молоко, буде отворэг.* Бастынь Лун.

АТО′ (ото′) *часц.* Вось. *Бувала, кутніцу накрапаям мясам да спячэм у печы, ото смак.* Шкураты Браг.

АТО′Р *м.* Канец загона, дзе араты паварочваецца з плугам. *Узыраў паласу, а цяпер буду араць атор.* Сяляўшчына Рас.

АТО′РШКІ *толькі мн.* Зрэб'е. *Аторваваюць аторшкі ат пянькі. С аторшкаў уюць саваі, а сывыямі пытплітаюць лапці.* Ваўкавічы Тал.

АТО′ЧЫНЫ (ото′чыны) *толькі мн.* Сала на кішках. *Одобрала оточыны от кышок.* Горск Бяроз. *Ободрала оточыны от кішок.* Бастынь Лун. *Оточыны — гэто сало коло тонкіх кішок.* Азарычы Пін.

АТРАБЯ′НКА *ж.* Вантрабянка. *Крышуцца вантробы і напіхаюцца у кішку. Сёнё на сьнядане пякла антрабянку.* Міратычы Кар.

АТУ-ГА′ *выкл.* Ужываецца, калі адганяюць ваўка. *Ату-га, на яго!* Моханава В.-Дзв.

АУ′СЬ *выкл.* Ужываецца, калі адганяюць свінней. *Аусь, пашла!* Стары Свержань Стаўбц.

АЎЖО′Ж (аўжо′ш) *прысл.* Як-небудзь. *Ну, аўжош зраблю і бес цябе.* Моханава В.-Дзв.

АЎСЮКІ′ *мн.* Высеўкі. *Кісель і жур вараць с аўса; овёс процэдзяць на рэшато, каб не було аўсюкоў.* Бобрыкі Петр.

АЎСЯ′НІСКА (аўся′ніско) *н.* Аўсянішча. *Там, дзе рос авёс, мы завём аўсяніско.* Міратычы Кар.

АЎСЯ′НКА *ж.* 1. Тое, што і аўсяніска. *Авёс звезлі, а цяпер аўсянку загараць, хай прэя.* Паляцкішкі Вор. 2. Аўсяная салома. *Авёс змалацілі, а аўсянку злажылі ў стажок.* Ністанішкі Смарг.

АЎСЯ′ННЕ *н.* Тое, што і аўсяніска. *Гані авечак на аўсянне і пасі іх.* Заазер'е Віл. *Нада па аўсянні пасеяць лён.* Ністанішкі Смарг.

АХА′ЯЦЬ *зак.* Абгаварыць. *Ты свайго мужыка саўсім ахаіла.* Моханава В.-Дзв.

АХВА′Т (охва′т) *м.* Прастудная хвароба ног у коней. *Калі прыехаті і кэнь уморотый, угрэтый і напоіті, то ето охват у коня.* Бастынь Лун.

АХО′ДЖВАЦЦА *незак.* Даглядаць жывёлу, даваць есці. Касталомава В.-Дзв.

АХРА′ПКА *ж.* Храпка. *Вазьмі нош і выраш с кычына ахрапку.* Ваўкавічы Тал.

АЦЁРКІ *мн.* Кавалачкі бульбы, якія застаюцца пасля здзірання яе на тарцы. *Як ты бульбу трэш, такія ацёркі кідаіш. Калі я буду кідаць малыя ацёркі, дык я рукі патру.* Сяляўшчына Рас.

АЦІ′РА *ж.* Дробная саломка і каласы, якія аддзяляюцца пры каласаванні і веянні збожжа. *Каласую жыта, ячмень і вымітаю с абмалочанага аціру. Калі веюць збожа, дак аціра аддзяляецца ат зёран.* Старонка Асіп.

АЦІЯ′Т *м.* Франтон. *Адзін аціят буў забіты ў канцы хаты, а другі не забіты астаўся.* Жахавічы Маз.

АЦУПЕ′ЦЬ *зак.* Прамерзнуць, замерзнуць. *Ой, як я ацупей напрападлая. Ой, як холадна, я ацупела напрападлая.* Шкураты Браг.

АЦУ′ПНУЦЬ *зак.* Тое, што і ацупець. *Адзень чулеечку, а то ацупнеш, сегодня холадна.* Шкураты Браг.

АЦЯЖЭ′РЫЦЬ (отежэ′рэті) *зак.* Перагрэць каня ў дарозе. *Кэнь отежэрэв, зашумев, покрывса шумой.* Бастынь Лун.

АЦЯРО′БКІ (аццяро′пкі) *мн.* Тое, што і асколбліны. *Ідзі скрапсці бульбу, ды танейшыя рабі ацяропкі, а то дужа тоўстыя.* Заазер'е Віл. *Чысці бульбу, алі кап ацяропкі былі тонкія.* Стайкі Барыс.

АЧАПЛЯ′ЦЬ *незак.* Класці першы вянок бярвенняў над вокнамі і дзвярамі. *Вокны і дзьверы вывелі ў зрубі, а цяпер будзім ачапляць кругом ачэпамі па баках і ўдлуш.* Паляцкішкі Вор.

АЧКО′ *н.* Пістон у чаравіках. *Купіла шнуркі, усунула ў ачко і зашнуравала чэрэвікі.* Азарычы Пін.
АЧО′ПІСТЫЙ *прым.* Брухаты. *Баба ачопістая, чуць валюхаіць.* Сяляўшчына Рас.
АЧЧЫ′М *м.* Айчым. *Аччым у его дужа добры, любіць Васілька.* Тульгавічы Маз.
АЧЭ′П (очэп) *м.* Бервяно ў зрубе над прасценкамі, над вокнамі і над дзвярамі. *На вокны і застэнок кладэмо очэпы. Гэты очэп короткі.* Бастынь Лун.
АЧЭ′ПКА (очэпка) *ж.* Пачанка. *Порвалас очэпка у вэдрэ.* Бастынь Лун.
АШАКІ′ (ошакі′) *толькі мн.* Астаткі пасля прасейвання мукі. *Я высеела много ошакоў.* Бастынь Лун. *Апалола крупы, а ашакі замішала курам.* Моханава В.-Дзв.
АШАЛО′ТАК *м. зневаж.* Ненармальны чалавек. *Што ты з ім гаворыш, ён жа ашалотак, нічога не разумея.* Міратычы Кар.
АШКІ′Р *выкл.* Ужываецца, калі адганяюць авечак. *Ашкір, куды!* Барыскі Лаг.
АШКІ′РА *выкл.* Тое, што і ашкір. Заазер'е Віл., Моханава В.-Дзв.
АШКРА′ЎКА (ошкра′ўка) *ж.* Абрэзак матэрыялу. *Кроіла сукенку і многа ошкравак зысталос.* Бастынь Лун.
АШЛА′П I (ошла′п) *м.* Ачэп. *Положылі ошлапу, а цепер, гэ, будом крокву ставіць на ошлапу.* Бобрыкі Петр. *Буду лажыць ашлапы і ставіць кроквы.* Сяляўшчына Рас.
АШЛА′П II *м.* Край дарогі. *Едзь ашлапам, а то ў яму пападзеш. Бярыся ашлапам, а то ў калюжыну заедзеш.* Шкураты Браг.
АШЛА′ПІЦЬ *зак. іран.* Знайсці. *Дзе ён такую-етакую ашлапіў: і як жонка кепская, і як маці.* Шкураты Браг.
АШЧАВЕ′ЦЬ (ошчэвэ′ты) *зак.* Пракіснуць. *Тэпэр тэпло, молоко постояло і ошчэвэло, і нэ смачное есты.* Горск Бяроз.
АШЧА′ЎЛЕНЫЙ (ошча′вленый) *прым.* Кіслы. *Хлеб ошчавленый — ето дужэ пэрэкіс.* Бастынь Лун.
АШЧЭ′П (ошчэ′п) *м.* Тое, што і ачэп. *У зрубі над вокнамі і двэрамі кладуцца ошчэпы. Ужэ одін ошчэп положыв на стену.* Бастынь Лун.
АШЫ′Ш *выкл.* Ужываецца, калі адганяюць курэй. Казлы Міёр., Лешня Кап., Моханава В.-Дзв. Заазер'е Віл. *Ашыш! Арол вас задзяры!* Мнюхі Міёр.
АЮ′СЬ *выкл.* Ужываецца, калі адганяюць свінней. Моханава В.-Дзв., Заазер'е Віл., Барыскі Лаг. *Аюсь у поля!* Бярозкі Хоц.
АЮ′Ц *выкл.* Тое, што і аюсь. Заазер'е Віл., Сяляўшчына Рас., Якубова Рас., Моханава В.-Дзв.

Б

БА′БА I *ж.* Брус у калёсах, які служыць асновай для драбін і ляжыць на восі. *Шворан праходзіць прас бабу і вось. Баба ляжыць на восі, у бабу заганяюць ручкі для драбін.* Барыскі Лаг.
БА′БА II *ж.* Саха калодзежнага жураўля. *Паламаласа баба ў калодзезі, трэбо новую бабу паставіць.* Навасёлкі Свісл. *У калодзісю згніла баба.* Моханава В.-Дзв.

БА′БА III *ж.* Плашка, якую кладуць на сані і саначкі пры перавозцы доўгага і тоўстага бярвення. *На падсанкі і на капылы кладуцца бабы, коб не поломаліс пыдсанкі, колі кладуть бэрвэно.* Бастынь Лун.
БАБАВІ′ЦА (бобові′ца) *ж.* Мука з бобу. *Бэб посоділі, вырос, і з бобу намололі бобовіцы.* Бастынь Лун.
БАБАВЯ′НІСКА (бабавя′ніско) *н.* Лісты, сцяблы бобу, бабоўнік. *Ат жары бабавяніско вянё.* Міратычы Кар.
БАБАВЯ′ННЕ (бабавянё) *н.* Тое, што і бабавяніска. *Бабавянё добраё, а які будзя боп — невядома.* Міратычы Кар.
БА′БАЧКА (ба′бочка) *ж.* Трыпутнік. *Найды бабочку, одорвы лыстыну і прыложы до раны.* Горск Бяроз.
БАБЕ′ШАЧКА *ж.* Гестка. *Мама, пашый мне кохтачку з бабешачкай.* Шкураты Браг.
БА′БКА I (ба′пка) *ж.* Тое, што і бабачка. *Бапка расце па дарозі. У бапкі шырокі лісток. Да скулы прылажы бапку.* Навасёлкі Свісл. *Во, якая бапка вялікая. Нарвала бапкі, буду парыць і піць.* Паляцкішкі Вор.
БА′БКА II (ба′пка) *ж.* Белая булка з разынкамі. *Я спякла аж дзьве бапкі с разынкамі на вялікдзень, хай дзеці ядуць.* Міратычы Кар.
БА′БКА III *ж.* Прывязка для прымацоўвання біча да цапільна. *До цопільна трэбо прывязаті бабкою біча.* Азарычы Пін.
БА′БКА IV *ж.* Калодачка на надсядзёлку. *У кульбацы на вэрху е двэ бабкі. Праз гэты бабкі прасмыкают пасак і прыв'язываюит до аглоблі. Паламаласа бабка у кульбацы, трэбо зробіті новую.* Азарычы Пін.
БА′БКА V (ба′пка) *ж.* Страказа. *Бабак многа лятая каля рэчкі.* Старае Сяло.
БА′БКА VI *ж.* Тое, што і баба III. *На капулы надзяюцца бабкі, а на бабкі кладуць калоды, тоўстае бярвенне.* Шкураты Браг.
БА′БКА VII *ж.* Канцы сіта, якія замацоўваюцца абручом. *З лык спліла сетку, а цяпер нада прыкрапіць бапку к абічэйкі рэшата.* Вароніна Рас.
БА′БКА VIII (ба′пка) *ж.* Кавалачак дрэва з дзірачкай, куды ўстаўлен верхні канец млёна. *Здзелаў новую бапку ў жорны, уткнуў млён у бапку, а цяпер буду малоць.* Навагрудак Навагр.
БАБО′ВІСКА (бобэ′віско) *н.* Поле, на якім рос боб. *Трэбо тэпэра узораті бобэвіско.* Бастынь Лун.
БА′БЧЫЦЦА (ба′пчыцца) *незак.* Скручвацца. *Нітка бапчыцца, і ня ўдзецъ у вірок, крутая пража.* Ваўкавічы Тал.
БАВЕ′Т (бовэ′т) *м.* Гестка. *Пошыла коптана з бовэтом, а до бовэта прышыла ковнэра.* Азарычы Пін.
БАВУЛЬНІ′ЦА *ж.* Баваўніца. *Купіла бавульніцы і буду снаваць на спадніцы. Бавульніца дарагая.* Моханава В.-Дзв.
БА′ГАН *м.* Багун. *Баган расцець у балоці, ат багана страшна баліць галава.* Моханава В.-Дзв.
БАГДА′НЕЦ (быгда′нец) *м.* Байструк. *Йіна радзіла быгданца ў дзеўках.* Моханава В.-Дзв.
БА′ГНАВЫ *прым.* Грузкі. *От багнаво балота, трасецца, аш ногі гразнуць, у багнаво можна ўляцець і не вылесці.* Міратычы Кар.
БАГНО′ *н.* Багун. *Багно і корова нэ ест, і змея утэкае, бо воно смэрдыт.* Горск Бяроз.

БАГУ'ННІК *м.* Кусты багуну. *Там у балоці дужа многа багунніку, ат якога баліць гылыва. Я туды ў ягады ні пайду, бо там многа багунніка.* Моханава. В.-Дзв.
БАДЗЮЛІ' *мн.* Ваўчкі. *Пышла я ў гарот, дык як налезла ў спадніцу бадзюлёў, дык ні атрасціся ат іх. Улезла ў бадзюлі, як нычыпалася сучык за андырак.* Якубова Рас.
БАДЗЮ'ЛЬКІ *мн.* Шышкі дзядоўніка. *Як улезла ў дзядоўнік, дык бадзюляк нычыплялася за спадніцу.* Якубова Рас.
БАДУ'ЛЬКІ (боду'лькі) *мн.* Ігліца. *Пыд хвэйкою нападала мнэго бодулёк.* Азарычы Пін.
БА'ЙКІ *прысл.* Добра. *Ну, байкі, я табе пращчаю гэта. Ну, байкі, хай будзе гэтак, як ты хочаш. Ну, байкі, я пайду карову падаю.* Навасёлкі Свісл.
БАЙСТРУКІ' *мн.* Кураняты, якія выведіся самасадам. *Ты ж падумай, вышлі ў крапіві байструкі, кура вывела.* Бастынь Лун.
БАЙСЯ'ЛІЦЬ (бойся'літі) *незак. асудж.* Гаварыць абы-што. *Што ты ўсё бойсяліш абы-што?* Бастынь Лун.
БАКАВІ'ЦА (бокові'ца) *ж.* 1. Бакавая частка ложка. *Боковіцу ў ложку зробій завузко.* Бастынь Лун. 2. Бакавая частка ў ткацкім станку. *Дзяржы бакавіцы, будзям закладаць падношкі і навоі.* Міратычы Кар.
БАКО'ВАЧКА (бэкэ'вочка) *ж.* Бакавая скрынка ў куфры. *Бэкэвочка у куфры, а ў бэкэвотцы ніткі лежать.* Бастынь Лун.
БА'ЛА (ба'ло) *пабочн. сл.* Бывала. Міратычы Кар.
БА'ЛЕЧКА *ж.* Папярочная планка ў граблях, у якую набіваюць зубы. *На грабліско трэбо набыты балечку, а ў балечку набыты зуб'я.* Горск Бяроз.
БАЛО'НКА (було'нка) *ж.* Шыба ў акне. *Булонку нада ўставіць у вакне, а то дуіць.* Моханава В.-Дзв.
БАЛО'НЬ *ж.* Слой драўніны з гадавымі кольцамі. *Калі разрэзаць хвойку папярок, дык усярэдзіне будзя сарцавіна, а кругом балонь. Па балоні можна ўзнаць, колькі гот хвойцы. Колькі гот хвойцы, толькі будзя і кольцаў у балоні.* Барыскі Лаг.
БАЛО'ТА І *н.* Гразь. *Дошч пашоў і нарабіў балота. На вуліцы такое балота, што ні прайсці.* Ністанішкі Смарг.
БАЛО'ТА ІІ (боло'то, булото) *н.* Сенажаць на сухом месцы. *Поедзім балота касіць.* Навасёлкі Свісл. *Булота, луг, булотнэ і луговэ сено плохэе.* Бастынь Лун. *Ройное і сухое место, дзе му косім, му зовом болотом.* Бобрыкі Петр.
БАЛТУ'ШКА (болту'шка) *ж.* Пойла для цялят. *У болтушку улі молока і попоі тэлёнка.* Бастынь Лун.
БАЛХВА' (болхва') *ж.* Баваўніца. *Хвартух потканы болхвою чорнэй і краснэй.* Азарычы Пін.
БАЛЬКАВО'Е (балькаво'ё) *н.* Барыш, магарыч. *Будзім піць гарэлку за балькавоё, я ж хату прадала.* Міратычы Кар.
БА'НАЧКА (ба'ночка) *ж.* Кольца, якім прымацоўваецца шыйка касы да кассея. *Надзень баначку і забі клінка, коб не спадавала коса с косья.* Бобрыкі Петр.
БА'НЕЧКА *ж.* Бурбалка на лужынах у час дажджу. *От оплава сільная, аж банечкі схапаюцца.* Бастынь Лун.
БА'НКА *ж.* 1. Жалезнае кольца на ворчыку. *Набіта банка на ворчык, а да банкі прыдзеланый крук, за які цыпляюць плух.* Сяляўшчына Рас. 2. Кольца, якім прымацоўваецца шыйка касы да кассея. *Купіў банку, пайду касу ладзіць.* Карабаўшчына Бабр.

БА'НЬКА *ж.* Тое, што і баначка. Мнюхі Міёр., Моханава В.-Дзв. *Узяў баньку і замацавай касу да касавіла.* Казлы Міёр. *Прынясі баньку, я насаджу касу, заўтра пайдзём касіць.* Касталомава В.-Дзв. *Згубілася банька ат касы. Банька замацоўвае касу на кассі.* Стайкі Барыс. *Купіў баньку і буду касу асаджваць.* Якубова Рас.
БАРАДА' І *ж.* Ніжняя частка кудзелі, з якой прадуць. *Прала кужаль і слабінька ўвізала ў прасніцу, дык дужа добра было цягнуць з барады нітку.* Касталомава В.-Дзв.
БАРАДА' ІІ *ж.* 1. Нязжаты пучок калоссяў, пакінуты ў канцы жніва і перавязаны істужкай. *Я жыта дажала і бараду завіла.* Шкураты Браг. 2. Касмык травы, пакінуты пры касьбе. *Як жа ты касіў, глядзі, колькі ты барот пакідаў за сабой. Вон па ўсей пожні бароды стаяць.* Паляцкішкі Вор. *Дрэнна косіш, многа барот папакідаў.* Паўлавічы Клім.
БАРАДЗЕ'Й (бородэ'й) *м.* Барадач. *Бородэй запустыв бороду, як лопату.* Горск Бяроз.
БАРА'Н І *м.* Прылада, на якой вяжуць ніты. *Пазыч мне бырына', хачу звізаць ніты.* Моханава В.-Дзв.
БАРА'Н ІІ *м.* Рубанак з дзвюма ручкамі. *Ты мне паможаш габляваць бараном доскі?* Моханава В.-Дзв.
БАРАНЫ' *мн.* Два тоўстыя брусы, якія замяняюць палазы і капылы ў санях. *Я зрабіў сані на баранах. У такіх санёх німа капылоў і надаўбняў, а е толькі два тоўстыя брусы. На такіх санях мы возім зімой салому і бярвення.* Навасёлкі Свісл.
БАРБУ'ХА *ж.* Божая кароўка. *Барбуха-барбуха, гарэлае бруха! Ці пень, ці калода? Якая заўтра пагода? Як дошч, дык сядзі, як пагода — ляці.* Заазер'е Віл.
БАРКА'Н *м.* Агароджа з бярвення. *Зрабіў баркан коло хаты з тонкіх дэрэвін.* Бастынь Лун.
БАРЛО'ГА *ж.* Бярлога. *Мядзьвець спіць у барлозі. Свіня насіла сабе салому ў барлогу.* Паляцкішкі Вор.
БАРМУ'ХА *ж.* Цура. *Я азяла вады, пасаліла, накрышыла туды хлеба, заправіла алеем, лучком і зрабіла сабе бармуху.* Навасёлкі Свісл.
БАРМУ'ШКА *ж.* Памянш. ад бармуха. *У ваду накрышыла кавалачкі чорнага хлеба, заправіла посным маслам, нарэзала цыбулі і пасаліла, вот гэта і бармушка.* Навасёлкі Свісл.
БА'РСТВАВАЦЬ *незак.* Жыць добра. *Ну, ён цяпер барствуіць, у яго ўсяго ёсць — і хлеп і да хлеба.* Моханава В.-Дзв.
БАРЫ'ЛА (боры'ло) *н.* Бочачка для напітку. *Борыло ровнэ тром вэдрам воды. Борыло дэрэвяное, с обыдвых бокэў дно і збоку дірочка.* Бастынь Лун.
БАРЫ'ЛКА *ж.* Тое, што і барыла. *Пывборылкі развіла квасу хмэльного і закрыла борылку.* Бастынь Лун.
БАРЫ'ЛЦА (боры'лца) *н.* Драўляная пасудзіна на мёд. *Падгледеў пчол і накочаў борылца мэду.* Бастынь Лун.
БАСТАНЫ' *толькі мн.* Печыва з мукі і льнянога семя. *Бастаны пэклы із мукы і ільненого семня добоўлялі. Бастаны моцна смачны.* Горск Бяроз.
БАСЬ-БАСЬ-БАСЬ *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць ягнят. Міратычы Кар.
БАЎКУ'НЕЦ (боўку'нэц) *м.* Ярмо. *Вола золыгать і ў боўкунэц запрагать.* Бастынь Лун.

БАУМА'ГА (боўма'га) *ж.* Папера. *Закруты ў боўмагу мнясо.* Горск Бяроз.

БАЎТАЎНЯ' (буўтуўня') *ж.* Сварка. *У іх у хаці кажный дзень буўтуўня, і чаго яны ні падзелюць?* Сяляўшчына Рас.

БАЎТУ'Н (боўту'н) *м. асудж.* Балбатун. *Боўтун, боўтаеш абы-што пупало.* Бастынь Лун.

БАЎТУ'ША (боўту'ша) *ж.* Буч, рыбалоўная снасць. *Боўтуша робіцца із лозы. Цягнуць боўтушу по канаве і ловяць в'юной.* Бобрыкі Петр.

БА'ХАЦЦА *незак. дзіц.* Спаць. *Тома, ты бахалася ці не? Ідзі бахацца.* Жахавічы Маз.

БА'ХАЦЬ *незак. дзіц.* Тое, што і бахацца. *Тома, ідзі бахаць із дзедам.* Жахавічы Маз.

БАХРАМА' *ж.* Махры. *Зрабіла з нітак бахраму і прышыла да ручніка.* Моханава В.-Дзв.

БАЦ *м.* Пацук. *Так многа бацаў завялосё, што спасу няма. Трэба кошку на бацаў запусціць.* Міратычы Кар.

БАЦЮ'К *м.* Падлетак. *Па вуліцы пабех бацюк Лазара.* Сяляўшчына Рас.

БАЦЯ'Н *м.* Бусел. *Бацян сядзіць у гняздзе.* Ністашішкі Смарг.

БА'ЯЦЬ *незак.* Гаварыць няпраўду, выдумляць. *Што ты мне баяш байкі, бай ды меру знай, гэта ш усё няпраўда.* Міратычы Кар. *Вот абы-што баіць, а праўды німа.* Моханава В.-Дзв.

БАЯ'РКА *ж.* Шаферка ў маладухі. *Антаніна ш была ў Волькі за баярку, і бацька на вяселлі быў.* Моханава В.-Дзв.

БЕ'ГАЦЦА *незак.* Бегаць (пра карову). *Ваша карова бегаецца, трэба весці да бугая.* Міратычы Кар.

БЕЗЫМЯ'ННЫЙ (бізымя'нный) *прым.* Безыменны. *Ударыла бізымянный паліц і дужа баліць.* Стайкі Барыс.

БЕ'КАЦЬ (бэ'каті) *незак.* Бляяць. *Овэчкі бэкают.* Бастынь Лун.

БЕКЕ'Ш *м.* Бекеша. *Ну, што можна сказаць пра бекеш. Гэта доўгае мушчынскае адзенне з даматканага ці фабрычнага сукна, са зборкамі ў паясе, ніз сшыты ў кліны, вот і бекеш.* Вадва В.-Дзв.

БЕ'ЛЬМЫ *толькі мн. груб.* Вочы. *Чаго ты высалупіў свае бельмы?* Моханава В.-Дзв.

БЕЛЯХЦЕ'ЦЬ *незак.* Бялець. *Як ты запылілася, у цябе адны зубы беляхцяць. Беляхціць лух ат рассцеленых палотнаў.* Моханава В.-Дзв.

БЕРАСЦЕ'НЬ (берасьце'нь) *м.* Стары пабіты збанок, аплецены бяростай. *Берасьцень мы завём, калі стаўбунок нямношка паб'ецца. Мы тады яго бяростай апкруцім, і ён нам служыць доўга, гэты берасьцень.* Касталомава В.-Дзв. *Пабіўся стаўбун, дык я ўзіла апкруціла бяростай. Добра будзіць берасьцень крупы ссыпаць.* Моханава В.-Дзв.

БЕ'РВА (бэ'рва) *ж.* Кладка праз рэчку. *Ті однэ бэрвэно, ті два, ті жэрдіно — гэто однэ: бэрва. Бэрву положылі праз рэчку тоўстую, добра пэрэходыті.* Бастынь Лун.

БЕ'ЧЫЦЦА *незак.* Пра перыяд палавой актыўнасці ў авечкі. *Наша авечка бечыцца, хоча да барана.* Казлы Міёр.

БІ'ЛА I (бы'ло) *н.* Набіліцы. *Наста пірыстала ткаць кросны, прыціснула да кужалю біла.* Моханава В.-Дзв. *Трэбо уложыты бэрдо у было. Повэсыла было і уложыла у было бэрдо.* Горск Бяроз.

БІ'ЛА II *н.* Біч (цэпа). *Прывяжы біла да цапільшча.* Бярозкі Хойн.

БІЛАБО'КІ *прым.* Вірлавокі. *Яе мужык білабокі.* Суднікі В.-Дзв.

БІ'ЛЬЦА (бі'льцэ) *н.* 1. Тонкі кіёк, які кладзецца зверху на кросны. *На статівенне зверху кладут більцэ і чэпляют ніт.* Азарычы Пін. 2. Планка для замацоўвання ножак стала. *Поломалосо більцэ ў стале, трэбо почыніті.* Азарычы Пін. *Ву сядзьце за стол і пастаўце ногі на більца.* Бобрыкі Петр.

БІРУ'БАЛКА *ж.* Драўляны гузік прадаўгаватай формы. *Ушый мне ў штаны бірубалку.* Ваўкавічы Тал.

БІТО'К *м.* Цэлы жаўток, неразбіты. *Еечню сьпікла біткамі.* Бобрыкі Петр.

БІЦУЧО'К *м.* Чаранок бурачнага ліста. *Наламала бацьвіння, асморгала зялёное лісьцё, а біцучкі пакрышыла і зварыла халаднік. Ля, акі тоўсты біцучок.* Навасёлкі Свісл.

БІ'ЦЦА (бы'цца) *незак.* Пра перыяд палавой актыўнасці ў кабылы. *Наша кабыла пачала біцца.* Барыскі Лаг. *Кобыла быцца пачала, надо весті да жэрэбка.* Бастынь Лун.

БІЧ *м.* Кароткая палка для гульні ў цуркі. *Біч — кароткая палка, якой деті б'юць по цурцы.* Бастынь Лун.

БІЧА'Й *м.* Круглая дзірка ў верхнім камені, куды сыплюцца зёрны. *Дзірачку ў жорнах мы завём бічай.* Плігаўкі В.-Дзв.

БІЧА'ЙКА *ж.* Абечак (у рэшаце). *Пылымалася ў рэшаці бічайка, нада новую здзелаць.* Ваўкавічы Тал.

БІЧА'ЛЬНЯ *ж.* Пугаўё. *Зламалася ў пугі бічальня, нада новую.* Паляцкішкі Вор.

БІЧО'ЎКА *ж.* Біч цэпа. *Вазьмі гуш і прывяжы бічоўку да калтаі.* Ністашішкі Смарг. *Трэба прывязаць бічоўку да цэпа.* Заазер'е Віл.

БІЯ'К *м.* Біч цэпа. *Зробэтэ добры біяк, коб добрэ було молотэтэ.* Дзмітравічы Кам.

БІЯ'НКА (быя'нка) *ж.* Маслабойка. *Прынысэтэ быянку масла бэтэ.* Дзмітравічы Кам.

БЛА'НКА *ж.* Плінтус. *Положыў пудлогу, а тэпэр трэбо по концэх прыбыты бланку, коб нэ было дырок.* Горск Бяроз. *Намасціў мост і па краях прыбіў бланкі.* Вадва В.-Дзв.

БЛАШЧЫ'ЦА (блошчы'ца) *ж.* Клоп. *Блошчыца вэльмі кусаецца, іх мнэго ў стене.* Азарычы Пін. *Цяпер у нас няма блашчыц.* Навасёлкі Свісл. *У нас блошчыц нэма.* Горск Бяроз.

БЛІЗНА *ж.* Памылка пры тканні палатна, незатканае месца. *Блізна ідзе праз усе полотно, і нічого не могу зробіті.* Бастынь Лун. *Накыдала кросна і накыдала блізну.* Горск Бяроз. *Глядзі, што ты, не бачыш, што парвалася нітка асновы і ты наткала ў палатне блізну.* Стайкі Барыс. *Кідала ў бердо і не замеціла, як прапусьціла одну трасціну. Вот цяпер і ідзе праз усё палатно блізна.* Моханава В.-Дзв. *Калі прапусьціш адну трасціну, тады ў палатне ідзець блізна.* Якубова Рас.

БЛІНО'ЎНІЦА *ж.* Дзежачка, у якой рашчыняюць цеста на бліны. *Памый бліноўніцу і ўчыні бліны нанач.* Ваўкавічы Тал.

БЛІНЫ' I *толькі мн.* Мочкі ў вушах. *Учора прыкалола сабе бліны. Як загоюцца бліны, буду насіць завушніцы.* Моханава В.-Дзв.

БЛІНЫ' II *мн.* Мясістая нарасць пад дзюбай ў курэй. Мнюхі Міёр., Моханава В.-Дзв. *У майго пітуха бальшыя бліны пад клювам.* Якубова Рас. *У нашай курачкі вялікія красныя бліны вісяць пад дзюбаю.* Казлы Міёр.

БЛО'НКА (блэ'нка) *ж.* Лучына, з якой плятуць кашы. *Оболону дэрут на блэнкі, а з блэнак плэтэмо кошэле.* Азарычы Пін.
БЛО'ШНІК (блэ'шнік) *м.* Палын. *Блэшнік — трова дужэ гырка і ростэ коло плэта.* Бастынь Лун.
БЛУ'ЗНІЦЬ *незак.* Трызніць. *Блузніць біс памяці ат цімпіратуры.* Сяляўшчына Рас.
БЛЫХА' *ж.* Клоп. *Блыха дужа сьмярдзіць. Блыха як нап'еццa крыві, то робіцца краснай.* Ністанішкі Смарг.
БО'БІК *м.* Свіны страўнік. *Забіла сьвіню, почыстіла бобік і наложыла у бобік сала, хай высыт.* Бастынь Лун.
БО'ГНІК *м.* Багун. *Богнік ростэ по болотэх у лесі.* Бастынь Лун.
БО'ДНЯ *ж.* Вялікая бочка для збожжа. *Іды у клець і набэры овса у бодні даты конэвы.* Горск Бяроз.
БО'ЙКА *ж.* Вязка лёну. *Нытрыпаў лёну цэлую бойку.* Сяляўшчына Рас.
БО'ЛЦІК (бо'лтік) *м.* Палка з кружком на канцы для збівання масла. *Болтік біть масло ў бэйцы.* Бастынь Лун.
БО'МБЛІКІ (бо'мблікы) *мн.* Бурбалкі на лужынах у час дажджу. *Ідэ дождь, на лужы ізбэгают бомблікы, будэ ішчы дождь.* Горск Бяроз.
БО'НДА *ж.* Пасаг. *Я дотцэ даў бонду: корову, овэчку, сьвіню і сто грошы.* Бастынь Лун. *Яго дычка як ішла замуж, то ён ёй добрую бонду даў: карову, авечку, кыня і многа грошы.* Якубова Рас.
БО'НДАЧКА *ж.* 1. Маленькая булачка. *Напякла сёнё аржаных бондачак, і будзям есці з малаком.* Міратычы Кар. 2. Маленькая булачка хлеба з астаткаў цеста. *Усадзіла хлеп, дзяжу выскрабла лошкай і сьпікла бондачку.* Моханава В.-Дзв.
БОНК *м.* Авадзень. *Бонк забільдзеў і паляцеў. Бонк вельмі кусаг кароў.* Паляцкішкі Вор.
БО'НЬКА *ж.* Біклага. *Ідэмо жаты жыто, трэбо наліты у боньку воды, коб було шчо попыты.* Горск Бяроз.
БОР *м.* Гатунак проса. *Бор — ето просо такее, его не зовом просо, а бор.* Бобрыкі Петр.
БОРТ *м.* Тупы край касы. *Сагнуўся борт у касе.* Барыскі Лаг.
БОРЦЬ (борть) *ж.* Дрэва, у дупле якога жывуць пчолы. *Дрэво з вэлыкым дуплом, дэ могут жыты пчолы, мы зовэмо борть.* Горск Бяроз.
БО'ЎТКІ *мн.* Бурбалкі на лужынах у час дажджу. *Дож ідэ большэй, гледы какіе бойткі на лужах.* Горск Бяроз.
БРА'ЖКА (брашка) *ж.* Спражка. *У рэміні на канцы ёсць брашка. Узяў рэмінь ды як даў мне брашкай, дык вот балела.* Ваўкавічы Тал.
БРАЗКО'ТКІ *толькі мн.* Шамкі. *Надзень каню на шыю бразкоткі, паедзям у сваты.* Шкураты Браг.
БРАКАНЕ'РЫЦЬ *незак.* Паляваць (пра ката). *Кот с самае вясны і да восяні ўходзіць браканерыць за птушкамі.* Навасёлкі Свісл.
БРАХТУ'Н (брэхту'н) *м. асудж.* Хлус. *Брахтун ты брахтун, колі ты скажэш праўду?* Бастынь Лун.
БРАХТУ'НКА (брэхту'нка) *ж.* Хлуселька. *Ета брахтунка, у ее праўды нет.* Бастынь Лун.
БРА'ЦЦА *незак.* Жаніцца. *Трахім з Марыляй будзіць брацца. Скора будзіць свадзьба.* Моханава В.-Дзв.
БРО'ДЗЕНЬ (бро'дзінь) *м.* 1. Вяровачная сетка для сена каню. *Ныкрыпай бродзінь сена ўзяць каню ў дарогу.* Даўгабор'е Рас. 2. Невялікі невад, якім ловяць рыбу два чалавекі. *Мальцы ўзялі бродзінь і пашлі лавіць рыбу.* Моханава В.-Дзв.
БРО'ЎКА *ж.* Сцежачка па баках дарогі. *Каля дарогі ёсць броўка, дык чаму вы ішлі па дарозі, а не броўкаю?* Стайкі Барыс.
БРУКЕ'ННІК (брукэ'ннік) *м.* Лісце бручкі. *Брукэннік вэльмі добры на бручцы.* Бастынь Лун.
БРУКО'ЎНІСКА (бруко'ўніско) *н.* Поле, на якім расла бручка. *Бручку выкопалі, а осталос брукоўніско.* Бастынь Лун.
БРУС *м.* Папярочная планка у граблях, у якую набіваюць зубы. *У граблях ёсць цаўё, на канцы цаўя ёсць вілка. На вілку набіваюць брус, а ў брус заганяюць кляцы.* Паўлавічы Клецк.
БРУСО'К *м.* Тое, што і брус. *У граблях ёсць брусок, куды ўбіваюць зубы.* Ваўкавічы Тал.
БРУ'ШКА *ж.* Бручка. *У брушцы трэбо рабіць перасяканя, а то зарасла пыр'ём.* Навасёлкі Свісл.
БРУШКАВА'ЦЬ (брушкова'ць) *незак.* Бурчаць (у жываце). *У чэрове брушковалі продукты.* Бобрыкі Петр.
БРЫЖЫ' *толькі мн.* Рознакаляровыя істужкі, прышытыя да падола спадніцы. *Пашый мне спадніцу із брыжамі ўнізі, і каб булі разныя.* Шкураты Браг.
БРЫЛЬ *м.* Выступ у коміне, на які кладуць запалкі. *Палажыла сярнічкі на брыль, кап яны не атсыравалі.* Моханава В.-Дзв.
БРЫ'НДЫ *толькі мн.* Тое, што і брыжы. *Пошыла сподніцу і прышыла ў нізу брынды.* Горск Бяроз.
БРЫ'СЬЦІ' *незак.* Плысці. *Хлопец скочыў у воду і пачаў брысьці.* Жахавічы Хойн.
БУ'БНЫ *толькі мн.* Шамкі. *Прычапі к сядзёлцы бубны — паедзім у сваты.* Якубова Рас. *Дай мне бубны надзець каню, паеду ў сваты.* Сяляўшчына Рас.
БУБО'ТКА *ж.* Бутон. *У ергіні многа буботак, а одна буботка расцвіла.* Бастынь Лун.
БУГРЫ'СТЫ *прым.* Няроўны. *Які грунт зямлі бугрысты.* Міратычы Кар.
БУЁЧНІК *м.* Дурнічнік. *У булоту много буёчніку ростэ.* Бастынь Лун.
БУЗА' *ж.* Багна. *Якая буза на балоці, ня можна нох выцягнуць.* Сяляўшчына Рас.
БУКЛА'ШКА *ж.* Біклага. *Налі вады ў буклашку і пайдзём жаць.* Моханава В.-Дзв.
БУЛА'К *м.* Калодачка, тронак. *Паламаўсё булак у ножыку.* Навасёлкі Свісл.
БУЛА'ЎКА I *ж.* Шпілька. *Дай мне булаўку, трэба зашпіліць спадніцу.* Моханава В.-Дзв.
БУЛА'ЎКА II *ж.* Біч цэпа. *Дужа затонка булайка ў цэпі, кепска б'е па снапох.* Паляцкішкі Вор. *У цэпа добрая, грубая булайка, добра б'е па снапох.* Міратычы Кар.
БУЛАЧО'К *м.* Дзяржанне ў піле. *У піле е гамарка, у гамарку ўбіваяцца булачок, за булачок трымаюць рукой, калі пілуюць дрова.* Навасёлкі Свісл.
БУ'ЛБА *ж.* Бульба. *Сэшкою булбу обгоняті, копанкамі булбу огрэбаті.* Бастынь Лун.
БУ'ЛБАТКА *ж.* 1. Мыльны пузыр. *Дзеці пускаюць з мыла булбаткі. Якая вялікая булбатка.* Міратычы Кар. 2. Бурбалка на лу-

жынах у час дажджу. *Булбаткі плаваюць па вадзе, будзя вельмі дошч.* Навасёлкі Свісл.

БУЛБО'ВІСКА (булбо'віско) *н.* Бульбянішча. *Трэба пэрэгораті булбовіско.* Бастынь Лун.

БУЛБО'ЎНІК (булбо'внік) *м.* Бульбянік. *Акі шчэ зелёный булбовнік.* Бастынь Лун.

БУЛЦЫ'Р *м.* Чалеснік. *С печы дым ідзе ў булцыр, а з булцыра ў комін.* Навасёлкі Свісл.

БУЛЬБАВІ'НЕ (бульбовы'нне) *н.* Бульбянік. *Гэты рок бульбовынне добрэ нарасло.* Горск Бяроз.

БУЛЬБА'ШНІК *м.* Бульбянішча. *Гані свіней на бульбашнік.* Заазер'е Віл.

БУЛЬБО'ВІСКА (бульбовы'ско) *н.* Бульбянік. *Трэбо жаты бульбовыско і сушыты.* Горск Бяроз.

БУЛЬБЯ'ШНІК *м.* Бульбянік. *Пасадзіла бульбу пат вішнямі, дык яна пашла ў бульбяшнік, як лаза, а пат кустом нічога няма.* Заазер'е Віл.

БУНДА *ж.* Доўгая сукенка прамога пакрою. *Купіла на бунду простого краму. Бунду буду шыць ік святу.* Бобрыкі Петр. *Я сабе купіла краму і пашыла бунду.* Шкураты Браг.

БУ'НЦІК *м.* Звязка счэсанага і сплеценага лёну. *Шмат шчоскаў кладуць адзін на адзін, а тады іх звязваюць па сярэдзіне, а па канцох сплятаюць і закручваюць, і гэта будзя бунцік лёну.* Міратычы Кар. *Абчысала на свіную шчотку кужаль і звізала ў бунцік.* Моханава В.-Дзв.

БУ'НЬКА *ж.* Пляшка. *Набралі воды у буньку до сена.* Горск Бяроз.

БУРАКАВЕ'ННЕ *н.* Бурачнік. *Трэба нарваті буракавення свіням.* Азарычы Пін.

БУРАКІ' *толькі мн.* Боршч. *Наварыла буракоў з галавізнай.* Моханава В.-Дзв.

БУРА'ЧНІСКА (бурачніско) *н.* Бурачнік. *У гэты рок доброе бурачніско на бураках.* Міратычы Кар.

БУРТ *м.* Насып. *Сідзеў на канаві на бурту.* Бастынь Лун.

БУРТА'ЛЬ *м.* Крышан. *Пашто ву рэжаця етакімі барталямі радыс, чы ву будзяця есці? Во які бальшы бурталь бульбы, што і ў рот ня лезя.* Шкураты Браг.

БУ'РЫ'ЦЬ (бу'ры'ты) *незак.* Ісці (пра лівень). *Ну, ужэ дож бурыт, і вода по гуліцы бурыт. Дож пэрэстаў бурыты.* Горск Бяроз.

БУ'СЕНЬ (бу'сэнь) *м.* Бусел. *Бусэнь прылетэў, будэ тэпло. Ох, як ногы болят, бо посееў бусэнь рэпы.* Горск Бяроз.

БУСЛЯ'НКА *ж.* Буслінае гняздо. *Бусько седыт на буслянцы.* Бастынь Лун.

БУ'СЬКА (бусько) *м.* Бусел. *На страхэ сідыт бусько.* Азарычы Пін.

БУ'ТАЛЬ (бу'тэль) *м.* Бутля. *Наліў цэлы бутэль палітуры. Пазыч мне бутэль, павязу малако прыдываць.* Моханава В.-Дзв.

БУХІ'КАЛА *м. і ж.* Чалавек, які моцна кашляе. *Бухікала, чаго ты бухікаіш увесь дзень.* Падароск Ваўк.

БУХІ'КАЦЬ *незак.* Моцна кашляць. *Гэты бухікала цэлу ноч бухікаў і мне спаць не даваў.* Падароск Ваўк.

БУХО'НЫ *прым.* Пульхны. *Які бухоны блін ты спякла.* Шкураты Браг.

БУ'ХТАВІЦА (бу'хтовіца) *ж.* Гразкае балота. *Нэ гонэтэ туды коровы, бо там бухтовіца, корова там ляжа.* Горск Бяроз.

БУШЧЫ'ХА *ж.* Бусліха. *Бусько стоіт, а бушчыха сыдыт на гнэздэ.* Азарычы Пін.

БУЯ'К *м.* Бык. *Повэла корову да буяка.* Горск Бяроз. *У колхозі е буяк, трэбо вэсты корову да буяка.* Азарычы Пін.

БУЯ'ЧНІК *м.* Дурнічнік. *От піўз пэлю богато буячніку і богато буякоў.* Бобрыкі Петр.

БЫ'ЗАЎКА (бы'зыўка) *ж.* Авадзень. *Бызыўкі кусаюць кароў, і яны пачынаюць гізываць.* Якубова Рас.

БЫК *м.* Лішак асновы ў шырыну пры накіданні ў ніты, які ідзе назад. *Снывала ў пітнаццаць пасам, а бёрда дастала ў чатырнаццаць, дык бык ідзець назат.* Моханава В.-Дзв.

БЫ'СТРЫ *прым.* Стромкі (пра страху). *Быстрая крыша, можно зваліцца.* Бастынь Лун.

БЫСЬ-БЫСЬ-БЫСЬ *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць быка. Моханава В.-Дзв.

БЫ'СЮ-БЫ'СЮ-БЫ'СЮ *выкл.* Тое, што і бысь-бысь-бысь. Моханава В.-Дзв.

БЫ'СЯ-БЫ'СЯ-БЫ'СЯ *выкл.* Тое, што і бысь-бысь-бысь. Бярозкі Хоц.

БЫ'ТТА *часц.* Быццам. *Як бытта ты ня ведала яго, які ён ёсць.* Моханава В.-Дзв.

БЭ'БАХ (бэ'бэх) *м.* Бруха. *От корова трыблата, большой бэбэх.* Бастынь Лун.

БЭ'ЛЕЦ I *м.* Вялікае карыта. *Наліў у бэлец воды, коб напылісa коровы.* Горск Бяроз.

БЭ'ЛЕЦ II *м.* Бочка, у якой залівающь лугам бялізну. *Наробыла лугу поўны белец і намочыла одэжу.* Горск Бяроз.

БЭ'ЦЬКА *м.* Грыбок у драўляным будынку. *Бэцька — гэта такі грып, ат якога гніе хата, калі ён завядзецца, дык хату з'есць. У хаці завёўся бэцька і ўвесь пол з'еў.* Навасёлкі Свісл.

БЭ'ЦЯ-БЭ'ЦЯ-БЭ'ЦЯ *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць авечак. Сімакава Кар.

БЯГЛЕ'Ц *м.* Уцякач. *Бяглец, які ўцікаіць ат ліментаў.* Даўгабор'е Рас.

БЯГУ'Н I (бэгу'н) *м.* Дрэва, якое спаліла маланка. *Дэрэвына, у якую удырыў гром, мы зовом бэгуном.* Горск Бяроз.

БЯГУ'Н II *м.* Тоўсты сук, на якім круцяцца вароты. *У варотах пара біл і бягун. Біла скрапляюць варота, а бягун дзержыць усе варота. Бягун прыкрапляецца ік шулі, і па ім варота круцяцца.* Шкураты Браг.

БЯДА' (бэда') *ж.* Веласіпед. *Поехав вэн на бэдэ, так кагалі колісь, а тэпэр кагам ровэр, лісапед.* Бастынь Лун.

БЯЗДУ'ШНІК *м.* Бяздушны чалавек. *Ён жа бяздушнік, ён на людзей ні глядзіць і людзей нінавідзіць.* Міратычы Кар.

БЯ'КАЦЬ *незак.* Бляяць. *Авечка бякае, мусі есці хоча.* Міратычы Кар.

БЯЛЁНКА (белёнка) *ж.* Гатунак бульбы. *Картопля белёнка — жоўтая і тожэ смачная.* Бобрыкі Петр.

БЯЛТО'К *м.* Бялок. *Мама, звары бялток крута.* Якубова Рас.

БЯЛЬЧЫ'ЦЬ *незак.* Разбіраць. *Авечку зарэзаў, а цяпер буду бяльчыць.* Якубова Рас.

БЯРЛО'ВЫ *прым.* З нявеянага зерня (пра хлеб). *Ой, ты ясі бярловы хлеп, а я ем ні бярловы, я павеяў жыта.* Ністанішкі Смарг.

БЯССТЫ'ДНІК *м.* Сараматнік. *Бясстыднік ты, што ты сабе думаіш?* Моханава В.-Дзв.

БЯССТЫ'ДНІЦА *ж.* Сараматніца. *Бясстыдніца гэта, йіна не знаіць, што дзелаіць.* Моханава В.-Дзв.

В

ВАГ *м.* Від навіннасці пражай у час прыгону. *Му пану павінны булі прасці ваг із кужалю і ткаць намёткі.* Шкураты Браг.

ВАДЗЯНІ'К (водені'к) *м.* Пухір. *Кіпяток лінула на рукі, і воденік ускочыв.* Бастынь Лун.

ВАЕ' (вое') *мн.* Падоўжны край бёрда, у які ўстаўляюць трысцінкі. *Зробыв вое да берда. У берді е два вое.* Бастынь Лун.

ВАЖАЕ' (вожае') *толькі мн.* 1. Рагі. *На твары пэт стэкае вожаямі.* Бастынь Лун. 2. Цурок (са страхі). *Сільный дож, аж вожае ліліса со стрэх.* Бастынь Лун.

ВАЙСТРЫЁ (войстрыё) *н.* Вастрыё. *Косіў, і затупілосо войстрыё, трэбо косу побіць.* Бобрыкі Петр.

ВАЙСЯ'ЛІЦЬ (войся'літь) *незак.* Гаварыць абы-што. *Шчо ты войсяліш абы-што пыпало?* Бастынь Лун.

ВАЛ I *м.* Адходы валакна пры трапанні лёну. *Ен лён трэпля, а вал адлятая. Атрапаў вяску лёну, дык многа валу було.* Навасёлкі Свісл. *Трэпаў трэпачкою лён, і мнэго одышло валу.* Горск Бяроз.

ВАЛ II *м.* Валок згорненага сена, гароху і інш. *Нада ісці і зграпці гарох у вал.* Барыскі Лаг.

ВАЛАСНІ'К *м.* Гнойнае запаленне ткані пальца. *У яго валаснік ны пальцу.* Моханава В.-Дзв.

ВАЛАСЯ'НКА *ж.* Сіло. *Вылысянку робюць так: бяруць досачку, а ў досаццы робюць дзірачкі, куды прыкрыпляюць вылысяныя пяцелькі з конскага хваста.* Моханава В.-Дзв.

ВАЛАЧА'Й (волоча'й) *м. асудж.* Валацуга. *Волочай цэлый дзень ходіть по селе і нічого не робіть.* Бастынь Лун.

ВАЛАЧА'ЙКА (волоча'йка) *ж.* Валацужніца. *Мардэлька нічога не робіть, вона тольки ходіть по селе; ак вона любіть ходіті по селе, так і волочайка.* Бастынь Лун.

ВАЛАЧО'НЫ *прым.* Фарбаваны (пра яйцо). *Мне мама дала валачонае яйцо.* Купіск Навагр.

ВАЛАЧЫ'ЦЬ (волочы'ць) *незак.* Баранаваць засеянае поле. *Сыім, потом волочымо і ростэ.* Дзмітровічы Кам.

ВАЛКАВА'ЦЬ *незак.* Качаць (бялізну). *Дай мне валкі, я буду бялізну валкаваць.* Міратычы Кар.

ВАЛКІ' *мн.* Качалкі. *А дзе нашы валкі ляжаць? Нада валкаваць бялізну.* Міратычы Кар.

ВАЛЛЁ *н.* Ашыек у каровы. *Во якое бальшое валлё ў каровы.* Барыскі Лаг.

ВАЛО'ГА *ж.* Дрыгвяністае балота, дрыгва. *Валога ў нас — гэто топкае места. Як станэш, дак валога тросэцца. Утопіцца у вологе нэ утопісса.* Азарычы Пін.

ВАЛО'ЖКА (воло'жка) *ж.* Васілёк. *У жыте мнэго воложкі ростэ.* Азарычы Пін. *Мнэго ростэ у жытовы воложкы.* Горск Бяроз. *Нарвала воложкі.* Міратычы Кар. *У жыті росте воложка.* Бастынь Лун. *Многа валожкі.* Старое Сяло.

ВАЛО'К *м.* Папярочная планка ў граблях, у якую набіваюць зубы. *Зламаўся валок у граблях.* Падасоўе Навагр.

ВАЛО'КА I (воло'ка) *ж.* Невад. *Волока, сплеценая із тоўстых нітак,— рыбу ловіць.* Бобрыкі Петр.

ВАЛО'КА II (воло'ка) *ж.* Вяроўка ў лапцях, абора. *Бэры волокі дай оборсай постолы, бо трэбо істі ў журахвіны.* Азарычы Пін. *Забэрскай волокі ў лапці.* Бастынь Лун. *Оборсай волокі ў лапці.* Бобрыкі Петр. *Трэбо заборсаты ў постолы волокы.* Горск Бяроз.

ВАЛО'ЎНІК (волэ'вік) *м.* Чалавек, які паганяе валоў. *Чоловек, які паганяў волэв, мы зовэм воловнік.* Бастынь Лун.

ВАЛУІ' *мн.* Буякі. *Валуі — гэта бальшыя сінія ягады, ат якіх п'янеіш.* Сімакава Кар.

ВАЛЬЦО'ЎКА *ж.* Пшанічная мука першага гатунку. *Купіла вальцоўкі і буду пячы пірагі ны свята.* Моханава В.-Дзв.

ВАНДЗІ'ЦЬ *незак.* Вэндзіць. *Я чатыры кумпячкі буду вандзіць і хываць да прыпара.* Моханава В.-Дзв.

ВАНДЗО'НЫ *прым.* Вэнджаны. *Я вандзоны кумпячок пакінула, хай вісіць у стропі.* Моханава В.-Дзв.

ВАНСІ'ДЛА (вэнсы'дло) *н.* Цуглі. *Оброть із вэнсыдламы. Возьмы оброть і закэлзай вэнсыдлом коня.* Горск Бяроз.

ВАНЮ'ХА (воню'ха) *ж.* Лясны клоп. *Раздавіла вонюху.* Бастынь Лун.

ВАРАКУ'ЗА (вороку'за) *м.* Няўклюда. *Што гэтот ворокуза вам поможэ. Вэн, гэты ворокуза нічога не поможэ.* Бастынь Лун.

ВАРАПА'ХА *ж.* Рапуха (палявая жаба). *Якая страшная варапаха прыгая.* Міратычы Кар.

ВАРА'ТАК *м.* Вар. *У сагане закіпеў варатак.* Ністанішкі Смарг.

ВАРАЦІ'ЛА (вороты'ло) *н.* Навой. *У кроснах е заднее воротыло і пярэдне.* Бастынь Лун. *Воротыло запэрла запэрнёй.* Горск Бяроз.

ВАРАЯ' (ворэя') *ж.* Кухарка. *Ворэя — гэ хозяйка, шчо варыть есті.* Бастынь Лун.

ВАРКІ'ЛА (воркі'ло) *м. асудж.* Бурчлівы чалавек. *От воркіло, воркіло ўсё бурчыць пыд нос.* Бастынь Лун.

ВАРКІ'ЛЫЙ (воркі'лый) *прым.* Бурчлівы. *Воркіло воркілый, усё ему не хорошэ.* Бастынь Лун.

ВАРО'НКА (воро'нка) *ж.* Дупло. *Дупловата дэрэвіна, воронка на детлы ў дэрэвіне.* Бастынь Лун.

ВАРСТА'Т *м.* Варштат. *Унясі варстат у хату, будзям навіваць кросна.* Міратычы Кар.

ВАРША'ЎКА (ворша'ўка) ж. Гатунак бульбы. *Картопля воршаўка дужэ смачна.* Бобрыкі Петр.

ВА'РЫВА *н.* Агародніна. *У лёшак буду ставіць варыва і сыпаць картоплю на зіму.* Шкураты Браг. *На зіму наложыла поўнюсенькі шчань варыва.* Бобрыкі Петр.

ВАРЭ'ЙКА *ж.* Маленькі гліняны гаршчочак. *Ну, з'ещця кашу, тады я варэйку памую.* Шкураты Браг. *Постаў варэйку на прымурок.* Бобрыкі Петр.

ВА'СІЛЬКА *ж.* Валошка. *Васілька расцець у жыці, з васількі плятуць дзеці вянкі.* Моханава В.-Дзв.

ВАСІ'ЛЬКА *м.* Тое, што і ва'сілька. *Васілька сіні, яго многа расце ў жыці.* Паляцкішкі Вор.

ВАСКАВІ′К (воскові′к) *м.* Мяшочак, у якім адціскаюць сыр. *Дай мне восковіка адціснуць сыра.* Бобрыкі Петр. *Вазьмі васкавік і адцадзі сыр.* Тульгавічы Хойн. *Вукінь сыр з васкавіка.* Ламачы Хойн.

ВАСПА′НКА *ж.* Іспанка. *Занедужаў на васпанку і памёр.* Тульгавічы Хойн.

ВАСЬМЁРНЫ *прым.* Пра палатно, вытканае ў восем панажоў. *Васьмёрныя абрусы ткуць у восім нічальніц і восім панажоў.* Міратычы Кар.

ВАЎЧКІ′ *мн.* Адходы пры прадзенні кудзелі. *Прала пачася і во колькі накідала ваўчкоў.* Кавалі Свісл.

ВАШЫ′ВЫЙ *прым.* Дробны (пра дождж). *От ідэ вошывый дождь цэлый дэнь, ныц нэ поробыш.* Горск Бяроз.

ВЕ′ЕР *м.* Стрыхоўка. *Салому лажылі на латы, а веерам раўнялі салому, а паплецінай прыжымалі.* Барыскі Лаг.

ВЕ′ЙКА (ве′йко, вэ′йко) *н.* Павека. *Яна ужэ закрыла вэйкі і не открыла бэльш. На вэйко сеў ечмень.* Бастынь Лун. *Чалавек спіць, вейкі закрытые, а калі не, дак вейкі адкрытые. Чэшацца вейко, буду плакаць.* Тульгавічы Хойн.

ВЕ′КА (вэ′ко) *н.* Тое, што і вейка. *Вэкі закрывают гочкі, колы чоловэк спіт. Однэ вэко закрыв, а другэе гледыт.* Горск Бяроз.

ВЕ′КЕЦЬ *ж.* Вехаць. *А дзе наша векець муць пасуду, варэйкі?* Шкураты Браг.

ВЕ′НА *н.* Верхняя вузкая частка ў збанку. *У гладышу адбілас вена, а гірка асталася.* Шкураты Браг. *У гладышцы вузкая вена, нельга вумуць.* Бобрыкі Петр.

ВЕ′НЦА (вэ′нцэ) *н.* Тое, што і вена. *Вэнцэ загускоe у збонковы, нэ можнэ рукы усодыты.* Горск Бяроз.

ВЕ′РАСНІ′К (вэ′росні′к) *м.* Верасовы мёд. *Вэроснік — мэд хорошый, пчэла збірае по борэх, по лугэх.* Бастынь Лун.

ВЕ′РАТ *м.* Сып на целе. *Такі верат па целу, і ён дужа свярбіць. Гэта ні чухотка, а верат, які гэтак само свярбіць.* Навасёлкі Свісл.

ВЕРАЦЯНО′ (вэрэтено′, вірцяно′) *н.* Жалезны шпень у жорнах, на якім круціцца верхні камень. *У жорнах ёсць верацяно, а на верацяно надзяюць верхні камень.* Альхоўка Навагр. *У ніжнюм камені е верацяно, на ета верацяно надзяюць камень, які ляжыць навярху.* Шкураты Браг. *У жорнах е вэрэтено, на вэрэтено накладаем вэрхні камень.* Бастынь Лун. *Вірцяно ўбіваюць у спыдняк у жорнах.* Ваўкавічы Тал.

ВЕРАШЧЭ′ЦЬ *незак.* Сквірчэць. *Жыр у печы на сковородзе верашчыць.* Бобрыкі Петр.

ВЕРБАЛО′ЗНІК (вэрболо′знік) *м.* Вербалоз. *Коло рэчкі росте вэрболознік.* Бастынь Лун.

ВЕРХ (вэрх) *м.* 1. Стык двухсхільнай страхі. *Накрылі крышу, а на вэрх положылі вуську.* Азарычы Пін. 2. Макаўка. *Отсэчы од дэрэвіны вэрха.* Азарычы Пін.

ВЕРЦЮХА′ (вэрцюха′) *ж.* Гліняная міска. *Побэлася вэрцюха. Купэла вэрцюху.* Дзмітравічы Кам.

ВЕРЦЯГА′ (вэртэга′) *ж.* Тое, што і верцюха. *Вэртэгы булы вэлікые і малые, у ёй тэрлі бульбу і пэклі бабку. Надэрэм на тэртушку бульбы на бабку і спэчэм у вэртэзы.* Горск Бяроз.

ВЕРЧ (вэрч) *м.* Скрутак лыка, лёну, дроту. *Трэбо полосы на лапці скруціць у верч.* Бобрыкі Петр. *Возьмі вэрч і намочы ў воде, буду плесті лапті. Одэрла на жэлезным грэбні лён і скрутіла ў вэрч.* Бастынь Лун. *Возьмі лутовыя дзяжкі і зматай у верч.* Шкураты Браг. *Купыв большэй вэрч дроту.* Горск Бяроз.

ВЕ′РША *ж.* Рыбалоўная снасць у выглядзе конусападобнай плеценкі з тонкіх лазовых пруткоў, якую ставяць на рэчцы ў неглыбокіх месцах. *Верша робіцца з лозы. Вершу ставяць на рыбу на ноч.* Бобрыкі Петр.

ВЕСЯЛУ′ХА (веселу′ха) *ж.* Вясёлка. *Пагледзіце, екая красіва веселуха на небе.* Тульгавічы Хойн. *Учора пасля дажджу была весялуха на небі, будзя сягоня пагода.* Навасёлкі Свісл. *Дож прайшоў, якая прыгожая веселуха на небі.* Жахавічы Маз.

ВЕ′ТКА *ж.* Пладаносная частка аўса. *Овёс моцно веціслый, большыя веткі.* Бобрыкі Петр.

ВЕТРАГО′НЫ *мн.* Дзве дошкі, якія прымацоўваюцца па краях страхі і сходзяцца ўверсе, утвараючы канёк. *Накрыў страху саломай і па краях прыбіў ветрагоны.* Вадва В.-Дзв.

ВЕ′ТРАНІКІ (вэ′трэныкы) *мн.* Тое, што і ветрагоны. *Пакрыў стрэху соломой і по краех прыбыў вэтрэныкы.* Горск Бяроз.

ВЕ′ТРАНІЦЫ *мн.* Тое, што і ветрагоны. *Накрыў стрэху, а тэпэр трэбо прыбіті ветраніцы. Одна ветраніца оторвалас.* Бастынь Лун. *Зрабіў зашчыту і казырок, а цепер трэбо прыбіць ік латум ветраніцы.* Бобрыкі Петр.

ВЕ′ЦЦЕ (веццё) *н. зборн.* Дробныя галінкі бярозы. *Прынёс веццё, буду візаць веніка.*Ністанішкі Смарг.

ВЕ′ШАК *м.* Вешалка. *Прыбі вешак да сцяны, а то няма куды адзежу весіць.* Міратычы Кар.

ВЕ′ШАЛА (вэ′шало) *н.* Нізка скручаных лык. *Развяжы вэшало і намачы лыкі.* Бастынь Лун.

ВЕ′ШАЛЬНІК (вэ′шальнік) *м.* Вісельнік. *Тут закапаны адзін вэшальнік.* Бастынь Лун.

ВЕ′Я *ж.* Вейка. *Вырвала вею із века.* Горск Бяроз.

ВЕ′ЯНКА I (ве′енка) *ж.* Драўляны шуфлік для ручного веяння. *Трэбо ўзяті веенку і іті жыто вееті.* Бастынь Лун.

ВЕ′ЯНКА II *ж.* Павека. *Вырвала валасінку з веянкі.* Навасёлкі Свісл.

ВЕ′ЯЧКА (вэ′ечка) *ж.* Тое, што і веянка I. *Возмы вэечку і іды вэй жыто.* Горск Бяроз.

ВЖЭ′ЗЕНЬ *м.* Верасень. *Прышоў вжэзень, нада бульбу капаць.* Паляцкішкі Вор.

ВІД *м.* Твар. *Вэн мае від красівы. Ох, які від у тэбэ чырвоны, шчо-то у тэбэ боліт?* Азарычы Пін. *У яго від красный, здоровый. Яго від такі бледный.* Шкураты Браг.

ВІ′ДЛЫ I *толькі мн.* Вілы. *Паламаліся відлы, трэба новыя купіць.* Паляцкішкі Вор.

ВІ′ДЛЫ II *толькі мн.* Ростань. *Я з Мартынам спаткаўся ў відлах.* Паляцкішкі Вор.

ВІ′КАЎЕ *н.* Поле, дзе скошана віка. *Віку скасілі, і засталося вікаўе.* Заазер'е Віл. *Віку звезьлі, гані кароў на вікаўе.* Вадва В.-Дзв.

ВІ′ЛАЧКІ *толькі мн.* Частка калаўрота ў выглядзе двухзубай вілкі з жалезнымі зубамі, на якую надзяюць шпульку. *Надзень шпуліну на вілачкі.* Стайкі Барыс.

ВІ′ЛКА *ж.* 1. Частка грабель, на якую набіваюць папярочную планку з зубамі. *Зрабіў вілку ў грабільне зашырока, што грабёнку не насадзіць на вілку.* Барыскі Лаг. *У граблях ёсць цаўё, на канцы*

цаўя ёсь вілка. На вілку набіваюць брус, а ў брус заганяюць кляцы. Паўлавічы Клім. 2. Снасць для лоўлі ракаў. *Зрабій дзірывяную вілку, буду лавіць ракаў.* Сяляўшчына Рас.

ВІ'ЛКІ I *толькі мн.* Сахор. *Дай мне вілкі гнэй накідаті.* Бастынь Лун.

ВІ'ЛКІ II *толькі мн.* Грабелькі на касе. *Нада прывізаць ік касе вілкі, пайду авёс касіць, а бес вілак плоха.* Якубова Рас.

ВІ'ЛКІ III *толькі мн.* Ростань. *Ідзіце за вёску, там у вілках дарога адна пойдзе направа, а другая налева.* Міратычы Кар.

ВІЛО'ЧНІК *м.* Вожаг. *Зробів бэрозовый вілочнік.* Бастынь Лун. *Так біла, аж вілочнік перабіла.* Жахавічы Хойн.

ВІ'ЛЫ *толькі мн.* Саха калодзежнага жураўля. *Зрэзаў дуп і зрабій вілы, а то старыя вілы ў калодзісі згнілі.* Стайкі Барыс.

ВІ'НКЕЛЬ *м.* Дэталь у плузе, да якой прымацаваны падэшва і паліца. Вострава Маст.

ВІО'РАЧКА *ж.* Памянш. ад віорка. *Віорачка бегая на хвойцы.* Навасёлкі Свісл.

ВІО'РКА *ж.* Вавёрка. *На хвойцы сядзіць віорка.* Навасёлкі Свісл.

ВІРО'К *м.* Невялікая палачка з засечкамі на канцах для звівання нітак. *Усмыкні ў вірок ніткі і трысці на клубок.* Заазер'е Віл. *В'ю ніткі прас вірок на клубок.* Міратычы Кар. *Укладзі ў вірок нітку і матай на клубок.* Ністанішкі Смарг. *Вазьмі вірок і мытай ніткі з матавіла на клубок.* Ваўкавічы Тал.

ВІТУ'ХА *ж.* Дошчачка для снавання красён. *Вітуха — гэта маленькая дошчачка. Яна мае дзве дзірачкі, куды ўсмыкаем ніткі і снуем кросны.* Заазер'е Віл.

ВІТУ'ШКА *ж.* Абора. *У лапцях ёсць вушкі, а ў вушкі ўцягваюць вітушкі. Пырвалася вітушка ў лапцю.* Вароніна Рас. *Бацька мне зьвій вітушкі, нада вітушкі зацягнуць у вушкі лапцей.* Сяляўшчына Рас. *У лапці ўцягнула вітушкі і абула.* Даўгабор'е Рас. *Зьвій вітушкі, зацягнуў іх у аборнікі і абуў лапці. Абуў лапці, а вітушкі апкруціў кала нох.* Замошша Рас.

ВІХО'Р *м.* Шчаціние ў свінні на хрыбце. *У маей свіні на хібу віхор.* Бобрыкі Петр.

ВІХРО'ВІНА *ж.* Віхор (пра валасы). *У Тодара на галаве віхровіна ростэ.* Азарычы Пін.

ВІЦІ'НЫ *мн.* Пераплятанне, на якое кладуць жэрдкі ў плоце. *Жэрдкі ў ізгародзі кладуць на віціны.* Сяляўшчына Рас.

ВІЦЦЁ *н. зборн.* 1. Дробныя галінкі бярозы. *Ідзі нылымай віцця на венік. Ты добрае віццё прынёс?* Якубова Рас. *Прынясі віццё ў хату, буду візаць венік.* Ністанішкі Смарг. 2. Скручаная лаза для прывязвання паплёту да кроквы. *Паплеціну прывязывалі ды латы віццём.* Якубова Рас.

ВІ'ЧКА *ж.* Мышыны гарох. *У ячменю многа вічкі. Вічка ўвесь ячмень спляла.* Мнюхі Міёр.

ВІШ *м.* 1. Зазімавалая трава другога ўкосу. *Погналі коровы на віш, а вонэ віш не хочуть есці.* Бастынь Лун. 2. Подсціл. *Пойду я плохэй травы накошу на віш. Трава плохая, но добра будзе на віш подосласць корові.* Бобрыкі Петр.

ВІША'Р (выша'р) *м.* 1. Тое, што і віш у 1-м знач. *Пойду покошу вышару подослаты корову.* Горск Бяроз. 2. Гнілое сена. *Сэно покосылы, дож пошоў, воно лэжало-лэжало і згныло, вот і вышоў вышар.* Горск Бяроз.

ВІШШО' *н. зборн.* Тое, што і віццё ў 1-м знач. *Нылымала вішша на венік.* Якубова Рас.

ВІШЭ'Ц *м.* Тое, што і віш ў 1-м знач. *Вішэц схне на пне, і ніхто его не есть, бо стара трава.* Бастынь Лун.

ВІЮРО'К *м.* Невялікая палачка з засечкамі на канцах для звівання нітак. *Улажы ў віюрок нітку і матай на клубок.* Паляцкішкі Вор.

ВО'БЛІЦА *ж.* Частка рукі ад далоні да локця. *Руку от долоні до локця му зовом вобліца.* Бобрыкі Петр.

ВО'ВУДЗЕНЬ *м.* Авадзень. *Вовудні дужа кусаюць кароў. Як укусіць вовудзень карову, дак тая задрала хвост і бягом дахаты.* Міратычы Кар.

ВО'ГЕР *м.* Жарабец. *У нас у калхозі е вогер.* Навасёлкі Свісл.

ВО'ГНІК *м.* Запаленне на скуры. *Была болька. Я яе разгнявіла, дык цяпер прыкінуўся вогнік. Нага стала красная.* Моханава В.-Дзв.

ВО'ГНІСКА (во'гніско) *н.* Вогнішча. *Пастухі разлажылі вогніско.* Навасёлкі Свісл.

ВО'ДВАРАЦЕНЬ *м.* Лішак асновы ў шырыну пры накіданні ў ніты і бёрда, які ідзе назад. *Насnавала лішніх нітак у кроснах, вот цяпер і ідзе водварацень назад.* Паўлавічы Клім.

ВО'ДЗЕКА *прысл.* Тут. *Ты яе ішчы, а іна водзека стаіць.* Моханава В.-Дзв.

ВО'ДРА *ж.* Адзёр. *Дзіця захварэла на водру. Усё цела красная, такая сыпка выступіла.* Моханава В.-Дзв. *Дзевачка занедужала на водру.* Тульгавічы Хойн.

ВО'КА *н.* Лаз у склеп. *Зрабій вока замалое ў пограбі, што чуць пралесьці з кашом.* Шкураты Браг.

ВО'КЛАДКА (во'клатка) *ж.* Тронак. *Воклатка добрая будзе да нажа.* Навасёлкі Свісл.

ВО'ЛЕ *н.* 1. Валлё. *Кура воле наела.* Бастынь Лун. 2. Нараст тлушчу на падбародку. *Во якое ў яго воле на пыдбэрэдніку.* Бастынь Лун.

ВО'ЛІКІ *мн.* Коцікі вярбы. *От дужо богато на вербэ волікаў нарасло.* Бобрыкі Петр.

ВО'ЛЯ *н.* Валляк. *Гладка карова, аж воля матаецца.* Шкураты Браг.

ВОНЭ' *займ.* Яны. *Говодэв коровэ боящца. Вонэ дужо кусающа.* Азарычы Пін.

ВО'РАК *м.* Мяшок. *Ворак благі, дзіравы — бульба выдваліцца.* Ністанішкі Смарг.

ВО'РАТ *м.* Каўнер; прарэх. *Засцягні ворат у сароццы.* Моханава В.-Дзв. *Зашпілі ворат у штынах.* Ваўкавічы Тал.

ВО'РАХ (во'рох) *м.* Куча. *От у бабу цэлый ворох подушок. Возьмі метлу і ідзі чыніць жыто, бо трэбо іссунуць у ворох. Жыто іссунуў у ворох, а цепер трэбо веець.* Бобрыкі Петр.

ВО'САКАР *м.* Таполя. *Восакар адцвіў, пух пуская па ветру.* Шкураты Браг.

ВО'СЛАНКІ *мн.* Збітыя дошкі, якія кладуць на дно воза. *Зрабій восланкі на дно воза — збожа вазіць.* Міратычы Кар.

ВОСЬ *ж.* Асцюк. *У каласу калючую часць завём восі, калі многа, а калі адна, дак вось.* Даўгабор'е Рас. *Вось пупала ў рот, чуць дохтар дастаў.* Якубова Рас.

ВО'ТРАНІЦА *ж.* Адгароджанае бярвеннямі месца для ссыпу мякіны ў таку. *Каля асеці здзелаў вотраніцу, куды буду сыпаць мякіну, вотрану.* Даўгабор'е Рас.

ВО'ТРАНЫ *толькі мн.* Буйная мякіна. *Запа'р вотраны і дай карові есці.* Моханава В.-Дзв.

ВО'ЎСІСКА (во'ўсіско) *н.* Аўсянішча. *Жані кароў на воўсіско.* Навасёлкі Свісл.

ВО'ЎЧАНКІ (во'ўчэнкі) *толькі мн.* Агульная назва неядомых грыбоў. *Што вы набралі одных воўчэнак, іх у нас не ядуть.* Бастынь Лун.

ВО'ЧКА *н.* Пятля ў нітах, у якую кідаюць нітку асновы. *Парвалася вочка ў нічальніцах, і ідзе нітка проста.* Паляцкішкі Вор. *У нічальніцах есць вочка, у яго ўцягваюць ніткі асновы, а тады ў бёрда ўкідаюць.* Міратычы Кар.

ВО'ЧЧЫМ *м.* Айчым. *У яго воччым добры, жалея яго.* Стайкі Барыс.

ВТРАНЦА'ЦЦА *незак.* Умешвацца. *Што ты не ў свае справы втранцаешся?* Міратычы Кар.

ВУГНЯ'ВІЦЬ *незак.* Хныкаць. *Чаго ты вугняеш, аддам твою ручку, ні вугняў.* Тульгавічы Хойн.

ВУГНЯ'ВЫЙ (вугня'вуй) *прым.* Гугнявы. *У яе сын вугнявуй.* Тульгавічы Хойн.

ВУ'ЖЫК *м.* Прывязка для прымацоўвання біча да цапільна. *Вазьмі вужык і прывяжы біч да цэпа.* Моханава В.-Дзв.

ВУ'ЗАЛАВАК *м.* Брус у калёсах, які служыць асновай для драбін і ляжыць на восі. *Вузалавак ляжыць на восі. Праз вузалавак і вось праходзіць шворань. У вузалавак убіваюць ручкі і кладуць драбіны.* Навасёлкі Свісл.

ВУ'ЗВАЛАК *м.* Тое, што і вузалавак. *На восі кладзецца вузвалак і скрапляецца шворанам.* Альхоўка Навагр.

ВУ'ЗГАЛАВЕНЬ (ву'зголовэнь) *м.* Тое, што і вузалавак. *Вузголовэнь зробів бэрэзовый і положыв на вось, і засодів шворэнь.* Бастынь Лун.

ВУ'ЗДЗЕР (ву'здер) *м.* Частка снапа ад перавясла да зрэзу. *Нажала снэп, і які ніровный вуздер у снэпу, погледі, які ў мэнэ рэвный ды хорошэй.* Азарычы Пін.

ВУЗЛЯ'К *м.* Вузел. *Завяжы вузляка на ніццы.* Міратычы Кар.

ВУЗЫР *м.* Тое, што і вуздзер. *Каласэ сухія, а вузырэ сыраватыя.* Міратычы Кар.

ВУ'ЛІ-ВУ'ЛІ-ВУ'ЛІ *выкл.* 1. Ужываецца, калі падзываюць авечак. Моханава В.-Дзв. 2. Ужываецца, калі падзываюць гусей, качак. Навасёлкі Свісл.

ВУЛЬ-ВУЛЬ-ВУЛЬ *выкл.* 1. Тое, што і вулі-вулі-вулі ў 1-м знач. Моханава В.-Дзв. 2. Тое, што і вулі-вулі-вулі ў 2-м знач. Азарычы Пін., Заазер'е Віл., Паляцкішкі Вор.

ВУ'НЬДЗЕКА (ву'ньдзіка) *часц.* Вунь. *Што ты, ня відзіш, вуньдзіка стаіць лыпата.* Моханава В.-Дзв.

ВУ'РЗГАЎКА *ж.* Дзіцячая цацка, якая зроблена з тоўстых нітак і невялікай косткі; калі яе круціць на нітцы, яна гудзе. *Зрабіў сыну вурзгаўку, дак ён з ёй і спаць кладзецца. Ён з вурзгаўкай добра забыўляіцца.* Моханава В.-Дзв.

ВУ'РЗГАЦЬ *незак.* Утвараць гук, падобны на гудзенне. *Раскруці вурзгаўку добра, дак йіна будзіць вурзгаць даўжэй.* Моханава В-Дзв.

ВУРЧА'ЦЬ *незак.* Гыркаць (пра сабаку). *На каго там сабака вурчыць?* Ністанішкі Смарг.

ВУСЕ'ЛЬ *м.* Вусач. *У гэтага вуселя вусы аж да вушэй.* Шкураты Браг.

ВУ'СЕНІЦА (ву'сініца) *ж.* Вусень. *Усю капусту паела вусініца.* Барыскі Лаг.

ВУ'СЦЕЛЬГА *ж.* Намарзень. *Вязы скрапляюць капылы, а дзьве вусьцельгі скрапляюць вязы.* Жахавічы Маз.

ВУ'СЬКА *ж.* Верхняя лата, якая ляжыць на скрыжаванні крокваў і злучае іх паміж сабой. *Накрылі крышу і на верх на кроквы положылі вуську.* Азарычы Пін.

ВУТ-ВУТ-ВУТ *выкл.* Тое, што і вулі-вулі-вулі ў 2-м знач. Жахавічы Маз., Міратычы Кар.

ВУ'ХА I *н.* Вушка ў лапцях. *У пасталох пабрываліся вушы, у адно вуха ні ўбарсала аборы. Вазьмі пасталы і забарсай ў вушы аборкі.* Шкураты Браг. *У постолох пубрываліся вушы.* Бобрыкі Петр.

ВУ'ХА II (ву'хо) *н.* Шыйка касы. *Злымалася вуха ў касе, і нельга касу насадзіць.* Моханава В.-Дзв. *Одломалосо ў косе вухо.* Бобрыкі Петр.

ВУ'ЦІ-ВУ'ЦІ-ВУ'ЦІ *выкл.* Тое, што і вулі-вулі-вулі ў 2-м знач. Бярозкі Хоц., Стары Свержань Стаўбц., Моханава В.-Дзв., Мнюхі Міёр.

ВУЦЬ-ВУЦЬ-ВУЦЬ *выкл.* Тое, што і вуці-вуці-вуці. Заазер'е Віл., Моханава В.-Дзв., Казлы, Мнюхі Міёр., Паляцкішкі Вор., Сімакава Кар., Старае Сяло Зэльв.

ВУ'ШАЛЬНІЦА *ж.* Вусень. *Вушальніца аб'ела ўвесь капусны ліст. Вушальніца напала на капусту.* Навасёлкі Свісл.

ВУША'Т *м.* Цэбар. *Пыстаў вушат на памоі.* Якубова В.-Дзв.

ВУ'ШКІ *толькі мн.* Жабры. *Адвярні вушкі ў шчупака. Калі вушкі красныя, тоды шчупак свежы.* Міратычы Кар.

ВУШНЯ'К *м.* Вушак. *У дзьвярах і вокнах у вярху на ўлуткі, ці вушнякі, кладуць нагловень.* Шкураты Браг.

ВУ'ШЫ *толькі мн.* Тое, што і вушкі. *Калі вушы красныя, то рыба свежая.* Ністанішкі Смарг.

ВЫ'БІРНІЦЫ *мн.* Каноплі без насення, якія вырываюць рана. *Пайду вырву выбірніцы ў каноплях.* Альхоўка Навагр.

ВЫ'ГАРКА *ж.* Тарфяны кар'ер. *Торф выбіруць, а туды выда найдзець, вот вам і выгарка. У выгарках лён мочуць. У выгарках расцець ціна.* Сляляўшчына Рас.

ВЫ'ГІБНУЦЬ (ву'гібнуць) *зак.* Прапасці на корані (пра пасевы). *Вугібнулі на полі жыто і пшаніца, одна зосталаса лысіна.* Бобрыкі Петр.

ВЫ'ГНЫРАВАЦЬ (вы'гныруваты) *зак.* Высачыць. *Усюды вон выгнырує, ныдэ нэ сховаты. Трэбо ж було ему выгныруваты ето, дэ я грошы положыла.* Горск Бяроз.

ВЫ'ГРУЗКІ (вы'грузкы) *мн.* Гразкае месца на дарозе. *Такіе выгрузкы на дорозі, шчо не пройты і нэ проехаты.* Горск Бяроз.

ВЫ'ДЗЕР *м.* Сала на кішках. *Выдзеру многа ныдрала кыля почак і кішок у парсюка.* Сляляўшчына Рас.

ВЫ'ДЗЕРКІ (ву'дзеркі) *мн.* Упершыню апрацаваны ўчастак зямлі. *Што ні посей на вудзерках, то вуросце.* Бобрыкі Петр.

ВЫДЗІРА'ЦЦА (выдіра'цца) *незак. асудж.* Насміхацца, дражніцца. *Вона способна выдірацца з людей.* Бастынь Лун.

ВЫ'ДРАНКА *ж.* Тое, што і выдзеркі. *Узаралі выдранку і пасеілі віку.* Бастынь Лун.

ВЫ'ДРЫЛЯВАЦЬ (вы'дрыліваць) *зак.* Прасвідраваць. *Выдрылюй ты мне стаўпца на граблі.* Навасёлкі Свісл.

ВЫ'ЖАМКІ *толькі мн.* Жамерыны. *Прыцадзіла на рэшата цэт на кісель, а выжамкі аддала карові.* Ваўкавічы Тал.

ВЫ'ЖАРЫ (вы'жарэ) *толькі мн.* Балота, на якім выгараў торф. *У булоті було много торфу, алі був пожар, і пасля пожару осталіс толькі выжарэ.* Бастынь Лун.

ВЫ'ЗБРЫКНУЦЬ (вы'збрукнуті) *зак.* Падбрыкнуць. *Стрэк як укусыт корову, корова вызбрукнэ, як попрэ, то нэ догнаті.* Азарычы Пін.

ВЫ'КАП (вы'коп) *м.* Полаз з выкапанага кораня. *Выкапаў выкоп, высушыў і зробіў выкоп у сані.* Бастынь Лун.

ВЫ'КАПАНЫ *прым.* Вельмі падобны. *Сын — выкапаны бацька і крошкі пубраў.* Моханава В.-Дзв.

ВЫ'КАТ *м.* Выраз жаночага плацця, дэкальтэ. *Партніха вялікі выкат выразала ў плацці.* Вадва В.-Дзв.

ВЫ'КАШРЫЦЬ *зак.* Вымыць. *Оля, ты выкашрыла сваю сукенку ці не?* Ністанішкі Смарг.

ВЫКЛАДА'ЦЬ *незак.* Кастрыраваць, пакладаць. *Ён выкладаіць кнура, а як выкладзіць, то будзіць парсюк.* Ністанішкі Смарг. *Я свайго кілуна буду выкладаць.* Моханава В.-Дзв.

ВЫ'ЛАЖЫЦЬ *зак.* Тое, што і выкладаць. *Вылажыла кілуна і будзім карміць на сала.* Суднікі В.-Дзв. *Трэба пазваць канавала і вылажыць жарапка.* Касталомава В.-Дзв.

ВЫ'ЛІТАК *м.* Вылівак. *Курыца знесла вылітак.* Бастынь Лун.

ВЫЛУ'ШЧЫВАЦЦА *незак.* Вылупліваццa. *Цыплёнык ужо будзіць вылушчываццa з яйца.* Якубова Рас.

ВЫ'МА *ж.* Лішак асновы ў шырыну пры накіданні ў ніты і бёрда, які ідзе назад. *Наснавала бэльш як бэрдо, вот і ідэ выма праз усе кросна назад.* Азарычы Пін.

ВЫ'МАТАЦЦА (ву'матацца) *зак. іран.* Выйсці. *Ад мяне вуматайся, а куды пашоў — не знаю.* Шкураты Браг.

ВЫ'МНЕ *н.* Вымя. *У мае коровы доброе вымне.* Азарычы Пін. *Ідэ корова, а вымне, вымне!* Горск Бяроз.

ВЫ'МЯНЕ (вы'мінё, вы'мянё) *н.* Тое, што і вымне. *У коровы молоё вымінё, мала малака дае.* Міратычы Кар. *Карова большая, і вымянё бальшое, а малака мала дае.* Старае Сяло Зэльв.

ВЫНАША'Й *м.* Ахапак сухога лёну, вынесены за адзін раз з ёўні для апрацоўкі на мялцы. *Да раніцы аш пяць вынашаяў зьмялілёну.* Альхоўка Навагр.

ВЫ'НІТАК *м.* Разарваная кабылка ў нітах. *І ні замеціла, як вынітак пырвайся і нітка ідзе па вярху.* Моханава В.-Дзв.

ВЫ'НІЦІЦЦА (ву'ніціцца) *зак.* Раскудзеліцца. *Вуніціласа кобулка ў ніту, трэбо наніціць.* Бобрыкі Петр.

ВЫПАЗО'ЎВАЦЬ *незак.* Выбіраць пазы. *Пазаўнічком-дакладнікам выпазоўваюць у раме пазы, кап засоўваць шкло.* Навасёлкі Свісл.

ВЫ'ПРАГЧЫСЯ (вы'прахчыся) *зак.* Здохнуць. *Конь быў стары сусім, а сягодня ноччу выпрахся.* Моханава В.-Дзв.

ВЫ'ПУСТАК (вы'пусток) *м.* Гадавалае цяля. *Моя цёлачка — выпусток, пушчу на племя.* Бастынь Лун.

ВЫРЭ'ЗВАЦЦА (вурэ'звацца) *незак.* Узыходзіць (пра сонца). *Я ўстаў рано, шчэ сонца не вурэзвалосо, і павёў коня на поле.* Бобрыкі Петр.

ВЫ'СЕКАЦЬ (вы'сэкаті, вы'секаті) *зак.* Высмаркаць. *Ідi высекай нос.* Бастынь Лун. *Гэ, возьмі высэкай носа, а то тэчэ.* Азарычы Пін.

ВЫ'СКАЛІЦЦА *зак.* Ярка засвяціць (пра сонца). *Дошч прашоў і сонца выскалілосё з-за хмарак.* Навасёлкі Свісл.

ВЫ'СКАРКА (ву'скорка) *ж.* Скварка. *Тук вуцек, осталіся вускоркі, а ета большая вускорка.* Бобрыкі Петр. *Вускоркі хоць ты вукідай, ніхто не хоча есці. Я одну вускорку з'ей.* Жахавічы Маз. *Мае дзеці вускорак не ядуць.* Тульгавічы Хойн.

ВЫ'СКВАРКА (ву'скварка) *ж.* Тое, што і выскарка. *Вускваркі паелі, тук не хочуць есці.* Тульгавічы Хойн.

ВЫ'СКЕРЫЦЬ (вы'скэрыті) *зак.* Вышчарыць. *Мое чоботы ўжэ зубы выскэрылі, трэбо подбіваті.* Азарычы Пін.

ВЫ'СТАЎКА (вы'стовка, ву'стоўка, ву'стовка) *ж.* Гестка. *Пошыла кофтан з выстовкой.* Бастынь Лун. *Колісь бабскіе сорочкі шылі з вустоўкамі і ў тры полкі.* Бобрыкі Петр. *До стана прышыты вустовкі, а до вустовок рукавы і ковнер.* Азарычы Пін.

ВЫСЫПА'ЦЦА *незак.* Каласавацц, выпускаць каласкі. *Ужо жыто пачало высыпацца.* Бастынь Лун.

ВЫ'ЧАВІЦЬ (вы'чавіті) *зак.* Выціснуць. *Сэк з яблыка трэбо вычавіті. Картоплев натэрла на тэрку і вычавіла на бабку.* Азарычы Пін.

ВЫ'ЧАЎКІ *толькі мн.* Мякаць гарбуза. *Выберы ложкай вычаўкі з горбуза.* Бастынь Лун.

ВЫ'ЧУХАЦЦА (ву'чухацца) *зак. іран.* Прагаладацца. *Вот му вучухаліся на балоце, што аж пуўкулідкі з'елі і вупілі багата малака.* Шкураты Браг.

ВЫЧЫНЯ'ЦЬ (вычыня'ты) *незак.* Вымятаць калоссе з абмалочанага збожжа. *Узяв мэтлу і вычыняй з жыта колоскы.* Горск Бяроз.

ВЫ'ЧЫХАЦЦА *зак.* Паправіцца. *Була запушчана Мордэлька, а за ім вычыхаласа.* Горск Бяроз.

ВЭ'НГЕР (вэ'нгэр) *м.* Канавал. *Трэбо позваті вэнгэра, хай лішае кнура.* Азарычы Пін. *Прышов вэнгэр, трэбо чыстіті мэркіцуна і кірноса.* Бастынь Лун. *Дед леков свіней, і вон звався вэнгэром. І толькі вэнгэрэ носілі шляпы, а в дэрэвні шляп нэ носілі, і дэты табуном за ім: «Ой-ёй, вэнгэр ідэ, утэкаймо».* Горск Бяроз.

ВЭ'НДЗЕЛКА (вэндэлка) *ж.* Месца, дзе вэндзяць мяса. *Вэндэлку роскоратов, што нэма дэ вэндыты.* Горск Бяроз.

ВЭ'ТЭ *займ.* Вы. *Вэтэ налетэ ополоныком крышаноў у мыску.* Горск Бяроз.

ВЯЗ *м.* Звязка капылоў у санях. *Вязы скрапляюць капылы, а дзьве вусцельгі скрапляюць вязы.* Жахавічы Маз.

ВЯ'ЗВЕНКА (вя'звэнка) *ж.* Вялікая цёплая хустка. *Обопніса вязвэнкой, а то змэрзнеш.* Бастынь Лун.

ВЯ'ЗКА (вяска) *ж.* Трыццаць жмень абтрапанага лёну, звязаныя разам. *Натрапаў лёну аш тры вяскі да абеда.* Моханава В.-Дзв.

ВЯЗО'К *м.* Дужка, прыладжаная пасярэдзіне касся, за якую трымаюцца правай рукой. *Паламаўся вязок у касе, і няма за што дзяржацца.* Паляцкішкі Вор.

ВЯ'ЗЫ *толькі мн.* Ашыек. *Вэн дав ему добрэ по вязах, што аж голову скрывів.* Бастынь Лун.
ВЯНО'К I *м.* Нізка цыбулі. *Я сваю цыбулю ўсю пупліла ў вянкі, а вянок малой цыбулі пакінула на семя.* Моханава В.-Дзв.
ВЯНО'К II *м.* Кутас у поясе. *Паясы ткалі на дошчачках і па канцах дзелалі вяночкі з розных нітак. Атарвайся вянок ат пояса.* Ваўкавічы Тал.
ВЯРСТА'Т (вэрста'т) *м.* Варштат. *Калісь ткалі на сошках, а тоды сталі робіті вэрстаты.* Бастынь Лун.
ВЯРХНЯ'К (вірхня'к) *м.* Верхні камень у жорнах. *Верхній камень завём вірхняк у жорнах.* Ваўкавічы Тал.
ВЯРХО'ВІЦА (верхо'віца) *ж.* Цемя. *У твойго Пуда верховіца ужэ лысая.* Бобрыкі Петр.
ВЯРХО'ЎЕ (вэрхо'в'е) *н. зборн.* Зрэб'е. *Обдіркі із ылну называюцца вэрхов'е.* Азарычы Пін.
ВЯРЦЁХА (вэртёха) *ж.* Матавіла. *Я напрала шпульку і змытала на вэртёху, і повэсыла вэртёху, а на ёй шэсть хунтов ныток.* Горск Бяроз.
ВЯРЦЯ'ШКА (вэртя'шка) *ж.* Гліняная міска. *Купіла вэртяшку, коб було ў чым колотыты огладкы.* Горск Бяроз.
ВЯРЭ'НЬКА (вэрэ'нька) *ж.* Кошык для ягад. *Вэрэньку робімо з тонкіх досочэк. Звэрху вэрэньку можно носіті на плечах. У вэрэньку собіраемо ягоды.* Бастынь Лун.
ВЯРЭ'Я *ж.* Шула. *У гумне трэба зрабіць вярэі і павесіць вароты.* Паляцкішкі Вор.
ВЯТО'Х *м.* Месяц. *Сягоння цёмна ноччу, вятоха німа.* Якубова Рас.
ВЯТРА'НКА (вітра'нка) *ж.* Вятрак. *Сягонні ветру німа, і вітранка стаіць, ня меліць.* Ваўкавічы Тал.
ВЯТРУ'ШКІ *мн.* Басаножкі. *Шавец пачыняіць вятрушкі.* Ністанішкі Смарг.
ВЯЦІ'СТЫЙ (веці'стуй) *прым.* Галінасты. *Овёс моцно вецістуй, доўгуй будзе.* Бобрыкі Петр.
ВЯЧА'Й *м.* Дзірка ў верхнім камені жорнаў для засыпкі збожжа. *Жорны добрыя, насыплю ў вячай аўса і тут жа змялю.* Альхоўка Навагр.
ВЯША'К (вэша'к) *м.* Жэрдка ў лазні, на якую вешаюць бялізну. *Дай мне повесіць на вэшак аденьне.* Бастынь Лун.

Г

ГАВЭ'НДА (говэнда) *ж.* Гаворка. *У мэнэ з ёй була говэнда.* Горск Бяроз.
ГАВЭ'НДЗІЦЬ (говэ'ндыты) *незак.* Гаварыць. *О, кынтэ вы про ето говэндыты.* Горск Бяроз.
ГАДАВА'ЛЕЦ (гыдыва'ліц) *м.* Выхаванец. *Гэта мой гыдываліц, які жывець у мяне с пялёнак.* Сяляўшчына Рас.
ГАДАВА'ЦЬ *незак.* Карміць. *Пайду гадаваць паршука.* Шкураты Браг.
ГАДАВІ'К *м.* Кольца на розе ў каровы. *У маёй каровы на рагу тры гадавіка, і ёй ужо тры гады.* Барыскі Лаг.
ГАДАВІ'НА *ж.* Дзень, у які спаўняецца год з часу смерці нябожчыка. *Справіла, атправіла гадавіну па свайму сыну.* Моханава В.-Дзв.

ГАЖ *часц.* Аж. *Вэн гаж заплакаў от страху. Поломня ідэ гаж у густэ пэчы.* Азарычы Пін.
ГАЙ *м.* Непрыгодная для апрацоўкі зямля між палёў. *Мы зовом гаем між полей неудобную землю, де ростэ трава, а лес не ростэ.* Бастынь Лун.
ГАЙДА'Й (гойда'й) *м. устар.* Гандляр коньмі. *Гойдай кэньмі гандлюе.* Бастынь Лун.
ГА'ЙНІК *м.* Чорны бусел. *У нас гайнік бувае, алі рэдко, больш бувае бусько.* Бастынь Лун.
ГАЙНО' *н.* Бярлог. *Свіння спіць, зарыўшыся ў гайно.* Стайкі Барыс.
ГА'ЛА *ж.* Лапіна. *Пошла ў лес і напала на галу, а на етой галі красно-красно суніц.* Бобрыкі Петр.
ГАЛАВА' *ж.* 1. Верхняя частка снапа. *Стаў снапы пнём на зямлю, галовамі ўверх, кап сохлі.* Барыскі Лаг. 2. Верхняя частка рамачнага вулея. *У рамочных вульях е голова, а ў колодочных е потолок.* Бастынь Лун. 3. Патаўшчэнне на канцы навоя з адтулінай для замацавання яго ва ўстаноўленым становішчы. *Забальшую галаву здзелаў у навою.* Касталомава В.-Дзв.
ГАЛАВА'Р (гылыва'р) *м.* Чалавек з вялікай галавой. *От гылывар, ня можа сабе шапкі купіць, бо німа такой вялікай.* Якубова Рас.
ГАЛАВА'Ч *м.* 1. Апалонік (паўзуны). *У сажалцы многа галавачоў. Плыве бальшы галавач. Якія бальшыя галавачэ.* Міратычы Кар. 2. Тое, што і галавар. *У яго бальшая галава, і яго завуць галавач.* Шкураты Браг.
ГАЛАВЕ'НЬКА I (головэ'нька) *ж.* Галавешка. *Возьмі обтушы головеньку, шчо вона одна буде горэть.* Бастынь Лун.
ГАЛАВЕ'НЬКА II (головэ'нька) *ж.* Спарыння. *У ячменю много головэнькі росте.* Бастынь Лун.
ГАЛАВЕ'НЬКА III *ж.* Тое, што і галавач у 1-м знач. *У галавенькі большая галава і доўгі хвост. Паплыла большая галавенька. З галавенькі выходзіць жапка.* Ністанішкі Смарг.
ГАЛАЕ'ДЗЬ (галае'ць) *ж.* Голад. *Я помню, як была галаець. Усё елі, што пупала.* Сяляўшчына Рас.
ГАЛАМО'ЎЗЫ *прым.* Бязвусы, без барады. *Ён жа галамоўзы, у йіго ні растуць вусы і бырыда.* Моханава В.-Дзв.
ГАЛАПЛЕ'ЧКА (голопле'чка) *ж.* Майка. *А цяпер сорочкі шыюць голоплечкі. Голоплечкі летом добро носіць.* Бобрыкі Петр.
ГАЛАСАВА'ЦЬ (голосова'ты) *незак.* Гучна крычаць. *Чого там голосуеш? Нэ голосуй, мы чуемо.* Горск Бяроз.
ГАЛАСНІКІ' (голоснікі') *мн.* Доўгае пер'е ў хвасце пеўня. *От певень хорошуй, а голоснікі-голоснікі аж по земле цягнуцца.* Бобрыкі Петр. *Красівуе галаснікі ў пеўня.* Тульгавічы Хойн.
ГАЛА'ДКА (гала'тка) *ж.* Аладка. *Напякла сёня з мукі галаткаў.* Міратычы Кар.
ГАЛАЎНЯ' I (головня') *ж.* Верхні вушак у дзвярах. *У двэрах поставыв прэвшні і зверху положыв головню.* Азарычы Пін.
ГАЛАЎНЯ' II *ж.* Спарыння. *Як много галаўні ў жыці, аш чорна. Якая бальшая галаўня ў каласу расце.* Мнюхі Міёр.
ГАЛАШЧО'К (голошчо'к) *м.* Замерзлая зямля без снегу. *Трэбо коваті коня, а то не можно ехаті, голошчок. Пасвіў коровы на голошчоку.* Бастынь Лун. *Карову пагналі па галашчоку.* Шкураты Браг. *Голошчоком замерзла земля.* Бобрыкі Петр.

ГАЛДУ'НКА *ж.* Вядзьмарка. *Галдунка гэта як погледзела на маю карову, дак і малака не дала карова.* Тульгавічы Хойн.

ГАЛДУ'ШКА *ж.* Гузік з аўчыны. *С абрэскаў аўчынак кравец скручаваіць галдушкі і прышываіць у кажух замест пугавіц.* Ваўкавічы Тал.

ГАЛЁНКА (голэ'нка) *ж.* Частка рукі ад локця да пляча. *От лэкця до плэча мы зовэм голэнка. Болiть мне голэнка на рукэ.* Бастынь Лун.

ГАЛЕ'НЬ *м.* Дзяркач. *Венік змёўся, і зыстаўся адзін галень.* Моханава В.-Дзв.

ГА'ЛІЦА *ж.* Галка. *Птушка галіца чорна.* Бастынь Лун.

ГАЛО'ДНІЦА *ж.* Задняя костка на хрыбце, з якой усё мяса абрэзана. *Калі рызбіраіш кыбына, ззадзі кумпякі, а спераду лыпаткі і рэбры атсікалі, тады астаецца галодніца. Гэта адна костка, а мяса зусім німа, вот мы яе і завём галодніца, бо там мяса німа, німа чаго есці. Нясі кусок галодніцы і кідай у капусту.* Ваўкавічы Тал.

ГАЛО'ЎКА I *ж.* Папярочная планка ў граблях, у якую набіваюць зубы. Вострава Маст. *У граблях дубовая галоўка.* Альхоўка Навагр. *Зрабіў галоўку да грабель.* Міратычы Кар. *Вазьмі граблі і ўбі ў галоўку зуп.* Якубова Рас.

ГАЛО'ЎКА II *ж.* Пладаносная частка сланечніка. *Пасеіў слону, вырас, галоўкі бальшыя.* Якубова Рас.

ГАЛО'ЎКІ (голо'вкі) *мн.* Атрэп'е. *Як трэпымо лён, отбываюцца голоекі.* Азарычы Пін.

ГАЛУ'ТА *ж.* Замерзлая зямля без снегу. *Замерзлая зімля, якая ні пакрыта снегам,— гэта і ёсь галута.* Сяляўшчына Рас.

ГАЛУ'ШАЧКА (голу'шэчка) *ж.* Пакінуты ў дзяжы кусочак цеста для закваскі. *У дэжы покінула голушэчку, кэб добры хлеб буў.* Бастынь Лун.

ГАЛУ'ШКА (голу'шка) *ж.* Зялёнае яблычка на бульбяніку. *От на картопляніку на версе богато голушэк. Я сорвала одну голушку.* Бобрыкі Петр.

ГА'ЛЬКА *ж.* Сподняя спадніца. *Гальку кладуць пат спадніцу. Галька шылася с кужольнага палатна. Калісь клалі на сябе станіка і гальку і ўсё.* Навасёлкі Свісл. *Пошыла гальку, а то сукенку наклала без галькі.* Бастынь Лун.

ГАЛЭ'НДЗЯ *ж.* Гронка вінаграду. *Купіў адну галэндзю вінаграду.* Паляцкішкі Вор.

ГАЛЯНІ'ШЧЫ (голені'шчы) *мн.* Халявы. *Одрэзав от чоботов голеніщы.* Бастынь Лун.

ГАМ *м.* Шум, крык. *Чаго вы пыднялі такі гам, што аш на вуліцы чуваць.* Моханава В.-Дзв.

ГАМА'РКА *м.* Вушка ў піле. *У піле е гамарка, у гамарку ўбіваецца булачок, за булачок трымаюць рукою, калі пілуюць дрова.* Навасёлкі Свісл. *Зламалася гамарка ў прадоўжнай піле, трэба наладзіць.* Шкураты Браг.

ГАМО'ЛІНА *ж.* Розга. *От вазьму гамоліну ды як удыру па табе.* Навасёлкі Свісл.

ГАНАБО'ЛІ *толькі мн.* Буякі. *Назбірала ганаболій і наварыла варэння.* Вароніна Рас. *Я пад'ела ганаболій.* Сяляўшчына Рас. *Ганаболі паспелі, можна сабіраць іці.* Замошша Рас. *Я ўчора хадзіла ў ганаболі і прынісла цэлая вядро.* Даўгабор'е Рас. *У нас у балоці многа ганабольніку і ганаболій на ім, алі німа каму збіраць ганаболі.* Вароніна Рас. *Хадзіла збіраць ганаболі, а ганаболі такія бальшыя, усё ройна, як вішня, дай многа, аш ганабольнік галубый.* Янкавічы Рас.

ГАНАБО'ЛЬНІК *м.* Дурнічнік. *На ганабольніку ў балоці растуць ганаболі.* Сяляўшчына Рас. *Ганабольнік расцець па курганах, а на ганабольніку многа ганаболій.* Вароніна Рас. *У балоці многа ганабольніку, што ні прасці, а ганаболь сіня-сіня, да такія крупныя.* Замошша Рас.

ГАНАВІ'ЦЫ (гоновіцы, гоновыцы) *толькі мн.* Сподніки. *Основала леніцы пять гіль на гоновіцы.* Азарычы Пін. *Гоновыцы пошыла з ластовкою.* Горск Бяроз.

ГАНБУЗАВА'ЦЬ (гонбузова'ті) *незак.* Ганьбаваць. *Не трэбо гонбузоваті, корова добра на молоко.* Бастынь Лун.

ГАНДЫГА'ЦЦА (гондыга'цца) *незак.* Гушкацца. *Зробіла колышку, і дэты на ёй гондыгаюцца.* Бастынь Лун.

ГАНЧА'Р *м.* Вілкі. *Вазьмі ганчара і ўстаў гаршчка ў печ.* Міратычы Кар.

ГАНШЧЫ'К *м.* Плытагон. *Вунь ганшчыкі гоняць плыты.* Моханава В.-Дзв.

ГАПЕ'ЛЕЧКА (гопэ'лечка) *ж.* 1. Пятля ў нітах. *У нітэх е гопэлечка, у якую ўсмыкают нітку основы. Порваласа гопэлечка ў нітэх.* Азарычы Пін. 2. Пятля ў адзенні. *У хвартуху розмэрка зроблена гопэлечкамі.* Азарычы Пін.

ГАПЕ'ЛЬКА (гопе'лька, гопэ'лька) *ж.* Тое, што і гапелечка ў 2-м знач. *Прорэж у кохці гопелькі.* Бобрыкі Петр. *Зробы гопэлькы, коб улез гузь.* Горск Бяроз.

ГА'ПІЦЦА (га'пытыся) *незак.* Біцца. *Вон гондэ сусэды гапюцца.* Горск Бяроз.

ГА'ПІЦЬ (га'пыты) *незак.* Біць. *Пэтрык Ганню гапыт.* Горск Бяроз.

ГА'ПКА I *ж.* Тое, што і гапелечка ў 2-м знач. *Гапкі парабіла, што гузікі ні пралазяць.* Навасёлкі Свісл.

ГА'ПКА II *ж.* Свіны страўнік. *Акая малая гапка ў свіні, вот чаму вона мало ела.* Бастынь Лун.

ГАПЛІ'К *м.* Кручок. *Ушы гаплік у сачак.* Моханава В.-Дзв.

ГАРАБЕ'ШАК (горобэ'шок) *м.* Верабей. *Мнэго горобэшков, коноплі ўсе об'елі.* Азарычы Пін.

ГАРАХАВІ'ННЕ (гороховы'нне) *н.* Гарохавішча. *Пустэтэ коровы на гороховынне.* Горск Бяроз.

ГАРАХВЯ'НКА (горохвя'нка) *ж.* Мука з гароху. *Намолола горохвянкі з гороху.* Бастынь Лун.

ГАРБУ'ЛЬ *м.* Гарбаты чалавек. *Яго клічуць па-вулічнаму гарбуль, бо ён гырбаты.* Якубова Рас.

ГАРБУ'ШКА *ж.* Акраец. *Вазьмі баханку хлеба і атрэш мне гарбушку.* Стайкі Барыс.

ГАРБЫЛЬ *м.* Аполак. *Атпілавалі гарбыль, цяпер будзім пілываць дошкі.* Моханава В.-Дзв.

ГАРДАДО'ЛІК (гордодо'лік) *м.* Жаваранак. *Гордодолік прылетев і спевае над жытом.* Бастынь Лун.

ГАРДЗІ'СТЫЙ *прым.* Горды. *Вот жа ён і гардзістый.* Якубова Рас.

ГАРО'ХАВІСКА (горо'ховіско) *н.* Гарохавішча. *По гороховіску посею лён.* Бастынь Лун.

ГАРО'ХАЎЕ *н.* Гарохавішча. *Трэба заараць гарохаўе.* Барыскі Лаг.

ГАРТА'Й *м.* Араты. *Гартай паехаў гараць поле.* Паляцкішкі Вор.

ГАРУ'Н *м.* Гу'ба. *Гарун палажыў на крэмень і агнівом высік агонь.* Сяляўшчына Рас.

ГАРЧА'К (горчак) *м.* Драсён. *Много росте горчака по канаві.* *Бастынь Лун.*

ГАРШЧ *ж.* Жменя. *Узяла адну гаршч лёну. Палажыла 50 гаршчай і звязала вяску лёну.* Паляцкішкі Вор.

ГАРШЧА'Й (горшча'й) *м.* Ганчар. *Горшчай робіть горшкі ў горшчэчні.* Бастынь Лун.

ГАРШЧЭ'ЧНІК I (горшчэ'чнік) *м.* Тое, што і гаршчай. *Му зовом чэловека горшчэчніком, колы ён робіть варэйкі.* Бастынь Лун.

ГАРШЧЭ'ЧНІК II *м.* Вілкі. *Паламалосё дзяржаннё ў гаршчэчніку.* Міратычы Кар.

ГАРШЧЭ'ЧНЯ (горшчэчня) *ж.* Ганчарня. *Горшчай робіть горшчкі і варэйкі ў горшчэчні.* Бастынь Лун.

ГАРЭ'ЛКА (горэ'лка) *ж.* Бульба з прыгаркамі. *Горэлкі пуздымай і тоўчы кортоплю на кашу.* Бобрыкі Петр. *Я ўзяла толькі одну горэлку.* Тульгавічы Хойн.

ГАСПАДА'Р *м.* Першы нажаты ў час зажынак сноп. *Пашлі жыта першы дзень жаць, выжалі гаспадара, перавязалі лентачкай і прыняслі дамоў і паставілі на кут гаспадара.* Заазер'е Віл.

ГАСТРЭ'Й (гострэ'й) *м.* Вастрыё. *Затупіўся гострэй у ножовы, трэбо погострыты. Трэбо побыты гострэй у косэ.* Горск Бяроз.

ГА'ЧАК *м.* Повад. *Гачак зачапліваюць за вандзідла.* Вострава Маст.

ГА'ЧКА *ж.* Матыка. *Паламаласа гачка, німа чым картоплю аглядаць.* Навасёлкі Свісл. *Дай мне сваей гачкі, пайду бульбу асыпаць.* Старае Сяло Зэльв.

ГВАЗДАНУ'ЦЬ *зак.* Моцна ўдарыць. *Вот я яму гваздануў, што будзіць знаць, як у чужы сат хадзіць.* Моханава В.-Дзв.

ГЕ'ГАЦЬ *незак.* Гагатаць. *Оля, гусі гегаюць, хочуць есці.* Навасёлкі Свісл.

ГЕЛЬЗА'ННЕ (гельза'не) *н.* Закілзванне. *Бес гельзаня і не думай ехаць на гэтым кані.* Навасёлкі Свісл.

ГЕЛЬЗА'ЦЬ *незак.* Кілзаць. *Каня трэба гельзаць, бо ён дужа шалёны з гары.* Навасёлкі Свісл.

ГЕРГАТА'ЦЬ *незак.* Гагатаць. *Гусі гяргочуць, есці хочуць.* Ністанішкі Смарг.

ГІ'БА (гы'ба) *ж.* Мера асновы, палатна даўжынёй на хатнюю сцяну. *Наснавала дэсэт гыб і сплэла ў плэтню.* Горск Бяроз.

ГІ'ЛЕМ *прысл.* Чарадой, гуртам. *Гілем птушкі ліцяць. Гілем рыба плывець. Пашлі бабы гілем на сенакос, пашлі бабы кучам.* Сяляўшчына Рас.

ГІЛЬ *м.* Авадзень. *Гіль як укусіць карову, дак яна месца не знаходзіць сабе.* Паляцкішкі Вор. *Пагнаў карой у сасоннік, а там так много гілёў. Гіль як укусіць корову, дак яна як загізуіць, што ня можна ўдзяржаць.* Ністанішкі Смарг.

ГІ'ЛЯ *ж.* Мера палатна ўдаўжыню. *Оснавала ляніцы пять гіль на нагавіцы.* Азарычы Пін.

ГІ'ЛЯ-ГІ'ЛЯ-ГІ'ЛЯ *выкл.* Ужываецца, калі адганяюць гусей. Моханава В.-Дзв.

ГІ'РКА (гы'рка) *ж.* Ніжняя шырокая частка збанка. *У гладышу адбілася вена, а асталася адна гірка.* Шкураты Браг.

ГІЧ *м.* Націнне. *Картоплю пасадзіла пад ябланяю, дак яна пашла ў гіч, а картоплі не було.* Шкураты Браг. *Добры гіч порос на моркві, будэ добра морква.* Бобрыкі Петр.

ГІЧА'ННЕ (гіча'нё) *н.* Націнне. *От добраё на моркві гічанё, а якая морква — нівядома, гічанё-то хорошоё.* Міратычы Кар.

ГІ'ЧАЧКА (гі'чэчка) *ж.* Стужачка. *Прышываюць мнэго гічэчэк до спаніцы ўнізу. Гічэчка одорвалася ў андараку.* Азарычы Пін.

ГІ'ЧКА *ж.* Тое, што і гірка. *Одбілосо рыло ў куўшына, осталаса одна гічка.* Бобрыкі Петр.

ГЛА'БКА *ж.* Верхняя планка ў драбінах воза. *Глабку зробів хвоёву, а ў глабку набів лясточкі.* Бастынь Лун.

ГЛАБНЯ' *ж.* Аглобля. *Падузы закладзі на глабні.* Стайкі Барыс.

ГЛАЗУ'Р *м.* Сінька. *Купіла глазуру, хачу паглазурыць белую куртку.* Моханава В.-Дзв.

ГЛЕ'ІЦЬ (гле'іть) *незак.* Лячыць замовамі. *Шэптун глеіть, шэптун усэ глеіть, вэн глеіть зубы, удар, жывэт.* Бастынь Лун.

ГЛЕЙКАВА'ТЫЙ (глейкова'тый) *прым.* Сыры, мокры. *Овэс шчэ глейковатый, хай сохне.* Бастынь Лун.

ГЛЕ'ЧЫК *м.* Гліняны гаршчочак з вузкім рылам і вушкам. *Гаршчочак з адным вушком зовэм глечыком.* Бастынь Лун.

ГЛЕЎКІ *прым.* Тое, што і глейкаватый. *Плаце шчэ глёўкаё, трэбо коб пувісела.* Бобрыкі Петр.

ГЛІЗО'ВЫЙ *прым.* Ацеслівы. *Глізовый хлеб бы камень — ето сырый хлеб. Глізовый хлеб нэ ноздратый.* Бастынь Лун.

ГЛІ'ЦА *ж. зборн.* Ігліца. *Много насыпалася гліцы пыд хвэйкой.* Бастынь Лун. *Асыпаецца із хвойкі гліца.* Шкураты Браг. *Пашоў дай гліцы назгрэбаў на падсцёл.* Жахавічы Маз.

ГЛУШМА'НЬ *ж. і м. абразл.* Глухі чалавек. *Мы цябе клікалі, клікалі, а ты, глушмань, ні адзывалася.* Моханава В.-Дзв.

ГЛЫЖА'НЧЫК *м.* Кавалачак бульбіны, які застаецца пасля здзірання яе на тарцы. *Таркавала булбу, а глыжанчыкі пакідала.* Бастынь Лун.

ГЛЫ'МШЫ *прым.* Глыбейшы. *Гэты калодзеж глыбокі, а той глымшы.* Паляцкішкі Вор.

ГЛЮ'МКА *ж.* Дзюба. *У куры'цы ёсь глюмка, іна глюмкай дзяўбе авёс, ячмень.* Ваўкавічы Тал.

ГНАЕЎКА *ж.* Дошка, якая кладзецца на калёсы пры вывазцы гною. *На кары палажы гнаёўкі, будзім гной вазіць.* Ністанішкі Смарг.

ГНАЯ'НКА *ж.* Тое, што і гнаёўка. *Калі трэба вазіць гной, кладуць на калёсы гнаянкі.* Ністанішкі Смарг.

ГНАЯ'ЎКА *ж.* Тое, што і гнаёўка. *Палажы на калёсы гнаяўкі і едь гной вазіць.* Заазер'е Віл.

ГНЁТ *м.* Груз для націскання чаго-небудзь *Одтопыла кыслэ молоко, уліла ў торбу, завізала і положыла пуд гнёт, будэ отворэг.* Бастынь Лун.

ГНІЛЕ'Ц *м.* Сапсаванае, тухлае яйцо. *Узіла с-пат куры'цы гнілец, а ён разбійся, дак няможна было сядзець у хаці, дужа смярдзела гнільцом.* Вароніна Рас.

ГНІЛЯЧО'К *м.* Светлячок. *Пагглядзіце, як многа гнілячкоў на купіні. Гнілячкі добра свецяць.* Паляцкішкі Вор.

ГНЯЗДО' *н.* 1. Калодачка з дзіркай на верхнім камені жорнаў, у якую ўстаўляецца ніжні канец млёна. *У жорнах у верхнюм камене ў боцы е гняздо, куды ўстаўляецца ручка.* Шкураты Браг. 2. Выемка

ў бервяне для закладкі другога бервяна ў вугле зруба. *У ачэпі робіцца гнязло, а ў гнязло ўпускаецца бэлька. Зрабі добрая гнязло ў браўну, кап бэлька добра лігла.* Вострава Маст.

ГО'ВАД (го'вод) *м.* Авадзень. *І оводэв коровэ бояцца. Вонэ кусаюцца моцна.* Азарычы Пін.

ГО'ГАЎКА *ж.* Кадык. *Гогаўка ў горля забалела і давіць.* Ністанішкі Смарг.

ГО'ДАЛКА *ж.* Гушкалка. *Зробыв на бэрэзыны годалку, нэхай дэты годаюцца.* Горск Бяроз.

ГО'ДАЦЦА *незак.* Гушкацца. *На бэрэзыны е годалка, і дэты годаюцца.* Горск Бяроз.

ГОЗДЗЬ (гоздь) *м.* Цвік. *Купыв гозді, трэбо крыты крышу.* Горск Бяроз. *Молоток гозді забіваті.* Бастынь Лун.

ГО'ЙКАЦЬ *незак.* Крычаць, зваць, клікаць. *Начлежнікі ўжо гойкаюць, паехалі на начлех. Мы ў лесі гойкалі-гойкалі, а цябе ні было чуваць.* Моханава В.-Дзв.

ГО'ЙКНУЦЬ *зак.* Крыкнуць. *Я паспрабую гойкнуць, можа ён і атклікнецца.* Моханава В.-Дзв.

ГО'ЛКА *ж.* Калючка. *Як многа голак у шыпоўніку.* Старае Сяло Зэльв.

ГО'ЛКІ *мн.* Ігліца. *Многа голак насыпалася пат сасонкай.* Селішча Навагр.

ГО'НДЗЕ (го'ндэ) *часц.* Вунь. *Гондэ вон пашов, а я сядю і думаю, дэ вон.* Горск Бяроз.

ГО'НДЗЕ-ГО' (го'ндэ-го') *прысл.* Тут, каля мяне. *Што ты шукаеш хустку, гондэ-го вона лежыт.* Горск Бяроз.

ГО'НЫ *мн.* Гоні. *Гоны — мера ўдаўжыню, у адным загоні можа быць гэн тры-пять. Раней булі ў нас гоны, а тэпэр нет.* Бастынь Лун.

ГО'ПА *ж.* Бабка з бульбы. *Гопа з дзёртай бульбы, і сала туды палажыла, смачна гопа.* Міратычы Кар.

ГО'ПКА *ж.* Памянш. ад гопа. *Сягодня спякла гопку.* Міратычы Кар.

ГО'РАН I *м.* Баваўняныя каляровыя ніткі для вышывання. *Купі мне, мама, горану, буду намітку вышываць.* Бобрыкі Петр.

ГО'РАН II *м.* Гу'ба. *Горан расцець на бярэзіні. Горан раней вырыблялі і высікалі агонь. Горан ат іскры зыгырайся. Горан вымочвалі і сушылі, кап можна было яго паліць.* Сяляўшчына Рас.

ГО'РАНЬ (го'рэнь) *м.* Тое, што і горан I. *Горэнь быв дорогэй, дорожыйшый за болхву.* Азарычы Пін.

ГО'РБА *ж.* 1. Гурт. *Горба бап сабралася на дарозі.* Навасёлкі Свісл. 2. Куча збожжа. *Змалаціў шэсь пасадаў і намалаціў горбу жыта.* Міратычы Кар.

ГО'РБАЧКА *ж.* Жменька жыта. *Што ты мнэго горбочак наложыла. Собрала горбочкі і сноп звязала.* Паплавы Бяроз.

ГО'РНУЦЦА *зак.* Моцна ўдарыцца. *Вот горнуўсё, што чуць устаў.* Міратычы Кар.

ГРАБАВІ'ДЛА *н.* Грабільна. *Выразаў бярозавая грабавідла на граблі.* Ністанішкі Смарг.

ГРАБАВІ'ЛІНА *н.* Тое, што і грабавідла. *Пашоў у лес і выразаў добрае грабавіліна.* Сяляўшчына Рас.

ГРАБЕ'ЛЬЦЫ *толькі мн.* Грабелькі на касе. *Прывяжу да касы грабельцы і пайду касіць авёс.* Моханава В.-Дзв.

ГРАБЁНКА I *ж.* 1. Металічная шчотка для абдзірання лёну. *На залезну грабёнку абдзірала лён.* Бобрыкі Петр. 2. Жалезная пласцінка на аглоблі, на якую надзяюць атосы. *Прыбі да оглоблі грабёнку і надзень атосы.* Жахавічы Маз. *Прыбіў грабёнку к аглабне і налажыў на грабёнку атосу.* Барыскі Лаг. *Трэбо прыбіць да аглобні грабёнку.* Навасёлкі Свісл. 3. Прыстасаванне ў плузе для рэгулявання шырыні баразны. *У плузі на канцы ёсць грабёнка.* Моханава В.-Дзв. 4. Стрыхоўка. *Раней стрэхі крылі саломай і пат грабёнку* Моханава В.-Дзв.

ГРАБЁНКА II *ж.* Папярочная планка ў граблях, у якую набіваюць зубы. *Вазьмі грабілно і на вілку асадзі грабёнку. У грабёнку набіў зубы.* Барыскі Лаг.

ГРАБІ'ДЛА (грабі'дло) *н.* Грабільна. *Паламалася ў граблях грабідло.* Раўбічы Мін.

ГРАБІ'ЛА *н.* Тое, што і грабідла. *Яловае грабіла на граблі.* Мнюхі Міёр.

ГРА'БЛІКІ *мн.* Грабелькі на касе. *Прыладзіў да касы граблікі, а цяпер пайду касіць ячмень.* Касталомава В.-Дзв.

ГРАБЛІ'СКА (граблі'ско) *н.* Грабільна. *Гарэхава грабліско добраё.* Міратычы Кар. *Зломалос грабліско ў граблях. На грабліско трэбо набыты балечку, а ў балечку набыты зуб'я.* Горск Бяроз. *Ізламалосё грабліско ў граблях.* Навасёлкі Свісл. *Узяў грабліско і асадзіў граблі.* Вострава Маст.

ГРАБЛІ'ШЧА *н.* Грабільна. Альхоўка Навагр. *Добрае граблішча ляскоўнае.* Старае Сяло Зэльв.

ГРАБЛЯВІ'СКА *н.* Тое, што і грабідла. *Якое негляткае граблявіска ў граблях.* Паляцкішкі Вор.

ГРАБЦЫ' *толькі мн.* Тое, што граблікі. *Прывяжу ік касе грабцы і паеду касіць грэчку.* Шкураты Браг.

ГРАБЯ'СТ *м. зборн.* Паплёт. *На зруп паставіў ключы, а цяпер буду грабяст прыбіваць да ключоў і буду крыць страху.* Альхоўка Навагр.

ГРАДА' (грыда') *ж.* Штабель дроў. *Пасек дровы і наклаў цэлую граду дроў.* Ваўкавічы Тал.

ГРА'ДКА I (гра'тка) *ж.* Баразна бульбы. *Адагнаў дзесяць градак бульбы, да вечара выкапаеце.* Заазер'е Віл.

ГРА'ДКА II (гра'тка) ж. Драбіны пры сцяне над кармушкай, куды кладуць корм скаціне. *Карові сена укінь за гратку, хай есць.* Касталомава В.-Дзв.

ГРА'ДУСНІК *м.* Прыстасаванне ў плузе для рэгулявання глыбіні баразны. *Пайду ў кузьню, нада зрабіць градусьнік к плугу, а то няможна знаць, як мялчэй і як глубей араць.* Стайкі Барыс.

ГРАЗНІ'ЦЦА *незак.* Кусціцца. *Йікая добрая цыбуля, гразніцца добра, бальшыя грозны.* Ваўкавічы Тал.

ГРАМАДА' I (громада') *ж.* Куча збожжа. *Громаду намолотылі жыта.* Горск Бяроз.

ГРАМАДА' II (громада') *ж.* Гурт. *Ідэ громада бобэй; громада бобэй селі на возовы і поехалі конем.* Горск Бяроз.

ГРАМУ'ШКА *ж.* Акраец. *Мама, адрэж грамушку ат булкі.* Якубова Рас.

ГРАНІ'ЦЬ *незак.* Рабіць барозны. Сяляўшчына, Янкавічы, Замошша, Якубова Рас. *Як раней гранілі жыта, дак яно ні атмыкала.* Даўгабор'е Рас.

ГРА'НКА *ж.* 1. Корч цыбулі. *Вырві гранку цыбулі.* Моханава В.-Дзв. 2. Гронка вінаграду. *Купіў дзьве гранкі вінаграду.* Ністанішкі Смарг.

ГРАНЬ *ж.* Мяжа. *Онінская канава — гэто грань помыж Азарычамі і Валішчамі.* Азарычы Пін.

ГРАСАВА'ЦЬ *незак.* Матычыць. *Вазьмі капачку і ідзі грасаваць картофлі.* Шкураты Браг.

ГРАЦКО'ЎЕ *н.* Поле, дзе расла грэчка. *Ганіце кароў на грацкоўе і пасіце.* Заазер'е Віл.

ГРАЦЬ (гра'ті) *незак.* Красаваць. *Ой, як жа жыто красіво грае. Жыто ужэ пачало граті.* Бастынь Лун.

ГРАЧЫ'НІШЧА *н.* Тое, што і грацкоўе. *Гані авечак на грачынішча, там грэчку звязьлі.* Ністанішкі Смарг.

ГРО'ЗНЫ *мн.* Карчы цыбулі. *Якая добрая цыбуля, гразніцца вельмі добра і вельмі бальшыя грозны.* Ваўкавічы Тал.

ГРУ'БЫ *прым.* Тоўсты. *Грубая дэрэвіна, секерой не зрубім.* Бастынь Лун.

ГРУДЗЕНЬ *м.* Снежань. *Грудзень — астатні месяц у року.* Паляцкішкі Вор.

ГРУДО'К *м.* Маленькі кавалачак. *Узела грудок цукру да горбаты.* Бастынь Лун.

ГРУ'ЗАЧКІ *мн.* Злямчаныя кусочкі воўны. *Плахая война, многа грузачак у ёй. Грузачкі няможна ўпрадаць у нітку, бо будзе нітка няроўная.* Жукі Кар.

ГРУНТ *м.* Мера зямлі. *Грунт меў 12 дзесянцін зямлі.* Міратычы Кар.

ГРУ'ЦА *ж.* Ячны крупнік. *А ці варыла ты груцу з бобам?* Ваўкавічы Тал.

ГРЫБА'ТЫ *прым.* З бальшымі, тоўстымі губамі. *Які ў яе сын нікрасівы і дужа грыбаты, грыбы тоўстыя.* Касталомава В.-Дзв.

ГРЫБЫ' *мн.* Прыстасаванне для лучыны. *У светашы былі грыбы. Ты ш там уткні лучынку ў грыбы светаша, кап ня вывалілася лучыніна.* Ваўкавічы Тал.

ГРЫ'ВА *ж.* Пучок, палоска травы, не захвачаная пры касьбе касою. *Як ты косіў, што грыва стоіть.* Бастынь Лун. *Грыва ў покосовы стоіт бы ў коня, от косэц покосыў сэно.* Горск Бяроз. *Косіш, а за сабой якую грыву астаўляеш.* Шкураты Браг. *Бяры пракос вузей, а то многа грыў астаўляіш.* Моханава В.-Дзв.

ГРЫВЕНЬКА *ж.* Кольца, якім прымацоўваецца шыйка касы да кассе. *Грывенька замацоўвае касу да кас'я. Купіў грывеньку да касы, а то не было чым прыкрапіць касу да кас'я.* Вострава Маст.

ГРЫ'ВІЦЬ *незак.* Пакідаць няскошаную траву пры касьбе. *Ну, і грывіш ты, брат. Паглядзі, сколькі ты пакінуў грыў за сабой.* Моханава В.-Дзв.

ГРЫВО' *н.* Стык двухсхільнай страхі. *Самы верх закрывіны на страсе завецца грыво.* Навасёлкі Свісл.

ГРЫ'ЖА *ж.* Бручка. *У міне ў гэтым годзе добрая грыжа зарадзіла.* Касталомава В.-Дзв.

ГРЫ'КА *ж.* 1. Грэчка. *Грыка добрая ўрадзіла, будуць крупы.* Навасёлкі Свісл. 2. Грэцкія крупы. *Мы зовом грыка. Гэто — крупы.* Бастынь Лун.

ГРЫНДЖА'ЛЫ *мн.* Вялікія сані для перавозкі доўгага бярвення. *Грынджалы робяць так: два вялікіх палазы, а ў палазы забіваюць чатыры капулы. Дліна грынджалаў пяць-шэсць метраў.* Шкураты Браг.

ГРЫЦУ'К *м.* Слонка. *Пташка грыцук грэчку довбэ.* Бастынь Лун.

ГРЭ'БЕНКА (грэ'бінка) *ж.* Рамка для мядовых сотаў. *У одін вулей я паставів грэбінку, а то було мала.* Бастынь Лун.

ГРЭ'БЕНЬ I *м.* Жалезная пласцінка на аглоблі, на якую надзяюць атосы. *Зрабіў у кузьні грэбень і прыбіў да аглобні, каб добра дзяржала атосу.* Заазер'е Віл.

ГРЭ'БЕНЬ II *м.* Касмык травы, пакінуты пры касьбе. *От покосіў плохо траву, што грэбені покідаў, хоць ты перэкошвай.* Бобрыкі Петр.

ГРЭ'БЕНЬ III *м.* Карак у каня. *Хамут плахі, адбіў мой конь грэбяня' ат хамута.* Навасёлкі Свісл.

ГРЭ'БЕНЬ IV *м.* Стык двухсхільнай страхі. *Лесь на страху і задзелай грэбінь, а то ён стаў працікаць.* Стоўбцы.

ГРЭ'БЕСТ (грэ'бяст) *м. зборн.* Жэрдкі для прыціскання саломы на страсе. *На паследні вянец ставім ключы, а на ключы набіваем латы, а на латы сцелім салому і прыціскаім грэбястам.* Альхоўка Навагр.

ГРЭ'НКА *ж.* 1. Корч цыбулі. *Ідзі вырві грэнку цыбулі.* Барыскі Лаг. 2. Гронка вінаграду. *Купіў грэнку вінаграду.* Барыскі Лаг.

ГРЭ'СІЛА (грэ'сіло) *н.* Крэсіва. *Грэсіло огню высікаті. На крэмень клодэмо губку, а грэсілом высікаем огня.* Бастынь Лун.

ГУ'БІНА I *ж.* Губа'. *Зубы так быляць, што аш патпухла губіна.* Моханава В.-Дзв.

ГУ'БІНА II *ж.* Гу'ба. *На бярозі расце губіна.* Міратычы Кар.

ГУ'БІЦА *ж.* Мера асновы, палатна даўжынёй на хатнюю сцяну. *Аснавала кужалю аш пяць губіц.* Міратычы Кар.

ГУ'БКА (гу'пка) *ж.* Тое, што і губіца. *Выткала пачасся дзьве гупкі на штаны.* Моханава В.-Дзв.

ГУ'ГАЛЬ *м.* Палявы хвошч. *Пайду сабяру гугалю і накі'даю сьвіням, хай ядуць.* Моханава В.-Дзв.

ГУ-ГУ-ГУ *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць галубоў. Касталомава В.-Дзв.

ГУГУ'ЛІНА *ж.* Гузак. *Ай-яй! Хто ш табе такую гугуліну пасадзіў?* Моханава В.-Дзв.

ГУДРАВА'ТА *прысл.* Няроўна (напрасці). *Як жэ ты напрала, так гудравата.* Сакалоўка Пін.

ГУЖ (гуш) *м.* Прывязка для прымацоўвання біча да цапільна. *Порвайся гуж у цапу.* Бобрыкі Петр. *Вазьмі гуш і прывяжы біч да цэпа.* Заазер'е Віл.

ГУ'ЖЫК *м.* Тое, што і гуж. *Трэба гужыкам прывязаць біч да цапільна.* Альхоўка Навагр. *Дай мне гужык, нада біча прывязаць да цапільна.* Сімакава Кар.

ГУЗ *м.* Гузік. *Гуз вурвайся, трэ прышыць.* Жахавічы Маз.

ГУЗАВО'К *м.* Каробачка з бяросты для ягад. *Ныдрала бяросты, здзелала гузавок і ныбрала цэльны гузавок суніц.* Касталомава В.-Дзв.

ГУЗДЫ'Р *м.* Ніжняя частка снапа. *Нажала снопа, ой акі нэровный гуздыр.* Бастынь Лун.

ГУЗЫ'Р *м.* Тое, што і гуздыр. *Дрэнна жала, няроўный ў снапу гузыр.* Шкураты Браг. *Важкій сноп жыта, гузыры з травой.* Бобрыкі Петр. *Сноп стаў гузыром на зямлю.* Стайкі Барыс.

ГУЗЬ *м.* Тое, што і гуз. *Гузя ушыв у каптан.* Горск Бяроз.

ГУЗЯ'К I *м.* Тое, што і гузыр. *Гузякі ў снапах сырыя.* Сімакава Кар.

ГУЗЯ'К II *м.* Гуз. *Рабёнак зваліўся з лавы, дак аш гузяк ускочыў на галоўцы.* Моханава В.-Дзв.
ГУКА'ЦЬ *незак.* Гаварыць. *Што ты мне гукаіш пра яе, я сыма знаю, што за іна.* Моханава В.-Дзв.
ГУ'ЛА *ж.* Месца, у якім выцекла цеста праз трэшчыну ў скарынцы. *Хлеб расколоўся, і выпэрла гула з боку.* Бастынь Лун.
ГУ'ЛДА *ж.* Бярлога. *Сьвіння носіць сабе салому на гулду. Мядзьведзь спіць у сваёй бярлозя, а парсюк у гулдзя.* Ністанішкі Смарг.
ГУ'ЛІ-ГУ'ЛІ-ГУ'ЛІ *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць гусей. Бярозкі Хоц.
ГУ'ЛІЦА *ж.* Мера асновы, палатна даўжынёй на хатнюю сцяну. *Аснавала пяць гуліц кужалю.* Міратычы Кар.
ГУЛЬ-ГУЛЬ-ГУЛЬ *выкл.* Тое, што і гулі-гулі-гулі. Ністанішкі Смарг.
ГУЛЯ'БА *ж.* Гуз. *На назе якія гулябу панарасталі. Мне моцна баліць гуляба на назе.* Шкураты Браг.
ГУ'МА *ж.* Гу'ба. *Якая тоўстая расьцець на бярозя гума.* Ністанішкі Смарг.
ГУМНО' *н.* Агароджаны ўчастак зямлі з сельскагаспадарчымі будынкамі. *У гумне быў ток з ёўній, пуня і пожня была, яе касілі, а потым на гэтай пожні сушылі сена і снапы. Усё гэта було ў гумне.* Ваўкавічы Тал.
ГУМО'ЎЦЫ *мн.* Гумавыя боты. *Наложы на ногі гумоўцы, а то мокра.* Бастынь Лун.
ГУНДО'С *м.* Гугнявы чалавек. *Ён гундос.* Азарычы Пін.
ГУНДО'СІЦЬ (гундо'сіті) *незак.* Гугнявіць. *Ее мужык хворы, дай вэн гундосіт у нос.* Азарычы Пін.
ГУНДО'СЫЙ *прым.* Гугнявы. *Гэты чэловек гундосый, вэн у нос гундосіт.* Азарычы Пін.
ГУ'НЯ *ж.* Вялікая цёплая хустка. *Дай мне сваей гуні акрыцца, а то будзе холадна ехаць.* Вострава Маст.
ГУ'РА I *ж.* Гурба. *Надуло гуру сьнегу.* Бастынь Лун. *О, яку вельку гуру надуло!* Навасёлкі Свісл. *Сегодне ночу была мецеліца, і намело гуру сьнегу, нельга адчыніць дзьверы, гура сьнегу не пускае.* Бобрыкі Петр.
ГУ'РА II *ж.* Натоўп, гурт. *Пашла гура бабэй до сэна згрэбаті.* Азарычы Пін.
ГУ'РА III *ж.* Куча збожжа. *Колі жыто шчынілі, тоды ў гуру ссоўваемо.* Азарычы Пін.
ГУРДЗЕ'ЛКА *ж.* Кадык. *Оля', гурдзелка як кулак. От гурдзелка, што аш каўнер не зашпіліць. От велька у яго гурдзелка, з добры яблык.* Ністанішкі Смарг.
ГУРО'ЧНІСКА (гурочніско) *н.* Агурочнік. *Ужо восінь, гурочніско засохло і німа гуркоў.* Стайкі Барыс.
ГУРТ *м.* Вогнішча. *Гурт пастухі разлажылі і пякуць бульбу.* Сяляўшчына Рас.
ГУ'СІНА *ж.* Гусь. *Пасадзіла гусіну на яйцы.* Ністанішкі Смарг.
ГУСТО'БКА *ж.* Гестка. *Трэбо строчыті густобку ў сорочцы.* Азарычы Пін.
ГУСТО'ЎКА (густо'вка) *ж.* Тое, што і густобка. *У сорочцы на плечах прышывиецца густовка.* Горск Бяроз.
ГУ'СЦЕ (гу'сте) *н.* Чалеснік. *Поломнэ ідэ у густе пэчы. Поломнэ шугае гэж у густе.* Азарычы Пін.

ГУ'СЫ-ГУ'СЫ-ГУ'СЫ *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць гусей. Горск Бяроз.
ГУСЬ-ГУСЬ-ГУСЬ *выкл.* Тое, што і гусы-гусы-гусы. Старае Сяло Зэльв.
ГУСЯНЮ'К *м.* Гусяня. *Гусянюк сядзіць, яму ношка баліць.* Паляцкішкі Вор.
ГУЦАЦА'-ГУЦАЦА' *выкл.* Ужываецца пры падкідванні дзіцяці на руках. *Вот дзіця ні пасядзіць, усё яго падкідавай на руках, гуцаца-гуцаца!* Моханава В.-Дзв.
ГУ'ЦАЦЬ *незак.* Падкідваць дзіця на руках, гаворачы гуцацагуцаца. *Кінь ты яе гуцаць на руках, палажы ў кулубель, хай спіць.* Моханава В.-Дзв.
ГУ'ЦКАЦЬ *незак.* Тое, што і гуцаць. *Гуцкай, гуцкай, іна і з рук ня зьлезіць, і будзіш гуцкаць.* Моханава В.-Дзв.
ГУЧО'К *м.* Шнурок. *До чэрэвык трэбо гучка засунуты.* Азарычы Пін.
ГУЧЫ'ЦЕЛЬ (гучы'тэль) *м.* Настаўнік. *Ік нам прыехав новый гучытэль.*
ГУЧЫ'ЦЕЛЬНІЦА (гучы'тэльніца) *ж.* Настаўніца. *Гучытэльніца ў нас жывэ.* Горск Бяроз.
ГУША'К *м.* Вушак. *Закладнык выбэраты чэтвэрть у гушаках.* Горск Бяроз.
ГУ'ШЧА *ж.* 1. Ячны крупнік з бобам. *Намачы бобу, заўтра будзім варыць гушчу. Усыпыла ячных круп і бобу і наварыла гушчы.* Моханава В.-Дзв. 2. Ячныя крупы. *У ступі натаўклі гушчы і будзім кашу варыць з гушчы.* Сляляўшчына Рас. 3. Густая частка варыва. *Што гэта за ііда? Гушчу вылавіў, а жышку пакінуў.* Моханава В.-Дзв.
ГЫДЗЫ'ГАЦЬ (гыдзы'гаты) *незак.* Казытаць. *Нэ гыдзыгай мэнэ, бо я боюс шэлкоты.* Горск Бяроз.
ГЫ'ЛЯ-ГЫ'ЛЯ-ГЫ'ЛЯ *выкл.* Ужываецца, калі адганяюць гусей. Моханава В.-Дзв., Мнюхі, Казлы Міёр., Стары Свержань Стаўбц., Заазер'е Віл., Бярозкі Хоц., Сімакава Кар.
ГЫНЧЭ'Й *прысл.* Інакш. *Ето полотно гынчэй выткано за тое.* Горск Бяроз.
ГЭ I *часц.* Так. *Гэ, кэб вэн чужэй був, а то свэй. Прыклунак прыбудаваны до клуні, гэ. Шэпка і прыклунак-однэ самэ, гэ. О, гэ, гэ, вэн пачав дужо гундосіті.* Азарычы Пін.
ГЭ II *прысл.* Так. *Можно ісці гэ і гэ. Гэ можно зробіть.* Азарычы Пін.
ГЭ III *выкл.* Выражае эмацыянальныя адносіны да з'явы. *Гэ, з'еў цэлу обэртку хлеба. От як жарко, гэ. Гэ, сонейка свеціць, і дож цыганскій ідзе.* Бобрыкі Петр.
ГЭ IV *займ.* Гэта (ужываецца пры адсутнасці выказніка). *Ворэя — гэ хозяйка, што варыць.* Бастынь Лун.
ГЭ'ДАК *прысл.* Так. *Я табе даўно кызала, што гэдак не нада рабіць, гэдак ніхто не робіць.* Моханава В.-Дзв.
ГЭ'ДАКІ *займ.* Такі. *Мо гэдакі самы, як і твой.* Моханава В.-Дзв.
ГЭЙ *злучн.* Ды. *Кэб гэй горох усе лузаті, і лузаті трэбо.* Бастынь Лун. *Забуласа хату замкнуті гэй пэрэспала.* Азарычы Пін.
ГЭ'РГАЦЬ (гэ'ргаті) *незак.* Гагатаць. *Прышлі гусі і гэргаюць, хочуць есці.* Азарычы Пін.
ГЭ'СТАК *прысл.* Так. *Гэстак і я казала яму.* Грабаўё Пух.

ГЭ'СТЫ *займ.* Гэты. *Гэсты конь добры.* Грабаўё Пух.
ГЭ'ТТА *прысл.* Тут. *Во гэтта стаяла яе хата.* Моханава В.-Дзв.
ГЭ'ТТАКА *прысл.* Тое, што і гэтта. *Вот гэттака добрая зямля, можна садзіць капусту.* Моханава В.-Дзв.

Д

ДАВЕ'ДКІ (довэ'дкы) *толькі мн.* Адзін з момантаў вясельнага абраду. *Дружок прышов на довэдкы ік молодой, колы будэ вэсэлле.* Горск Бяроз.
ДАВЕ'ЧЫ *прысл.* Нядаўна. *Давечы мама прыходзіла ка мне.* Моханава В.-Дзв.
ДАДУШЫ' *прысл.* Сапраўды. *Дадушы іна надоечы была ў мяне.* Моханава В.-Дзв.
ДАК *злучн.* Дык. *Ак залезла ў дрыгву, дак і вулізці не могу, земля дрожыць.* Бобрыкі Петр. *Му хацелі іці па грыбу, дак Анета не захацела.* Тульгавічы Хойн.
ДАЛАШЧЫ'ЦЬ (долошчы'ць) *незак. асудж.* Гаварыць, балбатаць. *От ена абу-што долошчыць, абу долошчыць без толку.* Бобрыкі Петр.
ДАЛБАВІ'СТЫЙ (долбові'стый) *прым.* Выбоісты. *Выбоіста, калдобіста, долбовіста дорога.* Бастынь Лун.
ДАЛІГНЕ'ЦЬ (долігнэ'ты) *незак.* Балець. *О дэ вот долігнэ, на пэчэнь. Вэтэ покажэтэ, дэ долігнэ. От подыму руку, ужэ і долігнэ.* Горск Бяроз.
ДАЛІ'НКА (долі'нка) *ж.* 1. Ярэмная ямка, якая знаходзіцца ніжэй адамава яблыка і вышэй грудзіны. *На шыі, ніжэй грудзёлкі, знаходзіцца далінка.*Ністанішкі Смарг. 2. Падлыжачная ямка, якая знаходзіцца пад грудзінай. *Далінка под грудзямі баліць мне. О-ёй, у долінцы боліт пуд грудзямі.* Азарычы Пін. 3. Патылічная ямка. *Ззадзі коль потыліцы е долінка.* Азарычы Пін.
ДАЛУКА'Х *прысл.* На зямлі, на падлозе. *Дзіця сядзіць далуках.* Давыдзькава Пол.
ДАМАВА'ЦЬ *незак.* Сядзець дома. *Яна усе врэмя дамуе і не ходзіць на работу.* Шкураты Браг.
ДАМАТКА'Н (домотка'н) *м.* Андарак. *Абстрыгла вэчкі' і выткала домоткана. Домоткан ношу ў свята.* Азарычы Пін.
ДАПАДА'ЦЬ *незак.* Падыходзіць, адпавядаць. *Як яму акуляры да воч дападаюць.* Навасёлкі Свісл.
ДАПЕ'РА (допэ'рэ) *прысл.* Цяпер. *Я допэрэ ныц нэ скажу, бо усэ сказала.* Горск Бяроз.
ДАРО'ГА *ж.* 1. Лішак асновы ў шырыну пры накіданні ў ніты і бёрда, які ідзе назад. *Пасма ідзець назат у кроснах, вот і дарога. Дарогу матаім на пруток.*Ністанішкі Смарг. 2. Памылка ў палатне, незатканае месца. *Ідзе дарога ў палатне, парвалася нічальніца ў нітах. У берда нітку не ўвяла, і ў палатне ідзе дарога.* Паляцкішкі Вор.
ДАРО'ЖКА (дорo'жка, даро'шка) *ж.* 1. Лінія на далоні. *Дарожкі у долоні, на якія цыганка гадае. У однэй дорожцы мнэго маленькіх дорожак.* Азарычы Пін. 2. Мярэжка. *Адрэзала дзьве створкі на настольнік і, кап ён быў шырэйшы, зрабіла тамбурым дарошку.* Якубова Рас. 3. Вузкая вышытая палоска палатна, якая кладзецца на стол. *Мама, засцялі дарошку на стол.* Паляцкішкі Вор.
ДАТЫКА'Ч *м.* Кіёчак, на які надзяюць знятую з навоя аснову, каб даткаць кросны. *Узяла датыкач, надзела на яго канцы асновы, атпусціла навой і буду датыкаць кросна.* Касталомава В.-Дзв.
ДАЎГУ'Н *м.* 1. Прыстасаванне ў страсе, да якога прымацоўваюць вадасцёк. *Унізу ў страсе робюцца даўгуны, а на даўгуны кладзецца жолуп. Адзін даўгун меншы за другі зрабіў.* Якубова Рас. 2. Лата. *Віццё круцюць з бярэзніка і прывязываюць паплеціну да даўгуна. Даўгуны прыбіваюць да кроклаў.* Сяляўшчына Рас.
ДАЧА'НКА (доча'нка) *ж.* Пляменніца. *Ко мнэ у госты прыехала дочанка, дочка мойго брата.* Горск Бяроз.
ДАШО'К *м.* Застрэшак у нізе франтона. *Зрабіў дашок у канцы хаты, кап не залівала сцяны.* Брусы Мядз.
ДАШЧЭ'ЧКА (дошчэ'чка) *ж.* Понаж. *Стаў ногы на дошчэчку і круты коворотку.* Горск Бяроз.
ДАШЧЭ'ЧКІ (дошчэ'чкі) *толькі мн.* Дзве тонкія дошчачкі ў кроснах, якія служаць для таго, каб не блыталіся ніткі асновы. *Дошчэчкі трэбо, бо колі не було б дошчэчак, то і кросна ткаті не можно.* Бастынь Лун.
ДВАЦЦА'ТКА *ж.* Дошка шырынёй у 20 см. *Дошка-двацатка кладзецца ў цацку, калі робім двайныя дзьверы.* Міратычы Кар.
ДВОЙНІ *толькі мн.* Сахор. *Дзе двойні стыяць? Вазьмі двойні і кідай на вос гной.* Моханава В.-Дзв. *Навос ныкапвалі двойнямі і скапавалі двойнямі.* Вароніна Рас.
ДВУХФО'РТАЧНЫЙ *прым.* Двухстворкавы. *Зрабіў у хаці дзьверы двухфортачныя.*Ністанішкі Смарг.
ДЖГА'ДЛА (джга'дло) *н.* Джала. *Пчолка укусіла і пакінула джгадло сваё.* Старае Сяло Зэльв.
ДЖГА'ЛА *н.* Лязо. *У касе вушчарбілася джгала, трэба паклепаць.* Шкураты Браг.
ДЗЕВЯ'ТНІК (дзівя'тнік) *м.* Дзевяты чацвер пасля вялікадня. *Завтра дзівятнік, нада ехаць у Боркавічы на кірмаш.* Моханава В.-Дзв.
ДЗЕВЯТУ'ХА (дэвэту'ха) *ж.* Дзевятая частка зямельнага надзелу. *У его дэвэтуха зэмнэ.* Горск Бяроз.
ДЗЕРАВІ'НА (дзерэві'на, дэрэві'на) *ж.* Дрэва. *Адзёр — ето место на дзеравіне ў лесі, дзе стояць улы.* Бобрыкі Петр. *О, ето добра дэрэвіна: ліпова, хвоёва, бэрозова.* Бастынь Лун.
ДЗЕРАВО' (дзіраво') *н.* Выгнутая шырокая дошка ў сасе для прымацавання нарогаў і ручак. *У сасе ёсць дзіраво. На канцы дзірава надзяюцца лімяхі і кладзецца на верх пярэклатка.* Даўгабор'е Рас.
ДЗЕРБАЛЫ'ЗНУЦЬ *зак.* Моцна ўдарыць. *Іду, гляджу, ён лезіць у садок, а я ж яму як дзербалызнуў, дак ён і з нох зваліўся.* Касталомава В.-Дзв.
ДЗЕРМЯЗА' *ж.* Дзераза. *Нарвалі дзермязы і апхарашылі хату.* Барыскі Лаг.
ДЗЕСЯНЦІ'НА *ж.* Дзесяціна, мера зямлі. *Грунт меў 12 дзесянцін зямлі.* Міратычы Кар.
ДЗЕСЯ'ТАК (дзеся'ток) *м.* 1. Бабка, від укладкі снапоў на полі. *Поставілі снопы в дзесяткі. Одын дэсяток я поставів і накрыв.* Азарычы Пін. 2. Мера чэсанага лёну. *Дэсят повэсмов лічыцца дэся-*

4. Зак. 1598

ток. Азарычы Пін. *Чэсала лён і по пять повэсом у руку і у десяткы поплела.* Горск Бяроз.

ДЗЁ-ДЗЁ-ДЗЁ *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць свінней. Сімакава Кар., Моханава В.-Дзв.

ДЗІРАГА′ *ж.* Тое, што і дзермяза. *Пашла ў лес і нарвала дзірагі, буду ўбіраць хату.* Ністанішкі Смарг.

ДЗІ′РСА (ды′рса) *ж.* Гірса. *У етум годзе ў жыце дырсы богато понізу.* Бобрыкі Петр.

ДЗІЧ *м.* 1. Бародаўка. *У яго много на руцэ дзічоў. Я вырызаў дзіч.* Моханава В.-Дзв. 2. Чарвяточына на бульбіне. *Паглядзі, як многа дзічоў на бульбіні, ды і сідзяць глубока.* Моханава В.-Дзв.

ДЗУ′ГЛІ *толькі мн.* Цуглі. *Надо коня задзугляць дзуглямі, коб не понёс.* Бобрыкі Петр.

ДЗЮБ (дзюп) *м.* Дзюба. *Вялікі дзюп у коршыка.* Старае Сяло Зэльв.

ДЗЮ′ГА (дюга) *ж.* Дуга. *Возьмі дюгу і запрэжы коня.* Азарычы Пін.

ДЗЮ-ДЗЮ-ДЗЮ *выкл.* Тое, што і дзё-дзё-дзё. Стары Сверажань Стаўбц., Барыскі Лаг., Заазер′е Віл., Лешня Кап., Бярозкі Хоц., Міратычы Кар., Моханава В.-Дзв., Мнюхі Міёр.

ДЗЮ′ЖЫЦЬ *незак.* Моцна ліць. *На дварэ дождж дзюжыць.* Шкураты Браг.

ДЗЮ′НЬДЗІЦЬ *незак.* Ссаць грудзі (пра дзіця). *Вот дзюньдзя, дак дзюньдзя, цэлы дзень цыцку дзюньдзіць.* Моханава В.-Дзв.

ДЗЮ′НЬДЗЯ *м.* і *ж.* Дзіця, якое любіць ссаць грудзі. *Дзюньдзя ты, толькі і дзюньдзіш.* Моханава В.-Дзв.

ДЗЯ′ГА *ж.* Палоска ліпавай кары. *Ідзі надзяры дзяг ліповых.* Бобрыкі Петр.

ДЗЯ′ДНА *ж.* Жонка бацькавага брата. *У майго бацькі е брат, а ў брата е жонка, а яна мне будзя дзядна.* Шкураты Браг.

ДЗЯДО′К *м.* Прыстасаванне для звівання нітак, якое складаецца з бруска і ўстаўленых у яго двух слупкоў. *Прынясі дзядок у хату, будзім ніткі звіваць і кросна ткаць.* Касталомава В.-Дзв.

ДЗЯДЫ′ I *мн.* Прымацаваныя да восі і трайні жалезныя пруты. *У тырынтасі ёсць дзяды, якія скрыпляюць вось с тырынтасам.* Сяляўшчына Рас.

ДЗЯДЫ′ II (дідэ′) *мн.* Нязжатыя каласы. *Шчо ты дідэ покынула зімоваты. Добро жнэ жныя, дідэ нэ стоят.* Паплавы Бяроз.

ДЗЯ′ЖКА *ж.* 1. Тое, што і дзяга. *Вазьмі лутовыя дзяжкі і зматай у верч, намачы. Зашырокая дзяжка лыка, трэба кроіць вузейшую.* Шкураты Браг. 2. Палоска. *Выткала домоткана, одна суконна нітка, а друга порцяна, і ткала домоткана ў дзяжкі.* Азарычы Пін.

ДЗЯКА′Б (дзека′б) *м.* Снежань. *Дзекаб месяц, а снегу нема.* Тульгавічы Хойн.

ДЗЯ′ЛКА *ж.* Соткі, выдзелены для апрацоўкі ўчастак поля. *Мне далі дзялку буракоў выпалаць.* Ністанішкі Смарг.

ДЗЯНІ′К *м.* Агароджанае для каровы месца каля хлявоў. *У дзеніку′ стыялі каровы, і там даілі іх.* Сяляўшчына Рас. *Выгані карову на дзянік, буду даіць.* Моханава В.-Дзв.

ДЗЯ′ННА *ж.* Жонка бацькавага брата. *Дзянна — гэта жонка майго дзядзькі, а дзядзька — брат бацькі.* Бобрыкі Петр.

ДЗЯ′НЦА *н.* Драўляная дошчачка, на якой крышаць сала, цыбулю. *Вазьмі дзянца і пакрышы сала.* Ваўкавічы Тал.

ДЗЯРЖА′ЛЬНА (дэржално) *н.* Дзяржанне. *У кочэрге зломалосо дэржално.* Азарычы Пін.

ДЗЯРЖА′НКА (дзержа′нка) *ж.* Дзяржанне, ручка. *Дубовая дзержанка ў лапаце.* Тульгавічы Хойн.

ДЗЯРУ′ГА *ж.* Дзераза. *Пашлі ў лес і ныдралі дзяругі.* Моханава В.-Дзв.

ДЗЯРУ′ЖКА (дзеру′жка) *ж.* Саматканая коўдра з пяці полак. *Дзеружку шыюць у пяць полак і ею накрываюцца. Дзеружка толькі зрэбная.* Бобрыкі Петр.

ДЗЯ′ТЛІВІНА *ж.* Дзікая канюшына. *Сходзі аткасі дзятлівіны цялушцы.* Моханава В.-Дзв.

ДЗЯЎБА′К *м.* Дзюба. *Які бальшы дзяўбак у пеўня.* Міратычы Кар.

ДЗЯ′ЎКАЦЬ (дя′ўкать) *незак. асудж.* Многа гаварыць. *Вона дяўкае і дяўкае без перастанку.* Бастынь Лун.

ДЗЯЦІ′НУХА *ж.* Квахтуха. *Дзяцінуха добрая, добра глядзіць зы цыплятамі.* Якубова Рас.

ДЛУБА′К *м.* Дзюбка. *О-ёй, яка длубак у шуляка.* Горск Бяроз.

ДНІ′ШЧА (днішчэ) *н.* Сядзенне ў прасніцы. *У потэсі е днішчэ, на которым мы сэдымо і прадэмо.* Азарычы Пін. *Паламалосё днішча ў прасніцы, трэбо паправіць.* Міратычы Кар. *Зломалосо днішча ў прасніцы.* Бобрыкі Петр.

ДО′БА *ж.* Суткі. *Цэлую добу ліў дошч, дзень і ноч.* Паляцкішкі Вор.

ДО′БРЫК *м.* Баравік. *Пашоў я рана ў грыбы і набраў цэлы кош адных добрыкаў.* Каменка Жл.

ДО′ШНІК I *м.* Века. *Нада памыць дошнік капусту накрыць.* Якубова Рас.

ДО′ШНІК II *м.* Вялікая дзежка для капусты. *Насаліла капусты цэлы дошнік, хваціць на зіму.* Якубова Рас.

ДРАБА′К *м.* Спружынная барана. *Пазыч мне свайго драбака падрапачыць папар.* Моханава В.-Дзв.

ДРАБІ′НЫ *толькі мн.* Прыстасаванне, за якое кладуць сена жывёле. *Укінь сена ў драбіны, хай есць карова.* Касталомава В.-Дзв. *Прыкалаціў да сцяны драбіны і палажыў сена за драбіны карові.* Карабаўшчына Бабр.

ДРАБНІ′ЦА *ж.* Акалот. *Снапы абмалацілі, а тады акалочваем і вытрасаем драбніцу. Жыта змалацілі, а цяпер трэба драбніцу злажыць у стог.* Заазер′е Віл.

ДРА′БЫ *толькі мн.* Драбіны ў возе. *Кары — большый вэз з драбамі, буў у пана, у мужыкэў буў вэз із-за пліскамі по бокэх.* Бастынь Лун.

ДРАБЯСЦЁ *н. зборн.* Паплёт. *Прывёс з лесу драбясцё, будзім страху крыць.* Навасёлкі Свісл.

ДРАБЯСЦІ′НА *ж.* Жэрдка для прыціскання саломы на страсе. *На лату кладзецца салома, а на салому кладзецца тонкая драбясціна і прывязваецца пашкамі.* Навасёлкі Свісл.

ДРАВІ′ЦА *ж.* Карова, якая ацялілася першы раз. *Мыя дравіца дае мала мылька. Іна ш першацёлка ў мяне.* Касталомава В.-Дзв.

ДРАВУ′ШКА *ж.* Цялушка другога года. *Другі гот дравушцы, а іна ўжо пакрылася, будзіць цяліцца.* Якубова Рас.

ДРАМА′К *м. асудж.* Чалавек, які многа спіць. *Драмак гэты, дзень і ноч спіць і ніяк не выспіцца.* Шкураты Браг.

ДРАМАКІ′ *мн.* Нязжатыя сцяблы збожжа. *Во жне нядобра, драмакоў напускала, дай шчэ багата. Стаяць драмакі, як свечкі.* Шкураты Браг.

ДРА′НКА I *ж.* 1. Драная бульба. *З бульбы ныдрала дранкі, будзім пячы дранікі.* Моханава В.-Дзв. 2. Бабка з бульбы. *Надзёрла бульбы і паставіла ў печ дранку с салам.* Міратычы Кар.

ДРА′НКА II *ж.* Шчапаная гонта. *Асінавай дранкі ныдраў, буду хату перакрываць.* Моханава В.-Дзв.

ДРАПА′Ч *м.* Культыватар. *Драпачом, калі запушчана раля, драпаюць ралю, а пасля драпача барануюць.* Вострава Маст.

ДРАПАЧАВА′ЦЬ *незак.* Культываваць. *Калі запушчана раля, тады драпачуюць драпачом.* Вострава Маст.

ДРА′ПКА *ж.* Матузок. *Прышый мне ік спадніцы доўгія драпкі, кэб я магла шырай распускаць. Атарвалася драпка ў хвартуху.* Шкураты Браг.

ДРАТАВА′НКА *ж.* Пужка, звітая з пяці-шасці частак (вяровачак). *Я сабе ны пасту зьвіў дратаванку аш тры метры.* Моханава В.-Дзв.

ДРАЦЬ *незак.* Часаць лён на металічны грэбень. *Нада іці лён драць на драчку.* Сляўшчына Рас.

ДРАЧ I *м.* Сталярны інструмент, якім выразаюць пазы. *Вазьмі драч і зрабі добрую драчку, коб було добра мох лажыць, коб цёпла було.* Шкураты Браг. *Драчом драчуюць бруса, кап ні выпадаў мох са зруба.* Навасёлкі Свісл.

ДРАЧ II *м.* Выемка ў верхнім бервяне для шчыльнага прылягання яго да ніжняга ў зрубе. *Трэбо ў дэрэвынэ вырубаты драча, коб добра дэрэвына легла на дэрэвыну.* Горск Бяроз.

ДРАЧАВА′ЦЬ I (драчова′ты) *незак.* Адбіваць знак на бярвенні для распілоўкі на дошкі. *Трэбо іты драчоваты дэрэвыны і будэм рэзаты на доскы.* Горск Бяроз.

ДРАЧАВА′ЦЬ II *незак.* Выразаць пазы. *Вазьмі драч і ідзі драчаваць бярвення на хату. Драчом драчуй глубей бруса, а то мох будзя высыпацца.* Навасёлкі Свісл.

ДРА′ЧКА I *ж.* Тое, што і драч II. *Вазьмі драч і зрабі добрую драчку, коб було добра мох лажыць, коб було цёпла ў хаці.* Шкураты Браг.

ДРА′ЧКА II *ж.* Металічная шчотка для абдзірання лёну. *У драчку набіты гвоздзі, на гэтый драццы сморгаім лён.* Стайкі Барыс. *Ны драчку чэшуць лён, адлітаюць вярхоўя. Прынясі драчку, буду лён скідываць.* Якубова Рас. *Мы лён абдзіралі на драчку.* Ваўкавічы Тал. *Лён ны драчку чэшуць.* Сляўшчына Рас.

ДРА′ЧКА III *ж.* Тое, што і дзяга. *Лозу дэрэмо на драчкі і плэтэмо лапці. Абрэж драчку, а то шырокая.* Горск Бяроз.

ДРО′ЗКА *ж.* Лучына. *Надралі дрозок свэтыты, коб выдно було ў хаты.* Горск Бяроз.

ДРОНГ *м.* Трайня. *На вос накладаіцца драйняны пранік, а на пранік кладзецца крэсла, а ў крэсла ўбіваюцца ручкі і дронг для злучэння задніх калёс. Дронг злучаіць пярэдняе і задняе крэслы.* Ністанішкі Смарг.

ДРУ′ЖКА (дру′жко) *м.* Шафер. *Дружко прышоў на довэдкы ік молодой, колы будэ вэсэлле.* Горск Бяроз.

ДРУ′КІ *толькі мн.* Прыстасаванне для сушкі збожжа. *Набіў друкі і буду садзіць авёс, хай сохніць.* Моханава В.-Дзв.

ДРУ′ЧКІ *толькі мн.* Тое, што і друкі. *Пыставіў друччкі, а цяпер нада ўдзець гарох, кап сох, і снапы.* Моханава В.-Дзв.

ДРЫВАРУ′Б (дрывару′п) *м.* Дрывасек. *Прышлі да яе дрываруббы. Дрываруббы будуць калоць дровы.* Якубова Рас.

ДРЫГВА′ *ж.* Квашаніна. *Давай наварымо дрыгвы з головы і з нэг.* Азарычы Пін.

ДРЫ′КАЦЬ (дры′катэ) *незак.* Гізаваць. *Корова дрыкае, гырэзыцця.* Дзмітравічы Кам.

ДРЫЛЬ I *м.* Маленькі свярдзёлак. *Дрыль дрыляваць дзіркі ў граблях для зубоў.* Навасёлкі Свісл.

ДРЫЛЬ II *м.* Палка. *Вот як вазьму дрыль, ды як начну цібе гэтым дрылям пойсаваць.* Касталомава В.-Дзв.

ДРЫЛЯВА′ЦЬ *незак.* Свідраваць. *Дрыляваць трэбо дзіркі ў граблях. Выдрылюй стаўпца на граблі.* Навасёлкі Свісл.

ДРЭ′НЧЫЦЬ *незак.* Дражніць. *Што ты дрэнчыш собаку?* Горск Бяроз.

ДРЭНІ *мн.* Дзёран. *На болоті копают дрэні і накладают на лён, коб ны вэплэвав.* Дзмітравічы Кам.

ДУ′ДДЗЕ *н. зборн.* Бацвінне. *Ідзі нылымай дуддзя з буракоў.* Манякова Міёр.

ДУ′ДКА (ду′тка) *ж.* Канец птушынага пяра, на якім не расце пер'е. *Калі вырваць пярыну с крыла, дак дутка тоўстая, а калі с храпта, дак тонкая.* Моханава В.-Дзв.

ДУ′ЖКА (ду′шка) *ж.* 1. Дзяржанне ў кошыку. *Поломалася дужка ў кашэліску.* Бастынь Лун. *У кошэлі ізломалася дужка.* Бобрыкі Петр. *У кошыку арэхавая душка.* Моханава В.-Дзв. 2. Ручка ў возе. *Пліскі позакладае за дужкі, дай еде собэ.* Бастынь Лун. 3. Грабелькі на касе. *Прыстрой да касы душку, пайду касіць ячмень. Душка добра аткладае раткі, як косіш.* Барыскі Лаг.

ДУ′ЛЬКА *ж.* Дробныя часткі валакна, пыл пры апрацоўцы ільну. *Траплю лён, а дулькі так многа летіть.* Бастынь Лун.

ДУРЭ′Ц *м.* Палявы асот. *Нарвала дурца ў булбі і дам свіням.* Бастынь Лун.

ДУХ *м.* Пара ў лазні. *Заллюць печку вадой, а дух як шугне гарачый, і ў гэтым духу на цыпка′х хвысталіся.* Ваўкавічы Тал.

ДУША′ *ж.* Падбіўка ў шапцы. *Порвалася душа ў вушанцы, надо зошыть, а то нэма як наклодаті.* Бастынь Лун.

ДЫ′БАЛА *м.* Вялікі, нясkладны чалавек. *На гэтага дыбала нічога ня купіш, трэба ўсё шыць.* Вадва В.-Дзв.

ДЫБА′СТЫ *прым.* Чалавек, у якога доўгія ногі, даўганогі. *Ен такі дыбасты, што і штаноў ні дыбраць.* Моханава В.-Дзв.

ДЫВА′Н *м.* Пакрывала на ложак. *Тчут дыванэ, дыван увэсь шырстянэй.* Дзмітравічы Кам.

ДЫЛЬ *м.* 1. Тоўстая дошка для асадкі акон і дзвярэй. *Одын дыль зробів, а трэбо чтэры дылі на вокны.* Бастынь Лун. *Ходэм нарэжымо дылёў на хату, бо трэба робыты двэры.* Горск Бяроз. 2. Кароткае бервяно, якое кладзецца ў прасценак паміж вокнамі і паміж вуглом і дзвярамі. *Положый дыль поміж окон, а тэпэрэ буду ложыты поміж углом і двэрамі.* Горск Бяроз.

ДЭ′НЦА *н.* Драўляная дошчачка, на якой крышаць сала, цыбулю. *Дай мне дэнца порэзаті м'ясо.* Бастынь Лун.

ДЭСЯНЁВЫЙ (дэсенёвый) *прым.* Узорысты. *Выткала дэсенёвый настэльнік. У дэсенёвым настэльніку е бэльшая клетка і е маленькая.* Азарычы Пін.

Е

Е'ЖЫК *м.* Вожык. *Ежык мышы ловіт.* Азарычы Пін. *Бацька мой прынёс ежыка.* Паляцкішкі Вор.

Е'ЗДЗІЦЬ (е'здыты) *незак.* Круціцца, ёрзаць. *Чаго ты ездыш по лаўцы?* Горск Бяроз.

Е'М'Е *н.* Вымя. *Ем'е добрэе ў твоей коровы.* Бастынь Лун.

ЕРАШЧА'КА *ж.* Верашчака. *Семянё высушыць, а тады стаўкуць і на сітко прасеюць. Густаваценько разводзяць семянё на кваску і праварваюць. Гэта і ёсць ерашчака смачная.* Міратычы Кар.

Е'ТА *займ.* Гэта. *Во ета по-ранейшаму звалі просты крам. Купіла на бунду простого краму.* Бобрыкі Петр.

Е'ТАТ *займ.* Гэты. *Етат маліц, відаць, добры зух.* Грабаўё Пух.

Е'ТАКІ *займ.* Гэтакі. *Пашто ву рэжыця етакімі бурталямі радыс, чы ву будзяця есці?* Шкураты Браг.

Е'ТЫ *займ.* Гэты. *Без етого можно абысціся.* Грабаўё Пух.

Ё

Ё. Ёсць. *У верхнім камяні ё крыставіна, крыставіна надзяецца на стойку.* Барыскі Лаг.

ЁГЕР (ёгэр) *м.* Жарабец. *Кобыла паліцца, трэбо вэсті до ёгэра.* Азарычы Пін.

ЁМКА *ж.* Чапяла. *Поломаласа ёмка, нема чым сковороду достаць. У камешніку стояць: ківіня, ёмка і вілкі.* Бобрыкі Петр. *Вазьмі ёмку і вуцягні аладкі с печы.* Тульгавічы Хойн. *Ёмка стаіць у камешніку.* Карабаўшчына Бабр.

ЁСЬ. Ёсць. *У свірня ёсь аруты, куды сыпяць збожа.* Ністанішкі Смарг. *У плузі ёсь рашотка, якая рагуліруя, як трэба араць, глубока ці мелка.* Якубова Рас.

Ж

ЖА'БА *ж.* Дэталь у плузе для прымацавання паліцы і ручак. *Да жабы прывінчываюць атвал і ручкі ў плугі.* Сяляўшчына Рас.

ЖА'БЕРНІК *м.* Жабурынне.*У нас у сажалцы многа жаберніку. З жаберніка выходзяць малыя жапкі.* Жукі Кар.

ЖА'БКА (жа'пка) *ж.* Калодачка з дзіркай на верхнім камені жорнаў, у якую ўстаўляецца ніжні канец млёна. *Дубовую зрабіў жапку, а цяпер трэба яе прымацаваць да верхняга каменя і ўдзець млён.* Альхоўка Навагр.

ЖАБУРЫ'НЕ *н. зборн.* Раска. *Іды ў груд, наловы жабурыння паршуковы даты есты.* Горск Бяроз.

ЖАВА'КА *ж.* Жвачка. *Корова жаваку жуе. Корова загубіла жаваку.* Бобрыкі Петр.

ЖА'ГА *ж.* Пякотка. *От мэнэ жага пэчэ.* Бастынь Лун.

ЖА'ГВА *ж.* Гу'ба. *Жагва ростэ на бэрэзынэ, вона высохае. Жагву кладут на кромушку і б'ют красілом, жагва загораецца.* Горск Бяроз.

ЖА'ЛАСЦІВЫ *прым.* Жаласлівы. *Ён дужа жаласцівы.* Моханава В.-Дзв.

ЖА'ЛКА. Шкада. *(У знач. безас. выказ). Мне яе дужа жалка стала.* Моханава В.-Дзв.

ЖАЛУ'Д (жалут) *м.* Зялёнае яблычка на бульбяніку. *У бульбі на быльніку зялёныя жылуды. Я адзін жалут сарваў, дак такі горкі.* Сяляўшчына Рас.

ЖАМЕ'РЫНЫ (жэмэ'рэны) *толькі мн.* 1. Скваркі. *Парэзала сала на патэльню і паставіла ў печ, тлушч вытёк, осталыс жэмэрэны.* Горск Бяроз. 2. Адходы пры апрацоўцы мёду. *Пэрэтопыв мэд, осталыс жэмэрэны.* Горск Бяроз. 3. Рэшткі пасля працэджвання цэду на кісель. *Працадзіла цэт на рэшата, а жамерын многа было.* Моханава В.-Дзв.

ЖА'НДЛА (жа'ндло) *н.* Джала. *Пшчала ўкусіла, выньце жандло.* Паляцкішкі Вор.

ЖАРАЛО' (жэрало') *н.* 1. Лаз у склеп. *Цесноё жарало ў пограбі.* Стайкі Барыс. 2. Дзірка ў верхнім камені жорнаў для засыпкі збожжа. *Ня сып многа ў жарало, а то цяжка будзіць малоць у жорны.* Ваўкавічы Тал.

ЖАРА'ТАК *м.* Жар. *Выгарніця с печы жаратак. Налажы жаратку ў жаляску.* Ністанішкі Смарг.

ЖАРЛО' (жэрло') *н.* Джала. *От пчэла ўсадзіла мнэ жарло ў палец.* Азарычы Пін. *Пчола укусыла і покынула жэрло ў руцы.* Горск Бяроз.

ЖАУКЛЯ'К (жавкля'к) *м.* Агурок, пакінуты на насенне. *Абарві жаўклякі і полажы на окно, хай спеють.* Бастынь Лун.

ЖАЎКРЫ'НЕЦ (жэўкры'нец) *м.* Неўрадлівая глеба. *Одзін жэўкрынец, і нічого не сеім.* Бастынь Лун.

ЖАЎТЛЯ'К *м.* Тое, што і жаўкляк. *У цебе на градзе так богато жаўтлякоў. Чаго ты жаўтлякі не зьбіраеш на насене.* Тульгавічы Хойн.

ЖВА'ЛЫ *толькі мн.* Васкавая залоза ў пчалы. *У пчолкі е жвалы, у гэтых жвалах вона робіть воск.* Бастынь Лун.

ЖВЯ'КА *ж.* Жвачка. *Карова жвякаіць жвяку.* Сяляўшчына Рас.

ЖВЯ'КАЦЬ *незак.* Жаваць. *Што-та мыя карова ні жвякаіць жвякі.* Сяляўшчына Рас.

ЖЛОБ І (жлоп) *м.* Жолаб. *Укінь сена ў жлоп, хай коні ядуць.* Ністанішкі Смарг.

ЖЛОБ ІІ *м. асудж.* Скупы чалавек. *От жлоб, прасіў, прасіў мукі пазычыць, дак гэты жлоб не даў.* Тульгавічы Хойн.

ЖЛУ'КТА *ж.* Луг з попелу. *У жлукту намачы палатно, хай беліцца.* Шкураты Браг.

ЖМЫ'ХА'ЦЬ *незак.* Мыць бялізну. *Дома буду жмыхаць сарочкі, а тады пайду на рэчку і буду пекаць пранікам.* Якубова Рас. *Налій вады ў начоўкі і жмыхай сваё плацця. Я буду плацця жмыхаць заўтра.* Сяляўшчына Рас.

ЖНІТВО' *н.* Жніво. *Ужо пачынаецца жнітво.* Моханава В.-Дзв.

ЖНІ'ЎНІК *м.* Іржышча, астаткі сцяблоў. *Жыта жжалі. Жніўнік добры, пайду скашу.* Моханава В.-Дзв.

ЖО'ЛАБ (жо'луп) *м.* Паз у дошцы. *У жолуп кладзецца драніца.* Якубова Рас.

ЖО'ЛУДЗЬ (жо'луць) *м.* Жолуд. *Я нашоў бальшы жолуць пат дубам.* Барыскі Лаг.

ЖО'РВАНЫ (жо'рвоны) *толькі мн.* Жорны. *Ідзі ў жорвоны смелі ечмень.* Бобрыкі Петр.

ЖО'РНІК *м.* Дашчаная шуфляда, на якой ляжыць ніжні камень у жорнах. *Зрабій жорнік у жорнах, а цяпер буду жорны строіць.* Паўлавічы Клім.

ЖСУКРЫ'НЕЦ (жсукрынэ'ц) *м.* Неўрадлівая глеба. *Жсукрынэц, ніц ні росте.* Бастынь Лун.

ЖУ'ЙКА *ж.* Жвачка. *Корова жует жуйку.* Азарычы Пін.

ЖУЛЬ-ЖУЛЬ-ЖУЛЬ *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць авечак. Мнюхі Міёр.

ЖУРА'ЎКА *ж.* 1. Калодачка з дзіркай на верхнім камені жорнаў, у якую ўстаўляецца ніжні канец млёна. *У жорнах у верхнюм камене жураўка прывязана да абруча, які нацягнуты на верхні камень.* Навасёлкі Свісл. 2. Выемка ў ткацкім станку, куды закладаецца навой. *У стову е жураўка, у ету жураўку му кладом навойку. І ету вуразку му зовом жураўкой.* Бобрыкі Петр.

ЖУ'РКА *ж.* Грыбны суп. *Наварыла сягоня журкі з баравікамі.* Ністанішкі Смарг.

ЖУРЫ'ХА *ж.* Жур. *Журыха варыцца з аўсянай мукі. Журыха жыткая, і яе ядуць гарачую, а кісель густый і сцюдзёный ядуць.* Сяляўшчына Рас.

ЖЫВАТО'К (жывото'к) *м.* Лытка. *У твоей жонкы жывоток на ногэ тоўстый.* Горск Бяроз.

ЖЫВЕ'Ц (жывэ'ц) *м.* Прапушчаны па кіёчках ніта шнурок, да якога прывязваюцца петлі ніта. *Трэбо наніціць ніт на кійкі і завезаць жыўцом.* Бобрыкі Петр. *Нічальніцы надзяюцца на кіёчкі і закрапляюцца жыўцом. Жывец прывязваюць за адзін канец і за другі.* Міратычы Кар. *Завяжы ў нічальніцах жыўца, кап ні раскідаліся.* Навасёлкі Свісл. *На жывец навязваюцца кобылкі, а жывцэ прывязваюцца до двох пруткэв, вот вам і жывец.* Азарычы Пін.

ЖЫВІ'НА *ж.* Жывёла. *Ідзе с поля жывіна.* Навасёлкі Свісл.

ЖЫГА'ДЛА I *н.* Джала. *От пчала ўшпіліла жыгадла ў руку.* Ністанішкі Смарг. *У пчолкі ёсць жыгадла.* Старае Сяло Зэльв.

ЖЫГА'ДЛА II (жыгадло) *н.* Вастрыё. *У касе ступілосё жыгадло, трэбо пакляпаць.* Навасёлкі Свісл.

ЖЫГА'ЛА (жыга'ло, жага'ла) *н.* Джала. *Пчолка дала жагала. Укусіла і жагала aставіла.* Барыскі Лаг. *Пчолка ўкусіла і пакінула жыгало ў пальцы.* Міратычы Кар.

ЖЫ'ЖА *ж. дзіцяч.* Агонь. *Ня руш, а то жыжа кусь, жыжа кусь!* Моханава В.-Дзв.

ЖЫКО'ВІНА (жыко'вына) *ж.* Пярсцёнак. *Купыла жыковыну і наложыла на палец. Жыковына бэз гочка.* Горск Бяроз.

ЖЫ'ЛКА *ж.* Жменя цёртага лёну. *Як мы чэшэм шэрсценэй шчэткою, то лён накручываем на пальцы, гэта і е жылка.* Азарычы Пін.

ЖЫ'ПАЦЬ (жы'пать) *незак.* Кракаць. *Качкі жыпають, есці хочуть.* Бастынь Лун.

ЖЫ'ТНІСКА (жы'тніско) *н.* Іржышча, астаткі сцяблоў. *Пайду жытніска касіць, там многа травы.* Паляцкішкі Вор. *Жыто пожалі, засталосо жытніско.* Азарычы Пін.

ЖЫ'ЧКА *ж.* Чырвоная стужка. *Купіла красну жычку і заплела косу.* Бастынь Лун.

ЖЭ'БРАК *м.* Жабры. *Калі красный жэбрак, то рыбу можна кушаць.* Жахавічы Маз.

ЖЭ'ГАЦЬ *незак.* Бліскаць. *Мыланка так жэгая, аш страшна.* Стайкі Барыс.

ЖЭ'ЖКІЙ *прым.* Гарачы. *О, якій жэжкій утюг; жэжке йіцэ, жэжка вода.* Дзмітравічы Кам.

З

ЗА'БАРСКА *ж.* Абора. *Забарсай забарску ў лапці.* Ністанішкі Смарг.

ЗАБІВА'Ч *м.* Папярочны брусок для збівання красён. *Паламаўся забівач у кроснах. Разбівай кросны і выцягвай забівачы.* Паляцкішкі Вор.

ЗАБІЛЬДЗЕ'ЦЬ *зак.* Загусці. *Бонк забільдзеў і паляцеў.* Паляцкішкі Вор.

ЗАБЛУ'ДА *ж. і м. асудж.* Чалавек, які не хоча рабіць і ходзіць без справы. *Заблуда нічога не робіть, шляіцца по селе.* Бастынь Лун.

ЗАБО'ЕЦ *м.* Запатылак. *Каса прыкрапляецца да касся забоецам.* Ністанішкі Смарг.

ЗАБО'ІЧ *м.* Тое, што і забоец. *Забі забоіч у касе, а то кыса шытаіцца.* Якубова Рас.

ЗАБО'РКА *ж.* Перагародка. *Была адна хата, а цяпер пыставіў заборку і маю дзьве комнаты.* Сяляўшчына Рас.

ЗАБО'РТАЦЦА *зак.* Не змагчы выгаварыць слова, заблытацца. *От не могу сказаць ето слово, хоцела сказаць, дак мой язык заборгаўся.* Бобрыкі Петр.

ЗАБЫ'РЫ *мн.* Дробныя складкі на адзенні. Манякова Міёр. *Пошыла сподніцу, і много забыр зробіла.* Бастынь Лун.

ЗАВА'Л *м.* Завала, прыстасаванне для запірання дзвярэй. *Зачыні дверы і завалі завал.* Бастынь Лун.

ЗАВА'ЛІНА (зываліна) *ж.* Прызба. *Нада на зіму апсыпаць зываліну кыля хаты, кап цяплей было.* Моханава В.-Дзв.

ЗАВАЛІ'ЦЬ *зак.* Заперці на завалу. *Погляді, ті завалів ты дьверы на завал.* Бастынь Лун.

ЗАВА'ЛКА *ж.* Ангіна. *У ее завалка, дужэ красно горла.* Бастынь Лун.

ЗАВА'ЛЬВАЦЬ *незак. перан.* Перашкаджаць. *То ідзем, Стэфачка, хай пішуць, а то мы завальваям.* Навасёлкі Свісл.

ЗА'ВАРАТ (за'ворот) *м.* Паварот плуга ў канцы загона. *На завороте плуг поднесі.* Бастынь Лун. *Вельмі трудна на завароце з плугам, цягай яго.* Моханава В.-Дзв.

ЗАВАРО'ТАК *м.* Незааараны кавалак зямлі ў канцы загона, які даворваюць упоперак. *А цяпер нада ўзыраць заваротак, дзе няможна было да канца араць, мішаў плот.* Моханава В.-Дзв.

ЗА'ВЕРЦЕНЬ I (за'вэртень) *м.* Вяровачная ці скручаная з лазы пятля, пры дапамозе якой прымацоўваецца аглобля да пярэдніх капылоў. *Поробів завэртні дубовые, а то лазовые плохо.* Бастынь Лун.

ЗА'ВЕРЦЕНЬ II *м.* Маленькая палачка, пры дапамозе якой вяжуць снапы. *Заверцень жжымае снапа перавяслам. Забыласа дома завертня, як я буду вязаць снапы.* Навасёлкі Свісл.

ЗАВІ'ДНІК *м.* Зайздроснік. *О, гэта завіднік, што увідзіць, дак і яму нада.* Моханава В.-Дзв.

ЗАВІ'ДНІЦА *ж.* Зайздросніца. Моханава В.-Дзв.

ЗАВІ'РУЧ *м.* Кіёк, адзін канец якога ўсаджан ў дзірку навоя і не дае навою круціцца. *Завіруч у навоі атпўскаць аснову з навоя, калі ткуць.* Паляцкішкі Вор.
ЗАВІТУ'ШКА *ж.* Сукаратка. *Дужа круціш калаўрот, у ніццы многа завітушак, аш ірвецца ніткі ат завітушак.* Калодзішчы Мін.
ЗАВІ'ЦА (зові'ца) *ж.* Сястра мужа. *У мойго мужа е сестра, вона мне буде зовіца.* Бастынь Лун. *От у мойго мужа е сестра, от она і будзе мне зовіцай.* Бобрыкі Петр. *У мене е сёкор і зовіца.* Жахавічы Маз. *Зовіцы дома нема, паехала ў горад.* Тульгавічы Хойн.
ЗАГАРО'ДДЗЕ (загорэ'дье) *н.* Месца за агародамі. *Давайтэ пойдэм загорэдьем.* Бастынь Лун.
ЗАГА'ЎЛІВАЦЦА *незак.* Святкаваць у бацькоў маладой гадавіну вяселля. *Пасля года бацька з маткай маладой прыехалі да маладога і забралі маладога і маладую да сябе загаўліваццa.* Ністанішкі Смарг.
ЗАГІ'КВАЦЦА *незак.* Заікацца. *Йікаватый чэловэк, йіковый чэловэк, вэн загікваецца.* Азарычы Пін.
ЗАГО'Н I *м.* 1. Града. *У нас цэлы загон цыбулі расце.* Паляцкішкі Вор. *Трэба заграпці загона на капусту.* Навасёлкі Свісл. 2. Рад бульбы. *Я дзесяць загонаў разараў бульбы, ідзіці капаць.* Альхоўка Навагр.
ЗАГО'Н II *м.* Агароджанае пад адкрытым небам месца для жывёлы. *Кароў прыгналі ў загон, пойдзем даіць.* Моханава В.-Дзв.
ЗАГУБІ'ЦЬ *зак.* Згубіць. *Як гэта можна загубіць ключа.* Жахавічы Маз.
ЗАГУМЕ'ЦЬ *ж.* Загуменне. *Пойдзям па загумецю, тут бліжэй будзя.* Навасёлкі Свісл.
ЗАДЗЕ'ЦЬ *зак.* Уцягнуць. *Задзень нітку ў голку.* Жахавічы Маз.
ЗАДЗУГЛЯ'ЦЬ *зак.* Закілзаць. *Надо коня задзугляць дзуглямі, коб не понёс.* Бобрыкі Петр.
ЗАДО'РЫНА *ж.* Лішак асновы ў шырыну пры накіданні ў ніты і бёрда, які астаўся і ідзе назад. *Снывала кросны і ысныeвала лішкі, а цяпер ідзецъ у кроснах ызат задорына.* Сяляўшчына Рас.
ЗАДУ'ЦЬ (заду'ті) *зак.* Патушыць. *Задуй лямпу, нашчо довго горэті.* Азарычы Пін.
ЗАДЫ' *мн.* Поле за сядзібай. *На зыдах узыраў нійку і пасадзіў паспешку.* Касталомава В.-Дзв.
ЗАДЫ'МЛЕНЫ *дзеепрым.* Акураны. *Нэ задымлена мая цыбуля, пошла уся в стрэлкі, нэма головок і нэма цыбокэв.* Азарычы Пін.
ЗАЖЫ'МЕЦ (зажы'мэц) *м.* Сквапны. *Вэн зажымэц, у его нічэво не достанеш.* Бастынь Лун.
ЗАЖЫ'НАК *м.* Першы нажаты ў час зажынак сноп. *Жыта зажала, зажынак нажала і паставіла на куце.* Старопка Асіп.
ЗА'ЗУБЕНЬ *м.* 1. Жалезная пласцінка з зубцамі, якая служыць для запірання дзвярэй. *Да вушака прыбіты зазубень дзьверы зачыняць.* Ністанішкі Смарг. 2. Дэталь у клямцы. *У клямцы е западенька, зазубень і язычок.* Бастынь Лун. 3. Жалезная пласцінка на аглоблі, на якую надзяюць атосы. *Прыбі да аглоблі зазубня.* Навасёлкі Свісл.
ЗАЗУ'БКА *ж.* Тое, што і зазубень у 3-м знач. *Трэбо зазубку прыбэтэ до оглоблі.* Дзмітравічы Кам.
ЗАЗУ'ЛЯ (зозу'ля) *ж.* Зязюля. *Зозуля нэ робыт собэ гнэздо.* Горск Бяроз. *Ужэ куе зазуля.* Міратычы Кар.

ЗАКАБА'ЕК *м.* Вузкі праход паміж двума будынкамі. *Маленькі закабаек паміш хатай і хлявамі.* Касталомава В.-Дзв.
ЗАКА'ЛВАЦЬ *незак. іран.* Спяваць з задорам. *От ваша Ліда добра закалвая. Паслухайця, як нашы бабу закалваюць песні.* Шкураты Браг.
ЗАКАЛО'ТКА *ж.* Рэдкае цеста, якім прыпраўляюць страву. *Вазьмі закалотку і паткалаці булён.* Касталомава В.-Дзв.
ЗАКАЛЯ'ЦЬ (заколя'ты) *зак.* Забрудзіць. *Вона хустку заколяла і покынула.* Горск Бяроз.
ЗАКАМО'ЎЗІЦЬ *зак.* Рашчыніць цеста наспех. *Закамоўзіла сягодня млінцоў, да грэцкіх, ешця.* Шкураты Браг.
ЗАКАРВА'ШЫ *мн.* Манжэты ў жаночай світцы. *К святу пашыла сабе сьвітку з даматканага сукна да с краснымі закарвашамі.* Вадва В.-Дзв.
ЗАКАТУ'ЛАК *м.* Тое, што і закабаек. *Зямлі мала, вот па гэтаму і малыя закатулкі.* Касталомава В.-Дзв.
ЗАКАЧА'ЦЬ (закача'ті) *зак.* Закасаць рукаў. *Закачай рукавы, а то памочэш.* Бастынь Лун.
ЗАКЕ'ЛЗКІ (закэ'лзкі) *толькі мн.* Цуглі. *Возьмі гузьдэчку і закэлзкамі закэлзай коня.* Бастынь Лун.
ЗАКЛА'ДКА (закла'тка) *ж.* Падшыты ніз спадніцы. *Нада пагшыць у спадніцы заклатку.* Вострава Маст.
ЗАКЛА'ДНІК (закла'днык) *м.* Сталярны інструмент для выемкі пазоў. *Закладнык выбэраты чэтвэрть у гушаках.* Горск Бяроз.
ЗАКО'Т *м.* Франтон. *Страху накрыў і ў канцы хаты забіў закот.* Сяляўшчына Рас.
ЗАКРА'ЙНІКІ (зыкра'йнікі) *мн.* Дзве дошкі, якія прымацоўваюцца па краях страхі і сходзяцца ўверсе, утвараючы канёк. *Забіў закот і зыкрайнікі прыбіў, кап вецір ні сырваў страхі.* Сяляўшчына Рас.
ЗАКРО'П *м.* Прынада для прываблівання пчол. *Я ў колодачный вулей накідаў мяты, будуть пчолы лететь на закроп.* Бастынь Лун.
ЗАКРУ'ТКА I *м.* Сукаратка. *Моцна круціш верацяно, аш нітка ўся ў закрутках.* Міратычы Кар. *Як ты прадзеш, дужа ш багата закрутак.* Падкасоўе Навагр. *Трэба ніткі кіпятком ашпарыць, а то многа закруткаў.* Мнюхі Міёр.
ЗАКРУ'ТКА II *ж.* Драўляная вяртушка для запірання дзвярэй. *Пылымалася закрутка, чым я зачыню дзьверы?* Моханава В.-Дзв.
ЗАКРУ'ТКА III *ж.* Вяровачная ці скручаная з лазы пятля, пры дапамозе якой прымацоўваецца аглобля да пярэдніх капылоў. *Пырвалася ў сынях закрутка, і аглобня выскачыла.* Стайкі Барыс. *Закрутка, кап дзяржалася аглобня ў санях.* Барыскі Лаг.
ЗАКРУТНЯ' *ж.* Памылка пры накідванні асновы ў бёрда, калі замест двух нітак між суседнімі трысцінкамі аказваецца тры. *Укідала ў бёрда і ні замеціла, як укінула тры ніткі ў адну трасціну, і вышла закрутня.* Касталомава В.-Дзв.
ЗА'КРУЦЕНЬ I (за'крутэнь) *м.* Нязжаты пучок калоссяў, пакінуты ў канцы жніва, перавязаны істужкай. *Мы жыто дожалі і зробылі закрутня і крышку поспэвалі.* Горск Бяроз.
ЗА'КРУЦЕНЬ II *м.* Тое, што і закрутка III. *Зьвій пяньковы закруцень аглоблю да капыла прывязаць.* Касталомава В.-Дзв.
ЗАКРУЦІ'ЦЬ *зак.* Скруціць галаву (пра дамашніх птушак). *Закруціла сягодні куру, пачала дзерці, а столькі асценцаў, што нямoжна проста абадраць.* Шкураты Браг.

ЗАКРЫ′ВІНЫ *мн.* Дзве дошкі, якія прымацоўваюцца па краях страхі і сходзяцца ўверсе, утвараючы канёк. *У канцы лат прыбіваюць з аднаго і другога боку страхі закрывіны. Адна закрывіна атарвалася.* Навасёлкі Свісл.

ЗАЛАЧА′ЦЬ (залыча′ць) *незак.* Развідніваецца. *Толькі пачынаець залычаць, а пастар ужо трубіць у трубу, кап выгынялі карой.* Моханава В.-Дзв.

ЗА′ЛЕЖАНЬ (за′ліжань) *м.* Аблога. *Узарай заліжань і пасеяй лён.* Якубова Рас.

ЗАЛІЎНЫ′Й *прым.* Праліўны′. *От заліўный дож ідзе, усё позаліваў.* Бобрыкі Петр.

ЗАЛО′ЖНІК *м.* Прыбітая да сцяны вузенькая палачка з дзіркамі, куды закладаюць лыжкі. *Усе лышкі ў заложніку, вазьмі і нясі, будзім абедаць.* Вадва В.-Дзв.

ЗАЛЫ′БАК *м.* Франтон. *У хаці нада забіць залыбак. Забій залыбак у ёлачку.* Якубова В.-Дзв.

ЗАМО′РАК (заму′рак) *м.* Пустое зерне. *Кепска пшаніца, одны замуркі.* Шкураты Браг.

ЗАМО′РЫШ *м.* Тое, што і заморак. *От ета лета нейрадліва проса, адны тольки заморышы.* Шкураты Браг.

ЗАМУЗДА′ЦЬ *зак.* Закілзаць. *Надзень уздэчку і замуздай кыня.* Моханава В.-Дзв.

ЗА′МХІ *толькі мн.* Пушок, які аддзяляецца ў працэссе ткання ад недахопу глянцавання і моцнай асновы. *Многа замхай, бо кросна нядобра апарала і пабіла пранікам.* Вадва В.-Дзв.

ЗАНІЦЕ′ЦЬ *зак.* Раскудлаціцца. *Ніт заніцей, ой, як я вытку кросна.* Бобрыкі Петр.

ЗАНО′З (занэ′з) *м.* Жалезная закладка ў ярме. *Накладалі на волэв ерэмэц і засувалі занэз у ерэмэц.* Бастынь Лун.

ЗАНО′ЗА *ж.* Тое, што і заноз. *У ероце — дзірочка і ў кульбацы. У еты дзірочкі закладаецца заноза, дзьве занозы пу боках.* Бобрыкі Петр.

ЗАНО′ЗЫ *мн.* Вертыкальная планачка, якая праходзіць праз абедзве палавіны набіліц, са шнурамі, што трымаюць набіліцы з бёрдам пры тканні на патрэбнай вышыні. *Уцягні ў занозы аборкі, будзім весіць набілкі і ткаць кросна.* Сакалоўка Пін.

ЗАНЯ′ЦЬ (зыня′ць) *зак.* Забраць усю жывёлу у хлеў за патраву. *Мой конь здрытывай яго авёс, і ён яго зыняй у хлей. Нада яго выкупіць, заплаціць за пытраву.* Моханава В.-Дзв.

ЗАПАДЗЕ′НЬКА (западе′нька) *ж.* Дэталь клямкі. *У клямцы е западенька, зазубень і езычок. Езычок падымае западеньку.* Бастынь Лун.

ЗАПАДНЯ′ *ж.* Тое, што і западзенька. *У дзьверах е клямка. Западня лежыць на езычку, а езычок пуднімае западню. Ляпнула западня, к нам хто-то ідзе.* Бобрыкі Петр.

ЗАПА′ЛЬЧЫЦ (зыпа′льчыц) *м.* Выступ у зрубе, на які набіваюць вушакі. *Трэба зыпальчыц зрабіць у бярвенні і набіць вушакі на вокнах.* Якубова Рас.

ЗАПАРУ′ХА *ж.* Густая страва з аржаной мукі. *Прасеяла аржаную муку і наварыла на абет запарухі.* Міратычы Кар.

ЗАПАТЫ′НАК *м.* Запатылак. *У наперстак забіваюць запатынак, кап ні шаталася каса на касі.* Навасёлкі Свісл.

ЗА′ПЕК (за′пік) *м.* Палок (у хаце). *Для спаня зрабій каля печы запіка, кап цёпла було спаць.* Навасёлкі Свісл.

ЗАПЕ′РАК *м.* Перагародка з бярвення ў гумне. *У гумне была старана, а старана была адгароджана заперкам.* Міратычы Кар.

ЗАПЕ′РКА I *ж.* Засаўка ў дзвярах. *Зрабій у каваля заперку і прыбій да вушака.* Паляцкішкі Вор.

ЗАПЕ′РКА II *ж.* Франтон. *От добру заперку зробій у концы хаты.* Бобрыкі Петр.

ЗАПЕ′ЧЧА *н.* Качарэжнік. *Вілкі, качарга і чыпіла стаяць у запеччу.* Ваўкавічы Тал.

ЗАПЛЕ′ТАЦЬ *незак.* Заплятаць. *Трэба заплетаць вухо ў кашы.* Жахавічы Маз.

ЗАПЛІКА′ЦЦА *зак.* Зашпіліцца. *Заплікацца, а не іці так. Заплікайся, сынок.* Стайкі Барыс.

ЗАПНУ′ЦЬ (запну′ті) *зак.* Завязаць. *Запніце фартуха, а то сукенку запачкаете.* Бастынь Лун.

ЗАПО′Р *м.* Прыстасаванне для запірання дзвярэй. *У яго добрыя будынкі і добрыя запоры, злодзій ня ўлезіць.* Замошша Рас.

ЗАПРА′ГЦІ *зак.* Засмажыць. *Трэ запрагці сало і заправіць картоплі юшкаю.* Жахавічы Маз.

ЗАПРУ′Т *м.* Маленькая палачка, пры дапамозе якой вяжуць снапы. *Згубіла запрут і не магу снапы вязаць.* Масты Гродз.

ЗАПРУ′ТА *ж.* Тое, што і запрут. *Под запруту мнэго навізала крэпкіх кулёў.* Паплавы Бяроз.

ЗАПУ′ТНІКАМ *прысл.* Напраcткі. *У ягады хадзілі запутнікам, бліжэй было іці па кустам бес дарогі. Хоць ягады парассыпалі, алі скарэй запутнікам дамой прышлі.* Сяляўшчына Рас.

ЗАПЯРНЯ′ (запэрня′) *ж.* Кіёк, адзін канец якога ўсаджаны ў дзірку навоя і не дае навою круціцца. *Воротыло запэрла запэрнёй.* Горск Бяроз.

ЗАПЯРЫ′ЛКА *ж.* Загарадка з тонкіх дошак. *Пастаў запярылкі, кап жыто ні ляцело ў снапэ. Нада паставіць яшчэ адну запярылку, а то жыто ляціць.* Міратычы Кар.

ЗАПЯРЭ′НЬКА (запэрэ′нька) *ж.* Тое, што і запярня. *На новэй накладаемо запэрэньку, коб нэ развіваласа пража основы.* Азарычы Пін.

ЗАПЯСО′ЧНІК (запесо′чнік) *м.* Ачэп. *На последній венок хаты кладом запесочнік, а на запесочнік ставімо крокву.* Бобрыкі Петр.

ЗАПЯСО′ЧНІЦА (запэсо′чніца) *ж.* Тое, што і запясочнік. *Запэсочніцу положыв на бэлькі, а на запэсочніцу буду ставіть ключы, а на ключы прыбіваць латы.* Бастынь Лун.

ЗАПЯ′ТНІК *м.* Заднік (у абутку). *Кепскія запятнікі пыставій шавец у чаравіках.* Моханава В.-Дзв.

ЗАРА′НЕ *прысл.* Рана. *Ён прышой заранё.* Міратычы Кар.

ЗА′РАСНЯК *м.* Зараснік. *Такі зарасняк, што няможна ўлесці, трэба яго прачысціць.* Паляцкішкі Вор.

ЗАРВА′ЦЬ *зак.* Папасці, трапіць пад руку. *Чым зарвай, тым і пуляй у п′яніцу.* Міратычы Кар.

ЗАРУ′БІНА *ж.* Кольца на розе ў каровы. *У каровы на рагу тры зарубіны, а гэта, што ёй ужо тры гады.* Якубова Рас. *Мая карова маладая, ёй усяго чатыры гады. У яе чатыры зарубіны на рагу.* Сімакава Кар.

ЗА′РЫЦЦА *незак.* Квапіцца. *Ён зарыцца на яе быгацце.* Моханава В.-Дзв.

ЗАСА′ЖАВАЦЬ *незак.* Уцягваць. *Яна засажавае нітку ў іголку.* Тульгавічы Хойн.

ЗА′САЎКА *ж.* Дошчачка, якой закрываюць выграбную адтуліну. *Закрый засаўку ў жорнах, кап мука ня сыпалася.* Ваўкавічы Тал.

ЗА′СЕК (за′сік) *м.* Засек. *У клеці былі засікі, куды сыпалі жыта, авёс, ячмень.* Ваўкавічы Тал.

ЗАСЕ′КА *ж.* Яслі. *Палажы ў засеку каню сена.* Жахавічы Маз.

ЗАСЕ′ЧАК (засе′чок) *м.* Тое, што і засека. *Сходы положы в засечок конёвы сэно.* Горск Бяроз.

ЗАСІ′ЛІЦЬ *зак.* Зачэрпаць. *Пайду засілю вады ў вядро.* Ністанішкі Смарг.

ЗА′СМЫК *м.* 1. Адходы пры прадзенні воўны. *От нычого вовну счэсалі, мнэго засмыков. О, які вэлькы засмык, як вы чэсалі. Праду і половіна вовны выкыдаю, одны засмыкы і засмыкы.* Горск Бяроз. 2. Патаўшчэнне на нітцы. *Спрала пражу няроўна, многа засмыкаў на нітцы.* Замошша Рас.

ЗАСМЫ′КА′ЦЬ (засмы′ка′ті) *зак.* Засунуць, паставіць, уцягнуць. *Трэбо ў пэчку засмыкаті гаршкі. Памажы мне засмыкать вулей, чы колоду, на дэрэвіну.* Бастынь Лун.

ЗАСТАРО′НАК (засторо′нок) *м.* Агароджанае ў гумне месца для складання снапоў, саломы, мякіны. *Жэто складают у засторонок.* Дзмітравічы Кам. *У старане зрабіў застаронак ссыпаць мекіну.* Жахавічы Маз.

ЗАСТО′ЙКА *ж.* Перагародка. *У бальшой комнаці зрабіў застойку, цяпер маю дзьве комнаты.* Моханава В.-Дзв.

ЗАСТРАЧЫ′ЦЬ (застрочы′ті) *зак.* Сшыць мярэжкай. *Мнэ трэбо намэтку застрочыті мэрэжкэй.* Азарычы Пін.

ЗА′СТУП *м.* Жалезная лапата. *Петро капая землю заступам.* Шкураты Браг.

ЗАСЦЕ′НАК (застэ′нок) *м.* Прасценак. *Положыв пуд окнамі дэрэвыну, а тэпэрэ буду класты застэнок.* Горск Бяроз.

ЗАТВО′РЫ *мн.* Дыяфрагма. *Рызыравала затворы і выбрала серца і лёккія.* Сяляўшчына Рас.

ЗАТНУ′ЦЦА *зак.* Занаравіцца. *Мой Янка як затнецца і карову ні павязе прадаваць.* Навасёлкі Свісл.

ЗАТО′Р *м.* Паз. *Прорэзоў у клепчанцы заторы, коб уложыць дно. Кепско зрабіў затор.* Бобрыкі Петр.

ЗАТО′РЫНА *ж.* Лішак асновы ў шырыну пры накіданні ў ніты і бёрда, які астаўся і ідзе назад. *Снывала, снывала і нысныввала заторыну. Заторына мытаіцца на цэўку, а с цэўкі на адаропку.* Даўгабор'е Рас.

ЗАТО′ЎКА *ж.* Здор. *З пыдчарэве выбрала затоўку — сало.* Бастынь Лун.

ЗАТО′ХНУЦЦА *зак.* Задыхнуцца. *Што ты закруціла рабёнка з галавой, ён жа затохніцца.* Моханава В.-Дзв.

ЗАТУ′ЛАК (зату′лок) *м.* Запатылак. *Наложыў косу на коссе і заколотыў затулком.* Горск Бяроз.

ЗАТЫКА′ЛЕНЬ *м.* Невялікі кіёчак з кавалкам палатна ці нацягнутымі вяроўкамі ў ткацкім станку для пачатку ткання. *Вазьмі затыкалень і прывяжы да яго аснову і затыкай кросны.* Мнюхі Міёр.

ЗАТЫКА′ЛЬНІК *м.* Тое, што і затыкалень. *Да затыкальніка прывізала канцы асновы і буду зачынаць ткаць кросны.* Моханава В.-Дзв.

ЗАТЫКА′Ч *м.* Тое, што і затыкалень. *Да пруціка затыкача прывязваяцца аснова, і затыкаям кросны.* Навасёлкі Свісл.

ЗАЎСІ′М *прысл.* Зусім. *Ну, што ву, яно заўсім шчэ малое.* Шкураты Браг.

ЗАХРАМІ′ЦЬ (захромі′ті) *зак.* Застраміць. *Острэнец, захроміла ім пальца.* Бастынь Лун.

ЗАЦЕ′ЛЛІВЫЙ (зате′ллівый) *прым.* Наравісты. *Зателлівый кэнь, вэн скінэ тэбэ.* Бастынь Лун.

ЗАЦЕ′РТАЧ (затэ′ртач) *м.* Сталярны інструмент для выемкі пазоў. *Затэртач зарэзоваты ўторы ў бэльчэковы.* Горск Бяроз.

ЗАЦІРА′Ч *м.* Тое, што і зацертач. *Заціграчом вырэзваюць рысы, кап уставіць дно.* Навасёлкі Свісл.

ЗАЦІРУ′ХА (затіру′ха) *ж.* Зацірка (страва). *Затіруха — гэ слово двоять, е і затірка.* Бастынь Лун.

ЗАЦЯЛЕ′ШНІКІ (зацеле′шнікі) *толькі мн.* Чалеснік. *Поставіў у печы зацелешнікі, цепер трэ солом'е вувесці. Ток уложылі ў печы, цепер трэбо зацелешнікі поставіць, а на зацелешнікі солом'е уложыць.* Бобрыкі Петр.

ЗАШО′РХНУЦЬ (зашо′рхнуті) *зак.* Пакрыцца тонкім ільдом. *На воде ў вэдрэ зашорхлі ласіцы.* Бастынь Лун.

ЗАШПУ′ЛЬВАЦЬ *незак.* Зашпільваць. *Ня хоча зашпульваць гузікі.* Жахавічы Маз.

ЗАШЧАПІ′ЦЬ *зак.* Зашпіліць. Жахавічы Маз.

ЗАШЧЫ′ТА *ж.* Франтон. *Здзелаў хату, а цепер трэ забіць зашчыту. Зробіў зашчыту і козырок, а цепер трэбо прыбіць ік лату ветраніцы.* Бобрыкі Петр.

ЗАШЭ′РХНУЦЬ *зак.* Тое, што і зашорхнуць. *Вада зашэрхла ў канаві.* Парэчча Гродз.

ЗАЯ′ДА (зыя′да) *м. і ж.* Задзіра. *Вот гэта заяда с кожным заідаіцца.* Замошша Рас.

ЗБІВА′ЦЬ *незак.* Пластаваць сена. *Ідзі пласты збівай, сена сухое, будзім вазіць у пуню.* Даўгабор'е Рас.

ЗБІВАЧЫ′ *мн.* Брускі, якімі збіваюць кросны. *Прынясі зьбівачы, буду кросны зьбіваць.* Паляцішкі Вор.

ЗБО′ІНЫ *мн.* Папярочныя перакладзіны, якімі збіваюць кросны. *Ставімо статівінне і збіваемо збоінамі. Да збоіны прыставляют поножэ.* Азарычы Пін.

ЗБО′ІЧЫ *м.* Тое, што і збівачы. *Прынясі ставы і збоічы, будзім збіваць кросны.* Моханава В.-Дзв.

ЗБО′ЙКА *ж.* Маслабойка. *Налій у збойку смітаны, буду біць масла.* Сяляўшчына Рас. *Збіла масла і памыла збойку.* Даўгабор'е Рас.

ЗБРЫ′ЗГНУЦЬ *зак.* Пракіснуць. *Так цёпла, што от малако, што раніцай падаіла, збрызгла.* Стайкі Барыс.

ЗБРЫ′ЦЦА *зак. іран.* Збегчы, схавацца. *Госты прышлі, а вон с хаты збрыўся.* Горск Бяроз.

ЗБУТЛЕ′ЦЬ (збутле′ты) *зак.* Спарахнець. *У мэнэ одэжа лежала, лежала і збутлела.* Горск Бяроз.

ЗБУЯ′ЦЬ *зак.* Разрасціся націннем на шкоду плоданашэнню. *Вот бульба збуяла — быльнік вялікі і зялёны, а пат кустом нічога няма.* Альхоўка Навагр.

ЗБЫТКАВА′ЦЬ (збыткова′ты) *незак.* Здзеквацца. *Вон коло ее збытковав.* Горск Бяроз.

ЗВАНЕ′Ц (звоне′ц) *м.* Званок. *Павесів корові звонец, каб было чувать, де вона ходіть.* Бастынь Лун.

ЗВАНКІ′ (звонкы′) *толькі мн.* Бразготкі. *Поехав у дружкы до Мартосі, але на конёвы повэсыв звонкы.* Горск Бяроз.

ЗВАНЧА′К *м.* Частка драўлянага вобада. *Нарабіў званчакоў у кола, а цяпер буду абот рабіць і спіцы ўганяць у званчакі.* Паляцкішкі Вор.

ЗВЕРАБО′Й *м.* Травяністая расліна, якая выкарыстоўваецца як лекавы сродак. *Зверабой — гэта добрае лякарства, яго трэба сабіраць на зімку. Ён цьвіціць жоўтым цьвятком.* Касталомава В.-Дзв.

ЗВЕ′ТРЫВАЦЬ *незак.* Вымятаць калоссе з абмалочанага збожжа. *Змалаціў жыта, а цяпер буду яго мятлой зветрываць, кап не было каласкоў, і веяць.* Міратычы Кар.

ЗВІ′ЦЦА *зак.* Сесці (пра рой пчол). *У Хведара выліціў мылады рой і звіўся ў ніх на бярозі.* Моханава В.-Дзв.

ЗВЯРШЧО′К *м.* Цвыркун. *Раскрычаўся звяршчок за печу.* Міратычы Кар.

ЗГА′ГА *ж.* Пякотка. *О, як мяне згага пячэ, аш мне дрэнна.* Паляцкішкі Вор.

ЗГАНЯ′ЦЬ (згыня′ць) *незак.* Тое, што і зветрываць. *Раней чым веіць, нада мятлой згыняць каласкі з жыта.* Моханава В.-Дзв.

ЗГА′РКІ *мн.* Бульба з прыгаркамі. *Згаркі з бульбы зняла, і натаўкла бульбяной кашы.* Вострава Маст.

ЗГЛЫ′МЗАЦЬ *зак. асудж.* З'есці. *Ты падумай, ён жа ўсё малодзіва зглымзаў адзін, а другім і не пакінуў пакущаць.* Моханава В.-Дзв.

ЗГО′НІВАЦЬ *незак.* Тое, што і зветрываць. *Мятлой згоніваім амеці з ячменя.* Навасёлкі Свісл.

ЗГО′НІНЫ (зго′нынэ) *мн.* 1. Горшае збожжа з зеллем, каласкамі, саломкай. *Многа зэрня в згоныных.* Дзмітравічы Кам. 2. Дробная, перабітая ў час малацьбы салома. *Ечмень змолотілі, а тэпэр мэтлой згоныны колосую.* Бастынь Лун.

ЗГРАБА′ЦЬ *незак.* Скідаць гной з воза. *Згрэбачам зграбалі із воза на полі гной.* Шкураты Браг.

ЗГРАБЁНКА *ж.* Конская шчотка. *Зграбёнка коні згрэбваць.* Шкураты Браг.

ЗГРЭ′БАЧ *м.* Кручок для скідання гною на полі. *Пазыч мне згрэбача, буду гной вазіць.* Шкураты Браг.

ЗГРЭ′БВАЦЬ *незак.* Чысціць каня. *Купіў грабёнку коні згрэбваць, а то ўсё пазычаў.* Шкураты Браг.

ЗГРЭ′БІНЫ *толькі мн.* Тое, што і згоніны ў 2-м знач. *Ячмень змалаціў. Вазьму граблі і буду зграбаць згрэбіны.* Моханава В.-Дзв.

ЗГРЭ′БЛА (згрэ′бло) *н.* Тое, што і зграбёнка. *Згрэблам чысцім коні.* Паляцкішкі Вор. *Купіў згрэбла коні чысціць.* Ністанішкі Смарг. *Дай згрэбло, надо каня згрэбваць.* Міратычы Кар.

ЗДАРАВО′ (здорово′) *прысл.* Холадна. *Стасюк, оля, апранісё, а то здараво на дворы.* Навасёлкі Свісл. *От здорово, ідзеш, а шчокі гарацы от мороза.* Бобрыкі Петр. *От тэпэр так здорово, ноч холодна.* Горск Бяроз.

ЗДРАКАВА′ЦЬ *незак.* Гізаваць. *Корову хвасты пазадзіралі і здракуюць, нельга ўдзержаць.* Шкураты Браг.

ЗДРАЧО′К *м.* Зрэнка. *У оку е здрачок чорненькі.* Бобрыкі Петр. *Сегодні чаго ў цябе такіе велікіе здрачкі? Не, у ее маленькі здрачок.* Тульгавічы Хойн.

ЗДРАЧЫ′ЦЦА (здрочы′цца) *незак.* Гізаваць. *Я рады не дам, коровы здрочацца.* Горск Бяроз.

ЗДРО′К *м.* Авадзень. *У алешніку здракоў цьма, кароў здракі кусаюць, а яны гізуюць.* Моханава В.-Дзв.

ЗДУ′ЖАЦЦА *зак.* Засумаваць, замаркоціцца. *Вам, начальніца, ні здужалосо па дому?* Навасёлкі Свісл.

ЗДУМЛЯ′ЦЬ *незак.* Выдумляць. *Ена про ее нічого не здумляла.* Бобрыкі Петр.

ЗДУ′ХАВІНА (зду′ховіна) *ж.* Неўрадлівая глеба сівога колеру. *Одна здухавіна, шчо ні посееш, нічого не росте.* Бастынь. Лун.

ЗЕ′ВА (зе′во) *н.* Прамежак між верхнімі і ніжнімі ніткамі асновы, праз які праходзіць чаўнок. *Одпусті основу, а то маленька зева і не пролазіць чоўнік.* Бастынь Лун. *Ніт ронае і получаецца зево.* Бобрыкі Петр.

ЗЕЛЯНУ′ХА (зелену′ха) *ж.* Няспелы плод садавіны. *Шчо ета за яблыкі — зеленуха.* Бастынь Лун.

ЗІПУ′Н *м.* Старадаўняя верхняя сялянская вопратка з самаробнага сукна. *У майго дзеда быў зіпун, ён ужо збутлеў, дак я яго выкінула.* Касталомава В.-Дзв.

ЗЛА′ДЗІЦЬ (зла′діті) *зак.* Пашыць, справіць. *Зладіла спадніцу ў ладочкі.* Бастынь Лун.

ЗЛІ′ВАК *м.* Вылівак. *Курыца знесла сёнё злівак.* Міратычы Кар.

ЗЛІ′ПКІ *мн.* Сухія вырасткі па краях булкі хлеба. *Ні ўдайся мой сёнё хлеп, увесь са зліпкамі.* Міратычы Кар.

ЗЛЫ′ГАЦЬ *зак.* Сабраць. *Усе яблыкі пад яблынай злыгалі ў кош.* Міратычы Кар.

ЗМАДЫТАВА′ЦЬ *зак.* Прыдумаць, збудаваць. *Ета ж я сама змадытавала сенцы ік хаці.* Шкураты Браг.

ЗМЫ′ЛКІ (зму′лкі) *толькі мн.* Мыльная вада, у якой мылі бялізну. *Ты ў змулках памуй што-небудзь, а то такія змулкі шкода вуліваць.* Тульгавічы Хойн. *Змулкі не вылівай, а памуй мяшкі.* Шкураты Браг.

ЗНА′ЙНІЦА *ж.* Левы бок тканіны. *Купіла сабе краму і не знаю, дзе добрый бок, а дзе знайніца.* Шкураты Браг.

ЗНА′МЯ (знам′е) *н.* Радзімая пляма. *У его на шэі знам'е.* Дзмітравічы Кам.

ЗНА′НКА *ж.* Выварат. *Надзела спадніцу на знанку.* Моханава В.-Дзв.

ЗНІЦЕ′ЦЬ *зак.* Вырасці высокім, тонкім, кволым (пра сцяблы). *Пасадзіла бульбу ў сатку, а іна ўся зніцела.* Моханава В.-Дзв.

ЗНЯБО′ЖЫЦЦА (зьнебо′жыцца) *зак.* Моцна загараваць. *От чэловек зьнебожыўса і ледзьве ідзе.* Бобрыкі Петр.

ЗУБ *м.* Крук. *Зуб прыбіты да кавырота ў калодзезі.* Навасёлкі Свісл.

ЗУ′БЫ I *толькі мн.* Матыка з зубамі. *Зубы колішніе. Позыч мне зубы, пэйду булбу копаті.* Бастынь Лун.

ЗУ′БЫ II *толькі мн.* Жалезная пласцінка на аглоблі, на якую надзяюць атосы. *Отёса надэваецца на зубы і на ось.* Горск Бяроз. *Да аглобні прыбіты зубы, кап ні спадала атоса.* Навасёлкі Свісл.

ЗУ′БЫ III *толькі мн.* Гестка, скроеная ў форме зуба. *У футболцы прышыты зубы. Пакроіла ў футболку зубы, а цяпер трэбо прышыць. Янка любіць футболку з зубамі. Ён і прасіў мяне пашыць яе з зубамі.* Навасёлкі Свісл.

ЗУ′Б'Я *мн.* Тое, што і зубы II. *Прыбій зуб'я да аглобні і надзеў атосы.* Лешня Кап.

5. Зак. 1598

ЗУВЯ'ЗАК (зувя'зок) *м.* Вязка (лёну). *Атрапаў зувязок лёну, а у зувязку дваццаць трэпочэў.* Бастынь Лун.

ЗЫБУ'ХА *ж.* Зыбкае, дрыгвяністае балота. *Мы завём зыбухай балота, якое дужа трасецца, як станіш, так і ўвязьніш, што і нох ня выцігніш з гэтай зыбухі.* Касталомава В.-Дзв.

ЗЫ'КАЎКА *ж.* Вялікая зеленаватая муха. *Пыгналі кароў у алешнік, а там як ныпалі на кароў зыкаўкі, дак усе каровы пырызбігалісі.* Моханава В.-Дзв.

ЗЫ'МША *ж.* Выступ у коміне, на які кладуць запалкі. *Там ля коміна на зымшы лежаць спічкі.* Бобрыкі Петр.

ЗЫ'МШЧЫК *м.* Фатограф. *Зымшчык плохо нас зняў, карточка плохо вышла.* Бастынь Лун.

ЗЭ'ДЛІК *м.* Дэталь, на якой замацоўваецца каркас калаўрота. *У калаўротку ёсць зэдлік с чатырма ношкамі.* Міратычы Кар.

ЗЮ-ЗЮ-ЗЮ *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць качак. Ністанішкі Смарг.

ЗЯВА'ЦЬ *незак.* Рабіць прамежак пры дапамозе панажоў паміж верхнімі і ніжнімі ніткамі асновы. *Зявы ў аснове кепскія, не зяваюць, і чалнык нельга засунуць.* Заазер'е Віл.

ЗЯЛЕ'ПУХА *ж.* Няспелы плод садавіны. *Нырвала зялепухі, ні аднэй краснай зімлянічкі. Ну, вот зялепуха, што ты яе есці будзіш.* Моханава В.-Дзв.

ЗЯМЛЯ'НКІ (зімля'нкі) *мн.* Дэталь у сахі. *У сахе ёсць зімлянкі, якія скрапляюць саху.* Даўгабор'е Рас.

ЗЯЎЗЮ'ЛЬКА (зеўзю'лька) *ж.* Зязюлька. *Ужэ весна, прылецела зеўзюлька.* Тульгавічы Хойн.

ЗЯЎЗЮ'ЛЯ (заўзю'ля) *ж.* Зязюля. *Заўзюля куе ў лесі.* Жахавічы Маз.

І

ІГЛІ'ЦА *ж.* 1. Клінападобны папярочны драўляны брусок для змацоўвання дзвярных дошак. Бастынь Лун. *Каб замацаваць дошкі ў дзьвярах, зрабіў іглiцу і ўвагнаў у дошкі.* Сляцяўшчына Рас. 2. Папярочная планка (у лаве, ва ўслоне і да т. п.), у якую убіваюцца ножкі. *У услон заганю іглiцы і буду ўбіваць ношкі.* Моханава В.-Дзв.

ІГЛІ'ЧЫЦЬ *незак.* Змацоўваць з дапамогай іглiцы. *Нядобра іглічыш, паглядзі, як ты іглічыў дзьвярныя дошкі, у дзьвірах засталіся шчэлі.* Касталомава В.-Дзв.

ІГРА'ЦЬ *незак.* Іскрыцца. *На вялікадня рана ўстану і пайду на двор глядзець, як сонца будзіць іграць.* Моханава В.-Дзв.

ІЗБІ'ЦЬ *зак.* Збіць. *Моя корова ізбіла рога.* Бобрыкі Петр.

ІЗВАЗІ'ЦЦА (ізвозі'цца) *незак.* Здзекавацца. *Оля', як ізвозяцца большыя хлопцы над малымі.* Навасёлкі Свісл.

ІКО'ТКА *ж.* Ікаўка. *Ныпала на мяне ікотка, і калі іна пірыстаніць.* Моханава В.-Дзв.

ІКРА'НІК *м.* Рыба з ікрой. *Ікранік — ето селдь з ікрэю, саміца.* Бастынь Лун.

ІЛЬНІ'СКА (ільні'ско) *н.* Поле, з якога сабралі лён. *Гані кароў на ільніско.* Бастынь Лун.

ІЛЬНІ'ШЧА *н.* Тое, што і ільніска. *Пасвіў авечак на ільнішчы.* Шкураты Браг.

ІЛЬНЯ'НІШЧА *н.* Тое, што і ільніска. *Узыраў ільнянішча і пасею ячмень.* Моханава В.-Дзв.

ІМЖА'КА *ж.* Імжа. *Сягоння дык цэлы дзень імжака ймжыць.* Стайкі Барыс.

І'МЯ (і'м'я) *н.* Вымя. *У мае каровы добрае ім'я, малака багата дае.* Шкураты Браг.

ІРЖАВІ'ННЕ *н.* Іржа, балотная гразь, якую выкарыстоўваюць для афарбоўкі нітак. *Прынісла з балота іржавіння.* Моханава В.-Дзв.

ІРЖА'ЎЧЫНА *ж.* Тое, што і іржавінне. *Іржаўчынай красюць маткі ў чорны цвет.* Стайкі Барыс.

ІРЖА'ЦЬ *незак. асудж.* Моцна смяяцца. *Чаго ты там іржэш, успакойсі, пірыстань іржаць.* Моханава В.-Дзв.

І'РХА *ж.* Ачышчаная ад шэрсці вузкая палоска аўчыны, якая служыць пракладкай пры сшыванні аўчын. *Пуміш аўчын пыклаў ірху і шышыў бок у паўшупку.* Ваўкавічы Тал.

І'РША *ж.* Тое, што і ірха. *Ірша — вузінькая палосачка, якую шавец кладзець между аўчынак, калі шыіць кажух.* Даўгабор'е Рас.

ІСК *м.* Пчаліная разведка. *Пчолы полетелі ў іск і іскують мэд.* Бастынь Лун.

ІСКАВА'ЦЬ (іскаваті) *незак.* Адшукваць (пра пчол). *Пчолы іскують мэд.* Бастынь Лун.

ІСПО'ДАК *м.* Сподак. *Пыстаў іспадак. Вазьмі іcподак і пі чай.* Моханава В.-Дзв.

ІСПО'ДКІ (іспо'ткі) *мн.* Рукавіцы. *Іспоткі ліжаць у пячурцы.* Замошша Рас.

ІСПО'ДНІКІ *толькі мн.* Споднікі. *Надзень іcподнікі, а то сцюдёна.* Моханава В.-Дзв.

ІССЯ'ДЛЫЙ *прым.* Ацеслівы. *Хлеб нэвдалый, іссядлый, закаліцны паліц.* Горск Бяроз.

ІСТО'ПКА *ж.* Варыўня. *Мы ў істопку пыставілі капусту, насыпалі бульбы і буракоў.* Моханава В.-Дзв.

ІСЧА'ВІ'ЦЬ (ісча'ві'ті) *зак.* Адціснуць. *Одтопіла кіслэ молоко, выліла ў торбочку, а тэпэр трэбо ісчавіті, і буде отворэг, ті сыр.* Бастынь Лун.

ІСЧУ'ЛІЦЦА *зак.* Скурчыцца ад холаду. *Чаго ты так ісчуліўся, што, састыў, так ідзі да надзенься.* Шкураты Браг.

ІКАВА'ТЫЙ *прым.* Заіклівы. *Вэн ікаватый чэловек, загікваецца.* Азарычы Пін.

К

КАБА'Н *м.* Певень. *Кабан заветь куру: кло-кло-кло!* Бастынь Лун.

КАБА'Т *м.* Дзіцячая кофтачка на подбіўцы. *Дай дзіцяці надзець кабат, а то холодна.* Жахавічы Маз.

КАБЛУЧО'К *м.* Прыстасаванне да касы пры касьбе збожжа ручным способам. *Возьмі косу, прывяжы каблучок і іды косіті грэчку.* Азарычы Пін.

КАБЫ'ЛЕНКА (кобы'ленка) *ж.* Ваўнянка. *Кобыленка — добры грыб. Кобыленкі мы мочым і солім.* Бастынь Лун.

КАВАРО'ТКА (коворо'тка) *ж.* Калаўрот (для прадзення). *Купыв бабі коворотку лён прасці.* Горск Бяроз.

КАВЕ'ННІК (ковэ'ннік) *м.* Качарэжнік. *Паставте ковэню у ковэннік.* Бастынь Лун. *У кавенніку стаіць кавеня.* Шкураты Браг.

КАВЕ'НЧЫЦЦА (ковэ'нчыцца) *незак.* Мучыцца. *Вона з ім ковэнчыцца усе своє жыццё.* Горск Бяроз.
КАВЕ'НЬКА *ж.* Палка для апоры пры хадзьбе. *Я без кавенькі не магу хадзіць.* Якубова Рас.
КАВЯНІ'ШЧА (ковэні'шчэ) *н.* Дзяржанне качаргі. *Паломалоса ковэнішчэ у ковэні.* Бастынь Лун.
КАВЯНЯ' (ковэня') *ж.* Качарга. *Нет ковэні, а то трэбо жар выгрэбці з печы.* Бастынь Лун.
КАГА'ЦЬ (кага'ті) *незак.* Казаць. *Кагалі затоўка і кагалі скоромiна для запраўкі яды.* Бастынь Лун.
КАДО'БЧЫК (кодэ'бчык) *м.* 1. Пасудзіна для сала. *Наложыла кодэбчык сала.* Бастынь Лун. 2. Маленькая скрыначка для дробных рэчаў. *У скрыні пры боку е кодэбчык, де мы кладемо ніткі, клубкі.* Бастынь Лун.
КАДО'ЎБЧЫК *м.* Пасудзіна для мукі. *Маленькі кадоўпчык, у якім прыносілі муку рашчыняць хлеп.* Старана Асіп.
КАДУБЕ'Ц *м.* Шпакоўня. *У маём кадубцэ шпакі вядуцца.* Навасёлкі Свісл.
КАДУ'ШКА *ж.* Калодка (у коле). *Зрабіў спіцы ў кадушку і набіў обад, а на обад нацягнуў шыну, от і калясо гатова.* Шкураты Браг.
КАЖА'РКА (кыжа'рка) *ж.* Стары кажух. *Накінь на сябе кыжарку.* Якубова Рас.
КАЖА'РЫНА (кыжа'рына) *ж.* Тое, што і кажарка. *Пасля вайны была адна толькі кыжарына, і ўсё нажылі.* Сяляўшчына Рас.
КАЗА' I *ж.* Кольца, якім прымацоўваецца шыйка касы да кассе. *Трэба віткаю прывязаць казу ік касе і забіць запатылка.* Шкураты Браг.
КАЗА' II *ж.* Касмык травы, пакінуты пры касьбе. *Кепска касіў, аставалася каза, ні дакасіў, а па ўсёй пожні сколькі коз нарабіў.* Навасёлкі Свісл.
КАЗА' III *ж.* Маленькія санкі. *Паеду ў лес па броўны. Прывяжу к саням казу, бо на сані і на казу буду класці доўгія броўны.* Барыскі Лаг. *Гэта каза меншая за абыкнавенныя сані і большая за падсанкі. На гэтай казе бабы вазілі дровы з лесу.* Заазер'е Віл.
КАЗА' IV *ж.* Падсядзёлак. *Палажыця на спіну каню казу і зацягніця падпінкай.* Ністанішкі Смарг.
КАЗАКІ' *мн.* Сажань дроў. *Казакі — гэта значыць 2 метры шырыны і 2 метры даўжыні, адзін метр высаты, вот і казакі, у якія складаім дровы.* Карабаўшчына Бабр.
КАЗА'Н (кыза'н) *м.* Вялікі кацёл для прыгатавання ежы. *На вечар звару кызан бульбы і з малачком будзім есці.* Замошша Рас.
КАЗЕ'ЛЬЧЫК *м.* Конік. *Казельчыкі прыгаюць па сені.* Ністанішкі Смарг.
КАЗЁЛ I *м.* Тое, што і казельчык. *Як многа казлоў у сені. Зялёныя казлы скачуць па сені.* Моханава В.-Дзв.
КАЗЁЛ II *м.* Масляк (грыб). *Што ты адных казлоў ныбрала, ці другіх грыбоў не было?* Моханава В.-Дзв.
КАЗЁЛ III *м.* Дошчачка з выемкаю для здымання ботаў. *Дай казёл зняць боты.* Замошша Рас.
КАЗЛЫ' I (казлэ') *толькі мн.* Прылада для наматвання пражы. *З вітушак развіваюць пражу на казлэ, а з казлоў снуюць.* Міратычы Кар.

КАЗЛЫ' II *толькі мн.* Сталюга. *Палажы бервяно на казлы і будзім пілываць.* Моханава В.-Дзв.
КАЗНІ'ЦКА *ж.* Газоўка. *Запалі казніцку і постав на стэл.* Бастынь Лун.
КАЗУ'БЧЫК (козу'бчык) *м.* Каробачка з бяросты для ягад. *Содраў бересту і зробіў козубчыка і набраў у козубчык пазёмкі.* Бобрыкі Петр.
КАЗЫРО'К I (козыро'к) *м.* Выступ у коміне, на які кладуць запалкі. *На козырку лежать спічкі.* Бастынь Лун.
КАЗЫРО'К II (козыро'к) *м.* Застрэшак у нізе франтона. *Трэбо зробіць козырок, а то зацекае сцена. Зробіў зашчыту і козырок, а цепер надо прыбіць ік лату ветраніцы.* Бобрыкі Петр.
КАЗЮ'ЛЬКА *ж.* Тое, што і казёл III. *Дзед узяў казюльку і сняў чобаты.* Касталомава В.-Дзв.
КАЙ *прыназ.* Каля. *Сэв кай батько і сыдыт.* Азарычы Петр.
КАЙСТРА' (койстра') *ж.* Кастрыца. *Траплю лён, леціць курово і койстра.* Бобрыкі Петр.
КАЙСТРЫ'ЦА *ж.* Тое, што і кайстра. *Кайстрыцы засыпала за акно, коб цяплей було.* Шкураты Браг.
КАКАРУ'ЗА *ж.* Кукуруза. *Гэтага году добрая какаруза.* Жахавічы Маз.
КАКАРУ'ЗІСКА (какару'зіско) *н.* Поле, з якога сабралі кукурузу. *Мэсто, дэ росла какаруза, зовэм какарузіско.* Азарычы Пін. *Гані вавечкі на какарузіско.* Навасёлкі Свісл.
КАКАРУ'ЗІШЧА *н.* Тое, што і какарузіска. *Гані кароў на какарузішча.* Жахавічы Маз.
КАКАРУ'ЗНІСКА (какару'зніско) *н.* Тое, што і какарузіска. *Какаруз звезлі, засталосё какарузніско.* Міратычы Кар.
КАКО'РЫНА *ж.* Тоўсты блін з цёртай бульбы. *Ныдрала бульбы і спікла какорыну.* Якубова Рас.
КАЛ *м.* Замёрзлая на дарозе гразь. *Снегу німа, адзін кал па дарозі, што ўсе калёсы разбіў, едучы па калу.* Навасёлкі Свісл. *Кал на дорогі, нэможно проехаті.* Азарычы Пін. *На гуліцы кал, што ног нэ вытэнуты.* Горск Бяроз.
КАЛАБО'К *м.* Маленькая булачка. *Лошкай аскрыбла дзежку, спікла калабок, і ў дзяжы кінула калабок ны зыкваску.* Сяляўшчына Рас.
КАЛАВУ'РЫЦЬ *незак.* Вартаваць. *Пайду сат калавурыць, а то усе яблыкі аблатошылі.* Моханава В.-Дзв.
КАЛАКО'Р (коло'кор) *м.* Бразготкі. *Прывяжы ік дуге колокора, поедзім у сваты.* Бобрыкі Петр.
КАЛАКУ'Н м. Звон. *Калакун на цэркві велікій вісіць.* Жахавічы Маз.
КАЛАСАВІ'ННЕ *н. зборн.* Дробная салома, якая вытрасаецца са снапоў пасля малацьбы. *Бяруць сноп зы макавіну і вытрысаюць каласавіння, а лепшая салома на кулі.* Ваўкавічы Тал.
КАЛАТО'ЎКА *ж.* Палка з кружком на канцы для збівання масла. *Памыла калатоўку, уклала ў збойку і буду біць масла.* Даўгабор'е Рас.
КАЛАТО'ШКА (колото'шка) *ж.* Шляга з тоўстым канцом, пры дапамозе якой колюць дровы сякерай. *Дрова тоўстые, без колотошкі не поколоть.* Бастынь Лун.
КАЛАТУ'ХА *ж.* Гразь на дарозе. *Па дарозі тыкая калатуха, аш па трупкі ў калёсах.* Моханава В.-Дзв.

КАЛАЦІ'ЦЬ (колоты'ты) *незак.* Рашчыняць цеста на бліны. *Купыла вэртяшку, коб было у чым колотыты огладкы.* Горск Бяроз.

КАЛАЧЫ' *мн.* Каташкі. *На бярозі, якая семяніца, растуць калачы, як калачы паспеюць, з іх сыплецца насеня.* Навасёлкі Свісл.

КАЛАШЫНА' (кылышына') *ж.* Палова нітоў — увесь верхні ці ніжні рад петляў. *На дошчаццы дзелаю адну кылышыну. Гэту кылышыну перадзяю на кіёк. Гэта палавіна ніта і ёсць кылышына.* Ваўкавічы Тал.

КАЛДУ'НКА *ж.* Вядзьмарка. Стайкі Барыс.

КАЛДУНКІ' *мн.* Адходы пры прадзенні кудзелі. *Плахі кужаль, многа калдункоў, іх нада выдзіраць.* Жукі Кар.

КАЛДУ'ХА *ж.* Тое, што і калдунка. Шкураты Браг.

КАЛЕ'ЙКА (коле'йка) *ж.* Чарга. *Прыишла моя колейка гнаті товар пастіті.* Бастынь Лун.

КАЛЕ'НКА *ж.* Сустаў на пальцы рукі. *У каленкі паліц ня гнецца.* Сяляўшчына Рас.

КАЛЕ'СЦЫ *мн.* Прадаўгаватыя брускі з кольцамі, на якія падвешваюцца ніты. *Прывяжы калесцы і патчапі за іх ніты.* Моханава В.-Дзв.

КАЛЁСІКІ *мн.* Тое, што і калесцы. *Калёсікі робяць зеў у палатне. За калёсікі чапляюць ніты.* Мнюхі Міёр.

КАЛЗА'ЦЦА (кылза'цца) *незак.* Коўзацца. *Ён умее кылзацца і бес канькоў.* Сяляўшчына Рас.

КА'ЛІКА *ж.* Бручка. *С калікі варылі булён. Крышылі каліку і бульбу. Каліка салоткая і жоўтая.* Вароніна Рас.

КАЛІ'ШНІК *м.* Лісце бручкі. *Ны каліках добрый калішнік.* Вароніна Рас.

КА'ЛНА (ка'лно) *прысл.* Гразка. *От кално на гуліцы, што нэ можно нэг вытэгті.* Азарычы Пін.

КАЛО'ДА I (коло'да) *ж.* Ствол дрэва без сукоў. *От добрую колоду спіловаў. Колода — гэто ад комля і до верха без сучкоў.* Бобрыкі Петр.

КАЛО'ДА II (коло'да) *ж.* Кусок тоўстага палена, які прывязваецца на канцы жураўля. *Прывяжы ік страле колоду, коб легчэй цегці воду було.* Бобрыкі Петр.

КАЛО'ДА III *ж.* Задні навой у кроснах. *На калоду нывіваюць аснову красён.* Сяляўшчына Рас.

КАЛО'ДАЧКА I *ж.* Папярэчная планка у граблях, у якую набіваюць зубы. *Нада здзелаць у граблі калодачку і набіць зубы.* Вароніна Рас.

КАЛО'ДАЧКА II (коло'дочка) *ж.* 1. Каленца (у сцябле). *На соломынэ аж тры колодочкы выраслі.* Горск Бяроз. 2. Сустаў. *Удырыв пальца па самэй колодычцы.* Горск Бяроз.

КАЛО'ДЗЕЖ (коло'дзеш) *м.* Ямачка каля пупавіны, па якой вызначаюць малочнасць каровы. *У каровы глыбокі калодзеш, будзіць мылыка дываць.* Якубова Рас.

КАЛО'ДЗІЦА (коло'діца) *ж.* Калодка (у коле). *Колодіца дубова, крэпка, і спіцы дубовы.* Бастынь Лун.

КАЛО'К *м.* Драўляны цвік, замацаваны ў сцяне. *Загнаў калок у сцяну і будзіць дзе вешаць адзёжу.* Вадва В.-Дзв.

КАЛО'ША *ж.* Брыжы на рукаве. *У плаці пашыла рукавы с калошай.* Навасёлкі Свісл.

КАЛТАЯ' *ж.* Цапільна. *Зрабіў новую калтаю, а да калтаі прывізаў бічоўку.* Ністанішкі Смарг.

КАЛУБЕ'ЛЬ *ж.* Калыска. *Глядзі дзіця, а то выкуліцца с калубелі.* Моханава В.-Дзв.

КАЛУ'ЖА *ж.* Калдобіна. *Ехаў, заглядзеўся на птушак і колам пупаў у калужу.* Тульгавічы Хойн.

КАЛУ'ЖЫНА (колу'жына) *ж.* Тое, што і калужа. *Дарога гразная после дожэка, много колужын.* Бастынь Лун.

КАЛЫ'ШКА (колы'шка) *ж.* Гушкалка. *Зрабіла колышку і деті гондыгаюцца.* Бастынь Лун.

КАЛЬЕ'Р (колье'р) *м.* Кар'ер. *Пайшлі у кольер купацца, там усе купаюцца.* Бастынь Лун.

КАЛЬЦО' (кольцо') *н.* 1. Металічны кружок, за які чапляюць ворчык у баране. *Кольцо на баране, а на борку кручок, кручок цапляецца за кольцо, а за борке чапляюцца постронкі, а постронкі чапляюцца за хомут.* Бастынь Лун. 2. Кольца на розе ў каровы. *Купіў карову, іна мылыдая, толькі пяць кольцаў на рагу.* Замошша Рас.

КАЛЮ'ГА *ж.* Тое, што і калужа. *Дрэнная дарога, калюга за калюгай, няможна ехаць шпарка.* Моханава В.-Дзв.

КАЛЮ'К *м.* Калючка. *Ламаў галінку розы, а калюк так разадраў паліц.* Міратычы Кар.

КАЛЮКІ' (колюкі') *мн.* Ігліца. *Костэрыца — гэто колюкі на хвэйцы.* Азарычы Пін.

КАЛЮ'ЧКІ I *мн.* Тое, што і калюкі. *Пад хвойкай шмат насыпалася калючак.* Бобрыкі Петр. *На сасонцы зялёныя калючкі растуць. Калючкі бываюць доўгія і кароткія.* Ністанішкі Смарг.

КАЛЮЧ'КІ II *мн.* Адходы пры прадзенні воўны. *Калі воўна нядобра пачасана, то ў ёй ёсць калючкі, і многа.* Мнюхі Міёр.

КАЛЮ'ШКА (колю'шка) *ж.* Чарка. *Коліса мы пілі з колюшак горэлку.* Бастынь Лун.

КАЛЯ'ДКА (коля'дка) *ж.* Кудзеля, якую прадуць на каляды. *Возьмі ў мене колядку спрадзі (кудзеля, што ў коледох прадзе, якую нельга прасьці ў свята).* Бобрыкі Петр.

КАЛЯСНІ'К I *м.* Воз. *Прывёс каляснік сена.* Брусы Мядз.

КАЛЯСНІ'К II (колесні'к) *м.* Дарога, па якой ездзяць толькі летам на калёсах. *Там по загуменню колеснік вузкі, што не размінуцца.* Бастынь Лун.

КАЛЯСО' (колесо') *н.* 1. Галоўка сланечніка. *У сонечніку велікое колесо, будзе богато семечэк.* Бобрыкі Петр. *О, якое большое колесо тут.* Бастынь Лун. 2. Сланечнік. *От колёс насоділа много, будім пудсолнушкі грызті.* Бастынь Лун.

КАЛЯ'СЦЫ (коля'сца) *мн.* Прадаўгаватыя брускі з кольцамі, на якія падвешваюцца ніты. *Ручка, у якую укладают колясца, а за колясца чапляют ніты.* Азарычы Пін.

КАЛЯ'ТА (коля'та) *ж.* Пляма. *Во большая у тэбэ колята на сорочцы.* Горск Бяроз.

КАЛЯ'ТЫЙ (коля'тый) *прым.* 1. Брудны. *У тэбэ рукы колятыя.* Горск Бяроз. 2. Гразкі (пра дарогу). *Нэможно ехаты, дорога колята, ой, ой, дорога колята, ох, дорога колята, нычого було ехаты.* Горск Бяроз.

КАМЕ'ЛЬ *м.* Ніжняя частка снапа. *Стайці снапы ў бапкі камлём уніз, а макаўкамі ўверх і накрывайці крыцікамі.* Якубова Рас. *Які няроўны камель у снапу.* Парфянава Докш. *У камлі многа травы, трэба меншы вязаць сноп.* Падасоўе Навагр. *Стаўце снапы камлямі на зямлю.* Беразнёўка Браг. *Ідзі развярні бапкі, хай сохнуць*

камлі. Моханава В.-Дзв. *Снапы цяшкія, макавушкі высахлі, а камлі сырыя.* Ваўкавічы Тал.

КАМЕ́Р (комэ́р) *м.* Каўнер. *Пошыла коротыша і прышыла комэра.* Бастынь Лун.

КА́МЕРА *ж.* Дзірка ў верхнім камені жорнаў для засыпкі збожжа. *Засыпай у камеру жыта і круці ручку у жорнах.* Барыскі Лаг.

КАМЕ́ШНІК *м.* Качарэжнік. *Каменя стаіць у камешніку.* Карабаўшчына Бабр. *У камешніку стаяць: камяня, ёмка і вілкі.* Бобрыкі Петр.

КАМІНО́К *м.* Выступ на коміне. *Спічкі ляжаць на камінку'.* Моханава В.-Дзв.

КАМЛ́УК *м.* Восілка ў кашалі. *У кошыку паламаўсё камлук.* Навасёлкі Свісл.

КАМО́ЎНІК *м.* Ажыннік. *У нас многа камоўніку, а на камоўніку аш чорна-чорна камоў.* Ністанішкі Смарг.

КАМО́ЧКІ *мн.* Адходы пры прадзенні кудзелі. *Дужа плахая кудзеля, нельга прасці, многа камочкаў.* Ністанішкі Смарг.

КАМО́ЧНІК *м.* Тое, што і камоўнік. *У лясох на камочніку многа камоў.* Ністанішкі Смарг.

КАМШТО́ЛІЦЦА *незак.* Гуляць. *Кошка лежыць, а кацёнак камштоліцца коло кошкі.* Бобрыкі Петр.

КАМЫ́ I *мн.* Ажына. *Мы хадзілі ў камы, а як многа камоў у лесі. Я назбірала аш тры літры камоў. Камы спелыя, аш чорныя.* Ністанішкі Смарг.

КАМЫ́ II *мн.* Бульбяная каша, часам з гарохам, бобам. *На вячэру зварыла бульбу і натаўкла з бульбы камоў.* Навасёлкі Свісл.

КАМЯ́К (комя́к) *м.* Тое, што і камы II. *Маму, зрабеце камяка з бульбы.* Навасёлкі Свісл. *Зворыла булбу, зняла прыгаркі і натоўкла комэкэў, а тэпэра буду есьці.* Бастынь Лун.

КАМЯНЯ́ (каменя́) *ж.* Качарга. *Каменя жар загрэбаць. Зламаласа каменя і нема чым жару загрэбці.* Жахавічы Маз. *Камяня ставіцца ў камешніку.* Карабаўшчына Бабр.

КАНАДРЫ́СТА (конодры́ста) *ж.* Пралеска. *Конодрыста ростэ по борэх.* Бастынь Лун.

КАНАПЛЯ́НІСКА (канапля́ніско) *н.* Канаплянішча. *Вырвалі каноплі і засталосё канапляніско.* Міратычы Кар.

КАНАПЛЯ́НКА (конопля́нка) *ж.* Вялікая цёплая хустка. *Купіла собе хустку коноплянку з большымі клеткамі.* Бобрыкі Петр. *Мама, дай мне канаплянку зав'язаць.* Шкураты Браг.

КАНАПУ́ШКІ (конопушкі́) *мн.* Вяснушкі. *Які́е ў його конопушкі.* Азарычы Пін.

КАНАПЯ́ТЫЙ (конопя́тый) *прым.* Рабы. *Вэн дужэ конопятый. Уся морда у конопушкэх.* Азарычы Пін.

КАНВА́ЛІЯ *ж.* Ландыш. *Канвалія дужа добра ад сэрца, трэба яе сабраць. Канвалія росте по лугох.* Навасёлкі Свісл.

КАНВІ́ЛЬ *м.* Гатунак яблык (ружавата-жоўты). *Канвіль — смачны яблык.* Моханава В.-Дзв.

КАНДЖУ́К *м.* Вяровачная частка пугі. *Да пужална прывезаў канджук.* Бастынь Лун.

КАНЁК *м.* 1. Стык двухсхільнай страхі. *Канёк крышы задзелавалі саломай у саламянай страсе.* Барыскі Лаг. *Узлес ны самый канёк страхі чысьціць комін.* Якубова Рас. 2. Дзве збітыя дошкі, якія кладуць на стык страхі. *Збыв конька з досок і положыв на вэрх, а у соломэнэй стрэсэ то мы называемо хыб.* Горск Бяроз.

КАНО́ПЛІШЧА *н.* Канаплянішча. *Сып бульбу на каноплішча.* Ністанішкі Смарг.

КА́НТАР *м.* Фартух. *Завіжэтэ кантара.* Дзмітравічы Кам.

КАНУ́РКІ *толькі мн.* Карункі. *Прышыла к простані кануркі.* Ваўкавічы Тал.

КАНЦЫ́ *толькі мн.* Ніткі асновы, якія застаюцца на канцы недатканага палатна. *Выткала кросны, адрэзала палатно, і асталіся толькі канцы.* Паляцкішкі *Вор. Чаму ты пакінула такія даўгія канцы, нада было яшчэ ткаць.* Моханава В.-Дзв.

КАНЬ *ж.* Перагародка. *Хата була большая, і я адбіў кань, тэпэрэ две хаті у мэнэ.* Бастынь Лун.

КА́ПА *ж.* Скураное пакрыццё хамута. *Купіў скуры на капу і пакрыю хамут.* Моханава В.-Дзв. *У хамуце на кішку і лямяц накладаяцца кожаная капа.* Навасёлкі Свісл.

КАПАНІ́ЦА *ж.* Матыка. *Каваль добрую капаніцу зрабіў, сама капае.* Стрэшын Жлоб.

КАПА́ННІК *м.* Землякоп. *Узяў капанніка, кап ён выкапаў ямкі на фундамент.* Ністанішкі Смарг.

КАПА́ННІЦА (капа́ніца) *ж.* Жанчына, якую нанялі капаць бульбу. *Ну і капаніца з яе. За дзень чатыры баразны бульбы выкапала.* Ністанішкі Смарг.

КАПАРА́ЛКА (кыпыра́лка) *ж.* Матыка. *Узіла кыпыралку і пышла бульбу кыпаць.* Якубова Рас.

КАПА́ЧКА *ж.* Матыка. *Капачкай драсуім картоплі.* Шкураты Браг.

КАПЕ́Ж *м.* Лядзяш. *Капежы позомерзалі на стросе і вісяць.* Бобрыкі Петр.

КАПЕ́ЛЬ I (капэ́ль) *м.* Вадасцёк. *Постав вэдро пыд капэль, хай воды натэчэ.* Бастынь Лун.

КАПЕ́ЛЬ II (копэ́ль) *м.* Гразкае балота. *Нэ гоны коровы у копэль, а то увязнут.* Горск Бяроз.

КАПЕ́Ц (копэ́ц) *м.* Мурашнік. *Мурашкі нагорнулі копца і гэ задручковалі хорошэ. Добры копэц мурашо'к.* Бастынь Лун.

КАПЁШКА *м.* Капа (сена). *Капёшку растрэсла сена.* Моханава В.-Дзв.

КАПІ́ЦА *ж.* Прывязка для прымацоўвання біча да цапільна. *Капіцай прывязваюць біч ік цапільну.* Шкураты Браг.

КАПІ́ЦЬ *незак.* Складаць сена ў копы. *Стасю, пойдзем на балота капіць сена.* Навасёлкі Свісл.

КА́ПКА *ж.* Ямка ў печы. *Заграбла вуголле ў капку і засланіла печ.* Заазер'е Віл.

КАПКА́С (копка́с) *м.* Каблук. *Одорвавса у чоботу копкас, пойду пыдлажу.* Азарычы Пін.

КАПЛУ́Н *м.* Цура. *Наліла воды, пасаліла яе, накрышыла хлеба, цыбулі і заправіла алеям. Вот гэта я і зрабіла каплун.* Шкураты Браг. *Узяты воды, посолодыты чы посоліты, накрышыты хлеба і будэ каплун смачный.* Горск Бяроз.

КАПНІ́СКА (копні́ско) *н.* Месца, дзе была капа. *Копіцю забралі, остолосо копніско.* Азарычы Пін.

КАПНІ́ЦЬ (копнэ́ты) *незак.* Тое, што і капіць. *Я буду копнэтэ сыно.* Дзмітравічы Кам.

КАПТА́Н *м.* Блузка. *Набрала тавару і пашыла сабе каптан.* Міратычы Кар. *Хорошого каптана пошыла.* Бобрыкі Петр.

КАПТУ'Р I *м.* 1. Самая высокая пярэдняя частка печы. *Дым ідзець у каптур, а с каптура ў комін. Печ эрабій, а цяпер трэба рабіць каптур.* Манякова Міёр. 2. Выступ у коміне, на які кладуць запалкі. *Завускі эрабілі каптур у печы, што і запалкі нельга палажыць.* Брусы Мядз. *Вазьмі на каптуру спічкі.* Манякова Міёр.
КАПТУ'Р II *м.* Дзесяты сноп для накрывання бабкі. *Пастаў снапы ў мэндаль і накры каптуром.* Сімакава Кар.
КАПТУ'ШКА *ж.* Газоўка. *Запалі каптушку, хай гарыць, а то цёмна ў хаці.* Ваўкавічы Тал.
КАПУ'СНІК *м.* Капуснішча. *Зарас можна пусціць карову на капуснік.* Моханава В.-Дзв.
КАПУ'СНІСКА (капу'сніско, копу'сніско) *н.* Тое, што і капуснік. *Жані карову на капусніско.* Міратычы Кар. *Копусту ўбралі, осталоса копусніско.* Бобрыкі Петр.
КАПУСЦЕ'ННЕ (копусты'ннэ) *н.* Тое, што і капуснік. *Мэсто, дэ росла копуста, мы зовэм копустыннэ.* Горск Бяроз.
КАПЦІ'ЛКА *ж.* Газоўка. *А як жа рачей не было добрых ламп, а былі капцілкі.* Моханава В.-Дзв.
КАПЫ'Л *м.* Матыка. *Капылом капылім бульбу, а то іна зырысла храпай.* Вароніна Рас. *Мы капылом акапваім бульбу. Капылом бульбу капылюць.* Сляўшчына Рас.
КАПЫ'ЛІЦЬ *незак.* Асыпаць (пра бульбу). *Чаго вы стаіці, бярыці капылы і капыльці бульбу.* Сляўшчына Рас. *Капылом капыльці так бульбу, кап зімля была на баразне.* Вароніна Рас.
КАПЫ'ТКА *ж.* Жаночы галаўны ўбор з матэрыі. *Пат шапку надзявалі капытку с брыжамі.* Навасёлкі Свісл.
КАРАБЕ'Ц *м.* Каробачка з бяросты для ягад. *У карабец збіраім ягады. Карабец робім з бяросты.* Моханава В.-Дзв. *Набраў карабец ягат.* Макраны Кап.
КАРАБО'К *м.* 1. Каробка запалак. *Пазыч мне карабок сярнічак.* Моханава В.-Дзв. 2. Кошык, плецены з лазы. *Нарэзаў лазы і сплёў карабок.* Моханава В.-Дзв.
КАРАВА'Н *м.* Штабель торфу. *У караване сухэй торф, але мокрэй нэ трэбо браті.* Азарычы Пін.
КАРА'ВАЧНІК *м.* Анучнік. *Каравачнік едзіць, нада ў яго гузікаў купіць.* Замошша Рас.
КАРА'Н (кора'н) *м.* Ануча (для гаршкоў). *Надо помыті коран, а то грязны.* Бастынь Лун.
КАРАНІ'К I *м.* Тое, што і карабец. *Зрабіла каранік з бяросты і ныбрала поўны суніц.* Моханава В.-Дзв.
КАРАНІ'К II *м.* Борць, калода. *Каранік пчол загінуў.* Моханава В.-Дзв.
КАРАНЫ' (кораны') *толькі мн.* Рыззё. *Ганучнік збірае кораны. Бабы, нэсытэ кораны мэняті.* Бастынь Лун.
КАРАПУ'ЗЫЙ *прым.* Пузаты. *Ён карапузый, много есць, а таму і карапузый.* Тульгавічы Хойн.
КАРАСІ'НА *ж.* Газа. *Схадзі, можа лаўка аткрыта, купі карасіны.* Моханава В.-Дзв.
КАРАТЫ'Ш (короты'ш) *м.* Доўгая верхняя мужчынская і жаночая вопратка без падкладкі. *Набрала сукна і пошыла коротыша. Коротыша клалі на кожух. Наклоді коротыша на кожух, а то снег ідэ.* Бастынь Лун.
КАРА'ЎКІ (кыра'ўкі) *толькі мн.* Тое, што і караны, *Зьбірай там кыраўкі, трапашнік едзіць. За кыраўкі купі шпількі.* Ваўкавічы Тал. *Трэба караўкі занесці ў ларок, мо што дадуць.* Тульгавічы Хойн.
КАРАЎНЯ'К (коровня'к) *м.* Цэгла, зробленая з гліны і гноя. Бастынь Лун.
КАРАХВА'ШКА (кырыхва'шка) *ж.* Брычка. *Раней у пана была кырыхвашка.* Сляўшчына Рас.
КАРАШКІ' *толькі мн.* Пакрышаныя сцяблы тытуню, махорка. *Дай мне закурыць сваіх карашкоў, карашкі крапчэй.* Моханава В.-Дзв.
КАРАШО'К *м.* Ножка грыба. *Я бяру грыбы, а карашкі зразу адразаю.* Моханава В.-Дзв.
КАРЖА'Н (коржа'н) *м.* Кажан. *Коржаны ночью летают.* Бастынь Лун.
КАРКАВІ'НА (коркові'на) *ж.* Самае тоўстае сала (з верхняй часткі тушы). *Сало коло шыі мы зовэм корковіна, ті хібовэ сало і корковэ сало.* Бастынь Лун.
КАРНА'ТКІЙ (корна'ткый) *прым.* Кароткі. *У коцубовы корнаткый рожон, думаю зробыты другого.* Горск Бяроз.
КАРНІЧО'К *м.* Тое, што і каранік I. *Цэлый карнічок суніц ныбрала.* Сляўшчына Рас.
КАРНО'ТКІ *прым.* Тое, што і карнаткій. *У яго карноткія ганавіцы і карноткі кажушок.* Навасёлкі Свісл.
КАРО'БКА I (коро'бка) *ж.* Рыбалоўная снасць з дранкі круглай формы. *Каробкі стаўляць пуд лёд, і ў коробку налазяць цюны. Коробка ставіцца на ноч, да раніцы.* Бобрыкі Петр.
КАРОБКА II (коро'бка) *ж.* Асадка акна, якая ўстаўляецца ў аконны праём. *Надо коробку уставіть у окны.* Бастынь Лун.
КОРО'БКА III (коро'бка) *ж.* Пасуда для поснага масла. *Коробка для посного масла і накрывка дэрэвяна.* Бастынь Лун.
КАРО'ЛЬ (коро'ль) *м.* Трус. *В його королів мныго.* Дзмітравічы Кам.
КАРО'СТА (коро'ста) *ж.* Кастрыца. *Мныго коростэ в кудэлі.* Дзмітравічы Кам. *Як трэплімо лён, короста з ілну лэтыт.* Азарычы Пін. *Лён трэпаю, а короста лэтыт. Кудэлю тросэмо вэрэтэном, а короста лэтыт.* Горск Бяроз. *Ён трэпя, а кароста высыпаецца.* Навасёлкі Свісл. *Лён траплю, а кароста ляціць.* Старае Сяло Зэльв.
КА'РТА I *ж.* Павестка. *Вэн получыв карту на суд ехаті.* Бастынь Лун.
КА'РТА II *ж.* Месца на торфараспрацоўках, дзе сохне торф. *На картах сухэй торф, там учора варочалі. Ідэтэ і повэрнэтэ на карті торф.* Азарычы Пін.
КАРТАПЛЕ'ННЕ (картапле'не, картапля'нё) *н.* Бульбоўнік. *Трэба ісці картаплене жаць і сушыць.* Навасёлкі Свісл. *Засуха, усё картапленё пасохла.* Старае Сяло Зэльв. *Добро было на бульбі картаплянё, а бульба благая.* Міратычы Кар.
КАРТАПЛЯ'НІК (картопля'нік) *м.* Бульбянік. *От на картопляніку на вэрсэ богато голушэк.* Бобрыкі Петр.
КАРТАПЛЯ'НІСКА (картапля'ніско) *н.* Бульбянік. *Картапляніско аш палягло ат жары на бульбі.* Міратычы Кар.
КАРТАПЛЯ'НІШЧА (картапля'нішчо) *н.* Бульбянішча. *Трэба пабаранаваць картаплянішча і пабраць картоплі.* Шкураты Браг. *Я ўспеў пераараць картаплянішчо.* Старае Сяло Зэльв.
КАРТО'ПЛІСКА (карто'пліско) *н.* Тое, што і картаплянішча. *Выкапалі картоплі, осталосо картопліско.* Азарычы Пін.

ҚАРТО'ПЛІШЧА (карто'плішчэ) *н.* Тое, што і картаплянішча. *Пойду перагорваць картоплішчэ.* Жахавічы Маз.
ҚАРТО'ПЛЯ *ж.* Бульба. *От моя картопля пуд яблынаю збутвела.* Бобрыкі Петр.
ҚАРХАВІ'ННЕ *н.* Макрота. *Қашаль б'ець дужа, а кархавінне не адходзіць.* Моханава В.-Дзв.
ҚАРЧАВЕ'ШКА *ж.* Выкарчаваны пень. *Во, крэпкая карчавешка, ніяк ні раскалоць і пубаешкай біў па абуху, ні паддаецца.* Қасталомава В.-Дзв.
ҚАРЧЫ' (корчэ') *толькі мн.* Қусты. *У корчэх ростэ усэ: і лоза, і бэрэзына, і горэшняк.* Горск Бяроз.
ҚАРШУ'Н *м.* Частка караўрота ў выглядзе двухзубай вілкі з жалезнымі зубамі, на якую надзяюць шпульку. *Вазьмі каршун, надзень на каршун шпульку і закруці літэркай.* Мнюхі Міёр.
ҚАРШЭ'НЬ *м.* Қарак. *Дай яму добра ў каршэнь, ніхай не лезіць драцца.* Моханава В.-Дзв.
ҚА'РЫ I *толькі мн.* Вялікі воз з драбінамі; наогул воз. *Қары — большэй вэз з драбінамі, був у пана, а у мужыкэв був вэз із-за пліскамі по бокэх.* Бастынь Лун. *Трэба ехаць па дровы у карах. На кары палажы гнаёўкі, будзім гной вазіць. На кары накладаім сянныя драбіны і возім сена.* Ністанішкі Смарг.
ҚА'РЫ II *толькі мн.* Сані для перавозкі бярвення. *Қары — гэта сані, на якіх воэяць доўгі лес. Пазадзі карау сучка. Сучка да кар прымацоўваецца вяроўкай.* Навасёлкі Свісл.
ҚАРЫТА I *н.* Збітыя дошкі, якімі прыкрываецца грэбень саламянай або шыфернай страхі. *Збіваіцца з дашок і кладзецца на канёк страхі карыта, кап ні цякло на хату.* Якубова Рас. *З дасок зьбій карыта і палажыў на верх страхі, кап дошч строп не мачыў.* Вадва В.-Дзв.
ҚАРЫ'ТА II *н.* Дашчаная шуфляда, на якой ляжыць ніжні камень у жорнах. *Зрабіў карыта на жорны і палажыў ніжні камень.* Старана Асіп.
ҚАРЭ'Ц I *м.* Вялікая скрыня, у якой трымалі бульбу ў варыўні. *Тры скрыні бульбы засыпаў у карэц на зіму.* Ністанішкі Смарг.
ҚАРЭ'Ц II (корэ'ц) *м.* Қалодачка з дзіркай на верхнім камені жорнаў, у якую ўстаўляецца ніжні канец млёна. *У жорнах у другэм камэні е обруч, і туда, у гэты обруч, уставляют корэц, а ў корэц уставляют млін.* Азарычы Пін.
ҚАСА' *ж.* Промень. *Қосы сонейка папускала аж до самэй земні.* Бастынь Лун.
ҚАСАВЕ'Ц (косовэ'ц) *м.* Қасавокі. *Ой, якы вэн косовэц, у его гочах нэ выдно чоловэчка. Қосовэц, косовэц!* Горск Бяроз.
ҚАСАВІ'ЛА *н.* Қассё. *Нада прывязаць палюк да касавіла.* Мнюхі Міёр.
ҚАСАВІ'ЛІНА *ж.* Қассё. *Німа добрай касавіліны асадзіць касу.* Якубова Рас.
ҚАСАВІЛЬНА *н.* Қассё. *Здзелаў яловае касавільна к касе.* Қарабаўшчына Бабр.
ҚАСАГО'ҚІЙ (косого'кій) *прым.* Қасавокі. *Дужэ ж вэн косогокій.* Азарычы Пін.
ҚАСАЎЕ *н.* Тое, што і касавіла. *Да касаўя нада прывязаць мыліцу.* Брусы Мядз. *Добрае касаўё ў касе.* Моханава В.-Дзв.
ҚАСІ'ДЛА (касі'дло) *н.* Қассё. *Насадзі касу на касідло і ідзі касіць сена.* Раўбічы Мін.

ҚАСІ'ЛІШЧА *н.* Қассё. *Прыладзіў касілішча да касы.* Бярозкі Хоц.
ҚАСІЛНО' *н.* Қассё. *Прыладзіў касілно да касы.* Заазер'е Віл. *Асадзіў касу на касілно і пайду касіць.* Барыскі Лаг.
ҚАСІЛЬНО' *н.* Қассё. *Да касы зрабіў касільно ды закароткае.* Дзюблеўшчына Маладз.
ҚАСІ'НА I (косі'на) *ж.* Волас. *У цебе на спіне касіна лежыць. О, якую доўгую касіну вурваў.* Тульгавічы Хойн. *Қосіна вырволаса з головы.* Бастынь Лун.
ҚАСІ'НА II (косі'на) *ж.* Выраз у аконным вушаку для падвойнай рамы. *У яшчэковы есть косіна, коб поставыты другую раму.* Горск Бяроз.
ҚАСІЎЕ *н.* Қассё. *Нада іці касіць, а касіўё паламалася.* Паляцкішкі Вор.
ҚАСМЫЧҚІ' *мн.* Адходы пры прадзенні кудзелі. *Плоха пачасала кудзелю, многа касмычкоў.* Сімакава Қар.
ҚАСТАБО'Қ (костобо'к) *м.* Скураны лапаць. *Былі новыя костобокі, а тэпэр старые. Қостобок подай мне. Гэ костобок порванэй.* Бастынь Лун.
ҚАСТРУҚІ' (куструкі') *мн.* 1. Адходы пры прадзенні воўны. Мнюхі Міёр. *Воўну кэпска счасаў, вельмі многа каструкоў.* Қазлы Міёр. 2. Астаткі пасля прасейвання мукі. *Муку на рэшата прасеіла, асталіся толькі аўсяныя куструкі.* Вароніна Рас. 3. Рэшткі пасля працэджвання цэду на кісель. *У рэшаці асталіся куструкі, а с цэда наварыла кісялю і журыхі.* Сяляўшчына Рас.
ҚАСТРЫ'ЦА I (кострыʼца) *ж.* Цвёрдая частка пяра ў пер'і. *Скубла пер'е, кострыцу выкынула вон.* Горск Бяроз.
ҚАСТРЫ'ЦА II *ж.* Ігліца. *Пат хвойкай шмат кастрыцы насыпаласё.* Навасёлкі Свісл.
ҚАСЦЁ *н.* Қассё. *Қасцё у касе старае, а нада б было зрабіць новае.* Стайкі Барыс.
ҚАСЦЫ' *толькі мн.* Грабелькі да касы. *Замацуй касцы да касы, пайду авёс касіць.* Беразнёўка Браг.
ҚАСЦЯРЫ'ЦА (костэры'ца) *ж.* Тое, што і кастрыца II. *Қостэрыца — гэто колючкі на хвэйцы. О-ёй, скэлькі мнэго нападала с хвэйкі костэрыцы.* Азарычы Пін.
ҚАСЯ'Қ *м.* Сталярны інструмент для падчысткі пазоў. *Қасяк для падчысткі чацвярцей пасля адборніка ў шалёўках, дошках.* Шкураты Браг.
ҚАТҚІ' I (коткі') *толькі мн.* Қаташкі. *Ужэ на вэрбэ е коткі, скоро будуть лісткі.* Бастынь Лун.
ҚАТҚІ' II (коткі') *толькі мн.* Агаткі. *У конюшыні коткіростуть, і много.* Бастынь Лун.
ҚАТЫ'-ҚАТЫ'-ҚАТЫ' *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць ката. Заазер'е Віл.
ҚА'ЎҚА *ж.* Га'лка. *На бярэзіні сядзіць каўка.* Паляцкішкі Вор. *Паляцелі каўкі.* Моханава В.-Дзв.
ҚА'ЎҚАЦЬ *незак.* Мя'ўкаць. *Қошка каўкае, хоча малака.* Навасёлкі Свісл.
ҚАЎМЕ'Р *м.* Қаўнер. *Прышыла каўмер к сарочкі.* Ваўкавічы Тал.
ҚАЎНЕ'РАЦ (коўнэ'рыц, ковне'рыц) *м.* Манжэта. *Да руковэў прышыла коўнэрцы. Одэн коўнэрыц мэншы.* Бастынь Лун. *Да рука-*

вов унізу прышыты ковнерцы. Одэн ковнерыц бэльшы, а другі мэнішы, як ты покроіла? Азарычы Пін.

ҚАЎНЕ′РЫҚ (ковне′рык, коўне′рык) *м.* Тое, што і каўнерац. *До рукава прышыла ковнерык.* Сакалоўка Пін. *Нада прышыць да рукава сарочкі каўнерыка.* Міратычы Қар.

ҚАЎПА′Қ (коўпа′к) *м.* Мехавая шапка. *Купыв собэ ковпак, коб теплее було у голову.* Бастынь Лун.

ҚАЎТУ′Н I *м.* Адходы пры прадзенні воўны. *Кепска пачэсаў воўну, адны каўтуны, што няможна прасці.* Беразнёўка Браг.

ҚАЎТУ′Н II (коўту′н) *м.* Кутас у поясе. *Выткала поеса і зробіла по коўтуну по канцэх.* Бастынь Лун.

ҚАЎТУНЫ′ I (коўтуны′) *мн.* Адходы пры прадзенні кудзелі. *Обдзірала лён на жалезнуй грэбень і кэпско ободрала, одны коўтуны ў кудзелі, што няможна прасці.* Бобрыкі Петр.

ҚАЎТУНЫ′ II (коўтуны′) *мн.* Махры ў хустцы, настольніку. *Одорвайса коўтун от вязвэнкі. Я кагу і кагала настыльніца з коўтунамі.* Бастынь Лун.

ҚАЎТУНЫ′ III (коўтуны′) *мн.* Няроўна спрадзеныя ніткі. *Вот напрала ніткі, одны коўтуны.* Бастынь Лун.

ҚАЎША′Н (коўша′н) *м.* Вялікая драўляная міска. *Селі за стол і цэлуй коўшан варыва з'елі.* Бобрыкі Петр.

ҚАЦЕ′ЛҚІ *толькі мн.* Прадаўгаватыя брускі з колцамі, на якія падвешваюцца ніты. *Ніты на кацелках пірыдзвігаюцца. Да нітоў прывязваюць вяровачкі, і гэтыя вяровачкі надзіваюць на кацелкі.* Ваўкавічы Тал.

ҚАЦЁЛАЧҚІ (коцёлочкі) *толькі мн.* Тое, што і кацелкі. *Нада за кацёлачкі прычапіць ніты.* Стайкі Барыс. *Прыв'яжы ік нітам матузкі і надзень на кацёлачкі, будзем ткаць кросна.* Бобрыкі Петр.

ҚАЦІ-ҚАЦІ-ҚАЦІ *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць ката. Моханава В.-Дзв.

ҚАЦУБА′ (коцуба′) *ж.* Качарга. *У коцубовы карнаткый рожон, надо зробыты другого.* Горск Бяроз.

ҚАЦУ′БНІҚ (коцу′бнык) *м.* Качарэжнік. *Вэтэ постаўтэ коцубову ў коцубнык.* Горск Бяроз.

ҚАЦЮ′БНІҚ (коцю′бнык) *м.* Тое, што і кацубнік. *У коцюбныковэ ухват, вілкі.* Дзмітравічы Кам.

ҚАЦЮ′Қ *м.* Қацяня. *Дайцё кацюку малачка папіць.* Паляцкішкі Вор.

ҚАЦЮ′ШҚА (коцю′шка) *ж.* Шпулька. *Коцюшку напрала на самопрацы.* Бобрыкі Петр. *Купіла дзве кацюшкі нітак.* Шкураты Браг.

ҚАЦЯ′Х (коця′х) *м.* Кветка цыбулі. *На стовпах навэрху котэхы бэлые ростут, там насэннэчко у котэховы чорненькэ.* Горск Бяроз.

ҚАЧА′ЛАЧҚА (кача′лочко) *н.* Прадаўгаватыя брускі з колцамі, на якіх падвешваюцца ніты. *Вешаюць нічальніцы на качалочко.* Навасёлкі Свісл.

ҚАЧА′Н *м.* Храпка. *Мама, выраш мне качан. У получчы у сэрэдынэ е качан, його можнэ есты.* Горск Бяроз.

ҚАЧАРГЕ′ШНІҚ *м.* Қачарэжнік. *Пастаў вілы ў качаргешнік.* Навасёлкі Свісл.

ҚАЧАРЫ′ЖҚА (качары′шка) *ж.* Храпка. *Вы выращце качарышку с кычына капусты.* Моханава В.-Дзв.

ҚАЧУ′Қ *м.* Качанё. *Качукі квакаюць, нада ім даць есці. Качук застаўся ат качукоў.* Паляцкішкі Вор.

ҚАЧУ′Р *м.* Қавалак тоўстага палена. *Парэзалі дровы на качуры. Пойдзім сячы качуры на дровы.* Моханава В.-Дзв.

ҚАШАЛЁҚ *м.* Вяровачная сетка для сена каню. *Набяры сена ў кашалёк, возьмім на дарогу каню.* Вароніна Рас.

ҚАШАЛІ′СҚА (кошэлі′ско) *м.* Қош. *По-двэйному кагуть: кэш і кошэліско, гэ само однэ.* Бастынь Лун.

ҚАША′РА (коша′ра) *ж.* Агароджанае месца на полі, у лесе, дзе летам трымаюць жывёлу. *Дэ товар стоіт, мы кагам стоновіско, а тэпэр кагут і кошара.* Бастынь Лун.

ҚАШАРЫ′ЦЦА *незак.* Мыцца. *Я пайду кашарыцца.*Ністанішкі Смарг.

ҚАША′РЫЦЬ *незак.* Мыць. *Я пайду кашарыць свае ногі.*Ністанішкі Смарг.

ҚАШО′ЎНІҚ (кашо′ўнік) *м.* Сітнік. *Унь на вугану богато росце кошоўніку. Свіня ходзіць у кошоўніку.* Бобрыкі Петр.

ҚАШРЫ′ЦЬ *незак.* Мыць. *Я пайду кашарыцца, кашрыць свае ногі.*Ністанішкі Смарг.

ҚАШТЫ′ЛЬ (кошты′ль) *м.* Мыліца. *Вэн ходыт на коштылє.* Бастынь Лун.

ҚАШЭ′ЛЬ *м.* Вяровачная сетка для сена каню. *Напхні, ныкрыпай кашэль сена ўзяць каню ў дарогу.* Даўгабор'е Рас.

ҚВА′ДА *ж.* Квадра. *Молодычок у другой квадэ.* Бастынь Лун.

ҚВАС *м.* Кіслы суп. *Квас варым так: укінім у ваду мяса, а тады патколоцім кіслым цестам ці рошчынай. Вот я і зварыла квасок, квас.* Міратычы Қар.

ҚВАСЁНЫ *дзеепрым.* Квашаны. *У нас добрэ квасёна капуста, я вам дам на закус.* Бастынь Лун.

ҚВА′СҚА *ж.* 1. Бочачка для засолкі агуркоў. *Кваска — невелышая пасудзіна, у ёй мы солім гуркі.* Бастынь Лун. 2. Дзежачка на сала. *У кваску клодэм сало і кірпічэм наважэваім вэко.* Бастынь Лун.

ҚВАСО′ЛЬНІҚ (квасэ′льнік) *м.* Лісце і сцяблы фасолі. *Квасэльнік добры, а чы будэ квасоля, не знаю.* Бастынь Лун.

ҚВАШАЛІ′НА (квашэлі′на) *ж.* Квашаніна. *Зарэзала паршука і наварыла квашэліны.* Горск Бяроз.

ҚВЕ′ТҚА *ж.* Нязжаты пучок калоссяў, пакінуты ў канцы жніва. *Жыто дожала і кветку зробіла.* Горск Бяроз.

ҚВЕ′ЦАЦЬ *незак.* Брудзіць. *Бунда ў цябе новая, і не трэба яе квецаць.* Шкураты Браг.

ҚВЕ′ЦЕНЬ *м.* Красавік. *Квецень месяц.* Паляцкішкі Вор.

ҚВЯЛІ′ЦЦА *незак.* Дражніцца. *Чаго ты квялісса з малым? Ой, ні лесь, ні квяліса нат дзяцьмі.* Навасёлкі Свісл.

ҚВЯТ *м.* Кветка. *От красівы квят — мальва.*Ністанішкі Смарг.

ҚВЯТУ′РҚА *ж.* Прарэх (у штанах). *Зашпілі сваю квятурку ў штанах.* Сляляўшчына Рас. *У штоніках расцягнулася квятурка, засцягні, сынок.* Даўгабор'е Рас. *Ушый гузік у квятурку, а то німа чым зашпіліць.* Вароніна Рас.

ҚЕБ *злучн.* Қаб. *Пайду рабіць адзёнка, кеб кідаць стог.* Шкураты Браг.

ҚЕ′ПҚА (кэ′пка) *ж.* Пячурка, ніша ў сценцы печы. *Загрэбі жаратак у кэпку. Трэбо выграбті вуголле у кэпку. Буду у кэпку загрэбаті жар.* Бастынь Лун.

ҚЕЎЛІЦЦА *незак.* Тлець *Ні гырацъ дрозы, толькі кеўлюцца.* Якубова Рас.

КІВІНЯ′ *ж.* Качарга. *У камешніку стаяць:ківіня, ёмка і вілкі.* Бобрыкі Петр.

КІЕЎКА *ж.* Кукурузны пачатак. *Смашная кіеўка. Я прынёс кіеўкі, звары, мама.* Брусы Мядз.

КІЗО′К *м.* Столь з жэрдак у хляве. *Прывёз вэз тонкіх жэрдок, трэбо зробіті ў хлеві кізок.* Бастынь Лун.

КІЛАВА′ТЫЙ (кілова′тый) *прым.* Пра капусту з нарастамі на карэнні. *Уся капуста кіловата, ні знаю чэму.* Бастынь Лун.

КІЛА′ТЫ *прым.* Тое, што і кілаватый. *Капуста ўся кілатая да аднаго кычына, дык бурыкам адсадзіла.* Сляпяўшчына Рас.

КІЛУ′Н *м.* Кныр. Мнюхі Міёр.

КІНО′ШЧЫК *м.* Кінамеханік. *Кіношчык прыехэў, будэ кіно.* Бастынь Лун.

КІПЯ′ТАК *м.* Вар. *Кіпятак добра кіпіць, можна залізаць кросны.* Міратычы Кар. *Дастань мне кіпятак, я буду блашчыц абварваць.* Навасёлкі Свісл.

КІРЗА′К *м.* Гірса. *Поле нізкае, а я посееў жыто. Жыта не вырасло, а вырос одын кірзак.* Бастынь Лун.

КІРНА′ТЫЙ *прым.* Невысокі. *Вэн кірнатый, небольшого росту.* Бастынь Лун.

КІРНО′З *м.* Тое, што і кілун. Бастынь Лун.

КІ′РСА I *ж.* Ачышчаная ад шэрсці вузкая палоска аўчыны, якая служыць пракладкай пры сшыванні аўчын. *Кірса — ета вузкая полоска, оскоблена от шэрсті, і ее кладуть по сэрэдыні, колі сшываютъ овчынкі.* Бастынь Лун.

КІ′РСА II *ж.* Тое, што і кірзак. *Кірса ростэ, дэ мокрэ поле. Кірса ростэ у жыті.* Бастынь Лун. *Трэбо жыто змыті, ото мнэго кірсы.* Азарычы Пін.

КІСЛА′ТЫ *прым.* Плаксівы. *Дужо кіслаты ўрадзіўсё, усё плача і плача.* Міратычы Кар.

КІСЛІ′ЦА *ж.* Шчаўе. *Назбірала кісьліцы і буду варыць боршч.* Сляпяўшчына Рас.

КІСЛУ′ХА *ж.* Страва з рошчыны і бульбы. *Нацёрла бульбы, перамяшала скіслой рашчынай і наварыла на абет кіслухі, будзем есці с салоткім малаком.* Міратычы Кар.

КІСЛЯ′ *ж.* Закваска. *Смашнай кіслю пахніць, будзіць добрый хлеп.* Ваўкавічы Тал.

КІСЛЯ′К *м.* Сыракваша. *Мамо, налій мне ў міску кісляку.* Жахавічы Маз. *На, сынок, вупі кісляку.* Тульгавічы Хойн.

КІ′СЦЕ *н.* зборн. Махры. *С кісцям хустка, настольнік с кісцям.* Вароніна Рас.

КІСЬ-КІСЬ-КІСЬ *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць ката. Моханава В.-Дзв.

КІ′ТА *ж.* Вязка (бобу). *Адна кіта бобу дужа тоўстая звізалася.* Моханава В.-Дзв. *Кіта бобу.* Манякова Міёр. *Сухая кіта бобу.* Шастакі Шчуч.

КІ′ТКА *ж.* Тое, што і кіта. *Пыжала боп і пывізала ў кіткі.* Моханава В.-Дзв. *Кітка бобу, вазьмі кітку і пастаў у бапку.* Барыскі Лаг. *Лён пыднялі, пывізалі ў кіткі і пыставілі ў раткі.* Ваўкавічы Тал.

КІ′ЧКА I *ж.* Смаляны корч. *Паехаў кічкі капаць, на вураб і накапаў цэлый воз.* Шкураты Браг.

КІ′ЧКА II (кы′чка) *ж.* Саламяная пракладка ў хамуце. *Узяў соломы, обтягнув шкурою, кычку до хомута зробыв.* Горск Бяроз.

КІШКА′ *ж.* Хамуціна. *Трэба пачыніць кішку ў хамуце.* Моханава В.-Дзв. *Кішка ў хамуце прамацоўваецца да кляшчэй. На кішку і клешчы с-пат споду і зверху накладаецца лямяц.* Навасёлкі Свісл.

КЛАД (клат) *м.* Штабель дроў. *Пасек бярозавыя дровы і злажыў у клат.* Моханава В.-Дзв.

КЛАДЗЬ (клаць) *ж.* 1. Жардзіна, якая кладзецца паверх кроквaў на страсе. *Паставіў крокву і палажыў кладзь наверх на крокву.* Жахавічы Маз. 2. Папярочнае бервяно пад падлогай. *Паклаў кладзі, а цяпер буду масціць мост. Клаць у масту згніла.* Ваўкавічы Тал.

КЛА′СЦІ (кла′стэ) *незак.* Надзяваць. *Вын кладзе сорочку сыбэ.* Дзмітравічы Кам. *Гальку кладуць пат спадніцу. Калісь клалі на сябе станіка і гальку.* Навасёлкі Свісл.

КЛАЧО′К *м.* Адходы пры прадзенні воўны. *Дрэнна счэсана воўна, адны клачкі. Упрала клачок, нітка стала няроўная. Клачкі нада выкідваць.* Сляпяўшчына Рас.

КЛЕ′ВАЦЬ *незак.* Слаба, чуць-чуць ліпець. *Ён чуць-чуць клеваіць, мусіць скора памрэць.* Моханава В.-Дзв.

КЛЕВЯРЫ′ШЧА *н.* Канюшынішча. *Клевер скасілі, засталося клевярышча.* Шкураты Браг.

КЛЕН′Ц (клэ′нц) *м.* Клятва. *Шчо его клэнц, ён ето нэ зробыт, а дае клэнц.* Горск Бяроз.

КЛЕ′ПАЛА (кле′пало) *н.* Няроўнасці на палатне касы. *Не ўмеў клепаті косу і зробыў клепало.* Бастынь Лун.

КЛЕ′ПНЯ *ж.* Лапа. *Кошка склала свое клепні і спіць, а одной клепней ворочае.* Бобрыкі Петр.

КЛЕ′ШНІ *мн.* Ніты (у кроснах). *Навіла кросна, укынула ў клешні аснову і выткала ў штыры клешні чыноватного полотна.* Горск Бяроз.

КЛЕ′ШНЯ *ж.* Калоша ў штанах. *Пашыла ў ганавіцах шырокія клешні.* Вострава Маст.

КЛІНБ *м.* Маленькая палачка, пры дапамозе якой вяжуць снапы. *Пашла баба жыто жаты і зобыла клінба взяты, і нэ було чым снопы вэзаты.* Горск Бяроз.

КЛІНДА′ТЫЙ *прым.* Клышаногі. *Пашоў кліндатый, колені ў сэрэдыну, а ногі ўрось.* Бастынь Лун.

КЛІНО′К *м.* Запатылак. *Надзень баночку і забі клінка, коб не спадовала коса з косья.* Бобрыкі Петр.

КЛІ′ЦВІНА *ж.* Цвікля. *У штанах у кятурцы ўшыта кліцвіна.* Якубова Рас.

КЛО′ПАТ (кло′пот) *м.* Дошчачка з дзірачкай, куды памяшчаецца верхні канец млёна. *Прыколотіў клопот і ўдеў млён у клопот.* Бастынь Лун.

КЛО′ПАЦЬ *незак.* Квактаць. *Курыца хоча садзіцца на яйцы і клопая, трэбо прывязаць. Курыца пачала клопаць, надо пасадзіць пад рэшата.* Навасёлкі Свісл.

КЛО′ХКАЦЬ *незак.* Тое, што і клопаць. *Курыца клохкаіць, нада садзіць на яйцы.* Моханава В.-Дзв.

КЛУ′МЛЯ *ж.* Ручная рыбалоўная снасць з сеткі, нацягнутай паміж двума кійкамі (ловяць у яе двое). *Пачыніў клумлю, пойдзім рыбу лавіць.* Жахавічы Маз.

КЛЫК *м.* Жмут. *Узяў клык сена пат паху. Я клык кудзелі спрала.* Міратычы Кар.

КЛЭ'МАК *м.* Клунак. *Мы ішлі са сваімі клэмкамі аш да Кастуся. У мяне клэмак быў дужа цяжкі.* Заазер'е Віл.

КЛЮЕ'Ц *м.* Малаток для насякання камянёў у жорнах. *Падай мне клюец, мне трэба накляваць камень у жорнах.* Старонка Асіп.

КЛЮ'КА *ж.* Прадаўгаваты брусок з кольцамі, на якія падвешваюцца ніты. *Зацэпыла ніт за клюкы. Одна клюка вышэй, а другая ныжэй.* Горск Бяроз.

КЛЮЧ I *м.* Вочап. *Стоіт стовп, а на стовпу пуга лежыт, а до пугы прывязан ключ, а на ключы высыт вэдро.* Горск Бяроз. *Поломавс ключ у колодежа.* Бастынь Лун.

КЛЮ'Ч II *м.* Кручок з загнутым канцом для выскубвання сена. *Ключом наскубав сена дать коню.* Бастынь Лун.

КЛЮЧ III *м.* Крыніца. *Ключом выда б'ець. Там добрый ключ, можна напіцца ключавой вадзіцы.* Сяляўшчына Рас.

КЛЮ'ЧКА I *ж.* Кіёк, адзін канец якога ўсаджан у дзірку навоя і не дае навою круціцца. *Ключка атпускаць аснову з навоя.* Навасёлкі Свісл.

КЛЮ'ЧКА II *ж.* Тое, што і ключ I. *Ключка прыбіта да коварата, а на ключку вешаюць вядро.* Навасёлкі Свісл.

КЛЮЧЫ' *мн.* Тое, што і калодзеж. *У каровы пат пахай ёсь ключы, і па гэтых ключах узнаюць карову, ці добрая карова на малако.* Вароніна Рас. *Выбірай карову, глядзей ключы, кап добрая была. Ключы добрыя, павінна дываць мылыка.* Якубова Рас.

КЛЮЧЫ'ШЧА (ключы'шчэ) *н.* Доўгае бервяно, якое кладуць на сохі ў будынку. *Пыставіў штыры сохі, а на сохі положыв ключышчэ, товсту дэрэвыну.* Бастынь Лун.

КЛЯВЕ'Ц (клевэ'ц) *м.* Тое, што і клюец. *Дай мне клевэц жорны біті.* Бастынь Лун.

КЛЯК *м.* 1. Сук. *Тоўсты кляк зламаў вецер у грушы.* Навасёлкі Свісл. 2. Корань. *Выкопаў кляк на ковэню. Ковэня клековата.* Бастынь Лун.

КЛЯ'МАР *м.* Жалезная пласцінка на аглоблі, на якую надзяваюць атосы. *Клямар прыбіты да аглабні, на які адзяваюць атосу.* Міратычы Кар.

КЛЯ'МКА I *ж.* Прыстасаванне ў плузе для рэгулявання шырыні баразны. *У дышлі на канцы ёсь клямка. У клямцы ёсь пяць дзірак. Клямку можна падымаць то ўніс, то ўгору.* Ністанішкі Смарг.

КЛЯ'МКА II *ж.* Манішка. *Прышы клямку ў рубашку і каўмер.* Вароніна Рас.

КЛЯ'МРА *ж.* Рэгулятар. *У канцы дышла прымацована клямра.* Азарычы Пін.

КЛЯ'МРЫ *мн.* Быкі (у маста). *Пачыніў мост і зробіў клямры, коб вэсной не знесла вода моста.* Бастынь Лун.

КЛЯПЧА'НКА (клепча'нка) *ж.* Невялікая пасудзіна з клёпак. *Прорэзаў у клепчанцы заторы, коб уложыць дно.* Бобрыкі Петр.

КЛЯЦ *м.* Зуб (у бараце, граблях). *У брус заганяюць кляцы. Паламаўся кляц у граблях.* Паўлавічы Клім.

КНІ'ГА *ж.* Кнігаўка. *Кніга пулетела над булотом.* Бастынь Лун. *Скора к нам прыляцяць кнігі.* Тульгавічы Хойн.

КНІ'ГІ *толькі мн.* Аддзел страўніка буйной рагатай жывёлы. *Зарэзала карову, разрэзала трыбух, а там кнігі, кнігі, што я ні магла кнігі пачысціць.* Касталомава В.-Дзв.

КНІ'ЖАЧНЫЙ *прым.* Страўнікавы. *У коровы бэбэхі: одын простый, а другэй кніжачный бэбэх.* Бастынь Лун.

КНІ'ЖЫЦЬ *незак.* Кружыць. *Мухі кніжаць нат каструляй.* Ністанішкі Смарг.

КНУР *м.* Кныр. *Мнэго кнурэй, трэбо одного пусціць на племя.* Азарычы Пін. *Покынув кнура на племе.* Горск Бяроз. *Трэба кнура пакладаць ды карміць на сала.* Міратычы Кар. *Буду кнура ляхчаць.* Навасёлкі Свісл. *У калхозі ёсь кнур.* Ністанішкі Смарг. *Було много кнуроў, а я аднаго кінуў. Кнур мой пародзісты.* Паляцкішкі Вор. *Многа кнуроў, надо выпакладаць, а пакінуць аднаго.* Старае Сяло Зэльв.

КНУРАВА'ЦЬ (кнурова'ты) *незак.* Пра стан цечкі ў свінні. *Моя свіня кнуроваты почала, пожэнэм до кнура.* Горск Бяроз.

КНЭ'БЕЛЬ (кнэ'біль) *м.* Маленькая палачка, пры дапамозе якой вяжуць снапы. *Кнэблім вяжуць снопа.* Дзмітравічы Кам.

КНЯЖ *м.* Шафер. *От молодого прыехало аж два княжых. Одзін княж дзержаў венец у молодого.* Бобрыкі Петр.

КОБ *злучн.* Каб. *Коб добра рабіць, трэбо вучыцца.* Бобрыкі Петр.

КО'БАЧКА *ж.* Падлыжачная ямка, якая знаходзіцца пад грудзінай. *Пад грудзямі ёсь кобачка. Падвярнула мне пат кобачку.* Ністанішкі Смарг.

КО'ВАРАТ *м.* Вочап. *Журавель ляжыць на тоўстай бабе, а да жураўля прычэплін коварат.* Навасёлкі Свісл.

КО'ВЕНЬКА *ж.* Палка для апоры пры хадзьбе. *Без етой ковенькі я не могу ходзіць.* Бобрыкі Петр.

КО'ВЕНЯ (ко'вэня) *ж.* Качарга. *На ковэню набіў оджога. Выкопаў кляк на ковэню. Ковэнэ клековата.* Бастынь Лун.

КО'ЗЛІК *м.* Конік. *Зелёные козлікі прыгают по сэны.* Горск Бяроз.

КО'ЗУБ *м.* Каробачка з бяросты для ягад. *Зробів козуба бэрэстового і набрав позёмок.* Бастынь Лун.

КО'ЗЫР *м.* Казырок. *Паламаўся ў шапцы козыр.* Навасёлкі Свісл.

КО'КАЛЬ (ко'коль) *м.* Куколь. *У жытэ ростэ і коколь.* Горск Бяроз.

КО'КЕНЬ *м.* Ногаць. *О, акі кокень большый на пальцу, обрэж его.* Бобрыкі Петр.

КО'ЛБА *ж.* Від свярдзёлка. *Колба крутыты дыркы.* Горск Бяроз.

КО'ЛЕСА I (ко'лесо) *н.* Блок для падняцця вулея на дрэва. *Возьмі колесо і ліну, будімо засмыкаті вулей на стэйло.* Бастынь Лун.

КО'ЛЕСА II (ко'лесо) *н.* Кола. *Паламалосё колесо, а другого няма.* Навасёлкі Свісл.

КО'ЛЕСЦА *н.* Прадаўгаватыя бруські з кольцамі, на якія падвешваюцца ніты. *За колесца чапляют ніты.* Азарычы Пін.

КОЛЬ *прыназ.* Каля. *Ззаді коль потыліцы е долынка.* Азарычы Пін.

КО'ЛЬБА *ж.* Ручка ў пярэднім навоі красён. *Кольба ў навойцы, кап палатно накручваць на навойку.* Навасёлкі Свісл.

КО'ЛЬБАЧКА *ж.* Жалезны прут у калаўроце, на якім круціцца кола. *Кольбачка ўдзяваецца ў кола, а на кольбачку накладаецца цыганачка і круціць кола ў самапрацы.* Навасёлкі Свісл.

КОМ *м.* Яда з мятай бульбы, запраўленай салам. *Мы наварым бульбы, качалкай стаўчом, заправім салам, вот вам і ком.* Міратычы Кар.

КО'НБІЦА *ж.* Драўляная палачка з зарубкай, якую прышывалі на рагу торбы. *Па вуглах у торбі прышывалі конбіцы, а да конбіцы прышывалі лямкі.* Якубова Рас.

КО'НІК *м.* Жэрдка, падвешаная ўверсе перад печчу. *Повесь коротыша коло пэчы на конік, хай сохне.* Бастынь Лун.

КОНЬ *м.* Верх страхі, дзе сходзяцца скаты. *Пыцікла на кані крыша, нада пакрыць.* Вароніна Рас.

КО'НЮХ *м.* Шуляк. *Конюх усіх кур подрав.* Бастынь Лун.

КО'ПЕЛЬ (ко'пэль) *м.* Гразкае балота, на балоце лужына. *У болотэ мнэго копэлёў, і ў тых копэлях мнэго рыбы.* Горск Бяроз.

КО'ПКА *ж.* Ямка ў печы. *Заграбі ў копку жар с печы.* Заазер'е Віл.

КО'РАНЬ *м.* Ляда, расцяроб. *Выкапаем усе карчэ с-пат лесу і сеям на корані жыто, авёс, ячмень, і добра растуць.* Міратычы Кар.

КО'РБА I *ж.* Від свярдзёлка. *Корбай трэба круціць дзіркі ў дошцы.* Міратычы Кар.

КО'РБА II *ж.* Жалезны прут у калаўроце, на якім круціцца кола. *У калаўротку сучка надзета на корбу і круціць коло калаўротка. А корба ўкручана ў ручкі калаўрота.* Міратычы Кар.

КОРХ *м.* Мера таўшчыні (сала) па чатыры пальцы. *Добра сало — корх тоўшчына на хібу.* Бастынь Лун.

КОРЧ *м.* Гронка (арэхаў). *А на лешчыне много корчэў, а ў корчэ по 8—9 орэхэў.* Бастынь Лун.

КО'СТКА (кэ'стка) *ж.* Кадык. *Пуд горлом кэстка вэлыка.* Азарычы Пін.

КО'СЫ I *мн.* Валасы. *Ідзі сваё косы апстрыжы, а то уже велькія выраслі, як у пупа.* Тульгавічы Хойн. *От у галаве багата завялоса шамяшыны, аж косы белыя сталі.* Шкураты Браг.

КО'СЫ II *мн.* Парасткі без лісця ў гарбузах, агурках. *Гарбузы разрасліся, якія доўгія косы папускалі.* Моханава В.-Дзв.

КО'СЫ III *толькі мн.* Доўгае пер'е ў хвасце пеўня. *Дужа прыгожыя косы ў петуха.* Моханава В.-Дзв.

КО'СЫ IV *мн.* Карэнне ў цыбулі, часнаку. *Цыбуля пусціла ў зэмню косы.* Азарычы Пін.

КОСЬ-КОСЬ-КОСЬ *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць каня. Барыскі Лаг., Заазер'е Віл., Казлы Міёр., Моханава В.-Дзв., Вадва В.-Дзв.

КО'СЬКА *м. памянш.-ласк.* Конік. *Коська мой.* Моханава В.-Дзв.

КО'СЮ-КО'СЮ-КО'СЮ *выкл.* Тое, што і кось-кось-кось. Вадва, Касталомава, Моханава В.-Дзв.

КО'СЯ-КО'СЯ-КО'СЯ *выкл.* Тое, што і кось-кось-кось. Бярозкі Хоц., Моханава В.-Дзв.

КО'ТКА I *ж.* Кошка. *Котка мяўкае, хоча есці.* Паляцкішкі Вор.

КО'ТКА II *ж.* Шчыкалатка. *Вышай капыта ў майго каня забалела котка.* Навасёлкі Свісл.

КОУБ *м.* Страўнік (у жывёл, птушак). *Аддзяры касу ад коўба, а тады абдзірай жыр.* Стайкі Барыс. *Які бальшы коўб у парсюка.* Тульгавічы Хойн.

КО'УБІК *м.* Тое, што і коўб. *У свіні буў большый коўбік, его ак напіхаеш, то ён расцегаецца.* Бобрыкі Петр. *Закруціла куру і коўбік пачысціла.* Шкураты Браг.

КОЎШ (кэўш) *м.* Вялікая драўляная міска. *Дайней у кэўш налівалі обэд і обэдалі з кэўша.* Бастынь Лун.

КО'УШЫК *м.* Дзірка ў верхнім каменні жорнаў для засыпкі збожжа. *У жорнах е коўшык, куды сыплюць зярно, каб змалоць.* Шкураты Браг.

КО'ХКАЦЬ *незак.* Падзываць куранят (пра курыцу). *Кура кохкая, маніць куранятка ік сабе.* Шкураты Браг.

КО'ЧАЧКА *ж.* Адходы пры прадзенні кудзелі. *От кепская кудзеля, адны кочачкі, што дужа цяшка прасці. Якую тоўстую кочачку ўпрала і няроўная нітка.* Калодзішчы Мін.

КОШ *м.* Рыбалоўная снасць, сплеценая з лазы. *Кошэ стаўляць на ноч у канаву, і находзяць ююны ў кош.* Бобрыкі Петр.

КО'ШАНКА *ж.* Каўбаса з крыві, тлушчу і грэцкіх круп. *У кошанцы е грэцка крупа і пыдробязкі жыру.* Бастынь Лун.

КРАВЯ'НКА (крывя'нка) *ж.* Тое, што і кошанка. *У кроў нымішала грэцкіх круп, уліла жыру і сьпікла на абет крывянку.* Моханава В.-Дзв.

КРА'ЖЫСТЫЙ *прым.* Тоўсты; каржакаваты; развесісты. *От кражыстый дуб стоіт. Нупрэй хоць малый, алі кражыстый.* Горск Бяроз.

КРАКВІНА' (крыквіна') *ж.* Кроква. *Крыквіна ўстыўляецца ў гнязде, якоя высічана ў патсценным берв'яну.* Сляўшчына Рас.

КРАКО'ХА (кроко'ха) *ж.* Сініца. *Крокохі летают — будзе дож.* Бастынь Лун.

КРАМ *м.* Тканіна фабрычнага вырабу. *Во ета по-ранейшаму звалі просты крам. Купіла на бунду простого краму.* Бобрыкі Петр.

КРА'МА *ж.* Тое, што і крам. *Купіла крамы на сорочку. Красіва крама ў паскі.* Бастынь Лун. *Купіла сабе краму і пошыла бунду вельмі добрую.* Шкураты Браг.

КРА'МЕНЬ (кра'мынь) *м.* Крэмень. *Камінь крамынь у нас по полі воляецца. Раней з его добывалі огонь, а тэпэрэ воляецца.* Бастынь Лун.

КРАМУ'ШКА I *ж.* Акраец. *Узяў булку хлеба і атрэзаў крамушку.* Якубова Рас.

КРАМУ'ШКА II *ж.* Тое, што і крамень. *Жагву кладут на крамушку і высыкают красылом огонь, жагва зогораецца. На крамушку клалі жагву і выбывалі стальным жалезком огонь.* Горск Бяроз.

КРАПАЦЕ'ЦЬ *незак.* Крапаць. *Мусе будзя крапацець дож.* Шкураты Браг.

КРАПІ'ВЕЦ (кропы'вэц) *м.* Пярсцёнак. *Раней мы звалі кропывэц. Колі шла замуж, мнэ купілі кропывэц.* Бастынь Лун.

КРАПЧА'К (крыпча'к) *м.* Моцны, здаровы чалавек. *О, ён такі крыпчак, што такога німа.* Моханава В.-Дзв.

КРАСІ'ЛА (красы'ло) *н.* Крэсіва. *Жагву кладут на крамошку і высыкают красылом огонь.* Горск Бяроз.

КРА'СКІ *толькі мн.* Узоры на замёрзшых вокнах. *О, якэ красівэ окно, однэ краскі.* Бастынь Лун.

КРАСНАГАЛО'ВЕЦ (красноголо'вэц) *м.* Падасінавік. *Красноголовэц — добрый грыб.* Бастынь Лун.

КРАСНЮ'К *м.* Тое, што і краснагаловец. *Краснюк ростэ пуд осынамі.* Азарычы Пін.

КРАТАВЕ'ННЕ (кратаве'не) *н.* Зямля, паточаная кратамі. *Як многа кратавеня нарый крот.* Міратычы Кар.

КРАТАВІ'НА *ж.* Тое, што і кратавенне. *Свежая кратавіна, крот нарыў.* Старае Сяло Зэльв. *Адны кратавіны на пожні, што крот нарыў.* Паляцкішкі Вор.

КРА'ХАЦЬ *незак.* Квакаць. *Жабы крахаюць, не даюць спаць.* Якубова Рас. *Усю ноч у сажалцы жабы крахалі.* Моханава В.-Дзв.

КРАЦІ'ННЕ *н.* Тое, што кратавенне. *Крот за ноч нарыў многа краціння.* Барыскі Лаг.

КРАШАЛА'ПЫ *прым.* Клышаногі. *У яго дужа крашалапы сын.* Ністанішкі Смарг.

КРАЮ'ШКА (крою'шка) *ж.* Акраец. *Одрэзав кроюшку хлеба і з'ев з молоком.* Бастынь Лун.

КРО'КВА *ж.* Прыстасаванне для вымярэння плошчы. *Вазьмеце крокву, будзям абмяраць прыусадзебныя ўчасткі.* Навасёлкі Свісл.

КРУГІ' *толькі мн.* Матавіла для зматвання нітак. *Кругі, на якія матаямо са шпулі прадзеныя ніткі.* Навасёлкі Свісл.

КРУ'ГЛІЦА *ж.* Часовая ўкладка ячменю на полі. *Сухіі снапы ячменя палажылі ў кругліцу і накрылі крыцікам. У кругліцу можна класці 2, 3, 4, 5 коп.* Якубова Рас.

КРУГЛЯ'К *м.* Цурбан. *Парэзаў дровы на круглякі, а цяпер буду сячы і склыдаць.* Моханава В.-Дзв.

КРУГО'ЎКА *ж.* Скіба (хлеба). *Возьмі кулідку хлеба і адрэж кругоўку.* Жахавічы Маз.

КРУЖНІ'К *м.* Скрутак лыка, лёну, дроту. *Ныдраў лык і скруціў у кружнікі. Адзін кружнік пакінуў.* Сяляўшчына Рас. *Кружнікє бальшэе былі лык. І ў вяску много кружнікоў лезла.* Ваўкавічы Тал.

КРУЖО'ЧАК (кружэ'чэк) *м.* Века ў бойцы. *Бабу, дайтэ мнэ кружэчка накрыті бэйку, буду біті масло.* Азарычы Пін.

КРУЗЛЯ'К *м.* Асака. *Крузляк ростэ по лугэх і по булотэх.* Бастынь Лун.

КРУК І *м.* Кручок для скідання гною на полі. *Вазьмі крук, а то чым ты будзіш згрыбаць гной з воза.* Моханава В.-Дзв.

КРУК ІІ *м.* Крумкач. *Крук чорны ляціць.* Паляцкішкі Вор.

КРУМЧА'ЦЬ *незак.* Крумкаць. *Будзя цёпла, жабы крумчаць.* Барыскі Лаг.

КРУПЕ'НЯ *ж.* Суп з ячных круп. *Наварыла крупені і капусты на абет.* Моханава В.-Дзв.

КРУП-КРУП-КРУП! *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць куранят. Ністанішкі Смарг., Паляцкішкі Вор.

КРУПЯ'НКА *ж.* Тое, што і кошанка. *Почысціла кішкі тонкіе на кўбасы, а тоўстые — кутніцу — на крупянку.* Бобрыкі Петр.

КРУТАГАЛО'ВІК *м.* Апалонік. *Крутагаловік тоя, што і пранік. Ён развіваецца з ікры жабы з бальшой галавой і хвастом.* Навасёлкі Свісл.

КРУ'ХІ І *толькі мн.* Мясны суп з рошчынай. *На вадзе варацца мясо. Тады гэту ваду падкалачваюць кіслай рашчынай, вот вам гэта і ёсць крухі.* Міратычы Кар.

КРУ'ХІ ІІ *толькі мн.* Кісла-салодкі напітак. *Трэба сёня спячы плясняка на скавварадзе. Я спякла плясняк, трэбо зрабіць крухі. Плясняк так не ядуць, бо ён салоткі. Ён пячэцца з жытнёй мукі. Плясняк кідаюць у халодну воду і ён кісня. Калі плясняк укісня, то гэто ужо будуць крухі. У крухі падліваюць вады, тады гэта ужо будзя квасок ці квас.* Міратычы Кар.

КРУЦЕ'ЛКА (круте'лка) *ж.* Калатоўка. *Зрабів хваёву крутелку, буду тоўчы свіням.* Бастынь Лун.

КРУЦЁЛКА І (крутёлка) *ж.* Тое, што і круцелка. *Крутёлка робіцца з сукаватэй хвэйкі. Крутёлкай таўкуть свіням булбу.* Бастынь Лун.

КРУЦЁЛКА ІІ *ж.* Невялікая дзеравяная дошчачка, пры дапамозе якой закрываюць дзверы і вароты. *Трэба зрабіць круцёлку к дзьвірам, а то дзьверы нельга закрыць.* Моханава В.-Дзв.

КРУЦЁЛКА ІІІ *ж.* Звязка счэсанага і сплеценага лёну. *У круцёлку лажылі шэсць жмень апчосанага лёну.* Ваўкавічы Тал.

КРУЦІ'ЦЬ *незак.* Матаць на клубок. *Ніткі на клубок буду круціць.* Паляцкішкі Вор.

КРУ'ЦЦЕ (кру'тье) *н.* Крукі. *Трэбо ў вушакі забіть крутье.* Бастынь Лун.

КРУЦЯЛІ' І (крутэле') *мн.* Сукараткі. *Не умела прасці і накруціла крутэле.* Бастынь Лун.

КРУЦЯЛІ' ІІ *мн.* Скручаная салома для прывязвання паплёту да крокваў. *Трайчаке да поўзя прывязваюць круцялямі. Круцяле робяць с саломы.* Вострава Маст.

КРУ'ЧКА *ж.* Бручка. *На лясе расцець моргва, а па бакох кручка.* Ністанішкі Смарг.

КРУЧО'К *м.* Мера вадкасці на 100 грам. Бастынь Лун., Моханава В.-Дзв.

КРЫВУ'ЛІ І *толькі мн.* Дзве тоўстыя жэрдкі, якія кладуцца на воз пры перавозцы доўгага бярвення. *Налажы на воза крывулі, паедзям за бярвеннем. Крывулі накладаюць тады, калі трэба вазіць доўгае бярвення або жэрткі.* Навасёлкі Свісл.

КРЫВУ'ЛІ ІІ *толькі мн.* Калёсы для вывазкі доўгага лесу. *Запрагі каня ў крывулі і паедзям прывязём бярвення на хату.* Навасёлкі Свісл.

КРЫВЯ'НКА *ж.* Каўбаса з крыві, тлушчу і грэцкіх круп. *Закалолі пырсюка, выпусцілі кроў, у кроў усыпала грэцкіх круп і ныпікла крывянак.* Моханава В.-Дзв.

КРЫЖА'К *м.* Часовая ўкладка ячменю на полі. Ячмень ставілі ў крыжакі, а крыжак накрывалі крышкай. Ваўкавічы Тал.

КРЫЖО'ВІНА *ж.* Паясніца. *Баліць мая крыжовіна, нада ехаць да доктара.* Міратычы Кар.

КРЫЖО'ЎКА *ж.* Скрыжаванне дарог. *Надо перайсці крыжоўку, а там павернім налево.* Навасёлкі Свісл. *Вот ідзі гэтай дарогай, а там будзе дарога крыжоўка, і ідзі после направа.* Паляцкішкі Вор.

КРЫЖЫ' *мн.* Палка з кружком на канцы для збівання масла. *Памыла крыжы і бойку, пыставіла, хай сохнуць.* Моханава В.-Дзв.

КРЫ'ЖЫК *м.* Тое, што і крыжак. *Злажы снапы ячменю ў крыжык.* Барыскі Лаг.

КРЫКЕ'ЎКА *ж.* Папярочная планачка на дзяржанні ў лапаце. *Асадзі лапату і на чарашок зрабі крыкеўку, кап лепей дзяржаць было.* Міратычы Кар.

КРЫ'ЛЫ *толькі мн.* Жабры. *Якія велькія крылы ў шчупака.* Міратычы Кар.

КРЫНІ'ЦА *ж.* Ямачка каля пупавіны, па якой узнаюць карову, добрая на малако ці не. *Крыніца пуд чэрэвом ля пупа у корову. Колі добрая, глубокая крыніца, то добрая корова на молоко.* Бобрыкі Петр.

КРЫПА'НІЦА *ж.* Сяннік. *Нада зрэб'я пыпрасці і выткаць крыпаніцу і ныкрыпаць саломай, штоп було на чым спаць.* Якубова Рас. *Пайду вытрысаць крыпаніцу ды ныкрыпаю крыпаніцу саломай. Вазьмі свежага сена і ныкрыпай крыпаніцу.* Сяляўшчына Рас.

КРЫСТАВІ'НА I *ж.* Жалезная пласцінка ва ўпадзіне верхняга каменя жорнаў, якая надзяецца на шпянёк ніжняга каменя. *У верхнім камяні ё крыставіна. Крыставіна ў жорнах надзяецца на стойку, якая знаходзіцца па сярэдзіні ў ніжнім камяні.* Барыскі Лаг.

КРЫСТАВІ'НА II *ж.* Крыж, задняя частка тулава ў каня. *У каня шырокая крыставіна, што ні палажы, будзя ляжаць.* Барыскі Лаг.

КРЫХАВІ'ННЕ *н. зборн.* Жабурынне. *З жабінага крыхавіння выходзюць палойнікі.* Якубова Рас.

КРЫ'ЦІК *м.* Верхні сноп, якім накрываюць бабку. *Стаўці снапы ў бапкі камлём уніс, а макаўкамі ўверх і ныкрывайці крыцікамі. Зрабі са сныпа крыцік і накрый бапку. Палажы авёс у круглік і накрый крыцікам.* Якубова Рас.

КРЫШАНЫ' *мн.* Суп з бульбы. *Вэтэ налетэ собэ ополоныком крышаноў у мыску.* Горск Бяроз.

КРЫ'ШКА *ж.* Тое, што і крыцік. *Ныкрываім бапку крышкай, макаўкам уніс, камлём уверх.* Вароніна Рас. *Стаў жыта ў бапкі і накрый крышкай.* Ваўкавічы Тал.

КРЫ'ШКІ *мн.* Крошкі. *Пабяры крышкі і з'еш.* Навасёлкі Свісл.

КРЫ'ШЫВА *н.* Скрыня, у якой сякуць ахрап'е. *Крышыва пылымалася, німа дзе храпы пасячы.* Якубова Рас.

КРЭЖ *м.* Крывое дрэва, у якім сарцавіна не ў цэнтры. *Крэж — крутэе дэрэво, і крута дэрэвіна і крыва дэрэвіна.* Бастынь Лун. *От хвоіна крэжовата, нэ ровна, бо, бач, стоіт хвоёва дэрэвіна, а у вэрховы крэж. Колы рэжэш дэрэвіну крывую, то крэж жжымае пілу.* Горск Бяроз.

КРЭ'КАЦЬ *ж.* Дрыгва. *У балоці такая крэкаць, што ні выляс-ці. Трэба сено выносіць, а ў балоці крэкаць, і ног не выцягнуць з крэкаці.* Навасёлкі Свісл.

КРЭ'ПЕЛЬ (крэ'пэль) *м.* Вадасцёк. *Надо поставіць вэдро пуд крэпэль.* Бастынь Лун.

КРЭ'ПКА (крэ'пко) *прысл.* Вельмі, надта. *Жур крэпко рэденькій.* Бастынь Лун.

КРЭ'ПКІ *прым.* 1. Здаровы. *Ен іишчэ крэпкі дзяцька, як дуп.* Ністанішкі Смарг. 2. Чэрствы. *От які крэпкі хлеп, а нядзеля, як пікла.* Якубова Рас.

КРЭ'СЛА I *н.* Частка прасніцы, на якой сядзяць. *Не шырокае крэсла ў прасніцы, кепска сядзець.* Альхоўка Навагр.

КРЭ'СЛА II *н.* Увесь кузаў калёсны, які ставіцца на панарад. *На пранік кладзецца крэсла, а ў крэсла ўбіваюцца ручкі і дронг для злучэння задніх калёс.* Ністанішкі Смарг.

КРЭ'СЛА III *н.* Цвікля. *Замалое ўставіла крэсла ў штаны, і штаны вузкія.* Жахавічы Маз. *Вузкое крэсло ў штанах.* Бобрыкі Петр. *Ушыла у наговіцы крэсло, коб шырэй булі.* Бастынь Лун.

КРЭ'СЛА IV (крэсло) *н.* Прарэх (у штанах). *Зашпілі крэсло, а то разявілосё, стыдно.* Міратычы Кар. *Зашпулі крэсло ў штанах, а то ходзіш, як дурны.* Тульгавічы Хойн.

КРЭСТ *м.* Збітыя жэрдкі для прыціскання стога. *Кап вецяр не разнасіў сена, на стох кладуць крэст, збіты з жардзей.* Барыскі Лаг.

КУБЁЛ *м.* Кубел. *Насыпалі кубёл жыта.* Бастынь Лун.

КУБЛО' I *н.* Тое, што і кубёл. *От зробыв кубло, коб була прыкытка шчо-нэбудь робыты.* Горск Бяроз.

КУБЛО' II *н.* Гняздо. *Птушка леціць ік кублу.* Тульгавічы Хойн.

КУВА'ЦЬ *незак.* Кукаваць. *У лесі кувае зайзюлька.* Навасёлкі Свісл.

КУГА'Ч *м.* Пугач. *Кугач — большая пташка, як добрый кабач.* Бастынь Лун.

КУГІ'КАЦЬ *незак.* Пішчаць. *Парасята кугікаюць, есці хочуць.* Бастынь Лун.

КУДА'КАЦЬ *незак.* Кудахтаць. *Кура кудакае, мусіць знесла яйцо.* Бобрыкі Петр.

КУДЗЕ'ЛЬНІК *м.* Пачассе. *Із кудзельніку наткала просьцілак.* Бобрыкі Петр.

КУДЗЕ'ЛЬНІЦА *ж.* Папрадуха. *На вечар прышлі кудзельніцы прасці.* Міратычы Кар. *Раней кудзельніцы збіраліся куды-небудзь у адну хату і пралі цэлы дзень і ноч.* Старае Сяло Зэльв.

КУДЗЕ'ЛЬНІШЧА (кудэльні'шчэ) *н.* Дэталь у прасніцы, да якой прывязваецца кудзеля. *У потэсі е кудзельнішчэ, до кудзельнішча мотузом прывязываем кудэлю і продэмо.* Азарычы Пін.

КУДЗЕ'ЛЬЧЫНА *ж.* Зрэб'е. *Абдзірала на драчку, у руках у мяне астаўся кужаль, а што абдзерла — кудзельчына завецца.* Ваўкавічы Тал.

КУДЗЯЛІ' (кудэле') *мн.* Кудзеля. *Вэрэтэном потрэсла кудэле і покрутыла кудэле ў кудэлю.* Горск Бяроз.

КУДО'СЫ *мн.* Доўгае пер'е ў хвасце пеўня. *Кудосы ў пеўня ў хвосьце хорошые.* Бобрыкі Петр.

КУДРА'ВЫЙ (кудра'вуй) *прым.* Кучаравы. *От ён кудравуй, ак баран.* Бобрыкі Петр.

КУЖО'ЎНЫ *прым.* Кужэльны. *Выткала кужоўное палатно.* Навасёлкі Свісл.

КУЗЕ'НЕЧКА *ж.* Каробачка з бяросты для ягад. *Набрала кузенечку пазёмак і пашла дамоў.* Бобрыкі Петр.

КУЗЕ'НКА *ж.* Тое, што і кузенечка. *Кузенку робілі з бэрэста пастухі і брали ягады ў кузенку.* Бастынь Лун.

КУЗЕ'НЬКА *ж.* Тое, што і кузенечка. *Надрала бэрэсты і зробіла кузеньку, буду собірать ягоды.* Бастынь Лун.

КУЗІ'КА *ж.* Кармавая караняплодная расліна — гібрыд бручкі з турнепсам. *Кузіка такая, як і каліка, лісця такоя, а ўкус другій: кузіка белая, а каліка жоўтая.* Вароніна Рас.

КУЗЛЫ' *мн.* Адходы пры прадзенні кудзелі. *Дужа дрэнна пачасала кудзелю, адны кузлы.* Парфянова Докш.

КУ'ЗНЯ *ж.* Тое, што і кузенечка. *Набэру ў кузню ягод і іду домой, а мэнэ дэты судожают, бо я нэсу ў кузні ягоды.* Горск Бяроз.

КУЗЮ'-КУЗЮ'-КУЗЮ' *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць авечак. Казлы Міёр., Міратычы, Сімакава Кар.

КУЗЮЛІ' *толькі мн.* Калыска, якую жанчыны насілі на поле ў час жніва. *Бабы насілі на поля кузюлі і туды клалі рабёнка, калі ён спаў.* Сяляўшчына Рас.

КУ'КЛА I *ж.* Соска (самаробная). *Зробіла куклу з хлеба і цукру і дала ў рот дітяті; пацмокала і заснула.* Бастынь Лун. *Зробэмо з хлеба і цукру куклу і дамо куклу сцаці дітяті, коб нэ крычало.* Азарычы Пін.

КУ'КЛА II *ж.* Звязка счэсанага і сплеценага лёну. *Пачэсаны лён, жмені скручваюць у куклу. 10 жменяў лёну — адна кукла.* Мнюхі Міёр. *У куклі дзесяць жменяў чэсанага лёну.* Казлы Міёр.

Я сягоня нычысала дзьве куклы лёну. У куклі дзесяць павесмаў лёну. Сляўшчына Рас.

КУКУ'ЛКА *ж.* Зязюля. *Чуеце, кукулка кукуе.* Паляцкішкі Вор. *Я сягодня чуў, як кукывала кукулка.* Моханава В.-Дзв.

КУКУ'ЛЬ *м.* Куколь. *Нада парваць кукуль у жыці.* Навасёлкі Свісл.

КУКУ'ЦЬ-КУКУ'ЦЬ-КУКУ'ЦЬ *выкл.* Ужываецца, калі надзываюць свінней. Мнюхі Міёр.

КУЛА'ГА *ж.* Каша з жытняй або пшанічнай мукі і соладу. *Прынесі жытнае мукі, буду заварваць кулагу.* Жахавічы Маз.

КУЛДЫ'КНУЦЦА *зак.* Упасці, зваліцца. *Я сядзеў на возі, вос на бок павярнуўся, а я кулдыкнуўся з воза.* Моханава В.-Дзв.

КУЛЁК *м.* Кароткая верхняя мужчынская вопратка з самаробнага сукна. *Выткала сукна і пашыла мужу кулёк. К святу пашыў сабе кулёк.* Моханава В.-Дзв. *Выткыла сукна і пашыла кулёк хызяіну.* Якубова Рас.

КУЛІ'ДКА *ж.* 1. Баханка хлеба. *Пайду сягоння іг дзянні пазычу хлеба кулідку.* Жахавічы Маз. *Іспекла хлеба аж шэсь кулідок.* Бобрыкі Петр. 2. Хлеб, качаны вадою. *Хлеб, які качаюць толькі вадою і сажаюць у печ, то ета завом кулідкай.* Шкураты Браг.

КУЛУБЕ'ЛЬ *ж.* Калыска. *Павесіла кулубель за печкай, кап цёпла было.* Якубова Рас.

КУЛЬ I *м.* Мяшок. *Бувала купім куль мукі пшанічнай і пячом пірагі.* Моханава В.-Дзв.

КУЛЬ II *м.* 1. Вялікі сноп лёну, звязаны пасля вылежвання. *Пайдзём лён падымаць і будзім візаць у кулі. Вялікі куль звізала.* Сляўшчына Рас. *Зьмялі лён і павязалі ў кулі.* Альхоўка Навагр. *Падбяры лён і павяжы ў кулі.* Паляцкішкі Вор. 2. Ахапак сухога лёну, вынесены за адзін раз з еўні, для апрацоўкі на мялцы. *Аш шэсць кулёў змялі лёну.* Альхоўка Навагр.

КУЛЬБА'КА I *ж.* Падсядзёлак. *Кульбаку мы кладэм коню на спіну.* Бастынь Лун.

КУЛЬБА'КА II *ж.* Кіёк, адзін канец якога ўсаджан у дзірку навоя і не дае навою круціцца. *На задні навой варстата накладаецца кульбака, кульбака атпуская пражу з задняга навоя.* Міратычы Кар.

КУЛЬБА'КА III *ж.* Ніжняя частка ярма. *Ерот лежыць на шыі ў валоў, а кульбака пуд шыей. У ероце дзірочка і ў кульбацы, і ў еты дзірочкі закладаецца заноза, дзьве занозы пу боках.* Бобрыкі Петр.

КУЛЬБА'ЧКА *ж.* Тое, што і кульбака I. *Пацьцягні каню кульбачку.* Сімакава Кар.

КУ'ЛЬКА I *ж.* Калодачка з дзіркай на верхнім камені жорнаў, у якую ўстаўляецца ніжні канец млёна. *Прыладіў бэрэзову кульку ў жорнах і уставіў млён.* Бастынь Лун.

КУ'ЛЬКА II *ж.* 1. Ручка на кассі. *Пайду прыв'яжу кульку на касу.* Жахавічы Маз. *Бэрэзова кулька ў кассі.* Горск Бяроз. *Зрабіў кульку і прывязаў да касы.* Залацеева Зэльв. *Прыстроіў кульку да кас'я.* Міратычы Кар. *Да кося прывяжу кульку, бо касіць надо іці.* Навасёлкі Свісл. *Завысока прывязаў кульку да касавіліна.* Селішча Навагр. 2. Папярочная планачка на дзяржанні ў лапаце. *У шуплі, на канцы ручкы, насадыв кульку.* Горск Бяроз. *Одломалас кулька у копашцы, трэбо зробыты.* Горск Бяроз.

КУ'ЛЬША *ж.* Тое, што і кулька II. *Зробі кульшу да кас'я.* Міратычы Кар.

КУ'МКАЦЬ *незак.* Квакаць. *Усю ноч кумкалі жабы і не дывалі спаць.* Моханава В.-Дзв. *Жабу кумкаюць весною.* Бобрыкі Петр. *Зелёна жаба кумкае.* Бастынь Лун.

КУПЕ'Х I *м.* Гронка арэхаў. *Цэлы купех сарвала арэхаў. Я чашла на арэшніку вялікі купех, аж сем арэхаў у купеху.* Тульгавічы Хойн.

КУПЕ'Х II *м.* Сукупнасць пчол перад раеннем. *Ідзі пчол паглядзі, а то ены сегодня цэлымі купехамі лежаць ле леткоў, будуць раіцца.* Тульгавічы Хойн.

КУПРО' *н.* Сцягно. *Оля, от тоўстая баба, а купры якія ў яе.* Навасёлкі Свісл.

КУПРЫ'СТЫ *прым.* Пра чалавека з тоўстымі сцёгнамі. *От купрысты!* Навасёлкі Свісл.

КУ'РАВА (ку'рово) *н.* Адходы валакна пры трапанні лёну. *Траплю лён, леціць курово і койстрыца.* Бобрыкі Петр.

КУРАДЫ'МКА *ж.* Газоўка. *Запаліла курадымку і нарабіла дыму.* Моханава В.-Дзв. *Дайней пралі кудзелю пры курадымцы ці пры лучыні.* Касталомава В.-Дзв.

КУ'РАК *м.* Вушка ў лапцях. *Куракі ў лапцях гнілыя. Пырвайся курак у лапцю.* Моханава В.-Дзв.

КУРА'К *м.* Курыца з нявыражанымі палавымі адзнакамі. *Вэн мусі курак, а не курыца.* Бастынь Лун.

КУРАСА'ДНІК *м.* Седала. *Куры сядзяць на курасадніку.* Ністанішкі Смарг.

КУРА'ЧКА (куря'чка) *ж.* Галавешка. *Курячка дэмэтэ стала.* Дзмітравічы Кам.

КУРА'ЧНІК *м.* Куратнік. *Зрабіў маленькі курачнік для курэй.* Міратычы Кар. *Куры начуюць у курачніку.* Навасёлкі Свісл.

КУРАЧЧА *н. зборн.* Вушкі ў лапцях. *Лапці плялі іс куракам, і ў кураччa зыбарсывалі аборы.* Ваўкавічы Тал.

КУРГА'Н *м.* Гурба. *На двары велькі курган надзьмуло за ноч, трэбо раскідаць, каб прайсці.* Навасёлкі Свісл.

КУРДАЯ'ЧЫЦЬ *незак.* Гаварыць незразумела. *Гавары харашо, а то курдаячыш, што нічога не паняць.* Касталомава В.-Дзв.

КУРДУ'ПЕЛЬ (курду'піль) *м.* Чалавек нізкага росту. *Чаму ён не вырас і не расце, а зыстаўсі курдупілем?* Моханава В.-Дзв.

КУР-КУР-КУР *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць індзюкоў. Старонка Асіп.

КУРКУРУ'ЗА *ж.* Кукуруза. *Куркуруза ў нас не расцець.* Якубова Рас.

КУРКУРУ'ЗНЫ *прым.* Кукурузны. *Гані каровы на куркурузнае поле.* Якубова Рас.

КУРКУРУ'ЗНІШЧА (куркуру'зьнішча) *н.* Поле, дзе расла кукуруза. *Куркурузу зьвязьлі, асталося куркурузьнішча.* Ністанішкі Смарг.

КУРНО'СЫ *прым.* Кірпаносы. *Ён курносы.* Моханава В.-Дзв.

КУРО'К *м.* Вушка ў лапці. *Пырвайсі курок у лапцю.* Моханава В.-Дзв.

КУРО'САДНЯ (куро'сання) *н.* Седала. *Загонь курэй, хай сыдзяцца на куросанні.* Ваўкавічы Тал.

КУРЧ *м.* Халера. *Я помню, як мы хворэлі на курч, усэ уміралі праз дзень-два.* Бастынь Лун.

КУРЧАВО'ДКА (курчаво'тка) *ж.* Кураводка. *Пасадзіла курчаводку, хай лехі не дзярэ.* Паляцкішкі Вор.

КУРЧАНЯ' *н.* Кураня. *Здохла курчаня.* Моханава В.-Дзв.

КУРЧУ'К *м.* Кураня. *Чаго там курчук крычыць? Ужо з яйца выклюнуўся другі курчук.* Паляцкішкі Смарг.

КУРЫ'НАЕ *н.* Адходы пры ачыстцы збожжа, калі чысцяць арфай. *Вазьмі курынае ў старане і замяшай курам есці.* Заазер'е Віл.

КУРЫ'ЦЬ (куры'ть) *незак.* Дымець. *Курыть печ, нема тягу.* Бастынь Лун.

КУРЭ'НЬ *м.* Сухія гнілушкі, якімі падкурваюць пчол. *Усып у дымар курэнь, пайду пчол падкурваць.* Моханава В.-Дзв.

КУСА'НАК *м.* Недаедак, агрызак. *Во не даеў хлеба, кусанак пакінуў пасля сябе.* Ваўкавічы Тал.

КУСІ'-КУСІ'-КУСІ' *выкл.* Ужываецца, калі цкуюць сабакам. Моханава В.-Дзв.

КУСМА'Н *м.* Вялікі кусок. *Я яму добры кусман адваліў сала.* Моханава В.-Дзв.

КУСТ *м.* Корч бульбы. *Вырвала куст бульбы, а пат кустом нічога няма.* Альхоўка Навагр. *Гэтага году пат кустом многа бульбы.* Заазер'е Віл.

КУСЬ-КУСЬ-КУСЬ *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць жараб'я. Моханава В.-Дзв.

КУТА'С *м.* Махры ў хустцы, настольніку. *Да абруса нада прывязаць кутасэ. Адзін кутас няроўна прывязала.* Міратычы Кар.

КУ'ТАЦЬ I (ку'таты) *незак.* Мыць. *Пойду дохаты і буду кутаты сорочкы, а то у суботу купацца будэм. Я тэпэр грэю воду і буду кутаты дэжу, бо ўся мората.* Горск Бяроз.

КУ'ТАЦЬ II *незак.* Гарадзіць (плот). *Як му раней хворастам куталі плота.* Шкураты Браг.

КУ'ТНІЦА *ж.* Прамая кішка. *У маей девочкі кутніца выходіть, надо до доктора.* Бастынь Лун. *Бувала кутніцу накрапаям мясам да спячом у печы, ото смак.* Шкураты Браг. *Паршука закалолі, дык я сэгоднэ кутніцу наліла і пэку.* Горск Бяроз. *Почысціла кішкі тонкіе на кубасы, а тоўстые — кутніцу — на крупянку.* Бобрыкі Петр.

КУТО'ЎНІК (куто'ўнык) *м.* Від рубанка. *Кутоўнык выбыраты накыд пуд стэкло у окнэ.* Горск Бяроз.

КУЦ-КУЦ-КУЦ *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць парасят. Моханава В.-Дзв.

КУЦУ'-КУЦУ'-КУЦУ *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць авечак. Заазер'е Віл., Моханава В.-Дзв.

КУЦЦЯ' *ж.* 1. Каша з ячных круп. *Я страшна люблю куццю іс посным маслам. Бувала натаўчом ячменю і варым куццю.* Моханава В.-Дзв. 2. Каша з пшанічных круп. *Куццю зварыла с пшанічных круп.* Сяляўшчына Рас.

КУ'ЦЫ *прым.* Бясхвосты. *Куцы сабака. У яго німа хваста. Яму адрэзалі хвост.* Моханава В.-Дзв.

КУЦЬ *незак.* Кукаваць. *Ужэ зазуля куе ў лесі. Зазуля куе так: «Якуб, хоць тут, еш сыр, хоць сух».* Міратычы Кар.

КУ'ЧКА I *ж.* Ямка (у печы). *Положэтэ курячку ў кучку.* Дзмітравічы Кам.

КУ'ЧКА II *ж.* Бабка, спосаб укладкі снапоў на полі. *Постаў жыто ў кучкі і накрый шапкой.* Бастынь Лун. *Нажала дэсэт снопэв і поставіла ў кучку.* Горск Бяроз.

КУЧКАВА'ЦЬ *незак.* Абсыпаць зямлёй. *Пайду капусту кучкаваць.* Вострава Маст.

КУ'ЧКІ *толькі мн.* Невялікая колькасць солі, цукру, узятая ў тры пальцы. *Кучкі солі ўзела.* Бастынь Лун.

КУШО'Т *м.* Сівец. *Кушот расце на сухом месці, і каса яго не бярэ. Каровы кушот не ядуць.* Навасёлкі Свісл.

КЫЦЫ'-КЫЦЫ'-КЫЦЫ' *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць ката. Бярозкі Хоц.

КЫ'ЦЯ-КЫ'ЦЯ-КЫ'ЦЯ *выкл.* Тое, што і кыцы-кыцы-кыцы. Бярозкі Хоц.

КЫШ *выкл.* Ужываецца, калі адганяюць курэй. Заазер'е Віл., Сімакава Кар., Моханава В.-Дзв., Казлы Міёр., Стары Свержань Стаўбц.

КЭ'БКА *ж.* 1. Ямка ў печы. *Заграбі ў кэбку жар.* Азарычы Пін. 2. Пячурка з вонкавага боку печы. *Стонэвэтэса ў кэбку і лезтэ на пэч.* Азарычы Пін.

КЯРНО'С *м.* Кныр. *Мой кярнос пародзісты. Буду выкладаць кернаса'.* Паляцкішкі Вор.

КЯТУ'РКА *ж.* Прарэх (у штанах). *У штынах у кятурцы ўшыты гузік.* Якубова Рас.

Л

ЛАБА'К (лоба'к) *м.* Спінка ложка. *Зробыв у кроваты завысокые лобокы. Повэс на лобак сукэнку.* Горск Бяроз.

ЛАБА'ШКА (лыба'шка) *ж.* Бязрогая карова. *Мыя лыбашка тваю карову ні заколіць, бо ў яе німа рох.* Моханава В.-Дзв.

ЛАБУ'ЗЗЕ *н. зборн.* Сухія сцяблы маку. *Галоўкі маку абыбралі, а лабуззе пывырывалі і пывізалі ў кіткі.* Моханава В.-Дзв.

ЛА'ВА I *ж.* Загон. *Згарай полё ў адну лаву, у адзін загон.* Ністанішкі Смарг.

ЛА'ВА II *ж.* Бок вуліцы. *Ак іці по дорозі, лава по леву будзе. Ідзі, ена жыве і ее хата по левуй лаві. Ідзеце ў дзерэўню, і по левуй лаві будзе ее хата.* Бобрыкі Петр.

ЛАВА'ЦЬ *незак.* Лавіць. *Мой бацько пашоў уюной лаваць.* Жахавічы Маз. *Кот пачаў лаваць вутачак і есці.* Шкураты Браг. *Карова мусаю траву таўчэ, а языком лавая.* Тульгавічы Хойн.

ЛАВУ'ШКА *ж.* Вулей, які ставяць для прываблівання рою. *Лавушку ставім у лесі на сасонцы для лоўлі пчол і роя.* Сяляўшчына Рас.

ЛАГАЗЗЕ (лагазё) *н. зборн.* Ламачча. *Пойдзем пасабіраям лагазё ў лесі ды спалім.* Міратычы Кар.

ЛАГВО' *н.* Бярлог. *Свіня націгае сабе саломы і зробіць лагво.* Жахавічы Маз. *Свіня лагво зрабіла, будзя парасіцца.* Шкураты Браг.

ЛАГО'ЖЫ *толькі мн.* Развалкі. *Запражы кыня ў лагожы і паедзім ны бызар.* Моханава В.-Дзв.

ЛАГУ'Н *м.* Пасудзіна для ільнянога семя. *Насыпаў цэлый лагун ільняного сем'я.* Бобрыкі Петр.

ЛА'ДАЧКА (ла'дочка) *ж.* Складка (у спадніцы, сукенцы). *Зладіла спадніцу ў ладочкі.* Бастынь Лун.

ЛА'ДЗІЦЬ (ла'дыты) *незак.* Гарадзіць (плот). *Трэбо іты ладыты плота.* Горск Бяроз.

ЛА′ДКА I *ж.* Пяць-шэсць жмень нажатага жыта. *У ладцэ жмень пяць-шэсць, тоды еты ладкі збіраемо і вяжэмо ў сноп. У снопу дзьве-тры ладкі. Нажала ладку і несі ў сноп, а то малой сноп.* Бобрыкі Петр.

ЛА′ДКА II *ж.* Адарваны або адрэзаны ад старога адзення вузенькі кавалачак. *Адарві ад старога пляця ладку і ўплеці ў косу. Як нема ленты, дак уплеці ў косу ладку. Ладку адарві ад старое спадніцы.* Тульгавічы Хойн.

ЛА′ДНЫ *прым.* Сыты. *Пацьвінак ужо ладны, можна рэзаць на мяса.* Моханава В.-Дзв.

ЛА′ЙКА *ж.* 1. Жэрдка ў ёўні, на якую насаджвалі снапы для сушкі. *Сушыць лён ставілі на лайкі, а другой лайкай прыціскалі.* Паляцкішкі Вор. 2. Жэрдка ў ёўні для прыціскання снапоў. *Нада добра прыціскаць снапы лайкай, каб большы ўлезла.* Паляцкішкі Вор.

ЛАЙНО′ *н.* Бялізна. *Намачыла адно лайно. Заўтра памыю. Сыбрала лойны і замачыла ў попілі.* Моханава В.-Дзв. *Сягодні аццірала лойны, а цяпер пайду пылыскаць.* Ваўкавічы Тал.

ЛАКО′МЧЫК *м.* Ласун. *Ён у вас добры лакомчык, любіць толькі ўкусненькае.* Стайкі Барыс.

ЛАКО′МЫЙ *прым.* Ласы. *Ты лакомый до прысмаков.* Горск Бяроз.

ЛАМАХЦЕ′ЦЬ (ламахте′ті) *незак.* Ехаць хутка, тарахцець. *Здзержавай коня, помалу едь, не ламахті. Я не буду ламахтеті, паеду помалу.* Бастынь Лун.

ЛАМІНА′ *ж.* Стары, груваcткі прадмет. *Што гэта за ламіна стаіць у хаці, нада яе выкінуць вон.* Моханава В.-Дзв.

ЛА′ПА I *ж.* Ручка ў плузе. *Зрабі лапы да плуга залезныя. Бяры за лапы і ідзі роўна за плугам.* Навасёлкі Свісл.

ЛА′ПА II *ж.* 1. Ножка (ложка, стала). *Зломалас лапа ў слоновы, у столовы.* Горск Бяроз. 2. Понаж. *Прывезала лапы к ніту, каб добро ткаць було кросна.* Жахавічы Маз.

ЛА′ПА III *ж.* Прылада, якой абдзіралі галоўкі лёну. *Лапа вострая, харашо абдзіраіць галоўкі лёну.* Моханава В.-Дзв.

ЛАПА′ТКА I *ж.* 1. Мянташка. *Нада лыпаткый павастрыць касу, а то іна затупіласі.* Моханава В.-Дзв. 2. Дошчачка з дзірачкамі для снавання красён. *Зрабі мне лыпатку, я буду кросны снаваць.* Якубова Рас. 3. Стрыхоўка. *Крыў страху пыд лыпатку.* Якубова Рас.

ЛАПА′ТКА II (лопатка) *ж.* Маленькі снапок саломы, які кладуць каласкамі ўніз пры пакрыцці страхі. *Лопатка вяжыцца ў уздрэ і таксама штыры жмэны. Як почынают крыты стрэху соломою, то прывязвают острэшэннықы уздром уныз, а тоды кладут лопаткы на острэшэннықы уздром увэрх. Пойдэмо, баба, вязать лопаткы, завтра буду крыты стрэху.* Горск Бяроз.

ЛАПА′ТКІ (лопа′ткы) *мн.* Звязаныя разам тры саламяныя снапкі для пакрыцця страхі. *Навэзав лопаток із соломы. Буду лопаткамы крыты.* Горск Бяроз.

ЛАПА′ЦІЦЬ *незак.* Вастрыць касу. *А я добра не умею лапаціць касу.* Філіпова В.-Дзв.

ЛА′ПІКІ *толькі мн.* Лахманы. *Забылас, мне ж трэбо попраті лапікі сваe, а то нэма чого одэваті.* Бастынь Лун.

ЛА′ПКА *ж.* Гронка вінаграду. *Купіў адну лапку вінаграду.* Міратычы Кар.

ЛАПО′НІК *м.* Апалонік. *З жабінай ікры выходзяць лапонікі, а із лапонікаў жапкі.* Жахавічы Маз.

ЛАПО′ТКА (лопо′тка) *ж.* Бразготка. *Трэбо повэсіті лопотку дэрэвяну на шыю корові, кэб вона не згубілас.* Бастынь Лун.

ЛАПУ′ЗІЦЬ *незак. асудж.* Гаварыць абы-што. *Што ты там лапузіш, перастань лапузіць! От прывык лапузіць, дак і лапузіць бес толку абы-што.* Міратычы Кар.

ЛАПУ′Н *м.* Тоўсты блін. *Нынікла лапуноў на сьніданне і будзім мыкаць у мычанку.* Касталомава В.-Дзв.

ЛАПУ′Х *м.* 1. Лотаць. *Нырвала жоўтых лапухоў і сплiла вянок.* Моханава В.-Дзв. 2. *іран.* Неразвіты чалавек. *Ён такі лапух, што вам нічога не скажыць. Вы ў яго і ні пытайці.* Моханава В.-Дзв.

ЛАПУ′ШКА *ж.* Хлапушка. *Дай мне лапушку, я буду біць мух.* Якубова Рас.

ЛАПЧЫ′ВА *прысл.* Прагна. *Вэн лапчыва почаў есті вэноград.* Бастынь Лун.

ЛАПЧЫ′ВЫЙ *прым.* Прагавіты. *Вэн був очэм лапчывый.* Бастынь Лун.

ЛА′СІЦЫ *мн.* 1. Дробныя кавалачкі лёду пры замярзанні вады, шарош. *На ваде зашорхлі ласіцы.* Бастынь Лун. 2. Узорная намаразь на ваконным шкле. *Акія красівыя ласіцы паклав мароз на шыбах.* Бастынь Лун.

ЛАСКАВІ′К *м.* Мяшочак, у якім адціскаюць сыр. *Пашыла ласкавік, падкідала гладышкі, хай сцячэ сываратка, будзя сыр.* Шкураты Браг. *Наліла ў ласкавік тварагу і буду адціскаць сыр.* Бераснёўка Браг.

ЛА′СТАВАЧКА *ж.* Цвікля. *Устаў у рукава пут пахай ластавачку.* Шкураты Браг.

ЛА′СТАЎКА (ла′стоўка) *ж.* 1. Цвікля. *Ушыла ластаўку ў штаны, кап былі шырэй.* Стайкі Барыс. *Гоновыцы пошыла з ластоўкэю.* Горск Бяроз. *Ушыла ў штаны ластаўку, кап штаны былі шырэй.* Ваўкавічы Тал. 2. Гестка. *У сароццы ёсь ластаўка, ды ластаўкі прышываюць каўнера.* Якубова Рас.

ЛА′СТАЧКА (ла′сточка) *ж.* Цвікля. *Трэбо ў сорочку ушыць пуд пахву ласточку.* Бобрыкі Петр.

ЛА′СТКА *ж.* Тое, што і ластаўка. *У ноговіцэх ушываецца ластка, а напротів ласткі прорэх.* Азарычы Пін.

ЛА′ТА *ж.* Пустое, голае месца, дзе нічога не расце. *Во ікая лата, нічога не расцець, тут некалі начлежнікі агонь рысклыдалі.* Моханава В.-Дзв.

ЛАТАЧО′К I *м.* Адтуліна для выграбання мукі з жорнаў. *У жорнах есць латачок, праз які высыпаецца мука.* Старонка Асіп.

ЛАТАЧО′К II *м.* Жалабок, які ўстаўляецца ў прасвідраваную ў бярозе дзірку для сцёку соку. *Латачок убі ў дзюрку бярозы, а то сок пацячэць міма, па бярозі, а не ў вядро.* Моханава В.-Дзв.

ЛАТВЕ′Й *прысл.* Лепш. *Яму латвей, ён жывець у дачкі.* Касталомава В.-Дзв.

ЛАТУНЫ′ (лотуны′) *толькі мн.* Лахманы. *Трэ вумуць етые лотуны.* Бобрыкі Петр.

ЛА′ЎКА I *ж.* Планка для замацоўвання ножак стала. *І зломаласа ў столу лаўка. Ву сядзьце за стол і пустаўце на лаўку ногі.* Бобрыкі Петр.

ЛА′ЎКА II *ж.* Магазін. *Схадзі ў лаўку і купі хлеба.* Моханава В.-Дзв.

ЛА′ХАЦЬ *незак. асудж.* Шукаць. *Што ты тут лахаіш? Паглядзі, можа твой кулёк на лаві ляжыць, а не лахай, дзе ні пупала.* Моханава В.-Дзв.

ЛАХАЧЫ′ (лохачэ′, лохочэ′) *толькі мн.* Буякі. *Пошла ў лес і нызбірала лохачэў.* Горск Бяроз. *У доліні по мшкэх ростут лохочэ.* Азарычы Пін.

ЛАХІ′ННІК *м.* Дурнічнік. *Оля′, тудака багато лахінніку.* Навасёлкі Свісл.

ЛАХІ′НЫ *толькі мн.* Буякі. *Ідземо, тамака многа лахінніку і велькія лахіны.* Навасёлкі Свісл.

ЛАХО′НІКІ *мн.* Булачкі з бульбы і грэцкай мукі. *Мамо, напечы заўтро лахонікоў з картоплі і грэцкой мукі. Лахонікі робяць так: варуць картоплі нелупленые, потым лупляць і тоўкуць у ступі і прыбаўляюць грэцкой мукі, а потым качаюць і пякуць. От вам і лахонікі смачные.* Бобрыкі Петр.

ЛА′ХТА *ж. асудж.* Балбатлівая жанчына. *Лахта ты, толькі бегаіш і лапочыш языком, як сыбака хвастом.* Касталомава В.-Дзв.

ЛАЧЧА′НЕ *н.* Посцілка, у якой утком з'яўляюцца вузкія палоскі з рыззя. *С плаццюв старэх лаччане намнога тыплэй.* Дзмітравічы Кам.

ЛАША′К (лоша′к) *м.* Груздь. *Лошакі ростуть на поросле, де лошак росте ў хвэйніку.* Бастынь Лун.

ЛАШЧАВІ′НА (лошчаві′на) *ж.* Старое рэчышча. *Лошчавіна высохла, а была рэчка.* Бастынь Лун.

ЛАШЫ′ЦКА *ж.* Маладая жаробачка. *Мая лашыцка пародзістая.* Філіпова В.-Дзв.

ЛЕ′ЗВІЕ (ле′зьвіе) *н.* Лязо. *Ударай у камень лезьвіем і зьдзелаў шчэрбіну у лезьвіі, нельга касіць.* Барыскі Лаг.

ЛЕ′ЗІВА *н.* Вяроўка і кола, пры дапамозе якіх пчаляры падымаюць калоду пчол на дрэва. *Зробій лезіва, а тэпэр надо поставіть колоду пчол на хвэйку.* Бастынь Лун.

ЛЕКАЦЕ′ЦЬ (лекотэ′ты) *незак.* Трэсціся, калаціцца. *Вон лекотыт, чы чохля, чы змэрз, нэ вэду.* Горск Бяроз.

ЛЕ′НІВА (ле′ніво, ле′ныво) *н.* Шкура вужакі, скінутая ў час ліняння. *Змэя з сэбэ спускае леніво. Леніво прыкладаецца до тэла, колі чэловек зогоніт шчэпку ў нагу чы руку.* Азарычы Пін. *От лежыць леніво, вулінілася ужэ гадзіна. Гадзюка лізмае, покідае свое леніво.* Бобрыкі Петр. *Гуж покынув своё леныво.* Горск Бяроз.

ЛЕСАПАЛО′М (лесополо′м) *м.* Буралом. *После буры ў лесі много лесополома.* Бастынь Лун.

ЛЕ′СКА *ж.* Клінападобны папярочны драўляны брусок для змацоўвання дзвярных дошак. *З боку доскы выбрав чэтвэрть і з другэй доскы чэтвэрть і тоды золожыв леску — так робят тэплые двэры.* Горск Бяроз.

ЛЕСНІКІ′ *мн.* Дзікія яблыкі. *Яблыкі з дзікай яблыні. На леснічысі было многа леснікоў сёліта і мы пасыпалі іх на хату, а зімой будзім есці.* Моханава В.-Дзв.

ЛЕ′СНІЦА (ле′сьніца) *ж.* Драбіны. *Лесьніца лесьці на гару.* Стайкі Барыс. *Пыстаў лесьніцу, палезу ны хату.* Моханава В.-Дзв.

ЛЕСНІЧЫ′ХА (лесьнічы′ха) *ж.* Дзікая яблыня. *У міне ў гумне расьцець лесьнічыха і на ёй многа леснікоў.* Моханава В.-Дзв.

ЛЕ′СТА (ле′сто) *прысл.* Гразка. *Дужо лесто, дарога — не праехаць. Конь замучыўся, дужо лесто.* Навасёлкі Свісл.

ЛЕ′СТАЧКА *ж.* Лёстка ў лесвіцы. *Пылымалася лестачка ў лесніцы.* Моханава В.-Дзв.

ЛЕ′ТА (ле′то) *н.* Гадавы круг у ствале дрэва. *Зрэзав дэрэвыну хвоёву, у комле подшчытав лета, а лет у дэрэвынэ было мнэго.* Горск Бяроз.

ЛЕТАВІ′ШЧА (летові′шчэ) *н.* Кольца на розе, па якім можна вызначыць, колькі год карове. *У моей коровы пять летовішч, і ёй пять роков.* Бастынь Лун.

ЛЕ′ТАСЯ (ле′тося, ле′туся) *прысл.* Летась, у мінулым годзе. *Летося мы з татом булі ў Мінску.* Бастынь Лун. *Летуся булі на базары і купылі корову.* Горск Бяроз.

ЛЕЧАЯ′ (лечэя′) *ж.* Дзірка ў верхнім камені жорнаў для засыпкі збожжа. *У другэ каміні выдувблена лечэя, куды сыплемо жыто і мелімо.* Азарычы Пін.

ЛЕ′ШКА *ж.* Градка. *Пасадзіла лешку цыбулі і лешку агуркоў.* Моханава В.-Дзв.

ЛЕ′ШЧАТКІ *толькі мн.* Сцёгны. *Оля′, худыя лешчаткі павыстаўляла і ходзіць.* Навасёлкі Свісл.

ЛЁДЗЕНІК (лёденік) *м.* Вада на паверхні лёду. *Скоро вэсна, ужэ е лёденік на раке.* Бастынь Лун.

ЛЁДЗІНА (лёдіна, лёдына) *ж.* Ільдзіна. *Лёдына плывэ по водэ.* Горск Бяроз. *Лёдіна трэснула.* Бастынь Лун.

ЛЁТКА *ж.* Ляток. *Зьдзелаў у ліжак лётку, кап добра було улізаць пчылам.* Якубова Рас.

ЛЁТКІ *мн.* Вялікае пер'е. *Лёткі вураслі, сталі гусі лятаць.* Шкураты Браг.

ЛЁЦЦЕН (лёттен) *м.* Сені. *Дзве хаті зробів і пэрэгородів лёттен.* Бастынь Лун.

ЛЁШАК *м.* Склеп. *Я сабе добрага зрабіў лёшака із кірпіча, у лёшак буду ставіць варыва, картоплю сыпаць на зіму. Пограб робіцца із бровень, а лёшак із кірпіча.* Шкураты Браг.

ЛІЗЕ′РФ *м.* Тарфяны кар'ер. *Там у лізерфу воды много, і мы купаемса.* Бастынь Лун.

ЛІЗМА′ЦЬ *незак.* Ліняць. *Гадзюка лізмае, покідае свое леніво.* Бобрыкі Петр.

ЛІЗЯ′ВЫЙ (лізя′вэй) *прым.* Нясмачны. *Ковбаснікі будэмо пэктэ з грэцкэй мукэй, а з пшэнічнэй лізявэе.* Азарычы Пін.

ЛІНІ′ЛА *н.* Шкура вужакі, скінутая ў час ліняння. *Ву глядзіця, ўініла зьмяі ляжыць, і яна тут можа е.* Шкураты Браг.

ЛІНІ′ЦЦА *зак.* Ліняць. *Корова весной пачала лініцца.* Бобрыкі Петр.

ЛІ′ПАЎКА *ж.* Ліповая бочачка для мёду. *Памый ліпаўку на мёд.* Вадва В.-Дзв.

ЛІ′ПЕЦ *м.* Ліпень. *Ліпец месяц — ліпы цвітуць.* Паляцкішкі Вор.

ЛІ′ПНІК *м.* 1. Лыка з ліпы. *Надраў ліпніку і сплёў лапті.* Бастынь Лун. **2.** Малады ліпняк. *Пашлі ў ліпнік лут драті.* Бастынь Лун.

ЛІПО′ЎКА *ж.* Тое, што і ліпаўка. *Налій ліпоўку мёду.* Касталомава В.-Дзв.

ЛІСА′ВЫ *прым.* Ласкавы. *Вэно дужэ лісавэ дітя, добрэ.* Бастынь Лун.

ЛІСІ′ЦА *ж.* 1. Бервяно, якім падпіраюць пахілены будынак. *Падпэр лісіцэй хлева, а то вэн похілівса.* Бастынь Лун. 2. Тоўстае

7. Зак. 1598

чатырохвугольнае палена, якое кладзецца ўпоперак саней для перавозкі доўгага бярвення. *Зьдзелаў дубовую лісіцу на сані, паеду на рум бярвення вазіць.* Філіпова В.-Дзв. *Палажы ны сані лісіцу і паедзім бро́йны вазіць, а бес лісіцы сані пылымаюцца.* Сяляўшчына Рас. 3. Кіёк, адзін канец якога ўсаджан у дзірку навоя і не дае навою круціцца. *Адпусці лісіцу ў заднім навоі.* Моханава В.-Дзв. 4. Клінападобны папярочны драўляны брусок для змацоўвання дзвярных дошак. *Вазьмі лісіцу і зажмі дошкі дзьвярныя.* Сяляўшчына Рас.

ЛІСЦІ'НКА *ж.* Ліст капусты. *Адламіла зялёную лісьцінку ат кычына капусты.* Моханава В.-Дзв.

ЛІТЭ'РКА *ж.* Драўлянае кольца, якім замацоўваюць шпульку на рагатцы ў калаўроце. *Вазьмі каршун, надзень на каршун шпульку і закруці літэркай.* Мнюхі Міёр. *На літэрку і шпулю ныдзіваюць шнуркі.* Якубова Рас.

ЛІША'ЦЬ (ліша'ть) *незак.* Кастрыраваць, накладаць. *Трэбо позваті вэнгэра, хай лішает кнура.* Азарычы Пін.

ЛІ'ШТВА *ж.* Папярочная жэрдка ў плоце. *У плоці да слупа прыбіваяцца ліштва, а да ліштвы прыбіваюць тын.* Навасёлкі Свісл.

ЛОБ (лоп) *м.* Франтон. *Лоб з оконычком у хаты. Ужэ поставылі лоба в хаты.* Горск Бяроз. *Дошкамі забіў у канцы хаты лоп.* Моханава В.-Дзв.

ЛО'ГВІСКА (лы'гвіско) *н.* Логава. *Вовк ходіть на добычу, вовчыца сідіть у лыгвіску.* Бастынь Лун.

ЛО'ЖКА (ло'шка) *ж.* Дошчачка з дзірачкамі, якая прыстасоўваецца пры снаванні, каб ніткі асновы лажыліся роўна, не блыталіся і не рэзалі руку. *У лошцы ёсць дзьве дзірачкі, у гэты дзірачкі ўводзюцца дзьве ніткі, і снуюць кросны.* Касталомава В.-Дзв.

ЛО'КАЦЬ (ло'кыть) *м.* Мера даўжыні (прыблізна 0,5 м). *Локыть — мера ў дліну: пыворшы'на.* Бастынь Лун.

ЛО'КЕЦЬ *м.* Локаць. *Баліць локець, сільно забіла аб дзьверы.* Тульгавічы Хойн.

ЛО'МАЦЬ *м.* Вялікі кавалак хлеба. *Уго, які бальшы ломаць адлымаў хлеба, ці ты яго з'ясі?* Вадва В.-Дзв.

ЛО'ПАТ *м.* Дошчачка з дзірачкай, куды памяшчаецца верхні канец млёна. *Млён устаўляюць у жураўку, а другі канец млёна ўстаўляюць у лопат, які прымацаван да сцяны.* Навасёлкі Свісл.

ЛО'ПАТКА (ло'потка) *ж.* Пахрустванне ў суставах нагі. *Ідэ баба, а в нозе лопотка лопоет. Лопотку увогнала.* Горск Бяроз.

ЛО'ПАЎКА *ж.* Няроўнасці на палатне касы. *Біў касу і набіў лопаўку.* Даўгабор'е Рас. *Адбіваў-адбіваў касу і зрабіў лопаўку ў касе.* Булыніна Рас.

ЛУ'БІНІСКА (лу'бініско) *н.* Поле, дзе рос лубін. *По лубініску посею жыто.* Бастынь Лун.

ЛУ'БКА (лу'пка) *ж.* Сявенька. *Лубку плелі з коры ліпы, насыпалі ў лубку жыта і сеелі.* Бастынь Лун. *Лупку плялі с саломы і перапліталі лазой. З лупкі сеілі жыта, авёс, ячмень.* Моханава В.-Дзв.

ЛУБО'К *м.* 1. Жалабок, які ўстаўляецца ў прасвідраваную ў бярозе дзірку для сцёку соку. *Засек бярозку і ўставіў лубок, кап сок цёк у вядро.* Вароніна Рас. 2. Прылада для катання яец на вялікдзень. Моханава В.-Дзв.

ЛУГ *м.* Балота. *Луг у нізіні і ён вельмі гразный, ён ніколі не высыхае, а гразный, і дрыгва там. У лузі расце лоза, каліна, бобоўнік, крушына.* Бобрыкі Петр.

ЛУЗА'НКІ *толькі мн.* Страва з адвараных буракоў і тоўчанага ільнянога семя. *Гэта нашы любімыя лузанкі з буракоў і льнога семянё.* Міратычы Кар.

ЛУЗГА' *ж.* Шалуха, якая застаецца пры пераапрацоўцы ячменю на крупы. *Калі на мельніцы робім крупы з ячменю, дак многа лузгі адлітая.* Філіпова В.-Дзв.

ЛУЗКА'НЕЦ *м.* Лузан. *Пуд орэшыной много лузканцэў.* Бастынь Лун.

ЛУ'НКА *ж.* Палонка. *На азяры прасячы лунку і лаві рыбу.* Сяляўшчына Рас.

ЛУ'ПА *ж.* Пыса. *Лупа вісіць у каровы.* Ністанішкі Смарг.

ЛУПА'ЙКА *ж.* Шкарлупіна яйца. *Якая лупайка тонкая на ейцу.* Тульгавічы Хойн. *Аблупіце лупайку з ейца.* Бастынь Лун.

ЛУПА'ЙКІ (лупэ'йкі) *мн.* Шалупінне. *Бульбеные лупайкі памуй і звары ку'рам.* Тульгавічы Хойн. *Якія тоўстыя лупайкі, палавіна бульбы абразаеш.* Жахавічы Маз. *Пойду обрэзаті булбу, лупэйкі з булбы трэбо зварыті свіням. Пэчона булба з лупэйкамі.* Бастынь Лун.

ЛУПА'КА *ж.* Тое, што і лупайка. *От моцная лупака на ейцы.* Жахавічы Маз.

ЛУПА'СІЦЬ *незак.* Моцна біць. *А дзет дывай гыняцца зы намі ды лупасіць ляскоўным пугаўём.* Касталомава В.-Дзв.

ЛУ'ПЛЯ *ж.* Лупцоўка. *Зарас дам табе луплі, дык сьціхніш.* Брусы Мядз.

ЛУПО'ЎКА (лупо'вка) *ж.* Шалупіна гароху, бобу. *Вылушчыла гарох, а лупоўку кінула.* Азарычы Пін.

ЛУСКА' *ж.* Астаткі пасля прасейвання грэцкай мукі. *З грэцкай мукі высеела многа лускі.* Бастынь Лун. *Грэчнівую муку прасеіла, дужа многа лускі асталося.* Сяляўшчына Рас.

ЛУТ *м.* Ліпавае лыка. *Атламала лапку, лут садрала.* Шкураты Браг. *З ліпы надрала луту на лапці.* Жахавічы Маз.

ЛУ'ТАВЫ *прым.* Ліпавы. *Асталася палка лутава.* Шкураты Браг. *Вазьмі лутавыя дзяжкі і зматай у верч і памачы. Буду плесьці лапці.* Шкураты Браг.

ЛУ'ТКА *ж.* Вушак (у дзвярах і вокнах). *Згніла лутка ў вакне.* Сяляўшчына Рас. *Пыставіў луткі, а ў луткі ўбіў крукі і прыставіў дзьверы ў хаці.* Ваўкавічы Тал.

ЛУ'ТЧАЙ *прысл.* Лепш. *Мне цяпер у калхозі лутчай жывецца, чым раней жылосі.* Моханава В.-Дзв.

ЛУ'ЦЦЕ (лутье) *н. зборн.* Ліпавае лыка. *Нарэзаў лутья пук і буду плесці лапці.* Бастынь Лун.

ЛУЧАІ'НА *ж.* Лагчына. *Між поля нізкіе лучаіны, мы зовэм гай.* Бастынь Лун.

ЛУЧА'Й *м.* Дзірка ў верхнім камені жорнаў для засыпкі збожжа. *На верхнім камяні пасярэдзіні выдалблін лучай, сыплюць зерня.* Навасёлкі Свісл.

ЛУЧНІ'К *м.* Падстаўка для лучыны. *Зажыгаюць лучыну і ўтыкають ее ў лучнік.* Бастынь Лун.

ЛУЧО'К I *м.* Палатно, нацягнутае на паўкруг і прымацаванае да касся для адкідвання аўса, ячменю. *Прывяжу да касы лучок і пайду касіць авёс.* Моханава В.-Дзв.

ЛУЧО′К II *м.* Ручка на касі. *Ну, Іван, ты б у касе лучок новы прыбій, то той адламаўся.* Падлесы Лях. *Прывежы на косье лучок.* Бобрыкі Петр.
ЛУЧЫ′НА *ж.* Маленькія шчэпкі. *Ідзі на дровэтню і насэчы мнэ лучыны на пыдпалку дров.* Азарычы Пін.
ЛУШЧО′НІК *м.* Лузан. *Ужо арэхі спелыя, лушчонікі самі лушчуцца.* Барыскі Лаг.
ЛЫ′ГАЦЬ *незак.* Глытаць. *Чаго дзяржыш у році, лыгай, а не дзяржы.* Навасёлкі Свісл.
ЛЫГМА′НІЦЬ *незак.* Нагаворваць, паклёпнічаць. *Вы мне ні лыгманце пра яго, я ўсё знаю.* Міратычы Кар.
ЛЫКАВА′ТЫЙ (лыкова′тый) *прым.* Нятлусты (пра сала, мяса). *Зарэзав корову, корова була худа і м'ясо лыковатэ. Парсючка закалола, мало корміла і сало лыковатэ.* Бастынь Лун.
ЛЫ′ПКІ *мн.* Вейкі. *Якія вялікія лыпкі, аш вочы закрываюць.* Ністанішкі Смар.
ЛЫ′СІНА *ж.* Голае месца сярод пасеваў. *Вугібло на полі жыто, одна зостоласа лысіна.* Бобрыкі Петр.
ЛЫ′СІЦЬ *незак.* Кепска рабіць што-небудзь *Як ты хату пыдміла, найчылася лысіць, а па кутках сьмяццё пыкідаіш.* Моханава В.-Дзв.
ЛЫЧО′К *м.* Ручка на касі. *Прывязаў лычок да касы.* Лешня Кап.
ЛЭ′ХІ *толькі мн.* Лахманы. *Оля', усе лэхі пападалі з печы. Спалі гэты старыя лэхі.* Навасёлкі Свісл.
ЛЮБО′ВЫ *прым.* Посны (пра мяса). *Парсюк быў няжырны, любовага мяса многа.* Касталомава В.-Дзв.
ЛЮТЭ′РКА *ж.* Драўлянае маленькае колца калаўрота, якое знаходзіцца побач са шпулькай і перадае ёй рух вялікага кола. *Надзень шпульку на рагатку і закруці лютэрку.* Моханава В.-Дзв.
ЛЮ′ХВІК *м.* Ліф. *Мая дарагенькая, покінь усё, дый пашый мне люхвік, бо мне холадна.* Жахавічы Маз.
ЛЮ′ХТА *ж.* Чыгунны кружок, якім закрываюць комін, юшка. *Закрый комін люхтай.* Бастынь Лун. *Вазьмі люхту і зачыні комін.* Моханава В.-Дзв.
ЛЮ′ШКА *ж.* Тое, што і люхта. *Гром грыміць, возьмі люшку і залажы комін.* Моханава В.-Дзв.
ЛЯВО′К (лево′к) *м.* Вылівак. *Кура вуліла левок. Кура разбіласа і леўкі л'е.* Бобрыкі Петр.
ЛЯГА′РА I (лега′ра) *ж.* Цурбан, па якому коцяць бярвенне. *Кладуць легары, а на легары кладуть тоўстые дэрэвіны і качаюць іх.* Бастынь Лун.
ЛЯГА′РА II (ліга′ра, лега′ра) *ж.* Падваліна, на якую кладзецца падлога. *Лігары кладэмо на стовпчыкы, а на лігары кладэм доскы. Поправ праву лігару, вона нэдобрэ лэжыт.* Горск Бяроз. *У хаці палажыў легары, а цяпер буду масціць мост.* Вострава Маст.
ЛЯ′ДА I (ля′до) *н.* Мышыны гарох. *Посеев овёс, алі нэ порос, лядо прыкрутіло, і согнів.* Азарычы Пін.
ЛЯ′ДА II (ля′до) *н.* Набіліцы. *Повэсіла лядо, а ў лядо уставіла бэрдо, а ў бэрдо усмыкала ніткі основы.* Бастынь Лун. *Павесіла лядо і ў лядо ўлажыла бёрда.* Міратычы Кар.
ЛЯ′ДА III *н.* Сячкарня. *А гэта ляда, што сечку рэзаць і зельа.* Вострава Маст.

ЛЯДЗЯ′НКА (лідзя′нка) *ж.* Лядзяш. *На страсе вісяць тоўстыя лідзянкі.* Моханава В.-Дзв.
ЛЯ′МКА *ж.* Манішка. *Нада ў лямцы здзелаць пятліцы. Прышы ў сарочку лямку і прарэж пятліцы.* Якубова Рас.
ЛЯ′НІСКА (ля′ніско) *н.* Поле, на якім рос лён. *Вырвалі лён і скасілі ляніско.* Міратычы Кар.
ЛЯНІ′ЦА *ж.* Лён, ачасаны на жалезную шчотку. *Як одэн раз чэшацца на грэбэнэ лён, тогды зовут просто ляніца.* Азарычы Пін.
ЛЯ′НІШЧА *н.* Тое, што і ляніска. *Нам тут не падабаецца лянішча.* Ністанішкі Смарг.
ЛЯНУ′ШКА *ж.* Пяколак (з боку печы). *Стань на лянушку і лесь на печ.* Якубова Рас.
ЛЯПАУКА *ж.* Бразготка. *Павесь карові ляпаўку на шыю, дак іна ня згубіцца.* Моханава В.-Дзв.
ЛЯПЕ′Ш (лепе′ш) **м.** Пячнік. ***Трэ прыгласіць лепеша печку рабіць.*** Жахавічы Маз.
ЛЯПНЯ′К *м.* Недапечаны хлеб. *Неўдалосё мне сёнё, сьпякла нейкага ляпняка. Мне казалася, што цеста падышло, а з гэтага цеста вышаў ляпняк.* Міратычы Кар.
ЛЯСЁНКА *ж.* Посцілка, у якой носяць сена, траву. *Прынёс лясёнку сена і даў каню.* Старонка Асіп.
ЛЯСІ′НА *ж.* Бервяно. *От добрую лясіну прывёс, будзіць добра на доскі рэзаць.* Сяляўшчына Рас.
ЛЯ′СКА *ж.* Лёстка ў лесвіцы. *Зламалася ляска ў драбінах, трэба нову.* Старае Сяло Зэльв.
ЛЯСКО′ЎНІК *м.* Арэшнік. *Ляскоўніку многа, а гарэхаў ні відаць.* Старае Сяло Зэльв.
ЛЯСНУ′ШКІ *мн.* Яблыкі дзікай яблыні. *Ляснушкі добра, калі яны пыляжаць. Тады іх можна есці.* Моханава В.-Дзв.
ЛЯ′СТАЧКА (ля′сточка) *ж.* Тое, што і ляска. *Зробів лясточкі у драбы вэза.* Бастынь Лун.
ЛЯТВА′ (летва′) *ж.* Работа пчол па збору мёду. *Пчолы вэрнуліса з летвы.* Бастынь Лун.
ЛЯТО′К *м.* Дзірачка або проразь у вуллі, праз якую вылазяць пчолы. *Пчолкі з вулля вылазяць праз дзірачку, а мы завём лятоκ.* Багушэвічы Чэрв.
ЛЯТЭ′РАЧКА *ж.* Драўлянае маленькае кольца калаўрота, якое знаходзіцца побач са шпулькай і перадае ёй руханне вялікага кола. *На лятэрачку і шпулю ныдзіваюць шнуркі ў калаўроці.* Сяляўшчына Рас.
ЛЯЎЦЕ′ЦЬ *незак.* Блішчаць. *Конь такій гладкій, аж ляўціць.* Шкураты Браг.
ЛЯХА′ *ж.* Града. *Зрабіла ляху і пасадзіла агуркі.* Моханава В.-Дзв.
ЛЯЧА′ЦЬ (леча′ты) *незак.* Кастрыраваць, пакладаць. *Дед лєков свіней і вон звавса вэнгэром. Кнура трэбо лечаты, а тоды кормыты на сало.* Горск Бяроз.
ЛЯ′ШКА *ж.* Часовая ўкладка снапоў на полі. *Снопэ носят і ставят у ляшкі, по дэсыт снопыв у ляшку. Вын пашов ставэтэ снопэ ў ляшкі.* Дзмітравічы Кам. *Пяць снапоў паставім аўса ці ячменю, вот гэта мы завём ляшкай.* Мнюхі Міёр. *Жжалі жыта і паставілі ў ляшкі. У ляшчы дзесяць снапоў.* Навасёлкі Свісл.

М

МАГАЗА'НЧЫК *м.* Кажан. *Магазанчык лётая ноччу, ён дужа страшны, на лапах крылы.* Шкураты Браг.

МАДНЕ'Й *прысл.* Не так, як ва ўсіх. *У яе ні так, як у людзей, а ўсё мадней.* Філіпова В.-Дзв.

МА'ЖЫ *толькі мн.* Калёсы з драбінамі вазіць сена, снапы. *Запражы каня ў мажы і ець па сена. Налажыў поўныя мажы сена.* Стайкі Барыс.

МАЗГА' *ж.* Мяздра. *Раней, я помню, мазгу елі, як булі пастушкамі. Кару злупім, нажом наскоблім мазгі і ядзём.* Жахавічы Маз. *Мазга ліпавая салоткая.* Навасёлкі Свісл.

МА'ЗКА (ма'ска) *ж.* Падмазка. *Адрэш сала на маску, а то няма чым скавараду памазаць.* Міратычы Кар.

МАЗО'К (мозо'к) *м.* Шпік. *Я люблю есті мозок з кэсткі, як зваруть.* Бастынь Лун.

МАЗУ'ЛЬ *м.* Мазоль. *Ой, как мне баляць сухіе мазулі'.* Міратычы Кар.

МАЗЫ'ЛЬ (мозы'ль) *м.* Вузел. *Трэбо зовэзатэ у мозыль гроша. Тэ зовэжэ на нэтці мозыля.* Дзмітравічы Кам.

МАЙ *м.* Зеляніна (для ўпрыгожвання). *Прывязі маю і насадзі на двары.* Моханава В.-Дзв.

МАЙДА'Н *м.* Прыбудоўка да хлява. *Парсючок стаіт у майдану.* Горск Бяроз.

МА'КАВІ'НА *ж.* Верхняя частка снапа. *Бяруць сноп за макавіну і вытрысаюць каласавіння.* Ваўкавічы Тал.

МАКАЗЫ'Н *м.* 1. Магазын (у лямпе). *Налі газы ў маказын і запалі лямпу.* Бастынь Лун. *Паржавеў маказын у лямпі і цячэ маказын.* Жахавічы Маз. 2. Свіран (грамадскі). *У гэтый маказын усе господорэ сэла засыпалі зэрно для того, коб як у кого нэ хватыт на насэннэ чы дожыты до нового хлеба, то позычалі з маказына.* Горск Бяроз.

МАКА'ТКА *ж.* 1. Вышыты малюнак, які вешаюць на сцяну для ўпрыгожвання. *Сьнімі макаткі со сцены і помый. Макатку вышэла на сцену.* Бастынь Лун. *На сцяне вісіць макатка.* Ністанішкі Смарг. *Павесь на сцяну макатку.* Навасёлкі Свісл. 2. Вышытая дарожка на стол. *Стасё, засцялі на стол макатку.* Навасёлкі Свісл.

МАКА'ЧКА (мыка'чка) *ж.* Перамешаныя тлустасць са смятанай. *На скавարадзе ныжарылі сала і ўліла слівак, і добрая мыкачка бліны мыкаць.* Сяляўшчына Рас.

МАКРО'ЦЬ *ж.* Макрата. *Тыкая макроць, думала храпы нызбіраць, ну макроць, што ня ўлесьці ў гарот.* Сяляўшчына Рас.

МАКРЭ'З (мокрэ'з) *ж.* Макрыца (трава). *Мокрэз росте по бульбы.* Бастынь Лун.

МАКРЭ'Ц (мокрэ'ц) *м.* 1. Тое, што і макрэз. *У етум годзі посеілі картоплю на нізу, дак вельмі багато макрэцу. Напалола макрэцу свіням.* Тульгавічы Хойн. 2. Макрыца (насякомае). *Падніла ганучу, а там мокрэцэв много, одын мокрэц от большэй.* Бастынь Лун.

МАКУ'ШКА *ж.* Кончык пальца на руцэ. *Абрэзала ногаць, што аш макушка баліць на пальцы.* Булыніна Рас. *Адрэзала нохці пы самую макушку і нічога не магу дзелаць, быляць пальцы.* Сяляўшчына Рас. *Канец пальца мы завём макушка.* Вароніна Рас.

МАЛАДЗЕ'НЕЦ (маладзе'ніц) *м.* Малады, жаніх. *Маладуха красівая, а маладзеніц дрэнь.* Сяляўшчына Рас. *Маладзеніц паехаў да маладой.* Моханава В.-Дзв.

МАЛАЦЕ'ЛЬНІК (молотэ'льнык) *м.* Малацьбіт. *Мой молотэльнік поломав цопыдло і быч у цоповы.* Горск. Бяроз. *Я сабе раней браў малацельніка і малаціў.* Жахавічы Маз. *Чалавек, які малоціць, мы завем малацельнік.* Альхоўка Навагр. *Добры малацельнік, трэці паццэпак малоця.* Навасёлкі Свісл.

МАЛЬЧЭ'К *м.* Слупок у калаўроце, які служыць для падтрымання рагаткі. *Нада зрабіць мальчэка ў санапратку і ў мальчэк нада прыбіць скураток, а то вывалюцца вілачкі.* Стайкі Барыс.

МАНІ'ЦЦА *незак.* Абяцаць. *Ен маніўся сягодня ка мне зайсці.* Моханава В.-Дзв.

МАНІ'ЦЬ I *незак.* Зваць. *Кура кохкая, маніць курынятка ік сабе, кеб ішлі есці.* Шкураты Браг. *Пісклятніца маніць пісклятак.* Ваўкавічы Тал.

МАНІ'ЦЬ II (маны'ты) *незак.* Пахнуць. *У лесы больсан от маныт. Трэбо ж так маныты травэ.* Горск Бяроз.

МАНКЕ'Т *м.* Манжэта. *Прышы да рукыва манкет, а ў манкет ушы гузік.* Моханава В.-Дзв.

МАРА'ТЫЙ (мора'тый) *прым.* Брудны. *Погледы, які ў тэбэ моратый твар, іды помыйса.* Горск Бяроз.

МА'РАЦ *м.* Сакавік. *Ужо марац, каты крычаць.* Моханава В.-Дзв. *Марац укусіў за паліц. Марац — трэці месяц у року.* Паляцкішкі Вор. *Марац — адмерзне старцу палец.* Шкураты Браг.

МАРГА'ЛЬ *м.* Маркач. *Авечка трэбуя маргаля.* Шкураты Браг.

МАРКАВІ'НЕ (морковы'нне) *н.* Маркоўнік. *Морковынне свыны нэ вэльмы любят.* Горск Бяроз.

МАРКА'ЛЬ (морка'ль) *м.* Тое, што і маргаль. *Пакінуў маркаля на племя.* Жахавічы Маз. *Наша овечка полюе, трэбо ей моркаля.* Бастынь Лун.

МАРКАТА'ЦЬ (моркіта'ть, моркыта'ты) *незак.* Пра перыяд палавой актыўнасці ў авечкі. *Наша авечка стала маркатаць.* Паляцкішкі Вор. *Авечка пачала маркатаць, яна хоча да барана.* Навасёлкі Свісл. *Вэчка моркічэ, хочэ до моркоча.* Азарычы Пін. *Авечка мая маркіча, трэба барана.* Старае Сяло Зэльв. *Овэчка моркытаты стала, а чы е у сэле моркочэ.* Горск Бяроз.

МАРЛО'Г *м.* Бярлог. *Свіння робіць сабе марлог, будзя парасіцца.* Стайкі Барыс.

МАРМЫ'ЛЬ (мормы'ль) *м.* Мармытун. *Мормыль — ето чэловек, который говорыть сам з собою і нічого не понять, шчо вэн говорыть.* Бастынь Лун.

МАРЦАВА'ЦЬ (марцава'ты) *незак.* Пра перыяд палавой актыўнасці ў кошкі. *Наша кошка пачала марцаваць.* Барыскі Лаг. *Во проклята кошка, ужэ пачала марцаваты.* Горск Бяроз. *Каты крычаць, кошка марцуіць.* Моханава В.-Дзв.

МАСІЯ'Ш *м.* Звадыяш. *Вот гэты масіяш усіх дзяцей зводзіць.* Моханава В.-Дзв.

МАСЦЬ (масьць) *ж.* Мазь. *Гэта масьць добра гоіць раны.* Паляцкішкі Вор.

МАСЦЯРО'К (масьцяро'к) *м.* Кельня. *Масьцярок гліну браць і печку дзелаць.* Варонічы Рас.

МАТАВІ'ДЛА *н.* Матавіла для зматвання нітак. *Прынясі матавідла, буду матаць ніткі на маткі.* Паляцкішкі Вор.

МА'ТКА *ж.* Спарыння. *От мнэго маток у жыте ў колоссі. От большая чорная матка ў колосі.* Азарычы Пін.
МАТО'РНЕНЬКІЙ *прым. іран.* Быстры. *Ох, якій ты маторненькій!* Шкураты Браг.
МАТУЗО'К *м.* Спавівач. *Вазьмі матузка і спаві дзіця.* Тульгавічы Хойн.
МАТУ'ШКА *ж.* Прылада, на якую матаюць ніткі. *Напрала шпулю і зматала на матушку.* Паляцкішкі Вор.
МАТЫ'ЛІЦА (моты'ліца) *ж.* Хвароба ў авечак. *Овэчкі заболелі на мотыліцу.* Бастынь Лун.
МАТЭ'РЫЯ *ж.* Гной з раны. *Валаснік на пальцы, і так многа цячэць з яго матэрыі.* Ністанішкі Смарг.
МАХАМО'РЫНА *ж.* Мухамор. *Якіх ты ныбрала грыбоў, адных махаморын.* Якубова Рас.
МАХАНО'ША *ж.* Чалавек, які ў час палявання носіць торбу. *Учорэ я була маханошаю: му з бацькам ходзілі на ахоту, дак я насіла торбу з качкамі.* Тульгавічы Хойн.
МАХО'ТКА (мохэ'тка) *ж.* Махавік (грыб). *Мохэткі ростуць по борэх, і по мхэх.* Бастынь Лун.
МАХРЫ' *мн.* Карэньчыкі. *Ачышчайці добра буракі, кап ні було махроў. Ачышчалі буракі ныжам ат махроў.* Сяляўшчына Рас. *Больиы за ўсё ў часнаку махроў.* Замошша Рас.
МА'ЦАЦЬ *незак.* Стукаць яйцом аб зубы, правяраць, ці моцнае яно.*Каб узнаць ці крэпкае яйцо, нада мацаць аб зубы.* Шкураты Браг.
МА'ЦІЦА (ма'тіца) *ж.* Папярочная бэлька ў хаце. *Ны маціцу кладзецца столь.* Якубова Рас. *Положыв матіцу на ошчэпу, тэпэр, а на матіцы буду ложыть стэль.* Бастынь Лун.
МАЧ *м.* Сахор. *Мо мач вам не трэбо, дак дайце мне гной накідаваць на воз.* Бобрыкі Петр.
МАШО'НКА (мошо'нка) *ж.* Месца ў коласе, дзе знаходзіцца зерне. *Ужэ начынае жыто повніцца, ужэ у мошонцы пятка е.* Азарычы Пін.
МАШЫ'НКА *ж.* Кнопка. *Трэ поўшываць у кохту машынкі, а аднэй машынкі не хапае.* Жахавічы Маз.
МЕДАВІ'ЦА (мэдові'ца) *ж.* Рабочая пчала. *Пчэла-мэдовіца много носіть мэду.* Бастынь Лун.
МЕ'ЛІН *м.* Млён. *Мелін у жорнах прыдзеланы да вірхніка.* Ваўкавічы Тал.
МЕ'РВА (мэ'рва) *ж.* Адходы пры тапленні воску. *Мэрва — гэто одходы от вэска.* Горск Бяроз.
МЕРКІЦУ'Н (мэркіцу'н) *м.* Маркач. *Покінув у племя мэркіцуна.* Бастынь Лун.
МЕ'СЦА (ме'ста) *н.* Плацэнта. *Карова ацялілася, алі места яшчэ не адышло.* Моханава В.-Дзв.
МЕТУХА' *ж.* Страва з бульбы і малака. *З молоком булба помята, мы ето зовэм метуха.* Бастынь Лун.
МЕ'ШАНКА (мі'шанка) *ж.* Трасянка. *Дай воловэ мішанкі.* Дзмітравічы Кам.
МЕ'ШАНЬ (мі'шань) *ж.* Корм для свіней: мякіна, абмешаная мукой. *Свэнюм намышаю мішані.* Дзмітравічы Кам.
МІГЛА' *ж.* Імжа. *Моросіть мігла.* Бастынь Лун.
МІНТА'ЦЬ *незак.* Мянціць. *Трэба часцей мінтаць касу, кап добра касіла.* Барыскі Лаг.

МІНЮХА' (менюха) *ж.* Памылка пры накідванні асновы ў бёрда, калі прапушчана адна трысцінка. *Кідала ў берда і мінула трасцінку, а цяпер ідзе мінюха ў палатне.* Жахавічы Маз. *Страшніца, менюху накідала, у бердзе пропушчэна тросціна.* Бобрыкі Петр.
МІ'САЧКА *ж.* Пладаножка жолуда. *Жалут сядзіць плешачкай у місаццы.* Барыскі Лаг.
МІТЭ'РКА *ж.* Драўлянае маленькае кольца калаўрота, якое находзіцца побач са шпулькай і перадае ёй руханне вялікага кола. *На мітэрку і на шпулю надзяём шнур у калаўроці.* Казлы Міёр.
МЛА *ж.* Туман. *Вэчэром нашла токая мла, шчо я аж зоблудыв.* Горск Бяроз.
МЛІНЕ'Ц *м.* Блін. *Закамоўзіла я сягодні млінцоў, дай грэскіх.* Шкураты Браг.
МЛЯНО' *прысл.* Туманна. *Ох, урано і мляно, ныц нэ выдно.* Горск Бяроз.
МНЕ'ЙШЫ *прым.* Меншы. *Гэты сын малы, а той яшчэ мнейшы.* Паляцкішкі Вор.
МО'ГЛІЦЫ (мо'глыцы) *толькі мн.* Могілкі. *От нас блыско моглыцы.* Горск Бяроз.
МО'ЗАГ (мо'зок) *м.* Мозг. *У мене ужо мозаг высах ад думак па ей.* Тульгавічы Хойн. *Мозок відаты з головы, така рана.* Горск Бяроз.
МОРГ *м.* Мурог. *Пошоў косіць морг, а там одзін ціпец, і коса не берэ.* Бобрыкі Петр.
МО'РГВА *м.* Морква. *На лясе расцець моргва, а па бакох кручка.* Ністанішкі Смарг.
МО'РГАНКА *ж.* Гатунак бульбы. *Посадзіў картоплю морганку, дак ее ўжэ капаць можно, ена скоро спее.* Бобрыкі Петр.
МО'РХВА *ж.* Морква. *Ідзіцё і не бачыцё, што морхва расце.* Паляцкішкі Вор.
МО'РШАК *м.* Смаржок. *Моршкі ростуть вгсной по борэх.* Бастынь Лун.
МОСТ *м.* Падлога. Моханава, Водва, Касталомава, Суднікі В.-Дзв., Замошша, Вароніна, Сяляўшчына Рас. *Нада памыць мост, заўтра нядзелька.* Якубова Рас.
МО'ТУЗ I *м.* Невялікі кіёчак з кавалкам палатна ці нацягнутымі вяроўкамі ў ткацкім станку для пачатку ткання. *Затыкальны мотуз прывязала за пруточак. Накрутыла на воротыло мотуза і затыкала кросна.* Горск Бяроз.
МО'ТУЗ II *м.* 1. Матуз у хвартуху. *Одорвавс мотуз у хвартуху.* Бастынь Лун. 2. Вяровачка, якой прывязваюць панажы да нітоў. *Мотузам прывязываюць поножэ да нітов.* Азарычы Пін.
МО'ХРЫК *м.* Карэньчык. *Вурвала корч картоплі мохрыстый. Мохрыстые корчэ, ядрэные да дробные. На каждом мохрыку кортоплінка.* Бобрыкі Петр.
МРА'ЗІЦЬ *незак.* Імжэць. *Рано мразіло, а цепер перэстало мразіць.* Тульгавічы Хойн.
МРАЗЬ *ж.* Непагадзь. *Сегодні на дворэ такая мразь, то хоць з хаты не вулазь.* Тульгавічы Хойн.
МРА'КА *ж.* Тое, што і мразь. *На дварэ мрака, дож і снег мрачыць.* Шкураты Браг.
МРА'ЧЫЦЬ *незак.* Тое, што і мразіць. *Ужо восінь, дожак пачаў мрачыць.* Шкураты Браг.

МРО′ВА *н.* Дрыгвяністае балота. *У волозэ нэ утопішся, а вот у мровэ можнэ утопіцца.* Азарычы Пін.

МУ′ДРЫЙ *прысл.* Ганарлівы. *Вон мудрый, нэ хочэ і говорыты.* Горск Бяроз.

МУ′ЛЕНІК *м.* Мазоль. *Муленік на нозэ намуліла.* Бастынь Лун.

МУЛЁЎКА *ж.* Дупло. *У осіне е мулёўка. З мулёўкі вулецеў дзяцел, там его гнездо.* Бобрыкі Петр.

МУЛЬТЫ′Н *м.* Мультан (матэрыял). *Купіла мультыну на кофту.* Моханава В.-Дзв.

МУ′ЛЯ *ж.* Гразь. *У погоні я улезла у мулю, што ледзь выцягнула ногі. Я у мулі чуць нэ утопылас. Я легла на пэнь і задрэмала і скотылас у мулю, што чуць нэ зодохнулас мулёю.* Горск Бяроз.

МУРАВЕ′ЛЬ *м.* Мурашка. *Дужа ўкусіў муравель.* Жахавічы Маз.

МУРАВЕ′ЛЬНІК *м.* Муравейнік. *Які бальшы муравельнік нанасілі мураўлі.* Жахавічы Маз.

МУРАВЕ′ННІК (мураве′нік) *м.* Тое, што і муравельнік. *Мурашкі нанасілі муравенік бальшы.* Ністанішкі Смарг. *Які вялікі муравенік пат елкай.* Паляцкішкі Вор.

МУРА′ХА *ж.* Тое, што і муравель. *О, як укусіла мураха.* Горск Бяроз.

МУРЛАТЫ *мн.* Верхні вянец у зрубе хаты. *На мурлаты ставім кроквы.* Сяляўшчына Рас. *Мурлаты палажыў, а цяпер буду ставіць кроквы.* Моханава В.-Дзв.

МУРО′К *м.* Выступ у коміне, на які кладуць запалкі. *У пячэ абваліўсё мурок. Прынясі мне запалкі, яны ляжаць на мурку.* Навасёлкі Свісл.

МУРО′ЎКА *ж.* Божая кароўка. Манякова Міёр.

МУРЧА′ЦЬ *незак.* Бурчаць. *Чаго ты там мурчыш сабе пад нос?* Жахавічы Маз.

МУРША′ВЫ *прым.* Гнілы. *Гэта дзеравіна муршава, нічога ні зробіш. Гэты год многа картофлі муршавай.* Навасёлкі Свісл.

МУСЯБЫ′ЦЬ *прысл.* Мусіць. *Мусябыць ён пашоў касіць.* Моханава В.-Дзв.

МУТА′Р *м.* Падманшчык, ілгун. *Вон жэ мутар, усэ мутыт і мутыт і нэ пэрэстае мутыты.* Горск Бяроз.

МУТА′Ч *м.* Тое, што і мутар. *Я не хочу слухаті гэтого муточа. Гэты мутач усё мутіть.* Азарычы Пін.

МУ′ТРА *ж.* Гайка на канцы восі (у возе). *Зламалася мутра, і кола зваліласл.* Альхоўка Навагр.

МУ′ХАРАНА (му′хорана) *ж.* Мухамор. *Мух трэбо травіті мухаранамі. Вонэ ростуть у лесі.* Бастынь Лун.

МУЦІ′ЦЬ (муті′ті, муты′ты) *незак.* Ілгаць. *Пэрэстань ты, мутач, мутіті. Я нэ мутю. Ты мутіш.* Азарычы Пін. *Еты мутар усэ мутыт і мутыт, колы вон пэрэстанэ мутыты. Я нэ мутю.* Горск Бяроз.

МУ′ЦЯ (му′тя) *ж.* Няпраўда. *Гэто усэ мутя.* Азарычы Пін.

МУЦЯР (мутя′р) *м.* Тое, што і мутар. *Вон усэ мутыт, гэты муцяр.* Горск Бяроз.

МУЦЯ′РКА *ж.* Падманшчыца, ілгуння. Горск Бяроз.

МУЧНІ′К *м.* Адтуліна для выграбання мукі з жорнаў. *Праз мучнік му са скрыні вубіраем муку із жорнаў.* Шкураты Браг.

МУ′ШКА I *ж.* Сівец. *От якая мушка, што і каса ня хоча рэзаць. Мушку карову не ядуць. Толькі вясною як яна малодзенькая, тады мушку ядуць карову.* Шкураты Браг.

МУ′ШКА II *ж.* Шчацінне на назе каля капыта. *Вушай капута ў карову е мушка пазадзі, у каня каля капута ззадзі мушка.* Шкураты Браг.

МЫЛІ *м.* Іл. *Вода высохла, оставс мыл.* Бастынь Лун.

МЫ′ЛІЦА *ж.* Ручка на кассі. *Да касаўя прымацаваў мыліцу.* Брусы Мядз.

МЫША′РЫНА *ж.* Імшара. *Мышарына большая і моху можно надерті.* Бастынь Лун.

МЫ′ШЧАЛКІ *мн.* Суставы пальцаў на руцэ. *Мышчалкі быляць на пальцы, што і пальца не сагнуць.* Булыніна Рас.

МЭ′НДАЛЬ *м.* Бабка, спосаб укладкі снапоў на полі. *Паставіў снапы ў мэндаль і накрыў шапкай, хай сохнуць.* Сімакава Кар.

МЭ′НДЛЯ *ж.* Укладка з трыццаці снапоў. *У мэндлі трыццаць снапов.* Дзмітравічы Кам.

МЭ′ТАР *м.* Мера вагі, роўная 1 ц. *Казаў, чатыры мэтры картофлі прадаў.* Навасёлкі Свісл.

МЭ′ТЛІК *м.* Тое, што і мэндаль. *Састаў снапы жыта ў мэтлікі.* Барыскі Лаг.

МЯЗДРА′ *ж.* Мякаць гарбуза. *У гарбузу многа мяздры. Мяздру не ядуць.* Моханава В.-Дзв.

МЯКІ′ННІК (мэкы′ннык) *м.* Адгароджанае месца ў таку для мякіны. *Зробыв мэкынныка, коб було куды сыпаты мэкыну.* Горск Бяроз.

МЯ′КІШ *м.* Лытка. *Мякіш на лыццы от хорошы.* Міратычы Кар.

МЯНЦЮ′ШАЧКА (мяньцю′шачка) *ж.* Дошчачка з дзірачкамі для снавання красён. *А дзе тая мяньцюшачка, трэба ніткі увясьці ў мяньцюшачку і снываць кросна.* Паляцкішкі Вор.

МЯНЦЯ′ (мяньця′) *ж.* Мянташка. *Гэта мяньця касу гастрыць. Мяньцёю меньцяць касу.* Навасёлкі Свісл.

МЯРЛІ′НЫ (мерлі′ны) *толькі мн.* Хаўтуры, пахаванне і жалобная вячэра па нябожчыку. *Баба пашла на мярліны, ена на мерлінах будзе на обедзе.* Тульгавічы Хойн. *У іх умёр чалавек. Яны спраўляюць мярліны. У іх сёня мярліны.* Навасёлкі Свісл.

МЯРЛЮ′К *м.* Тоўсты, непаваротлівы чалавек. *Мярлюк гэты такі тоўсты, што не можа і павярнуцца. Ну, і мярлюк жа, павярнуцца не можа.* Якубова Рас.

МЯРЭ′Ц (мерэ′ц, мэрэ′ц) *м.* Нябошчык. *Пошлі мерца ховать.* Бастынь Лун. *У труну положылі мэрца. Мэрэц лежыт у хаты.* Горск Бяроз.

МЯРЭ′ШЧЫЦЦА *незак.* Здавацца. *Я баюсі нябошчыкаў. Вот пыбыла на Пётравых хаўтурах, дак ён мне і мярэшчыцца.* Моханава В.-Дзв.

МЯ′СА *н.* Тое, што і мяздра. *Гарбузова мяса не ядуць.* Касталомава В.-Дзв.

МЯ′ТЛІК I *м.* Матыль. *Паглядзі, які красівы мятлік паляцеў.* Моханава В.-Дзв.

МЯ′ТЛІК II *м.* Канверт для дзіцяці. *Нарадзілосё дзіця, надо купіць мятліка.* Навасёлкі Свісл.

МЯЦЕ′НЬКА (мете′нька) *ж.* Мянташка. *Косу вэн меньтіть метенькою.* Бастынь Лун.

МЯЧЭ′ЎНІК *м.* Сіт. *Мячэўнік расце ў азярэ. На мячэўніку чорныя шышкі.* Сяляўшчына Рас.

Н

НА'БЕРАДКІ (на'бераткі) *толькі мн.* Раменная частка вупражы, якая накладаецца на тулава каня. *Пачынілі набераткі і прыладзілі да хамута.* Дзюблеўшчына Маладз. *Набераткі прычапі да хамута і надзень хамут з набераткамі на каня.* Барыскі Лаг.

НА'БІЛЬНІЦЫ (на'быльныцы) *толькі мн.* Набіліцы (у кроснах). *Укінула ў берда і ўставіла ў набільніцы.* Паляцкішкі Вор. *Устаў бэрдо ў набыльныцы.* Горск Бяроз.

НА'БІРЖЫНА *ж.* Вузкая дошка, што накладаецца на капылы полаза наверх вязаў. *Дзве прадоўжныя набіржыны накладаюцца на ўсе капылы.* Ністанішкі Смарг.

НА'БІРКА *ж.* Пасудзіна для ягад. *Набірку рабілі з ліповэй коры і собірилі ў набірку ягады.* Бастынь Лун.

НАБО'Й *м.* Наезджаная частка зімовай дарогі. *Дарога пусціла, набою німа і нельга ехаць ны сынях.* Моханава В.-Дзв.

НАБО'Р *м.* Неабходны матэрыял на боты. *Купіў набор на юхтавыя боты, буду шыць.* Моханава В.-Дзв.

НАВА'ЖВАЦЬ (нава'жвать) *незак.* Прыціскаць. *У кваску клодэм сало і кірпічэм наважваім вэко.* Бастынь Лун.

НАВАЛО'ЧКА *ж.* Мяшок. *Вазьмі сядзь ды палатай навалочкі, бо трэбо жыта ссыпаць і насыпаць у засек.* Міратычы Кар.

НА'ВАРАТ *м.* Бервяно ў зрубе, над прасценкамі, над вокнамі і над дзвярамі. *Сумакі зрабілі, а цяпер трэба лажыць на сумакі навараты.* Шкураты Браг.

НАВЕ'СЦІ (наве'сті) *зак.* Прасачыць. *Думаю навесті, де ку'ра несецца.* Бастынь Лун.

НАВІДАВО'КУ *прысл.* На вачах. *Гэта кніжка ў цябе павінна быць навідавоку.* Моханава В.-Дзв.

НА'ВІСЬ І *ж.* Вялікая чорная хмара. *Вон на небе чорная навісь ідзе, будзе дож.* Жахавічы Маз.

НА'ВІСЬ ІІ *ж.* Сырасць, туман. *Рано была такая навісь, што нічого не відно было.* Тульгавічы Хойн.

НА'ВІСЬ ІІІ *ж.* Іней. *У лесі так красіво, белая навісь вісіць на дэрэвінах.* Бастынь Лун.

НАВО'ЗНІК *м.* Жук-гнаявік. *Нат кучай навоза прыляцеў навозьнік. С кучы выпаўс навозьнік.* Барыскі Лаг.

НА'ГАЛАВЕНЬ *м.* Перакладзіна паміж вушакамі над дзвярамі. *Паставіў вушакі, а на вушакі палажыў нагалавень, я цяпер буду устаўляць дзьверы.* Вострава Маст.

НАГАЛО'ВІЧ *м.* Тое, што і нагалавень. *У вокнах і дзьвярах паставіў улуткі, а на ўлуткі палажыў нагаловіч.* Шкураты Браг.

НАГАЛО'ЎНІК *м.* Дэталь аброці, рамень, які праходзіць каля вушэй па ілбе каня. *Нагалоўнік нада прышыць у вобраці.* Стайкі Барыс.

НА'ГЛЕДАМ *прысл.* Назіркам. *Ен ішоў за мной нагледам аж да лесу.* Бастынь Лун.

НАГЛО'ВЕНЬ *м.* Тое, што і нагалавень. *Вурасла пут саму нагловень, што ў хату няможа зайсці. У дзьвірах і вокнах уврху на ўлуткі, ці вушнякі, кладуць нагловень.* Шкураты Браг.

НАГНЯ'ЦЦА *зак.* Нахіліцца. *Яны ўсе нагняліся на борт і паляцелі, як борт пуламаўся.* Шкураты Браг.

НАГО'ДАЧКА-ПАГО'ДАЧКА *ж.* Божая кароўка. *Нагодачка-пагодачка, калі будзя пагодачка?* Барыскі Лаг.

НАГРУ'ДНІК *м.* Жаночая безрукаўка. *Пашыла сабе нагруднік, кап ні мерзлі плечы.* Міратычы Кар. *Пошыла нагруднік, коб теплее було.* Бастынь Лун.

НА'ДАЛАБА *ж.* Вузкая планка, што набіваецца на капылы паверх вязоў. *Здзелаў надалабу ў сані і набіў на капылы, замацаваў намаржні.* Масты Гродз.

НАДА'ТКІ *толькі мн.* Надбаўка зямлі (да прысядзібных участкаў). *Нам давалі надаткі зямне, у кого було мала.* Бастынь Лун.

НА'ДАЎБ *м.* Папярочны брус, што злучае палазы ў санях, накладаецца на капылы. *Надаўбы скрапляюць палазы ў санях. Надаўбы набіваюць на капылы.* Ністанішкі Смарг.

НА'ДАЎБНЯ *ж.* Тое, што і надаўб. *Надаўбня набіваецца на капылы.* Вострава Маст.

НА'ДЖА *ж.* Надзея. *Наджа раней була на яе, што вона зробіть швэдэр.* Бастынь Лун.

НАДЗЕ'ЖНІК *м.* Шырокае палатно для накрывання дзяжы. *Атрэзала пылытна на надзежнік і памыла дзяжу ныкрываць.* Ваўкавічы Тал.

НАДЗЯВА'ННЕ (надзява'нё) *н.* Начынка. *Трэбо кіндзюк надзяваць вантробамі Гэто мы і называем надзяванё.* Міратычы Кар.

НАДЗЯВА'ЦЬ *незак.* Начыняць. *У гэтым року я не буду кіньдзючок надзяваць.* Міратычы Кар.

НАДКО'СНІК (натко'сьнік) *м.* Меншы брат маладой, які бярэ грошы за касу' у маладога. *У Хведара наткосьнік узяў многа грошы за касу.* Моханава В.-Дзв.

НАДЛА'ПКІ *мн.* Вузкая планка, якая накладаецца на капылы паверх намарзняў. *У полаз набіты капылы, а на капылы набіты нарвы, а на нарвы набіты надлапкі.* Міратычы Кар.

НАДЛО'БЫ *мн.* Тое, што і надлапкі. *У санёх на вязы накладают надлобы.* Азарычы Пін.

НАДО'БРЫЦУ *прысл.* На правы бок. *Надзела сукенку надобрыцу.* Ністанішкі Смарг.

НАДО'ЗАРКУ *прысл.* Назіркам. *Ішоў услет за ім надозарку і згубіў.* Даўгабор'е Рас.

НА'ДУБЕНЬ *м.* Намарзень. *Капылы ўбіваюцца ў палазы. Надубень накладаецца на капылы, а наплестка накладаецца на надубень.* Навасёлкі Свісл.

НАДУБЕ'ЦЦА *зак.* Намерзнуцца. *Так надубелісі едучы на голых сынях.* Моханава В.-Дзв.

НАДЫ'БАЦЬ *зак.* Натрапіць. *Ляснік надыбаў на слет і прывёў у самы двор.* Моханава В.-Дзв.

НАЗДРАНАВА'ТЫ *прым.* Наздраваты. *Але і ноздранаваты хлеп ты спякла.* Навасёлкі Свісл.

НАЗНА'ЙНІЦУ *прысл.* Навыварат. *Надзела сарочку назнайніцу.* Ністанішкі Смарг.

НАКАНЕ'ЧНІКІ *мн.* Дзве дошкі, якія прымацоўваюцца па краях страхі і сходзяцца уверсе, утвараючы канёк. *Нада прыбіць да лат наканечнікі, кап ні зыдрала салому на страсе.* Якубова Рас.

НА'КІД (на'кыд) *м.* Паз. *Кутовныком выбыраем накыд пыд стэкло, а у накыды уставляемо стэкло у окнэвы.* Горск Бяроз.

НАКЛАДА'ЦЬ (наклода'ті) *незак.* Надзяваць. *Порвалас душа у вушанцы, надо зошыті, а то нема ак наклодаті.* Бастынь Лун. *На*

каня накладают шэлэступы, як едут у сваты. Азарычы Пін. *Ён накладае на сябе адзенё.* Міратычы Кар.

НАКРАПА′ЦЬ (ныкрыпа′ць) *зак.* 1. Напіхаць. *Пайду вытрасаць крыпаніцу, ды ныкрыпаю саломай.* Сяляўшчына Рас. 2. Начыніць. *Бувала кутніцу накрапаям мясам да спячом у печы, ото смак.* Шкураты Браг.

НАКРЫ′ЎКА *ж.* Века. *Каробка для посного масла і накрыўка дерэвяна.* Бастынь Лун.

НАЛАЖЫ′ЦЬ (наложы′ті, наложы′ты) *зак.* Надзець. *Сорочку надо наложыті. Коротыш трэбо наложыті. Наложыті на ногі чоботы.* Бастынь Лун. *Купыла собэ жуковыну і наложыла на палец. Надо наложыты сорочку.* Горск Бяроз.

НАЛАКТА′ЦЦА (нылыкта′цца) *зак.* Напіцца. *Прышла дамоў, узіла стаўбун мылыка і так нылыкталасі, што чуць здышаласі.* Моханава В.-Дзв.

НАЛЕ′ПКА *ж.* Нітка, якая парвалася пры прадзенні і якую прыпралі зноў. *Дзе ты спрала налепкі, там таўсцей нітка. Нітка парвалася, і я яе прыпрала — вот гэта налепка.* Альхоўка Навагр.

НАЛІ′ЧНІК *м.* Ліштва (у вокнах, дзвярах). *Сы двыра да вакон прыбіты налічнікі. Адырваўся налічнік у вакне.* Якубова Рас.

НАЛО′Й *м.* Наезджаная санная дарога. *Наежжаная зімова дарога — гэта налой. Налой прарваўсё, кепска дарога, нельга ехаць.* Навасёлкі Свісл.

НА′МАРАЖНЯ (на′морожня) *ж.* Намарзень. *У полозы убівають капылы, а на капылы накладають наморожні.* Бастынь Лун.

НА′МАРЖНЯ *ж.* Тое, што і намаражня. *На пярэчкі набіваюцца намаржні ў санях.* Якубова Рас.

НА′МЕТКА (на′мэтка) *ж.* Кавалак палатна, які дарылі на хрысцінах павітусе. *Выткала намэтку подорыті бабцы.* Бастынь Лун.

НАМЫ′ЗНІК *м.* Скураная палоска ў аброці. *У обруці — наморднік і намызнік.* Вострава Маст.

НА-НА-НА *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць сабаку. Моханава, Вадва, Касталомава В.-Дзв.

НА′НАЧКІ *прысл.* Нанач. *Дайней хадзілі прасці кудзелю наначкі і там нычывалі.* Сяляўшчына Рас.

НА′НІЦ *прысл.* Навыварат. *Паглядзі, ты ш сукенку надзела наніц.* Сяляўшчына Рас.

НАНІ′ЦІЦЬ *зак.* Надзець ніты на кійкі. *Вуніцілася кобулка ў ніту, надо наніціць. Думаю наніціць, ніт на кійкі і завязаць жыўцом.* Бобрыкі Петр.

НАПАРО′ЦЦА I *зак.* Наесціся. *От так напаролася ягад і наелася так, што ўжо болей нельга було есці.* Шкураты Браг.

НАПАРОЦЦА II *зак.* Натрапіць. *У лесі я напаролася на такую лапіну, што красна, красна было на ёй суніц.* Сяляўшчына Рас.

НАПА′РСТАК (напе′рстак, напёрстак) *м.* Кольца, якім прымацоўваецца шыйка касы да касся. *Купіў напарстак, нада асадзіць касу.* Падкосоўе Навагр. *Наперстак скрапляе косу с косям.* Навасёлкі Свісл. *Паламаўся напёрстак у касе.* Лешня Кап.

НАПЕ′РВА *прысл.* Спачатку. *Мне далі наперва пяць сотак буракоў прапалоць, а як зрабіла гэта, тады яшчэ дыбавілі дзьве соткі, і я ўсё зрабіла.* Моханава В.-Дзв.

НАПІ′ЛАК *м.* Напільнік. *Купіў напілак, хай будзя пілу вастрыць.* Стайкі Барыс.

НА′ПЛЕСТКА *ж.* Вузкая планка, якая накладаецца на капылы паверх намарзняў. *Капылы ўбіваюцца ў палазы. Надубень накладаецца на капылы, а наплестка накладаяцца на надубні.* Навасёлкі Свісл.

НАПЛЯ′ЖЫЦЬ *зак. іран.* Насячы ў вялікай колькасці. *Ого, колькі ты дроў напляжыў за два часа!* Касталомава В.-Дзв.

НАПО′ХНУЦЬ *зак.* Напухнуць. *Зубы баляць, аш пашчэмкі напохлі.* Ністанішкі Смарг.

НАПРАПА′ДЛАЯ *прысл.* Напрапалую. *Ой, як я ацупеў напрападлая.* Шкураты Браг.

НАПРЫ′ШЧЫЦЦА *зак.* Набухнуць (пра пупышкі). *Ужэ бяроза напрышчылася, скора распусціцца лісця.* Шкураты Браг.

НАРАТО′К *м.* Вяровачная сетка для сена каню. *Напхні наратак сена і вазьмі с сабой, будзіш карміць кыня.* Моханава В.-Дзв.

НА′РВІНА *ж.* Жэрдка, якая кладзецца на сані для перавозкі тоўстага бярвення. *Коб прывэзті колоду з лесу, трэбо наложыті нарвіны на большые і на молые сані.* Азарычы Пін.

НА′РВЫ *мн.* Намарзень. *У палазы набіты капылы, а на капылы набіты нарвы, а на нарвы набіты надлопкі.* Міратычы Кар.

НАРО′СКІДКУ (наро′скітку) *прысл.* Пра спосаб арання ад краю і да сярэдзіны загона. *Я свой загон узыраў нароскітку.* Моханава В.-Дзв.

НАРЫ′СХРАСТ *прысл.* Насцеж. *Чаго ты расчыніў дзьверы нарысхраст.* Моханава В.-Дзв.

НАСЕ′ДАК *м.* Яйцо, з якога не выйшла куранё. *Сядзела пісклятніца на яйцах, а наседак астаўся, ня вышаў пісклёнак.* Ваўкавічы Тал.

НАСІ′ЛА *н.* Шост. *Повесілі кросна на носілы, коб вусохлі.* Азарычы Пін.

НАСІ′ЛКА (насы′лка) *ж.* Тое, што і насіла. *Повэс на носылку цыбулю, бо ля пэчы попэчэцца.* Горск Бяроз.

НАСІ′ЛЫ (носі′лы) *толькі мн.* Насілкі. *Возьмі носілы, му возьмім копу і пуднесом ік стогу, будзем у стог класці.* Бобрыкі Петр.

НАСІ′СКА (насі′ско) *м.* Вялікі нос. *От насіско, дак насіско, на ўсю губу.* Навасёлкі Свісл.

НА′СЛІШЧА *н.* Сцелішча. *Гані кароў на насьлішча, лён ужо пыднялі.* Сяляўшчына Рас.

НАСО′Ў *м.* Доўгая верхняя мужчынская вопратка без падклада. *Насоў ткалі з вярхоўя і надзівалі ны кыжарку.* Сяляўшчына Рас. *Вярхоўя спраду, вытку і пашыю хызяіну насоў, хай носіць. Насоў надзівалі на кажурку і так насілі на сінакос.* Даўгабор'е Рас.

НА′ТХА *ж.* Адрыжка. *Колы з'ем молока, дык у мэнэ такая натха, шчо нэ могу.* Горск Бяроз.

НАХІБАВА′ЦЬ (нахыбова′ты) *зак.* Завяршыць верх страхі. *Збыв з досок хыба і положыв на крышу. От я і нахыбовав хату. Трэбо нахыбоваты крышу.* Горск Бяроз.

НАХО′ХЛІЦЦА *зак.* Натапырыцца (пра пер'е). *Куры′ца нахохлілася, пачула арла і бароніць ціплят.* Моханава В.-Дзв.

НАХО′ХЛІЦЬ *зак.* Натапырыць. *Індзюк нахохліў свой хвост.* Моханава В.-Дзв.

НАЦІРА′ЦЬ *незак.* Змятаць каласкі з абмалочанага збожжа. *Змалаціў жыта, а цяпер вазьму мятлу і буду націраць мятлой.* Ваўкавічы Тал.

НАЦЯ'ГІЧ *м.* Кіёк, адзін канец якога ўсаджан у дзірку навоя і не дае навою круціцца. *Трэ засадзіць нацягіч, каб не каціласа навойка.* Жахавічы Маз.

НАЧАПУРЫ'ЦЦА (начэпуры'цца) *зак.* Прыбрацца. *Чапурыжка начапурыласа дай пошла.* Бастынь Лун.

НАЧЫ'ПКАЦЦА *зак.* Напакавацца. *Начыпкаліся на машыну, дак борт на паварoці і паламаўся.* Шкураты Браг.

НА'ЧЫСТА *прысл.* Поўнасцю. *Я з ім рысчыталася начыста і болей я яму ні віньвата.* Моханава В.-Дзв.

НЕ'БА (не'бо) *н.* Скляпенне. *Вудралася неба ў печы, трэба строіць.* Шкураты Браг. *Вупала небо ў печы, надо новое.* Бобрыкі Петр.

НЕ'ГАДЗЬ (не'годзь) *ж.* Непагода. *От акая негодзь. Ідзе і ідзе цэлый дзень дож.* Бобрыкі Петр.

НЕДАБО'Й *м.* Брак у палатне, калі нітка утку слаба прыбіта бёрдам. *Во, палоска ікая ў палатне, гэта недабой бёрдам. Ты не дабіла нітку ўтока бёрдам.* Моханава В.-Дзв.

НЕДАЕ'ДАК (недое'док) *м.* Недаедзены кавалак хлеба. *Што ты покінув свэй недоедок, доедай хлеб.* Бастынь Лун.

НЕДАЛЭ'НЖНЫ (нідалэ'нжны) *прым.* Няздольны, няздатны. *О, які ты, Стасю, нідалэнжны, як ты будзяш жыць?* Навасёлкі Свісл.

НЕДАСЕ'К (недосе'к) *м.* Тое, што і недабой. *Ак ты ткала, погледзі, акі недосек у полотне.* Бастынь Лун.

НЕДАСНУ'Й *м.* Памылка пры снаванні, калі снуецца меней пасам, чым павінна быць. *Снывала, снывала і палучыўся недасный. Нысныва́ла дзвінаццаць пасам, а трэба трынаццаць.* Замошша Рас.

НЕДАХО'Д *м.* Памылка пры снаванні, калі снуючы, не даходзіць да наступнага калочка, варочаецца і накладвае аснову на той жа самы калочак у другі раз. *Ня ўмела сныва́ць кросны, палажыла два разы на адзін калочак, вот і недаход пры снаванні.* Вадва В.-Дзв.

НЕ'ЖЫТ *м.* Сып на целе ў дзіцяці. *Дзіця запарыла, і нежыт у дзіцяці вусыпуў. Укрыла рэбёнка богато і запарыла нежыт.* Бобрыкі Петр.

НЕЖЫТО'ЎКА (нежыто'вка) *ж.* Вялікая скула. *Мэнэ нежытовкі обсєлі, одну загою, другая сядіть, прохолодав. Ак сільно болять нежытоўкі.* Бастынь Лун.

НЕЗАБУ'ДЗЬКА (незабуцька) *ж.* Незабудка. *Незабуцька галубая, яна расце па канавах.* Міратычы Кар.

НЕЗАПАМІНА'ЙКА *ж.* Тое, што і незабудзька. *Незапамінаек многа каля рэчкі. Незапамінайка цьвіце сінім цьвяткам.* Паляцкішкі Вор.

НЕНАВІ'ДНЫЙ *прым.* Агідны, брыдкі. *Вон такі ненавідный, шчо аж гледэты нэ хочэцца.* Горск Бяроз.

НЕНАРО'КАМ *прысл.* Незнарокам. *Ён гэта зрабіў ненарокам.* Моханава В.-Дзв.

НЕ'ПРАДЗЬ (нэ'прадь) *ж.* Жанчына, якая не ўмее прасці. *Нэпрадь не ўмела прасці, не скрутіла ніткі.* Бастынь Лун.

НЕПРАСЦІ'ВЫЙ (непрості'вый) *прым.* Злапамятны. *Вэн чэловек непростівый, вэн доўго буде помніть.* Бастынь Лун.

НЕ'РАДЗЬ (не'рацъ) *ж.* Дробныя ягады. *Ягады перавейце на вятру, нерацъ паляціць, а добрыя ягады прама пасыплюцца.* Моханава В.-Дзв.

НЕ'ТРА *ж.* Вош. *О, ета нетра дужо кусае. Тэпэр нетры нэт, вывэліса.* Горск Бяроз.

НЕЎЗАБУ'ДКА (невзабу'дка) *ж.* Незабудка *Невзабудка ростэ коло рэчкі.* Азарычы Пін.

НЁХА *м. і ж.* Неахайны чалавек. *Нёха ета не можэ сваё короны' помыті.* Бастынь Лун.

НІЖЧЭ'ЙШЫ *прым.* Ніжэйшы. *А той за гэтага шчэ ніжчэйшы.* Тульгавічы Хойн.

НІ'КАЦЬ *незак.* Сланяцца па кутках, хадзіць без мэты. *От, нікае і нікае, чаго-то не хочэ іці на работу.* Бобрыкі Петр.

НІ'ТКА *ж.* Нізка (грыбоў). *Купіла нітку грыбэв і буду варыть юшку.* Бастынь Лун.

НІЦ (ныц) *прысл.* Нічога. *Стоўкла тоўканыцы і ештэ, бо больи ныц нэ ворыла.* Горск Бяроз.

НІ'ЧАЛЬНІЦЫ *толькі мн.* Тоўстыя ніткі, якія маюць петлі для нітак асновы. *Завяжы ў нічальніцах жыўца, кап нічальніцы ні раскідаліся. Нада ўкідаць ніткі асновы ў нічальніцы.* Навасёлкі Свісл. *Буду ніткі асновы ў нічальніцы ўводзіць.* Паляцкішкі Вор.

НІ'ЧАНІЦЫ *мн.* Прапушчаны па кіёчках ніта шнурок, да якога прывязваюцца петлі ніта. *У ніту два кіёчкі і дзве нічаніцы. Нічаніцы прывязваюць па кынцах кіёчкаў.* Ваўкавічы Тал.

НІЧО'ГІЙ (нычо'гы, нычо'гый) *прым.* Дрэнны, кепскі. *Вона вэльмэ нычога.* Дзмітравічы Кам. *Нычогый чоловэк, коб ему лыхо.* Горск Бяроз.

НО'ВІНА *ж.* Поле, узаранае першы раз. *От я новіну содраў і посеєў лён. На новіне поросце добрый лён.* Бобрыкі Петр.

НО'ГЕЦЬ *м.* Ногаць. *Які велькі ў вас ногець.* Шкураты Браг.

НО'ЖНЫ (ны'жны) *толькі мн.* Нажніцы. *Купіла ныжны овэчкі стрыгчы.* Бастынь Лун.

НО'КАЦЬ *м.* Ногаць. *Нокаць баліць на пальцу, мусіць будзіць нырываць.* Сляўшчына Рас.

НО-НО *выкл.* Ужываецца, калі паганяюць каня. Моханава В.-Дзв.

НОС I *м.* 1. Вострая частка чаго-небудзь. *Нос майго яйца пабіў тваю пуху, як ішлі на быйца.* Моханава В.-Дзв. 2. Востры канец бульбы, на якім размешчаны вочкі. *У картоплі на носу много вочэк, будзе картопля ядрэна.* Бобрыкі Петр.

НОС II *м.* Лыч. *Свіня рыя носам, нада ёй пракалоць нос.* Паляцкішкі Вор.

НО'ХАЦЬ (нохэць) *м.* Ногаць. *Абрэзала каротка нохэць. На гэтым пальцы няма нохця.* Стайкі Барыс.

НІЧО'ГА (нычо'го) Кепска. *Ох, дорога колята, нычого було ехаты.* Горск Бяроз.

НЮ'ХАЎКА *ж.* Вялікі нос. *От ікая ў яго вялікая нюхаўка.* Моханава В.-Дзв.

НЮ'ШКА *ж.* Мыса. *У каровы баліць нюшка, і йіна ня можыць травы скупці.* Ваўкавічы Тал.

НЮШО'К *м.* Малая колькасць. *Усып мне соды нюшок, нюшок солі, нюшок цукру, перцу, усё будзіць нюшок.* Сляўшчына Рас.

НЯБО'Г (небо'г) *м.* Пляменнік. *Ік ко мне ў госці прыехоў небог.* Бобрыкі Петр.

НЯБО'ГА (небо'га) *ж.* Пляменніца. *Моя небога вучыцца ў Мінску.* Бобрыкі Петр.

НЯБО'Ж (небо'ж) *м.* Тое, што і нябог. Жахавічы Маз. *Мой нябож пашоў касіць.* Тульгавічы Хойн.

НЯБО′ЖА (небо′жа) *ж.* Тое, што і нябога. *Нябожа такая хворая, усё хварэе.* Тульгавічы Хойн.

НЯГО′ДА (него′да) *ж.* Непагода. *Такая негода, куды ву пойдзеце, начуйце ў нас.* Бобрыкі Петр. *На дворэ негода, хоть ты з дому нэ лазь.* Бастынь Лун.

НЯДБА′ЙКА (недба′йка) *ж.* Нядбайла. *Што ні кажы етой недбайцы, усэ однэ вона ходіть без дела.* Бастынь Лун.

НЯДБА′ЙНІК (недба′йнік) *м.* Нядбайла. *Гэтому недбайніку нічого не надо.* Бастынь Лун.

НЯДБА′ЙНІЦА (недба′йніца) *ж.* Тое, што і нядбайка. *У етой недбайніцы нічого нема. Да вона ж нічого і не робіть, толькі ходіть по сэле.* Бастынь Лун.

НЯЛО′ЖАНЫ *прым.* Некастрыраваны. *Баран наш няложаны, пакінулі для авечак.* Ністанішкі Смарг.

НЯПО′РНЫ (ніпо′рны) *прым.* Несвоечасовы. *Радзіласё ніпорнаё дзіцё.* Міратычы Кар.

НЯУДО′БА (неудо′ба) *ж.* Поле, непрыгоднае для распрацоўкі. *Там зямня одна неудоба, і мы не ором ее.* Бастынь Лун.

НЯ′ЎКАЦЬ (няўка′ті) *незак.* Мяўкаць. *Кэт няўкает, вэн хочэ у хату.* Азарычы Пін.

О

О′ЖАГ *м.* Дзяржанне ў памяле. *Ідзі зрабі ожага да памяла.* Навасёлкі Свісл.

О′ЖЫК *м.* Вожык. *Ляжыць ожык, скруціўшыся ў клубок.* Навасёлкі Свісл.

О′КА (о′ко) *н.* Лаз у склеп. *Закрэй око, бо упадэш. Око е у склеповэ, око е ў ямцы, на гору око.* Дзмітравічы Кам.

О′СУХ *м.* Акраец. *Вын адрызав от буханкі осуха.* Дзмітравічы Кам.

О′ЧЧЫМ (о′чым) *м.* Айчым. *У яго оччым памёр.* Якубова Рас. *У его очым.* Бобрыкі Петр.

П

ПАБАЕ′ШКА *ж.* Шляга з тоўстым канцом, пры дапамозе якой колюць дровы. *Вазьмі пабаешку і стукні па абуху тыпыра, можа і расколіцца тоўсты качур.* Моханава В.-Дзв. *Калун убі ў чурбан і ўдар пабаешкай по калуну, і чурбан расколіцца.* Бастынь Лун.

ПАБІРА′ЦЬ *незак.* Падымаць лён. *Лён адлежаў, надо іці пабіраць.* Паляцкішкі Вор.

ПАБО′ЙНЯ *ж.* Тое, што пабаешка. *Тоўстыя сукуватыя дровы рубіць — пабойню пад рукамі нада мець.* Моханава В.-Дзв.

ПАБУЗУВА′ЦЬ *зак.* Паперабіраць. *А мъя (карова) дък дасі і ня п'ецъ — пубузуіць, пубузуіць і атойдзіцца.* Новыя Турасы Уш.

ПАВА′Л (пова′л) *м.* 1. Гара (на хаце). *Там на повалі лежыт. Узьлезь на повал і возьмы.* Горск Бяроз. 2. Столь. *У хаты на бальках лежыт повал.* Горск Бяроз.

ПАВАРЭ′ШКА (пуварэ′шка) *ж.* Апалонік. *Налі мне адну пуварэшку халастой крупені.* Якубова Рас.

ПАВЕ′СМА (повы′смо) *н.* 1. Звязка мятага лёну. *Лён трут і вяжут у повысмо.* Дзмітравічы Кам. 2. Жменя сцёртага лёну. *У павесму 12 жменяў лёну.* Шкураты Браг. 3. Адна жменя кужалю. *Я нычысала аш 15 павесмаў лёну.* Моханава В.-Дзв.

ПАВЕ′ЧКА *н.* Павека. *Адно павечка закрыла, а другое не, мусібыць спалоханая дзіця.* Якубова В.-Дзв.

ПАВІВА′Ч (повыва′ч) *м.* Спавівач. *Возьмы повывач і повы дытя, коб нэ плаколо.* Горск Бяроз.

ПАВІ′ДНЫЙ (повы′дный) *у знач. выказ.* Павінен. *Вона повыдна прыехаты, то вон ее судосыт і прывэдэ до дому.* Горск Бяроз.

ПАВІЛІ′ЦА *ж.* Бярозка (пустазелле). *Па бульбі дужа многа павіліцы.* Моханава В.-Дзв.

ПАВУ′ТКА (пову′тка) *ж.* Тое, што і павіліца. *У картоплі мныго повуткі.* Дзмітравічы Кам.

ПАВЫСМЫКА′ЦЬ (повысмыка′ті) *зак.* Павыцягваць. *Трэбо лён з воды повысмыкаті да послаті.* Азарычы Пін.

ПАГАДАВА′ЦЬ *зак.* Пакарміць. *Пайду пагадую парася, вутачак і цяплята. Нада іці ўпорвацца: тапіць печ, вутачак вупусьціць, цыплята пагадаваць.* Шкураты Браг.

ПАГА′РКА (пыга′рка) *ж.* Пенка. *На молоцэ парэному стоілас пыгарка.* Горск Бяроз.

ПАГАСІ′ЦЦА *зак.* Замарыцца. *Му сягодні з Валюшкай пагасіліся, будам спаць, як убітыя.* Шкураты Браг.

ПАГБА′НЫ (пыгба′ны) *прым.* Пагнуты. *Што ты мне даеш пыгбаны гвост.* Моханава В.-Дзв.

ПАГАСТРЫ′ЦЬ (погостры′ты) *зак.* Павастрыць. *Затупыўся гострэй у ножовы, трэбо погострыты.* Горск Бяроз.

ПАГЛАЗУ′РЫЦЬ *зак.* Падсініць. *Купіла глазур, хачу паглазурыць куртку.* Моханава В.-Дзв.

ПАГО′НЯ (пого′ня) *ж.* Невялікае балота. *У погоні ростэ ольшына, там вэсною кал і муля, з вэсны водяно.* Горск Бяроз.

ПАГО′РШНІК *м.* Чалавек, які прадае гаршкі. *Пагоршнік у дзярэўню прыехаў, гаршкі прадае.* Шкураты Браг.

ПАГРАБА′ШКА (погрэба′шка) *ж.* Матыка. *Ты б погрэбашку схапіў і вуцеў бу его.* Бобрыкі Петр.

ПАГРАМАЗДЗІ′ЦЬ (погромозді′ті) *зак.* Моцна збіць. Азарычы Пін.

ПАДАГО′НЬ *м.* Шляя. *Падагонь прышыты да хамута. Падагонь надзяюць каню на спіну.* Вострава Маст.

ПАДАКЕ′ННІК (подоке′ннік) *м.* Падаконнік. *Постаў возон на подокеннік.* Бобрыкі Петр.

ПАДАКО′НАК *м.* Тое, што і падакеннік. *Падаконак у вакне згніў, нада новый зрабіць.* Сляляўшчына Рас.

ПАДАКО′ННІК *м.* Апошняе бервяно пад вакном у зрубе. *Ужо палажылі брайно-падаконнік, а цяпер будам лажыць сумакі.* Шкураты Браг. *На чацьвёрты вянец кладзецца падаконнік.* Паляцкішкі Вор.

ПАДАЛЬНІ′ЦА *ж.* Падол. *Падагніца ў спадніцы падальніцу.* Ністанішкі Смарг.

ПАДАПЕ′ЧАК *м.* Падпечак. *Загані курэй у падапечак.* Альхоўка Навагр.

ПАДАРО′ЖНІЦА *ж.* Трыпутнік. *Падарожніца расцець па дарозі.* Якубова Рас.

ПАДАСЕ′ТНІКІ *мн.* Сукаватыя дровы, якія нельга рассячы. *Дрова, якія нельга рассекці, му зовом падасетнікамі і цеплім імі толькі восець.* Шкураты Браг.

ПАДАШВА′ (подошв′а) *ж.* Ніжні слой каравая. *У короваевы есть подошва, а на подошву мы кладэм шышкы і пэчэм коровай. На подошву трэбо добрэ мэсыты тэсто, туго, а на шышкы найтужэй мэсыты; подошва — ныз коровая, а вэрх подошвы робят шышкы.* Горск Бяроз.

ПАДБАРО′ДАВІЧ *м.* Частка аброці. *Зашпулі каню падбарода-віч, а то аброць спадзе.* Шкураты Браг.

ПАДБАРО′ДАВІЧЫ *мн.* Мясістая нарасць пад дзюбай ў курэй. *У куры красныя падбародавічы, будзя ішчэ несціся.* Шкураты Браг.

ПАДБАРО′ДАЎНІЦА (пудборо′доўніца) *ж.* Ашыек у каровы. *От добрая пудбородоўніца ў моей корову.* Бобрыкі Петр.

ПАДБАРО′ДЗІЦА (пудборо′дзіца) *ж.* Тое, што і падбародаўні-ца. *От у корову вісіць пудбородзіца.* Бобрыкі Петр.

ПАДБАРО′ДЗІЧ (падборо′дыч) *м.* Ніжняя частка галавы (у свінні). *Зарэзала паршука і наварыла з падбородыча квашэліны.* Горск Бяроз.

ПАДБАРО′ДНІК (пыдбэрэ′днік) *м.* Падбародак. *Вэн добрый собэ отгодовав пыдбэрэднік.* Бастынь Лун.

ПАДБАРО′ДЫЧ *м.* Мясістая нарасць пад дзюбай ў курэй. *У пэўня на галаве грэбянь, а пад барадою падбародыч.* Навасёлкі Свісл.

ПАДБІ′ЎКА *ж.* Падшэўка. *Купіла падбіўку, нада падбіць пат сачак.* Моханава В.-Дзв.

ПАДБО′ЙКА (пыдбо′йка) *ж.* Падол. *Трэбо подшыті пыдбойку у коротышу.* Бастынь Лун.

ПАДБО′Р *м.* Каблук. *Нада падбіць падбор у боці.* Стайкі Барыс.

ПАДБЭ′ЛЬКІ *мн.* Бярвенне ў зрубе, на якое кладуць бэлькі. *На дванаццатым вянку ложаць падбэлькі, а на падбэлькі кладуць бэлькі.* Паляцкішкі Вор.

ПАДВА′ЛАК (пудва′лок) *м.* Папярочнае бервяно пад падлогай. *Подвалок пуд подлогэю зогныв, надо нового подложыты.* Горск Бяроз.

ПАДВАРО′ТНІЦА (пыдворэ′тніца, пыдваро′тніца) *ж.* Падва-ротня. *Іді пыдворэтніцу заложы, а то поросята лезуть.* Бастынь Лун. *Вымі пыдваротніцу ў клуні і ввязі вэз, і заложы пыдваротні-цу, і зачыні двэры.* Азарычы Пін.

ПАДВЕ′ЗЕНКА (пудве′зенка) *ж.* Паркалёвая хустка. *Купіла собе нашто дзень хустку-пудвезенку.* Бобрыкі Петр.

ПАДВІ′ВІЧ *м.* Падкладка ў клубку. *Палажэце маленькі падві-віч пат клубочак, будзя скарэй віць ніткі.* Міратычы Кар.

ПАДВІ′РАК *м.* Завостраная палачка, якая служыць для пра-цягвання лыка пры пляценні лапцей. *Вазьмі падвірак, а то як гэта без падвірка плесці лапці.* Касталомава В.-Дзв.

ПАДВІ′РЫНА *ж.* Брак у палатне, нітка асновы, якая ідзе па-верх палатна. *Падвірына ідзець павярху ў палатне. Як кідала ў ні-ты, ня ўкінула нітку асновы ў кабылку. Вот і ідзець падвірына праз усё палатно.* Якубова Рас.

ПАДВІ′ЧКІ *мн.* Стужачкі, якія прыкалваюць маладому і мала-дой. *Наста падвічкі прыкалола маладой.* Масты Гродз.

ПА-ДВО′ЙНАМУ (по-двэ′йному) *прысл.* І так і так. *Гэ кауть по-двэйному: цукар по-даўнейшэму, а сахар по-новэйшэму.* Бастынь Лун.

ПАДВО′РАК *м.* Двор (каля хаты). *Заўтра сьвята. Нада бярозкі укыпаць на падворку.* Моханава В.-Дзв.

ПАДВО′РЫСКА (пыдворыско) *н.* Месца, дзе калісьці стаяла хата. *Пыдворыско травою зарасло, і не відно, што тут хата стояла.* Бастынь Лун.

ПАДГЕ′ЙСТРА *ж.* Падгерац. *У сярэдзіні ў калёсах прыкрап-ляяцца да правіла падгейстра, а спераду надзяваяцца падгейстра на шворан.* Шкураты Браг.

ПАДГАЛО′ЎНІК *м.* Падстаўка для галавы ў ложку. *Зрабіў падгалоўнік у ложак, кап вышэй було галаве, а то ніска пад гала-вой.* Касталомава В.-Дзв.

ПАДГО′РЛА (подго′рло) *н.* Ашыек у каровы. *Гладка корова, аж подгорло трасецца.* Горск Бяроз.

ПАДГО′РЛЕ (подгорлё) *н.* Горла. *У яго забалело падгорлё, ні можа гаварыць, павязлі ў бальніцу.* Міратычы Кар.

ПАДГО′РЛІЦА (подго′рліца) *ж.* Вузкая дошка пад шыяй у вала. *Волоў запрэгаті е ярмо і е дошка-падгорліца.* Бастынь Лун.

ПАДДЗЕ′ЎЧЫНА *ж.* Паддзёўка. *Ён гэту паддзеўчыну на зямлі кініць, а йіна настыніць, ён надзеніць і прастудзійся.* Ваўкавічы Тал.

ПАДЖО′ГА *ж.* Маленькія шчэпкі. *Там на каптуру ля коміна ляжыць сухая паджога.* Моханава В.-Дзв.

ПАДЖЭ′ДЛІСТЫЙ *прым.* У абліпку, цесны, вузкі (пра адзен-не). *От паджэдлістыя штаны пашыў, што чуць-чуць надзеў, стаіць і не можа сесці. Думаў, што разлезуцца па швам.* Жахавічы Маз.

ПАДЗЕ′ЛЬШЧЫВЫЙ (подзе′льшчывуй) *прым.* Шчодры, па-мяркоўны. *Подзельшчывуй ён чэловек, калі ў его е што-нібудь, то не одкажа, дасць.* Бобрыкі Петр.

ПАДЗО′РНІК *м.* Прасціна з карункамі ці вышыўкай. *Пасьцялі падзорнік, а тады сьцялі капу.* Ністанішкі Смарг.

ПАДКАЛО′ТКА (пыдкало′тка) *ж.* 1. Суп з бульбы, надкалоча-ны мукой. *Што ў нас, пыдкалотка? Гэ. Накрышыла булмы, пыдкало-тіла мукой, во гэ і е пыдкалотка.* Бастынь Лун. 2. Рошчына, з якой вараць поліўку. *Учыні паткалотку на юшку.* Моханава В.-Дзв.

ПАДКАЛО′ЧАНІК *м.* Тое, што і падкалотка ў 1-м знач. *Я учо-ра варыла падкалочанік. Вы ўчора елі падкалочанік, ці падабаецца вам?* Навасёлкі Свісл.

ПАДКАТА′ЦЬ (пудкотэ′тэ) *зак.* Падшыць падол. *Пудкатала плацце.* Дзмітравічы Кам.

ПАДКРУ′П′Е (пыдкру′п′е) *н. зборн.* 1. Дробныя грэцкія крупы. *Пыдкруп′е — гэ мелкіе грэцкіе крупы.* Бастынь Лун. 2. Адходы ад круп. *Надо выполоть пыдкруп′е з круп.* Бастынь Лун.

ПАДКРЫ′ЛЛЕ (пыдкры′лье) *н.* Пылок з кветак, які прыносіць пчала з палёту. *Што прыносіть пчэла пылок на крыльцах, ето і е пыдкрылье.* Бастынь Лун.

ПАДЛА′ДЗІЦЬ (пыдла′діті) *зак.* Адрамантаваць. *Одорвавса у чоботу копкас. Пойду пыдлажу. Копкас трэбо пыдладіті.* Азарычы Пін. *Загнілі ўлуткі ў вокнах і дзьверах, трэба новыя падладзіць улуткі.* Шкураты Браг. *Надо мой дом пыдладіті, а то пудлога діра-ва.* Бастынь Лун.

ПАДЛА′СІЦА *ж.* Ласка (звярок). *У пастку пупалася падласіца.* Моханава В.-Дзв.

ПАДЛІ′ЧЧА *н.* Радзімы знак на твары. *Падліčча — гэто крас-ныя пятна на ліцу, у нас толькі так кажуць.* Сяляўшчына Рас.

ПАДЛО′ЖЫНА (пыдло′жына, пудло′жына) *ж.* Масніціна. *Пуд-ложына згніла ў пудлозі.* Горск Бяроз. *Пыламалас пыдложына, буду нову ложыті.* Бастынь Лун.

ПАДЛО′Й *м.* Нарыў, скула. *У майго Стасюка вялікі падлой на пяце, ой і баліць жа гэты падлой.* Навасёлкі Свісл.

ПАДМО′СЦІ *толькі мн.* Адонак. *Зрабій падмосці, буду лажыць стох.* Барыскі Лаг.

ПАДНАДО′ЛАК *м.* Падол. *У спадніцы паднадолак падшый, а то абабійсі.* Моханава В.-Дзв. *Атырвайся паднадолак у спадніцы, нада падлажыць.* Сяляўшчына Рас.

ПАДНАДО′ЛЬНІК *м.* Тое, што і паднадолак. *У цябе вісіць паднадольнік у спадніцы, вазьмі і падрубі яго.* Вадва В.-Дзв.

ПАДНО′ЖАК *м.* Педаль. *У зэдліку калаўрота зроблены падножак, на гэты падножак ставім нагу і прадзём.* Міратычы Кар.

ПАДНО′ЖКА (падно′шка) *ж.* Понаж. *Трэба прычапіць за нічальніцы падношкі. Я адну падношку прывязала.* Паляцкішкі Вор.

ПАДНО′ЖКІ (падно′шкі) *мн.* Абстрыжаная каля ножак у авечак воўна. *Воўну хрыбетную кладзі аддэельна, а ат патпуззя і падношкі лажы разам.* Даўгабор′е Рас.

ПАДНЯБЕ′ННЕ *н.* Скляпенне. *Вывалілася паднябення ў печы, нада пыладзіць.* Сяляўшчына Рас. *У маей печы паднябення ніская.* Моханава В.-Дзв.

ПАДНЯДЗЕ′ЛІЦЦА *зак.* Надаць сабе святочны выгляд, прыбрацца. *Ты глядзі, як іна паднядзелілася, што я чуць яе пазнаў.* Моханава В.-Дзв.

ПАДО′ЛАК (подэ′лок) *м.* Падол. *Спадніца стара, што ужэ светіцца подэлок.* Бастынь Лун. *Падрайся падолак у сукенцы.* Міратычы Кар.

ПАДО′МКІ *толькі мн.* Рэшткі стравы на дне. *Мама, ты мне ўсе падомкі пазьлівала. Сынок, дак падомкі смачней.* Міратычы Кар.

ПАДО′СКА (подэ′ска) *ж.* Падосак. *Падоска жалезная прыбіта да восі.* Моханава В.-Дзв. *Прыбій подэску ік осі.* Бастынь Лун.

ПАДО′ЧАК (подо′чэк) *м.* Дошчачка, якой закрываюць адтуліну ў жорнах. *У жорнах е подочэк. Подочкэм закрываемо окэнцэ у жорнах.* Бастынь Лун.

ПАДО′ШВА *ж.* Аснова плуга. *У плузя ёсь пастумант, да яго прыкручававяцца падошва.* Ністанішкі Смарг.

ПАДПАДЗЯ′НКА (пыдпыдя′нка) *ж.* Перапёлка. *Пыд-пыді, пыд-піді, пыд-пыді — так співае пыдпыдянка.* Бастынь Лун.

ПАДПА′ЛАК *м.* Тоўсты блін з кіслага цеста. *Хлеб ужэ падышоў, возьмі цеста і падпалка спячы.* Шкураты Браг.

ПАДПАЛО′НІК (подполо′нык) *м.* Тоўсты блін. *Возмэ на пытэльні подполоныка й йіж. Вонэ едят подполоныка.* Дзмітравічы Кам.

ПАДПАЛЯ′НКА (патпаля′нка) *ж.* Перапёлка. *Я знайшоў у жыці гняздо патпалянкі. Патпалянка пяе: піт-пілі, піт-пілі, піт-пілі!* Навасёлкі Свісл.

ПАДПА′СІЧ *м.* Падпасак. *Падпасіч трубіць, трэба выганяць карову.* Шкураты Браг.

ПАДПІ′ЛАК (патпі′лак) *м.* Напільнік. *Дай мне падпілка пілу патачыць.* Вадва В.-Дзв.

ПАДПІ′НАК (патпі′нак) *м.* Пасак (у вупражы). *Палажы сядзёлку на кыня і паццягні патпінак.* Моханава В.-Дзв.

ПАДПІ′НКА (патпі′нка) *ж.* Тое, што і падпінак. *Палажыця на спіну каню казу і зацягніця патпінкай. Патпінка ўсуваецца ў казу і завязваацца за аглоблі.* Ністанішкі Смарг.

ПАДПУ′ЗЗЕ (патпу′ззе) *н.* Падчарэўе. *Зарэзала парсюка, сала было добрая на хібу, а патпуззе было тонкаё.* Стайкі Барыс. *Воўну хрыбетную кладзі аддэельна, а ат патпуззя і падношкі лажы разам.* Даўгабор′е Рас.

ПАДРАБЯ′ЗКІ (пыдрыбя′зкі) *толькі мн.* Дробныя кавалачкі сала. *У кошанцы е грэцка крупа і пыдрыбязкі жыру.* Бастынь Лун.

ПАДРАПА′ЧЫЦЬ (пыдрыпа′чыць) *зак.* Паспружынаваць. *Хачу пыдрыпачыць пупар, кап мягчэй було.* Моханава В.-Дзв.

ПАДРА′ЦЬ *зак.* Паскубці. *Падрала пер′я, а цуркі па хаці параскідала.* Шкураты Браг.

ПАДРО′БЕНЬКІ (подро′бэнькі) *толькі мн.* Вантробы. *Зарэзала тэля і всэ подробэнькі оставіла собэ.* Горск Бяроз.

ПАДРУ′БКА (пыдру′бка) *ж.* Падол. *Падшэй пыдрубку у спонніцы.* Азарычы Пін.

ПАДРУ′ЧНІК (пыдру′чнік) *м.* Цвікля. *Шыла сорочку і ўставіла пыдручнікі ў рукаў. Одін пыдручнік бэльшы.* Бастынь Лун.

ПАДСА′НКІ (пытса′нкі, пыдса′нкі) *толькі мн.* Маленькія сані. *Прычапіў пытсанкі да саней, паеду па бярвення.* Моханава В.-Дзв. *На пыдсанкі і на капылы кладуцца бабы, коб не поломаліс пыдсанкі, колі кладуть бэрвэно.* Бастынь Лун.

ПАДСКРЭ′БІШ (патскрэ′біш) *м.* Апошняе дзіця ў бацькоў. *Гэта наш патскрэбіш, наш пасьледні сынок.* Моханава В.-Дзв.

ПАДСКРЭ′БУХА (патскрэ′буха) *ж.* Маленькая булачка. *Паскрэбла дзешку і спікла патскрэбуху.* Моханава В.-Дзв.

ПАДСКРЭ′БУШКА (патскрэ′бушко) *н.* Тое, што і падскрэбуха. *Лошкай выскрабла дзешку і спякла патскрэбушко.* Міратычы Кар.

ПАДСТА′РАСТА (пудста′роста) *м.* Чалавек, які памагае свату на вяселлі. *Пудстароста — гэто кай помочнік старосты на вэсэллі.* Азарычы Пін.

ПАДСТА′ЎКА (пыдста′ўка) *ж.* Рамка для мядовых сотаў. *У вулей я паставіў пыдстаўку, а другую вынуў з мэдам.* Бастынь Лун.

ПАДСУСЕ′Д (пыдсусі′д) *м. устар.* Бедны чалавек, які не меў сваёй хаты. *Пыдсусід жыў у пыдсусідях.* Бастынь Лун.

ПАДСЦЕ′ННІК (патсце′ннік) *м.* Ачэп. *Патсценнік — пасследні вянец у хаці. На патсьценнік ставюць кроквы.* Якубова Рас.

ПАДСЦЁЛ *м.* Падсціл. *Пашоў гліцы назгрэбаў на падсцёл.* Жахавічы Маз.

ПАДСЦІКА′ЦЬ (пудстыка′ты) *незак.* Станавіцца на зямлю так, каб не патаптаць ягад. *Ногы пудстыкаты пуд ныз, коб нэ потоптаты трускавкы.* Горск Бяроз.

ПАДСЫРПУ′ЗІЦЬ *зак.* Падкінуць, паддаць мяч. *Валя, падсырпузь мне мяча.* Шкураты Браг.

ПАДТРЫБУ′ШНІК (паттрыбу′шнік) *м.* Пасак (у вупражы). *Нацягні каню паттрыбушнік, бо сядзёлка зваліцца.* Навасёлкі Свісл.

ПАДУ′ЗА *ж.* Атоса. *Падузы закладзі на аглобні. Адна падуза дайжэйшая.* Стайкі Барыс.

ПАДУ′ЗЫ *толькі мн.* Шляя. *Надзень каню хамут с падузамі.* Ваўкавічы Тал.

ПАДУ′ШАЧКІ *мн.* Мочкі. *Оля′, трэбо пракалоць падушачкі і зацягнуць завушніцы ў падушачкі.* Навасёлкі Свісл.

ПАДУ′ШКА I *ж.* Брус у калёсах, які служыць асновай для драбін і ляжыць на восі. *Падушка ў возі — гэта плашка, йікая кладзецца на вось і скрапляецца шворанам з воссю.* Моханава

В.-Дзв. *Падушка з ручкамі ляжыць на трайнілі і ўзвалайку.* Падушка. *Падушка ляжыць на ўзвалайку і скрапляецца шворанам.* Вострава Маст.

ПАДУ'ШКА II *ж.* Падаконнік. *У мяне ў вокнах пагнілі ўсе падушкі, бо ставілі на падушкі цвяты.* Шкураты Браг.

ПАДХАДЗІ'ЦЦА (патхадзі'цца) *незак.* Уходжвацца за скацінай. *Я пайду ўжо патхадзіцца за сваёй скацінай, дам ёй есці.* Міратычы Кар.

ПАДХІЛІ'ЦЬ (патхілі'ць) *зак.* Падрубіць, падшыць, падагнуць. *Патхілі ніс спадніцы. Патхілі рушнік, а то ніткі высыпаюцца.* Моханава В.-Дзв.

ПАДЦУПО'НІЦЦА (подцупо'ныцца) *зак. іран.* Прыладзіцца. *Вон ужэ подцупонывса до вашэй унучкы.* Горск Бяроз.

ПАДЦЭ'ПАК (паццэ'пак) *м.* Пасад, снапы, рассцеленыя на таку для абмалоту. *Мы ужо адзін паццэпак змалацілі і другі будзем малаціць.* Навасёлкі Свісл. *Одён пыццыпок змолотэлэ.* Дзмітравічы Кам.

ПАДЧАПУРЫ'ЦЬ *зак.* Падхарашыць, прыбраць. *Быяркі так хараша падчапурылі маладую, што не пазнаць.* Казлы Міёр.

ПА'ДЧАРКА (па'чарка, па'ччэрка) *ж.* Падчарыца. *У яе ўжо пачарка бальшая. Пачарка ні любіць маччыхі.* Шкураты Браг. *Дачка ня родная, а паччэрка.* Стайкі Барыс.

ПАДЧАРО'ВАК (паччаро'вак) *м.* Падчарэўе. *У карову, кабана сняла падчаровак і вупусьціла цельбухі ў начойкі.* Шкураты Браг. *Зарэзала пырсюка, паччаровак сьніла, пасаліла ў яшчыку.* Міратычы Кар.

ПАДШЧЫ'ТНІК (патшчы'тнік, пудшчытнык) *м.* Застрэшак унізе франтона. *У канцэ хаты забіваюць патшчытнік, кап дошч ні забівай сьцяны.* Навасёлкі Свісл. *Забій у хаты лоб і зрабый пудшчытнык, коб нэ мочыў дошч стэны. У лобовы забый пудшчытныка.* Горск Бяроз.

ПАДШЫ'ЎКА (патшы'ўка) *ж.* 1. Дошчачкі, якімі забіваюць франтон. *Патшыўку загатовіў, буду забіваць шчыт.* Альхоўка Навагр. 2. Дзве дошкі, якія прымацоўваюцца па краях страхі і сходзяцца ўверсе, утвараючы канёк. *Накрый страху саломай і прыбій па канцах патшыўку, кап вецер не раздувай салому.* Альхоўка Навагр.

ПАДШЭ'ЎКА (пыдшэ'вка) *ж.* Тое, што і падшыўка. *Трэбо ік крышы прыбіть пыдшэвку, а то ветер крышу дерэ.* Бастынь Лун.

ПАД'ЯЛДЫ'КАВАЦЬ *незак.* Паддакваць. *А ты яму не пад'ялдыкавай.* Моханава. В.-Дзв.

ПАЖА'РЫСКА (пажа'рыско, пыжа'рыско) *н.* Месца, дзе быў пажар. *Хата згарэла, засталосё пажарыско.* Навасёлкі Свісл. *Сэло згорэло, осталоса пыжарыско.* Бастынь Лун.

ПАЖЫ'ЛІНА *ж.* Прапушчаны па кіёчках ніта шнурок, да якога прывязваюцца петлі ніта. *Завяжы пы кынцах пажыліну, кап ня з'ехалі ніты.* Якубова Рас.

ПАЖЫ'ЛКА *ж.* Тое, што і пажыліна. *Прывяжы крэпка пы кынцах пажылку, а то ніты будуць ссыпацца.* Моханава В.-Дзв.

ПАЗАДЗЕ *прысл.* Ззаду. *Іна ішла пазадзе за мной.* Моханава В.-Дзв.

ПАЗАКЛУ'ННЕ *н.* Месца за гумнамі. *Пойдзэм пы-пад пазаклунню, тут бліжэй.* Азарычы Пін.

ПА'ЗАЛКІ (па'зылкі) *толькі мн.* Мыльная пена, якая застаецца пасля мыцця бялізны. *Аццэрла я лойны ў лугу, а пасьля асталіся пазылкі, пыдай рыскырач атапру ў пазылках.* Ваўкавічы Тал. *Мыла лайно, засталіся добрыя пазалкі, многа мыльнай пены, прасьцірні ў пазалках сьціркy.* Касталомава В.-Дзв.

ПАЗАЎНІЧО'К *м.* Сталярны інструмент для вырэзвання пазоў (у вокнах). *Пазаўнічком выразаюць пазы ў дзьвірах, вокнах.* Навасёлкі Свісл.

ПАЗАЎНІЧО'К-ЗАКЛА'ДНІК *м.* Тое, што і пазаўнічок. *Пазаўнічок-закладнік, ім выпазоўваюць у раме пас, кап засоўваць шкло.* Навасёлкі Свісл.

ПАЗДЗЕ'РНІК *м.* Кастрычнік. *Месяц паздзернік — лён мяць.* Паляцкішкі Вор.

ПАЗДРАЧЫ'ЦЦА (поздрочы'цца) *зак.* Загізаваць. *От ак жарко, гэ, корову поздрочылiса.* Бобрыкі Петр.

ПАЗЕ'МАЧНІК *м.* Сунічнік. *Паземачніка многа, а паземкаў німа.* Ністанішкі Смарг.

ПАЗЕ'МКІ (позёмкі) *мн.* Суніцы. *У сасонніку так многа паземак, красна-красна.* Ністанішкі Смарг. *Содрай берэсту і зробій козубчыка і набрай у козубчык позёмак.* Бобрыкі Петр. *Нызбіралі цэлы каранічок паземак.* Моханава В.-Дзв. *Паземкі шчэ зялёныя, нельга сабіраць. О, якія пазёмкі крупныя.* Паляцкішкі Вор.

ПАЗІ'ЦЬ *незак.* Выразаць пазы. *Ідзіця і пазіця балкі ны хату, нада яе дарубліваць.* Якубова Рас.

ПАЗУ'Р I (позу'р) *м.* Капыт. *Задрала корова позур і нэ можэ ходыті.* Азарычы Пін.

ПАЗУ'Р II (позу'р) *м.* Ногаць. *Обрэж ты позуры, а то велькі дужэ. Болят мнэ яготкы, у пальцах коло позуроў яготкы.* Горск Бяроз. *От акі большый позур на пальцы.* Бастынь Лун.

ПА'ЗУХА *ж.* Манішка. *Надо ўшыті ў пазуху гузікі. Зашпілі сваю пазуху. У сорочцы прышыла воротніка до пазухі.* Азарычы Пін.

ПА'ЙМА *н.* Жменя ачэсанага на шчотцы лёну. *Я на сьвіную шчэтку ачысала аш дзесіць паймаў. Вазьмі адно пайма і зьвяжы ім кужаль.* Моханава В.-Дзв.

ПАКАЛЯ'ЦЦА *зак.* Забрудзіцца. *Пашла ў песок, пакаляласа, у гразі пакаляласа.* Жахавічы Маз.

ПАКАЛЯ'ЦЬ *зак.* Забрудзіць. *Не пакаляй свае рукі. Нада ж пакаляць новую сукенку.* Жахавічы Маз.

ПАКАТО' *м.* Кола. *Пылымалася пакато ў возі.* Моханава В.-Дзв. *Надзень пакато на восъ. Купій стан пакот на калёсы.* Вароніна Рас. *Зваліласа з восі пакато.* Сяляўшчына Рас.

ПАКАЦЁЛ *м.* Зубчастае кола ў пярэднім навоі. *Закруці пакацёл, каб було добра нацягнута палатно.* Мнюхі Міёр.

ПАКАЦЁЛКІ *мн.* Прадаўгаватыя брускі з колцамі, на якія падвешваюцца ніты. *Надзела пакацёлкі, каб не рваліса шнуры.* Жахавічы Маз.

ПАКАШРЫ'ЦЬ *зак.* Памыць. *Ну, што ты пакашрыла свае ногі? Да, пакашрыла, ужо белыя.* Ністанішкі Смарг.

ПАКІДА'НЕЦ (покыда'нэц, покідэ'нец). Муж, якога кінула жонка. *Булы жэныхы: то удовэц, то покыданэц. Вон покыданэц, бо жонка покынула, і тэпэр жывэ одын.* Горск Бяроз. *Вон — покідэнец, я не пойду замуж.* Бастынь Лун.

ПАКІДА'НКА (покідэ'нка) *ж.* Жонка, якую кінуў муж. *Вона покідэнка, не жыве з чоловеком.* Бастынь Лун.

ПАКЛАДЫ' *толькі мн.* Збітыя дошкі, якія кладуцца на ніз воза. *Узяў тры дошкі, зьбіў іх і палажыў на ніс воза, вот і паклады на вос.* Барыскі Лаг.

ПАКО'С (поко'с, покэ'с) *м.* Пракос. *Трэбо іті розбіті покосы.* Бастынь Лун. *Косыт траву, а покэсы тоўстые, посьтягнуты трэбо. Заняў шырокы покэс.* Горск Бяроз.

ПАКРА'КА *м. асудж.* Неахайны чалавек. *О божа, які пакрака. Ой, пакрака ты, пакрака, ідзі памыйса і перадзеньса.* Навасёлкі Свісл.

ПАКРЫВА'ЛА (покрыва'ло) *н.* Галаўны ўбор маладой. *З нашэго полотна на голову молодэй кладут покрывало і чапца, і вэзут до молодого.* Горск Бяроз.

ПА'КУЛА *ж.* Пакулле. *Абдзірала лён ны драчку. Ныдрала пакулы, спрала і выткала мяшкі.* Вароніна Рас.

ПАКУ'ТА *ж.* Адходы пры тапленні воску. *Пакута чорна, нікуды нэгэднае. Вэск пэрэтопілі, осталас пакута.* Бастынь Лун.

ПАКУХТО'РЫЦЬ (покухто'рыць) *зак.* Адварыць (пра грыбы). *Ена ўчора покухторыла грыбу, а то калі іх не покухторыць, то можно атравіцца.* Бобрыкі Петр.

ПАЛАДАВА'ЦЬ *зак.* 1. Адрамантаваць, паправіць. *У печы выгарало скляпеня, трэбо паладаваць.* Навасёлкі Свісл. 2. Зрабіць. *Можа сцежара паладуяш сёня.* Навасёлкі Свісл.

ПАЛАЗНІКІ' *мн.* Сляды ад палазоў. *Праехаў па снягу, аш палазнікі відаць.* Сяляўшчына Рас.

ПАЛАКА'ЦЬ (полока'ть) *незак.* Паласкаць бялізну. *Пойду полокать кораны на рэчку.* Бастынь Лун.

ПАЛАНІ'ЧКІ *толькі мн.* Апалушкі. *Вазьмі паланічкі і выпалі крупы.* Барыскі Лаг.

ПАЛА'НКІ *толькі мн.* Тое, што і паланічкі. *Ваэьмі паланкі і папалі куццю.* Касталомава В.-Дзв.

ПАЛАСАВА'ЦЬ *незак.* Хістацца (пра калоссе). *Глядзі, як жыта паласуіць, от прыгожа паласуіць.* Моханава В.-Дзв. *Ішлі праз жыта і так любаваліся жытам, як яно паласавала.* Мнюхі Міёр.

ПАЛАТНІ'К (пылотні'к) *м.* Палавік. *Выткала аж сэм губыц на пылотнікі, одін пылотнік одрэзала.* Бастынь Лун.

ПА'ЛЕЦ I (па'ліц) *м.* Ручка на кассі. *Да акосся прывязваицца паліц.* Ністанішкі Смарг. *Да касавіліна трэба прывізаць паліц і іці касіць.* Якубова Рас. *Здзелаў да касы паліц.* Вароніна Рас. *Нада прыстроіць паліц да касы.* Булыніна Рас.

ПА'ЛЕЦ II *м.* Высечаны выступ у бервяне, які заходзіць у паз вушака. *У стэнэ зробым пальцы, а у гушаковы эробым чэтвэрть, тэпэр трэбо прыставыты гушак.* Горск Бяроз. *Зрабіў добры палец, і кап ён эашоў у пас ушака.* Паляцкішкі Вор. *Оля', эрабіў пальцы штукар, што і ў вушак не лезуць, няможна вушака прыбіць.* Навасёлкі Свісл.

ПАЛЕ'ШНЯ *ж.* Паляванне. *Учора быў на палешні і эабіў двух эайцаў.* Моханава В.-Дзв.

ПАЛІ'К *м.* Цвікля. *Ушыла палік у сарочку.* Мазыр Гом.

ПАЛІЧОК *м.* Вузкая палоска (5—6 см) матэрыі, якая прышываецца на плячах у жаночай сарочцы. *А ву прышылі палічок? Пакроіла палічкі ў сарочкі? Адэін палічок большы, як ты кроіла?* Шкураты Браг.

ПАЛКНУ'ЦЬ *зак.* Глынуць. *Мамо, я трохі палкну малака.* Міратычы Кар.

ПАЛО'ЗІНЕЦ (поло'зінец) *м.* След ад палазоў. *На полозінец ступіў і ўпаў. Тут хто-то проехоў, знать полозінец.* Бастынь Лун.

ПАЛО'Й *м.* 1. Праліўны дождж. *Акі чорны помег ветер гоніт, будіт полой.* Бастынь Лун. 2. Верхаводка, вада на лёдзе ў час адлігі. *Ужо весна, палой на рэццы.* Ставок Пін.

ПАЛО'ЙКА *ж.* Жменя атрапанага або ачэсанага лёну. *Шэсць палояк чэсанага на сьвіную шчэтку зьвізала ў бунцік.* Пацеенкі Міёр.

ПАЛО'ЙНІК *м.* Апалонік (паўзуны). *А гэта палойнікі с хвыстам у сажалцы плаваюць. Які бальшы палойнік плывець!* Вароніна Рас.

ПАЛО'К *м.* Насціл у асеці для сушкі снапоў. *У нас у ёўні быў палок, дзе сушылі снапы і мыліся самі.* Сальнікі Арш.

ПАЛО'М'Е (поло'м'е, поло'мне) *н.* Полымя. *Полом'е шугае, добрэ горать дрова.* Бастынь Лун. *Поломне ідэ гаж у густе пэчы.* Азарычы Пін.

ПАЛО'ХАЛА *м.* Пудзіла. *Паставіла палохала, а то куры ўсё падзёрлі.* Старае Сяло Зэльв. *Хай ба зрабілі палохала, кап дзікі ні рылі картофлі.* Навасёлкі Свісл.

ПАЛУ'ДНАЦЬ (полу'днаты) *незак.* Палуднаваць. *Набралі хлеба ў кашэль, будэмо полуднаты.* Горск Бяроз.

ПАЛУ'ЙКА *ж.* Дзве жмені абтрапанага лёну. *Дзьве жмені атрэпанага лёну зьвязаць уместа — гэта і будзя палуйка. Апчасала зьвяску лёну, а ў зьвяску трыццаць палуяк. Вазьмі палуйку лёну і пачашы на жалезны грэбянь.* Міратычы Кар.

ПАЛУМЕ'РАК *м.* 1. Мера вагі (1,5 пуда). *Як два палумерачкі, шчытаецца мерка, а ў мерцы було тры пуда, а ў двух палумерках було таксама тры пуда, а адэін палумерак будзя пайтара пуда.* 2. Кош, у які ўваходзіць 1,5 пуда збожжа. *Насыпалі палумерак поўны жыта ўгору, а тады бралі дошчачку і шчыравалі, кеб було роўна із краямі палумерка, а ніколі жыта не весілі.* Шкураты Браг.

ПАЛУ'ЧЧЫНА (полу'ччына) *ж.* Качан капусты. *Іды ў город і вырэж получчыну капусты. О, ты вэлькую получчыну зрэзав.* Горск Бяроз.

ПАЛЫ'Н-ПАЛЫ'Н-Я'ДЗЕРКА *м.* Божая кароўка. *Палын-палын-ядзерка, калі будзе пагодка, то ляці, а калі дошч, то сядзі!* Навасёлкі Свісл.

ПА'ЛЬКА *ж.* Метка. *Я ні рэзаў дэіравіну, бо ні було ніякай палькі на ёй.* Навасёлкі Свісл.

ПАЛЮ'К *м.* Ручка на кассі. Казлы Міёр. *Нада прывязаць палюк да касавіла.* Мнюхі Міёр.

ПАЛЮЛЯ'ЦЬ *зак.* Пакалыхаць. *Палюляй дзіця, хай яшчэ сьпіць.* Моханава В.-Дзв.

ПАЛЯНІ'ЦА I ж. Хлеб, які пякуць на дзяды. *Паляніцу пяклі толькі на дзяды, яе качалі на муцэ на стале, бо на дзяды не разрашалі качаць вадою, а толькі мукою. Вот ета і е раэніца між кулідкай і паляніцай.* Шкураты Браг.

ПАЛЯНІ'ЦА II (поляні'ца) *ж.* Паляна. *Мы ў лесі нашлі поляніцу, а на ей многа ягад.* Бастынь Лун.

ПАЛЯНІ'ЦА III (поляніца) *ж.* Паляндвіца. *Поляніца смачна, добрэ прыправа.* Бастынь Лун. *Вам жыто да пшаніца, а нам хлеб і паляніца.* Тульгавічы Хойн.

ПАЛЯРЭ'С *м.* Кашалёк. *Палажы грошы ў палярэс.* Моханава В.-Дзв.

ПА'МА *ж.* Чорная хмара. *Во акая чорна пама плыве, алі дож не іде.* Бастынь Лун.

ПАМА'К (пыма'к) *м.* Тоўстае бервяно для прыцісканпя лёну ў мачулішчы. *Памачыў лён ў мачулішчы і націснуў пымыкамі, хай мокніць.* Сляпўшчына Рас.

ПАМАНІ'ЦЬ *зак.* Пазваць. *Папробуйце яго паманіць к сабе, ці пойдзіць ён к вам.* Моханава В.-Дзв.

ПАМЕ'Г (поме'г) *м.* Хмара. *Акі светлы помег іде по небі. А вунь плыве чорный-чорный помег, о то буде дожак, добрый дожак.* Бастынь Лун.

ПАМЕ'ЖАК (поме'жак) *м.* Памянш. ад памег. *Помежак маленькі, сьветленькі плыве, можно растрэсать сено, дожака не буде.* Бастынь Лун.

ПАМЕ'ЛЬНІК *м.* Качарэжнік. *У памельніку стыяць вілкі.* Сляўшчына Рас. *Пыстаў качаргу ў памельнік.* Парэчча Рас.

ПАМЁТ *м.* Упершыню распрацаваны ўчастак зямлі. *Узараў кусочак памёта і пасеяў лён, бо там трыва ні рысла, а лён будзіць расці.* Сляўшчына Рас.

ПАМО'СНІЦА (помо'сніца) *ж.* Маснічына. *Поломаласа помосніца у помосьці.* Бобрыкі Петр.

ПАМО'СТ (помо'ст) *м.* Падлога. *Во як добра памыла помост, як жайток жоўтый.* Стайкі Барыс. *Поломаласа помосніца ў помосьці. Трэ помуць помоста.* Борыскі Петр.

ПАМО'СЦЕ *н.* Збітыя дошкі, якія кладуць на дно воза. *На дно саней кладзецца памосьце.* Барыскі Лаг.

ПАМО'СЦІНА *ж.* Маснічына. *Згніла памосьціна ў памосьці.* Стайкі Барыс. *У памосту паламаласа памосьціна.* Навасёлкі Свісл.

ПАМЫ'ЙНІЦА (пымы'йніца) *ж.* Вугал насупраць печы, дзе стаіць кухонны посуд. *Дзе пымыйніца, там стоять горшкі, цэбар, вэдро гразнэ.* Бастынь Лун.

ПАМЫ'ЛАК *м.* Лішак асновы ў шырыну пры накіданні ў ніты і бёрда, які астаўся і ідзе назад. *Пры сн**а**ванні зрабіла памылак, наснавала лішку.* Паляцкішкі Вор.

ПАМЯЛО' (помэло') *н.* Амела. *На хвэйцы многэ ростэ помэла. Трэбо помэла набраты і будэм пэч вымэтаты.* Горск Бяроз.

ПАМЯЛЬНІ'К (помэльні'к) *м.* 1. Дзяржанне ў памяле. Бастынь Лун. 2. Памяло. *Вазьмі памяльнік і вымітай попел с печы.* Моханава В.-Дзв.

ПАМЯНТА'ЦЬ *зак.* Памянціць. *Памянтай касу, а то яна тупая.* Барыскі Лаг.

ПАМЯША'ЎЦА (пуміша'ўца) *м.* Псіхічна хворы чалавек. *Ён пумішайца ўмом і ходзіць з дзярэўні ў дзярэўню.* Сляўшчына Рас.

ПАНАБУДО'ЎЛІВАЦЬ *зак.* Набудаваць. *Яны панабудоўлівалі хат.* Тульгавічы Хойн.

ПАНАДО'ЛАК *м.* Падшыты ніз вопраткі. *Прышыты ў спадніцу панадолак; атырвайся панадолак.* Вароніна Рас.

ПАНАЗДРЭ'НЫЙ (поноздрэ'ный) *прым.* Добра выпечаны. *Я сьпікла добрый хлеб, поноздрэный.* Бастынь Лун.

ПАНАРА'ВІЦЦА (пыныра'віцца) *зак.* Спадабацца. *Йіна яму дужа пыныравілася.* Моханава В.-Дзв.

ПАНПУ'ХА (понпу'ха) *ж.* Порхаўка. *Понпуха ростэ по полю.* Бастынь Лун.

ПАНУ'РА (пону'ра) *м. і ж.* Памаўза. *От понура, вона усэ найдэ, нідэ нэ положыты. Дэ можно сховаты от токэй понуры.* Горск Бяроз.

ПАНЦА'К (пэнца'к) *м.* Буйныя крупы з ячменю. *Бальшая крупа з ячменю — гэта панцак, а мелкая ячменная крупа — круха.* Старонка Асіп. *Нарабілі пэнцаку кутью варыть.* Бастынь Лун.

ПА'НЧАРЫЦА (па'нчэрыца) *ж.* Падчарыца. *Панчэрыца кэпска жывэ з мачыхэй.* Азарычы Пін. *Панчэрыцу мачоха любіть.* Бастынь Лун.

ПАНЧО'РКА *ж.* Тое, што і панчарыца. *Мужык памер, а яна жыве з панчоркай.* Жахавічы Маз.

ПА'ПА *м. дзіцяч.* Хлеб. *Мама, дай мне папы, а то я есьці хачу.* Моханава В.-Дзв.

ПА'ПАРНІК *м.* Папараць. *Ідзі набяры сухога папарніка, будзім пчол ставіць на зіму.* Ністанішкі Смарг.

ПАПАРО'ЦЦА *зак.* Справіцца. *Вечарамі я прыду дахаты, затаплю ў печы, папорусе і сяду вечэраць.* Тульгавічы Хойн.

ПАПЕ'ЛІШЧА *н.* Пажарышча. *Пуня згарэла ўся, толькі засталося папелішча.* Сляўшчына Рас.

ПАПЕРАДЗЕ'НЬ *м.* Вяроўка ў возе, якая прывязана спераду і прыціскае рубель. *У паперадзень кладзецца жардзіна, якую прыжымаюць ззадзі вяроўкай і прывязваюць за пярэчку воза.* Якубова Рас.

ПАПЛАВЫ' (попловы') *прым.* Пра сена з сухой сенажаці. *Поплов**э**е, грудовэе сено хорошэ, булэтнэ сено плохэе.* Бастынь Лун.

ПАПЛАВУ'ХА (поплаву'ха) *ж.* Раска. *Поплавуха ростэ на воде. У поплавухі дрэбные лісточкі.* Бастынь Лун.

ПАПЛАЎНІ'ЧЫЙ (поплаўні'чый) *м.* Вартаўнік. *Раней усем селом наймалі чоловека, якый пылновав полеткі, вон і звавса поплаўнічый.* Горск Бяроз.

ПАПО'РАЦЦА *зак.* Скончыць работу каля печы, дагледзець свойскую жывёлу. *Я яшчэ досвіткам папоралася. Выпаліла ў печы, дала скаціне есьці.* Пацеенкі Міёр.

ПАПРА'ЦЬ (попра'ты) *зак.* Пабіць (пранікам), папярыць. *Плетню помочыла, попрала прачэм, поторгалы і повэсылы сушыты.* Горск Бяроз.

ПАПРЫ'ЦА (попры'ца) *ж.* Жалезная пласцінка ва ўпадзіне верхняга каменя жорнаў, якая надзяецца на шпянёк ніжняга каменя. *У жорнах у вэрхні камэнь укладаецца попрыца.* Азарычы Пін.

ПАПУ'Ц (попу'ц) *м.* Палатняная ці суконная тапачка. *Выразав суконочку і пошыв собэ попуцы. Одын попуц плохэй вышав. Із чыноватного полотна пошыла собэ попуца, а завтрэ другэй пошыю. Я собэ пошыла попуцы і буду ходыты.* Горск Бяроз.

ПАПУ'ША (попу'ша) *ж.* Нізка тытуню. *На нітку нанізала тітэню, кэб вэн сох, вот гэто мы і зовэм попуша. Высушыв попушу тітэню, а тэпэрэ буду крышыті.* Бастынь Лун.

ПАПЯЛІ'СКА (пыпылі'ско) *н.* Пажарышча. *Гумно згорэло, а пыпыліско шчэ цёплэе.* Бастынь Лун.

ПАПЯРЭ'ЧКА (попэрэ'чка) *ж.* Папярочная баразна бульбы. *Посаділі доўгіе борозны булбы, а тэпэр будем садіть попэрэчкі.* Бастынь Лун.

ПА'РА *ж.* Армяк і кажух, надзетыя разам. *Начлежнік, калі ён едзіць на начлех, то ён надзяець пару. Пара — гэта разам кыжарына і армяк, якія надзяюць начлежнікі.* Ваўкавічы Тал.

ПАРАЖЭ'ЛЛЯ (порожэ'лья) *ж.* Парадзіха. *Порожэльяя прывэла дітя. Порожэлья родыла, трэбо іті провэдаті.* Бастынь Лун.

ПАРАЛЕ'С *м.* Кашалёк. *У паралес палажы грошы.* Моханава В.-Дзв.

ПАРАМО'ТА *ж.* Памылка пры снаванні пражы, калі снавальшчыца паложыць нітку не на той калочак, на які трэба. *Глядзі ш, ні зрабі парамоту, кладзі ніткі, як трэба.* Вострава Маст.

ПАРАНІ'НА *ж.* Папар. *Трэба ўзараць парані'ну і пасеець жыта.* Жахавічы Маз. *На парані'ну навазіў гною, буду сеяць чалавум жытам.* Шкураты Браг. *Вувез гной на парані'ну і пасею жыта.* Брагін Гом.

ПА'РАНІНА (па'роніна) *ж.* Тое, што і парані'на. *Вувез гной на па'роніну і буду жыто сеець.* Бобрыкі Петр. *Там, дзе раней расло жыта, і жжалі яго, гэта па'раніна. Па'раніну вясной аруць і сеюць яр.* Ваўкавічы Тал.

ПА'РАНІЦА *ж.* Запараны кіпятком корм. *Вазьмі сечкі і картофлі, і памяшай, і дай па'раніцы карові.* Навасёлкі Свісл.

ПА'РАНКА *ж.* Дробная бульба, якую вараць свіням. *Бульбу пірыбралі, бальшую ўсыпалі ў істопку, а паранку пасыпалі ў хаці.* Моханава В.-Дзв.

ПА'РАСЛЯ *ж.* Аблога. *У мяне там за пуняй некалькі сотак параслі.* Касталомава В.-Дзв.

ПА'РАСТКІ *толькі мн.* Дробныя каласкі, саломка, якія астаюцца пры арфаванні збожжа. *Звеяў жыта і адабраў парасткі, сьвіням на муку зьмялю.* Міратычы Кар.

ПАРКЛІ'ЦА *ж.* Жалезная пласцінка ва ўпадзіне верхняга каменя жорнаў, якая надзяецца на шпянёк ніжняга каменя. *У верхні камень зрабіў парклiцу і ўставіў шворань.* Ністанішкі Смарг.

ПАРО'НІКІ *мн.* Бульба, звараная ў лупінах. *Паронікі — ето булма, вароная з лупайкамі.* Бастынь Лун.

ПАРО'НКІ *мн.* 1. Тое, што і паронікі. *На вячэру навару паронкаў і будзем з малаком есьці.* Жахавічы Маз. 2. Тое, што і паранка. *Пырыбіралі бульбу і паронкі сыпалі аддзельна — гэта паронкі сьвінням будуць варыць. Намыла кацёл паронак і ныпарыла, буду дываць сьвінням.* Ваўкавічы Тал.

ПАРПЛІ'ЦА *ж.* Тое, што і паркліца. *Я ў жорнах да верхняга каменя прыладзіў парпліцу.* Альхоўка Навагр. *У вірхняку ў жорнах ёсць парпліца, яна надзяецца на вірцяно.* Ваўкавічы Тал.

ПАРТАНУ'ЦЬ *зак.* Парнуць. *Оля', гэта ш вока партануў, лезучы на яблану.* Навасёлкі Свісл.

ПАРУБЕ'НЬ (пэрубе'нь) *м.* Рубель, жэрдка для прыцісканння сена або снапоў на возе. *На мажы наклалі сена, а на сена палажылі парубе'нь, а на парубень закінулі вяроўку, кап прыцісньць сена на возі.* Стайкі Барыс.

ПАРШНІ' *мн.* 1. Скураныя лапці. *Дыстань кывалык шкуры і пашый сабе паршні, а то нечага на пасту абуваць.* Якубова Рас. 2. Вяровачныя лапці. *Навій вяровак і сплёў паршні, буду насіць.* Сяляўшчына Рас.

ПАРШУ'К *м.* Парсюк. *Гэтага года добрага паршука закалола.* Міратычы Кар. *Будзім на сала карміць паршука.* Паляцкішкі Вор. *Праскета закалола свайго паршука.* Старае Сяло Зэльв. *Выляхчаны кнур у нас завецца паршуком.* Навасёлкі Свісл.

ПАС *м.* Шнур у калаўроце. *Шпуля і блочак цягнуць пас на колі калаўрота.* Міратычы Кар.

ПАСАВІ'СКА (пасовы'ско) *н.* Паша. *Доброго пасовыска ў нас нэма і молока нэма.* Горск Бяроз.

ПАСА'Д I (пыса'т) *м.* Месца на куце, дзе сядзіць маладая. *Маладуха сядзіць на пысадзе.* Моханава В.-Дзв.

ПАСА'Д II (пыса'т) *м.* Колькасць збожжа, якая памяшчалася ў асеці. *Аўса будзіць пысады тры. Адзін пысат лёну зьмя'лі, а яшчэ будзіць на два пысады.* Моханава В.-Дзв.

ПАСА'ДА *ж.* Пасад, снапы, рассцеленыя на таку для абмалоту. *Я змалаціў адну, пасаду ваўса.* Навасёлкі Свісл.

ПАСА'ДКА (паса'тка) *ж.* Чарэнь (у печы). *Выпараласа пасатка ў печы, і гаршчка неяк паставіць. Выгарала пасатка у печы, трэбо пачыніць.* Навасёлкі Свісл.

ПА'САЧКА (па'сочка) *ж.* Кальцо на розе, па якім можна вызначыць, колькі год карове. *Колькі ў корову на рогах пасочкоў, столько ей год.* Бобрыкі Петр.

ПАСВЕ'Т (посьве'т) *м.* Падвеснае прыстасаванне для асвятлення лучынай. *Повесте вышэй посьвет, а то не відно, а темно. Посьвет подвешвалі высоко і палілі лучыну.* Бастынь Лун.

ПАСВІСТО'Л (посвысто'л) *м.* Свісток. *Хто тобэ посвыстола купыв? Тато, посвышчы у посвыстол.* Горск Бяроз.

ПА'СВІШЧА (па'сьвішча) *н.* Паша. *У нас добрае пасьвішча для кароў.* Ністанішкі Смарг.

ПАСЕ'ВЕРАЦЬ *зак.* Патрэскацца ад вады, холаду. *Вот як у мяне ногі пасевералі і так быляць.* Моханава В.-Дзв.

ПАСЕ'І *толькі мн.* Астаткі пасля прасейвання мукі. *Сеяла, прасеела муку, добрая мука высеялася, а пасеі асталіся.* Старонка Асіп.

ПАСЕ'ЙКІ *толькі мн.* Тое, што і пасеі. *Пасеіла муку, а пасейкі зымішала кура'м.* Ваўкавічы Тал.

ПАСЕМАВАЦЦА (посемовацца) *зак.* Парадзіцца. *Дружко с сватамы посемоваліс, у екую нэдэлю будэ вэсэллэ.* Горск Бяроз.

ПАСЕМАВА'ЦЬ (посемова'ты) *зак.* Пагаманіць, параіць. *На запоюнах трэбо було посемоваты.*

ПАСКРО'БАК (поскро'бок) *м.* Маленькая булачка хлеба з астаткаў цеста. *Вускробла ў дзежы цесто і сьпекла поскробок.* Бобрыкі Петр. *Дзежу вускрэбла і спекла паскробка.* Жахавічы Маз.

ПАСКРЭ'БІШ *м.* Тое, што і паскробак. *Пыскрыбла дзешку, сьпікла паскрэбіш.* Моханова В.-Дзв.

ПАСКРЭ'БТУХА (поскрэ'бтуха) *ж.* Тое, што і паскробак. *Выскоблыла дэжку і спэкла поскрэбтуху.* Горск Бяроз.

ПАСКРЭ'БУХА (поскрэ'буха) *ж.* Тое, што і паскробак. *Поскрэбла дэжку і спэкла поскрэбуху. Обобэру закваску у дэжэ і спэку поскрэбуху.* Азарычы Пін.

ПАСКРЭ'БУШАК (поскрэ'бушэк) *м.* Тое, што і паскробак. *Нажэм дэжку поскрэбла і спэкла поскрэбушка.* Бастынь Лун.

ПАСЛЕ'Д (пасьле'т) *м.* Дробныя каласкі, саломка, якія астаюцца пры арфаванні збожжа. *Калі мы веім жыта, пасьлет лажыцца ў сярэдзіне, а за пасьледам дробнае жыта, а за жытам дробным лажыцца чало.* Паляцкішкі Вор. *Пасьлет — маленькоё пустоё зерня, якоё пры адвейванні лажыцца бліжэй, а доброё зерня ляціць далей.* Навасёлкі Свісл.

ПАСЛЕ'ДКІ (после'дкі) *толькі мн.* Тое, што і паслед. *Колі жыто веюць, то последкі падаюць, дзе хозяін седзіць.* Бобрыкі Петр.

ПАСО'ЧКА *ж.* Паз. *У ражцы вырэзав пасочку, а тэпэр уставлю дно.* Бастынь Лун.

ПАСПЕ'ШКА (пасьпе'шка) *ж.* Гатунак скараспелай бульбы. *Пасадзіла пасьпешкі, праз два месяцы можна будзіць кыпаць.* Моханава В.-Дзв.

ПА'СТА *ж.* Паша. *Ён пагнаў кароў на пасту. Ён сёння на пасьці.* Ністанішкі Смарг.

ПА'СТАР *м.* Старэйшы пастух. *Мы нанялі на ўсё лета пастара кароў пасьвіць.* Шкураты Браг.

ПАСТАЯ'ЛКА (постоя'лка, пыстыя'лка) *ж.* Малако, якое настаяла некалькі гадзін пасля даення. *Постоялка — ето солодкэ молоко, якэе постояло, но не скіслэ.* Бастынь Лун. *У істопцы стаіць стаўбунок з пыстыялкай, вазьмі і паеш.* Моханава В.-Дзв.

ПА'СТВА *ж.* Паша. *Пыгнаў кароў на паству.* Касталомава В.-Дзв.

ПАСТУ'МАНТ *м.* Каркас плуга. *У плузя ёсць пастумант, да яго прыкручваяцца падошва, паліца.* Ністанішкі Смарг.

ПА'СУШ *ж.* Прашлагодняя няскошаная трава. *Пасушы многа, алі карову не ядуць.* Мазыр Гом.

ПАСХАРО'ТВАЦЬ *зак.* Паламаць. *От паз'яжджалі на цаліну і ўсё пасхаротвалі сваё.* Міратычы Кар.

ПАСЦЕ'ЛЬ I *ж.* 1. Пасад, снапы, рассцеленыя на таку для абмалоту. Ваўкавічы, Сяляўшчына Рас. *Я ўжэ одну пасцель обмолоціў.* Бобрыкі Петр. 2. Разасланы лён для скручвання ў кудзелю. *Пасьцель сьцялю на стале с счоскаў і буду рабіць кудзелю і прасьці.* Міратычы Кар. *Пыслала с кужалю пасьцель, цяпер буду скручваць кудзеліну і прасьці.* Ваўкавічы Тал.

ПАСЦЕ'ЛЬ (пасьце'ль) II *ж.* Паслед. *Не адышла пасьцель у бабы, павязьлі ў бальніцу.* Міратычы Кар.

ПАСЦЕ'ЛЬ III (посте'ль, пасьце'ль) *ж.* Дашчаны насціл у возе, санях. *Зрабіў пасьцель у вос, кап було добра ехаць.* Моханава В.-Дзв. *У сані з досак зробів постель.* Бастынь Лун.

ПАСЦЕ'ЛЬКА (пасьце'лька) *ж.* Тое, што і пасцель. I. *Вот я ужо пасьцельку і вымалаціў.* Старонка Асіп.

ПАСЦЕ'ЛЬНІК (пасьце'льнік) *м.* Тое, што і пасцель III. Сяляўшчына Рас. *Зрабіў у драбіны пасьцельнік і палажыў на калёсы на дно.* Пасьцельнік е і ў санях. Шкураты Браг.

ПА'СЦІ I (па'стэ) *зак.* Здохнуць (пра жывёлу, птушак). *Па'ле свэнэ, ку'рэ.* Дзмітравічы Кам.

ПА'СЦІ II *зак.* Пахудзець. *От ге чэловек буў гладкій, а цепер, ге, паў.* Бобрыкі Петр.

ПАСЦЯГНУ'ЦЬ (пастягну'ты) *зак.* Разбіць пракосы. *Косыт траву, а покосы тоўстые трэбо постягну'ты.* Горск Бяроз.

ПАСЦЯКА'ЦЬ (постэка'ты, пасьцяка'ць) *зак.* Стаць тонкім, кволым. *Посодыла бульбу пуд ліпою, а вона ўсё тровэ постэкала ўся.* Горск. Бяроз. *Моя картопля заросла зелем і так посцекала, трэбо полоць.* Бобрыкі Петр. *Пасадзіла картоплі ў садку, а яна пасьцякала.* Шкураты Браг.

ПАТАЛО'К (потоло'к) *м.* Верхняя частка калоды пчол. *У рамачных вульях е голова, а ў колодочных е потолок.* Бастынь Лун.

ПАТАМПІЁНІЦА *ж. іран.* Гразішча. *От патампіёніца, што можна ўтапіцца, такая гразіна.* Навасёлкі Свісл.

ПАТАПЦЫ' (потопцы') *мн.* Цура. *Наліла у мыску воды, посоліла накрышыла хлеба, покрышыла цыбулі, уліла посного масла — от ето і е потопцы.* Бастынь Лун. *Озіла молока солодкого, туды накрышыла хлеба, вот я і зробіла собе потопцы.* Бобрыкі Петр.

ПАТАРГА'ЦЬ (поторга'ты) *зак.* Патузаць аснову. *Плэтню намочыла, попрала прачэм, поторгалы і повэсылы плэтню сушыты.* Горск Бяроз.

ПАТРАПА'ЦЬ *зак.* Павастрыць. *Вазьмі трыпачку і патрапі касу.* Якубова Рас.

ПА'ТРАП'Е (па'трап'я) *н. зборн.* Адходы валакна пры трапанні лёну. *Лён трэплім, а атлятая патрап'я.* Ваўкавічы Тал.

ПАТРАХІ' (потрахі') *толькі мн.* Вантробы. *Зарэзала овэчку і выпустіла потрахі.* Бастынь Лун.

ПАТРАША'НКА (потроша'нка) *ж.* Вантрабянка. *Покрышыла вэнтробы і зробіла потрошанку. Крывена коўбаса з едовых тоўстых кішэк — гэ потрошанка.* Бастынь Лун.

ПАТРО'ПКАВЫ *прым.* Зрэбны. *Калісь у ганавіцы патропкавыя ўшывалі дзеравяныя цуру'балкі.* Шкураты Браг.

ПАТРО'ПКІ *толькі мн.* Тое, што і патрап'е. *Трэплюць лён, а патропкі і кайстрыца ляцяць. Патропкі пупрала, із патропкаў напрала нітак і вуткала мяшкі.* Шкураты Браг. *Патрасі патропкі віраціяном і счыні кудзеліну.* Моханава В.-Дзв.

ПАТРУ'ХА *ж.* Пацяруха. *Сена ўжо ўсё скармілі, зыстылася адна патруха.* Моханава В.-Дзв.

ПА'ТРЫЦЬ *незак.* Шукаць, выглядаць. *Ён усё яшчэ патрыць. Што ты там патрыш? Там нічога німа, ні патры. Акыш! Ён усе шчэ патрыць, ніяк не наесцца за дзень.* Шкураты Браг.

ПАТУРАВІ'ЦЬ *зак.* Падагнаць (заставіць хутчэй ісці, рабіць). *Патураві ты яе, хай скарэй сыбіраецца і ідзець, скарэй нада ехаць, а то ўжо позна, вуньдзіка дзе сонца.* Моханава В.-Дзв.

ПАТУ'РГАЦЬ (поту'ргаті) *зак.* Тое, што і патаргаць. *Попарылі, попарылі ды потургалі кросна і повэсілі.* Азарычы Пін.

ПАЎГРУ'НТ *м.* Шэсць дзесяцін зямлі. *Я паўгрунта дастаў, ці шосту часць зямлі, і называўся я шастаком.* Міратычы Кар.

ПАЎКУЛІ'ДКІ *ж.* Паўбулкі. *Вот му вучухаліся на балоце, што аж паўкулідкі з'елі і вупілі багата малака.* Шкураты Браг.

ПАЎПРЫ'ЦА (поўпры'ца) *ж.* Металічная пласцінка, на якой трымаецца верхні камень жорнаў. *У жорнах е поўпрыца ў вэрхнім камені, поўпрыцу накладаемо на вэрэтэно. Паміж першым і другім камені была паўпрыца.* Старонка Асіп.

ПАЎПУ'РА *м.* Мера вагі (1 пуд 10 фунтаў). *Пазыч мне паўпура жыта.* Касталомава В.-Дзв.

ПАЎРО'ЗКІ (поўро'зкы) *мн.* Вузкая палоска матэрыялу, якой завязваюць хвартух. *Прышыла до хвартуха поўрозкы, а то нэма чым зовэзаты.* Горск Бяроз.

ПАЎРО'ЗЫ (поўро'зы) *мн.* Тое, што і паўрозкі. *У хвартуху оторваліс поўрозы.* Бобрыкі Петр.

ПАЎХАТО'ЧЫНЫ (повхото'чыны) *мн.* Зямля, паточаная кратамі. *Па пожны однэ повхоточыны, гэто повх нарыв.* Горск Бяроз.

ПАЎХО'ДВАЦЦА *зак.* Замарыцца, утаміцца. *Касцы касілі, касілі, да так ужо паўходаваліся, што чуць ідуць дамоў.* Мнюхі Міёр.

ПАФАТЫГАВА'ЦЦА *зак.* Патурбавацца, паклапаціцца. *Прашу вас, пафатыгуйцесё, прывязеце мне збанка.* Навасёлкі Свісл.

ПАХАДУ'ХА *ж.* Жанчына, якая любіць хадзіць па сяле. *Як пычаўсі дзень, дык наша пахадуха і ў хаці не стыкаецца.* Моханава В.-Дзв.

9. Зак. 1598

ПАХАДУ'ШКА (походу'шка) *ж.* Прыстасаванне, пры дапамозе якога дзеці вучацца хадзіць. *Зрабій походушку, хай дітя вучыцца ходыт.* Бастынь Лун.

ПАХА'ТНІЦА (поха'тніца) *ж.* Тое, што і пахадуха. *Гэ, ужэ похатніца іде, мо нова шчо несе.* Бастынь Лун.

ПАХА'ЦЬ (пыха'ць) *незак.* Баранаваць пасля таго, як засеюць. *Авёс пасеяў, а цяпер нада пыхаць. Жыта пасеяў, нада пыхаць.* Моханава В.-Дзв.

ПА'ХВА *ж.* 1. Паха. *У самай пахві села скулка.* Шкураты Браг. 2. Частка рукава ў сарочцы пад пахай. *Трэбо ў сорочку ўшыць пуд пахву ласточку.* Бобрыкі Петр.

ПАХРАСЦІ'ЦЦА (пахрасьці'цца) *зак.* Прарасці, папускаць парасткі. *У склепі ўся картофля пахрасьцілася.* Навасёлкі Свісл.

ПАХУДНЯ'ЦЬ *зак.* Пахудзець. *Цялёнак пахудняў на пяць кіло, як атсадзілі ат каровы.* Моханава В.-Дзв.

ПАЦ *м.* Пацук. *Папаўся пац у пастку.* Паляцкішкі Вор.

ПАЦВІ'НАК (пацьві'нак, по'твінок) *м.* Падгадаванае парася. *Потвінка трэбо зарэзаць косцам.* Бастынь Лун. *Пакармлю пацьвінка, а на дзівятні к кірмашу зарэжу.* Моханава В.-Дзв.

ПАЦЕ'ХА (поте'ха) *ж.* Радасць. *О, якая потеха, дочка прыехала з города.* Горск Бяроз.

ПАЦЁК *м.* Рага. *Якія пацёкі на вакне пасля дажджа.* Моханава В.-Дзв.

ПАЦЁРКІ (патёркі) *мн.* Сукаратка. *Ныткы крутые, круто прадэ, аж патёркы збэрае.* Горск Бяроз.

ПАЦЁС *м.* Столь. *Думаю пабяліць пацёс, кап было святлей у хаці. Пацёс пабялілі бялілами.* Старае Сяло Зэльв. *Усю хату пубяліла і пацёс пубяліла.* Навасёлкі Свісл.

ПАЦЁСІНА *ж.* Дошка ў столі. *У пацёсі зніла адна пацёсіна.* Навасёлкі Свісл.

ПАЦЫЯ'Т *м.* Франтон. *У канец хаты забівают пацыят.* Азарычы Пін.

ПАЦЯ'ГАВІЧ *м.* Кіёк, адзін канец якога ўсаджан ў дзірку навоя і не дае навою круціцца. *Пацягавіч атпускаць ніткі асновы з навоя.* Заазер'е Віл.

ПАЦЯГА'КА *ж.* Тое, што і пахадуха. *Ужо пашла наша пацягака хадзіць.* Саламір'е. Пол.

ПАЦЯГУ'ХА *ж.* Жанчына, якая любіць хадзіць па сяле. *Пацягуха нічога ня робіць, толькі ходзіць.* Моханава В.-Дзв.

ПАЧА'ТАК (поча'ток) *м.* Верацяно з пражай. *Я ўжэ напрала аж тры початкі. Одзін початок змотала.* Бобрыкі Петр.

ПАЧАХРЫ'ЦЦА (почохры'цца) *зак.* Пачасацца. *Жалосніца гэто ак пожалуе, то почохрысса. Жалосніца добрэ жалуе.* Бастынь Лун.

ПАЧО'СКІ *толькі мн.* Па'часкі. *Пачасала лён на сьвінную шчотку і начасала пачоскаў.* Шкураты Браг.

ПАЧО'СЫ *толькі мн.* Тое, што і пачоскі. *Пачосы спрала і выткала ручнікі.* Бастынь Лун.

ПАЧУХРЫ'ЦЬ (почухры'ты) *зак.* Пачухаць. *Вона хочэ, штоб я ёй почухрыла спыну.* Горск Бяроз.

ПАШАРО'ШЫЦЦА (пошоро'шыцца) *зак.* Зрабіцца шурпатым (пра скуру). *Ізмэрз так, аж тэло пошорошылоса.* Горск Бяроз.

ПА'ШКА I *ж.* Малады лісточак аеру. *У аіру е пашкі, якія дзеці ядзяць. Што, дужа салотка пашка?* Навасёлкі Свісл.

ПА'ШКА II *ж.* Скручаная лаза для прывязвання паплёту да кроквау. *На лату кладзецца салома. На салому кладуць тонкую драбясьціну і прывязваюць пашкамі. Пашка робіцца з ракіціны або з лазы, і ёй прывязваюць драбясьціну да латы, калі крыюць страху.* Навасёлкі Свісл.

ПАШКРЭ'БЕЦ (пошкрэ'бэц) *м.* Апошняе дзіця ў бацькоў. *Мікіта мой — пошкрэбэц, последній буў у маткі.* Бастынь Лун.

ПАШЛЯМАВА'ЦЬ (пышлімува'ць) *зак.* Пачысціць (пра кішкі). *Пышлімуваць нада кішкі ны кілбасы.* Якубова Рас.

ПАШПА'РЫЦЬ *зак.* Хутка пайсці. *Вот пышпарыў, што ніяк ні дыгнаць.* Моханава В.-Дзв.

ПАШТО' *прысл.* Нашто. *Пашто ву рэжаця етакімі бурталямі радыс, чы ву будзяця есьці?* Шкураты Браг.

ПАШУГА'ЦЬ *зак.* Пакалыхаць. *Пышугай дзіця, хай яшчэ пасьпіць.* Моханава В.-Дзв.

ПАШЧЭ'МКА *ж.* Сківіца. *Зубы баляць, аш пашчэмка напохла.* Ністанішкі Смарг. *Баліць пашчэмка ат зубоў, бо зубы баляць.* Паляцкішкі Вор.

ПАШЫ'НА *ж.* Галлё, якім накрывалі лён пры мачэнні. *Пумачылі лён у выгаркі. Накрылі пашынай, а наверх націснулі пумыкамі.* Сяляўшчына Рас.

ПАШЫХАВА'ЦЬ (пашыхыва'ць) *зак.* Пашанцаваць. *Яму добра пашыхывала. Ён быгатую жонку ўзяў, так пашыхывала, што зразу на ногі стаў.* Вароніна Рас.

ПАЯ'С *м.* Клінападобны папярочны драўляны брусок для змацоўвання дзвярных дошак. *Дзьверы зьбіваюць двума паясамі. Адзін пояс уверху, а другі ўнізу.* Паляцкішкі Вор.

ПЕ'ГАРКІ *мн.* Бульба з прыгаркамі. *Мама, дастань бульбу і пегаркі дай мне, я буду есьці.* Стайкі Барыс.

ПЕ'КАЦЬ *незак.* Перыць, біць пранікам бялізну. *Дома буду жмыхаць сарочкі, а тады пайду на рэчку і буду пекаць пранікам па сарочках.* Якубова Рас.

ПЕ'ЛЕЦ *м.* Маленькі кусок сала. *Пелец кагалі, калі малэй кусок сала.* Бастынь Лун.

ПЕЛУ'Н *м.* Палын. *Тут расцець толькі адзін пелун.* Ністанішкі Смарг.

ПЕЛЬ *ж.* Балота. *Церэз пель не пераедзеш, нада аб'ехаць. Па пелі куп'я расьце. Шукай моху ў пелі. О, якая пель купістая!* Шкураты Браг.

ПЕ'ЛЬКА *ж.* 1. Невялікі вадаём. *У лесі ці на полі, кругленькое, дзе стоіць вода, му зовом пелькой.* Бобрыкі Петр. 2. Палонка. *А ты мне просек пельку на копанцы? Ідзі просечы, буду муць плацье.* Бобрыкі Петр.

ПЕ'ЛЮСЦІ (пэ'люстэ) *толькі мн.* Чалеснікі. *Зробыв пэчнык нызкые пэлюстэ, шчо чыгуна нэ засодыты.* Горск Бяроз.

ПЕ'ЛЯ *ж.* Сажалка. *Ідзі ў пелю і нарві яерніку.* Бобрыкі Петр.

ПЕ'ННЕ (пе'ння) *н. зборн.* Пер'е, якое адрастае пасля лінькі птушак. *Курыца пычыла ліняць, адно пення.* Якубова Рас. *Зарэзала куры'цу, а ў яе адно пення, што і рады ні дам.* Сяляўшчына Рас.

ПЕНЬ *м.* Частка снапа ад перавясла да зрэзу. *Стаў снапы пнямі на зямлю, хай сохнуць.* Калодзішчы Мін. *Жыта можна было п возіць, алі пні сырыя.* Раўбічы Мін. *Пыстаў снапы пнём на зямлю, а галовамі уверх, кап сохлі.* Барыскі Лаг.

ПЕРАБАГА'ЦІЦЬ *зак.* Усыпаць больш, чым трэба. *Ой, перабагаціла крухмалу ў кісель.* Шкураты Браг.

ПЕРАБО'РКА (пірабо'рка) *ж.* Перагародка. *Была адна быльшая комната, а я здзелала піраборку, цяпер дзьве комнаты.* Сяляўшчына Рас.

ПЕРАВА'ЛКІ *мн.* Канаплянае валакно, якое не гадзіцца для прадзення. *З перавалкаў зьвіў крэпкія гужы, што ім і зносу не будзіць.* Касталомава В.-Дзв.

ПЕРАВЕ'ЙНІКІ (пэрэвэ'йнікі) *мн.* Галінкі хмызняку, якімі перавіваюць калкі плота. *Плэт ак городімо, то робім пэрэвэйнікі. Пэрэвэйнікі закручваем і клодэм жэрдіну на пэрэвэйнікі.* Бастынь Лун.

ПЕРАГІ'Б (перэгі'б) *м.* Сустаў. *Заболеў перэгіб пуд коленом.* Бобрыкі Петр. *У руцэ ля далоні е перэгіб.* Шкураты Браг.

ПЕРАГО'НАМІ (пэрэго'намі) *прысл.* З перарывамі (пра дождж). *Дожак іде пэрэгонамі.* Бастынь Лун.

ПЕРАГРЭ'БІНЫ *мн.* Пласты сена. *Пераграбаюць перагрэбіны і кладуць сена ў капіцы.* Навасёлкі Свісл.

ПЕРАДЗЕ'ННЕ (пэрэды'ньe) *н.* Стойла, дзе стаяць каровы днём. *У пэрэдыньe стоіть товар, і мы ходім туды доіть.* Бастынь Лун.

ПЕРАДО'К I (пэрэдо'к) *м.* Папярочная планка, якая злучае ў санях палазы. *Пэрэдок е ў санях, вэн скрапляе два полозы ў санях.* Бастынь Лун.

ПЕРАДО'К II *м.* Усход нагі. *От моцна выцяла перадок нагі.* Міратычы Кар.

ПЕРАДО'ЎКА I *ж.* Тое, што і перадок I. *Два палазы ў перадзе скрапляюць перадоўкай.* Жахавічы Маз.

ПЕРАДО'ЎКА II *ж.* Вяроўка, якая прывязана спераду воза і прыціскае рубель. *Закінь перадоўку на жардзіну і ўвяжы вос.* Касталомава В.-Дзв.

ПЕРАДРО'ГАЦЦА *зак.* Перагрэсціся. *Па грудзі ехалі ў калёсах, ды так перадрогаліся.* Моханава В.-Дзв.

ПЕРАЖАРГНУ'ЦЬ (пэрэжаргну'ть) *зак.* Пераступіць. *Вэн пэрэжаргнув дэрэвыну і пошов собе.* Азарычы Пін.

ПЕРАЗІ'МАК (пэрэзі'мок) *м.* Пярэзімак. *Бычок — пэрэзімок, шчэ малый.* Бастынь Лун.

ПЕРАЗО'ВЫ (пэрэзо'вы) *мн.* Вясельны абрад, калі бацькі едуць у госці да дачкі. *Езділі ік дочке на пэрэзовы.* Бастынь Лун.

ПЕРАЗЫ'ЎКІ *мн.* Тое, што і перазовы. *Прышла нядзеля пысля вяселля, дычка мыя з зяцям прыехалі і ўзялі мяне на перазыўкі.* Сяляўшчына Рас.

ПЕРАКЛА'ДЗІНА I *ж.* Планка для замацоўвання ножак стала. *Пастаў ногі на перакладзіну і не дрыгай нагамі.* Тульгавічы Хойн.

ПЕРАКЛА'ДЗІНА II *ж.* Намарзень. *У палазы ўбіў стойкі, на стойкі палажыў вязы, а на вязы палажыў перакладзіну.* Барыскі Лаг.

ПЕРАКРЫ'ЦЦЕ *н.* Бервяно ў зрубе над прасценкамі, над вокнамі і над дзвярамі. *На сумакі кладом перакрыцце вокан і дзьвярэй.* Шкураты Браг.

ПЕРАКРЭ'СТАК *м.* Скрыжаванне дарог. *Ідзіце да перакрэстка, а там дарога пойдзіць направа, ёй і ідзіце.* Ністанішкі Смарг.

ПЕРАМО'Т *м.* Памылка пры снаванні, якая заключаецца ў пропуску чарговага калочка пры накладванні асновы. *Снавала-снавала і наснавала перамота. Вот ён і ідзе назад.* Міратычы Кар.

ПЕРАМО'ТА (пэрэмо'та) *ж.* Тое, што і перамот. *Снавала кросна і положыла пэрэмоту.* Бастынь Лун. *Ак снавала кросна, нэ дошла куды трэбо, і зробыла пэрэмоту, а тэпэр пэрэмота ідэ назад.* Азарычы Пін.

ПЕРАПА'Л (пірыпа'л) *м.* Сварка. *Сягодня ў нас быў пірыпал с суседам.* Сяляўшчына Рас.

ПЕРАПЕ'ЧА (пірапе'ча) *ж.* Печыва. *На пірапечу нада замясіць салоткаё цеста.* Стайкі Барыс.

ПЕРАПО'НА *ж.* Папярочная планка ў аконнай раме. *Згнілі перапоны ў рамі, і вываліласся шыба ў вакне.* Навасёлкі Свісл.

ПЕРАПУСЦІ'ЦЬ *зак.* Ператапіць (пра тлушч). *Я свой увесь жыр перапусціла і зліла ў банку, хай стаіць.* Міратычы Кар.

ПЕРАСВЕ'Р (пірасве'р) *м.* Журавель (у калодзежы). *На вілы ў калодзісі кладзецца пірасвер.* Стайкі Барыс.

ПЕРАСЕ'ДЗЕЛКА *ж.* Старая дзеўка. *Гэтай пераседзелцы жаніха ні шукаць. Пераседзелка будзіць сядзець у дзеўках.* Касталомава В-Дзв.

ПЕРАСНО'ЎКА *ж.* Памылка пры снаванні, калі снуецца болей пасам, чым павінна быць. *У аснові ныснывала перасноўку. Думала сныываць дзьвінаццаць пасам, а ныснывала пітнаццаць.* Моханава В.-Дзв.

ПЕРАСО'ЛКА (пірасо'лка) *ж.* Планка для замацоўвання ножак стала. *Пыстаў ногі на перасолку і сядзі ціха за сталом.* Якубова Рас. *Пылымалася перасолка ў сталe і стол шатаецца.* Моханава В-Дзв. *У сталe ёсць пірасолкі, ты садзісь за стол і стаў ногі на пірасолку.* Сяляўшчына Рас.

ПЕРАСЦЁЛЫ (пэрэсцёлы) *мн.* Праслойкі мяса ў сале. *Гэтого року сало не добрэ, з пэрэстёламі сало і не топко.* Бастынь Лун.

ПЕРАСЯДЗЕ'ЛЬНІК (перэседзе'льнік) *м.* Пасак (у вупражы). *Пудцегні коню перэседзельнік.* Бобрыкі Петр.

ПЕРАСЯКА'ННЕ (перасяка'нё) *н.* Матычанне. *У брушцы трэбо зрабіць перасяканё, а то зарасла пыр'ём.* Навасёлкі Свісл.

ПЕРАХЛЯ'БІСТЫЙ (пэрэхля'бістый) *прым.* 1. Худы (пра жывёлу). *Мой конь такі пэрэхлябістый, што не знаю, ак я буду на їм пахаць.* Бастынь Лун. 2. Жывёла з упаўшымі бакамі. *Прышла корова пэрэхлябіста, ні поевшы.* Бастынь Лун.

ПЕРАЦЯ'ЖКА (пэрэтя'жка) *ж.* Перад (у боце). *Зробіў у чэровіках пэрэтяжкі.* Бастынь Лун.

ПЕРАЧЫ'НАК (пэрэчы'нок) *м.* Пласт сена. *Буду пэрэчыняты сено у пэрэчынок.* Горск Бяроз.

ПЕРАЧЫНІ'ЦЬ (пэрэчыны'ты) *зак.* Напластаваць сена. *Пэрэчынынв сена і прынёс до хуры.* Горск Бяроз.

ПЕРАЧЫНЯ'ЦЬ (пэрэчыня'ты) *незак.* Пластаваць сена. *Буду пэрэчыняты сена ў пэрэчынок.* Горск Бяроз.

ПЕРАЧЭ'СКІ (пэрэчэ'скі) *мн.* Пачаскі. *Як другэй раз чэшут лён на шэрстяную шчэтку, то на шчэццы остаюцца пэрэчэскі.* Азарычы Пін.

ПЕ'РВІСІНКА *ж.* Першацёлка. *У мяне первісінка і мылыка мала даець.* Сяляўшчына Рас.

ПЕ'Р'Е (пе'р'ё, пе'р'я) *н. зборн.* 1. Лісты цыбулі. *Гэтага году добрая пер'я на цыбулі.* Барыскі Лаг. *Ідзі нашчыпай пер'ё цыбулькі.* Міратычы Кар. 2. Лісце жыта. *У жыці пер'е ўжо велікоё, колас пачаў выплываць.* Навасёлкі Свісл.

ПЕ′Р'ЕЧКА (пе′р'ечко) *н.* Ліст кропа. *Ідэтэ нарвэтэ пер'ечка крэпа.* Азарычы Пін.

ПЕРКА′ЛЬ *м.* Паркаль. *Купіла перкалю на рубашку.* Шкураты Браг.

ПЕ′РСА *ж.* Перхаць. *У его ў чубу есь перса.* Бобрыкі Петр.

ПЕ′РСЦІ (пе′рсьці) *толькі мн.* Грудзі ў каня. *Якія широкія персьці ў кыня.* Моханава В.-Дзв.

ПЕ′РУН *м.* Пярун. *Дож ідзе, бліскавіца бліская, перун б'е. Перун забіў дзесяць чалавек.* Шкураты Браг.

ПЕ′ТЛАХІ *мн.* Валасы. *Я табе ўсе петлахі вырву з галавы.* Вадва В.-Дзв.

ПЕ′ЧАЧКА *ж.* Ямка (у печы). *Выграбі жар із печы ў печачку.* Шкураты Браг.

ПЕЧАЯ′ *ж.* Пякотка. *Як мне недобрэ сягодне, дужа печая пячэ.* Тульгавічы Хойн.

ПЕ′ЧКА (пэ′чка) *ж.* 1. Тое, што і печачка. *Гэ, бокавая часть у пэчы, куда загрэбаім жар.* Бастынь Лун. 2. Ніша ў печы, дзе стаяць гаршкі, скавароды. *Пыд прыпэкам зробів пэчку, у пэчку засмыкалі горшкі, патэльны.* Бастынь Лун.

ПЕ′ЧЫШЧА (пэ′чышчэ) *н.* Вялікая печ. *А мой мужычышчэ залез на пэчышчэ, дала квасу ш чэрэпком, помоленьку свышчэ — слышчэ.* Горск Бяроз.

ПЕ′ШНЯ *ж.* Сталярны інструмент для ачысткі пазоў. *Пешня, вона похожа на долото, но шырэйша і больша.* Бастынь Лун.

ПЁРЫ І *толькі мн.* Вастрыё ў свярдзёлку. *У тэбелі на канцы вінт, а па бакох пёры, пёрамі тэбель рэжа дзерава.* Навасёлкі Свісл.

ПЁРЫ ІІ *мн.* Плаўнікі. *Чаму ты пёры не абрэзала ў рыбы?* Ністанішкі Смарг.

ПІГУ′ЛІ *мн.* Пілюлі. *У ее шэхва, дохтор дав пігулі, а ее усё тросе.* Бастынь Лун.

ПІ′ЛЬСЦЬ *ж.* Шчаціпне. *Забілі кабана, але не смалілі, а дралі пільсць, якая нада на шчотку.* Барыскі Лаг.

ПІРАЖКІ′ *мн.* Каташкі. Піражкі на бярозі. *Ты розгі з піражкамі не ламі на венікі, а без піражкоў.* Шкураты Браг.

ПІРАСВЕ′Р (пірасьве′р) *м.* Журавель (у калодзежы). *На вілы кладзецца пірасьвер у калодзежы.* Стайкі Барыс.

ПІ′РСА *ж.* Апілкі. *Пілуюць дрова, а пірса ляціць.* Шкураты Браг.

ПІСКЛЁНАК *м.* Кураня. *Пісклятніца прыціснула пісклёнка.* Ваўкавічы Тал.

ПІСКЛЯ′ТНІЦА *ж.* Кураводка. *Пісклятніца водзіць піскляг.* Ваўкавічы Тал.

ПІСЯ′Г *м.* Доўгі шрам на целе жывёліны, нанесены рогам. *Абрэш сваей карові рогі, а то вун які пісяг маей карові зрабіла сваімі рыгамі.* Замошша Рас.

ПІТЛЁЎКА (пытлёўка) *ж.* Высокагатунковая мука. *На пытэль напытлёваў мэшок пытлёўкі.* Бастынь Лун. *Купіў быў мукі пітлёўкі.* Моханава В.-Дзв.

ПІЎНІ′ЦА *ж.* Драўляная бочачка з двума донцамі на квас. *Вырвала донцэ ў півніцы, і квас выцек. Прынесі півніцу буду делать квас.* Бастынь Лун.

ПІХАЎЕ′ *н.* Чаранок у лапаце. *Зламалась піхаўе ў заступі.* Руда Хойн.

ПІ′ШЧЫК І *м.* Цвёрдая частка пяра. *Вырвала перо із крыла, які товсты пішчык в перу.* Бастынь Лун. *З курыных пішчыкаў робім зубачысткі.* Водва В.-Дзв.

ПІ′ШЧЫК ІІ *м.* Аер. *Ужо пішчыкі выраслі на аколіцы. Я з'еў адзін пішчык, ён салодзенькі, смачны.* Навасёлкі Свісл.

ПЛАВА′К *м.* Плывец *А плавак далеко заплыв.* Бастынь Лун.

ПЛА′МЯ (пла′мё) *м.* Полымя. *Пламё шугаё с печы.* Міратычы Кар.

ПЛАСКУНЫ′ *толькі мн.* Маніцы. *Пайду выбіраць пласкуны.* Моханава В.-Дзв.

ПЛАСТО′К *м.* Пачассе. *А лён, дзе астаецца на шчэцці, калі чэшуць кужаль, называецца пласткамі, а адзін — пласток.* Мнюхі Міёр.

ПЛАСЦІ′ЦЬ *незак.* Пластаваць. *Пайду пласціць сена, а пысьля палудня будзім вазіць у пуню.* Моханава В.-Дзв.

ПЛА′ХА *ж.* Тоўстая дошка, якой закрываюць уваход у стаячым калодачным вулеі. *У калоді е дірка, вона закладываецца тесьліем, а тесьліе закрываецца плахаю.* Бастынь Лун.

ПЛА′ХТА *ж.* Спосаб укладкі дошак для нрасушкі. *Мы доскі положылі на плахту. Ета кладут одну доску на другую, то ест плахта.* Горск Бяроз.

ПЛАЦЕ′НАК (плоце′нок) *м.* Льняная саматканая спадніца. *Пошэла собы плоценок.* Дзмітравічы Кам.

ПЛА′ЦЦЕ *н.* Бялізна. *Я цепер адціраю плацце, а тогды пайду муць на копанку.* Бобрыкі Петр.

ПЛЕСКАНІ′НА *ж.* Макрата. *Ля, сёня такая на дварэ плесканіна.* Навасёлкі Свісл.

ПЛЕ′ТНЯ *ж.* Пляцёнка асновы. *Наснавала дэсыт гыб і сплэла у плетню сушыты.* Горск Бяроз.

ПЛЕ′ХА *ж.* Завязь у яблыку. *У яблыку е караньчык і плеха. Плеха на вярху пасярэдзіне, а караньчык унізу, караньчыкам яблыко трымаецца на яблані.* Навасёлкі Свісл.

ПЛЕ′ЦЕНКА (пле′тенка) *ж.* 1. Тое, што і плетня. *Кончыла сноваті кросны, а тэпэр трэбо зняті і зробіті плетенку.* Азарычы Пін. 2. Мярэжка. *Трэбо зрабіті ў настэльніку плетенку. Я шыю настэльніка плетенкаю.* Азарычы Пін.

ПЛЕЦЬ *ж.* Падоўжаны край бёрда, у які ўстаўляюць трысцінкі. *Вырвалася тросць с плеці ў бердзі.* Паляцкішкі Вор.

ПЛЕ′ЧКІ *мн.* Гестка. *Раней шылі куртку с плечкам, а цяпер ня шыюць.* Воранава Рас.

ПЛЕ′ЧЫ *мн.* Падкладка на плячах ў сарочцы. *Пашыла сарочку і плечы патшыла, кап було крапчэй.* Замошша Рас.

ПЛІ′САВЫЙ *прым.* Аксамітавы. *Ён надзеў плісавый кулёк.* Якубова Рас.

ПЛІ′СКА І *ж.* Падшыўка. *Трэ падшыць пліску ў спадніцы.* Жахавічы Маз.

ПЛІ′СКА ІІ *ж.* Драбіны (у калёсах). *У мужыкэв був вэз із-за пліскамі по бокэх. Пліскі позакладае за душкі воза дай еде собэ.* Бастынь Лун.

ПЛІТА′ *ж.* Вялікі кавалак сала. *Колі малэй кусок сала, тоды кагам пелец, а колі вэлікі, то кагуть пліта. Адрэзаў пліту сала і повэз продоваті.* Бастынь Лун.

ПЛО′МЯ *н.* Полымя. *Дровы добра гараць, аш пломя шугая.* Паляцкішкі Вор.

ПЛО′СКА *прысл.* Некрута (пра ніткі). *Плоска напрала ніткі. Нада больш круціць калаўрот.* Сяляўшчына Рас.
ПЛО′СКІ *прым.* Некруты (пра нітку). *Круці больш пралку, а то плоская нітка.* Ваўкавічы Тал.
ПЛУЦІ′ЦЬ (плуты′ты) *незак.* Распуснічаць, гарэзаваць. *Будэ тобэ ужэ плутыты.* Горск Бяроз.
ПЛЫ′ГАЦЬ *незак.* Прыгаць, шагаць. *Я плыгаю па градах, баюся, кеб хто ні ўкусій, бо мама настрашыла мяне, кеб я па градах не плыгала.* Шкураты Браг.
ПЛЫ′ТНІЦКІ *прым.* Тоўсты (пра скібу хлеба). *От ву адрэзалі мне плытніцкую скібку хлеба.* Шкураты Браг.
ПЛЫ′ЧЫЦЬ *незак.* Рэгуляваць глыбіню ворыва. *Плычыць трэба стралу, кап плух арай не глыбока, а мялчэй.* Міратычы Кар.
ПЛЮГА′ВЫ *прым.* 1. Брудны. *Вэн такі плюгавы, шчо страх одын.* Азарычы Пін. 2. Гразкі (пра дарогу). *Чуць прыехэв, такая плюгавая дарога, шчо нэможнэ ехаті.* Азарычы Пін.
ПЛЮ-ПЛЮ-ПЛЮ *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць куранят. Навасёлкі Свісл.
ПЛЮ′СКА *ж.* Клоп. *Цяпер у хатах чыста і плюскаў няма.* Міратычы Кар.
ПЛЮ′ШАУКА *ж.* Плюшавы жакет. *Купіла сабе плюшаўку, добра будзе насіць.* Навасёлкі Свісл.
ПЛЯВА′ *ж.* Дыяфрагма. *Забій пырсюка, выпусцій кішкі, рызырвай пляву і дыстаў сэрца.* Моханава В.-Дзв.
ПЛЯВУ′СКАЦЬ *незак.* Плявузгаць. *Што ты плявускаеш? Перастань плявускаць няпраўду!* Міратычы Кар.
ПЛЯНІ′ЦА *ж.* Сіло (на птушак). *Зрабій с конскага хвыста пляніцу, буду лавіць сініц.* Моханава В.-Дзв.
ПЛЯСНІ′К (плеснí′к) *м.* Плюшнік. *Росте плеснік на воде, вон похож на аер.* Бастынь Лун.
ПЛЯСНЯ′К *м.* Праснак. *Трэбо сёня сьпячы плясьняка на скавародзе. Я сьпякла плясьняка, трэбо зрабіць круху. Плясьняк не ядуць, бо ён салоткі. Плясьняк кідаюць у халодну воду і ён кісьня. Калі плясьняк укісьня, то гэто ўжо будуць крухі.* Міратычы Кар.
ПЛЯ′ХА *ж.* Слізь у кішках жывёл. *У коўбіку е пляха, якую трэба абдзіраць нажом. Як вуверніш коўбік у карову, а там пляхі, як ежык шурпаты.* Шкураты Браг.
ПЛЯ′ХАЦЦА *незак.* Плюхацца. *Наліла поўны гаршок вады і ў вадзе пляхаецца, як жаба.* Міратычы Кар.
ПЛЯЦЁНКА *ж.* 1. Сеткавая частка сіта. *Пляцёнка нацягваяцца на абечку і абіваяцца акладычам.* Навасёлкі Свісл. 2. Тое, што і плетня. *Са снуўніцы забрала кросна і спляла ў пляцёнку.* Міратычы Кар.
ПНУЦЬ *зак.* Ударыць. *Сьціпан пнуў нагой парожняе вядро, што вылялася пыд ныгамі.* Моханава В.-Дзв.
ПО′ВАД (по′вод) *м.* Косы ў гарбузоў, агуркоў. *На поводох у гурках завезі богато, будзе богато гуркоў.* Бобрыкі Петр.
ПОД I *м.* Прыстаронак, месца ў гумне паабапал току, дзе складваецца збожжа. *Я етого лета цэлый под у гумне наложыў жыта.* Бобрыкі Петр.
ПОД II (пэд) *м.* Дашчаная шуфляда ў жорнах, на якой ляжыць ніжні камень. *Зробы мне пэд у жорнах.* Бастынь Лун.
ПО′ДАЛ *м.* Падол. *Ты ш подал зарубі ў сукенцы.* Ваўкавічы Тал.

ПО′ДМАЗКА *ж.* Падмазка. *Подмазка скавароду падмазваць.* Тульгавічы Хойн.
ПО′ДСВІНАК (по′дсьвінак) *м. У мяне ўжо ладны подсьвінак.* Рудня Антонаўская Калінк.
ПО′ДУШКА *ж.* Падушка. *Акая подушка большая. У ее подушкі ак гора лежать.* Бастынь Лун.
ПО′ЖНЯ (пы′жня) *ж.* Поле, з якога ўбралі ўраджай. *Пшэніцу звэзлі, осталаса пшэнічна пыжня.* Бастынь Лун.
ПО′ЙСАВАЦЬ *незак.* Паўторна малаціць збожжа для аддзялення зерня ад асця. *Рассунь кучу ячменю па таку, будзім пойсаваць.* Моханава В.-Дзв.
ПО′ЛКА *ж.* Палок. *Дам духу і полезу на полку хвостацця.* Бастынь Лун.
ПО′ЛЫМНЕ *н.* Полымя. *Дрова добра горат, аж полымне шугае.* Горск Бяроз.
ПОЛЬЦ (пэльц) *м.* Кусок сала. *Одрэзов пэльц сала, узяв у торбу хлеб і пошов косіті.* Бастынь Лун.
ПО′НУСКАМ *прысл.* Як папала. *Пускай у яго понускам палкаю.* Міратычы Кар.
ПО′ПЕРАДЗЕЙ (по′пырыдэй) *м.* Тоўстая вяроўка ў перадку воза, якая закладваецца на канец жэрдкі, калі ўціскаюць снапы, сена на возе. *Закідаймо попырыдэй, трэбо добрэ утыснутэ сыно.* Дзмітравічы Кам.
ПО′ПЕРАДЗЕНЬ *м.* Папярочная планка, якая злучае ў санях два палазы. *Поперадзень скрапляя палазы ў санях.* Навасёлкі Свісл.
ПО′ПЛАЎ *м.* Сенажаць на высокім месцы. *Поплаў — высоко место, де косімо. На поплаві сухо і росте хорошэ трава.* Бастынь Лун.
ПО′ПРАДЫ *толькі мн.* Дняўныя зборышчы, на якіх прадуць кудзелю. *Папрадухі ідуць на попрады і там прадуць цэлы дзень.* Касталомава В.-Дзв.
ПО′РТАЧКА *ж.* Сподняя спадніца. *Да станіка трэбо прышыць портачку зрэбну. Станік кужэльны, а портачка зрэбна.* Міратычы Кар.
ПО′СВЕТ *м.* Падвеснае прыстасаванне для асвятлення лучынай. *Трэбо подвесіті вышэй посвет, запаліть лучыніну і ўваткнуць у посвет.* Бастынь Лун.
ПО′СІК *м.* Мачавы пузыр. *У посік набіваюць плотна мяса і розную прыправу і зашываюць наглуха.* Міратычы Кар. *Зарэзалі пырсюка, выразалі посік, надулі, высушылі яго.* Моханава В.-Дзв.
ПО′СІЛКА *ж.* Вочап. *От поломаласа посілка, і нема як воду цегці.* Бобрыкі Петр.
ПО′СТАЎ (по′стов) *м.* Ніжні і верхні камяні ў жорнах. *Купів постов, буду робіті жорны.* Бастынь Лун.
ПО′СТАЎКА *ж.* Надстаўка з тоўстага палатна ў нізе жаночай сарочкі. *Рубашку шылі жэнскую с тонкага пылытна, а пытстыўлялі ўніс тоўстая палатно. Вот гэта і ёсць постаўка.* Сяляўшчына Рас.
ПО′ТАК I *м.* Ручная машына для навівання цэвак. *Прынясі потак і насукай цэвак, буду ткаць кросна.* Вострава Маст.
ПО′ТАК II *м.* Уток. *Прынэсы ныткы потака, трэбо насукаты цэвок, бо нэма чым ткаты.* Горск Бяроз.
ПО′ТАЛАК *м.* Чарэнь. *Ці напаліла ты добра поталак? Будзім хлеп пячы.* Сяляўшчына Рас.

ПО'ЎЗЕ (по'ўзя) *н. зборн.* Латы. *На крокви прыбіваюць поўзя. С саломы вяжуць трайчаке і прывязваюць да поўзя, калі крыюць страху.* Вострава Маст.

ПО'ЎЗІНЫ (пэ'взіны) *толькі мн.* Апоўзіны. *Поўзіны кладуць на стох, кеп вецяр ні зорваў верха.* Навасёлкі Свісл. *Стожка прылажылі пэўзінамі, коб вэтер нэ рознэс сэно.* Азарычы Пін.

ПО'ЎНАТА *ж.* Поўня. *Кажуць, што ў поўнату няможна выкладаць кілункоў.* Моханава В.-Дзв.

ПО'ЎНІЦЦА (по'вніцца) *незак.* Напаўняцца. *Ужэ начынает жыто повніцца, ужэ е у мошонцы пятка.* Азарычы Пін.

ПОЎХ *м.* Крот. *Поўх нарыў много земнэ.* Горск Бяроз.

ПО'ЦЕСЬ (по'тэсь, по'тесь) *м.* 1. Прасніца. *У потэсі е кудэльнішчэ, до екого мотузом прывязваем кудэлю.* Азарычы Пін. 2. Дэталь у прасніцы, да якой прывязваецца кудзеля. *Скруціла куделю і увезала у потесь.* Бастынь Лун.

ПО'ШАР *м.* Корм (для жывёлы). *Аўсяная салома і ячменная салома — пошар добры для кароў.* Паляцкішкі Вор.

ПО'ШВА *ж.* Шво. *Зробі добру пошву ў бундзі.* Бобрыкі Петр. *У мяне распаролася кохта на пошві.* Шкураты Браг.

ПО'ЯС I (по'іс) *м.* 1. Падбрушнік. *Надзень на коня пучкі і набедрыкі і пудшпулі поясом.* Бобрыкі Петр. 2. Спавівач. *Дзяцей спувівалі поісам.* Ваўкавічы Тал.

ПО'ЯС II (по'ес) *м.* 1. Папярочная планка ў лаве. *Трэба загнаць у дошку пояс, а тады ў пояс убіць ношкі, і будзе гатова лава.* Навасёлкі Свісл. 2. Планка, якой звязваюць кроквы блізка ля скрыжавання. *Паставів кроквы і закрэпів поесам.* Бастынь Лун. *Кроквы нада замацаваць поясам.* Альхоўка Навагр.

ПРАВЕ'РЗГАЦЬ *зак іран.* Прамыць абы-як, збольшага. *Трохі праверзгала твар і добра.* Ністанішкі Смарг.

ПРАВІ'ЛА I (правы'ло) *н.* Ачэп. *На дэрэвыну кладэмо балкы, а на балкы кладэм правыло.* Горск Бяроз.

ПРАВІ'ЛА II *н.* Тоўстая доўгая жардзіна, пры дапамозе якой злучаюць зад і перад калёс, калі возяць бярвенне. *Зрабіў правіла ў калёсы. Заўтра паеду вазіць калоды на рум.* Вадва В.-Дзв.

ПРА'ВІЦЬ *незак.* Спраўляць. *Якога чысла сьвята, такога і правяць яго.* Шкураты Браг.

ПРАГЛУ'ЗДАЦЦА (проглу'здоцца) *зак.* Паразумнець. *О, аі, хоця б ено колі проглуздолосо, гэто дзіця.* Бобрыкі Петр.

ПРАГНО'Й *м.* Вір. *На вадзе глыб такій, як вінт круця етый прагной, можна ўтапіцца.* Шкураты Браг.

ПРАГО'Н *м.* Сцежка ў лесе, вытаптаная жывёлай. *Пайдзём каройім прагонам, дзе кароў гыняюць* Сляўшчына Рас.

ПРАГО'НЫ (прого'ны) *мн.* Падоўжнае тоўстае бярвенне, на якое насцілаюць мост. *Прогоны згнілі, трэбо новые поставіті ў мості.* Бастынь Лун.

ПРАГУ'ЛЬНІК (прогу'льнік) *м.* Прагульшчык. *Прагульнік на работу не іде, а ходіть без работы.* Бастынь Лун.

ПРАДЗЕ'ЛЬНІЦА *ж.* Папрадуха. *Раней усю ночачку прала прадзельніца пры лучыні.* Навасёлкі Свісл.

ПРАЕ'РХ *м.* Прарэх. *Пашыла малога праерха ў ганавіцах.* Навасёлкі Свісл.

ПРА'ЖКА (пра'шка) *ж.* Спражка. *Узяў рамень і прашкай так добра даў, што будзіць помніць.* Моханава В.-Дзв. *Вазьму пояс ды ак дам тобэ пражкай.* Бастынь Лун.

ПРАЖО'НКА *ж.* Мачанка, кусочак сала, мяса, рабрынкі, прыгатаваныя на вадзе. *Палажыла ў саганок робрачкі, кусок галавізны, два кальцы кілбас, кусок сала і зрабіла пражонку, будзім мычаць блінамі.* Моханава В.-Дзв.

ПРАЖЫ'РНЫЙ *прым. абразл.* Ненаедны. *Які ён пражырный, скольк і ні дай, усё з'есць і мала, давай яшчэ.* Шкураты Браг.

ПРАЖЭ'ННІНА *ж.* Тое, што і пражонка. *У чугунок наліць вады, палажыць некалькі рабрынак, кілбасы, пару яец, мылыка і мукі, калатоўкай паткалоцюць, вот вам і пражэнніна.* Ваўкавічы Тал.

ПРАЗЕ'БРЫЦЬ (прозе'брыць) *зак. іран.* Прадраць (вочы). *От хоць і не рада, а празебрыла вочы.* Бобрыкі Петр.

ПРАКЛУБАВА'ЦЦА *зак.* Праваждацца. *Цэлы дзянёчак я з ім праклубавалася.* Навасёлкі Свісл.

ПРА'ЛІЦА *ж.* Прасніца. *Нада ўвізаць кудзелінку ў праліцу.* Якубова Рас. *Прынясі праліцу і ўвяжы кужаль.* Сляўшчына Рас. *Увізала кудзелю ў праліцу, буду садзіцца прасці.* Вароніна Рас.

ПРА'ЛКА *ж.* Калаўрот. *Купіла пралку, буду прасьці воўну.* Ваўкавічы Тал.

ПРА'ЛЛЯ *ж.* Папрадуха. *Пралля наша добрая, яна тонка прадзе і скора.* Стайкі Барыс.

ПРАЛЫ'ГАЦЬ *зак.* Праглынуць. *Во напіхаў у рот картофлі, што пралыгаць трудно.* Навасёлкі Свісл.

ПРА'ЛЬНІК *м.* Пранік. *Возьмі пральнік і пополакай короны на рэчцы.* Бастынь Лун.

ПРАМАВА'ЦЬ (прамова'ты) *незак.* Лаяць. *Я на ее прамую за ето, што вона нэ убрала ў хаты. Я болі нэ буду прамоваты ее, послухаю вас.* Горск Бяроз.

ПРА'НІК I *м.* Апалонік (паўзуны). *Пранік разўіваецца з ікры жабы. С пранікаў вырастаюць маленькія жапкі.* Навасёлкі Свісл. *Як многа пранікаў плаваіць у сажалцы.* Моханава В.-Дзв.

ПРА'НІК II *м.* Брус у калёсах, які служыць асновай для драбін і ляжыць на восі. *На вось накладаецца дзеравяны пранік. Пранік і вось скрапляюцца шворанам.* Ністанішкі Смарг.

ПРА'ННІК *м.* Пранік. *Вазьмі праннік і ідзі на рэчку папалашчы бяллё.* Стайкі Барыс. *Прала праннікам плаццяна праламкі.* Ваўкавічы Тал.

ПРАРО'Й (проро'й) *м.* Праліўны дождж. *От дожак пророй, аж птушкі потопяцца і плывают по водэ.* Горск Бяроз.

ПРАРЭ'ЗКА (прорэ'зка, прарэ'ска) *ж.* 1. Падоўжны разрэз у сарочцы. *Зробіла малую прорэзку ў сарочцы.* Бастынь Лун. 2. Пятля (у адзенні). *Прарэзала прарэзку, што і гузік ня лезіць.* Ваўкавічы Тал.

ПРАСЕ'СТ *м.* Адлегласць у кроснах ад бёрда да вытканага палатна. *Адкруціла задні навой, выткала адзін прасест, а цяпер адкручу і буду ткаць другі прасест.* Моханава В.-Дзв. *Атпусьці прасест, бо малыя зявэ.* Міратычы Кар.

ПРАСЕ'СЦЬ (прасе'сь) *ж.* Адлегласць у кроснах ад пярэдняга навоя да бёрда і кавалак палатна, які тчэцца на гэтым участку асновы. *Увесь праміжутак ад бёрда да пярэдніга навоя мы завём прасесь.* Ваўкавічы Тал.

ПРАСКО'К *м.* Кадык. *От у яго бальшый праскок.* Якубова Рас. *У яго бальшы праскок, і каўнер засцягнуць няможна.* Даўгабор'е Рас.

ПРАСМЫКА'ЦЬ (просмыка'ті) *незак.* Працягваць, прасоўваць. *Пасак прывязвают до оглоблі і просмыкают праз бабкі і прывязвают до другэй оглоблі.* Азарычы Пін.

ПРАСТАВА'ЦЬ (простува'ті) *незак.* Ісці напрасткі. *Хто простує, тэй дома не ночуе.* Бастынь Лун.

ПРАСТАКАВА'ЦЬ *незак.* Тое, што і праставаць. *Як пойдзя прастакаваць, то ні будзя ў дома ночы начаваць.* Навасёлкі Свісл.

ПРАСЦЁЛ (просцёл) *м.* Выжатае месца (гароху і да т. п.) *Горох жнуць і на прасцёл кладуць жменькі радком, коб ён сох на просцёлі.* Бобрыкі Петр.

ПРА'ТАЦЬ *незак.* Прыбіраць. *Уставай, уставай, Янка, Стасё хай прача пасьцелі ды на болото трэбо іці.* Навасёдкі Свісл.

ПРАТО'Р (прото'р) *м.* Іголка без вушка. *Поломаласа голка, остався одін протор.* Бастынь Лун.

ПРАХО'ДКА *ж.* Прагулка. *Му пашлі на праходку ў лес.* Шкураты Браг.

ПРАЧ *м.* Пранік. *Плэтню намочыла, попрала прачэм, поторгала і повэсыла плэтню сушыты.* Горск Бяроз.

ПРА'ЧЫК (пра'чэк) *м.* Апалонік. *От качкы наелыс прачыков, ледь волокоцца з рэчкы.* Горск Бяроз. *У водэ мнэго прачыкэв. А ак одэн — тоды прачэк.* Азарычы Пін.

ПРАШКВА'ПІЦЦА *зак.* Праштрафіцца. Шкураты Браг.

ПРАШЧЭ'Й (прошчэ'й) *прысл.* Прасцей. *Тут можно прайсьці прошчэй.* Жахавічы Маз.

ПРО'ЛАБКА (про'лапка) *ж.* Проламка. *Прасячы пролапку на сажалцы і ідзі пылыскаць плаццяя.* Моханава В.-Дзв.

ПРО'ПАСЦЬ (про'пасть) *ж.* Балота; непраходныя зараснікі. *О, тут такая пропасць, што не влесті.* Бастынь Лун.

ПРО'РАЗКА *ж.* 1. Пятля для гузіка. *Трэбо проразкі папкідаць у сарочцы.* Жахавічы Маз. *Малая проразка — не лезе гузік.* Шкураты Браг. 2. Прарэх. *Застегні прорэзку ў наговіцах.* Бастынь Лун.

ПРО'РАНКА *ж.* Тое, што і проразка. *Надо ў пазусі прорэзаті проранку. Проранка малая — не лезе гузік.* Азарычы Пін.

ПРО'СЕНІЦА *ж.* Пладаносная частка проса. *Просеніца пушыстая і ветвістая.* Бастынь Лун.

ПРО'СЕСЦЬ (про'сесть) *ж.* Прамежак паміж ніжнімі і верхнімі ніткамі асновы, праз які праходзіць чаўнок. *У човнік укладаецца цэвка, і човнікэм нітку просмыкаемо у просесть. Малая просесть, што човнік нэ лезе.* Азарычы Пін.

ПРО'СЕЦЬ *ж.* Тое, што і просесць. *У кроснах е просець, куды просмыкаем чоўнік з утокам.* Бобрыкі Петр.

ПРО'СТЫ I *прым.* Некруты (пра пражу). *От у ее пража крутая, а ў мене проста пража.* Бобрыкі Петр.

ПРО'СТЫ II *прым.* Кулявы (пра салому). *С паццэпка выбраў простай саломы на кулі.* Навасёлкі Свісл.

ПРО'СЦІЛКА (про'сьцілка) *ж.* Прасціна. *Просьцілка шыецца із трох полак. Бобрыкі Петр. Абдзіркі спраду і вытку просьцілку.* Жахавічы Маз.

ПРО'ЦЕРАБ (про'тэрэб) *м.* Прарэджванне густога лесу. *Нельга ў хвэйнік зайті, трэбо зробіті протэрэб.* Бастынь Лун.

ПРО'ШКА-РАБО'ШКА *ж.* Божая кароўка. Курына Віц.

ПРО'ШЧЫНЯ *ж.* Палатно, якое выткана ў два панажы. *Колы мы чэмо у прошчыню, то цапляем два понож.* Азарычы Пін.

ПРУ'ГЛІЧКА *ж.* Драўляны падгалоўнік у ложку. *Нада зрабіць пруглічку, кап вышэй було пат галаву, а то дрэнна спаць.* Якубова Рас.

ПРУ'ДЗІЦЦА *незак.* Прасушвацца ў лазні ў духу (пра бялізну). *Павесь там сарочку на шост, хай прудзіцца.* Ваўкавічы Тал. *Занясі ў лазню лайно і павесь на шасток, хай прудзіцца.* Моханава В.-Дзв.

ПРУТ *м.* Тупы край касы. *Каса скасілася да самага прута.* Вострава Маст.

ПРУТО'К *м.* Драўляны стрыжань, на які насаджваецца цэўка ў чаўнаку. *Надзень цэўку на пруток і ўсадзі ў чаўнок.* Моханава В-Дзв.

ПРУТО'ЧАК (пруто'чэк) *м.* Тое, што і пруток. *Насукала цэвку, надзела на пруточэк і усунала у човнік.* Бастынь Лун.

ПРЫАТО'СНІК *м.* Жалезная пласцінка на аглоблі, на якую надзяюць атосы. *Да аглоблі прыбіваюць прыатоснік з зубамі. Атосу надзяваюць на вось і на прыатоснік.* Ністанішкі Смарг.

ПРЫБО'ІНА *ж.* Папярочная жэрдка ў плоце. *Укопаў у землю слупа і прыбіў прыбоіну, а да прыбоіны прыбіў частакол.* Бобрыкі Петр.

ПРЫВА'РАК (прыва'рок) *м.* Варыва. *Я прыварок наварыла: капусты, булён.* Бобрыкі Петр.

ПРЫ'ВАРАТКА *ж.* Частка навітай на навой асновы, якая атпускаецца для ткання з задняга навоя за адзін раз. *Як атпусьціш аснову з задняга навоя адзін рас, вот гэта і будзіць прываротка.* Касталомава В.-Дзв.

ПРЫ'ВЯЗКА I (пры'вяска) *ж.* Вузкая скураная палоска для прымацавання біча да цапільна. *У цэпу ёсць цапілна, гужык і прывяска, якой прывязваюць біча да цапілна.* Альхоўка Наваг. *Вазьмі прывяску і прывяжы біч да цапаўя.* Паўлавічы Клім.

ПРЫ'ВЯЗКА II (пры'віска) *ж.* Жэрдка для прыціскання саломы пры крыцці страхі. *Калі крыім страху, то на салому кладзём прывіску і прывіску прывязваім вяроўкай да латы.* Сальнікі Арш.

ПРЫГАНЯ'ТЫЯ (прыгыня'тыя) *мн.* Няжжатыя сцяблы збожжа. *Жнеш, а прыгынятыя стыяць ззаду цябе.* Сяляўшчына Рас.

ПРЫ'ГАРКІ *мн.* Бульба з прыгаркамі. *Маму, зьнімі прыгаркі з булбы і дай мне.* Бастынь Лун.

ПРЫДА'НКІ *мн.* Госці ад маладой, якія вязуць прыданае маладой да маладога. *Многа паехала прыданак ат маладой, павязьлі прыданае.* Касталомава В.-Дзв.

ПРЫДА'НЫЯ *мн.* Удзельнікі вяселля, якія едуць разам з маладой да маладога. *Ат маладой паехала многа прыданых, чалавек шаснаццаць.* Моханава В.-Дзв.

ПРЫДАРО'ЖНІК (прыдоро'жнік) *м.* Трыпутнік. *Прыдорожнік росте коло дорог і по дорогэх.* Бастынь Лун.

ПРЫДА'ШАК *м.* Частка крышы, якая выступае над сцяной. *Мы ат дажджа спраталіся пат прыдашкам.* Міратычы Кар.

ПРЫ'ЗВА *ж.* Прызба. *Трэбо колі хаты обсыпаті прызву.* Бастынь Лун.

ПРЫКЛЕТНІК *м.* Павець перад уваходам у клець. *Побудовав клець і прыстроів прыклетнік.* Бастынь Лун. *У нас ёсць перад клеццю прыклетнік.* Вадва В.-Дзв. *Пастаў мяшкі ў прыклетнік.* Брусы Мядз.

ПРЫКЛУ'НАК *м.* Павець (для дроў). *Прыклунак прыбудованы до клуні. Шэпка і прыклунак — однэ самэ, гэ!* Азарычы Пін.

ПРЫКЛУ'ННІК *м.* Тое, што і прыклунак. *Прыклуннік і шэпка — однэ і тэ самэ. Вонэ прыбудаваны до клуні.* Азарычы Пін.

ПРЫЛЕ'ПКА *ж.* Нітка, якая парвалася пры прадзенні і якую прыпралі зноў. *Калі мы прадзем і перарываецца нітка, то мы ее прыпрадаем, і гэта мы завём прылепка, а многа — прылепкі.* Кавалі Свісл.

ПРЫ'МІЦА *ж.* Жэрдка для прыціскання саломы пры крыцці страхі. *Салому прытіскаемо прымiцаю, а прымiцу прывязваем да латы.* Бастынь Лун.

ПРЫМУ'РАК (прыму'рок) *м.* Прыпечак *Постаў варэйкі на прымурок.* Бобрыкі Петр.

ПРЫНА'ДЗІЦЬ *зак.* Прывабіць. *Ён ее прынадзіў ік собе.* Бобрыкі Петр.

ПРЫПРА'ДАК *м.* Нітка, якая парвалася пры прадзенні і якую прыпралі зноў. *Нітка, якая парвецца і мы прыпрадаем, завем прыпрадак.* Булыніна Рас.

ПРЫПУСКА'Ч *м.* Кіёк, адзін канец якога ўсаджаны ў дзірку навоя і не дае навою круціцца. *Заткні прыпускач у навой, кап ён ні круціўся.* Моханава В.-Дзв.

ПРЫРА'МКІ *мн.* Кавалак палатна, які падшываюць пад плечы ў сарочках. *У вярху кашулі прышываюцца прырамкі, мацней носіцца с прырамкамі.* Ністашшкі Смарг.

ПРЫРА'НКІ *мн.* Тое, што і прырамкі. *А ты прышыла ў бацькавай рубашкі прыранкі?* Шкураты Браг.

ПРЫСМЫКА'ЧКА *ж.* Тое, што і прыпрадак. *Нітка, якая парвецца, і мы яе прысмыкаім — завецца прысмыкачка.* Жукі Кар.

ПРЫСМЫКНУ'ЦЬ *зак.* Прыпрасці. *Прала-прала, парвалася нітка, нада прысмыкачку прысмыкнуць.* Жукі Кар.

ПРЫСМЫ'ЧКА *ж.* Тое, што і прыпрадак. *Дзе прысмычка прыпрадаецца, там нітка таўсцейшая.* Жукі Кар.

ПРЫ'СТАРАНАК *м.* Прыстаронак, месца ў гумне паабапал току, дзе складваецца збожжа. *Жыта слажылі ў прыстаранак.* Моханава В.-Дзв.

ПРЫСТАРО'НАК (прысторо'нок) *м.* Тое, што і прыстаранак. *У клуні е прысторонок і тэк. У прысторонку кладэмо снопэ.* Азарычы Пін.

ПРЫСТА'ЦЬ *зак.* Пайсці ў прымы. *Сямён прыстаў да Волькі ў прымы.* Моханава В.-Дзв.

ПРЫСТО'ЛЬНІК (прыстэ'льнік) *м.* Шуфляда ў стале. *Клубок нітак ляжыць у прыстэльніку.* Бастынь Лун.

ПРЫТАЛАВА'ТЫЙ (прытолова'тый) *прым.* Пахілы (пра страху). *Ты дужо ў хаті зробів прытоловату крышу. У его хаті крыша прытоловата.* Бастынь Лун.

ПРЫТАРО'МНЫЙ (прыторо'мный) *прым.* Стромкі, круты. *О, акі бэрог прыторомный, щчо і спустіцца нельга.* Бастынь Лун.

ПРЫ'ТАРЧЫ (пры'торчы) *мн.* Пер'е, якое адрастае пасля лінькі птушак. *Куру не буду рэзаць, яна лiняе, і много прыторчав.* Бастынь Лун.

ПРЫ'ТАСНІК (пры'тасьнік) *м.* Драўляны або жалезны падцяжнік, які надзяецца на вось і за які прымацоўваецца атоса. *Згубілася загвастка, і зваліўся прытасьнік з восі.* Моханава В.-Дзв.

ПРЫТКНУ'ЦЬ *зак.* Прыпрасці. *Парвалася нітка, а я яе прыткнула, і нітка стала няроўная.* Жукі Кар.

ПРЫТЫ'К *м.* Месца сточвання ніткі ў працэссе прадзення. *Прытык ссуніцца, і будзіць пупёл на ніццы. Паменшы дзелай прытыкаў, будзіць меншы пуплоў на ніццы.* Ваўкавічы Тал.

ПРЫ'ХА *ж.* Храпа ў каня. *Бэры коня за прыху і дэржы, о то вэн укусіт.* Азарычы Пін.

ПРЫЦЯ'ГВІЦА *ж.* Тоўстая вяроўка ў перадку воза, якая закладваецца на канец жэрдкі, калі ўціскаюць снапы, сена на возе. *Добра ўціснi вос прыцягвiцай, кап не растрасалася сена.* Ністашшкі Смарг.

ПРЫЧАПУРЫ'ЦЦА *зак.* Прыбрацца. *Уго, наша Аўдолька так прычапурылася, што ні пызнаць.* Моханава В.-Дзв.

ПРЫ'ШВА *ж.* Пярэдні навой. *На прышву навіваюць палатно ў кроснах.* Сяляўшчына Рас.

ПРЫШТО'ПІЦЬ *зак.* Прыфастрыгаваць. *Раней нада прыштопіць сукенку, а тады шыць.* Ваўкавічы Тал.

ПРЭ'ГЧЫ *незак.* Скварыць. *Нарэзала сала і буду прэгчы.* Ваўкавічы Тал.

ПРЭ'УШАНЬ (прэ'вшэнь) *м.* Вушак. *Вырэзав на двэра прэвшні. Прэвшэнь зробыв дубовы. У дзвэрах проставів прэвшні і звэрху положыв головню.* Азарычы Пін.

ПСІК *выкл.* Ужываецца, калі адганяюць ката. Сімакава Кар., Моханава В.-Дзв.

ПУ'ГА *ж.* Журавель (у калодзежы). *Стаіт стовп, а на ставпу пуга лежыт, а до пугы прывязан ключ, а на ключы вісыт вэдро.* Горск Бяроз.

ПУДЭ'РШНІК (пудэ'ршнык) *м.* Падгерац. *Шворыня дэржыт пудэршнык.* Горск Бяроз.

ПУЖАВЕ'НА *н.* Пугаўё. *Зламалася пужавена ў пузя.* Ністашшкі Смарг.

ПУЖА'ЛНА (пужа'лно) *н.* Тое, што і пужавена. *Добрэ пужално зробыв.* Горск Бяроз. *Зробів пужално і прывязав канджук.* Бастынь Лун.

ПУЖАЎНО' *н.* Тое, што і пужавена. *Пужаўно крэпкая с ялаўца.* Ністашшкі Смарг.

ПУ'ЗАЧКА *н.* Кончык пальца. *Адрэзала ногаць, аш пузачка баліць, бо за жывое задзела.* Моханава В.-Дзв.

ПУЗЕ'Й *м.* Пузан. *Вон пузей, у его вэлька пуза.* Горск Бяроз.

ПУЗЫРО'К *м.* Ніжняя шырокая частка збанка. *Колы у збанку одбылыс вэнцы, то оставса пузырок. Дай пузырка, наліемо молока.* Горск Бяроз.

ПУК *м.* Кветаноснае сцябло (цыбулі, шчаўя і да т. п.). *Пашла цыбуля ў пукі.* Барыскі Лаг. *У гэтым гаду мыя цыбуля пышла ў пукі.* Моханава В.-Дзв. *Уся цыбуля пашла ў пукі, спасу німа.* Мнюхі Міёр. *Ужо шчавіль стары, увесь пашоў у пукі.* Моханава В.-Дзв.

ПУ'КЕР *м.* Мазоль. *Купыв тэсные чоботы і намулів пукера.* Азарычы Пін.

ПУ'КЛІ *мн.* Адходы пры прадзенні воўны. *Дрэнна пычысала воўну, адны пуклі.* Булыніна Рас. *Ого, колькі ты пыныкідала пукляў з воўны. Плоха пычысалі.* Асёткі Рас. *Як ты пычысала воўну, адны пуклі.* Парэчча Рас. *Пуклі нада выкідаць, а калі іх упрыдаць, то нітка будзіць няроўная.* Замошша Рас.

ПУЛЬ-ПУЛЬ-ПУЛЬ *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць куранят. Жахавічы Маз., Ністашшкі Смарг., Паляпкішкі Вор., Моханава В.-Дзв., Мнюхі Міёр.

ПУ'НІШЧА н. Месца, дзе стаяла пуня. *Тут у нас раней стыяла пуня, а цяпер асталося толькі пунішча.* Сяляўшчына Рас.

ПУ'НПАЧКІ *мн.* Адходы пры прадзенні кудзелі. *Як многа пунпачак у кудзелі, дрэнна пычысала кудзелю.* Сяляўшчына Рас.

ПУНПУЦІ' *мн.* Тое, што і пунпачкі. *Кудзеля дужа дрэнная, многа пунпуцёў, і прасьці дрэнна.* Моханава В.-Дзв.

ПУНТЭ'ЛІК *м.* Звязак счэсанага і сплеценага лёну. *Начасала лёну і скруціла ў пунтэлік.* Заазер'е Віл.

ПУНТЭ'ЛЬ *м.* Тое, што і пунтэлік. *Начасала льну і скруціла ў пунтэль, хай ляжыць.* Заазер'е Віл.

ПУПЕ'Х (пупэ'х) *м.* 1. Пупышка. *Пупяхі на бярозі распускаюцца.* Моханава В.-Дзв. 2. Сасок. Азарычы Пін.

ПУПЕ'Ц (пупэ'ц) *м.* Пупок. *Пупэц есть у пэвнэвы і гусёвы у сэрэдынэ.* Горск Бяроз.

ПУПЁЛ *м.* Патаўшчэнне ніткі ў тым месцы, дзе яна прыпрадзена. *Прытык ссуніцца, і будзіць пупёл на ніццы. Паменшы дзелай прытыкаў, будзіць меншы пуплоў.* Ваўкавічы Тал.

ПУПЛАВА'ТЫЙ (пуплыва'тый) *прым.* З пуплямі (пра кудзелю). *Кудзеля пуплаватая, адны пуплы.* Ваўкавічы Тал.

ПУПЛЫ' *мн.* 1. Адходы пры прадзенні кудзелі. *Вельмі кепская кудзеля, адны пуплы.* Саламір'е Пол. *Кудзеля ўся ў пуплах, толькі пуплы.* Вадва В.-Дзв. 2. Адходы пры прадзенні воўны. *Як многа пуплоў у воўне, дрэнна прасьці і дрэнная нітка, няроўная.* Ваўкавічы Тал.

ПУПО'К *м.* Ручка на кассі. *Нада зьдзелаць у касу пупок.* Стайкі Барыс. *Паламаўся пупок у касе.* Каралёў Стан Мін. *Пры дзелай пупок да касідла.* Раўбічі Мін. *Зрабіў яленцавы пупок да касы.* Моханава В.-Дзв. *Зрабіў бярозавы пупок да касы.* Клінок Чэрв.

ПУПРЫ'ЦА *ж.* Жалезная пласцінка ва ўпадзіне верхняга каменя жорнаў, якая надзяецца на шпянёк ніжняга каменя. *На верацяно надзяваюць пупрыцу, на пупрыцу накладаюць верхні камянь.* Навасёлкі Свісл.

ПУПУГА'ЯЛА *ж.* Пудзіла. *Пасадзіла буракі і пыставіла пупугаялу.* Якубова Рас.

ПУПЯНО'К *м.* Сасок. Міратычы Кар., Азарычы Пін.

ПУПЯШО'К *м.* Пупышка. *Шчэ бяроза не перацвіла, пупяшкі е, а як перацьвіце, тады будуць таўкачыкі. Во які вялікі пупяшок на галінцы.* Навасёлкі Свісл.

ПУ'РА *н.* Мера сыпкіх цел, роўная тром пудам. *У пуры було роўна тры пуды. Пурам мерылі бульбу. Прыдаў тры пуры бульбы, гэта дзевяць пудоў.* Моханава В.-Дзв.

ПУ'РХАЎКА *ж.* Порхаўка. *Як маладая пурхаўка, дык яна белая, а як пастарэя, дык з яе сыпіцца карычневы пылок.* Брусы Мядз.

ПУРЫ'НЫ *мн.* Чорныя парэчкі. *Ідэтэ нарвэтэ пурын у школі, із цукрам вэльмі смачнэ.* Азарычы Пін.

ПУСТАКІ' (пустаке') *мн.* Пустая ў сярэдзіне цэгла. *Робяць і казённоё гумно с пустакоў. Пустаке ляжаць.* Міратычы Кар.

ПУСТАСМЕ'Х *м.* Чалавек, які без прычыны смяецца. *Во які пустасьмех, сьмяецца і сьмяецца; пакажы яму паляц, гэтаму пустасьмеху, хай пасьмяецца.* Моханава В.-Дзв.

ПУСТО'ЛЬГА *м.* Сваволнае дзіця. *Свовэльнік гэтый, вэн пустольга, вэн усе дурэе.* Бастынь Лун.

ПУ'ТРА *н.* Лёгкія. *Закалоў кабана, трэбо вупусьціць кішкі, а тады вуразаць путра.* Жахавічы Маз.

ПУХ *м.* 1. Адходы пры апаланні круп, зерня. *Стаўкла крупы, апалола ў начовачках, і ад круп аддзяліўся пух. Полаю просо, а із проса леціць пух, і остаюцца крупы.* Бобрыкі Петр. *Кутью ополаемо — летіть шустава і пух.* Бастынь Лун. 2. Дробная мякіна. *Калі жыта веюць, пух лажыцца зразу.* Шкураты Браг.

ПУХА' *ж.* Тупы канец яйца. *Дывай пайдзём на байца, дзяржы сваю пуху, а я буду біць носам.* Моханава В.-Дзв.

ПУЦ I *м.* Калун. *Возьмі пуц і пуйдом целешы колоць на дрова.* Бобрыкі Петр.

ПУЦ II *м.* Ногаць. *Пакрасіла пуцы на руках, што аш глядзець брыдко. Мой пуц на бальшым пальцу бальшы, нада абрэзаць.* Міратычы Кар.

ПУ'ЦІКІ I *мн.* Лядзяк. *Ня ссі пуцікі, а то ў глоццы балець будзіць.* Новыя Турасы Уш.

ПУ'ЦІКІ II *мн.* Рагі на вокнах. *Пуцікі на шыбах, будзіць дошч. Па вокнах пуцікі цякуць, мусіць будзіць дошч.* Сяляўшчына Рас.

ПУ'ЦКЕЛА *ж.* Перапёлка. *Касіў і чуць пуцкелы ні зарэзаў. Пуцкелы гняздо нашоў.* Паляцкішкі Вор.

ПУЦЬ-ПУЦЬ-ПУЦЬ *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць куранят. Азарычы Пін.

ПУЧКА *ж.* Сустаў на пальцы. *Пабіла бальшый палец і са-мую пучку, дак вельмі баліць.* Шкураты Браг.

ПУЧКІ' I *мн.* Сядзёлка. *Палажы на сьпіну каню пучкі і падперажы папругу, а ў пучкі зацягні чарассядзельнік.* Шкураты Браг. *Надзень на коня пучкі і набедрыкі і пудшпулі поясом.* Бобрыкі Петр.

ПУЧКІ' II *толькі мн.* Невялікая колькасць чаго-небудзь, дробачка. *Узела пучкі солі посоліті.* Бастынь Лун.

ПУЧО'К I *м.* Кончык пальца. *Обрэзала ныгэть аж до самого пучка.* Бастынь Лун.

ПУЧО'К II *м.* Збітыя жэрдкі для прыціскання стога. *Скінуў сена ў стога і пучка палажыў, хай ужэ ідзе дож.* Жахавічы Маз.

ПУЧО'К III *м.* Пупышка. *Пучок распускаецца — лісток паяўляяцца.* Навасёлкі Свісл.

ПУ'ЧЧА *н. зборн.* Маладыя парасткі. *Сасоначка пучча пуская.* Шкураты Браг.

ПУ'ШКА I *ж.* Каробка. *Пушка паламалася, і няма ап што запаліць сярнічку.* Навасёлкі Свісл.

ПУ'ШКА II *ж.* 1. Сустаў на пальцы. *Баліць мне пушка на пальцы, учора сільна пабіла.* Жахавічы Маз. *Ударыла пушку на пальцы, што аж распухла.* Тульгавічы Хойн. 2. Кончык пальца. *Ногоць зрэзала аж пу самую пушку на пальцы.* Бобрыкі Петр.

ПЧАЛАДУ'Р (пчолоду'р) *м.* Пчаляр, пчалавод. *Пчолодур пошоў пчол дыміць, будзе пудглідаць іх.* Бобрыкі Петр.

ПЧО'ЛЬНІК *м.* Пчальнік. *Я быў у яго пчольніку, там вуллёў з дзесятак набярэцца.* Старае Сяло Зэльв.

ПШАНІ'ЧНІСКА (пшані'чніско) *н.* Поле, на якім расла пшаніца. *Пшаніцу зьвезьлі, гані кароў на пшанічніско.* Міратычы Кар. *Пшаніцу пазвазілі, осталоса пшанічніско.* Азарычы Пін.

ПШАНІ'ЧНІШЧА (пшані'тнішча) *н.* Тое, што і пшанічніска. *Пастушкі пагналі каровы на пшанітнішча.* Ністанішкі Смарг.

ПШО′НІШЧА (пшо′нішчо) *н.* Тое, што і пшанічніска. *Гані авечак на пшонішча.* Заазер'е Віл. *Пшаніцу жжалі, пшонішча асталося.* Барыскі Лаг. *Трэба заараць пшонішча.* Альхоўка Навагр. *Па пшонішчу пасею ячмень.* Старае Сяло Зэльв. *Пшонішчо доброё, каровы наядуцца.* Міратычы Кар.

ПШО′ННЕ (пшэ′нне) *н.* Тое, што і пшанічніска. *Пшаніцу зьвязьлі, а цяпер трэба заараць пшонне.* Заазер'е Віл. *Пасі сьвінне на пшэнні.* Ваўкавічы Тал.

ПШЧАЛКА *ж.* Пчала. *Пшчалка так укусіла за шыю.* Паляцкішкі Вор.

ПЫЖЫК *м.* Тоўсты блін з кіслага цеста. *Нада сьпячы пыжыка, бо хлеп ня ўкіс. Вазьмі з дзяжы цеста і сьпячы пыжыка.* Якубова Рас.

ПЫЛІ′-ПЬЛІ′-ПЫЛІ′ *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць куранят. Заазер'е Віл., Лешня Кап., Бярозкі Хоц.

ПЫЛЬ-ПЫЛЬ-ПЫЛЬ *выкл.* Тое, што і пылі-пылі-пылі. Заазер'е Віл., Паляцкішкі Вор., Моханава, Вадва, Касталомава В.-Дзв.

ПЫ′ПАШКА *ж.* Кончык пальца. *Вот нарабілася, аш пыпашкі баляць.* Заазер'е Віл.

ПЫР'Ё *н. зборн.* Пустазелле. *У брушцы трэбо зрабіць перасяканя, а то зарасла пыр'ём.* Навасёлкі Свісл.

ПЫ′ТАЛЬ (пы′тэль) *м.* Машына ў млыне, пры дапамозе якой апрацоўваюць зерне. *Пытлёвать пшэныцу на пытэль, гэ кагут і вальцы.* Бастынь Лун.

ПЯГА′РКА (пега′рка) *ж.* Бульба з прыгаркамі. *Дастаньце бульбу, сабярыце пегаркі і дайце мне. Пегарка смачна.* Стайкі Барыс.

ПЯКО′ЛАК *м.* Цагляны карніз (выступ) на бакавой сцяне печы, па якому залазяць на печ. *Станавіса на пяколак і лезь на печ.* Навасёлкі Свісл. *Ляш на пяколак і паляжы.* Моханава В.-Дзв. *Завускі зрабіў пяколак, дрэнна ляжаць.* Касталомава В.-Дзв.

ПЯКУ′Н (пэку′н) *м.* Бакас. Бастынь Лун.

ПЯ′ЛА (пя′ло) *н.* Планка ў баране, у якую ўбіваюць зубы. *У баране е пяло, у пяло набіваюць зубу.* Бобрыкі Петр.

ПЯЛУ′Н *м.* Палын. *Пялун дужа оркі, яго нельга піць.* Паляцкішкі Вор.

ПЯ′ЛЬЦЫ *толькі мн.* Чатырохгранны брусок для падвешвання зарэзанай жывёлы. *Узяў пяльцы, на пяльцы рысьпяў за ногі авечку, падвесіў пяльцы за бэльку і буду абдзіраць шкуру ў авечкі.* Даўгабор'е Рас.

ПЯЛЮ′ТКА (пэлю′тка) *ж.* Сцягно. *О-ёй, пэлютка боліт, выросла скула на пэлютцы.* Азарычы Пін.

ПЯ′ЛЯ *ж.* Проламка. *Возьмі сокеру да ідзі пялю просечы.* Бобрыкі Петр.

П'ЯНІ′ЦА *ж.* Сіло. *Зрабіў п'яніцу і пыставіў на сініц. Верабей пыпаўся ў п'яніцу. П'яніца робіцца з конскага хваста.* Касталомава В.-Дзв.

П'ЯНІ′ЦЫ *толькі мн.* Буякі. *П'яніцы растуць на балоці.* Моханава В.-Дзв.

П'ЯНІ′ЧНІК *м.* Кусты буякоў. *П'янічніку там многа на балоці, і п'яніц многа на п'янічніку.* Моханава В.-Дзв.

ПЯНЬКО′ЎКА *ж.* Крамная хустка. *Закруці кыля шыі пяньkoўку, будзіць цяплей.* Моханава В.-Дзв.

ПЯНЬЧЫ′НКА *ж.* Тое, што і пянькоўка. *Завярцела пяньчынку на галаву, дык дужа цёпла було ў галаву.* Якубова Рас.

ПЯРВО′СЦІНКА (пярво′сьцінка) *ж.* Карова, якая ацялілася першы раз. *Мылыка ў мяне мала, у мяне ш кароўка пярвосьцінка.* Філіпова В.-Дзв.

ПЯРГА′ (перга′) *ж.* Падкормка для лічынак пчол. *Пчолкі нанеслі ў вошчыну пергі.* Бобрыкі Петр. *Перга — хлябок пчолкам.* Малыя Аўцюкі Калінк.

ПЯРО′ *н.* Плаўнік. *О, якое пяро ў рыбы, што нельга абрэзаць.* Навасёлкі Свісл.

ПЯРПЛІ′ЦА *ж.* Жалезная пласцінка ва ўпадзіне верхняга каменя жорнаў, якая надзяецца на шпянёк ніжняга каменя. *У жорнах верхні камінь кладзецца на пярпліцу.* Якубова Рас.

ПЯРША′КА (пэрша′ка) *ж.* Першацёлка. *Моя пэршака мало молока дае.* Бастынь Лун.

ПЯРША′ЧКА (пірша′чка) *ж.* Тое, што і пяршака. *Мыя піршачка ацялілася, прывіла цялушачку.* Моханава В.-Дзв.

ПЯРЫ′НА (пэры′на) *ж.* Пяро (ліст) цыбулі. *Одной пэрыны можно наесьціса.* Бастынь Лун.

ПЯРЭ′БЕР (перэ′бер) *м.* Пласт сена. *От набраў перэбер, чуць пудняў на копу.* Бобрыкі Петр.

ПЯРЭ′ДНІЦА I *ж.* Вяроўка, якая прывязана спераду воза і прыцiскае рубель. *Пярэдніца трымае спераду воза рубля.* Навасёлкі Свісл.

ПЯРЭ′ДНІЦА II (пэрэ′дніца) *ж.* Папярочная планка, якая злучае ў санях палазы. *Галоўкі ў палозьях скрапляюцца пярэдніцай.* Міратычы Кар. *Упэродэ полозы скрапляют пэрэдніцэй.* Азарычы Пін.

ПЯРЭ′КЛАДКА (пярэ′клатка) *ж.* Дэталь сахі для адкідання скібы. *У сасе ёсць пярэклатка, пахожая на лыпатку. Пярэклатка атқладвая зямлю.* Даўгабор'е Рас.

ПЯРЭ′ПЛАТ *м.* Азярод. *Кладзі ў пярэплат снапы, хай сохнуць.* Брусы Мядз.

ПЯРЭ′ЧКА *ж.* 1. Тое, што і пярэдніца II. *Пярэчка надзяецца на капылы і скрапляіць іх.* Якубова Рас. 2. Лёстка ў драбінах. *Пылымалася пярэчка ў драбінах.* Якубова Рас. 3. Планка для змацоўвання ножак стала. *Вот добра сеў і паставіў ногі на пярэчку.* Заазер'е Віл. *Памый пярэчкі ў сталу. Сядзьце за стол і пыстаўці ногі на пярэчку.* Вароніна Рас.

ПЯСЧУ′ГА (пэсчу′га) *ж. экспр. Якая пэсчуга, аж нэможно іті по гуліцы.* Азарычы Пін.

ПЯСО′ЧНІКІ (пясэ′чнікі) *мн.* Ачэпы. *Па канцох ложуцца пясэчнікі і на пясэчнікі ставяцца кроквы.* Паляцкішкі Вор.

ПЯТА′ (піта′) *ж.* Тупы канец яйца. *У яйцы вуская — нос, а ў другім канцы піта.* Ваўкавічы Тал.

ПЯ′ТКА I *ж.* Задняя частка ляза касы. *Затупілася пятка касы.* Касталомава В.-Дзв.

ПЯ′ТКА II *ж.* Патоўшчаны выступ, які знаходзіцца над капытным суставам нагі ў жывёлы. *У каня ё капыт, нат капытом ё шэйка, нат шэйкай ё пятка.* Барыскі Лаг.

ПЯ′ТКА III *ж.* 1. Тупы канец яйца. *У яйцэ, дзе тупое — гэта пятка, а дзе вострае — гэта носік.* Барыскі Лаг. 2. Тупы канец жолуда. *Жолуд сядзіць пяткай у шапцы.* Барыскі Лаг.

ПЯ'ТКА IV *ж.* Зародак зерня. *Жыта аткрысывалася, ужо пятка ёсць.* Вароніна Рас. *Ужэ начынает жыто поўніцца, ужэ е у машонцы пятка.* Азарычы Пін.

ПЯТЛЕ'ЙКА (пэтле'йка) *ж.* 1. Вешалка. *Прышыла ў коротыш пэтлейку, буде за шчо вэшаті коротыша.* Бастынь Лун. 2. Пятля для кручка. *Пэтлейка выирвалася, а кручок остаўса.* Бастынь Лун.

ПЯТНІ'К *м.* Паз. *Нада зрабіць пятнік, кап лепі зачыняліся вароты.* Якубова Рас.

ПЯТРО' (п'ятро') *м.* Куратнік. *Зрабіў п'ятро, коб було дзе курам сядзець.* Жахавічы Маз.

ПЯТУ'Х *м.* Певень. *Пятух пяець, трэба ўстываць на работу.* Моханава В.-Дзв.

ПЯХЦЕ'ЛЬ *м.* Вяровачная сетка для сена каню. *Наторкні ў пяхцель сена каню на дарогу.* Ваўкавічы Тал.

ПЯЦЁРНЫ *прым.* Вытканы ў пяць нітоў (пра ручнік). *Пяцёрныя рушнікe ткуць у пяць нічальніц і ў пяць панажой.* Міратычы Кар.

ПЯЧА'ЙКА (пэча'йка) *ж.* Пякотка. *Мэнэ зусым замучыла пэчайка, спасу нэма. От пэчэ пэчайка увэс дэнь.* Горск Бяроз.

ПЯЧКА'Р (печка'р) *м.* Пячнік. *Печкар ток уложыў у печы, а цепер ставіць зацелешнікі, а тогда печкар будзе ложыць солом'е.* Бобрыкі Петр.

ПЯЧКУ'Р *м.* Тое, што пячкар. *Пячкур дзелаіць печы.* Ваўкавічы Тал. *Дрэнную печ зрабіў пячкур, дыміць.* Вароніна Рас. *Пячкур зрабіў мне добрую печ.* Сляяўшчына Рас.

ПЯЧО'РКА *ж.* Пячурка, ніша ў сценцы печы. *Твае чулкі ляжаць у пячорцы. Стаўце нагу ў пячорку і лесьце на печ.* Навасёлкі Свісл.

ПЯШНЯ'К (пішня'к) *м.* Двухметровае палена. *Прывёс дроўпішнякоў. Пішняк — два метры даўжыні.* Сляяўшчына Рас.

Р

РАБА'К *м.* Вусень. *Як многа рабакоў па капусці развялося. Рабакі ўсё лісьце пааб'ядалі ў капусьці.* Паляцкішкі Вор.

РАБІ'ННЕ (рабі'ньня) *н. зборн.* Рабаціннe. *У яго на ліцы многа рабіння.* Якубова Рас.

РАБРО' I *н.* Спінка ложка. *Павесь сарочку на рабро лошка.* Моханава В.-Дзв.

РАБРО' II *н.* Пруток у кошыку. *Уставіў рэбра ў кошэліску, а тэпэр буду вушы заплетать.* Бастынь Лун.

РАБРЫ'НА (рэбрын'а) *ж.* Тое, што і рабро II. *Ужэ ў кошэле пуўставляў рэбрыны. Надо заплесьці вуглы.* Бобрыкі Петр.

РАГАЗА' (рогоза') *ж.* Дзераза. *Ростэ рогоза ў лесі по выжэрэ.* Бастынь Лун.

РАГА'ТКА I *ж.* Частка калаўрота ў выглядзе двухзубай вілкі з жалезнымі зубамі, на якую надзяюць шпульку. *Надзень шпульку на рыгатку і закруці лютэрку, кап не звалілася шпулька.* Моханава В.-Дзв.

РАГА'ТКА II *ж.* Саха калодзежнага жураўля. *У зямлю ўбіваецца рагатка, на рагатку кладзецца асьвер, а да асьвера прывязваецца шост — вот і калодзіш.* Барыскі Лаг.

РАГА'Ч (рыча'г) *м.* Тое, што і рагатка I. *Надзела шпульку на рычаг і прыкруціла лютэркай.* Якубова Рас.

РАГАЧЫ' *мн.* Ручкі сахі. *У сасе ёсць рагачы, за іх, як аруць, дзержацца рукам.* Даўгабор'е Рас.

РАГО'ЖКА (раго'шка) *ж.* Прылада, на якую матаюць ніткі. *Матка кладуць на развітушку і матаюць на рагошку.* Навасёлкі Свісл.

РАГУ'ЛЬКА *ж.* Тое, што і рагатка I. *Рагулька наложана на шпень, і на шпень надзяюць шпульку.* Міратычы Кар. *У рагульку ныдзіваюць шпульку. У рагульцы ёсь штор, на штор надзяюць шпульку.* Сляяўшчына Рас.

РАГУЦІ' (рагуце') *толькі мн.* Дзве жэрдкі, змацаваныя папярочнай планкай, якія кладуцца на сані, каб сані былі шырэй. *Рагуце накладаюць на сані, кап лепей ехаць было. Сані так вускі, а калі палажыць рагуце, то яны становяцца шырокімі.* Ністанішкі Смарг.

РАД *м.* Пракос. *Прайду па радах і паразбіваю сена, хай сохне, пагода добрая. А так рады тоўстыя, не высахне.* Шкураты Браг.

РАДАБО'ЗЗЕ *н.* Рэдкае палатно. *Ой, якоя ш ты выткала радабоззе. Яно ш скора парвецца.* Моханава В.-Дзв.

РАДАВІ'НА (радові'на) *ж.* Палатно на ручнікі (у радочкі). *Колы чэмо ў радовіну, то наступаем по порадку на чэтыры поножэ.* Азарычы Пін.

РАДЗЬКО'ЎЕ (рацько'ўе) *н. зборн.* Сцябло і лісце рэдзькі. *Пырысяты не ядуць рацькоўя.* Моханава В.-Дзв.

РАДЗЮ'ЖКА (радзю'шка) *ж.* Посцілка, вытканая з грубай пражы і рыззя. *Спрала зрэб'е, аснывала дзьве гупкі і пыткала рыззём, і вышла ікрас дзьве радзюшкі. Радзюшкай ныкрываемся.* Моханава В.-Дзв. *Выткала радюшку і пошыла на куделі, каб було добрэ окутацца.* Бастынь Лун.

РАДО'К I *м.* Пасад, снапы, рассцеленыя на таку для абмалоту. *Паслаў жыта радок і змолотыв. За нэч два радкі змолотыв.* Азарычы Пін.

РАДО'К II *м.* Укладка лёну на полі. *Лён пыднялі, пывізалі ў кіткі і пыставілі ў раткі.* Ваўкавічы Тал.

РАДО'ЎКА *ж.* Чарга. *Яго я прапусьціў, а сягодня мыя радоўка гнаць кароў пасьціць.* Моханава В.-Дзв.

РА'ЖАЧКА *ж.* Дзежачка, у якой расчыняюць цеста на бліны. *Памый ражачку, нада разьвесьці на бліны.* Моханава В.-Дзв.

РАЖНЫ' *мн.* Голыя сцяблы. *Карова ўварвалася ў паласу і пазьядала усё, асталіся толькі адны ражны.* Шкураты Браг.

РАЖО'К *м.* Спарыння. *Во, у жыці багата ражкоў. Глядзі, які бальшы ражок вырас у каласку.* Шкураты Браг. *У каласку жыта многа чорных рашкоў.* Вароніна Рас.

РАЖО'Н (рожо'н) *м.* Дзяржанне качаргі. *У коцубовы корнаткый рожон. Трэбо зробыты другога рожна.* Горск Бяроз.

РАЖО'ЎКА *ж.* Прылада для лоўлі рыбы: сетка, нацягнутая на драўляны каркас. *Ражоўка — невеліка сетачка. Ражоўкаю адзін чалавек лавае рыбу.* Жахавічы Маз.

РАЗАБРА'ЦЦА (разобра'тэся) *зак.* Распрануцца. *Трэба разобратэся і ложэтэся спатэ в лыжок.* Дзмітравічы Кам.

РАЗАГНА'ЦЬ (разогна'ць) *зак.* Зрабіць барозны (у жыце). *Я шчэ жыто не разогнаў, трэбо разогнаць, а то ўзойдзе.* Бобрыкі Петр.

РАЗАРА'ЦЦА *незак.* Хваляваацца. *І сам будзе разарацца ад етага біцця.* Шкураты Браг.

РАЗБІРА'ЦЦА (рызьбіра'цца) *незак.* Распранацца. *Чаго стаіш, рызьбірайся і лажыся спаць.* Моханава В.-Дзв.

РАЗВА'ЛІНЫ (рызва'ліны) *толькі мн.* Дзве жэрдкі, змацаваныя папярочнай планкай, якія кладуцца на сані, каб сані былі шырэй. *Палажы рызваліны ны сані, сані будуць шырэйшыя, і будзіць добра ехаць.* Сяляўшчына Рас.

РАЗВАРО'ТКА *ж.* Ключ для разводкі зубоў пілы. *Вазьмі разваротку і разьеярні ў піле зубу, кеб правільна пілаевала піла.* Шкураты Браг. *На разваротку і разьвярні зубу ў піле.* Бобрыкі Петр.

РАЗВІТУ'ШКА *ж.* Прыстасаванне для размотвання маткоў. *Матка кладуць на развітушку і матаюць на рагошку.* Навасёлкі Свісл.

РАЗВО'ДЫ *толькі мн.* Вялікі воз. *Запрагай каня ў разводы і паедзем снапы вазіць.* Барыскі Лаг.

РАЗВО'РКА (розво'рка) *ж.* Трайня. *Разворка.* Вострава Маст. *Розворка скрэпляе ўвэс воз.* Горск Бяроз. *Разворка скрапляе зат с перадам воза.* Навасёлкі Свісл.

РАЗВЯДЗЁНЕЦ (разьвядзёнец) *м.* Мужчына, які развёўся з жонкай. *Развядзёнка ішла замуш за развядзёнца.* Сяляўшчына Рас.

РАЗВЯДЗЁНКА (разьвядзёнка) *ж.* Жанчына, якая развялася з мужам. *У мяне жывець разьвядзёнка, іна пакінула свайго мужыка.* Сяляўшчына Рас.

РАЗГІРА'КА (разьгіра'ка) *ж. і м.* Крываногі чалавек. *Але ш ён і разьгірака, што із возам можна праехаць.* Навасёлкі Свісл.

РАЗДЗЕ'ЛЬНІКІ *мн.* Частка ткацкага станка — калодачкі з дзірачкамі, праз якія прадзяваюцца шнуркі ад панажоў. *Пыдай мне разьдзельнікі, я буду чапляць панажы.* Замошша Рас.

РАЗЖО'ГАЦЦА *зак.* Затрэсціся ад спалоху. *Бедный разжогайся, вельмі спужайса.* Бобрыкі Петр.

РАЗЗЯ'ВА (рызьзя'ва) *м. і ж.* Разява. *Чаго стаіш, рызьзява? Што ты ні бачыш, што туча находзіць? Бяжы скарэй дамоў.* Моханава В.-Дзв.

РАЗМАЗО'ЛІЦЦА *зак.* Расслабіцца. *Размазолілася сучка, нада пуправіць сучку ў калаўроці.* Сяляўшчына Рас.

РАЗМАТО'ЧКІ (розмото'чкы) *толькі мн.* Прыстасаванне для размотвання маткоў. *Прынэсы розмоточкы, буду розматываты мотка.* Горск Бяроз.

РАЗМЕ'РКА (розме'рка) *ж.* Мярэжка. *У хвартуху розмерка зроблена гапэлечкамі.* Азарычы Пін.

РАЗРАБІ'ЦЦА *зак.* Растаўсцець. *Вой, вой, Лізавета радзіла рабёнка і так разрабілася, што ў дзьверы чуць улазіць.* Вадва В.-Дзв.

РАЗУ'ХА *ж.* Асака. *Разуха расьцець у балоці, і каровы не ядуць.* Якубова Рас.

РА'КАВІНА (ра'ковіна) *ж.* Прамежнасць паміж капытоў у каровы і да т. п. *Карова пракалола ракавіну і кульгая. У каровы паміж капытоў е ракавіна.* Навасёлкі Свісл. *Закалола корова раковіну і кульгае.* Бобрыкі Петр. *Між капытоў у карову е раковіна.* Шкураты Браг. *У каровы ў капыце ёсць ракавіна.* Міратычы Кар.

РАКО'ПЫЖ (роко'пыж) *м.* Тое, што і ракавіна. *Прокололα рокопыж корова і кульгае.* Бастынь Лун.

РАКО'ПЫЖЫК (роко'пыжык) *м. Памянш.* ад ракопыж. *Пробіла на гоздь корова роко'пыжык.* Бастынь Лун.

РА'ЛА I (ра'ло) *н.* Дрэва з адным коранем і двума ствaламі. *Росте дэрэвіна із корэня одна, а долей росте две, то ето рало.* Бастынь Лун.

РА'ЛА II (ра'ло) *н.* Частка сахі, на якую накладваецца сашнік. *Зрабіў рало і набіў на рало сашнікі.* Ставок Пін.

РА'ЛА III (ра'ло) *н.* Саха-сукаватка. *Ронэй горалі ралом, а тэпэр і сохэй нэ горэм.* Горск Бяроз.

РА'ЛА IV (ра'ло) *н.* Тоўсты сук. *Ветер поломав рало у грушы. Рало було товстэ.* Азарычы Пін.

РАЛАВА'ТЫЙ (рэлова'тый) *прым.* Сукаваты. *Рэловатый лес.* Бастынь Лун.

РА'ЛЬНІК *м.* Араты. *Цяпер трактарыст арэ зямлю, а раней ральнік арау.* Ністанішкі Смарг.

РА'МА *ж.* Дзве жэрдкі, змацаваныя папярочнай планкай, якія кладуцца на сані. *Палажы ны сані раму, кап добра было сядзець.* Якубова Рас.

РАМА'Н (рома'н) *м.* Рамонак. *Роман росте ў жыте.* Бастынь Лун.

РАМАНДУ'ЛЯ (романду'ля) *ж.* Тое, што і раман. *Много росте ромaндулі ў канюшыні.* Бастынь Лун.

РАМАНЦЁР (рэмонтёр) *м.* Пуцявік. *Мой муж буў рэмонтёрэм, починяў дорогі.* Горск Бяроз.

РАМЕ'ЗА (роме'за) *м.* Луска верхняга слоя кары сасны. *От богато ромезы на хвоі.* Бобрыкі Петр.

РАМЕ'НЬ-РАМЕ'НЕМ *прысл.* Пра квашаніну, якая дрэнна застыла. *Рамень-раменем застыло холодное, што толькі ложкой можно есьці, і чаму ено добро не застыло, рамень-раменем.* Бобрыкі Петр.

РАМШТУ'К *м.* Папярочная планка, у граблях, у якую набіваюць зубы. *У граблях ёсь рамштук, куды ўбіваюць зубы.* Ністанішкі Смарг.

РАНА'ЦЬ (рона'ць) *незак.* Перамяшчацца зверху ўніз (пра ніты). *Ніт ронае і получаецца зево.* Бобрыкі Петр.

РА'ННІЦА (ра'ньніца) *ж.* Раніца. *Якая цёплая раньніца.* Стайкі Барыс.

РАПЕ'ШНІК *м.* Дзядоўнік. *Дзе ты рапешніку столькі начапляла ў спадніцу?* Шкураты Браг.

РАПТУ'Х *м.* Вяровачная сетка, у якую бяруць сена каню ў дарогу. *Ныпыхай сена ў раптух і вазьмі каню ў дарогу.* Плігаўкі В.-Дзв.

РАПЯХІ' *мн.* Адходы пры прадзенні кудзелі. *У кудзелі много рапяхоў. Дужа плахая кудзеля, адны рапяхі, што прасьці нельга за рапяхамі.* Салонае Жлоб.

РАСАВА'ЦЬ *незак.* Красаваць (пра жыта). *Ужо жыта расаваць пачало.* Паляцкішкі Вор. *Скора жыта пачне расаваць.* Старае Сяло Зэльв.

РА'САШКІ *мн.* Ножкі церніцы ў выглядзе драўляных развілак. *Падрэш расашкі ў церніцы, а то яны нярoўныя.* Вострава Маст.

РАСКА'НЬКАЦЦА *зак.* Прасіць, выпрашываць чаго-небудзь не перастаючы. *Хваціць канькаць, расканькалася. Грошы німа на гэта. Ні канькай, будуць грошы, куплю.* Навагрудак Гродзь

РАСКАРА'Ч (рыскыра'ч) *м.* Ручнік, у якім насілі есці на поля. *Пупліла матузы і атрэзала пылытна ны рыскырач. У раскарачу' насілі есьці на поля.* Ваўкавічы Тал.
РАСКРЫШЧЭ'ННЕ (роскрышчэ'ньe) *н.* Скрыжаванне дарог. *За селом начынаецца роскрышчэньe дорог.* Бастынь Лун.
РА'СНЫЙ *прым.* Рознакаляровы. *Пашый мне спадніцу, каб булі расныя брыжы.* Шкураты Браг.
РАСО'Л *м.* Суп на капусным расоле. *Узяла капуснага расолу, паткалаціла дранаю картопляю і наварыла расолу, смачна расол.* Міратычы Кар.
РАСО'ХА (ро'соха) *ж.* Апорны слуп у гумне і іншых гаспадарчых будынках. *Згніла росоха ў гумне, трэбо нову ставіті.* Бастынь Лун.
РАСПАРЭ'Х *м.* Прарэх (у штанах). *Зашчапі распарэх у штанах.* Жахавічы Маз.
РАСПО'РКА (роспо'рка) *ж.* Папярочная планка, якая злучае ў санях два палазы. *Зломэлася роспорка ў санёх, у санёвэ.* Дзмітравічы Кам.
РАСПРАЕ'Х (распрое'х) *м.* Прарэх (у штанах). *Донька, зашпулі ему распроех у штоніках.* Бобрыкі Петр.
РАСПРА'ТВАЦЦА *незак.* Распранацца. *Не трэбо распратвацца, зара пойдзем.* Ністанішкі Смарг.
РАСПУ'КНУЦЦА (роспу'кнуцца) *зак.* Распусціцца. *От ужэ на берозе пупышкі скоро роспукнуцца.* Бобрыкі Петр.
РАСПУСЦІ'ЦЬ (распусты'ты) *зак.* Адвесіць (губу). *Распустый губы дай сэдыт собэ.* Горск Бяроз.
РАСТАНЦЫ' *мн.* Ростань. *Ідзіце гэтай дарогай, а там будуць растанцы, і павярніце налева.* Жахавічы Маз.
РАСТАПЛЯ'ЦЦА *незак.* Раставаць (пра снег). *На двары парэць, сьнех растапляецца, будзя вясна.* Паляцкішкі вор.
РАСТАРО'ПА *ж.* Разводдзе. *Тыкая растаропа, па дарозі стаіць выда, няможна ехаць, пакоты гразнуць па трупкі.* Моханава В.-Дзв.
РАСТРУ'ШЧВАЦЬ *незак.* Таўчы. *Усё ройна картоплю трэбо раструшчваць.* Бобрыкі Петр.
РАСХАРА'ТАЦЬ (росхорататы) *зак.* Разбурыць, раскідаць. *Усэ вэндэлкы росхоратав, што нэма дэ вэндыты.* Горск Бяроз.
РАСЧА'ВІЦЬ (расча'віты) *зак.* Раздушыць. *Курыца расчавіла яйцэ, і вышла куранял.* Горск Бяроз.
РАСЧЫ'НІЦА *ж.* Дзежачка, у якой расчыняюць цеста на бліны. *Вазьмі расчыніцу і ўчыні на бліны.* Сяляышчына Рас.
РАСЧЭ'РКАЦЬ (росчэ'ркаті) *незак.* Расхістаць. *От ак заболев зуб, я его росчэркав, шчо тэпэр зусім ківаецца.* Бастынь Лун.
РАСШАЛО'ПАЦЬ *зак. іран.* Растлумачыць. *Расшалопай ты яму, а то гэты дурань не разумее.* Моханава В. Дзв.
РАСШВО'РКА *ж.* Доўгі чатырохгранны брусок, які злучае задок восі з перадком. *Зрабій добрую бярозавую расшаворку ў калёсы. Расшворка убіваіцца ў пярэднію вось і ў заднію вось.* Касталомава В.-Дзв.
РАСШЫ'ВАЧКА (росшы'вочка) *ж.* Мярэжка. *Зробі мне росшывочку ў хвартуху, коб хорошэй було.* Бобрыкі Петр.
РАСШЫ'ЎКА (росшэ'ўка) *ж.* Прошва. *Пошыла настыльніцу і ў сірадзіну ўшыла росшэўку.* Бастынь Лун.
РАСШЭ'НДЗІЦЬ *зак. асудж.* Растраціць. *Расшэндзіла хозяйство, она не хозяйка.* Бобрыкі Петр.

РА'ТА *ж.* Чарга. *Мая рата ў поля гнаць кароў пасьвіць.* Заазер'е. Віл.
РАЎГЕ'НЯ *ж.* Напітак з саладухі, запаранага салодкага цеста, разведзенага вадой. *Зыпарыла іржаную муку, пасаладзіла ноч у печы, а тады разьвіла халоднай вадой, і гэта ёсць раўгеня.* Моханава В.-Дзв.
РА'ХВА *ж.* Жалезны абруч. *Рахва набыта на чэрэнок.* Горск Бяроз.
РАХКАЦЕ'ЦЬ (рохкоте'ті) *незак.* Рохкаць. *Я чую — сьвіння рохкотіт і кусает ее.* Азарычы Пін.
РАШАЦЕ'НЬ *м.* Папярочная планка ўграблях, у якую набіваюць зубы. *Зрабій рашацень у граблі, а цяпер буду ўбіваць зубы.* Брусы Мядз.
РА'ШКА *ж. іран.* Твар. *Ты глядзі, адзін месяц пабыў у маткі, і якую рашку рызгыдывай.* Замошша В.-Дзв.
РАШО'ТКА *ж.* 1. Жалезная пласцінка на аглоблі, па якую надзяюць атосы. *Нада прыбіць рашотку да аглаблі, кап ні зваліваласяя атосіна.* Якубова Рас. 2. Рэгулятар (у плузе). *У плузі ёсць рашотка, якая рагуліруя, як араць, глыбока ці мелка.* Якубова Рас.
РАШЧЫ'НА *ж.* Рошчына. *На вадзе варыцца мяса. Тады гэту ваду паткалачваюць кіслай рашчынай, вот вам гэта і ёсць крухі.* Міратычы Кар.
РАШЭ'ТУХА (рэшэ'туха) *ж.* Грыб, падобны да махавіка. *У лесі мнэго рэшэтух ростэ по нізінах.* Азарычы Пін.
РЖА'НІЦА *ж.* Іржаная салома. *Падкінуў карові ржаніцы, хай есць.* Якубова Рас.
РЖО'ННЕ (ржо'ньe) *н.* Іржышча. *Жыта жжалі, а ржоньe асталося.* Барыскі Лаг.
РЖЫ'СКА (ржы'ско) *н.* Тое, што і ржонне. *Ржыско асталося, а жыто жжалі. Жытнёё ржыско.* Навасёлкі Свісл. *Пайду касіць ржыско, там жыта ўжо зьвезьлі.* Паляцкішкі Вор.
РО'ВАР (ро'вэр) *м.* Веласіпед. *Паехав вэн на бэде, так кагалі колісь, а тэпэр кагам ровэр, лісапэд.* Бастынь Лун. *Ён жа на ровары егдзіў.* Навасёлкі Свісл.
РО'ДЗІНКІ (ро'дінкі) *мн.* Імяніны. *Вэн родінкі спраўляе сына.* Бастынь Лун.
РО'ЖАНІЦА *ж.* Парадзіха. *Паехалі атведаць рожаніцу.* Моханава В.-Дзв.
РО'ЗАЧКІ *мн.* Дзве тонкія дошчачкі ў кроснах, якія служаць для таго, каб не блыталіся ніткі асновы. *Розачкі ў чынах, кап ня спуталіся ніткі. Трэба розачкі ўсунуць у чыны.* Паляцкішкі Вор.
РО'ЗВАЛЬНІ *толькі мн.* Шырокія сані. *Палажы ў розвальні саломы, кап лепей було ехаць. Сані вускія, а розвальні шырокія.* Моханава В.-Дзв.
РО'ЗВІНЫ (ро'зьвіны) *толькі мн.* Рэзгіны (для нашэння сена, саломы). *У розвінах насілі каровам і конім сена.* Ваўкавічы Тал.
РО'ЗЗЕ (ро'зьзя) *н. зборн.* Дробныя галінкі бярозы. *Нэма у мэнэ вэніка, трэбо ітті розьзя нарэзаті.* Азарычы Пін.
РО'ЗКА (рэ'зка) *ж.* Галінка. *Нэма вэніка, пойду насэку рэзкэв і зроблю вэніка. Рэзка вэльмі тонкая на вэніка.* Азарычы Пін.
РОК *м.* Год. *У гэтым роцы добрэ жыто було.* Горск Бяроз.
РО'ПА *ж.* Гной (з раны, з вачэй). Ністанішкі Смарг.
РО'СКВАЛЬ *ж.* Бездарожжа. *Дарога тронуласа, росквал, сама росквал, і нема ак ехаті ў город.* Бастынь Лун.

РО'СКІД (ро'скіт) *м.* Від ворыва, пры якім зямля адвальваецца ў розныя бакі. *Узараў сваю сотку ў роскіт.* Мнюхі Міёр.

РО'СКІДКА *ж.* Тое, што і роскід. *Узораў свой загон у роскідку.* Бобрыкі Петр.

РО'СЛЯ *ж.* Рост. *Нема ў корчы рослі, замочыло.* Бастынь Лун.

РО'СПУГА *ж.* Баразна паміж градкамі. *Роспуга помэж граткамэ, по другых містах то прозёра.* Дзмітравічы Кам.

РО'ССЕ *н. зборн.* Чарот. *На роцэ ростэ россе, на вэрху ў ёго чорный доўгій качан.* Горск Бяроз.

РО'ХЛЯ *ж.* Неахайная жанчына. *Рохля ты, хоць бы ты на сябе паглядзела, як ты ходзіш.* Моханава В.-Дзв.

РО'ЦЕЗКА (ро'тэзка) *ж.* Вузкая палоска матэрыялу, якой завязваюць хвартух. *Хвартух завязываецца ротэзкамі. Порвалася ротэзка ў хвартуху.* Азарычы Пін.

РО'ЧНІК *м.* Аднагадовае жарабя. *Мое жэрэбя — рочнік.* Горск Бяроз.

РО'ЧНІЦЫ *толькі мн.* Гадавіна. *Пасьля сьмерці таты прайшоў гот, трэба спраўляць рочніцы. А я рочніцы справіла па мамі.* Ністанішкі Смарг.

РУКАВА'ТКА *ж.* Ручка на кассі. *Трэба прыладзіць рукаватку да кася.* Вострава Маст.

РУКАВІ'ЦА *ж.* Тое, што і рукаватка. *На акосся завяжы рукавіцу, трэба іці касіць.* Ністанішкі Смарг.

РУКАЯ'ТКА *ж.* Верацяно з наматанымі на яго ніткамі. *Тры рукаяткі нырпала на верацяно.* Якубова Рас.

РУЛІ' *толькі мн.* Цура, прыгатаваная з сырой вады, кусочкаў хлеба, цыбулі і поснага масла. *Я зрабіла рулі. У ваду накрышыла хлеба, пасаліла, накрышыла цыбулі і зыправіла посным маслам — гэта і ёсць рулі.* Моханава В.-Дзв. *Хадзі, будзім есьці рулі.* Ваўкавічы Тал. *Я на абет зрабіла рулі і паела.* Сяляўшчына Рас.

РУМ *м.* Месца, з якога сплаўлялі бярвенне. *Румам звалі месца, куды зімой вазілі бярвення з лесу.* Моханава В.-Дзв.

РУ'ХКАЦЬ *незак.* Рохкаць. *Сьвіння рухкая, трэба есьці даць.* Барыскі Лаг.

РУЧА'ЙКА *ж.* 1. Верацяно з ніткамі. *Я сегодня напрала ручайку пражы.* Бастынь Лун. 2. Верацяно, на якое змотаны ніткі з двух верацён. *Двэ одкідкі звіваемо на однэ вэрэтэно і называемо ручайкою.* Азарычы Пін.

РУ'ЧКА I *ж.* Млён. *У жорнах у верхнюм камене ў боцы е гняздо, куды ўстаўляецца ручка.* Шкураты Браг.

РУ'ЧКА II *ж.* Пасма ачэсанага лёну. *Я на сьвінную шчотку ачасала аш 10 ручак і зьвізала ў буньцік.* Касталомава В.-Дзв.

РУ'ЧКІ I *мн.* Драўляныя брускі, якія ўбіваюцца ў падушку калёс і да якіх прымацоўваюцца драбіны, барты калёс. *У шапку (падушку) убіваюць ручкі.* Навасёлкі Свісл.

РУ'ЧКІ II Блокі, на якіх вісяць ніты ў кроснах. *Ручкі, у якія ўкладают колясца, а за колясца чапляют ніты.* Азарычы Пін. *Качалочко на ручках вісіць у кроснах.* Навасёлкі Свісл.

РУШЭ'ННЕ (рушэ'ньне) *н.* Сход (месяца). *Молодічок, як настае, молодічок у другэй квадэ, поўный месяц, рушэньне месяца.* Бастынь Лун.

РЫБА'К *м.* Дажджавы чарвяк. *Як многа рыбакоў пасьля дажджу па двары поўзае.* Міратычы Кар.

РЫБАЧО'К *м.* Светлячок. *Паглядзіцё, сколькі многа сьвецяць рыбачкоў на кургану.* Паляцкішкі Вор.

РЫЖЫ'ШЧА (рыжы'шчо) *н.* Іржышча, астаткі сцяблоў. *Жалі жыто і пакінулі дужо вялікаё рыжышчо.* Міратычы Кар.

РЫ'ЛА *н.* Верхняя вузкая частка графіна, бутэлькі і да т. п. *Можна ў цябе пазычыць рыла ат графіна, а то німа чым кылбасы робіць.* Стайкі Барыс.

РЫ'ПАЦЬ *незак.* Падымацца ўверх і апускацца ўніз (пра ніты). *Ніт не рыпае добрэ, трэбо его заменіць.* Бобрыкі Петр.

РЫ'СА *ж.* Паз. *У кадушцы робяць рысы і ў рысу ўстаўляюць дно.* Навасёлкі Свісл.

РЫ'ТАВІНА *ж.* Калдобіна. *Тыкая дарога нягодная, адны рытавіны. А во якая глубокая рытавіна.* Сяляўшчына Рас.

РЫ'ХЦІК *прысл.* Абсалютна аднолькавы, вельмі падобны на каго-небудзь. *Трахім рыхцік бацька. Мыя Волька рыхцік, як твыя дычка.* Моханава В.-Дзв.

РЭ'ДКІЯ *толькі мн.* Булён. *Трэбо зварыць на вячэру рэткія.* Навасёлкі Свісл.

РЭ'ДЧЫК (рэ'ччык) *м.* Чапец (каля кішок). *Адыдрала рэччык каля кішок і пeратапіла на сала.* Ваўкавічы Тал.

РЭЗ *м.* Загон. *Рэзы — цэлы кусок зямлі, рэзы оруть на загоны, адзін рэз — загон.* Бастынь Лун.

РЭ'ЗАНІКІ *мн.* Разрэзаная папалам і звараная ў шалупінні бульба. *Мама, навары рэзанікаў на вечэру.* Жахавічы Маз.

РЭ'ЗАЦЬ *незак. іран.* Есці. *Ему коб усе прысмакі, а ты рэж і несмачнае.* Бобрыкі Петр.

РЭЗКІ *толькі мн.* Рэзгіны. *Возьмі рэзкі і прынэсы сено коневы.* Горск Бяроз.

РЭ'ЗЧЫК (рэ'шчык) *м.* Разец. *Рэшчыкам выразаюць с сярэдзіны лошкі.* Навасёлкі Свісл.

РЭЗЬ (рэсь) *ж.* Сечка. *Рэсь рэзалі с саломы і дывалі каровам.* Даўгабор'е Рас.

РЭ'МЕНЬ *м.* Прывязка для прымацоўвання біча да цапільна. *Выразаў рэмень, трэба бічоўку прывязаць да цапілна.* Заазер'е Віл.

РЭ'МІСЬ *м.* Чорны стрыж. *Рэмісь — крупна, чорна пташка.* Бастынь Лун.

РЭ'ПА *ж.* Пра парэпаныя ад гразі і сіверу ногі. *Ох, брат, якая ў цябе рэпа на ныгах, не мыў, запусціў ногі. Цяпер мучайсі з рэпай.* Моханава В.-Дзв.

РЭ'ПКА I *ж.* 1. Драўлянае кальцо, якім замацоўваюць шпульку на рагатцы ў калаўроце. *Прыкруціць нада рэпку ў вілках, кап ні звалілася шпуліна.* Стайкі Барыс. 2. Кальцо, якім прымацоўваецца шыйка касы да кассся. *Узяў касільно, да касільна прылажыў касу, надзеў рэпку і клінком забіў.* Дзюблеўшчына Маладз.

РЭ'ПКА II. Хвасцец, макаўка (у каня). *Оля', абрэзаў карнотка каню хваста, каля самай рэпкі.* Навасёлкі Свісл.

РЭ'ХВА *ж.* 1. Тое, што і рэпка I у 2-м знач. *Купіў рэхву да касы, а цяпер трэба касу асадзіць.* Альхоўка Навагр. 2. Невялікі жалезны абруч, якія надзяецца на слуп і на вароты, каб іх зачыніць. *Зачыні вароты рэхвай.* Заазер'е Віл.

С

САБА'КА (соба'ка) *м.* Устарэлая мера дроў. *Паставів собаку дроў. У собаку лезе два воза дров.* Бастынь Лун.

САБА'ЧКІ *мн.* Прадаўгаватыя брускі з колцамі, на якія падвешваюцца ніты. *Думаю ўвясьці вяровачкі ў сабачкі і зачапіць нічальніцы.* Паляцкішкі Вор.

САВО'Й *м.* Канапляная вяроўка. *Аторваваюць аторшкі ат пянькі. С аторшкаў уюць саваі, а сывыямі пытплітаюць лапці.* Ваўкавічы Тал.

САВО'К I *м.* Прылада ў выглядзе грабелек для збірання чарніц. *Саўком добра сыбіраць чарніцы. Дужа скора ныбрала саўком чарніц.* Якубова Рас.

САВО'К II *м.* Каробачка з бяросты для ягад. *Дралі бярэсту і дзелалі саўкі, а ў саўкі зьбіралі ягады.* Сяляўшчына Рас.

САГА'Н (сога'н) *м.* Чыгун. *Купіла побеленый соган.* Бастынь Лун.

САДАВІ'ЦЦА (содові'цца) *незак.* Садзіцца. *Садавіса. Спасібо, я ні хачу садавіцца.* Навасёлкі Свісл. *Содовіцеса на цыпочкі.* Бастынь Лун.

САДРА'ЦЬ (содра'ць) *зак.* Узараць (цаліну). *От я новіну содраў і посеєў лён.* Бобрыкі Петр.

СА'ЖА *ж.* Спарыння. *Як многа сажы ў каласах жыта.* Барыскі Лаг.

СА'ЛА (са'ло) *н.* Груз у калодзезі, прычэплены да журавля. *Прывяжы ды кынца асьвера сала, кап ляхчэй було дыстываць ваду.* Моханава В.-Дзв. *Стаіт стовп, а на стовпу пуга лежыт, а до пугы на концу прывязана сало, коб легчэй було воду достоваты.* Горск Бяроз.

САЛАДУ'ХА (солоду'ха) *ж.* Салоджанае цеста з аржаной мукі. *Солодуха дужа смачна, вона кісло-солодка.* Бастынь Лун.

САЛАМЯ'НКА *ж.* Сяннік. *Пайду саламянку напхаю, бо німа ш на чом спаць.* Жахавічы Маз.

САЛЁНКА *ж.* Салянка. *Усып солі ў салёнку.* Моханава В.-Дзв.

САЛО'ДНІКІ *мн.* Абабраная звараная бульба. *Мама, бувала, гарыла на вечэру салоднікі.* Тульгавічы Хойн.

САЛО'М'Е (соло'м'е) *н.* Скляпенне. *Ток уложылі ў печы, цепер трэбо зацелешнікі поставіць, а на зацелешнікі солом'е ўложыць.* Бобрыкі Петр.

САМАРО'БКА (самаро'пка) *ж.* Даматканае сукно. *Выткала пяць губак самаробкі і пашыла Трахіму кулёк.* Касталомава В.-Дзв.

САМАРУ'ШНІНА *ж.* Самаробная тканіна. *Тады ш ні насілі крамнага, а насілі самарушніну.* Ваўкавічы Тал.

САМАСА'ДКА (сымыса'тка) *ж.* Курыца, якая сама села на яйцы. *Сымысатка нынісла яец і вывіла сымысаткі.* Ваўкавічы Тал.

САМАСА'ДКІ (сымыса'ткі) *мн.* Кураняты, якія вывеліся самасадам. *Мыя шэрка — сымысатка, нанесла яец і высядзіла сымысадак.* Ваўкавічы Тал.

САМАСЕ'ДКА (самасе'тка) *ж.* Тое, што і самасадка. *Самасетка ў крапіві вывела самаседак.* Сяляўшчына Рас.

САМАСЕ'ДКІ (самасе'ткі) *мн.* Тое, што самасадкі. *Самасадак у міне аш сем штук, самасетка высідзіла.* Сяляўшчына Рас. *Курыца нынісла ў страківе яец і вывела самасеткі.* Якубова Рас. *У мене кура ра'бенька ў етум годзі була самаседка і вывіла самаседкі.* Тульгавічы Хойн.

САМАСЕ'ЙКІ (самосе'йкі) *мн.* Тое, што і самасадкі. *У крапіві кура седела і выседела самосейкі.* Бастынь Лун.

САМАТУ'ЖКІ *мн.* Малыя саначкі. *А ці е ў вас саматужкі? Дайце, цётачка, мне, поеду на рэчку плацця муць.* Жахавічы Маз.

САМГНУ'ЦЬ *зак.* Задрамаць. *Так захацелася спаць, і я нямнога самгнула, і мне лягчэй стала.* Моханава В.-Дзв.

САМІ'ЦА (сомі'ца) *ж.* Самка. *Ікранік — ето сельдь з ікрэю, соміца.* Бастынь Лун.

САНАПРА'ДКА (санапра'тка) *ж.* Калаўрот (для прадзення). *Нада купіць санапратку кудзелю прасьці.* Стайкі Барыс.

САНАПРА'ХА *ж.* Тое, што і санапрадка. *Прала кудзелю на санапраху.* Старонка Асіп.

СА'НКІ *толькі мн.* Сківіцы. *Хворы конь, у яго санкі распухлі, ні хоча дажы есьці сена.* Навасёлкі Свісл. *Якіе большые санкі ў коровы.* Бастынь Лун. *Пасячы галаву каровы і санкі пасячы, буду варыць квашаніну.* Сяляўшчына Рас. *Карова мылыдая, зубы ў санках як нажы сідзяць.* Моханава В.-Дзв.

САПАЛА'ЦЬ *зак.* Апалаць. *Сапалала крупы, апаліны вылецелі, а крупы асталіся ў начовачках.* Старонка Асіп.

САПНУ'ЦЬ *зак.* Адпачыць. *Дай ты мне трохо сапнуць, а то я задыхнусё. Трэбо трохо сапнуць, а тады пойдзем.* Навасёлкі Свісл.

САРАКО'ЎКА (сороко'вка) *ж.* Дошка-саракоўка, з якой робяць рамы. *Рамы зробів із дошкі-сороковкі. Напілавав дошок-сороковок на рамы.* Бастынь Лун.

САРАЧЭ'ЧНЫ (сорочэ'чны) *прым.* Які адносіцца да сарочкі. *Выткала сорочэчнэе полотно.* Бастынь Лун.

САРДА'ЧАК *м.* Безрукаўка. *Сардачак такі красівы. Сардачак шыям без рукаў.* Навасёлкі Свісл.

САСТАНАВІ'ЦЦА *зак.* Састаяцца. *Малако посная састановіцца, толькі вяршок сьмятаны.* Ністанішкі Смарг.

САСУ'ЛЯ *ж.* Лядзяш. *От много сьвісая сасуляў са страхі. А гэта сасуля тоўстая. Вон, якая тоўстая вісіць на страсе сасуля.* Стайкі Барыс.

САЎКУ'ТНІЦА (соўку'тніца) *ж.* Кісель з чарніц. *Му ж кожный дзень варым із чорнай ягады і крухмалу соўкутніцу, му ее любім.* Бобрыкі Петр.

САХАВІ'ЛЫ (сохові'лы) *мн.* Вілкі з трыма зубамі. *Возьмі соховілы і пойдэм стожка ложыті.* Азарычы Пін.

СА'ЧАК *ж.* Жаночае верхняе адзенне, жакет. *Купіла тонкага сукна і пашыла сабе сачак.* Моханава В.-Дзв.

САЧЫ'ЎКА (сочы'вка) *ж.* Віка. *Я посэела сочыўку на кармы.* Азарычы Пін.

САЧЭ'НЬ *ж.* Баханка хлеба, абкачаная ў муку. *Калі пякуць хлеп, булку хлеба апсыпаюць мукой і завуць яе сачэнь.* Якубова Рас.

САЯ'Н (сыя'н) *м.* 1. Спадніца. *Пашыла сабе сыян насіць у сьвята.* Дудчына Рас. *Пашыла сабе сыян і буду насіць с кохтай.* Сяляўшчына Рас. 2. Сарафан. *Надзела чорны сыян і белую кохту.* Галубова Рас.

СВЕ'НКА (свэ'нка) *ж.* Укладка жыта з дванаццаці снапоў. *Снопэ жыта трэбо поставэтэ в свэнку.* Дзмітравічы Кам.

СВЕНЦІЯ'ДЛА (сьвеньція'дло) *н.* Зверабой. *Гэто зелечко — сьвеньціядло.* Навасёлкі Свісл.

СВЕСЬ (сьвесь) *ж.* Сястра жонкі. *Жывём утрох: я, жонка і сьвесь.* Жахавічы Маз.
СВЕ'ТАШ (сьве'таш) *м.* Падстаўка для лучыны. *Што ты запаліла лучынку і дзяржыш, уткні ў сьветаш, хай гарыць.* Моханава В.-Дзв.
СВЕ'ЧКІ (сьве'чкі) *мн.* Капелькі тлушчу на паверхні стравы. *Жырная капуста, аш сьвечкі стыяць, плавают.* Сяляўшчына Рас.
СВІНА'РКА (сьвіна'рка) *ж.* Сівец. *Вырасла сьвінарка большая, але каса не бярэ касіць.* Брусы Мядз. *Каса не бярэць сьвінаркі, затупілася.* Ністанішкі Смарг.
СВІНА'ЧКА *ж.* Пастушка, якая пасе свінней. *Свіначка жане свіней.* Горск Бяроз.
СВІНІ'НЕЦ (свіні'нэц) *м.* Свінух. *Загані свінней у свінінэц.* Азарычы Пін.
СВІННУ'ХА (сьвінну'ха). *ж.* Тое, што і свінарка. *Адна сівая сьвіннуха і тую кыса ня косіць.* Вароніна Рас. *У гырыватках адна сьвіннуха, німа чаго касіць.* Моханава В.-Дзв.
СВІНУ'ХА (сьвіну'ха) *ж.* Тое, што і свінарка. *Якая густая сьвінуха вырасла. Сьвінуху кыса не бярэць.* Касталомава В.-Дзв.
СВІСТУ'Н (сьвісту'н) *м.* Пусты арэх. *У гэтым годзі многа сьвістуноў, мыланка пупаліла.* Плігаўкі В.-Дзв.
СВІТНО' *н.* Світка. *Світно по пяты пошыла, а коротыш по колено.* Бастынь Лун.
СВЯЖА'К (сьвіжа'к) *м.* Не апладнёнае яйцо, з якога не вышла кураня. *Сьвіжак ляжыць пат курацай і ня порціцца, яго можна есьці.* Вароніна Рас.
СВЯЖУ'Н (сьвяжу'н) *м.* Тое, што і свяжак. *Сьвяжун — яйцо можна варыць, а байтун не, бо ён гнілый.* Якубова Рас.
СВЯРБЯ'ЧКА (сьвербя'чка) *ж.* Кароста. *Ах, сьвербяць рукі, мусіць дзе-то сьвербячку пудхопіў.* Бобрыкі Петр.
СВЯРГУ'Н (свэргу'н) *м.* Цвыркун. *Свэргун за пэччу.* Азарычы Пін.
СВЯРГУ'НЧЫК (свэргу'нчык) *м.* Памянш. ад свяргун. *Большэй — свэргун, а маленькі — свэргунчык.* Азарычы Пін.
СВЯРШЧО'К (свэршчо'к) *м.* Тое, што і свяргун. *На свэргун мы кажэмо і свэршчок, однэ тэ самэ.* Азарычы Пін. *Свяршчок сьпяваў ноччу за печчу.* Старае Сяло Зэльв. *Завёўся за печу сьвяршчок, усё стракоча.* Паляцкішкі Вор.
СВЯЦЕ'Ц (сьвяце'ц) *м.* Падстаўка для лучыны. *У калодачку ўстаўлялі калочык, да калочка прыдзелавылі з бляшкі двайныя вілачкі, куды торкалі зыпаліную лучыну.* Якубова Рас. *Запалі лучынку і ўваткні ў сьвяцец.* Вароніна Рас. *Уторкні ў сьвяцец лучыніну.* Сяляўшчына Рас. *Раней у сьвяцец утыкалі лучыніну і палілі.* Замошша Рас.
СЕ'ДЗЕЛА *ж.* Частка прасніцы, на якой сядзяць. *Паламалася седзела ў прасьніцы.* Заазер'е Віл.
СЕ'ДЗЕЛКА *ж.* Тое, што і седзела. Заазер'е Віл.
СЕ'КАР *м.* Сякач (прылада для сячэння). *Секар возьмі і посечы траву.* Бастынь Лун.
СЕЛЯДЗЕ'ЎКА (селедёўка) *ж.* Бочка з-пад селядцоў. *Селедёўку надо добрэ попарыть, бо ў ёй була селдь.* Бастынь Лун.
СЕЛЯЗЕ'НЬ I *м.* Качар. *Сягодня зарэзала сілізьня, дак вутачка кракаіць.* Моханава В.-Дзв.

СЕЛЯЗЕ'НЬ II *м.* Селязёнка. *Бяжыць конь, аж селязень квокча.* Шкураты Браг.
СЕЛЯЗНА' (сілізна') *ж.* Агрэх. *Як ты арэш, кідаіш сялёзны, а во якая сілізна.* Сяляўшчына Рас.
СЕЛЯХТА'ЦЬ (селехта'ті) *незак.* Казытаць. *Ты мене не селехті, а то я боюс.* Бастынь Лун.
СЕМЯНЁ *н. зборн.* 1. Насенне. *Пакінула гуркоў на семянё.* Міратычы Кар. 2. Льняное семя. *Семянё ссыпалі ў чан. Лён добры, семянё буйнаё.* Старое Сяло Зэльв.
СЕМЯНІ'К (семені'к) *м.* Кветаноснае сцябло шчаўя. *У кэньскім шчавэі е семенік.* Бастынь Лун.
СЕМЯНІ'ЦА *ж.* Бяроза з насеннікамі. *На бярозі, якая семяніца, растуць калачы. Як пасьпеюць калачы, з іх сыплецца насеня.* Навасёлкі Свісл.
СЕМЯНО' *н. зборн.* Збожжа, пакінутае на насенне. *Пакінуў семяно на вясну.* Старонка Асіп.
СЕНАВА'ННЕ (сенава'ня) *н.* Сушка сена. *Якоё там було сенаваня — дошч ішоў.* Навасёлкі Свісл.
СЕНАВА'ЦЬ *незак.* Сушыць сена. *Мужыкі пашлі сенаваць сена, што ўчора накасілі.* Навасёлкі Свісл.
СЕ'ННІК I (сэ'ннік) *м.* Пуня. *Положылі аж пять возов сэна ў сэннік.* Бастынь Лун.
СЕ'ННІК II (сэ'ннік) *м.* Прыстасаванне для падвешвання вашчыны ў стаяку. Бастынь Лун.
СЕ'РА *ж.* Малодзіва. *Ужо сера ў каровы ёсь, сягодня-заўтра целіцца.* Якубова Рас.
СЕ'РНА *ж.* Верхні цвёрды пласт снегу. *Як добра іці па серні, толькі хрусь-хрусь-хрусь!* Моханава В.-Дзв.
СЕРПАКРЫ'ЖНІК *м.* Кажан. *Оля', серпакрыжнік зацапіўся за бэльку і вісіць у скляпу.* Навасёлкі Свісл.
СЕ'РПЕНЬ *м.* Жнівень. *Серпень прышоў — гатоў серп жыта жаць.* Паляцкішкі Вор.
СЕ'СЦІ *зак.* Не падысці (пра хлеб). *Хлеб нэ вдавса, сэв на скорынцэ.* Азарычы Пін. *Пасадзіла хлеб у печ, дак ён і сеў брусам, з-пада дна скарынка аж цёмная стала.* Шкураты Браг.
СЕ'ТКА I *ж.* Чапец (каля кішок). *Кабана закалолі. Сетку абадрала і ператапіла на жыр.* Міратычы Кар.
СЕ'ТКА II *ж.* Рашотка ў пліце. *Зрабіў сетку ў пліце.* Бастынь Лун.
СЕЧАВО' (січаво') *н.* Крэсіва. *Гарун клалі на крэмень і січавом высікалі агонь.* Сяляўшчына Рас.
СЕ'ЮМ *м.* Бяседа. *Чоловэкы зобралыс на сеюм, посемовалі чоловэкы і поехалі домов.* Горск Бяроз.
СЁЛЕТКА *ж.* Цялушка да году. *Іна сёлетка, маленькая саўсім.* Касталомава В.-Дзв.
СЁКАР *м.* Свёкар. *Мой сёкар добры.* Жахавічы Маз. *У ее летась сёкар памёр.* Тульгавічы Хойн. *У мэнэ добры сёкар.* Горск Бяроз.
СЁКРО'В *ж.* Свякроў. *У мэнэ сёкров вэльмі добрая.* Азарычы Пін.
СІВАКРА'ХА *ж.* Сіваграк. *Ужэ к нам прылетае сівакраха.* Тульгавічы Хойн.
СІВІ'ЦА *ж.* Сівец. *Пашоў касіць сівіцу, а каса ні бярэць яе.* Ністанішкі Смарг.

СІЛЕ'ГА *ж.* Расшчэпленае хваёвае карэнне, з якога плятуць кашы. *У кашы делають дужкі, потом уставляюцца вокна з дубцэв, устоновляюцца рэбра орэховые, а сілегою заплетають,— дай кэш.* Бастынь Лун.

СІ'СЛЯ *ж.* Абарваная нітка ў кудзелі. *Гэта нітка, якая абарвалася і вісіць каля барады кудзелі, называецца сісьля, а начынаем прыпрадаць новую.* Кавалі Свісл.

СКАБЛІ'ЦЬ *незак.* Абіраць (агародніну). *Я буду скабліць бульбу, зварым на вячэру.* Моханава В.-Дзв.

СКАКУ'Н I *м.* Танцор. *Скакун добрэ танцуіт.* Горск Бяроз.

СКАКУ'Н II *м.* Блыха. *Скакун так быстра скокаіць, што няможна злавіць.* Ністанішкі Смарг.

СКАКУ'НКА *ж.* Танцорка. *Скакун са скакункай скачут польку.* Горск Бяроз.

СКА'ЛКА *ж.* Крэмень для высякання агню. *Нашой скалку, буду высікаць агонь.* Моханава В.-Дзв.

СКАЛО'ЦІНЫ *толькі мн.* Маслёнка. *Масла зьбіла, а скалоціны будзім есьці з бульбай.* Моханава В.-Дзв.

СКА'ПАЧ *м.* Крук для скідання гною з воза. *Бяры с сабой скапач гной скапваць на полі.* Ваўкавічы Тал.

СКАПЕ'Ц (скопе'ц) *м.* Капец, месца для захавання гародніны. *У скопец богато насыпала картоплі. Надо саломою прысыпаць і землею, коб не замерзла картопля.* Бобрыкі Петр.

СКАРАВАДА' *ж.* Скаварада. *Дзе стаіць скаравада, што ее нема тут?* Тульгавічы Хойн.

СКАРАВО'ДКА *ж.* Тое, што і скаравада. *Купіла скараводку новую.* Тульгавічы Хойн.

СКАРАДА' (скорода', скырыда') *ж.* Рунь. *Скырыда замерзла, можна гнаць карой пасьвіць на скараду. Вот добра жыта пасеелі, красівая скырыда.* Моханава В.-Дзв. *От скорода хорошая, будзе хорошэе жыто.* Бобрыкі Петр.

СКАРАДЗІ'ЦЦА *незак.* Налівацца. *Жыто ўжэ краску ськідаг, будзе скарадзіцца.* Бобрыкі Петр.

СКАРАЛЮ'ШЧА (скаралю'шчо) *н.* Лупіна яйца. *Яйцы пабіла, а скаралюшчо выкінула курам.* Старае Сяло Зэльв.

СКАРА'Ч (скыра'ч) *м.* Апуча, якой вымаюць гаршкі з печы. *Вазьмі скырач і аццадзі бульбу.* Моханава В.-Дзв.

СКАРО'МІНА (скоро'міна) *ж.* Скаромніна. *Наварыла капусты, а скароміны маленькі кусочак укінула, сьвінячэго м'яса.* Бастынь Лун.

СКАЎРО'НАК *м.* Жаваранак. *Ужо скаўронак сьпявая нат жытам.* Паляцкішкі Вор.

СКА'ЦЕРКА (ска'цірка) *ж.* Настольнік. *Скацірку на стол пашыла з расшыўкай.* Ваўкавічы Тал.

СКАЦУ'К *м.* Блыха. Міратычы Кар.

СКВАРО'К *м.* Скварка. *Вазьмі з'еш гэты скварок, чаго ён будзе ляжаць. Цэлую скараводку напякла скваркой. Я люблю скваркі есьці.* Тульгавічы Хойн.

СКВАРЭ'ЧНІЦА (скварэ'шніца) *ж.* Шпакоўня. *Сквырцам зрабіў скварэшніцу.* Якубова Рас.

СКІ'БКА *ж.* Невялікі кусок (сала). *Вона одрэзала скібку сала і дала мне.* Бастынь Лун.

СКІ'ДЗІНЫ (скі'дзіны) *толькі мн.* Амецце. *Пудсевала рэшэтом ечмень і скідала скідіны.* Азарычы Пін.

СКІ'ДЫВАЦЬ *незак.* Часаць лён. *Пайду скідываць лён на жалезну драчку.* Якубова Рас.

СКІ'РТА *ж.* Касцёр (дроў). *Злажый аблеткавыя дрова ў скірту.* Шкураты Браг.

СКЛАД I (склат) *м.* Дзве баразны ворыва, скібы якіх пакладзены адна на другую. *Гараты згараў сваго загона ў склат.* Навасёлкі Свісл. *Я ўзараў свой загон у склад.* Бобрыкі Петр.

СКЛАД II (склат) *м.* Штабель дроў. Загатаваў цэлы склат бярозавых дроў. Сімакава Кар. *Я ужо адзін склат дроў спаліў.* Моханава В.-Дзв.

СКЛАДА'ЦЬ (склыда'ць) *незак.* Кастрыраваць. *Кілуна, жырыбка склыдаць нада.* Даўгабор'е Рас. *Буду кілуна склыдаць.* Сяляўшчына Рас.

СКЛА'ДКА (скла'тка) *ж.* Складчына. *Перат Новым годам зрабілі склатку і сустрэлі хлопцы Новы гот.* Моханава В.-Дзв.

СКЛЫ'БКА *ж.* Скобля. *Возьмі склыбку і ідзі дэрэвіну бэліті. Склыбка дэрэвіну скобліті.* Бастынь Лун.

СКЛЮД (склют) *м.* Сільны мароз. *Сягодня сільны склют, аш за вушы бярэць. Добры склют, нада цёпла абувацца.* Моханава В.-Дзв.

СКО'САК I *м.* Каса, якая скасілася. *Каса скасілася і зыстаўся скосак. Вазьмі скосак касы, занясі ў кузьню і зрабі нош.* Моханава В.-Дзв.

СКО'САК II *м.* Касынка. *Завяжы хусьцінку, а не скосак.* Юшкевічы Нясвіж.

СКРАБСЦІ' (скрапсьці') *незак.* Скрэбці. *На вечар трэба скрапсьці бульбу і зварыць.* Моханава В.-Дзв.

СКРОПЛЬ *м.* Сухія гнілушкі для падкурвання пчол. *Запаліў скропль і пашов подкладаць пчол.* Бастынь Лун.

СКРУ'ЖВАЦЬ *незак.* Аддзяляць збожжа ад адходаў пры дапамозе рэшата. *Кружачы рэшатам, скружвала ячмень. Вазьмі рэшата і ідзі скружвай ячмень.* Моханава В.-Дзв.

СКРУ'ЖКІ (скру'шкі) *толькі мн.* Амецце. *На рэшата скружвала ячмень, а скрушкі зьбірала і кідала курам.* Ваўкавічы Тал.

СКРУ'ЖЫНЫ *толькі мн.* Тое, што і скружкі. *Патсеяла жыго і скружыны сабрала з верху жыта.* Міратычы Кар. *Скружыла ячмень і скружыны выбрала рукам і пасыпала курам.* Сяляўшчына Рас.

СКРУЖЫ'ЦЬ *зак.* Аддзяліць у рэшаце збожжа ад адходаў. *Вазьмі ячмень скружы, будзім таўчы на крупы.* Моханава В.-Дзв.

СКРУ'ТАК *м.* Звязка счэсанага і сплеценага лёну. *Начасала скрутак кужалю і буду прасьці кужаль.* Альхоўка Навагр.

СКРЫ'ГА *ж.* Крыга. *Рэчка пакрылася скрыгамі. Па вадзе плыла бальшая скрыга.* Стайкі Барыс.

СКРЫ'ДАЛКІ *мн.* Плаўнікі. *Якія ў рыбы скрыдалкі бальшыя.* Якубова Рас.

СКРЫ'ДЛА *н.* Крыло. *Курка паламала скрыдла і сядзіць.* Паляцкішкі Вор.

СКРЫ'НЯ (скрэ'ня) *ж.* 1. Аконная ці дзвярная шуфляда. *У вокновэ згныла скрэня.* Дзмітравічы Кам. 2. Дашчаная шуфляда, на якой ляжыць ніжні камень у жорнах. *Як мелім у жорнах, у скрыню сыплецца мука.* Шкураты Браг. *Зрабіў у жорны скрыню, а цяпер буду камінь лажыць.* Альхоўка Навагр. *Падралася скрыня ў жорнах, трэбо наладзіць, о то мука сыплецца.* Навасёлкі Свісл. *У жорнах новая скрыня.* Заазер'е Віл. 3. Зруб у калодзежы. *Трэбо*

зрабіць скрыню ў калодзесь, а то старая згніла. Навасёлкі Свісл. 4. Яслі, у якіх даюць сена жывёле. *Прынясі каню сена і ўкінь у скрыню, хай конь есьць.* Моханава В.-Дзв. 5. Прыстасаванне для захавання збожжа. *Скрыня стаяла ў сенцах. У скрыні было чатыры засека, ў засекі сыпалі дабро.* Старонка Асіп.

СКРЫ'ПЕЛЬ *м.* Ядавітая няпраўдзівая апенька. *Скрыпель — грыбы, якраз як апенькі, алі вонэ сіневатые.* Бастынь Лун. *Скрыпель — грыб, расце на дубовым пні.* Жахавічы Маз.

СКРЭ'МНІЦА *ж.* Конская шчотка. *Вазьмі скрэмніцу і пачысьці каня.* Жахавічы Маз.

СКУГІТА'ЦЬ *незак.* Пішчаць. *Пырысяты скугічуць, хочуць есьці.* Моханава В.-Дзв.

СКУМА'Т *м.* Абрэзак. *Нешта ў цябе пысьля кройкі многа скуматоў засталося.* Моханава В.-Дзв.

СКУПЯРДЗЯ' (скупірдзя') *м* і *ж. абразл.* Скупеча. *Ён скупірдзя, у яго нічога ні дыстаніш. Йіна быльшая скупірдзя, нічога ні дасць табе.* Моханава В.-Дзв.

СКУПЯРДЗЯ'Й (скупірдзя'й) *м.* абразл. Тое, што і скупярдзя. *Што ты хочаш ат гэтага скупірдзяя? Табе гэты скупірдзяй нічога не пазычыць.* Моханава В.-Дзв.

СКУРА'Ч *м.* Кажан. *У маём склепе пат бэлькай вісіць скурач. Скурач днём спіць, а ночу лётая.* Навасёлкі Свісл.

СКУРЛА'Т *м.* Тое, што і скурач. *У склепі многа скурлатаў завялося. Скурлаты страшныя, яны ночу летаюць. Я бачыў скурлата з крыламі.* Паляцкішкі Вор.

СЛЕДЗЬ (следь) *м.* Селядзец. *Дайней мы звалі следь, а тэпэр зовуть селёдка.* Бастынь Лун.

СЛЕНЬ (сьлень) *ж.* Луска. *От сьлень засохла, не можно адскрэбці рыбу, не свежа.* Жахавічы Маз.

СЛЕ'ПЕТНІ (сле'пэтні) *мн.* Дзікія пчолы. *Е пчолы слепэтні. Ето не свое пчолы, а дзікія.* Бастынь Лун.

СЛЕПЯНДЗЯ' (сьліпіндзя') *м.* і *ж. абразл.* Сляпы. *Іна сьліпіндзя, нічога не відзіць.* Моханава В.-Дзв.

СЛЕ'ТНІК (сьле'тнік) *м. устар.* Стары або зняможаны конь, якога набывалі па таннай цане звычайна вясной з мэтай выкарыстання летам. Давыдзькова Пол.

СЛЁЗІ'НА (слёзы'на) *ж.* Сляза. *Што то вон унылый і нэвэсёлый, і слёзына на воку.* Горск Бяроз.

СЛІ'ШЧА *н.* Сцелішча. *Лён пыслалі на слішчы.* Сяляўшчына Рас.

СЛОН I (слэн) *м.* Услон. *Пыстаў слон к сталу.* Моханава В.-Дзв. *Садэтэса на слэн.* Азарычы Пін.

СЛОН II *м.* Сланечнік. *Пасеіў слону, вырас, галоўкі бальшыя.* Якубова Рас.

СЛО'НЧЫК *м.* Услончык. *Вазьмі слончык і сідай кыля печы.* Якубова Рас.

СЛУПЕ'Ц *м.* Папярочная планка у граблях, у якую набіваюць зубы. *Трэбо зрабіць слупец у граблі.* Сімакава Кар.

СЛЮГА' *ж.* Папярочнае бервяно пад падлогай. *Згніла ў мосьці слюга. Кладзём слюгі, а на слюгі кладзём мост.* Воранава Рас. *Нада палажыць слюгі, а тады мост масьціць. Адну слюгу ў масту нада замяніць.* Сяляўшчына Рас.

СЛЮЗ *м.* Слізь. *Нада кішкі нажом чысьціць, а як многа слюза ў кішках.* Сяляўшчына Рас.

СЛЯПА'К (слепа'к) *м.* Сляпень. *От ушпілів слепак за руку.* Азарычы Пін.

СМАЖО'К *м.* Бульба з прыгаркамі. *Бабо, дастаньте із пэчы горшчка лупленай бульбы, звэрху збэрэтэ з ее смажкі мнэ, і я іх люблю. Вэльмі горачы смажок.* Азарычы Пін.

СМАКАЦІ'ЦЬ (смокоті'ті) *незак.* Ссаць (грудзі). *Вэн нэ будэ смокотіті.* Азарычы Пін.

СМАЛА' (смыла', смэла', смола') *ж.* Малодзіва. *У каровы смыла, будзя скора цяліцца.* Стайкі Барыс. *Корова будэ тэлыцца, бо е смэла.* Горск Бяроз. *Смола ужэ покозаласа, корова будэ тэлыцца.* Азарычы Пін.

СМАЛЯ'НКА (смоля'нка) *ж.* Смолка (расліна). *Смолянка росте по борэх.* Бастынь Лун.

СМАРШО'К *м.* Смоўж. *Смаршок сядзіць на грыбу сьліскій.* Вароніна Рас.

СМЕ'ЦЕЙКА (сме'тейко) *н.* Самае дрэннае зерне, якое пры веянні кладзецца перад мякінай. *Посып курам сметейко, хай клюють.* Бастынь Лун.

СМОК *м.* Радуга. *Смок праз усё неба ваду дастае з мора.* Паляцкішкі Вор.

СМО'ЛКА *ж.* Малодзіва. *Гэ, ужэ смолка ў корову появіласа, будзе скоро целіцца.* Бобрыкі Петр. *Карова будзе целіцца: смолка есць.* Тульгавічы Хойн.

СМОЛЬ *ж.* Смалістая сухая сярэдзіна дрэва. *У маладой хвойцы да стрыжаня ўсе дзічка, а ў старой хвойцы — смоль, адзін стрыжань.* Шкураты Браг.

СМО'РГАЦЬ *незак.* 1. Часаць лён. *У драчку набіты гвоздзі, на гэтый драцы сморгаім лён.* Стайкі Барыс. 2. Цягаць аснову красён. *Трэбо кросны сморгаць, а тады сплятаць і сушыць.* Бобрыкі Петр. 3. Абрываць вяршкі (бацвіння, аўса, травы). *Нада сморгаць бацьвіньня і крышыць.* Моханава В.-Дзв.

СМАРГУ'ЛЬ *м.* Вельмі скупы чалавек. *Гэты смаргуль грошы не пазычыць.* Моханава В.-Дзв.

СМУГА' *ж.* Гразь на траве пасля раставання снегу. *Послі снегу по земне асаджваецца смуга, чорная, як сажа.* Бастынь Лун.

СМУЖ (смуш) *м.* Смоўж. *Прынысла грыбоў, і смуш на грыбу сядзіць.* Ваўкавічы Тал.

СМУРО'ДЗІНА (смуро'діна) *ж.* Чорныя парэчкі. *Смуродзіна — ето вовчые ягады. Бувало, смуродіну не елі.* Бастынь Лун.

СМУРО'ДНІК *м.* Кусты чорных парэчак. *У нас у лесі многа е смуродніку.* Бастынь Лун.

СМЫК *м. устар.* Прылада, якой раней баранавалі бульбу. Даўгабор'е Рас.

СМЫКАВА'ЦЬ (смыкыва'ць) *незак.* Баранаваць. *Смыкам бульбу смыкуюць. Бульбу пыгыняў, а цяпер буду смыкам смыкываць.* Даўгабор'е Рас.

СМЫ'КАЦЦА I *незак.* Аставацца. *От баба нэчысто жнэ, за ей колоссэ смычэцца.* Горск Бяроз.

СМЫ'КАЦЦА II *незак.* Бадзяцца, цягацца. *Вон цэлый дзень нічого нэ робыт, а толькы смычэцца по сэлэ.* Горск Бяроз.

СМЫ'КАЦЬ *незак.* Прасці. *От жа добра смыча воўну, тонка нітка.* Міратычы Кар.

СМЫ'ЧАНЫ *толькі мн.* Атрэп'е. *Спрала смычаны і выткала коўдру. Траплю лён, а смычаны аткідаю.* Міратычы Кар.

СМЯЦЕ'НЬ (сметэ'нь) *м.* Сажа (хвароба злакавых раслін). *Сметэнь ростэ у ечмэнёвы.* Горск Бяроз.
СМЯЦЮ'Р (смэтю'р) *м.* Жаваранак. *От смэтюр у жыті красіво спэвае.* Бастынь Лун.
СМЯЦЮ'Х (смэтю'х) *м.* Тое, што і смяцюр. *Смэтюх над жытом спэвае так: тюр-тюр-тюр!* Бастынь Лун.
СНАВА'ЦЬ *незак.* Хадзіць без справы. *Чаго ты тут снуеш узат і ўперат без толку? Ідзі рабі работу, а ні снуй.* Моханава В.-Дзв.
СНО'ЎНІЦА (сны'ўніца) *ж.* Прыстасаванне, пры дапамозе якога снуюць кросны. *На сныўніцы наснывала губэк пять кужэлю.* Бастынь Лун.
СНУ'ЙКА *ж.* Тое, што і сноўніца. *Снуйку трэба прыбіць, будзям снаваць кросна.* Паляцкішкі Вор.
СНУ'ЙНІЦА *ж.* Тое, што і сноўніца. *Кросна снуюць на снуйніцы.* Міратычы Кар.
СНЯГО'ЎЦЫ (снего'ўцы) *мн.* Гумавыя боты. *Наложы на ногі снегоўцы.* Бастынь Лун.
СНЯЦЕ'Й (снэтэ'й) *м.* Тое што і смяцень. *У ечменю мнэго ростэ снэтэю. Снэтэй чорный, бы сажа.* Горск Бяроз.
СО'НЕЧНІК *м.* Сланечнік. *Сонечніку богато ў городзе, будзе богато семечэк.* Бобрыкі Петр.
СО'ПКА *ж.* Магільны насып. *Нябошчыка зыкыпалі і насыпалі бальшую сопку.* Якубова Рас.
СО'ПУХА *ж.* Чалеснікі. *Заніскую зрабіў сопуху ў печы, і саган ня лезе.* Паляцкішкі Вор.
СО'СКА *ж.* Лядзяк. *На страсе вісяць соскі. Што ты соску смокчыш? Гэта ш лёт.* Сімакава Кар.
СО'ЎНЕШНІК *м.* Сланечнік. *Пасадзіла соўнешніку на семячко.* Жахавічы Маз.
СО'ШКІ І *мн.* Прымітыўны ткацкі станок. *У пыдлогу ўбівалі сошкі, а ў сошкі клалі воротылы, на однэм воротылы пража, а на другэм полотно. Так колісь на сошках і ткалі, а ставов не було у нас.* Бастынь Лун.
СО'ШКІ ІІ *мн.* Часовая ўкладка лёну на полі. *Пыднялі лён і пыставілі сушыць у сошкі.* Сляляўшчына Рас.
СПАВІВА'ЛЬНІК *м.* Спавівач. *Нада рабёнка спавіць. Я зрабіла шырокі спывівальнік, добра будзіць спывіваць.* Моханава В.-Дзв.
СПАГО'НЧЫВЫЙ (спогэ'нчывый) *прым.* Злапамятны. *Вэн чэловек спогэнчывый.* Бастынь Лун.
СПАДА'К І *м.* Ніжні камень у жорнах. *Ніжні камінь у жорнах завем спадак, а верхні камінь — верхняк.* Старонка Асіп.
СПАДА'К ІІ (спода'к) *м.* Падаконнік. *Знашоўся бэцька — грыбок, і гніе ў вакне спадак.* Навасёлкі Свісл. *У вокновы ў яшчэковы есть штыры часткы. Сподняя часть — сподак.* Горск Бяроз.
СПАДА'К ІІІ *м.* Збітыя дошкі, якія кладуць на дно воза. *У калёсах па баках палажый гнаёўкі, а па сярэдзіні спадак палажый,* Вострава Маст.
СПАДЛО'Б'Я *прысл.* Спадылба. *Йіна на мяне паглядзела спадлоб'я і пышла дамоў.* Моханава В.-Дзв.
СПАДНЯ'К (спыдня'к) *м.* Ніжні камень у жорнах. *Сподні камінь у жорнах завецца спыдняк.* Ваўкавічы Тал.
СПА'ЛЕНКІ *мн.* Арэхі з чорнай мякаццю ў сярэдзіне. *Ой, так много на орэшыне спаленак, от моланка попаліла.* Бастынь Лун.

СПАМЫ'ЛАК (спомы'лок) *м.* Памылка. *Ета був спомылок.* Бастынь Лун.
СПАНА'ДЗІЦЦА (спана'діцца) *зак.* Панадзіцца. *Спанадівса до ее ходіть хлопец.* Бастынь Лун.
СПА'НКА *ж.* Пістон. *Уцягні шнуркі ў спанкі, а то туфлі зваляцца з ног.* Навасёлкі Свісл.
СПАРКАВА'ЦЦА *зак.* Падружыцца. *Спаркаваліся двое.* Міратычы Кар.
СПАРО'ЦЬ *зак. іран.* Разбудзіць рана. *Што ты мяне спарола ні свет ні зыра і ні дыла спаць мне?* Моханава В.-Дзв.
СПА'РЫЦЬ *зак.* Зварыць бульбу ў шалупінах. *Бульбы чыгун спарыла.* Ваўкавічы Тал.
СПАРЫШЫ' *толькі мн.* Гліняныя гаршчочкі, злучаныя ручкай. *Памый спарышы, трэба ісьці несьці кысцам.* Моханава В.-Дзв.
СПАС *м.* Ратунак. *Німа спасу ат гэтых дзяцей, усе яблакі апшчыпалі.* Моханава В-Дзв.
СПА'СНЫЙ *прым.* Неперабарлівы (на яду). *Вэн у мэнэ спасный, што я дам, то і есть. Вэн обжырный, спасный, богато есть.* Бастынь Лун.
СПАХАЛО'ВЫЙ *прым.* Псіхічна хворы. *Пашоў па вуліцы спахаловый чалавек. Гэта спахаловая дзеўка, йіна нічога ні скажыць. Што ты гаворыш са спахаловым чалавекам.* Сяляўшчына Рас.
СПЕ'ШКА *ж.* Скараспелка. *У мяне спешка пычыла цьвісьці, скора будзіць бульба.* Моханава В.-Дзв.
СПІНА' *ж.* Вільчык саламянай страхі. *Пакрыў страху саломай, а цяпер трэба задзелаць сьпіну на версі страхі.* Альхоўка Навагр. *Па саломенай крышы, на самум вярху, е сьпіна, якая засыпаецца кастрыцаю.* Шкураты Браг.
СПЛЕ'ТАЦЬ *незак.* Сплятаць. *Трэбо кросны посморгаць дай сплетаць.* Бобрыкі Петр.
СПРЫХ *м.* Вязальны пруток. *Таўстыя спрыхі, дрэнна вязаць камізэльку. Адзін спрых правязала.* Ністанішкі Смарг.
СПУСК *м.* Кужаль. *Ободрала лён на залезный грэбень, кайстра і обдзіркі пошлі на посьцілкі, а спуск на сорочкі.* Бобрыкі Петр.
СПУСКАВА'ТЫЙ (спускова'тый) *прым.* Адхонны (бераг). *Берег рэкі спусковатый.* Бастынь Лун.
СПУСТ *м.* Фуганак. *Спуст справляты доскы.* Горск Бяроз.
СПЫ'РНІК *м.* Спарыння. *О, ак много спырніку ў жыті, чорначорна.* Бастынь Лун.
СРАЙХО'ДЫ *мн.* Старыя боты з адрэзанымі халявамі. *Былі у мяне старыя боты, парваныя, я адрэзаў галянішчы і зрабіў срайходы, вот буду ў срайходах каля дому хадзіць. Надзень срайходы і ідзі на балота сена грэбці.* Брусы Мядз.
ССЫ'ПАНКА *ж.* Вялікая бочка для збожжа. *Бувала, у нас былі ссыпанкі па 20—25 пудоў.* Старонка Асіп.
ССЫ'ПКА *ж.* Насыпка. *Купіла тавару на ссыпку, пашыла ссыпку і ўсыпала курынаё пер'е.* Міратычы Кар.
СТАВЕ'НЬКА (стовэ'нька) *ж.* Станок для матавіла. *Зламалася стовэнька ў мотовіла.* Бастынь Лун.
СТАВО'К *м.* Сталюга. *Положы дэрэвіну на ставок і рэж на дрова.* Азарычы Пін.
СТАВЫ' *толькі мн.* Ткацкі станок. *Нада зьбіць ставы, будзім нывіваць кросны.* Ваўкавічы Тал. *У ставах е жураўка, у ету жураўку му кладом навойку.* Бобрыкі Петр.

СТА'ДА *ж.* 1. Статак. *Ідзець стада кароў на пасту. Стада кароў пасецца па лянішчы.* Ністанішкі Смарг. 2. Натоўп, група людзей. *Стада людзей вялікая пашла лён слаць.* Ністанішкі Смарг.

СТА'ДНІК *м.* Бык. *Прывялі стадніка ў чэрэду.* Шкураты Браг.

СТАЖАРЫ'ННЕ (стожары'ньне) *н.* Стажар'е. *Зроблю стожарыньне і буду класьці стожка.* Азарычы Пін.

СТАЖЭЧАК *м.* Укладка дроў у форме стога. *Стажэчак дроў злажыў на зіму.* Навасёлкі Свісл.

СТАЙЛО' *н.* Сук на дрэве, на якім ставяць калодны вулей. *Зламалі стэйло і выбралі з колоды мэд.* Бастынь Лун.

СТА'ЙЛО *н.* Памост на дрэве, дзе стаяць вуллі. *Стайло — место ў лесе на дзеравіне, дзе стояць вульe.* Бобрыкі Петр.

СТАЙНО' *н.* 1. Дэталь у прасніцы, да якой прывязваецца кудзеля. *У прасьніцы ёсь стайно, да якога прывязваюць кудзелю.* Ваўкавічы Тал. 2. Падстаўка, якой карыстаюцца пры трапанні лёну. *Палажыў павесма лёну на стайно і трапляю лён.* Сяляўшчына Рас.

СТАЛЬВА'ГА (стыльва'га) *ж.* Трайны ворчык для пары коней. *Дай мне стыльвагі запрэхчы пару коней у плух.* Моханава В.-Дзв.

СТАЛЬНІ'ЦА I (стольні'ца) *ж.* Шуфляда ў стале. *У столе е стольніца, куды кладэмо шчо пупало: ніткі, голкі, клубкі.* Азарычы Пін.

СТАЛЬНІ'ЦА II *ж.* Сталяніца. *На столь нехапіла адной стальніцы.* Шкураты Браг.

СТАЛЬНІ'ЦА III (стэльні'ца) *ж.* Верхняя плоская частка стала. *Помый стэл і стэльніцу стола.* Бастынь Лун.

СТАЛЬНІ'ЧКА (стольні'чка) *ж.* Драўляная дошчачка, на якой крышаць сала, цыбулю. *Стольнічка — ето досочка, на якой мы рэжам сало, м'ясо, цыбулю і ўсё.* Бастынь Лун.

СТАЛЯВА'ННЕ (сталява'не) *н.* Столь. *Зрабіў хату, а цяпер буду рабіць сталяване. Сталяване кладзецца на бэлькі.* Паляцкішкі Вор.

СТАМАДЗЮ'К *м. асудж.* Брудны чалавек. *Стамадзюк, ты ня можаш сябе апратаць.* Шкураты Браг.

СТАН I *м.* Талія. *Мыя прыбабушка ўсё кызала пояс на стан, а цяпер усе кажуць стан. У яе недобры стан, некрасівы.* Моханава В.-Дзв.

СТАН II *м.* Колькасць палатна, неабходная на кашулю. *Одрэзала на сорочку стан полотна і пошыла сорочку.* Азарычы Пін.

СТАН III *м.* Верхняя частка сукенкі. *Прышыла стан у сукенцы.* Бастынь Лун.

СТАН IV *м.* Чатыры колы ў калёсах. *Учора я купіў цэлы стан пакот.* Моханава В.-Дзв.

СТАНДА'РА *ж.* Адзін з драўляных слупоў, які служыць фундаментам. *Копаюць чэтыры яму, у кожну яму стаўляюць по одной стандары, а на стандары кладуць пудваліны кругом зруба. Одну стандару пад вугал укопаў.* Бобрыкі Петр. *Пуд хату стаўляюць стандары, а на стандары кладуць перві вянок.* Шкураты Браг.

СТА'НІК *м.* Ліфчык. *Надзень станік, а тады ныдзівай сукенку.* Моханава В.-Дзв.

СТАНО'ВІСКА (стоно'віско) *н.* Агароджанае месца на полі, у лесе, дзе летам трымаюць жывёлу. *Трэбо товар гнаті ў стоновіско.* Бастынь Лун.

СТАНО'ГА (стоно'га) *ж.* Макрыца (насякомае). *Як мныго стоног у кутковэ.* Дзмітравічы Кам.

СТАНО'К *м.* Папярочная планка у граблях, у якую набіваюць зубы. *Поломайса ў граблях станок. Трэбо ўбіті зуба ў станок. Німа ў мэнэ доброго станка на граблі.* Азарычы Пін.

СТАНО'ЎКІЙ (стоно'вкій) *прым.* Непраточны, стаячы (пра ваду). *Там за гародам станоўка вода, стоіт на одном месті і не высыхаіт.* Бастынь Лун.

СТА'НЦЫЙКА *ж.* Пакойчык. *Быў адзін пакой, разгарадзіў, зрабіў дзве станцыйкі.* Паляцкішкі Вор.

СТА'НЦЫЯ *ж.* Пакой. *Мая хата новая із каморамі, із станцыямы. Хочэ сын, коб одэлітыс, і хочэ, коб батько даў одну станцыю, а тры станцыі ў хаты.* Горск Бяроз.

СТАРАНА' *ж.* Прыстаронак, месца ў гумне паабапал току, дзе складваецца збожжа. *У таку по боках е старана ці астаронак, однэ і тэ. У старану ложать снопы.* Бастынь Лун. *Старана была ў гумне, і мы клалі туды снапы.* Жахавічы Маз. *Калісь старана была ў гумне. Старана гэта адгароджвалася запекам.* Міратычы Кар.

СТА'РАСТА (ста'роста) *м.* Сват (на вяселлі). *Староста — гэтый самэ старшый на вэсэллі. Вэн гледыт за всэм на вэсэллі, кэб було добрэ.* Азарычы Пін.

СТАРО'ГАЦЬ (сторо'готы) *зак.* Патузаць аснову. *Ходы до мэнэ і поможы стороготы мнэ основу, буду кросна навываты.* Горск Бяроз.

СТАРЧА'К (сторча'к) *м.* Дрэва з абломанымі сукамі. *Стоіть сторчак пры дорозі без сукоў.* Бастынь Лун.

СТАРЫ'К *м.* Поўня. *Молодічок, колі настае серпок, а тогды молодічок у другэй квадэ, поўны месяц — ето ўжэ старык. Посьле старыка ўжэ рушэньне месяца.* Бастынь Лун.

СТАЎБУ'Н *м.* Збанок. *Падаіла карову і малако працадзіла ў стаўбун. Прынясі с істопкі стаўбун мылыка.* Моханава В.-Дзв.

СТАЎПА'К (стоўпа'к) *м.* Кветаноснае сцябло (цыбулі, шчаўя і да т. п.). *Стоят на цыбулі стоўпакы.* Горск Бяроз.

СТАЎПЕ'Ц I (стоўпе'ц) *м.* Папярочная планка у граблях, у якую набіваюць зубы. *Трэба ў стаўпец набіць зуб'я, і граблі будуць гатовы. Адламаўся стаўпец у граблях.* Заазер'е Віл. *Зрабіў стаўпец у граблях.* Ністанішкі Смарг. *Добры дубовы стаўпец да грабляў, нада набіць у яго зубаў.* Раўбічы Мін. *Выдрылюй ты мне стаўпец на граблі.* Навасёлкі Свісл. *Убі ў стоўпец зубу.* Бобрыкі Петр.

СТАЎПЕ'Ц II *м.* Драўляная падстаўка для трапання лёну. *Калі ёсць стаўпец, тады ляхчэй трыпаць лён, рука не баліць. Палажыў лён на стаўпец і трапі.* Моханава В.-Дзв.

СТАЦІ'ВА *ж.* Бакавая частка ў ткацкім станку. *Трэба ўнесьці стацівы ў хату, будзім ставіць і ткаць кросна. Дзяржы стаціву, а то ўпадзя.* Паляцкішкі Вор.

СТАЦІВІ'ННЕ (статіві'нне) *н.* Тое, што і стаціва. *Ставімо статівінне і збіваемо збоінамі.* Азарычы Пін.

СТАЮ'ШКА *ж.* Прыстасаванне, дзе дзеці вучацца стаяць. *Пыстаў дзіця ў стаюшку і хай стаіць.* Моханава В.-Дзв.

СТАЯ'К I (стыя'к) *м.* Комін ад столі да страхі. *Зрабіў печ, а стыяк буду зайтра вывадзіць на страху.* Касталомава В.-Дзв.

СТАЯ'К II (стоя'к) *м.* Бакавы вушак. *У вокновы ў яшчэковы есть штыры часткы: сподня часть — сподак, на сподак ставять два стоякы, а на стоякы кладэцца шапка.* Горск Бяроз.

СТАЯ'Н (стоя'н) *м.* 1. Сухі колас у жыце. *Нішчымнэе жыто, однэ стоянэ, нэ будэ хлеба. Узяв стоян і нэ однэго зэрнэ нэма.* Аза-

рычы Пін. 2. Нязжаты каласок. *Во ак нехорошо жнуть жыто, скольні стоянов стоіть ніжатых.* Бастынь Лін.

СТО'ВЕНЬКА (сто'вэнька) *ж.* Тое, што і стаюшка. *Зробів стовэньку, хай дітя вучыцца стоять.* Бастынь Лун.

СТО'ЙКА I *ж.* Тое, што і стовенька. *Добрэ, калі стойка е. Паставіш дзіця ў стойку, яно і стаіць.* Тульгавічы Хойн.

СТО'ЙКА II *ж.* Жалезны шпень у жорнах, на якім круціцца верхні камень. *У ніжнім камені ў жорнах пасярэдзіні ё стойка.* Барыскі Лаг.

СТО'ЙКА III *ж.* Капыл. *У палазы ўбіў стойкі, а на стойкі палажыў вязы, а на вязы палажыў перакладзіну.* Барыскі Лаг.

СТОЛ *м.* Под у жорнах. *Пылымаўся стол у жорнах, і сыпіцца мука пат жорны.* Якубова Рас.

СТО'ЛАК (сто'лок) *м.* Услон. *Дай молодзіцы столок, хай сядзе.* Бобрыкі Петр.

СТО'ЛАЧАК *м.* Памянш. ад столак. *Вазьміце столачак і садзіцеся.* Навасёлкі Свісл.

СТО'ЛІК I *м.* Шуфляда ў стале. *Высунь сы стыла столік і паглядзі, ці ня ёсь там ножык.* Якубова Рас. *У стале ў століку ліжаць ніткі, вазьмі там.* Моханава В.-Дзв. *Аткрый столік і вазьмі грошы.* Сяляўшчына Рас.

СТО'ЛІК II *м.* Падстаўка, да якой прымацоўваецца верхняя частка калаўрота. *Падрэш ношку ў століку, кап лепш стыяў калаўрот.* Касталомава В.-Дзв.

СТО'ЛКА *ж.* Маленькая табурэтка. *Дай ім столку, хай сядуть.* Бастынь Лун.

СТОС *м.* Слізь. *Чысьціла трыбух і стосу многа было.* Сяляўшчына Рас.

СТО'ЎП I *м.* Саха калодзежнага жураўля. *Стоіт стоўп, а на стоўпу пуга лежыт, а до пугы прывязан ключ, а на ключы высыт вэдро.* Горск Бяроз.

СТО'ЎП II *м.* Кветаноснае сцябло (цыбулі, шчаўя). *На стоўпах на вэрху котэхы бэлые ростут, там насэннэчко ў котэховы чорнэнькые.* Горск Бяроз.

СТРАКІ'ВА *ж.* Крапіва. *Страківа расцець кыля платоў.* Якубова Рас. *Страківай апстраківіш ногі.* Сяляўшчына Рас.

СТРАКО'ЧАК *м.* Цвыркун. *Стракочак за печу стракоча.* Паляцкішкі Вор.

СТРАЛА' I *ж.* Прыстасаванне ў плузе для рэгулявання шырыні баразны. *Уперадзі дышла страла і два маленькіх каляска.* Міратычы Кар.

СТРАЛА' II *ж.* Ачэп. *На сьцяне і на страле ляжаць кроквы.* Ністанішкі Смарг.

СТРАЛА' III *ж.* Журавель (у калодзежы). *Прывяжу ік страле колоду, коб легчэй цегці воду.* Бобрыкі Петр.

СТРАМ *м.* Сорам. *Як вам ні страм так гаварыць.* Стайкі Барыс.

СТРАПАХУ'Д (страпоху'д) *м.* Пудзіла. *Страпохуда паставіла ў городі, коб пташкі бояліса.* Азарычы Пін.

СТРАСЯ'НКА (стрыся'нка) *ж.* Трасянка. *Пайду натрасу стрысянкі даць карові.* Даўгабор'е Рас.

СТРАХ *м.* Пудзіла. *На бульбу паставіла страх, кап бульбу куры ні дралі. Страх страшыць курэй.* Паляцкішкі Вор.

СТРАХО'МА *ж.* Доўгая вейка. *Надо выврваті страхому, кэб нэ пугалоса, нэ лэкалосо дітя.* Азарычы Пін.

СТРА'ШНІЦА *ж.* Няшчасная. *От страшніца, менюху накідала, у бердзе пропушчэна тросьціна.* Бобрыкі Петр.

СТРО'К I (стрэк) *м.* Авадзень. *Стрэк як укусіт корову, корова вызбрукнэ, як золупіт хвоста, як попрэ, то нэ догнаті. Я був зловыв стрэка і одорвав крыла.* Азарычы Пін.

СТРОК II *м.* Тэрмін. *Пазыч мне грошы, я табе ў строк аддам. Строк прышоў плаціць пастару. Строк прыдзіць і пашыю кажух.* Моханава В.-Дзв.

СТРОК III *м.* Вушка (у лапці). *У лапці ёсць строкі, куды аборкі ўцягаваюць.* Стайкі Барыс.

СТРУГ *м.* Скобля. *Дай мне своего струга, я буду кару чыстіті, а то дэрэвіна гніе.* Бастынь Лун.

СТРУК *м.* Лядзяк. *Струкі замёрзлі і вісяць са страхі. Які бальшы струк вісіць на страсе.* Якубова Рас.

СТРУКІ' *толькі мн.* Адходы пры прадзенні воўны. *Воўна кепская, уся ў струках, што нельга прасьці.* Кавалі Свісл.

СТРУ'П'Е *н. зборн.* Адходы пры прадзенні кудзелі. *Трэсла кудзелю і дрэнна стрэсла, вельмі многа струп'я.* Мнюхі Міёр.

СТРУЧА'НЫ *прым.* Стручны. *Сёліта боп стручаны.* Ваўкавічы Тал.

СТРУ'ЧНЫЙ *прым.* З мноствам ягад. *Агрэст стручный. Подымеш голынку, а там мнэго-мнэго ягад.* Горск Бяроз.

СТРЫБУЛЯ'ЦЬ *незак іран.* Ісці падскакваючы. *Ну і паходка ў его, не ходзіць, а стрыбуляе.* Тульгавічы Хойн.

СТРЫ'ЖАНЬ (стры'жэнь) *м.* Згустак гною ў скуле. *Нежытоўкі обселі. У однэй нэжытоўке сідіть большэй стрыжэнь, надо вырвать.* Бастынь Лун.

СТРЫЖЭ'НІСТЫЙ *прым.* З тонкім слоем абалоні (пра дровы). *Стрыжэністый лес, смола не вытегнута, добрый лес.* Бастынь Лун.

СТРЫНЕ'ЧНЫЙ (стрэне'чный) *прым.* Дваюрадны. *Пятрук мнэ стрэнечный брат.* Азарычы Пін. *Стася мне стрэнечная сястра.* Навасёлкі Свісл.

СТРЫХАВА'ЦЬ *незак.* Падраўноўваць стрыхоўкай салому. *Ен стрыхуя стрыхоўкаю страху.* Паляцкішкі Вор.

СТРЫХА'ЛКА *ж.* Стрыхоўка. *Стрыхалкай параўнуй салому на страсе, кап яна была роўная.* Альхоўка Навагр.

СТРЫХО'ВЕЦ *м.* Тое, што і стрыхалка. *Стрэху крыюць саломаю і раўнуюць стрыхоўцам.* Навасёлкі Свісл.

СТРЭ'ЛКА I *ж.* Страказа. *Ужо купацца можна, стрэлкі лётаюць. У стрэлкі красівыя крылы.* Якубова Рас.

СТРЭ'ЛКА II *ж.* Лядзяк. *Са страхі капае, замярзаюць стрэлкі. Прыгрэла сонейка, і пачалі таіць стрэлкі. Якая тоўстая стрэлка вісіць.* Тульгавічы Хойн.

СТРЭ'ЛКА III *ж.* Кветаноснае сцябло (цыбулі). *Пашла цыбуля ў стрэлкі, а гэта самая большая стрэлка.* Міратычы Кар.

СТРЭ'ЛКІ *мн.* Пер'е, якое адрастае пасля лінькі птушак. *Зарэзала куру, абадрала пер'я, а там пат пер'ям так многа стрэлак, што трудна было вырваць стрэлкі.* Раўбічы Мін.

СТРЭ'НЧЫЦЬ (стрэ'нчыты) *незак.* Раіць. *Я ему стрэнчыла дохторыцу ўзяты замуж.* Горск Бяроз.

СТРЭ'ПАЧ *м.* Пасма нетрапанага лёну. *У стрэпачы тры жмэні лну тэртэго. Бэрут стрэпач і трэпалом трэплют.* Азарычы Пін. *Што я трэплю, то ето і есть стрэпач. У стрэпачы 4 гічкі. Стрэпач — неочышчэный лён, а вэрч — очышчэный.* Бастынь Лун.

СТУПА′ *ж.* Ступня. *Ішла боса па дарозі, дак усю ступу абадрала.* Тульгавічы Хойн. *Ударыла ступу.* Моханава В.-Дзв.
СТУПА′К *м.* 1. Тое, што і ступа. *Сам маленькій, а ступак у ножцы большый.* Бобрыкі Петр. 2. След нагі на зямлі. *Во ступак на пяску, тут хто-то хадзіў.* Касталомава В.-Дзв.
СТУПЕ′Ц *м.* Папярочная планка у граблях, у якую набіваюць зубы. *Трэба зрабіць у граблі ступец і набіць зубы ў ступец.* Навасёлкі Свісл.
СТУ′РЗАЦЬ (сту′рзаті) *зак.* Расскубці кужаль на валокны. *Надо лён стурзаті і скрутіті кудэлю.* Азарычы Пін.
СТЫ′ЧАНЬ (сты′чэнь) *м.* Студзень. *Стычэнь — месяц холодны.* Паляцкішкі Вор.
СУ′БАР *м.* Адходы збожжа, якія мелюць на корм жывёле. *Субар — гэта смешанае рознага зерня і змолаты для скаціны.* Старонка Асіп.
СУ′ВАЛАКА *ж.* Адходы валакна пры трапанні лёну. *Нада сувалакай апторкаць вокны, а то вецір дуіць.* Новыя Турасы Уш.
СУВЕ′Й *м.* Гурба. *Ішла к табе, дык знаяш, ні піралесьці церас сувей, дужа сьнегу намяло.* Стайкі Барыс.
СУВЕ′РТ (сувэ′рт) *м.* Скрутак лыка. *Бувало, крутылі ў сувэрты лыкы. Хто які сувэрт скрутыт.* Горск Бяроз.
СУ′ГАЛАУЕ *н.* Пярэдняя частка саней. *Палажы нараток сена каню ў сугалаўе ў сані.* Касталомава В.-Дзв.
СУГАЛО′ВАК (суголо′вок) *м.* Брус у калёсах, які служыць асновай для драбін і ляжыць на восі. *Суголовок прыкрэпляецца тородынкамы до осэ.* Горск Бяроз.
СУ′ДАЧКІ′ (су′дочкі′) *толькі мн.* Вузкі праход паміж будынкаў. *Судочкі — промэжуток поміж стрэх, де можно тольки пройті.* Бастынь Лун.
СУ′ДНІК *м.* Невялікая падвесная шафа для посуду. *Міскі стыяць у суднiку. Малако пыстаў у суднік. У кухні на сьцяне вісіць суднік.* Касталомава В.-Дзв.
СУДО′ЖАЦЬ (судо′жаты) *незак.* Сустракаць. *Набэру ў кузню ягад, іду домой, а мэнэ дэты судожают, бо я нэсу ў кузні ягоды.* Горск Бяроз.
СУДО′СІЦЬ (судо′сыты) *зак.* Сустрэць. *Вона повыдна прыехаты, то вон ее судосыт і прывэдэ додому.* Горск Бяроз. *Вона мэнэ судосыла.* Бастынь Лун.
СУ′ДЫ *толькі мн.* Два вядры вады, прынесеныя на каромысле. *Прынісла аш двое судаў вады ў лазню.* Моханава В.-Дзв.
СУКА′Ч *м.* Сукаратка. *Крута прадзеш, многа на ніццы сукачоў.* Касталомава В.-Дзв.
СУКІ′ (суке′) *мн.* Адходы пры прадзенні воўны. *Кепска пачэсана война, уся ў сукох.* Міратычы Кар.
СУ′КРАК *м.* Тое, што і сукач. *Нітка мэцно пэрэкручэна, і мнэго сукракэв на ёй.* Азарычы Пін.
СУКРУ′Т *м.* Тое, што і сукач. *Я прала воўну і моцнэ з сукрутамі напрала.* Горск Бяроз.
СУКРУ′ТКА *ж.* Тое, што і сукач. *Дужо круто спрадзены нітки, одны сукруткі.* Бастынь Лун.
СУЛІ′ЦЬ *незак.* Прапаноўваць. *Мне Чэська суліць добрую цану за карову.* Ністанішкі Смарг.
СУМА′К *м.* Бервяно ў прасценку зруба. *Сумакі бываюць міжаконныя і сумакі ўглавыя ў зрубі. Пад вокнамі ўжэ палажылі брайно-падаконнік, а цяпер будам лажыць сумакі паміж вокнамі і дзьвярамі. Пужамажы мне палажыць сумак на зруб.* Шкураты Браг.
СУНОЖАК *м.* Планка для замацоўвання ножак стала. *У сталу памый суношкі. Садзіся за стол і стаў ногі на суножак. У сталу суношкі дубовыя.* Ваўкавічы Тал.
СУНОЗА *ж.* Вертыкальная планка ў ярме, якая раз'ядноўвае валоў. *Поломалася суноза ў ярмэ.* Бастынь Лун.
СУПЛА′ВІСТЫ (супла′выстэ) *прым.* Гразкі (пра балота). *Дужо суплавыстэ булота, много і летом воды.* Бастынь Лун.
СУПЛА′Ў (супла′ў) *м.* 1. Гразкае балота. *Суплаў — гэто булото, якое трасецца, і вэчно стоіт вода.* Бастынь Лун. 2. Гразкае месца на дарозе. *О, які суплаў на дорозі, такая грузіна, што не проехать.* Бастынь Лун.
СУ′ПРАДКІ (су′праткі) *толькі мн.* Вячоркі, на якіх прадуць. *Учора я хадзіла ў супраткі.* Касталомава В.-Дзв.
СУСО′ЛКА I *ж.* Дзіця, якое ссе палец. *От сусолка, ссе і ссе пальца.* Шкураты Браг.
СУСО′ЛКА II *ж.* Лядзяк. *Як многа сусолак вісіць на страсе. У мяне німа сусолкі, я ні рваў, ні дастаў, страха высокая.* Шкураты Браг.
СУХАПАСТО′Й (сухопосто′й) *м.* Сухастоіна. *Зрэзаў сухопостой на дрова.* Бастынь Лун.
СУХВІ′Т *м.* Столь. *Лёх зделав, тэпэр трэбо сухвіт положыті. Сухвіт не закончыв рабіті у хаті.* Бастынь Лун.
СУХВІ′ЦІНА (сухві′тіна) *ж.* Сталяніца. *Не хватіло одной сухвіціны.* Бастынь Лун.
СУ′ЧКА I *ж.* Дапаможныя сані перавозіць доўгае бярвенне. *Сучка да кар прымацоўваецца вяроўкай. Сучка — гэта маленькія саначкі, якія прывязаваюцца да кар, калі трэбо перавазіць доўгі лес.* Навасёлкі Свісл. *Прывяжы сучку до санэй, будэм возэтэ лес.* Дзмітравічы Кам.
СУ′ЧКА II *ж.* Прыстасаванне, якое злучае вялікае кола калаўрота з падножкай. *Пылымалася сучка ў калаўроці.* Якубова Рас. *Зрабі сучку да самапраткі.* Сяляўшчына Рас. *У санапраццы ёсць сучка, якая круціць кола.* Мнюхі Міёр. *Надзень сучку ў калаўроці.* Моханава В.-Дзв. *Зрабій сучку ў самапратку і надзеў на колбу.* Навасёлкі Свісл.
СУ′ЧКІ I *мн.* Ваўчкі. *Сучкі растуць на бульбі. Сучкі цыпляюцца за спадніцу.* Сяляўшчына Рас. *Пышла я ў гарот, дак як налезла ў спадніцу сучык, дак ні атрасьціся ат іх. Улезла ў бадзюлі, як нычыпалася сучык за андырак.* Якубова Рас. *Ныпар сучак і пыкупай дзіця ў сучках.* Моханава В.-Дзв.
СУ′ЧКІ II *мн.* 1. Адходы пры прадзенні кудзелі. *Дужа плахая кудзеля, адны сучкі, што нельга добрую тонкую нітку выцягнуць.* Купіск Навагр. *О, якая сукаватая кудзеля, уся ў сучкох.* Падкасоўе Навагр. *Плоха пакалаціла кудзелю, сучкоў многа.* Старонка Асіп. *Не харашо напрала, бо многа сучкоў у кудзелі, што нельга добра вывесці нітку.* Шкураты Браг. 2. Адходы пры прадзенні воўны. *Плоха пачасаў воўну, адны сучкі не расчэсаныя.* Старонка Асіп.
СХАПА′ЦЦА *незак.* Усхопліваацца. *От оплава сільная, аж баначкі схапаюцца.* Бастынь Лун.
СХО′ДЗІКІ *мн.* Прыступкі. *Паламаліся сходзікі ў ганку.* Навасёлкі Свісл.

СХО'ДКІ (схо'ткі) *мн.* 1. Тое, што і сходзікі. *Пагнілі схоткі на ганку.* Купіск Навагр. 2. Лестка ў лесвіцы. *Прыгатовіў схоткі, кап зрабіць лесьніцу.* Касталомава В.-Дзв.

СХНУЦЬ *незак.* Сохнуць. *Повесь коротыша коло пэчы, хай схнэ.* Бастынь Лун.

СХО'МАЦЬ *зак. іран.* З'есці. *Прасілі ў мяне хлеба, не дала, сама схомаеш.* Шкураты Браг.

СХУ'НЯ *ж.* Палатняная торба для зерня, з якой сеялі ўручную. *Са зрэбна полотна шылі схуні, у схуні сыпалі жыта і сеялі з іх.* Бастынь Лун.

СЦВЯРЧО'К (ствэрчо'к) *м.* Цвыркун. *Я шчо, нэ бачыв ствэрчка?* Азарычы Пін.

СЦЕБЯЛІ'НА (стэбэлі'на) *ж.* Сцябло. *Колос добрый, і стэбэліна товста.* Горск Бяроз.

СЦЕБЯЛО'К *м.* Жэрдка, падвешаная ў версе на печы. *На печы зроблены сцебялок, дзе вешаім плаця. Разьвесь кросна на сцебялок.* Міратычы Кар.

СЦЕ'ЖАР (стэ'жор, стэ'жэр) *м.* 1. Жэрдка, вакол якой кладуць стог. *Поставэмо стэжэра сыно стоговатэ.* Дзмітравічы Кам. *Зробілі одзёнок, поставілі стэжора і будом сено класьці ў стог.* Бобрыкі Петр. 2. Падсцілка для стога. *Стэжэр зробілі, а тэпэр будэм сэно класті ў стыг.* Бастынь Лун.

СЦЕПКА *ж.* Варыўня. *Маленькую сцёпку зрубілі, там малако стаўляем і варава.* Шкураты Браг.

СЦІ'ЖЛА *ж.* Чарада кароў. *Велікая сьціжла ідзе товару домоў.* Бобрыкі Петр.

СЦЮДЗЁНКА *ж.* Халодная вада. *Ой, як жарка, дай мне сцюдзёнкі абдацца.* Моханава В.-Дзв.

СЦЯБЛО' *н.* Жэрдка, вакол якой кладуць стог. *Пасярот сьцежара ставяць сьцябло кап ні разваліўсё стох.* Навасёлкі Свісл.

СЦЯГ (сьцях) *м.* Азярод (прыстасаванне для сушкі збожжа). *У сьцях зярэдзюць усё: снапы, гарох, віку, галоўкі лёну.* Стайкі Барыс.

СЦЯГА' (сьціга') *ж.* Сцежка. *Сьціга вас давядзець аш дадому.* Якубова Рас. *За гумном ідзець сьціга, і вы сьцягой ідзіці. Я пайду па сьцяге, а ні па дарогі, па сьцяге бліжэй.* Сляўшчына Рас.

СЦЯГНО' (стёгно). *н.* Шынка. *Добрэ стёгно вэндліті.* Бастынь Лун.

СЦЯНА' (сьцяна') *ж.* Мера асновы, палатна даўжынёй на хатнюю сцяну. *Аснавала я пяць сцен кужалю.* Паляцкішкі Вор. *Асновала восім сцен пачысся ў дзесіць пасым.* Якубова Рас.

СЫ'ВАРАТКА *ж.* Сыроватка. *Аттапіла мылыка і зьліла сываратку.* Моханава В.-Дзв.

СЫ'ЗМА *м. і ж.* Вельмі скупы чалавек. *І сызма ш ён, нічога нікому ні дасьць.* Якубова Рас. *О, гэта сызма берда не пазычыць, йіна скажыць, што німа.* Сляўшчына Рас.

СЫНО'ВЕЦ (сыно'вэц) *м.* Пляменнік. *Ко мнэ прыехов сыновэц у госты, сын майго брата.* Горск Бяроз.

СЫ'РНІК (сэ'рнік) *м.* Клінок. *Сырыквашу нада аттапіць, уліць у сырнік і аццадзіць.* Сляўшчына Рас. *Аттапіла малако, уліла ў сырнік і ацціснула сыр.* Ваўкавічы Тал. *Трэбо помэтэ сэрнік.* Дзмітравічы Кам. *Тварох ллюць у сырнік і кладуць пат камушок, паліжаўшы пат камушком ён ужэ робіцца сырам. Пашыла сырнік, буду рабіць сыр.* Стайкі Барыс.

СЫРО'ЎКА *ж.* Самаробная цэгла. *Нарабіў цэглы сыроўкі, хай схне на сонцы.* Вострава Маст.

СЫРЫ'ЦА *ж.* Невырабленая скура. *Пошыв собе чоботы з сырыцы, дак пятый год ношу.* Бастынь Лун.

СЫТА' *ж.* Страва з цёртага канаплянага семя. *Высушыла коноплі, потовкла іх, развэла на водэ — ето зовэм сыта.* Бастынь Лун.

СЫ'ТЭ *займ.* Гэты. *Сытэ порося худэе. Сытэ кунь худэй.* Дзмітравічы Кам.

СУХО'ТНЫЙ (сыхо'тный) *прым.* Вельмі худы. *Ой, якій ён сыхотный, аж страшна глядзець.* Шкураты Браг.

СЭРЦА *н.* Стрыжань (морквы, дрэва і да т. п.). *У сярэдзіні ў моркві ёсць сэрца.* Сляўшчына Рас. *У моркві вялікае сэрца.* Моханава В.-Дзв. *Большое і беловатое сэрца ў моркві.* Бастынь Лун.

СЯВА'К (сева'к) *м.* Сейбіт. *Ужо на полі многа севакоў, жыта сеюць.* Паляцкішкі Вор.

СЯВЕ'Ц *м.* Тое, што і сявак. *Сявец пашоў сеяць жыта.* Якубова Рас. *Сявец сея ячмень і авёс.* Старае Сяло Зэльв.

СЯВО'К *м.* Сявенька. *Насып жыта ў сявок, пайду сеець.* Бобрыкі Петр.

СЯДЛІ'СТЫ *прым.* З увагнутай спіной (конь). *Але і сядлісты конь, сьпіна ўвагнутая ўніс.* Навасёлкі Свісл.

СЯДЛО' *н.* Частка прасніцы, на якой сядзяць. *У прасьніцы ёсь сядло, на што садзімся.* Стайкі Барыс. *У прасьніцы вускае сядло, дрэнна сядзець.* Старонка Асіп. *Пылымала сядло.* Вароніна Рас. *Пылымала ў праліцы сядло, німа як прасьці.* Якубова Рас.

СЯДУ'ШКА I *ж.* Прыстасаванне, у якім малое дзіця вучыцца сядзець. *Пасадзі дзіця ў сядушку, што ты яго дзяржыш на руках?* Моханава В.-Дзв.

СЯДУ'ШКА II (седу'шка) *ж.* Гатунак фасолі. *Ты прасіла ў мене квасолі, дак у мене седушкі трохі е. Дам табе седушкі, пасей сабе.* Тульгавічы Хойн.

СЯЛЬНІ'К I (сельні'к) *м.* Сяннік. *Пошыла з дзеругі мешка на сельнік.* Бобрыкі Петр.

СЯЛЬНІ'К II *м.* Пуня. *Ідзі памажы сена злажыць у сяльнік. Сена налажыў поўны сяльнік.* Шкураты Браг.

СЯМЕ'ННЕ (сяме'ння, саме'ня) *н.* 1. Насенне. *Пакінула гурка на семення.* Ністанішкі Смарг. 2. Ільняное семя. *Сьняла аснову, а цяпер трэба запарыць сяменям, кап лепі ткалася.* Паляцкішкі Вор.

СЯРНІ'ЧКІ *мн.* Запалкі. *Сярнічкі атсырэлі, палажы іх на брыль.* Вадва В.-Дзв.

Т

ТАБЛЯВА'ЦЬ (тэблева'ты) *незак.* Свідраваць. *Я дэрэвыну тэблевав тэбэлем. Зробыв тэблі і заколотыв іх у сценку.* Горск Бяроз.

ТАВА'Р I (това'р) *м.* Буйная рагатая жывёла (пераважна каровы). *Погналі товар на овсяніско.* Бастынь Лун. *Велікая сьціжла ідзе товару.* Бобрыкі Петр. *Пастух жане тавар к лесу.* Тульгавічы Хойн. *На базары не было тавару, адны коні. Пагналі тавар на паству.* Шкураты Браг.

ТАВА'Р II *м.* Матэрыял на боты. *Мне тата купіў на боты хромавага тавару.* Косталомава В.-Дзв.

ТАВА′Р III *м.* Фабрычная тканіна. *Набрала тавару і пашыла сабе каптан. Купіла тавару на ссыпку і ўсыпала курачоё пер'ё.* Міратычы Кар.

ТАГДЫ′ *прысл.* Тады. *У мене було тогды уроішчэ. У ладцэ жмень пяць, шэсь, тогды еты ладкі зьбіраем і вяжам сноп. Кросна трэбо вуроўноваць, тогды ены роўна навівацьмуцьмуцца.* Бобрыкі Петр. *Як один раз чэшацца на грэбэнэ лён, тогды зовут просто ляніца.* Азарычы Петр.

ТАГДЫ′-СЯГДЫ′ *прысл.* Тады-сяды. *Тагды-сягды ў сына бываў.* Касталомава, Моханава В.-Дзв.

ТАКАЎНЫ′Й (токоўный) *прым.* Гразкі (пра балота). *Гразкэе булота, токоўные булота, можно ходіть. Токоўнэ булото, можно по ім ходіть.* Бастынь Лун.

ТАКЕ′Е *займ.* Такое. *Чаго ты плачэш, што такее?* Тульгавічы Хойн.

ТАЛАЛУ′Й *м.* Дуркаваты чалавек. *Што вам гэты талалуй брэша? Ён жа нічога не знаіць.* Вадва В.-Дзв.

ТАЛАХА′ЦЬ (толоха′ты) *незак. асудж.* Балбатаць, малоць языком. *Пыйдэ на гуліцу і толохае езыком бэз толку.* Горск Бяроз.

ТА′МА *прыс.* Там. *Та́ма я его віділа.* Бастынь Лун.

ТА′МАКА *прысл.* Тое, што і тама. *Тамака, у прыскрынку, возьмі клубок.* Бастынь Лун.

ТАМБУ′РАК *м.* Кручок для вязання. *Купіла тамбурак, буду карункі візаць.* Касталомава В.-Дзв.

ТАМБУ′РКА (танбу′рка) *ж.* Тое, што і тамбурак. *Дай мне сваю тамбурку візаць.* Сяляўшчына Рас. *Танбуркай вяжуць канүркі.* Ваўкавічы Тал.

ТАПАРЫ′СКА (тапары′ско, топоры′ско) *н.* Тапарышча. *Тапарыска ўжэ гатова, можна сякеру насадзіць.* Паляцкішкі Вор. *Паламалосё тапарыско ў сакеры.* Міратычы Кар. *Зрабі тапарыско да сакеры.* Навасёлкі Свісл. *Топорыско сырэе, трэбо высушыты, а тогды насодыты сокэру.* Горск Бяроз.

ТАПІ′ЛА I (топі′ло) *н.* Невялікі вадаём, у якім летам вада не высыхае. *Там за городамі е топіло. Гоні коров до топіла, хай нап'юцца. Небольшое топіло, а вода летом не высыхае.* Бастынь Лун.

ТАПІ′ЛА II (топі′ло) *н.* Багна. *Топіло — дужэ страшнэ место: як станеш, так і пошов на дно. Чэго ты туда полез, там топіло суплавное, утопісса.* Бастынь Лун. *Не йдзі туды, а то тапіло засосе.* Тульгавічы Хойн.

ТАРАБА′ЙКА *ж. іран.* Балаболка. *От тарабайка, усё тарабаніць і тарабаніць сваё. Як у ее язык не забаліць.* Тульгавічы Хойн.

ТАРАБА′НІЦЬ *незак. іран.* Балбатаць. *Гэта тарабайка многа без толку тарабаніць языком.* Тульгавічы Хойн.

ТАРАДЫ′НКА (тороды′нка) *ж.* Жалезны хамуцік, які замацоўвае перадок воза. *Суголовок прыкрэпляецца тородынкамы до осэ.* Горск Бяроз. *Тарадынкі ўтрымліваюць падушку, узавалак і ось.* Вострава Маст.

ТАРАДЭ′ЙКА I *м. і ж.* Старая рэч. *Оля′, ня руш гэтого тарадэйка, а то ен муршавы, разваліцца.* Навасёлкі Свісл.

ТАРАДЭЙКА′ II *м. і ж. асудж.* Балаболка. *Што ты слухаяш гэтай тарадэйкі, у яе ш толькі і работы, што бегаць па хатах і тарадэяць.* Навасёлкі Свісл. *А кінь ты, тарадэйка, тарадэіць языком. Гэты тарадэйка толькі і лапоча языком.* Моханава В.-Дзв.

ТАРА′К *м.* Матуз, лямка. *Тараки′ пашыла, нада прышыць ік торбе, за самую чубу.* Шкураты Браг.

ТАРАНДА′С (тарында′с) *м.* Павозка з высокімі драбінамі для перавозкі сена. *Мы сена возім у тарындасі.* Вароніна Рас.

ТАРАНТА′С (тырынта′с) *м.* Тое, што і тарандас. *Запражы кыня ў тырынтас і паедзім за сенам.* Моханава В.-Дзв.

ТАРАЧЫ′ЦЬ (торочы′ті) *незак.* Многа раз гаварыць. *Я ім торочыла, торочыла, коб зробылі ўколы.* Бастынь Лун.

ТАРДЫ′НКА (тырды′нка) *ж.* Жалезны абручык, які набіваецца на калодку кола. *Сытэ тырдынка одэватэ на колодыцю.* Дзмітравічы Кам.

ТАРКАВА′НЫЙ (таркова′ный) *дзеепрым.* Дзёрты. *Клёцкі, таркованые на цёрку.* Бастынь Лун.

ТАРКАВА′ЦЬ (таркова′ті) *незак.* Драць (на тарцы). *Тарковаті булбу на тарцы.* Бастынь Лун. *Буду тарковаць картоплю на тарку.* Бобрыкі Петр.

ТА′РКАЦЬ *незак.* Крычаць (пра гусей). *Гусі таркаюць, есьці хочуць. Гусі таркаюць так: тыр-тар, тыр-тар, тыр-тар!* Моханава В.-Дзв.

ТАРО′ЛКА (тэро′лка) *ж.* Талерка. *Була даўней у нас тэролка дужэ красіва, дэрэв'яна тэролка.* Горск Бяроз.

ТАРПА′ *ж.* Прыстаронак, месца ў гумне паабапал току, дзе складваецца збожжа. *Гумно разгараджвалася на торпы. У тарпу кладуць сена, жыта, грачыху.* Ністанішкі Смарг.

ТАРПЯ′НІСКА (торпя′ніско) *н.* Тарфянішча. *Выкопалі торп, засталосё торпяніско.* Бастынь Лун.

ТАРЫНО′ЎКА *ж.* Тонкая шарсцяная галаўная хустка з махрамі. *Купіла собе хустку-тарыноўку. Тарыноўку носім толькі ў свята. У тарыноўцы красівыя цвяты.* Бобрыкі Петр.

ТАСАВА′ЦЬ *незак.* Разрыхляць зямлю ў градах. *Граблямі з жалезнымі зубамі тасуюць граткі на лук, буракі, гуркі.* Міратычы Кар.

ТАЎКА′Ч (тыўка′ч) *м.* Драўляны гузік прадаўгаватай формы. *Сынок, паглядзі, ці ўшыты тыўкач у штаны.* Якубова Рас. *Ушый таўкач у штаны.* Касталомава В.-Дзв.

ТАЎКА′ЧЫК I (тыўка′чык) *м.* Памянш. ад таўкач. *Ушый мне тыўкачык у штаны, а то мне німа чым зашпіліць штаны.* Моханава В.-Дзв.

ТАЎКА′ЧЫК II *мн.* Насеннік бярозы. *Шчэ бяроза ні перацвіла, пупяшкі е, а як перацвіце, тады будуць таўкачыкі.* Навасёлкі Свісл.

ТАЎШЧА′ЦЬ (товшча′ті) *незак.* Таўсцець. *О гэ, вона товшчае.* Азарычы Пін.

ТВАРО′ЖНІК *м.* Клінок (для вырабу сыру). *Пашыла тваражнік, трэба сыр аджаць.* Паўлавічы Клім.

ТКА′ЛЬНІЦА *ж.* Ткачыха. *Ткальніца ткала кросны.* Жахавічы Маз.

ТКА′ЛЯ *ж.* Тое, што і ткальніца. *Наша ткаля многа палатна наткала.* Старае Сяло Зэльв.

ТКА′ХА *ж.* Тое, што і ткальніца. *Добрая ткаха, выткала пяць губак палатна.* Ністанішкі Вор.

ТЛА-ТЛЯ′НА (тла-тля′но) *прысл.* Вельмі мокра, сыра. *Вэчор, роса, воздух вогкый, туман і тла-тляно.* Горск Бяроз.

ТЛЯ′НА (тля′но) *прысл.* Сыра, мокра, туманна. *На дворы росно, воздух вогкый, одэжа уся вогкая, туман і тляно у повэтры.* Горск Бяроз.

ТОК I (тэк) *м.* 1. Чарэнь. *Ток уложылі ў печы, цепер трэбо зацелешнікі поставіць, а на зацелешнікі солом'е уложыць.* Бобрыкі Петр. 2. Земляная падлога. *Раней маста не было, а быв тэк.* Бастынь Лун. 3. Цвёрдае дно (вадаёма, ракі). *Ток — твёрдая зэмня на дне ў рэчкі, возера.* Бастынь Лун.

ТОК II *м.* Тлушч. *Вускаркі паелі, а ток не хочуць есьці.* Жахавічы Маз.

ТО'ПІЛА *н.* Багна. *Я пышла і чуць не ўвалілася ў топілі.* Сяляўшчына Рас.

ТОП *ж.* Тое, што і то'піла. *У валозе нэ утопэшса, а ў топі можнэ прапасьці.* Азарычы Пін.

ТО'РБА *ж.* Клінок (для вырабу сыра). *Одтопіла кіслэ молоко, выліла ў торбу, будэ отворэг.* Бастынь Лун.

ТО'РГАЦЬ (то'ргаті) *незак.* Тузаць (аснову красён). *Кіпэткам заворыла кросна, а тэпэра трэбо іх торгаті і сушыті.* Бастынь Лун.

ТО'РНЫЙ *прым.* Біты (пра дарогу). *Шлях торный.* Бастынь Лун.

ТПРУ'СЬКА-ТПРУ'СЬКА *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць жарабят. Заазер'е Віл.

ТПРУСЬ-ТПРУСЬ *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць кароў. Моханава В.-Дзв.

ТРАЙНІ'ЛА (трайні'ло) *н.* Трайня, аснова воза, што злучае заднюю і пярэднюю падушкі. *Трайніла — гэта такі тоўсты брус у калёсах, які злучае пярэднюю і заднюю восі.* Альхоўка Навагр. *Трайніло.* Горск Бяроз.

ТРАЙЦЯ'КА (трэйця'ка) *ж.* Цялушка трохгадовага ўзросту. *Целіца ў мене трэйцяка, ужэ побегала.* Бобрыкі Петр.

ТРАЙЧА'К *м.* Звязаныя разам тры саламяныя снапкі для пакрыцця страхі. *З саломы вяжуць трайчаке і прывязваюць да поўзя, калі крыюць страху. Гумно крыта саломянымі трайчакамі. У трайчаку 6—7 жменяў саломы, звязаныя ўмесьці.* Вострава Маст.

ТРАМ *м.* Бэлька ў столі. *У хаці на трам палажылі столь. У хаці бувая два, тры, чатыры' траму. Ужо хату зрабілі, будам траму лажыць.* Шкураты Браг.

ТРАМЦЕ'ЦЬ *незак.* Ляскаць. *Саўсем труская дарога, аж зубу трамцяць. От дарожка, адны храпу, на калёсах нельга ехаць, зубу трамцяць.* Шкураты Браг.

ТРАНІ'ДЛА (трані'дло) *н.* Развіліна, якая злучае пярэднюю і заднюю восі калёс. *Транідло скрапляе восі, пярэднюю і заднюю падушкі воза.* Навасёлкі Свісл.

ТРАПА'К (трыпа'к) *м.* Барана-спружыноўка. *Трыпак запражы і ець трапачыць зямлю.* Даўгабор'е Рас.

ТРАПА'ЛА (трэпа'ло) *н.* Трапло. *Бэрут стрэпач у жмэню і трэпалом трэплют. Бэры трэпало і пэйдэм трэпаті лён.* Азарычы Пін.

ТРАПА'ЛЬНІЦА (трэпа'льніца) *ж.* Драўляная падстаўка для трапання лёну. *Зрабів трэпальніцу, коб було на шчо положыті жмэню лёну і трапаць.* Азарычы Пін.

ТРАПА'ЦЬ (трыпа'ць) *незак.* Мянціць. *Трыпачка трыпаць касу.* Сяляўшчына Рас.

ТРАПА'Ч I (трэпа'ч) *м.* Жменя трапанага лёну. *Атрэпаў зувязок лёну, а ў зувязку дваццаць трэпачэў.* Бастынь Лун.

ТРАПА'Ч II *м.* Тое, што і трапак. *Запражы кыня ў трыпач і ець зямлю трыпачыць.* Даўгабор'е Рас.

ТРАПА'ЧКА (трыпа'чка) *ж.* Балаболка. *Каго ты слухаіш, гэтай трапачкі! Трапачка табе нагаворыць бочку арыштантаў.* Мнюхі Міёр.

ТРА'ПАЧНІК (тра'пашнік) *м.* Анучнік. *Зьбірай там кыраўкі, трапашнік едзіць.* Ваўкавічы Тал.

ТРА'ПАЧНІЦА (тра'пашніца) *ж.* Коўдра, вытканая з рыззя. *Асновала вярхоўя, ныдрала трапак і выткала трапашніцу ныкрывацца.* Сяляўшчына Рас.

ТРАПА'ЧЫЦЬ *незак.* Баранаваць спружыноўкай. *Запражы трапач і ець зямлю трапачыць.* Даўгабор'е Рас.

ТРАПА'ШКА I (трыпа'шка) *ж.* Мянташка. *Вазьмі трыпашку і патрапі касу.* Якубова Рас.

ТРАПА'ШКА II (трыпа'шка) *ж.* Трапло. *Дзе трыпашка ляжыць? Мне нада іці лён трыпаць.* Моханава В.-Дзв. *Вазьмі трапашку і ідзі трапаць лён.* Альхоўка Навагр. *Пайду лён трапаць трапашкай.* Заазер'е Віл. *Бярыце трапашкі і ідзіце трапаць лён.* Паляцкішкі Вор.

ТРАПЕ'ЧНІК (трапе'шнік) *м.* Анучнік. *Трапешнік едзіць па дзярэўні і сыбіраіць трапкі.* Ваўкавічы Тал.

ТРАПЁШКА *ж.* Трапло. *Дзе гэта дзелася трапёшка? Нада іці лён трыпаць.* Ваўкавічы Тал.

ТРА'ПНІК *м.* Анучнік. *Трапнік прыехаў і на трапкі прадае ўсё.* Бастынь Лун.

ТРАСІ'НА *ж.* Дрыгва. *Я знаю, дзе смуродзіна, але туды не падайсці: там як станеш, то земля трасецца, і такая трасіна на балоце, што страшне.* Тульгавічы Хойн.

ТРАСЛІ'ВЫ (трослі'вы) *прым.* Дрыгвяністы, гразкі. *Гнуткое, тросьлівое, гразно болото, нэ можнэ ходыты по ём, нэ можнэ ступыты.* Горск Бяроз.

ТРАСУ'ХА *ж.* Малярыя, ліхаманка. *Міне ўсё ўрэмя трасе трасуха, цімпіратура высокая.* Булыніна Рас. *У маей дачкі трасуха, уся жоўтая, і дужа высокая цімпіратура.* Парэчча Рас.

ТРАСЦІ'НА (тросці'на) *ж.* Трысцінка (у бёрдзе). *Паломалас у берде тростіна.* Бастынь Лун.

ТРАСЦІ'ЦЬ *незак.* Рабіць новае бёрда, устаўляць у яго трасцінкі. *Пятрок добра бёрды трасьціць. Сказаў мне, што заўтра будзіць трасьціць бёрда.* Касталомава В.-Дзв.

ТРАЦЦІ'НЫ *мн.* Памінкі на трэці дзень пасля смерці. *На трэці дзень па нябошчыку атправілі трацціны.* Вадва В.-Дзв.

ТРАЦЯ'К *м. устар.* Чалавек, які меў трэццю частку надзелу. *Ат пайгрунта я меў трэццю частку зямлі, а таму і называўся трацяком.* Міратычы Кар.

ТРАЦЯ'КА (трытя'ка) *ж.* Цялушка трохгадовага ўзросту. *Мая телушка трытяка, алі ні выросла.* Бастынь Лун.

ТРО'НАЖКА (тро'ножка) *ж.* Самаробная скавародачка на ножках. *У троножцы пэчэм сало, яйцэ.* Горск Бяроз.

ТРО'НУЦЦА *зак.* Сапсавацца, растаць (пра зімовую дарогу). *Дарога тронулас, роскваль, сама роскваль, нема як ехаті ў город.* Бастынь Лун.

ТРОП *м.* След на роснай траве. *Во, хто-то прылажыв троп по росе.* Бастынь Лун.

ТРО'ПНУЦЬ *зак.* Ударыць. *Карова тропнула па даёнцы, і малако разлілося.* Моханава В.-Дзв.

12. Зак. 1598

ТРО'СТКА *ж.* Тое, што і трасціна. *У бэрдовы поломалас тростка.* Горск Бяроз.

ТРУ'БКА I (тру'пка) *ж.* Калодка (у коле). *Добрую дубовую трупку зрабій для кола.* Барыскі Лаг. *Ехаў на калёсах, дак аш па трупкі гразі па дарозі.* Мнюхі Міёр. *Пылымалася трупка ў пакаце'.* Моханава В.-Дзв.

ТРУ'БКА II *ж.* Месца ў сцябле, адкуль выплывае колас. *Жыго ўжэ ў трубках, усыпаецца.* Бобрыкі Петр.

ТРУ'БКА III *ж.* Цвёрдая частка пяра. *Вурвала пяро із крыла з м'ясам і трубкаю, а трубка тоўстая-тоўстая.* Шкураты Браг.

ТРУ'БКА IV *ж.* Дэталь калаўрота — жалезны шпень з адтулінай, праз якую праходзіць спрадзеная нітка, перш чым яна пападае на шпульку. *Кап пычаць прасьці, нада шпульку надзець на трупку, прывіньціць шпульку лютэркай і трупку удзець у мальчэк.* Суднікі В.-Дзв.

ТРУБЛА'ТЫ *прым.* Чалавек, у якого тоўсты жывот. *Пашоў Нупрэй трублаты. От трублаты, чуць ідзець.* Вадва В.-Дзв.

ТРУБЛО' *н.* Чэрава. *У каровы ачопістая трубло. Ну і трубло бальшоя ў каровы.* Сляlatоўшчына Рас.

ТРУПЕ'ХЛІНА *ж.* Парахня. *Хата мыя трупехліна, ў ёй няможна жыць, нада думаць, кап пыставіць новую.* Моханава В.-Дзв.

ТРУПЕ'ХЛЫ *прым.* Спарахнелы, гнілы. *Падаконнік у хаці трупехлы зусім, нада новы пыставіць.* Моханава В.-Дзв.

ТРУПЕ'ХНУЦЬ *незак.* Гніць. *Нада дрова палажыць пат страху, а то яны пачнуць на даждзі трупехнуць, калі будуць ліжаць тут.* Моханава В.-Дзв.

ТРУСІ'ЦЬ *незак.* Трэсці. *Чало чынілі ў кудзелю і пралі, а зрэб'е трусілі на верэцено ды ў кудзелю і пралі.* Бобрыкі Петр.

ТРУ'СКІЙ *прым.* Дрогкі. *Дужа труская дарога, аж зубу трамцяць.* Шкураты Браг.

ТРЫБЛА'ТЫЙ *прым.* Пузаты. *От кэнь трыблатый, большый бэбэх. От корова трыблата.* Бастынь Лун.

ТРЫБУХА'Ч *м. абразл.* Пузаты чалавек. *Трыбухач гэты так многа есць: што ні дай, усё з'есць.* Моханава В.-Дзв.

ТРЫ'МКАЦЬ *незак. іран.* Іграць (на музычным інструменце). *Калі ня ўмееш іграць, дак і ня трымкай.* Моханава В.-Дзв.

ТРЫСНІ'К *м.* Трыснёг. *Трысьнік жнём, сушым і зімой даем карові.* Сляўшчына Рас.

ТРЫСЦЕ'НАК *м.* Трысцень. *Я да сваей хаты прыбудоўваць буду трысьценак, а то хата мылая, а сім'я быльшая.* Моханава В.-Дзв.

ТРЫСЦІ'ЦЬ *незак.* Злучаць дзве ніткі разам і навіваць на клубок. *Пазыч мне юрка, буду трысьціць ніткі на клубок і сучыць.* Мнюхі Міёр. *Трысціла адну суконную нітку, а другую зрэбную, буду сучыць і візаць панчохі.* Моханава В.-Дзв.

ТРЭ'БА *ж.* Ляда (месца, дзе высечаны лес). *Вырубалі лес, а трэбу погоралі, шчо б не було пожару.* Горск Бяроз.

ТРЭ'ПАЧКА *ж.* Трапло. *Трапаў трэпачкою лён, і много адышло валу, полез лён.* Горск Бяроз.

ТРЭ'ПЫ *мн.* Басаножкі. *Купіла собэ трэпы. Летом добрэ будэ носыты.* Горск Бяроз.

ТРЭ'СЦІ *незак.* Раскідваць (гной). *Трэба іці гной трэсьці.* Моханава В.-Дзв.

ТРЭ'ТАР *м.* 1. Трэск. *Пярун як даў у ліпку, дак йіна пувалілася, аж трэтар пашоў.* Касталомава В.-Дзв. 2. Шум, гвалт, піск. *Сьвінні крухаюць, пішчаць, аш трэтар ідзець.* Сляўшчына Рас.

ТУ'БЕЛЬ *м.* Від гэбля. *Тубелям дзелаюць філінговыя дзвера.* Навасёлкі Свісл.

ТУ'ДАКА *прысл.* Тут. *Оля', алёс, што ніяк ні пралесьці, а тудака е і шчырыя грыбы.* Навасёлкі Свісл.

ТУ'ЗАЦЬ *незак.* Выпроставаць мокрую аснову пасля апрацоўкі лугам. *Памажы мне аснову тузаць.* Моханава В.-Дзв.

ТУК *м.* Растоплены тлушч. *Тук вуцек, осталіса вускоркі.* Бобрыкі Петр. *Так тук зовэм сало, а колі захолоданый, то зовём жыр.* Бастынь Лун.

ТУ'ЛІКА *ж.* Дэталь калаўрота, кавалачак скуры з адтулінай, у якую ўстаўляюць жалезны шпянёк з адтулінай, праз якую праходзіць спрадзеная нітка, перш чым яна пападае на шпульку. *Адрэж кусок шкурата, зрабі туліку, а туліку прыкрапі да мальчэка.* Петрыкава Гом.

ТУЛЬ *м.* Цюль. *Купілі туль маладусі.* Моханава В.-Дзв. *От у молодэе хорошый туль.* Бобрыкі Петр.

ТУМА'К *м.* Моцны ўдар. *Надавай ему тумакоў і хаў ідзе дадому.* Тульгавічы Хойн. *Вот я яму ныдывала тумакоў па сьпіне, што доўга будзіць помніць, як у яблакі лазіць.* Моханава В.-Дзв.

ТУМА'НІЦЦА *незак.* Угаворваць. *Мы цэлы дзень туманіліся, кап яна са сваім мужыком жыла добра.* Навасёлкі Свісл.

ТУ'ПКІ *прым.* Біты (пра дарогу). *Тупкая дарога, добра ехаць.* Моханава В.-Дзв.

ТУРАВА'ННЕ (турыва'нне) *н.* Падганянне, панукание. *Пакінь ты сваё турыванне, я і сыма знаю, што мне нада пасьпяшыць, скарэй сыбірацца.* Моханава В.-Дзв.

ТУРАВІ'ЦЦА *незак.* Спяшацца. *Нада мне туравіцца іці сена грабіць, а то туча находзіць.* Сляўшчына Рас. *Йіна туравіцца скарэй кросны выткаць.* Моханава В.-Дзв.

ТУРАВІ'ЦЬ *незак.* Падганяць, панукаць. *Што ты яго туравіш, ён і так быстра робіць. Ні нада яго туравіць.* Вароніна Рас.

ТУ'РЗАЦЬ (ту'рзаті) *незак.* Расцягваць кужаль на валокны. *Трэба лён турзаті і скрутіті кудэлю.* Азарычы Пін.

ТУРЧА'ЦЬ *незак.* Цвыркаць. *За печчу турчок турчыць.* Ністанішкі Смарг.

ТУРЧО'К *м.* Цвыркун. *Турчок усю ноч турчыць.* Ністанішкі Смарг.

ТУ'ТА *прысл.* Тут. *Тута немнога постаімо.* Бастынь Лун.

ТУ'ТАКАВА *прысл.* Тое, што і тута. *Тутакава была пуня.* Навасёлкі Свісл.

ТУ'ТАЦКІ *прысл.* Тое, што і тута. *Тутацкі ёсць два канцы.* Ваўкавічы Тал.

ТУ'ТАЧКА *прысл.* Тое, што і тута. *Тутачка мне не до его тэпэр. Тутачка лежав топор, а дэ вон тэпэр.* Бастынь Лун.

ТУ'ЧНЫ *прым.* Тлусты. *У гэтым року сало добрэ, тучнэ сало, многэ жыру.* Бастынь Лун.

ТУ'ШАНКА *ж.* Тушаная бульба з мясам. *Там ішчэ асталасе лупленa картопля, дак пастаў тушанку на абед.* Тульгавічы Хойн.

ТУШО'НІКІ *мн.* Тое, што і тушанка. *Начысьціла картоплі, налажыла мяса, запрагла салом і будуць тушонікі.* Жахавічы Маз.

ТЫНО'Қ *м.* Агарожа з тонкіх яловых кійкоў, якія пераплятаюцца між жэрдак. *Садок абгарадзій тынком, кап куры ні прылазілі.* Қасталомава В.-Дзв.

ТЫ'ПЕЦ (тыпэ'ц) *м.* Сівец. *Коса тыпцю ныяк ны бырэ.* Сімановічы Драг.

ТЫСЁНЧНІҚ *м.* Цвінтарэй. *Тысёнчнік — доброе зеля, яго п'юць, калі баліць сэрца.* Навасёлкі Свісл.

ТЫ'ЦАЦЬ (ты'цаті) *незак.* Шукаць. *Тыцала, тыцала запалкав, дай нэ нашла.* Азарычы Пін.

ТЫЧКУ'ХА *ж.* Гатунак фасолі. *Я ў етум годзе насадзіла багато тычкухі, дак трэбо будзе багато тычак на ее.* Тульгавічы Хойн.

ТЫЧЫ'НКА *ж.* Жэрдка, падвешаная ўверсе перад печчу. *Павесь на тычынку ганавіцы. Павесьце на тычынку андарака.* Навасёлкі Свісл.

ТЭ'БЕЛЬ (тэбэль) *м.* Драўляны калочак. *Пракрутыв у дэрэвынэ дырку, коб зогнаты ў дырку тэбля: тэбэль, коб моцно було стэна.* Горск. Бяроз.

ТЭ *займ.* Тое (у знач. наз). *Мне жоночына кагала тэ і тэ про ее.* Бастынь Лун.

ТЭ'НЧА *ж.* Радуга. *Паглядзіце, якая красівая тэнча на небі пасьля навальніцы.* Ністанішкі Смарг. *Дошч прайшоў, і на небі паказаласа тэнча.* Навасёлкі Свісл. *Тэнча пасьля дажджу прас усё неба лягла.* Паляцкішкі Вор.

У

УБІРА'ЦЦА *незак.* Збірацца. *То яна куды ўбіраецца: то ў Гомель пайду ўбірацца, то пайду ўбірацца ў Брагін. Усё ўбіраецца і сядзіць дома.* Шкураты Браг.

УБОІНА *м. і ж.* Гультай. *У Альжбеты сын такі ўжо ўбоіна, што з рук вон. Нічога не робіць.* Моханава В.-Дзв.

УВАБРА'ЦЦА *зак.* Звесці ўсё збожжа з поля ў гумно. *Хоць бы ўвабрацца на полі. А я ўжо ўвабраўся. У мяне засталася толькі бульба на полі, а так усё зьвёс у гумно.* Мнюхі Міёр.

УВАБРА'ЦЬ *зак.* Тое, што і ўвабрацца. *Я сваё сена ўвыбраў і злажыў у пуню.* Моханава В.-Дзв.

УВЁРТАҚ *м.* Скручаная яловая лапка для прымацавання аглоблі да капыла (у санях). *Да пярэдніх капылоў прыкручываюцца ўвёрткі з яловых вітык і прывязываюць аглобні.* Якубова Рас. *Пырваўся увёртак ў сынях, і аглобля выскачыла.* Сяляўшчына Рас.

УВІ'ТКА *ж.* Кручаны дубец для прывязвання лат на страсе. *Нарэзаў лазовых дубцоў. Нарабіў увітак, буду лаціць страху.* Сяляўшчына Рас.

УВО'ДЗІЦЬ *незак.* *Укідаць* (пра ніткі). *Трэба ніткі асновы ў нічальніцы ўводзіць.* Паляцкішкі Вор.

УВО'Й *м.* Ніткі, з дапамогай якіх замацоўваюцца трысцінкі ў бёрдзе. *Зрабій бёрда, засмалій увой, кап крапчэй было.* Плігаўкі В.-Дзв.

УВЫ'ШКА *ж.* Звычка. *Ты пакінь гэту сваю ўвышку.* Навасёлкі Свісл.

УГА'РЫНА *ж.* Прывязка для прымацоўвання біча да цапільна. *Дай угарыну, нада прывізаць абічэйку да цапавільна.* Якубова Рас.

УГАСІ'ЦЦА *зак.* Замарыцца. *Пасьвілі карову, дак унучка ўгасілася, лежачы каля карову.* Шкураты Браг.

УГО'РНІЦЦА *зак.* Пакрыўдзіцца. *От дзіця ўгорнілосо, моцно плачэ.* Жахавічы Маз.

УГУ' *часц.* Так, ага. *Угу, зоўтрэ зроблю.* Горск Бяроз.

УДАБРА'ЦЬ (удыбра'ць) *незак.* Угнойваць. *Я свой агарот добра ўдыбраю, гною хыпаіць.* Моханава В.-Дзв.

УДЗЮ'ЖЫЦЦА *зак.* Памачыцца ў пасцель. *Дзіця ўдзюжылася, аж вушы мокрыя.* Шкураты Браг.

УДО'ГАН (удо'гын) *прысл.* Наўздагон. *Бегчы за ім удогын.* Бастынь Лун.

УДО'ЛАШЧАЦЬ (удо'лошчаць) *незак.* Паўтараць адно і тое. *От пупало одно слово на езык, дай удолошчэ і говорыць одно і тое двацацць раз.* Бобрыкі Петр.

УДО'РЫНА *ж.* Лішак асновы ў шырыну пры накіданні ў ніты і бёрда, які астаўся і ідзе назад. *Снывала, снывала кросны і многа ныснывала, а цяпер ідзецць удорына назат.* Сяляўшчына Рас.

УДО'ЎЖВАЦЬ *незак.* Выпростваць (пра ногі). *Пачала сваe ногі ўдоўжваць.* Бобрыкі Петр.

УЖО'ЎКА (ужо'вка) *ж.* Прывязка для прымацоўвання біча да цапільна. *Вэльмэ вуская ужовка, біяк ны удэржэ.* Дзмітравічы Қам.

У'ЖЫҚ *м.* Тое, што ужоўка. *Ужыкам прывязаў біч да цапільня.* Вострава Маст.

У'ЗАЛАВАҚ *м.* Брус у калёсах, які служыць асновай для драбін і абапіраецца на вось. *Узалавак з ручкамі ляжыць на восі.* Вострава Маст.

УЗВА'ЛАҚ *м.* Месца каля гумна. *Месца кыля пуні мы завём узвалак. Ны узвалку трыва не расьцець.* Сяляўшчына Рас.

УЗГАЛАВА'Ш (узгэлэва'ш) *м.* Тое, што і узалавак. *У калёсах ёсь узгэлэваш уперадзі і ззадзі.* Стайкі Барыс.

УЗГЛЯ'ДЗІНЫ *толькі мн.* Агледзіны. *Раней жаніх прыіжджаў на ўзглядзіны, а тады і сватаў дзеўку.* Сяляўшчына Рас.

У'ЗДЗЕР (у'здэр) *м.* Частка снапа ад перавясла да зрэзу. *Стаў снопы ўздэрамы ўныз, а колоссямы ўвэрх.* Горск Бяроз.

УЗДУ'ХВІНА *ж.* Бакавая ўпадзіна між рабром і клубам у жывёл. *Корова не пад'ела, аж уздухвіны ўпалі. Вуцеў корову по ўздухвіне.* Бобрыкі Петр.

УЗНЁТАҚ *м.* Ступня. *Болiт нога в узнётку. Узнётак, гэ, опух, нэ могу ступіті.* Азарычы Пін.

УЗРЭ'Х *м.* Агрэх. *Як жа ты арай, што ўзрэхі пакідаў?* Барыскі Лаг. *Кепска арай, многа ўзрэхаў пакінуў.* Сімакава Қар.

УЗЯ'ТКА *ж.* Ношка мёду. *Пчолка, калі летіт за мэдом, ена бэрэ узятку.* Бастынь Лун.

УҚАСНУ'ЦЦА *зак.* Умяшацца. *Яны жылі добра, дак матка ўкаснулася, і дашло да таго, што ён яе кінуў.* Моханава В.-Дзв.

УҚЛА'СЦІ (укла'сьці) *зак.* Моцна набіць. *Вот я добра ўклаў яму, будзіць помніць.* Моханава В.-Дзв. *Нада было гэтаму ліхачу яшчэ болей укласьці, кап ён па чужых агародах ні лазіў.* Сяляўшчына Рас.

УКЛЕ'ІЦЬ *зак.* Тое, што і ўкласці. *Ён шукаіць гуркоў, а я ціханька падышоў і цап за кулёк, і так яму уклеіў.* Воранава Рас.

УКРО'П (укрэ'п) *м.* Вар. *Вода кіпіт ключом, укрэп, можно опарыцца.* Бастынь Лун.

УКРУНУ'ЦЬ (укруну'ты) *зак.* Адламаць. *Положыла бохан хлеба, дак вона ўкрунула ёго. Трэбо ж було ўкрунуты.* Горск Бяроз.

УКРУТНЯ' *ж.* Вяровачная ці скручаная з лазы пятля, пры дапамозе якой прымацоўваецца аглобля да капыла. *Парвалася ўкрутня ў санёх, і аглобля вырвалася.* Ністанішкі Смарг.

УКРЭ'НІСТЫ *прым.* Смалісты. *Зрэзаў сасну ўкрэністую, і драць лучыну ні гадзіцца.* Якубова Рас.

УЛАЖЫ'ЦЬ (уложы'ць) *зак.* 1. Уставіць. *Прорэзоў у клепчанцы заторы, коб уложыць дно.* Бобрыкі Петр. 2. Уцягнуць. *Улажыць нітку ў іголку.* Ваўкавічы Тал. 3. Зрабіць прычоску. *Нада ўлажыць мне воласы.* Сяляўшчына Рас.

УЛА'Н *м.* Валан. *Пашыла спадніцу с уланам. Улан прышываюць шырокі, са зборкамі.* Ваўкавічы Тал.

УЛУ'ТКА *ж.* Вушак. *У вокнах і дзвярах паставіў улуткі, а на ўлуткі палажыў нагаловіча. Загнілі ўлуткі ў вокнах і дзвярах, трэба новыя падладзіць.* Шкураты Браг.

УЛЯ'К *м.* Спалох. *Дзіця захварэло с іспугу, трэбо ўлякшы отдаць, баба шэпчэ ўляк.* Бастынь Лун.

УЛЯ'КША *ж.* Шаптуха. Бастынь Лун.

УЛЯПІ'ЦЬ *зак. экспр.* Заплаціць. *Аш сто рублёў уляпіла за пацьвінка.* Вадва В.-Дзв.

УМНО' *н.* Гумно. *Ідзі, там у умне вазьмі касу.* Паляцкішкі Вор.

УНА'ДЗІЦЬ *зак.* Урадзіць. *От ета лета не ўнадзіла проса, адны толькі замарашы.* Шкураты Браг.

УНЕ'Т *прысл.* Датла. *Було мокрае лета, і бульба згніла ўнет.* Моханава В.-Дзв.

УНЬ *часц.* Вунь. *Унь на вугану богато росьце кашоўніку.* Бобрыкі Петр.

УПЕРАГО'НКІ *прысл.* Навыперадкі. *Дывай пабяжым уперагонкі, хто каго абгоніць.* Моханава В.-Дзв.

УПЛЁТКА *ж.* Істужка для касы. *Возьмі ўплётку і запляці касу.* Ваўкавічы Тал.

УПЛІХНУ'ЦЬ *зак.* Уліць. *Уплíхні мне лянухі ў паўмісак.* Моханава В.-Дзв.

УПО'Р *м.* Упарты чалавек. *Это упор, его ныкуды нэ пошлеш.* Горск Бяроз.

УПО'РАЦЦА *зак.* Ухадзіцца. *Я ўжэ ўпоралася, пагадавала парасят, вітапіла печ, памула варэйкі.* Шкураты Браг.

УПО'РВАЦЦА *незак.* Уходжвацца. *Пайду ўпорвацца: тапіць печ, вутачак вупусьціць, цыплята пагадаваць.* Шкураты Браг.

УПО'РЫНА *м. і ж.* Неслух. *Дзе ты відзіла, кап гэта ўпорына паслухала каго.* Касталомава В.-Дзв.

УПУСЦІ'ЦЬ (упусці'ті) *зак.* Усыпаць (пер'е ў насыпку). *Трэбо мне упустіті у наволочку пэр'е.* Бастынь Лун.

УПЯРЭ'ЧКА (уперэ'чка) *ж.* 1. Папярочная планка для замацавання ножак стала. *Шашук чысто поеў уперэчкі ў столе.* Бобрыкі Петр. *Зламаласа ўперэчка ў сталe.* Жахавічы Маз. *Ножкі ў сталe пакрасіла, а ўперэчкі не ўспела. Пастаў ногі на ўперэчку.* Тульгавічы Хойн. *Паламалася ў вуслоне ўпярэчка.* Шкураты Браг. 2. Ліштва (у лаве, ва ўслоне і да т. п.), у якую ўбіваюцца ножкі. *Ўпусьці ў вуслон ўпярэчку.* Шкураты Браг.

УРЭ'ЗКІ *толькі мн.* Адрэзаныя пасля ткання канцы асновы. *Выткала кросна і ўрэзкі одрэзала.* Бастынь Лун.

УРЭ'Х *м.* Агрэх. *А колькі ты там урэхаў пакідаў?* Навасёлкі Свісл.

УСА'К *м.* Гусак. *Усака зарэзала, а уску пакінула.* Паляцкішкі Вор.

У'СКА *ж.* Гуска. *Мая уска пачала несьціся.* Паляцкішкі Вор.

УСКІ'НУЦЬ *зак.* Надзець. *Дачушка, уськінь новую сукенку, а гэту cькінь.* Моханава В.-Дзв.

УСКРУЦІ'ЦЦА *зак. іран.* Устаць вельмі рана. *Чаго ты так рана ўскруцілася, яшчэ пітухі ні піялі.* Моханава В.-Дзв.

УСМЫКА'ЦЬ (усмыка'ті, усмыка'ты) *незак.* Укідаць аснову ў ніты. *У кобылку ўсмыкаецца нітка асновы. Ніткі ўсмыкают у бэрдо.* Азарычы Пін. *Навіла кросна, а тэпэр буду ўсмыкаты ніткі ў ніт.* Бастынь Лун. *Пойду ўсмыкаты ў ніты.* Горск Бяроз.

УСМЫ'ЧЫЦЬ (усмы'чыті) *зак.* Уцягнуць. *Усмыч мне нітку ў голку.* Бастынь Лун.

У'СЦЕ (у'стье) *н.* Чалеснікі. *Заніскэ зробів устье у печы.* Бастынь Лун.

УСЦЕ'ЛЬКА *ж.* Вусцілка. *У боты палажыў добрую ўсьцельку.* Моханава В.-Дзв.

УСЦІ'ЛКА (усті'лка) *ж.* Тое, што і ўсцелька. *Купіў на чобаты устілку.* Бастынь Лун.

УСЫПА'ЦЦА *незак.* Каласавацца (пра жыта). *Жыто ужэ у трубках, усыпаецца.* Бобрыкі Петр.

УСЬ *выкл.* Ужываецца, калі адганяюць свінней. Стары Свержань Стаўбц.

УСЮ'К *м.* Гусяня. *Усюк выклюнаўся з яйца маленячкі.* Паляцкішкі Вор.

УТО'РА *ж.* Кароткая папярочная баразна. *Доўгія барозны бульбы паганяў, а уторы абкапаю лопаткой.* Бастынь Лун.

УТРО'БЫ (утро'бу) *толькі мн.* Вантробы. *Зарэзаў сьвінню, усю ўтробу вуняў.* Шкураты Браг.

УХО'ДНЯ *ж.* Догляд за гаспадаркай. *Вот яна мне, гэта ўходня, надаела.* Міратычы Кар.

УЦАГЛЯНЕ'ЦЬ *зак.* Зрабіцца цвёрдым. *Зямля ўцаглянела, нішто ні расьце.* Шкураты Браг.

УЦВЕ'ЛІЦЬ *зак.* Уцвяліць. *От уцвеліла чалавека суседка.* Жахавічы Маз.

УЦЕРУСІ'ЦЬ (утэрусі'ті) *зак.* Укінуць. *Мо ўтэрусіла іскру, і загарэлосо гумно.* Азарычы Пін.

УЦЁР *м.* Утора. *В уцёр упускают дно.* Дзмітравічы Кам.

УЦІ'НАК (уті'нок) *м.* Калода, адрэзаная ад камля. *Спілаваў дэрэвіну і адрэзаў ад камля утінок.* Бастынь Лун.

УЧАЛЬНІ'К *м.* Вучань. *Учальнікі ідуць із школы.* Жахавічы Маз.

УЧАЛЬНІ'ЦА *ж.* Вучаніца. *Моя ўчальніца добра вучыцца.* Жахавічы Маз.

УЧВА'ЛА *прысл.* Галопам. *Кэнь бэжыт учвала — гэто галопам.* Бастынь Лун.

УЧАЎРЭ'ЦЬ *зак.* Засохнуць. *Грушку пасадзіла, а грушка ўчаўрэла.* Моханава В.-Дзв.

УЧЫ'ПА *ж.* Шнурок, якім перавязваюць пасмы асновы ў чынах (матуз, шнурок). *Я пасмы пірывізала ўчыпай. Пасмы палічыла і выцігнула учыпу.* Касталомава В.-Дзв.

УШВА'РАҚ *м.* Кавалак палена. *Харощая палена, харошы і ўшварак. На што-небудзь адразаюць палена, а кусок астаецца, вось ета і е ўшварак.* Шкураты Браг.

УШПІЛІ'ЦЬ *незак.* Сцебануць. *Я каню так ушпіліў дрытыванкай, што ён ныўскачкі паляцеў.* Моханава В.-Дзв.

УШУ'ЛА *ж.* Шула (у варотах). *Бягун прыкрапляецца ік ушулі. У варотах згніла ўшула.* Шкураты Браг.

УЮ'ШКА *ж.* Юшка. *Закладзі комін уюшкай, а то гром грыміць.* Моханава В.-Дзв.

Ф

ФА'ЙНА (фа'йно) *прысл.* Прыгожа, хораша. *На табе сукенка ляжыць файна.* Моханава В.-Дзв.

ФА'ЙНЫ *прым.* Прыгожы. *Ён маліц файны.* Сяляўшчына Рас.

ФАРТО'Н *м.* Франтон. *У канцы хаты зыбіваюць фартон.* Варонiна Рас.

ФУТРЫ'НА *ж.* Шуфляда акна. *Уставіў футрыну, буду ў футрыну уставляты раму окна.* Горск Бяроз.

Х

ХАБО'ТНЯ *ж.* Рыбалоўная снасць у выглядзе конусападобнай пляцёнкі з тонкіх лазовых пруткоў, якую ставяць на рэчцы ў неглыбокіх месцах. *Учора вечарам, як цёмна стала, пашлі чужыі хаботні трасьці. Хабоцінь пяць вытраслі. Хаботні дзелаім з лазы. Хаботні ставім на рэцці нанач.* Моханава В.-Дзв.

ХАВУ'ТНАЕ (хову'тное) *н.* Сухастой. *Сухопостой, то мы зовэм ховутное, вонэ нэгодзяшчэ на хату.* Бастынь Лун.

ХАДЖА'ІН (ходжа'ін) *м.* Гаспадар. *Ходжаін вілкамі накідае гный на вэз.* Бастынь Лун.

ХАДЖА'ЙКА (ходжа'йка) *ж.* Гаспадыня. *Ходжайка гный рострасае.* Бастынь Лун.

ХАДУ'ЛЬҚА *ж.* Прыстасаванне, у якім дзеці вучацца хадзіць. *Пастаў дзіця ў хадульку, хай трохі пабегае.* Тульгавічы Хойн.

ХАДУ'Н *м.* Тое, што і хадулька. *Зрабіў хадун, кап дзіця вучылася хадзіць.* Моханва В.-Дзв.

ХАДУ'ШКА *ж.* Тое, што і хадулька. *Дзіцё пачынаіць хадзіць, нада зьдзелаць хадушку, хай у хадушцы вучыцца хадзіць.* Сяляўшчына Рас.

ХАЙЛУ'ПҚА *ж.* Халупа. *У міне була хайлупка маленька.* Бастынь Лун.

ХАЛА'Н (хола'н) *м.* Қапрыз. *От, колы до ёго холан прыдэ, тоды ныц нэ зробыш, покы вон нэ пройдэ сам. Ты нэ холоныс, а то тётка напысала про твое холаны.* Горск Бяроз.

ХАЛАНІ'СТЫЙ (холоны'стый) *прым.* Қапрызны. *Ох, вон і холоныстый, шчо хочэ, то і робіт.* Горск Бяроз.

ХАЛАНІ'ЦЦА (холоны'цца) *незак.* Қапрызіць. *Вон як ужэ почнэ холоныцца, то тоды трэбо браты пасок і быты.* Горск Бяроз.

ХАЛАСТЫ' *прым.* Толькі з круп (суп). *Крупеню зварыла сённі халастую. Гэта суп, які мы варым толькі с круп.* Якубова Рас.

ХАЛДУБА'ІНА (холдуба'іна) *ж.* Нізкае балоцістае месца. *У холдубаіні ростэ мнэго змэй.* Бастынь Лун.

ХА'ЛЕПА *ж.* Снег з дажджом. *Надзень чуйку на кажух, а то на дварэ халепа, і намокне кажух.* Шкураты Браг.

ХАЛІВА'РАҚ *м.* Фальварак. *Там быў такі холіварак, дзе жыў пан.* Ваўкавічы Тал.

ХАЛЭ'МУС *м.* Қанец, смерць. *Сеў гэта я на вос, а вос перавярнуўся, і чуць мне ня быў халэмус.* Моханава В.-Дзв.

ХАМУ'Т І (хому'т) *м.* Қалодачка з дзіркай на верхнім камені жорнаў, у якую ўстаўляецца ніжні канец млёна. *У жорнах у верхнім камяні ё хамут, куды ўстаўляюць ручку.* Барыскі Лаг.

ХАМУ'Т ІІ (хому'т) *м.* Падстаўка пад ніжнім каменем жорнаў. *Хомут зробів, а тэпэр буду укрэпляті ніжні камэнь у жорнах.* Бастынь Лун.

ХАМУТО'Қ *м.* Прывязка для прымацоўвання біча да цапільна. *Хамутком прывяжы біч да цапільна.* Лешня Қап.

ХАНБУЗАВА'ЦЬ (ханбузова'ті) *незак.* Перабіраць, капрызіць. *Пэрэстань ханбузоваті, а еш.* Бастынь Лун.

ХАНУВА'ЦЬ (хэнува'ті) *незак.* Шанцаваць. *Ему хэнуе ў жытні.* Бастынь Лун.

ХА'ПКІЙ прым. Прагны. *Ён дужэ хапкій на грошы.* Бастынь Лун.

ХАРАШМА'НЫЙ (хорошма'ный) *прым.* Прыгожы. *У ее дужэ хорошманый сын.* Горск Бяроз.

ХАРМУ'ШКА *ж.* Цура. *Так захацеласё есьці, трэбо зрабіць хармушку і паесьці. Пасаліла ваду, накрышыла цыбулі, уліла поснага масла. накрышыла хлеба — вот і зрабіла хармушку.* Міратычы Қар.

ХАРО'М (хоро'м) *м.* Страха. *От прыгрэло сонца, і з хорому вода цечэ быстро.* Бобрыкі Петр.

ХА'ТНІЦА *ж.* Гультайка. *Хатніца ты, ходзіш толькі па чужых хатах і нічога не робіш.* Сяляўшчына Рас.

ХА'ХВІНА *ж.* Гу'ба. *Хахвіна росте на бэрозі, гэта такі жоўты грыб. Раней выраблялі з его губку і высікалі огонь.* Бастынь Лун.

ХВА'ЛДА *ж.* Складка, фалда. *Пашыла сабе спадніцу ў хвалды.* Ваўкавічы Рас.

ХВАЛЕ'ҚА *м. і ж.* Хвалько. *Ена ш хвалека, любіць хваліцца.* Шкураты Браг.

ХВАЛЁГА (хвалёго) *м. і ж.* Тое, што і хвалека. *Гэто хвалёго. Вон ныц нэ зробыт, толькы хваліцца, што зробыт.* Горск Бяроз.

ХВАЛІСЦЕ'Й *м.* Тое, што і хвалека. *Ну і хваліСцей жа, хвалісцей, усё хваліцца, што ён болей за ўсіх робіць.* Бобрыкі Петр.

ХВАЛІСЦЯВА'ЦЦА (хвалісьцева'цца) *незак.* Хваліцца. *Ну і Мікіта, учора хвалісьцеваўся, што богато ў его грошы, а сегодне просіць позычыць.* Бобрыкі Петр.

ХВАЛЮ'Н *м.* Тое, што і хвалека. *Ой і хвалюн жэ, хвалюн вон у'тэбэ.* Горск Бяроз.

ХВАРАСТАВА'ЦЬ (хвырыстыва'ць) *незак.* Абіваць жыта. *Пайду хвырыстываць жыта на насеньня.* Якубова Рас.

ХВАРО'СЦІНА (хваро'сьціна) *ж.* Дубец. *Оля', азьму хварось-ціну і дам добра.* Навасёлкі Свісл.

ХВА'СТАВАЦЦА *незак.* Тое, што і хваліцяваца. *Ён, гэты хвастун, толькі хваставацца любіць.* Шкураты Браг.

ХВАСТАВІ'К *м.* Прыстасаванне для вывазкі доўгага бярвення. *Сьнімі пынэрат, паеду у лес бройны вазіць на хваставіку.* Стайкі Барыс.

ХВАСТАВО'Е *н.* Барыш. *Купіў кыня, заплаціў хваставое. Купіла карову, дывай мне хваставога. Прыдалі лён, дывайце хваставога.* Моханава В.-Дзв.

ХВАСТА'ЦЦА (хвыста'цца) *незак.* Парыцца венікам у лазні. *У ёйні мыліся і на цыпка'х хвысталіся венікам.* Ваўкавічы Тал.

ХВА'СТАЦЦА *незак.* Тое, што і хваліцяваца. *Бувала, ўсё хвастаўсі сваім багаццям.* Касталомава В.-Дзв.

ХВАСТА'ЦЬ *незак. іран.* Есці. *От з мыскі хвошчут копусту.* Бастынь Лун.

ХВАСТУ'Н *м.* Хвалько. *Хвастун ён бальшы, толькі і знае хваставацца, гэта ён умея.* Шкураты Браг.

ХВАТА'Н (хвота'н) *м.* Маладзец, зух. *Старые згорбюцца, а молодые — хвотаны, прамо ходзяць.* Бобрыкі Петр.

ХВАШЧА'НКА (хвошча'нка) *ж.* Пучок травы або звычайнага ляснога хвашчу, якім мыюць пасуду. *Зьвяжы хвошчанку, а то нема чым посуду пошароваць.* Бобрыкі Петр. *Звэзала хвошчанку стэл мыті.* Бастынь Лун.

ХВАШЫ'НА *ж.* Падсцілка з галля пад стог. *Хвашына кладзецца пат стох. Трэба хвашыны прывесьці стага рабіць.* Навасёлкі Свісл.

ХВО'СТ (хвэ'ст) *м.* Корань (расліны). *Вэрхня часть бурака, а у зэмнэ хвост бурака.* Горск Бяроз. *Надо обрэзаті хвосты ў бурака. Які доўгі хвэст у бурака.* Азарычы Пін.

ХІБ І (хіп) *м.* Касмык травы, пакінуты пры касьбе. *Як ты касіў, што шмат хібаў пакінуў на пожні. А во які хіп травы стаіць.* Сімакава Кар.

ХІБ ІІ (хыб) *м.* Дзве збітыя дошкі, якія кладуць на стык страхі. *Збыв з досок хыба і положыв на крышу.* Горск Бяроз.

ХІ'БАВЫ *прым.* Хрыбетны. *Хібавое сала тоўстая.* Шкураты Браг.

ХІ'ЖА *ж.* Падпаветка. *Здзелаў таку-сяку хіжу і паставіў у хіжу калёсы.* Жахавічы Маз.

ХІ'НДЗЯ *ж.* Малярыя. *Яна мучаіцца, у яе ж хіндзя, хіндзя яе трасе і трасе.* Шкураты Браг.

ХЛАБЫСТА'ЦЦА (хлыбыста'цца) *незак.* Шлёпацца. *Хлыбышчуцца чаравікі, купіла вялікія.* Сяляўшчына Рас.

ХЛЕБАПА'ХАР *м.* Араты. *Чалавек, які арэ, завем хлебапахар.* Жахавічы Маз.

ХЛОП *м.* Клоп. *Хлапоў у нас многа було, а цяпер няма.* Паляцкішкі Вор.

ХЛУДЗЕ'Ц *м.* Драўляны ці жалезны пруток у чаўнаку, на які насаджваюць цэўку. *Надзень цэўку на хлудзец і ўкладзі ў чаўнок.* Плігаўкі В.-Дзв.

ХЛЮ'БА *ж.* Галінка лазы, бярозы. *Я возьму хлюбу і дам тобэ. Вын узяв хлюбу і став бытэ сына.* Дзмітравічы Кам.

ХЛЮ'НДРА *ж.* Неахайная жанчына. *Хлюндра, хоць бы ты перадзела сваю сукенку і памыла яе.* Касталомава В.-Дзв.

ХЛЯ'БА І *ж.* Снег з дажджом. *На двары хляба, ідзець сьнех і дошч, сядзі дома.* Вадва В.-Дзв.

ХЛЯ'БА ІІ *ж.* Бакавая ўпадзіна паміж апошнім рабром і клубам. *Мала паела карова. Хлябы ўпалыя.* Бобрыкі Петр. *Упадэна — хляба у коровы, нэ наелас.* Горск Бяроз.

ХЛЯБА'ЦЬ (хлюба'ць) *незак.* Есці. *Сьцяпан сеў за стол і пачаў хлюбаць ляпуху.* Вадва В.-Дзв.

ХЛЯ'БІНА *ж.* Тое, што і хляба ІІ. *Моя корова не поела, іде, і хлябіна большая.* Бастынь Лун.

ХЛЯ'ПА *ж.* Тое, што і хляба І. *На дворэ такая хляпа.* Бастынь Лун.

ХЛЯ'ПНУЦЬ *зак.* Стукнуць. *Ён са злосьці хляпнуў дзьвер'ю і пашоў.* Касталомава В.-Дзв.

ХЛЯСТА'ЦЬ (хлыста'ты) *незак. іран.* Есці. *А той мужычышчэ галез на пэчышчэ, дала квасу ш чэрэпком — помоленьку свышчэ, хлышчэ.* Горск Бяроз.

ХМУЛА'ТЫЙ *прым.* Некультурны. *Ён чэловек хмулатый, пройшоў і не сказаў здраствуй.* Бобрыкі Петр.

ХМЫ'ЗНІК *м.* Хмызняк. *Хмызнік які густы, ні прайсьці.* Ністанішкі Смарг.

ХО'НДЗЯ *ж.* Малярыя. *У его хондзя, бо дужэ трасе, голова дужэ горачая.* Бобрыкі Петр.

ХО'ЎРА *ж.* Тое, што хлюндра. *У яе дычка тыкая хоўра, як ўіна адзіваецца, усё на ёй грязная.* Моханава В.-Дзв.

ХРАК *м.* Кныр. *Было хракоў пяць, чатыры зьліхчалі, а аднаго храка пакінулі.* Барыскі Лаг. *Сьвіня пыднілася на хрыка.* Даўгабор'е Рас. *Трэба ляхчаць храка.* Жахавічы Маз.

ХРА'ПА І *ж.* Замёрзлая гразь, груда. *От дарожка, адны храпу, на калёсах нельга ехаць, аж зубу трамцяць. Такія храпу па дарозі, ехаў на калёсах, дак аж калёсы паразбіваў.* Шкураты Браг. *Не можно ехаті, сільно большая храпа по дорозі.* Бастынь Лун. *Учора пудмарозіла, дак я на храпу ногу зьбіў.* Тульгавічы Хойн.

ХРА'ПА ІІ *м.* Храпка. *Ссеклі капусту, дак дзеці беглі і елі храпу. Вураж мне з качана храпу.* Тульгавічы Хойн.

ХРА'ПНУЦЬ *зак.* Зламацца. *Сеў на сук, а ён храпнуў, і я зваліўся.* Моханава В.-Дзв.

ХРА'ПЫ *мн.* Ахрап'е. *Пайду сыбіраць храпы сьвіньням.* Якубова Рас.

ХРАСТО'К І *м.* Парастак. *О, якія вялікія храсткі на бульбі, пара садзіць.* Альхоўка Навагр. *У картофлі многа храсткоў, яе нельга есьці.* Навасёлкі Свісл. *Аблымаў храсткі ў бульбі.* Моханава В.-Дзв.

ХРАСТО'К ІІ (хрэсто'к) *м.* Падстаўка пад хлебную дзяжу. *Хрэсток зломаўса, трэбо зробіть новый, а то німа на што дэжку ставіті.* Бастынь Лун.

ХРАСТО'К ІІІ *м.* Палка з кружком на канцы для збівання масла. *Памый храсток і збойку, буду біць масла.* Сяляўшчына Рас.

ХРУШЧАКІ' *толькі мн.* Хрусты (пячэнне). *Напекла хрушчакоў у поснум маслі.* Шкураты Браг.

ХРЫБЕ'ТНІК *м.* Хрыбет. Тульгавічы Хойн. *Зваліўся із сасонкі і чуць ні паламаў хрыбетнік.* Шкураты Браг. *Мой сын паламаў хрыбетнік.* Жахавічы Маз. *Як мне боліць хрыбетнік.* Бобрыкі Петр.

ХРЫШЧЭ'НІК *м.* Хроснік. *Ка мне прыехаў хрышчэнік.* Тульгавічы Хойн.

ХРЭ'СНІК *м. устар.* Абрадавы хлеб. *Пеклі хрэсніка на хроснэй неделі і бралі з собой, ак засевалі жыто, ак выго'нілі товар на пашу і ак вэрбу свянтілі.* Бастынь Лун.
ХРЭСТ (хрост) *м.* Крыж. Бастынь Лун.
ХРЭ'ШЧЫК *м.* Пакінуты ў дзяжы кусочак цеста для закваскі. *Астаўляюць у дзяжы крошачку цеста. Вот гэта і е хрэшчык. У дзяжы накінула хрэшчык, каб добрая была кісьля.* Шкураты Браг.
ХУДАШЧА'ВЫ (худышча'вы) *прым.* Хударлявы. *Ён хоць і худышчавы, алі ён здаровы.* Моханава В.-Дзв.
ХУДЗЕ'ННЫ *прым. экспр.* Худы. *Твой сын дужэ худзенны, страх.* Жахавічы Маз.
ХУДНЕ'ЦЬ *незак.* Худзець. *Мыя карова што-то пычыла худнець.* Моханава В.-Дзв.
ХУ'НДЗЯ *ж.* Малярыя, ліхарадка. *Хундзя маю дачку замучыла.* Жахавічы Маз.
ХУ'РА (ху'ря) *ж.* Воз. *Хуря дров, жэта, картоплюв. На хуря повэзле.* Дзмітравічы Кам. *Положыв тры-чтыры копыцы на воз, гэто і есть хура.* Горск Бяроз.
ХУ'РТАВІ'НА (ху'ртэві'на) *ж.* Навальніца, бура. *Такая хуртэві'на на дварэ, што с хаты нельга выйсці.* Стайкі Барыс.
ХУРУГО'Н *м.* Воз. *У хуругоні вазілі с поля сена і снапы.* Ваўкавічы Тал.
ХУТНЕ'Й *прысл.* Хутчэй. *Хутней ідом на веселе.* Тульгавічы Хойн.

Ц

ЦАБЕ'ЛЛЕ (цабэ'льля) *н. зборн.* Бацвінне, у якім абарвана лісце. *Вырвала бацьвіньня, асморгала, а цабэльля пакрышыла і зварыла бацьвіньня.* Сяляўшчына Рас.
ЦАБЕ'ЎЛЕ *н.* Тое, што і цабелле. *Лісьце сасморгаіш бурашніка, астаецца цабеўле.* Вароніна Рас.
ЦАКАТА'ЦЬ (цокота'ті) *незак.* Ссаць (грудзі). *Оля', як цокотіт, шчо нэ одорваті дітя.* Азарычы Пін.
ЦАЛЬНІ'К *м.* Снежны цалік. *Сьнегам усё замяло. Мы ехалі ў цальнік.* Моханава В.-Дзв.
ЦАПАВІ'ЛІНА *ж.* Цапільна. *Трэба да цапавіліны прывізаць абічэйку.* Якубова Рас. *Пылымалася цапавіліна ў цапу.* Сяляўшчына Рас.
ЦАПІ'ДЛА (цэпы'дло) *н.* Тое, што і цапавіліна. *Поломалос цэпыдло ў цэповы.* Горск Бяроз. *Добрае цапідла ў цэпу.* Альхоўка Навагр.
ЦАПІ'ЛНА (цэпы'лно) *н.* Тое, што і цапавіліна. *Азьмі капіцу і прыв'яжы біча ік цапілну.* Шкураты Браг. *Арэхавае цапілна ў цапу.* Заазер'е Віл. *Трэбо зробыты ік цэпу цэпылно бэрэзово.* Горск Бяроз.
ЦАПІЛНО' *н.* Тое, што і цапавіліна. *Выразаў цапілно дубовае.* Барыскі Лаг.
ЦАПІЛЬНО' (цапільнё) *н.* Тое, што і цапавіліна. *Ат цапільно добра, і ў руках ні чуваць, можна малаціць.* Дзюблеўшчына Маладз. *Каротка цапільно ў цапу.* Саланое Жлоб.
ЦАПІ'ШЧА *н.* Тое, што і цапавіліна. *Замяніў цапішча ў цэпі.* Падлессе Лях.

ЦАПЛЯ'К *м.* Лядзяк. *Вясна прышла, цаплякі вісяць на страсе.* Паляцкішкі Вор.
ЦАПО'К I (цэпо'к) *м.* Лёстка ў лесвіцы. *Вэльмі у дробынэ густыя цэпкы, нычого ступаты. У дробынэ два білэ і одынадцать цэпкыв. Зовом і одэн цэпок.* Горск Бяроз.
ЦАПО'К II *м.* Жэрдка ў ёўні, на якую насаджвалі снапы для сушкі. *У ёўні былі цапкі. На цапкі садзілі дабро і лён сушыць. Я ўжо адзін цапок лёну выняс і зьмяў.* Старонка Асіп. *Вытапіў асець і насадзіў лёну дзесяць цапкоў сушыць.* Моханава В.-Дзв.
ЦАПО'К III *м.* Кабылка ў нітах. *Вуніціўся цапок у ніту, думаю наніціць. Цапкі моцныя ў ніту.* Жахавічы Маз.
ЦАПО'К IV (цэпок) *м.* Кіёчак ў нітах. *Цэпок — гэта частка ніта, у ніту 4 цэпкі. Короткі цэпок у нітох.* Азарычы Пін.
ЦАЎЁ *н.* Грабільна. *У граблях — цаўё. На канцы цаўя брусок набіты, а ў брусок убіваем кляцы.* Паўлавічы Клім.
ЦА-ЦА-ЦА *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць парасят. Барыскі Лаг.
ЦА'ЦКА *ж.* Паз. *Дошка-дваццатка кладзецца ў цацку, калі робім двайныя дзьверы.* Міратычы Кар.
ЦАЦЭ'НЬ *м.* Печыва з хлебнага кіслага цеста. *Адкінь ад хлебнага цеста і сьпячы цацэнь.* Ваўкавічы Тал.
ЦВА'НЫЙ *прым.* Разумны. *Вон цваный, усе добра ведае.* Горск Бяроз.
ЦВІ'ГЕЛЬ (цвы'гэль) *м.* Цвікля. *Трэбо ўшыті ў рукавы цвыгэль.* Азарычы Пін.
ЦВІ'КАЛКА (цьві'колка) *ж.* Тое, што і цвігель. *У сорочку пуд мышку трэбо ўшыць цьвіколку.* Бобрыкі Петр.
ЦВІ'КЕЛЬ (цвы'хель) *м.* Тое, што і цвігель. *Цвыхель пуд рукою, а густовка на плечку ушываласа.* Горск Бяроз.
ЦВІ'КЛІК (цвы'хлык) *м.* Тое, што і цвыгель. *Трэбо у сорочку пуд мышкы цвыхлык ушыты.* Горск Бяроз.
ЦВІЛО' *н.* Дзяржанне качаргі. *Паламалосё цьвіло ў качаргі. Нада зрабіць цьвіло да качаргі.* Міратычы Кар.
ЦЕ'ГА-ЦЕ'ГА-ЦЕ'ГА *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць гусей. Касталомава В.-Дзв.
ЦЕ'ГЦІ *незак.* Цягнуць. *Прыв'яжу ік страле колоду, коб легчэй було цегці воду.* Бобрыкі Петр.
ЦЕ'ЛЕШ (цэ'леш) *м.* Тоўстае кароткае палена. *Адрэзалі ад палена це'леш і будам колоць на дрова.* Бобрыкі Петр. *Іды посэчы цэлешы на дрова.* Азарычы Пін.
ЦЕЛІЗНА' (цілізна') *ж.* Агрэх. *Вот пыраў поля, сколькі пакінуў цілізён.* Якубова Рас.
ЦЕЛЬБУХІ' *толькі мн.* Вантробы. *З карову, кабана сьняла падчаровак і вупусьціла цельбухі ў начоўкі.* Шкураты Браг. *У кабана велькія цельбухі.* Жахавічы Маз.
ЦЕ'ЛЯ-ЦЕ'ЛЯ-ЦЕ'ЛЯ *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць цяля. Міратычы Кар.
ЦЕЛЯЧЫНА' *ж.* Цяляціна. *Целячына дарагая на базары.* Жахавічы Маз.
ЦЕ'ПКА *ж.* Вейка. *У яе красівыя цепкі, бальшыя і густыя, што і воч ні бачна.* Якубова Рас.
ЦЕ'ПЛІЦЬ *незак.* Ацяпляць. *Кічкамі цеплюць восець і сушаць лён.* Шкураты Браг. *Пайду цепліць асець.* Моханава В.-Дзв.

ЦЕРАБІ'ЦЦА (тэрэбі'цца) *незак.* Лезці. *Окно отчынэнэ, а вэн у хату тэрэбіцца.* Азарычы Пін.
ЦЕРАССЯДЗЕ'ЛЬНІК (цересседзе'льнік) *м.* Пасак (у вупражы). *Побцегні цересседзельнік.* Бобрыкі Петр.
ЦЕ'СЛІЕ (те'слiе) *н.* Вузкая дошчачка, якую закладваюць ва ўваход у стаячы калодачны вулей. *У колодзі е дірка, вона закладвацца тесліем, теслiе закрываецца плахаю.* Бастынь Лун.
ЦЕХ *м.* Цвік. *Грэбень — гэто дошчачка, у якую набіты цяхі'. У грэбень цяхі' убівают большые.* Азарычы Пін.
ЦЕ-ЦЕ-ЦЕ *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць гусей. Заазер'е Віл., Моханава В.-Дзв. Раўбічы Мін., Сімакава Кар., Жахавічы Маз., Стары Свержань Стаўбц.
ЦЕЦЯНЁХАЦЬ *незак.* Падкідваць (на руках) дзіця ўверх. *Ен любіць, кап яго цецянёхалі.* Моханава В.-Дзв.
ЦЁЛКА-ЦЁЛКА-ЦЁЛКА *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць цялушку. Моханава, Вадва В.-Дзв.
ЦЁПАЦЬ I *незак.* Пашлёпваць (дзіця). *Яго трэба цёпаць, а тады ён засыпаіць. А калі ня цёпаіш, то не сьпіць.* Шкураты Браг.
ЦЁПАЦЬ II *незак.* Купаць (дзіця). *Зараз я цябе, сынок, буду цёпаць.* Моханава В.-Дзв.
ЦЁРКА I *ж.* Кельма. *Дай мне цёрку, і я буду заціраць печку глінаю.* Навасёлкі Свісл.
ЦЁРКА II *ж.* Пласцінка з сераю на запалкавай каробцы. *Ніяк ні магу сьпічкі запаліць, цёрка плыхая.* Якубова Рас.
ЦЁРНІЦА *ж.* Макацёр. *У цёрніцы мак тром.* Ністанішкі Смарг.
ЦЁСЬ-ЦЁСЬ-ЦЁСЬ *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць карову. Касталомава, Вадва, Моханава В.-Дзв.
ЦЁХ-ЦЁХ-ЦЁХ *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць цялушку. Заазер'е Віл.
ЦІПЕ'Ц (цыпэ'ц) *м.* Сівец. *Цыпэц ростэ по лесэх, по лугэх, его не бэрэ косіті коса.* Бастынь Лун. *Пошоў косіць морг, а там одзін ціпец, і коса не берэ.* Бобрыкі Петр. *Ціпец сівенькі, кусьцікамі расце. Его каса не бярэ.* Жахавічы Маз.
ЦІПЯНЯ' (цыпэня') *н.* Кураня. *Цыпэня так зовом ціп-ціп-ціп!* Горск Бяроз.
ЦІПЯНЯ'ТКА *н.* Тое, што і ціпяня. *Адно маленечкоё ціпянятка здохла.* Навасёлкі Свісл.
ЦІРКАЦЕ'ЦЬ *незак.* Спяваць (пра птушак). *Жаваронaчак ціркаціць усю раніцу.* Навасёлкі Свісл.
ЦІЦЕ'НЬ (тіте'нь) *м.* Тытунь. *Пасеів тітень, дак ён не взышов, шчо буду курыць?* Бастынь Лун.
ЦІ-ЦІ-ЦІ *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць курэй. Казлы Міёр.
ЦМІН (цьмін) *м.* Гу'ба. *А колькі цьміна на бярозі расьцець! Цьмін — гэта такі грып. Раней яго вырыблялі і высікалі агонь.* Якубова Рас.
ЦО-ЦО-ЦО *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць парасят. Лешня Кап., Міратычы Кар., Сімакава Кар., Моханава В.-Дзв., Тульгавічы Хойн.
ЦУБУРО'К *м.* Цвёрдая частка пяра. *Грубый цубурок у перыне', ак мой пальчык.* Бобрыкі Петр.
ЦУКУ'-ЦУКУ'-ЦУКУ' *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць курант. Сімакава Кар.

ЦУПО'НЬ *ж.* Супоня. *Цупонь зацупоньваць клешчы ў хамуце.* Сяляўшчына Рас.
ЦУРАЛІ'ЦЬ *незак.* Цурчаць. *Вада цураліць із крышы цурком.* Шкураты Браг.
ЦУ'РКА I *ж.* 1. Маленькая палачка, пры дапамозе якой вяжуць снапы. *Забулася цурку ўзяць, не могу снопа зьвязаць.* Жахавічы Маз. *Поломаласа цурка, і нема ак снопа звязаць.* Бобрыкі Петр. *Цурка — ета маленька палочка, якая нам помогае снопа везаті.* Бастынь Лун. *Ваэьмі цурку і ідзі снапу вязаць.* Шкураты Браг. 2. Круглая палка для гульні «ў цуркі». *Біч — каротка палка, якой дзеті б'ють па цурцы.* Бастынь Лун. 3. Драўляны гузік прадаўгаватай формы. *Ушый мне цурку ў штаны, а то нема чым зашпіліць.* Бобрыкі Петр. 4. Бірка. *Оддав у выділку овчыну, а мне далі цурку. По етой цурці буду получаті овчыну.* Бастынь Лун.
ЦУ'РКА II *ж.* Цвёрдая частка пяра. *Вурвала перо із клуба, а ў его такая тоўстая цурка. От, скубла пер'е і понакідала цурок от пер'я.* Бобрыкі Петр. *Падрала пер'я, а цуркі па хаці параскідала.* Шкураты Браг.
ЦУ'РКА III *ж.* Сцябло бурачніка. *Колі оборвеш боцьвінье, остаюцца толькі цуркі. О, акая тоўстая цурка.* Бобрыкі Петр.
ЦУ'РКА IV *ж.* Ворчык. *Беры цурку і стольвагу і запрэгай коні ў плуг. Адна цурка поломаласа.* Бобрыкі Петр.
ЦУ'РКА V *ж.* Частка рукі ад далоні да локця. *Вот гэту руку ад далоні і да локця мы завом цуркай.* Тульгавічы Хойн.
ЦУРУ'БАЛКА *ж.* Драўляны гузік прадаўгаватай формы. *Калісь у ганавіцы ўшывалі дзеравяныя цурубалкі.* Шкураты Браг.
ЦЫБА'К *м.* 1. Кветаноснае сцябло цыбулі. *Ак многа цыбакэв на цыбулі!* Бастынь Лун. 2. Лісты цыбулі. *Цыбуля пошла ў стрэлкі, і нэма цыбакэв. Оля', які цыбак тавсты.* Азарычы Пін.
ЦЫ'БАЛА *м. і ж.* Чалавек, у якога доўгія ногі. *Цыбалу гэтага ніяк ні дыгнаць. У яго шах, як маіх два.* Вадва В.-Дзв.
ЦЫ'БАЛЫ *мн. іран.* Доўгія ногі. *Лёх і раскінуў свае цыбалы на ўвесь ложак, што німа дзе лехчы.* Сяляўшчына Рас.
ЦЫБА'СТЫ *прым.* Даўганогі. *О, які ў яе мужык цыбасты, што і ў лошку ня месьціцца.* Машкі Рас.
ЦЫБ'Ё *н. зборн.* Бацвінне. *Еты год на буракох добрая парасло цыб'ё.* Шкураты Браг.
ЦЫ'БІНКА *ж.* 1. Галінка. *Наламала хваёвух ветачак із цыбінкамі.* Шкураты Браг. 2. Сцяблінка. *Вурві цвяток із цыбінкай.* Шкураты Браг.
ЦЫБУ'К I *м.* Цвёрдая частка пяра. *Оскубла крыловэе пэр'е а цыбукі выкінула вон.* Бастынь Лун.
ЦЫБУ'К II *м.* Кветаноснае сцябло цыбулі. *Цыбуля ў цыбукі парабілася.* Дзюблеўшчына Маладз.
ЦЫГА'НАЧКА *ж.* Прыстасаванне, якое злучае вялікае кола калаўрота з падножкай. *У калаўроці цыганачку кладуць на колбачку і нагой круцяць кола.* Навасёлкі Свісл.
ЦЫГА'НКА *ж.* Тое, што і цыганачка. *Цыганка надзяецца на кольбу і круціць калаўротку.* Навасёлкі Свісл.
ЦЫГА'НЧЫК *м.* Сцізорык. *У мэнэ есть цыганчык, я могу дать одрэзаты хлеба.* Горск Бяроз. *Дай мны цыганчыка одрэзатэ хліба.* Дзмітравічы Кам. *Узяў цыганчык на па'сту, думаў карабок сплесьці і згубіў свой цыганчык.* Моханава В.-Дзв.

ЦЫГУ'ЛКА *ж.* Частка рукі ад далоні да локця. *Нешта мне цыгулка забалела. Руку ад локця да ладоні му завем цыгулка.* Шкураты Браг.

ЦЫ'КІШ *выкл.* Ужываецца, калі адганяюць куранят. Стары Свержань Стаўбц.

ЦЫКУ'-ЦЫКУ'-ЦЫКУ' *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць куранят. Стары Свержань Стаўбц.

ЦЫП-ЦЫП-ЦЫП *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць куранят. Старае Сяло Зэльв., Жахавічы Маз., Бярозаўка Хойн., Заазер'е Віл., Лешня Кап.

ЦЫРБУ'Н *м.* Тоўстае кароткае палена. *Парэзаў палена на цырбуны, а цяпер буду рубіць на дрова гэты цырбуны.* Сяляўшчына Рас.

ЦЫ'РКАЦЬ *незак.* Цвыркаць. *Цыркун не даець спаць, цыркаець усю ноч.* Барыскі Лаг.

ЦЫРКУ'Н *м.* Цвыркун. *У запечку цыркун цвыркае.* Жахавічы Маз. *Цыркун не даець спаць, цыркаець.* Барыскі Лаг. *Расцыркайся цыркун.* Вароніна Рас. *Цыркаіць цыркун.* Сяляўшчына Рас.

ЦЫРЫ'БІНА *ж.* Цвёрдая частка пяра. *Ободрала пэр'е з крыла, цырыбіны выкінула.* Бастынь Лун.

ЦЭЖ *м.* Цэд. *Працаділа рошчыну на сіта, а з цэжа варымо кісель.* Бастынь Лун.

ЦЭ'ЛКА *ж.* Цэўка. *Насучы мне цэлку, трэба ткаць кросна.* Бобрыкі Петр. *Бяры цэлку, садзі ў чоўнік і ччы.* Шкураты Браг. *Насучыла цэлак, а цепер буду ткаць кросна.* Жахавічы Маз. *Насучы цэлак, бо трэба кросна ткаць.* Тульгавічы Хойн.

ЦЭ'ПЛІК *м.* Кураня. *Цэплік у ейцэ заморывса.* Бастынь Лун.

ЦЭР *м.* Нарасць. *Вот бяроска ат пня ройненькая, а там, далей, цэр вырас. Цэр — гэта такі гус на бяросцы.* Барыскі Лаг.

ЦЮПА' *ж.* Цура. *Пасаладзіла ваду, накрышыла хлеба, хадзі будзім есьці цюпу, цюпа смашная.* Ваўкавічы Тал.

ЦЮ'ПКА I *ж.* Тое, што і цюпа. *Я зрабіла цюпку, пакушайці, а можа вы цюпку і ня елі ніколі.* Моханава В.-Дзв. *Пыліла мылыка ў міску, накрышыла ў малако хлеба і пад'ела цюпкі.* Сяляўшчына Рас.

ЦЮПКА II *м. і ж.* Неразвіты чалавек. *Ужо такая цюпка, што з рук вон, нічога ні знаіць.* Касталомава В.-Дзв.

ЦЮ'ХКАЦЬ *незак.* Памалу бегчы. *А гэты цыбаты чуць цюхкаіць, не можыць шпарчэй бехчы.* Моханава В.-Дзв.

ЦЮХЦЕ'ЛЬ *м.* Грымак. *Дай яму цюхцялей, дак ён не палезіць у чужы садок.* Моханава В.-Дзв.

ЦЮ'ЦЬКА *ж.* Вяровачка ў кроснах, якой прывязваюць панажы да нітоў. *Трэба прывязаць ік нітам цюцькі, будам за цюцьку чаплязь понаж.* Шкураты Браг.

ЦЮ-ЦЮ-НА' *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць сабаку. Лешня Кап., Моханава В.-Дзв., Сімакава Кар., Навасёлкі Свісл.

ЦЮ-ЦЮ-ЦЮ *выкл.* Тое, што і цю-цю-на. Навасёлкі Свісл., Заазер'е Віл., Касталомава В.-Дзв.

ЦЮ'ШКА *ж.* Проламка. *На азяры прабі цюшку, пайду плаццяпылыскаць.* Сяляўшчына Рас.

ЦЯЛЕ'ЖКІ (цяле'шкі) *толькі мн.* Пярэдняя частка калёс (вось і два колы). *Запражы кыня ў цялешкі, паедзім жардзё вазіць і плот гарадзіць.* Моханава В.-Дзв.

ЦЯЛЕ'ШНІКІ *толькі мн.* Чалеснікі. *Гараць дровы, а полым'я шугая аж у цялешнікі.* Шкураты Браг.

ЦЯЛЁ-ЦЯЛЁ-ЦЯЛЁ *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць цяля. Моханава В.-Дзв., Барыскі Лаг.

ЦЯЛІ'ЦКА (целі'цка) *ж.* Цялушка. *Целіцка ў мене трэйцяка, ужэ побегала.* Бобрыкі Петр.

ЦЯЛО'Х-ЦЯЛО'Х-ЦЯЛО'Х *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць кароў. Касталомава В.-Дзв., Моханава В.-Дзв.

ЦЯЛУ'Х-ЦЯЛУ'Х-ЦЯЛУ'Х *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць кароў. Моханава В.-Дзв., Бярозкі Хоц.

ЦЯЛУ'ШКА-ЦЯЛУ'ШКА-ЦЯЛУ'ШКА *выкл.* Тое, што і цялох-цялох-цялох. Барыскі Лаг.

ЦЯ'ПА *ж.* Нарасць. *Цяпа росте на дубэх, із цяпы робілі міскі, тарэлкі.* Бастынь Лун.

ЦЯПЛЮ'К *м.* Камізэлька на цёплай падкладцы. *Пашыла сабе цяплюк на ваці.* Ністанішкі Смарг.

ЦЯПЛЯ'НІШЧА (ціпля'нішча) *н.* Пажарышча. *Ток згарэў, а на яго месці засталося ціплянішча.* Сяляўшчына Рас.

ЦЯРЭ'ШНЯ *ж.* Чарэшня. *Прынясі цярэшні.* Навасёлкі Свісл.

Ч

ЧА'ВІЦЬ (ча'выты) *незак.* 1. Выціскаць (сок). *Надо іты ягоды чавыты, трэбо сок поставыты.* Горск Бяроз. 2. Мяць (ягады). *Начэвы ягод, будэм есты.* Горск Бяроз.

ЧАЛАВЕ'ЧАК (чэловэ'чок) *м.* Зрэнка. *У чэловэка ў гоку єсть чэловэчок.* Горск Бяроз.

ЧАЛАВЫ' *прым.* Самае лепшае, буйное (пра збожжа). *На па'раніцу навазіў гною, буду сеяць чалавум жытам. Я пасеіў сёлета толькі чалавум жытам, будзе добры ўраджай.* Шкураты Браг. *Я буду сеіць толькі чалавым жытам.* Паляцкішкі Вор.

ЧАЛЕ'СЬ *м.* Чалеснікі. *Вот здзелаў чалесь у печы пячкур, што чыгун ня лезіць у печ.* Ваўкавічы Тал.

ЧАЛНЫ'К *м.* Чаўнок. *Зявы ў аснове кепскія, не зяваюць, і чалнык нельга засунуць.* Заазер'е Віл. *Пазыч мне чалныка, буду кросны ткаць.* Міратычы Кар. *Дай мне чалныка.* Навасёлкі Свісл. *Трэба цэўку ўкласьці ў чалнык.* Ністанішкі Смарг.

ЧАЛО' I *н.* Самае лепшае, буйное зерне. *Самая чало атабраў на насення, будзя добрая жыта.* Шкураты Браг. *Калі веюць жыто, дык чало ложацца наперадзі, пасьлет ложацца за чалом.* Міратычы Кар. *Калі мы веім жыта, то пасьлет лажыцца ў сярэдзіні, а за пасьледам лажыцца дробнае жыта, а за дробным жытам лажыцца чало.* Паляцкішкі Вор.

ЧАЛО' II *н.* Кужаль. *Чало чынюць у кудзелю і прадуць, а зрэб'е трусяць на верацяно ды ў кудзелю.* Бобрыкі Петр.

ЧАЛО' III *н.* Галоўны, паважаны чалавек у бяседзе. *Мой Тодар буў у кумпаніі самуе чало. Ву знаеце, его там усе пуважалі, ак чало.* Шкураты Браг.

ЧАЛО' IV *н.* Чалеснікі. Парэчча, Асёткі Рас. *Дым с печы ідзець у чало.* Булыніна Рас. *Полымя шугаіць аш у самае чало печы.* Сяляўшчына Рас.

13. Зак. 1598

ЧАПЁЛКІ *мн.* Прадаўгаватыя брускі з кольцамі, на якіх падвешваюцца ніты. *Нічальніцы прывязваюць да чапёлак.* Міратычы Кар.
ЧАПЁЛЫ *мн.* Кроквы. *Пасярэдзіні зруба, на пасьледні вянок, ставім чапёлы, а на чапёлы ложым стралу.* Ністанішкі Смарг.
ЧАПЛЯІ'СКА (чэплеі'ско) *н.* Чапяльнік. Бастынь Лун.
ЧАПУРЫ'ЖКА (чэпуры'жка) *ж.* Жанчына, якая любіць прыбірацца. *Чэпурыжка начэпурылаcа дай пошла.* Бастынь Лун.
ЧАРАБУ'НІЦЦА *незак. іран.* 1. Лезці. *Чаго ты на плот чарабунісьсё? Чарабунісьсё, куды табе ня сьлет.* Навасёлкі Свісл. 2. Прыставаць. *Чаго ты да яе чарабунісьсё, ні чарабуньсё.* Навасёлкі Свісл.
ЧАРАВА'ТАЯ (чэрова'та) *прым.* Цяжарная. *І вона ўжэ чэровата, скоро прывэдэ дітя.* Азарычы Пін.
ЧАРАВА'ТЫЙ (чэрова'тый) *прым.* Пузаты. *О-ёй, які вэн чэроватый, аж нагнуцца нэ можэ.* Азарычы Пін.
ЧАРАШО'К *м.* Дзяржанне, ручка. *Новы чарашок у лапаця.* Ністанішкі Смарг. *Асадзі лапату на чарашок і зрабі крыкейку да чарашка.* Міратычы Кар.
ЧАРО'ВЫ *толькі мн.* Вантробы. *Закалоў парсюка, трэба выпусціць чаровы.* Ністанішкі Смарг.
ЧАРЭ'ДЗЬ (чэрэ'ть) *ж.* Чарада. *Побегла чэрэть овэчо'к.* Бастынь Лун.
ЧАСО'ЎКА *ж.* Пасма нітак, навітых на клубок. *Красіва нымытала клубок, часоўкі роўныя.* Якубова Рас.
ЧАХАРА' (чэхаря'). Машына, на якой чэшуць воўну. *Чэхаря поломаласа, і я не счэсала вовну.* Бастынь Лун.
ЧАХАРНЯ' (чэхарня') *ж.* Памяшканне, дзе чэшуць воўну. *Пошоў чэсать воўну у чэхарню.* Бастынь Лун.
ЧАХО'Л *м.* Манжэта. *Я прышыла ік рукавом чахлы. Ушый у чахол гузік.* Шкураты Браг. *Нада чахлы папрышываць у рукавох.* Жахавічы Маз.
ЧАЦВЁРНЫ *прым.* Вытканы ў чатыры панажы (пра палатно). *Чацвёрныя радзюшкі ткуць у чатыры панажэ.* Міратычы Кар.
ЧАЦВЯРТА'К (чацьвярта'к) *м. устар.* Чалавек, які меў чацьвёртую частку зямельнага надзела. *Я меў дзьве с паловай дзесяньціны зямлі ат грунта, і мяне звалі чацьвяртак.* Міратычы Кар.
ЧАЦВЯРТУ'ХА (чэтвэрту'ха) *ж.* Устарэлая мера дроў. *Чэтвэртуха — чэтвэрта часть собакі, бо лесу не хвотіло на собаку, а ў собаку лезе два воза дроў.* Бастынь Лун.
ЧАЧО'ТА (чэчо'та) *ж.* Нарасць. *Выросла чэчота на бэрэзі.* Бастынь Лун.
ЧАЧО'ЧЫНА (чэчо'чына) *ж.* Тое, што і чачота. *На гробынэ выросла чэчочына. Вот я із чэчочыны і зробыв собэ шлягу дрова колоты.* Горск Бяроз.
ЧА'ШАЧКА *ж.* Тое, што і часоўка. *Наматала добра клубок. Добрыя чашачкі, не асыпаюцца з клубка ніткі. Наматала малую чашачку, матай большую чашачку.* Шкураты Браг.
ЧА'ШКА І *ж.* Тое, што і чашачка. *Нэ вы вэльмы вэлькы чашкы ў клубковы, бо ўсмыкаюцца.* Горск Бяроз. *Добрыя чашкі навіла на клубок, не будуть осыпацца.* Бастынь Лун. *Клубок велькі, чашкі добрые навіла.* Бобрыкі Петр.
ЧА'ШКА ІІ *ж.* Фарфоравы ізалятар у электраправодцы. *Убі чашкі ў сьцяну, будам праводзіць сьвет.* Шкураты Браг.

ЧА'ШКА ІІІ *ж.* 1. Высечаная ў бервяне выемка для другога бервяна пры будове. *Трэба вырубіць у ніжнім і верхнім броўнах чашкі для вугала, для злучэння браўна з браўном.* Ністанішкі Смарг. 2. Выемка ў крокве. *Вырубіў добрые ў крокву чашкі.* Бобрыкі Петр.
ЧА'ШНІК (ча'шнык) *м.* Шафер. *Чашнік дэржыт вэнца над молодым.* Азарычы Пін. *От молодого до молодой едут чашныкы і свахы.* Горск Бяроз. *За маладым чашнікі едуць, а за маладой дружкі.* Навасёлкі Свісл.
ЧАШУ'ЙКА *ж.* Пасма нітак, якая навіта на клубок. *Навіла велькія чашуйкі на клубок, што яны іссыпаюцца.* Міратычы Кар.
ЧАШУЯ' (чэшуя') *ж.* Перхаць. *Вэльмы мнэго чэшуі у головэ.* Горск Бяроз.
ЧА'ШЧА *ж.* Ігліца. *С сасонкі сыпіцца чашча. Як многа чашчы насыпалася пат сасонкай.* Вароніна Рас. *Чашча сыпіцца з ёлкі. Многа пат ёлкай чашчы.* Сяляўшчына Рас.
ЧВА'РТАК *м.* Чацвер. *Чварты дзень у тыдні — чвартак.* Паляцкішкі Вор.
ЧВЕ'РЫЦЬ (чвэ'рыть) *незак.* Злаваць. *Не трэбо его чвэрыть. Пэрэстань чвэрыті собаку.* Бастынь Лун.
ЧВЕ'ЛІЦЬ (чвэ'літь) *незак.* Цвяліць. *Пэрэстань ты дітя чвэліть.* Бастынь Лун.
ЧВЯ'КНУЦЬ *зак.* Ударыць кулаком. *Вот як чвякну, тады будзіш знаць, як языком малоць.* Вадва В.-Дзв.
ЧВЯ'ЛІЦЬ *незак.* Жаваць, чвякаць. *Чвяліць, як ні сваімі зубамі, што карова.* Якубова Рас.
ЧЛУ'НАК *м.* Сустаў. *Уверадзіла члунак на пальцы, што сагнуць не магу, баліць.* Міратычы Кар.
ЧО'СКА *ж.* Металічная шчотка для абдзірання лёну. *Першы рас лён абдзірала на чоску, а потым часала на сьвіную шчэтку.* Калодзішчы Мін.
ЧО'ЎНІК *м.* Чаўнок. *Бяры цэлку і садзі ў чоўнік і ччы.* Шкураты Браг. *Уложыла ў чоўнік цэўку і буду ткаті.* Бастынь Лун.
ЧО'ХЛЯ *ж.* Малярыя. *Чохля затрэпала гладко, і чоловэк умэр.* Горск Бяроз.
ЧО'ХРАЦЬ (чо'храті) *незак.* Свярбець. *Короста, коростовые рукі дужэ чохрацъ.* Бастынь Лун.
ЧУБ *м.* Касмык травы, пакінуты пры касьбе. *Покоса выкосыв, а чуб оставса травы.* Азарычы Пін. *Як ты пакасіў кепска, як глянеш — адны чубы стаяць.* Дзюблеўшчына Маладз.
ЧУ'БА *ж.* Рог у торбе, да якога прышываецца початка. *Таракі пашыла, нада прышыць ік торбе за самую чубу.* Шкураты Браг.
ЧУ'ЙКА *ж.* Армяк; доўгая верхняя мужчынская і жаночая вопратка без падкладкі. *Надзень чуйку на кажух, а то пойдзе хале'па, і намокне кажух.* Шкураты Браг. *Чуйка длінная, яе шыюць з капішонам і надзяваюць на кажух.* Ністанішкі Смарг.
ЧУЛЕ'ЙКА *ж.* Камізэлька на цёплай падкладцы. *Чаго ты так ідзеш, надзень чулейку. Чулейка на ваце і без рукаў, пахожэ на жалетку.* Шкураты Браг.
ЧУРБА'К *м.* Тоўстае палена. *Ляжыць чурбак бярэзіны, трэба яго разрэзаць на дровы.* Якубова Рас.
ЧУРБА'Н *м.* Тое, што і чурбак. *Парэзыў бярозу на чурбаны, а цяпер буду калоць на дровы.* Якубова Рас. *Разрэзаў пішнякі на чурбаны.* Сяляўшчына Рас.

ЧУХО'ТКА *ж.* Кароста. *У яе е чухотка, бо яна дужо чухаецца.* Навасёлкі Свісл.
ЧУ'ХРЫЦЦА *незак.* Чухацца. *Што ты чухрысса?* Бастынь Лун.
ЧУ'ХРЫЦЬ (чу'хрыты) *незак.* Чухаць. *Што-то мне свэрбыт спына, чухры во гэ.* Горск Бяроз.
ЧУ'ЧКА *ж.* Суставў. *Зьбіла чучку на руцэ. На руцэ на пальцы е чучка.* Міратычы Кар. *Пастукаў чучкамі пальцаў па стале.* Сімакава Кар.
ЧУ'ЧКІ *мн.* Брускі, да якіх прымацоўваюцца драбіны ў возе. *Накладі пліскі на чучкі вэза.* Бастынь Лун.
ЧУЧУ'К *м.* Ручка на касе. *Ссунуўся чучук з месца, нада закрапіць на касільні.* Саланое Жлоб.
ЧУ'ШКА *ж.* Неахайная жанчына. *Чушка ты, як табе ня стыдна так хадзіць? Чушка, ты намыла п свае лойны і надзела чысьцінькая.* Моханава В.-Дзв.
ЧХАЦЬ *незак.* Шугаць (пра полымя). *Полань чхая дужа, аш страшна, кап не загарэлася сажа.* Якубова Рас.
ЧЫБУРА'ХНУЦЬ *зак. іран.* Добра лупцануць. *Злавіў яго ў яблаках і добра яму чыбурахнуў па сьпіне.* Моханава В.-Дзв.
ЧЫГУ'НКА *ж.* Поезд. *Набрала чыгунка пэску і повэзла. Чэловэк сідіт у чыгунцы, дай крутіт.* Бастынь Лун.
ЧЫ'КАЛАДКА (чы'колодка) *ж.* Каленца (у сцябле). *У соломіне е чыколодка, і нэ одна, а несколько.* Азарычы Пін.
ЧЫКРЫ'ЖЫЦЬ *незак.* Рэзаць на кавалкі. *Я буду чыкрыжыць сала і склыдаць у дзежачку, і саліць.* Моханава В.-Дзв.
ЧЫНАВА'ТНЫ *прым.* Вытканы ў чатыры панажы (пра палагно). *Із чыноватного полотна пошыла собэ попуца. Чыноватнэ полотно выткала у штыры поножэ.* Горск Бяроз.
ЧЫНІ'ЦЬ *незак.* Вымятаць калоссе з абмалочанага збожжа. *Возьмі метлу і ідзі чыніць жыто, бо трэ іссунуць у ворах, а тоды буду его веіць.* Бобрыкі Петр.
ЧЫНО'ЎКІ *мн.* Дзве перавязаныя тонкія дошчачкі, якія служаць для таго, каб не блыталіся ніткі асновы ў кроснах. *Адсунь да задняга навоя чыноўкі, кап было добрае зева.* Моханава В.-Дзв.
ЧЫНЫ' (чынэ') *толькі мн.* Месца перакрыжавання нітак асновы ў кроснах пры тканні. *Дошчачкі закладаім у чынэ. Розачкі ў чынах, кап ня спуталіся ніткі асновы.* Паляцкішкі Вор.
ЧЫ'СЛІНА (чы'сьліна) *ж.* Тры ніткі, якія ўваходзяць у пасму. *Снавала кросна ў трынаццаць чыслін. У адной пасьме дзесяць чысьлін.* Паляцкішкі Вор.
ЧЫ'СЛІНКА (чы'сьлінка) *ж.* Памянш. ад чысліна. *Чысьлінкі падлічыла ў чынах.* Паляцкішкі Вор.
ЧЫ'СНІЦА (чы'сьніца) *ж.* Тое, што і чысліна. *У чысьніцы тры ніткі. Дзесяць чысьніц, то пасмо.* Азарычы Пін.
ЧЫ'СЦІЦЬ I (чы'стіті) *незак.* Кастрыраваць, накладаць. *Надо мэркіцуна чыстіті.* Бастынь Лун.
ЧЫ'СЦІЦЬ II *незак.* Скрэбці. *Пайду чысьціць бульбу на вячэру. Дрэнна чысьціш бульбу.* Заазер'е Віл.
ЧЫ'ХАВІЦА (чы'ховіца) *ж.* Чых. *Напала на мэнэ чыховіца.* Бастынь Лун.
ЧЫ'ХАТКА (чы'хотка) *ж.* Тое, што і чыхавіца. *У його сільная чыхотка, вэн дужэ простудывса.* Азарычы Пін.
ЧЫ'ХАЎКА *ж.* Тое, што і чыхавіца. *Чыхаўка як нападзець, дак я аш пітнаццаць разоў чыхну.* Моханава В.-Дзв.

ЧЫШЧЭ'ЙШЫ *прым.* Чысцейшы. *Дай рушнік яму чышчэйшы.* Шкураты Браг.
ЧЭ'ЛЕПЫ *толькі мн.* Сківіцы. *Зубу вурвау, аж чэлепы баляць.* Тульгавічы Хойн.
ЧЭ'ЛЮСЦІ (чэ'люсьці) *толькі мн.* Чалеснікі. *Оля', полымя б'е аш у чэлюсьці, дровы сухія.* Навасёлкі Свісл. *Вываліліся чэлюсьці ў печы.* Барыскі Лаг.
ЧЭ'НБАР (чэ'нбэр) *м.* Чабор. *Чэнбэр росте по борэх і по горэх.* Бастынь Лун.
ЧЭ'ПЧЫК *м.* Сала каля кішок. *Ты адарвала чэпчык ат кішок кабана ці не?* Барыскі Лаг. *Одорві чэпчык ад кішок.* Бобрыкі Петр.
ЧЭРАВІ'НА *ж.* Чэрава. *У чэравіне мучацца, а як вурасьцеш — навучасься.* Шкураты Браг.
ЧЭ'РАДА *ж.* Чарада, статак. *Прывялі стадніка ў чэ'раду.* Шкураты Браг.
ЧЭ'РАНЬ *м.* Вожаг. *Паламаўсё ў вілох чэрань. Зрабі бярозавы чэрань, трэбо насадзіць вілкі.* Навасёлкі Свісл.
ЧЭ'РВЕЦ *м.* Чэрвень. *Прышоў чэрвец, много чарвей.* Паляцкішкі Вор.
ЧЭ'РКАЦЦА *незак.* Ківацца. *Чэркаецца зуб, чэркаюцца зубы.* Бастынь Лун.

Ш

ШАДУ'ХА *ж.* Сівец. *Шадуха такая густая: яе ні скаціна, ні каса ні бярэць.* Якубова Рас.
ШАЛА'ЦЦА (шыла'цца) *незак. іран.* Бадзяцца. *Дзе гэта ты цэлы дзень шылайся?* Моханава В.-Дзв.
ШАЛЕ'ПАЎКА (шоле'повка) *ж. абразл.* Расцяпа. *Посодыла бульбу пуд ліпою, а вона у травэ постэкала, от шолеповка баба.* Горск Бяроз.
ШАЛЕСТУНЫ' (шэлестуны', шалястуны') *толькі мн.* Шамкі. *На коня накладают шэлестуны, ак едут у сваты.* Азарычы Пін. *Малады паехаў да шлюбу пат шалястунамі. Шалястуны зьвіняць, малады едзе да маладой пат шалястунамі.* Навасёлкі Свісл.
ШАЛІНО'ЎКА (шаляно'ўка) *ж.* Шарсцяная хустка без узораў. *Шаліноўка гладка, у яе німа цьвятой, як у тараноўкі, екая мае цьветы.* Бобрыкі Петр. *Купіла сабе шаляноўку. Добрая шаляноўка красівая, добра на галаву завязаць.* Вострава Маст.
ШАЛО'ТАЦЬ (шоло'тыты) *незак.* Балбатаць. *Што ты шолотыш обы-шчо, пэрэстань шолотыты.* Горск Бяроз.
ШАЛУ'ПКА *ж.* Шкарлупіна яйца. *У яйцы тоненькая шалупка.* Стайкі Барыс.
ШАЛУХА' I (шэлуха') *ж.* Луска. *Рыба нэ свэжа, шэлуха нэ облазэ.* Горск Бяроз.
ШАЛУХА' II *ж.* Адходы пры апаланні круп, зерня. *Палола крупы, а шалуха ляцела.* Заазер'е Віл.
ШАЛЬБАБО'НЫ *мн.* Фасоля. *Пасадзіла шальбабоны, будзіць на ўсю зіму варыць суп.* Ністалішкі Смарг.
ША'ЛЯ *ж.* Шалік. *Купіла шалю на шыю.* Бастынь Лун.
ШАЛЯХТА'ЦЬ (шэлехта'ті) *незак.* Казытаць. *Я боюс шэлехту. Я не буду шэлехтаті.* Бастынь Лун.

ШАМЯШЫ'НА *ж.* Перхаць. *От у галаве багата завялося шамяшыны, аж косы белыя сталі.* Шкураты Браг.

ШАПАРНУ'ЦЬ (шыпарну'ць) *зак.* Шапнуць. *Пычыкай, я табе хачу нештычка на вушка шапарнуць.* Касталомава В.-Дзв. *Мама мне шыпарнула на вуха, што возьміць міне с сабой.* Моханава В.-Дзв.

ША'ПАЧКА *ж.* Пладаножка жолуда. *Жолуць сядзіць пяткай у шапацца.* Барыскі Лаг. *У шапаццэ лежыць жолуд.* Бобрыкі Петр. *Жалудкі шчэ ня сыпаліся і шчэ ў шапачках сідзяць.* Шкураты Браг.

ША'ПКА I *ж.* 1. Перакладзіна над вушакамі (у вокнах, дзвярах). *На спода'к ставят два стоекы, а на стоекы клодэцца шапка, гэто усэ зовэцца яшчэком.* Горск Бяроз. *Паставіў вушакі ў дзвярах, а на верх палажыў шапку.* Альхоўка Навагр. *Поставів вушакі у дзверах і накрыв шапкой.* Бастынь Лун. *У ушаку шапка, на версе на ушакох ляжыць шапка.* Паляцкішкі Вор. *У вокнах пыставіў аўшакі і наверх палажыў шапку.* Сяляўшчына Рас. 2. Верхні сноп, якім накрываюць бабку. *Ідзі пыскідай шапкі з бабак, хай жыта сохніць.* Моханава В.-Дзв. *Састаў снапы жыта ў мэтлікі і накрый шапкай.* Барыскі Лаг.

ША'ПКА II *ж.* Брус у калёсах, які служыць асновай для драбін і ляжыць на восі. *Шапка ляжыць на вузалаваку. Вузалавак і шапка скрапляюцца шворанам.* Навасёлкі Свісл.

ШАРАФА'Н *м.* Сарафан. *На цябе добра будзіць мой шарафан.* Ністанішкі Смарг.

ШАРГАЛО'М (шарголо'м) *м.* Вялікі вецер. *Колі бувае большая бура, тоды бувае і большы шарголом. Шарголом дуе сільно.* Бастынь Лун.

ШАРСЦІ'НЕ (шарсьці'ння) *н. зборн.* Доўгая шэрсць на карку свіней. *Забіла кыбына, вырвала шарсьціння і буду дзелаць шчэтку.* Даўгабор'е Рас.

ШАРШО'К *м.* Слабы гук у вуллі зімой. *Хадзіў пчол слухаць, шаршок чувацъ, пчолкі жывуць.* Касталомава В.-Дзв.

ШАРШУ'БЕЛЬ *м.* Спуск. *Перш-наперш ачышчаюць дошку шаршубелем.* Навасёлкі Свісл.

ШАРШЭ'ПКА *ж.* Тое, што і шаршубель. *Шаршэпкай посьле сокэры гэблеваты дэрэвыну. Посьле шаршэпкі трэбо гэблеваты гэбліком.* Горск Бяроз.

ШАСНА'СТКА (шэсна'стка) *ж.* Пасудзіна як мера вагі ў паўтара пуда. *Зроблена шэснастка жыто мэраты.* Горск Бяроз.

ШАСТА'К *м. устар.* Чалавек, які меў шостую частку зямлі ад надзела. *Я паўгрунта, ці шостую частку, дастаў зямлі, і міне называлі шастаком.* Міратычы Кар.

ШАСТО'К *м.* 1. Жэрдка, падвешаная ўверсе перад печчу. *Павесь кулёк на шасток.* Моханава В.-Дзв. 2. Насціл у асеці для сушкі снапоў. *На шасткі ставілі снапы сушыць.* Вароніна Рас.

ШАСТУ'Н (шэсту'н) *м.* Сяннік, набіты саломай. *Трэба на пэл напхаці шэстуна, коб добрэ було спаті.* Бобрыкі Петр.

ШАСТУНЫ' *толькі мн.* Шамкі. *Пазыч мне шастуны, поеду ў сваты.* Азарычы Пін.

ШАСТУ'ХА (шэсту'ха) *ж. устар.* Шостая частка зямлі ад надзела. *У его зэмны шэстуха ад участка.* Горск Бяроз.

ШАСЦЁРНЫ (шасьцёрны) *прым.* Вытканы ў шэсць нітоў (пра палатно). *Шасьцёрныя радзюшкі ткуць у шэсьць панажоў і шэсьць нічальніц.* Міратычы Кар.

ШАСЦІ'НЫ (шасьці'ны) *мн.* Памінкі праз шэсць тыдняў пасля смерці. *Нада па дачушцы спрыўляць шасьціны, бо ўжо шэсьць нядзель споўнілася.* Вадва В.-Дзв.

ШАТА'ЦЦА *незак.* Упраўляцца па гаспадарцы. *Я ўжо пайду шатацца каля скаціны. А вы ўжо шаталіся каля сваёй?* Ністанішкі Смарг.

ША'ТКА (ща'тко) *прысл.* Хутка. *От чэловек шатко ідзе, што ні догнаць.* Бобрыкі Петр.

ША'ТЫ-ЛА'ТЫ *толькі мн. іран.* Усё нажытае ў гаспадарцы, маёмасць. *Кідаяш ты шаты-латы і выбірайсё с сваe хаты.* Міратычы Кар.

ШАЦЬ *ж.* Іней. *От за ноч напала шаць на дзерава, стаяць белыя-белыя ат шаці.* Паляцкішкі Вор.

ШАШУ'К *м.* Шашаль. *Шашук чысто поеў усе уперэчкі ў столе.* Бобрыкі Петр.

ШВА'ЙКА *ж.* 1. Спіца. *Возьмі швайку і пудплеты постолы.* Горск Бяроз. 2. Шыла. *Швайка проколоваты дырочкі, шчоб захвотыты гоздямі.* 3. Шыла, якім колюць свіней. *Позыч мне швайку, буду колоті свіныю.* Бастынь Лун.

ШВА'Я *ж.* Паля. *Зыгыняюць швaі, кап мост не абярнуўся.* Сяляўшчына Рас.

ШВЕ'ДЫ (швэ'ды) *мн.* Скваркі. *Я спэкла сало, юшку выліла, а швэды аставіла. Мамо, одрэж сала і напэчы швэдэй.* Азарычы Пін.

ШВЕ'ЛІ *мн.* Тоўстае бервяно, якое кладзецца на падмурак. *На падмуроўку кладуць швелі, а на швелі кладуць вянец адзін, другі.* Паляцкішкі Вор.

ШВО'РКА *ж.* Ланцуг, прывязка. *Прывяжы сабаку на шворку за оброжак, а то ён кусаяцца. Дзе шворка? Трэбо цялё навізаць.* Навасёлкі Свісл.

ШВЫРХА'ЦЬ (швырха'ты) *незак.* Варушыць. *Я сплю і ніколі нэ швырхаю рукамы і ногамы.* Горск Бяроз.

ШКАРАЛУ'ПІНА *ж.* Шкарлупіна яйца. *У яйцу такая тоўстая шкаралупіна.* Навасёлкі Свісл.

ШКАРЛУПА'ЙКА *ж.* Тое, што і шкаралупіна. *Лупіла яйцо і шкарлупайку выкінула курам.* Тульгавічы Хойн.

ШКАРЛУПА'ЙКІ *мн.* Шалупінне. *Лупіла нажом картоплю і налупіла багато шкарлупаяк.* Тульгавічы Хойн.

ШКАРЛУ'ШКА *ж.* Шкарлупіна яйца. *Курыца выліла яйцо, і шкарлушка дужа тоненькая.* Якубова Рас.

ШКАРНІ' *мн.* Старыя боты з адрэзанымі халявамі. *Былі старыя боты, я атрэзаў галянішчы, а засталіся шкарні.* Моханава В.-Дзв.

ШКВА'РКА *ж.* Скварка. *З'ела шкварку і пышла на поля.* Моханава В.-Дзв.

ШКВА'РЫЦЬ *незак.* Скварыць. *Шкварыць шкваркі на скаварадзе.* Сяляўшчына Рас.

ШКВЯРЧА'ЦЬ (шквэрча'ты) *незак.* Квакаць. *Жабы моцно шквэрчат, мусыт будэ тэпло.* Горск Бяроз.

ШКІЛЕ́НДА (шкылёнда) *ж.* Каўбаса з вантробаў. *Узаўтра спэчы шкілёнду з вэнтробэй. Зарэзав паршука, і зробыла с крові і мукі шкілёнды, смачныя.* Горск Бяроз.

ШКІР *выкл.* Ужываецца, калі адганяюць авечак. Вадва В.-Дзв.

ШКЛЮД *м.* Склюд. *Шклюдом шклюдуе дэрэвіну на хату.* Бастынь Лун.

ШКЛЮДАВА'ЦЬ (шклюдова'ті) *незак.* Склюдаваць. *Шклюдом буду шклюдоваті дэрэвіну на хату.* Бастынь Лун.

ШКО′РНІ *мн.* Тое, што і шкарні. *Булі старые чобаты, я адрэзаў галяніщчы і нашу шкорні.* Тульгавічы Хойн.
ШКРАБУНЫ′ (шкрэбуны′) *мн.* Тое, што і шкарні. *Пуд ложком стоят шкрэбуны, возьмі і наклодай іх. Булі старыя чоботы, а я адрэзов голеніщчы і зробів шкрабуны.* Бастынь Лун.
ШКРЭ′БЛА (шкрэ′бло) *н.* Конская шчотка. *Кэнь гразны, трэбо почыстіті шкрэблом.* Азарычы Пін.
ШКУРА′Т *м.* Скурат. *Ні выкідайце шкураты, яны нам прыгадзяцца.* Сяляўшчына Рас.
ШКУ′РНЯ *ж.* Майстэрня па вырабу скур. *Шкурняк мэв собэ шкурню і там выробляв шкуры.* Бастынь Лун.
ШКУРНЯ′К *м.* Чалавек, які апрацоўвае скуры. *Шкурня′к добрэ вырабляў шкуры ў шкурні.* Бастынь Лун.
ШЛЕМАВА′ЦЬ (шлімува′ць) *незак.* Чысціць. *Нада шлімуваць кішкі на кілбасы.* Якубова Рас.
ШЛЁГНУЦЬ *зак.* Ударыць. *Каня шлёгнуць, ён і пойдзя.* Барыскі Лаг.
ШЛІПО′ТА (шлюпо′та) *ж.* Слота. *Рыхлы снег, ногі праваліваюцца, такая шлюпота.* Бастынь Лун.
ШЛІ′ФКА *ж.* Жалезнае кольца з кручком для прымацавання ворчыка да плуга. *Кальцо с кручком у ворчыку, якім цапляюць за плух, мы завём шліфка.* Вострава Маст.
ШЛЮ′ПАЦЬ *незак.* Шлёпаць. *Перастань ты шлюпаць па вадзе.* Навасёлкі Свісл.
ШЛЮ′ПІЦА *ж.* Паліца (у плузе). *У плугу шлюпіца ўстаўляецца ў падашву.* Вострава Маст.
ШЛЯ′КАЦЬ *ж.* Непагадзь. *Йікая шлякаць на дварэ: сьнех, дошч і вецер.* Моханава В.-Дзв.
ШЛЯПО′ЦЦЕ (шляпо′цця) *н.* Тое, што і шлякаць. *Ой, якое шляпоцця: ідзець і сьнех, і дошч.* Сяляўшчына Рас.
ШЛЯЦЬ *ж.* Тое, што і шлякаць. *На дварэ шляць, ідзець і дошч і сьнех, цэла шляпоцця.* Сяляўшчына Рас.
ШМАРГО′НКІ (шморго′нкі) *мн.* Грыбы, якія растуць на выжарынах. *Шморгонкі ростут по пожарэх.* Бастынь Лун.
ШМЕЛЬ *м.* Чмель. *Касіў і напаройся на шмяля, ён вылес с шмялінага гнязда.* Барыскі Лаг.
ШМУЛІ′ЦЬ (шмулі′ть) *незак.* Ссоўваць. *Кэт дотэль будэ головое шмуліть, покэле скінэ тэ, што лежыць на вэкі.* Бастынь Лун.
ШМУРЫГА′ТЫЙ *прым. абразл.* Смаркаты. *Якэй вон шмурыгатый.* Горск Бяроз.
ШМУРЫГА′ЦЬ (шмурыга′ты) *незак.* Смаркаць. Горск Бяроз.
ШМЯЛІ′НЫ *прым.* Чмяліны. *Я нашоў шмялінае гняздо.* Барыскі Лаг.
ШНАР *м.* Шрам. *Шчэ на памятку шнар палажыла на твар.* Навасёлкі Свісл.
ШНУРАВА′ЦЬ І *незак.* Хадзіць узад і ўперад. *Што ты ўсё шнуруіш пы хаці? Сяць і пасядзі, а не шнуруй.* Моханава В.-Дзв.
ШНУРАВА′ЦЬ ІІ *незак.* Размячаць шнуром бервяно для пілавання. *Бяры шнур і шнуруй штуку і будзям пілаваць дошкі. Я вечарам шнураваў іх.* Навасёлкі Свісл.
ШНУРО′ЎКА *ж.* Камізэлька са шнуроўкай. *Шнуройка — гэта тое самае, што і жалетка бес рукавоў, но на ваці. Шнуройка зашнуроўваецца на перадзі.* Якубова Рас.

ШНУРЫ′ЦЬ *незак.* Тое, што і шнураваць ІІ. *Я буду шнуры′ць балькі для распілоўкі на дошкі.* Якубова Рас.
ШНЮК *м.* Лыч. *Сьвіння шнюкам усё гумно парыла.* Ністанішкі Смарг.
ШО′ПА І *ж.* Прыбудова да хлява ці гумна для розных гаспадарчых рэчаў. *У нас есть шопа, алі мы сено у ее не клодем. У шопу кладем дрова і ставімо воза.* Бастынь Лун. *Пры боку, каля току, была прыстроіна шопа.* Сяляўшчына Рас.
ШО′ПА ІІ *ж.* Рухомая стрэшка на слупках, пад якую кладуць сена. *У шопі сьцен нет, а толькі стрыха зьверху на слупах.* Сяляўшчына Рас.
ШО′ПКА (шэ′пка) *ж.* Тое, што і шопа І. *Прыклунак і шэпка — однэ самэ, гэ! Шэпка — гэта прыклуннік, куда ставімо і вэз, і плуга, і борону, і сэно накладэм.* Азарычы Пін.
ШО′РАН (шэрэн) *м.* Шарпак. *Була одліга, а зарэ такэй шэрэн по снегу.* Бастынь Лун.
ШОСТ *м.* 1. Вочап. *У зямлю ўбіваецца рагатка, а на рагатку кладзецца асьвер, а да асьвера прывязваецца шост.* Барыскі Лаг. 2. Жэрдка, падвешаная ўверсе перад печчу. *Павесь лойны на шост, хай сохнуць.* Ваўкавічы Тал.
ШПАР *м.* Паз. *У бервене трэ высечы шпар, коб лепей було імшыць хату.* Бобрыкі Петр. *Добры шпар зробіў у дошцы, плотна выступ зайшоў.* Моханава В.-Дзв.
ШПАРО′ЎКА *ж.* Выемка пазоў. *Я яшчэ не рабіў шпаройку ў цэбары.* Вострава Маст.
ШПА′РЫ *мн.* Прамежнасць паміж пальцамі на нагах. *Попрэлі шпары на ногэх.* Бастынь Лун.
ШПА′РЫЦЬ *незак.* Хутка ісці. *Тодар от шпарыць, што ніяк ні дыгнаць яго.* Моханава В.-Дзв.
ШПІ′ЛЬКІ *мн.* Ігліца. *На сасонцы і на ёлцы зялёныя шпількі. Ідзі награбі шпількаў, трэба падаслаць карові.* Ніастанішкі Смарг.
ШПІНЬ *м.* 1. Драўляны пруток у сукале, на які надзяваецца цэўка пры суканні. *Пылымайся шпінь і німа як цэўкі сучыць.* Вадва В.-Дзв. 2. Дэталь калаўрота — жалезны шпень, на які надзяваецца шпулька. *На шпінь надзела шпульку і прыкруціла лютэркай.* Вадва В.-Дзв.
ШПО′РАК *м.* Карак. *От кошка ўзела коціка за шпорак дай да долу кінула.* Бобрыкі Петр.
ШПО′РЫ *мн.* Нараст на назе пеўня. *У пеўня на нагах ззадзі е шпоры.* Навасёлкі Свісл. *Уго, якіе большые шпоры на нагах у пеўня.* Бобрыкі Петр.
ШПУ′ГА *ж.* 1. Папярочная планка ва ўслоне, у якую ўбіваюць ножкі. *У слону е шпугі, у шпугу убівают ножкі.* Азарычы Пін. 2. Клінападобны папярочны драўляны брусок для змацоўвання дзвярных дошак. *Зробів шпугу, а тэпэр буду уганять дошкі і скрэплять дзверы.* Азарычы Пін.
ШПУ′ЛІНА *ж.* Шпулька. *Прыкруціць нада рэпку ў вілках, кап ні зваліласе шпуліна.* Стайкі Барыс.
ШПУ′ЛЬКА *ж.* Шпілька. *Вазьмі шпульку зашпілі грудзі, а не хадзі расхрэстаным.* Шкураты Браг.
ШПУЛЬНУ′ЦЬ *зак.* Шпурнуць. *Ён шпульнуў кулёк і пабех на вуліцу.* Моханава В.-Дзв.
ШРА′М *м.* Круглы знак на розе (у каровы). *У каройкі маей аш тры шрамы на рагу, якія абызнычаюць, што йіна прывіла траіх ці-*

лят. Якубова Рас. *Калі ў каровы дзесіць шрамоў, апрыдзіляюць — дзесіць цілят прывіла.* Ваўкавічы Тал.

ШТАКА'Н *м.* Шклянка. *Дайней мы звалі штакан, а тэпэр зовом стакан.* Бастынь Лун.

ШТАКА'НІЦЦА *незак.* Клапаціцца. *Трэбо штаканіцца ж вам аб нас. Ні штаканьцісе ап ім.* Навасёлкі Свісл.

ШТАМАДЗЮ'К *м. асудж.* Неахайны чалавек. *Штамадзюк ты, ня можаш сябе апратаць, ходзіш нірахай, гразный.* Шкураты Браг.

ШТАНДА'РА (штэнда'ра) *ж.* Падстаўка, укапаная пад вугал будыніны. *На штандары кладом пудваліны. Яму копаюць і ставяць штандары.* Бобрыкі Петр. *Зробів штэндары і укопав ў землю.* Бастынь Лун. *Трэбо штандары пуд хату пудвесці.* Тульгавічы Хойн.

ШТОР *м.* Жалезны шпянёк у рагатцы калаўрота. *У рагульцы есь штор, у штору есь горлышка, куды ўдзіваюць нітку.* Сляяўшчына Рас.

ШТУ'ЦІК *м.* Кручок для вязання. *Галоўка тонкая ў штуціку, дрэнна рабіць карункі.* Ністанішкі Смарг.

ШТЫ'БНА *прысл.* Кепска. *От пошыла штыбна платье. Поштыбола-поштыбола платье, аж нельга гледеті.* Бастынь Лун.

ШТЫ'КЛЯ *ж. іран.* Худая жанчына, худая жывёла. *Карова наша штыкля, колькі за яе дадуць? Штыкля ты, кармлю-кармлю, а ты ўсё худая, і плацця на табе, як на калу.* Навасёлкі Свісл.

ШТЭ'МПАЛІ (штэ'мполі) *мн.* Тое, што і штандара. *Накопав ямэй, наставів штэмполей ровно і положыв пудвалкы, а потым кладэмо стэны.* Горск Бяроз.

ШУБА'ЦЬ *незак.* Калыхаць. *Шубала-шубала дзіця, а яно ня сьпіць.* Касталомава В.-Дзв.

ШУГА'ЦЬ *незак.* Тое, што і шубаць. *Ні шугай дзяцёнка, а то ён прывыкніць, і будзіш яго шугаць усё урэмя.* Моханава В.-Дзв.

ШУ'МА *ж.* Пена, якая выступае ў каня пасля цяжкай работы. *Кэнь зашумев — гэта спотэв кэнь. Кэнь став белы ад шумы. Вэн его гнав крэпко, што аж шума выступіла.* Бастынь Лун.

ШУМАВІ'ННЕ (шумовы'нне) *н.* Смецце, якое прыбіваецца вадой да берага. *О тут нэ можно купатыса, бо мнэго шумовыння.* Горск Бяроз.

ШУМЕ'ТНІК *м.* Сметнік. *На шуметнік высыпалі сьмяццё.* Ваўкавічы Тал. *Нясі шуму на шуметнік і высыпай там.* Моханава В.-Дзв.

ШУМЁЛЫ *толькі мн.* Шамкі. *Шумёлы чуваць, ужо сваты едуць.* Моханава В.-Дзв.

ШУПУ'ЛЬ *м.* Шышка. *О, акі грубы ву прынесьлі шупуль.* Бобрыкі Петр.

ШУПУ'ЛЬНІК *м. зборн.* Шышкі. *На хвоі богато шупульніку. Му его собераемо і тоўчом у ступі і сем'е вубіваем.* Бобрыкі Петр.

ШУ'РЫК *м.* Павець. *Зробыв коло хаты шурык, коб було куды дрова ложыты.* Горск Бяроз.

ШУ'СТВА *ж. зборн.* 1. Адходы пры апаланні круп, зерня. *Кутью ополаемо, летіт шуства і пух.* Бастынь Лун. 2. Астаткі пасля прасейвання мукі. *Прасеела авсянку на сіто, і так много шуствы засталоса.* Бастынь Лун.

ШУ'ТА-ШУ'ТА-ШУ'ТА *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць авечак. Міратычы Кар.

ШУТ-ШУТ-ШУТ *выкл.* Ужываецца, калі падзываюць авечак. Лешня Кап.

ШЧАВЕ'ЦЬ (шчовэ'ты) *незак.* Кіснуць. *Молоко почало шчовэты.* Горск Бяроз.

ШЧАДРАВА'ЦЬ (шчыдравацъ) *незак.* Спяваць песні пад вокнамі перад Новым годам. *Пайдзём пы хатах шчыдрываць.* Моханава В.-Дзв.

ШЧАКА' (шчэка') *ж.* Месца за чалеснікамі ў печы. *Постаў горшка ў печ за шчэку.* Бобрыкі Петр.

ШЧАЛА'К *м.* Суп з бульбы. *Сёня на вячэру зварыла з адной картофлі шчалака. Налей мне шчалаку.* Навасёлкі Свісл.

ШЧАЛАЧО'К (шчолочо'к) *м.* Тое, што і шчалак. *Наліла одного шчолочку, ты подлый гушчы.* Горск Бяроз.

ШЧАЛГА'ЦЬ *незак.* Лушчыць. *Ідзі, будзім шчалгаць боп.* Ністанішкі Смарг.

ШЧАЛКО'ТА (шчэлко'та) *ж.* Шчыкотка. *Нэ гыдзыгай мэнэ, бо я боюс шчэлкоты.* Горск Бяроз.

ШЧАМЕ'ЛЬ *м.* Чмель. *Укусіў зы палец шчамель.* Моханава В.-Дзв.

ШЧА'НІК *м.* Бочачка. *Пасаліла гуркоў цэлы шчанік.* Бобрыкі Петр.

ШЧАНЬ *м.* Дзяжа. *На зіму наложыла поўнюсенькі шчань варыва.* Бобрыкі Петр.

ШЧАЎЧО'К *м.* Пстрычка. *Ты мне ў карты прыйграў тры шчаўчкі.* Моханава В.-Дзв.

ШЧАЧЫ'ННЕ (шчачы'ння) *н. зборн.* Шчацінне. *Раней сьвіней кармілі мякінай, дык у іх расло шчачыння.* Ваўкавічы Тал.

ШЧО'САК *м.* Жменя чэсанага лёну. *Палуйка дзеліцца на шчоскі. Шчосак накручваюць на пальцы і чэшуць шарсцяной шчоткаю.* Міратычы Кар.

ШЧО'ТКА I (шчэ'тка) *ж.* Доўгая шэрсць над капытамі (у каня). *Ззаду ў коня коло копытэв е шчэтка.* Азарычы Пін. *У коня над копытом есь шчотка.* Бобрыкі Петр. *На ногэ вышай копыта есть шчотка. Густые шчоткы на ногах у коня.* Горск Бяроз.

ШЧО'ТКА II (шчэ'тка) *ж.* Стрыхоўка. *Лепей шчоткаю раўнуйце салому, а то стрэха кепская будзя.* Навасёлкі Свісл. *Пат шчотку хату крылі.* Ваўкавічы Тал. *Вазьмі шчэтку і ровняй солому, каб красіва была стрэха.* Бастынь Лун.

ШЧО'ТКА III (шчэ'тка) *ж.* Сівец. *От пошов косіті, а там одна шчэтка, шчо моя коса нэ бэрэ.* Азарычы Пін.

ШЧО'ТНІК (шчо'тнэк) *м.* Сівец. *Шчотнэк твэрды, ёго коса нэ бэрэ.* Горск Бяроз.

ШЧО'ЎКАЦЬ *незак.* Пстрыкаць. *Пірыстань ты шчоўкаць шчаўчкі, а то я табе шчоўкну.* Моханава В.-Дзв.

ШЧО'ЧКА (шчэ'чка) *ж.* Бакавая частка ў церніцы. *У тэрніцы двэ шчэчкі і одэн по сэрэдынэ язычок.* Азарычы Пін.

ШЧУБО'КНУЦЬ *зак.* Кінуцца ў ваду. *Ён шчубокнуўся з берага ў ваду і паплыў.* Моханава В.-Дзв.

ШЧУПУ'ЛЬКА *ж.* Жаўлак. *На шыі була шчупулька малая, а тэпэр вэліка выросла.* Бастынь Лун.

ШЧУР *м.* Пацук. *Дужэ мнэго завэлоса шчурэв.* Азарычы Пін.

ШЧЫК *м.* 1. Верхавіна. *Гэ, ёрка аж на самуй шчык залезла.* Бобрыкі Петр. *Зрэзалі хвою, одрэзалі калоду, а шчык пакінулі.*

Жахавічы Маз. 2. Макаўка (галавы). *Так даў по голове, па самум шчыку.* Бобрыкі Петр. 3. Плеш. *Ён ужэ сторык: у его на голове е шчык.* Бобрыкі Петр.

ШЧЫНЯ'ЦЬ I (шчыня'ті) *незак.* Зганяць, змятаць, вымятаць калоссе з абмалочанага жыта. *Жыто по току рассыплем, тогды шчыняем вэніком і граблямі.* Азарычы Пін.

ШЧЫНЯ'ЦЬ II (шчэня'тэ) *незак.* Пластаваць сена. *Ідэмо сыно шчэнятэ. Я буду шчэнятэ сыно.* Дзмітравічы Кам.

ШЧЫРАВА'ЦЬ *незак.* Зраўноўваць з берагамі (меркі). *Раней ніколі ня веслі, а толькі шчыравалі.* Шкураты Браг.

ШЧЫ'РЫЦЬ *незак.* Тое, што і шчыраваць. *Бувала насыпалі палумерачак поўный, а тады браў дошчачку і шчырый, кеб було роўна із краямі полумерачка.* Шкураты Браг.

ШЧЫТ *м.* Тое, што і шчык у 1-м знач. *У шчыту ў самум сядзіць вавіёрка.* Ізрэзаў сасну, адрубіў ад яе шчыт. Шкураты Браг.

ШЧЫ'ТНІК *м.* Сівец. *Шчытнік ні каса ні бярэ, ні каровы ні ядуць.* Сімакава Кар.

ШЧЫТО'ЧАК *м.* Кончык пальца. *От падрэзала ногці аж за жывоя, аж шчыточак баліць.* Шкураты Браг.

ШЧЫШЧА'ЦЬ (шчышча'ті) *незак.* Зганяць, змятаць, вымятаць калоссе з абмалочанага жыта. *Жыто змолотілі, а тэпэра буду шчышчаць мэтлой колосы.* Бастынь Лун.

ШЧЭ'БЛА *н.* Лёстка ў лесвіцы. *Зрабіў драбіны, алі шчэбла далёка адно ат другога, кепска лесьці.* Паляцкішкі Вор.

ШЧЭ'ЛЕПЫ (шчэ'лепу) *толькі мн.* Сківіца. *Як пачаў ірваць зубу, дак чуць шчэлепу не развярнуў.* Шкураты Браг. *Так усох, што толькі осталіса сухіе шчэлепу.* Бобрыкі Петр. *Ён як рассердзіццэ, дак шчэлепу так і іграюць.* Тульгавічы Хойн.

ШЧЭ'ЛКА *ж.* Шчыліна. *Трэба зыкыныпаціць гэту шчэлку, кап вецер ня дуў.* Моханава В.-Дзв.

ШЧЭ'НАК (шчэ'нок) *м.* Пласт сена. *Трэбо шчэнок шчэнятэ.* Дзмітравічы Кам.

ШЧЭ'РБА *ж.* Шчарбіна. *Вырваў наперадзі зуп, а цяпер шчэрба і некрасіва.* Моханава В.-Дзв.

ШЫБАДА' *ж. зборн.* Ігліца. *Дужо мнэго насыпалос шыбады пыд хвэйкэй.* Горск Бяроз.

ШЫ'ЙКА I *ж.* Прамежак паміж комінам і сценкай. *Глядзі, там макацёрчык стаіць на шыйцы ля коміна.* Шкураты Браг. *У шыйцы ля коміна лежыць лучына.* Бобрыкі Петр.

ШЫ'ЙКА II *ж.* Верхняя вузкая частка ў збанку. *Шыйка ў збанковы гузкая, рука нэ улазыт.* Горск Бяроз.

ШЫ'ЙКА III (шэ'йка) *ж.* Шчыкалатка. *Конь зьвіхнуў нагу ў шэйкі. Шэйка находзіцца вышы капыта.* Барыскі Лаг.

ШЫЛЛЁ (шыльлё) *н. зборн.* Ігліца. *Вазьмі граблі і ідзі награбі шыльля, карове падаслаць. Трэба ш ісьці ў пасатку награпсьці шыльля, а то німа чаго ў хлеў пасьцяліць.* Заазер'е Віл.

ШЫ'ЛЬНІК *м. зборн.* Тое, што і шыллё. *Я разгроп шыльнік, аш гляжу, там баравічок расьце.* Альхоўка Навагр.

ШЫП I *м.* Драўляны гвозд. *Узяў дошкі і пызбіваў шыпамі. Гэты шып тоўсты.* Моханава В.-Дзв.

ШЫП II *м.* Гронка (арэхаў). *От орэхо'ў, а шыпоў-шыпоў богато. У шыпу аж шэсь орэхоў.* Бобрыкі Петр.

ШЫПЕ'Х I *м.* Шышак пчол. *На калодзі сягодні пчолы цэлымі шыпехамі седзяць.* Тульгавічы Хойн.

ШЫПЕ'Х II *м.* Гронка арэхаў. *Нарваў арахо'ў цэлу торбачку, бо яны цэлымі шыпехамі растуць.* Тульгавічы Хойн.

ШЫПУЛЁК *м.* Кіёк. *Маленькі шыпулёк укладваяцца ў разьвіўку і матаюць ніткі на рагошку.* Навасёлкі Свісл.

ШЫХАВА'ЦЦА (шыхова'тыса) *незак.* Рыхтавацца. *Пайду, буду шыховатыса, узавтра поеду на ермачок.* Горск Бяроз.

ШЫХАВА'ЦЬ (шыхова'ті, шыховаты) *незак.* Гатаваць. *Пайду сьвінням шыховаті, а то вонэ проголодаліса.* Азарычы Пін. *Тады ідыь мамо, шыховаты обэд.* Горск Бяроз.

ШЫ'ШКА I *ж.* Гронка (арэхаў). *На ляшчыне вісяць бальшыя шышкі арэхаў. У шышцы многа арэхаў. Па дзесяць штук у кожнай шышцы.* Барыскі Лаг. *Арахі' шышкамі сядзяць.* Шкураты Браг. *Цэлу шышку купіў вінограду.* Азарычы Пін.

ШЫ'ШКА II *ж.* Грэбень (у курыцы). *Яшчэ кура ня квокча, шышка красная.* Шкураты Браг.

ШЫ'ШКА III *ж.* Пладаносная частка проса. *Шышка ў просі ўмалотная. Шышкі ў просі малоцім палкай ны плахі, рукам аббівалі.* Сяляўшчына Рас.

ШЫ'ШКІ *мн.* Аздоба на вясельным каравае. *На вяселя пяклі шышкі с крута замешанага цэста і раздавалі дзецям на вяселі, кап помнілі дзеці вяселя.* Навасёлкі Свісл.

ШЫ'Я *ж.* Тое, што і шыйка I. *Там ля коміна, у шые, лежаць запалкі і пудпалкі дрова пудпальваць.* Бобрыкі Петр. *Соль стаіць на шыі, ля коміна. Ву пастаўце макацёрчык у шыю.* Шкураты Браг.

ШЫЯ'НКА *ж.* 1. Маленькая скрыначка, сплеценая з саломы і лазы. *Із соломы лозою вышыла шыянку. У шыянку бабы кладут клубкы, цэвкы, ніткы.* Горск Бяроз. 2. Вялікая пасудзіна для збожжа, сплеценая з саломы і лазы. *Шыянка ісплетэна із соломы. Шыянкы булі вэлікые і малые, на 5—10 пудоў. Шыянку шыют із соломы і драчкамы із лозы.* Горск Бяроз.

ШЭ'ПКА *ж.* Ігліца. *Прывэзэтэ шэпкі свэнкі подослатэ.* Дзмітравічы Кам.

ШЭ'ХВА *ж.* Малярыя. *Хвора на шэхву.* Бастынь Лун.

Ю

ЮР *м.* Вір. *Ні плыві далей, там юр, утопісса.* Бастынь Лун.

ЮРО'К *м.* Невялікая палачка з засечкамі на канцах для звівання нітак. *Узялі юрок і трыстіте ніткі, іх трэбо сукаті.* Бастынь Лун. *Юрком намотав чашку на клубковы.* Горск Бяроз. *Пазыч мне юрка, буду трысьціць ніткі на клубок.* Казлы Міёр, *Уцягні нітку ў юрок і трысьці на клубок ніткі, а тады будзім сучыць.* Моханава В.-Дзв. *Юрком мыталі ніткі на даропку.* Вароніна Рас.

ЮСЬ *выкл.* Ужываецца, калі адганяюць свіней. Моханава В.-Дзв.

ЮХА' I *ж.* Кроў. *Так даў по голове, аж по самум шчыку, што аж юха поліласа.* Бобрыкі Петр.

ЮХА' II *ж.* Квашаніна. *Наварыла юхі із анных ног.* Жахавічы Маз.

Ю'ХЦІНА *ж.* Юшка (у печы). *Вазьмі юхціну і закрый комін.* Вароніна Рас.

ЮʹШКА *ж.* 1. Тлушч ад пераскваранага сала. *Я спэкла сало, юшку выліла, а швэды оставіла.* Азарычы Пін. 2. Вадкая частка страʹвы. *Наліла мне однэй юшкі, а кому гушча?* Бастынь Лун.

Я

ЯʹБЛЫЧКА (яʹблычко) *н.* Каленны сустаў, рэпка. *Ударыла колено, ды в само яблычко. Ой, боліт.* Азарычы Пін.

ЯʹВАРНІК (яʹвэрнік) *м.* Асіннік. *Мы зовэм осіннік і явэрнік, де ростеть осіна.* Бастынь Лун.

ЯВЁРКА (евёрка) *ж.* Вавёрка. *На хвэйцы сыдыт евёрка.* Горск Бяроз.

ЯГАНЁ *н.* Ягня. *Авечка акацілася і прывяла адно яганё. Трэба ўзяць ягня ў хату.* Ністанішкі Смарг.

ЯГНЮʹК *м.* Тое, што яганё. *Малы ягнюк, шчэ дзве нядзелі.* Паляцкішкі Вор.

ЯГОʹДКА *ж.* Кончык пальца. *Болят мнэ ягодкы у пальцэх. Ягодка находыцца коло позура, на кончыку пальца.* Горск Бяроз.

ЯГОʹДКІ *мн.* Чырвоныя плямы на твары. *У его часто выступають ягодкі, колі вэн говорыт.* Бастынь Лун.

ЯГРЭʹСТ *м.* Агрэст. *Ягрэст дужэ кіслый.* Бобрыкі Петр.

ЯʹДЗЕРКА-ПЯʹДЗЕРКА *ж.* Божая кароўка. *Ядзерка-пядзерка, што будзе: ці дошч, ці пагода? Як пагода, то пучшу, як дошч, ўтоплю.* Старае Сяло Зэльв.

ЯʹДЗЕРКА-СОʹНЕЙКА (яʹдзерко-соʹнейко) *н.* Тое, што ядзерка-пядзерка. *Ядзерко-сонейко, паляці на непко, прынясі мне хлепко!* Лукі Кар.

ЯДЛАВЕʹЦ *м.* Ядловец. *Ядлавец тут не расце.* Навасёлкі Свісл.

ЯʹДРАНЫ *прым.* Звонкі (пра голас). *От у яе дзеўкі ядраны голас.* Тульгавічы Хойн.

ЯДУʹШЛІВЫЙ *прым.* Удушлівы. *О, гэ, які вэн ядушлівый, ніяк нэ дышыцца, ідэт і сопэт.* Азарычы Пін.

ЯЕʹРНІК *м.* Аер. *Ідзі ў пелю і нарві яерніку.* Бобрыкі Петр.

ЯЁРКА (еёрка) *ж.* Вавёрка. *Гэ, еёрка аж на самуй шчыт залезла.* Бобрыкі Петр. *На хвойцы сядзела яёрка.* Міратычы Кар. *Яёрка прыгае па хвойцы.* Старае Сяло Зэльв.

ЯʹЖДЖАР *м.* Асака, якая пачынае расці ранняй вясной. *Яшчэ сьнех ляжыць, а яжджар ужо расцець, яго ядуць каровы вясной.* Сяляўшчына Рас.

ЯЗЫʹК (езыʹк) *м.* Верхняя рухомая частка церніцы. *Езыком мы зовэм вэрхнюю часть мялкі.* Бастынь Лун.

ЯЗЫЧОʹК (езычоʹк) *м.* 1. Тое, што і язык. *У тэрніцы две шчэчкі і по сэрэдэне язычок тэрті лён.* Азарычы Пін. 2. Вузкая скураная палоска ў чаравіках пад шнуроўкай. *Одорвавса язычок у чэрэвіку.* Азарычы Пін. 3. Жалезная пласцінка, пры дапамозе якой падымаецца і апускаецца клямка ў дзвярах. *У дзвярах е западня. Западня лежыць на язычку, а язычок пуднімае западню.* Бобрыкі Петр. *У клямцы язычок падымае западеньку.* Бастынь Лун. *Нажмі на язычок, клямка падыміцца.* Моханава В.-Дзв.

ЯКАНОʹМКА *ж.* Аканомка. *Була у пана і яканомка.* Бастынь Вор.

ЯКГОʹЦЬ *прысл.* Чуць, ледзь. *Во налажыў сена на вос, конь якгоць валачэ. Цяжка, конь якгоць вязе.* Навасёлкі Свісл.

ЯʹМКА I *ж.* Упадзіна ў верхняй пярэдняй частцы грудной клеткі. *Дзярэ кашаль у ямцы.* Міратычы Кар.

ЯʹМКА II *ж.* Пячурка. *Азьмі кіveню і заграбі жар у ямку.* Бобрыкі Петр.

ЯРГІʹНЯ (ергіʹня) *ж.* Вяргіня. *Я у гэтым году насаділа много ергіні.* Бастынь Лун.

ЯРОʹТ (ероʹт) *м.* Ярмо. *Ерот лежыць на шыі ў волоў, а кульбака пуд шыей. У ероце дзірочка і ў кульбацы.* Бобрыкі Петр.

ЯРЭʹМЕЦ (ерэʹмец) *м.* Тое, што і ярот. *Волы ў пару золыгаті і ў ерэмец запрэгаті.* Бастынь Лун.

ЯʹСЕЧКА *ж.* Невялічкая падушачка. *Вазьміце ясечку і прыляшце, аддахніце.* Ністанішкі Смарг.

ЯʹСІК *м.* Тое, што і ясечка. *Мама, дай ясік, я палажу сабе пад галаву.* Ністанішкі Смарг.

ЯʹСЛА *ж.* Дзясна. *Зуба вырвала, і ясла распухла і боліт.* Горск Бяроз.

ЯʹСНА *ж.* Тое, што і ясла. *Зубы сідят у яснах. Заболелі ясны. Зубы вырваслі ў мэнэ, і ясны нэ болелі.* Азарычы Пін.

ЯʹТКА *ж.* Пячурка. *Выграбі жар із печы ў ятку.* Шкураты Браг.

ЯЧАʹЙ *м.* Дзірка ў верхнім камені жорнаў для засыпкі збожжа. *У верхнім камені ячай, у ячай мы сыпім зерне і мелім.* Сяляўшчына Рас.

ЯʹЧАННЕ (яʹчання) *н.* Ячнішча. *Ячмень жжалі, а ячання асталося.* Барыскі Лаг. *Каровы ны ячанні ходзюць.* Ваўкавічы Тал.

ЯЧАЯʹ (ечыʹя) *ж.* Тое, што і ячай. *Ечыя есть у жорнах у верхнім камені.* Бастынь Лун.

ЯЧМЕʹНІСКА (ячмеʹніско, ечмэʹныско) *н.* Тое, што і ячанне. *Рос ячмень, а ак жжалі, засталосё ячменіско.* Міратычы Кар. *Трэба ўзараць ячменіска.* Навасёлкі Свісл. *Жані овзчкыʹ на ечмэныско.* Горск Бяроз.

ЯЧМЕʹНІШЧА (ячмеʹнішчо) *н.* Тое, што і ячанне. *Гані авечак на ячменішча, ячмень ужо убралі.* Альхоўка Навагр. *Ячмень скасілі, асталося ячменішчо.* Старае Сяло Зэльв.

ЯЧМЕʹНКА *ж.* Ячная салома. *Ідзі прынясі ячменкі і падкінь карове.* Ністанішкі Смарг.

ЯЧМЯʹНІШЧА *н.* Тое, што і ячанне. *Пасвіў авечак на ячмянішчы.* Ністанішкі Смарг.

ЯʹЧНІСКА (яʹчніско) *н.* Тое, што і ячанне. *Ячмень убралі, остолосо ячніско.* Азарычы Пін.

ЯЧНЯʹНКА *ж.* Тое, што і ячанне. *Пасвіў карову на ячнянцы.* Паляцкішкі Вор.

ЯЧЭʹЙКА *ж.* Тое, што і ячай. *У верхнім камяні ёсць ячэйка сыпаць збожжа, калі мелюць.* Якубова Рас.

ЯʹШЧЫК *м.* 1. Драўляная пасудзіна для масла. *Узялі ў яшчык масло на полудзнь. Яшчыкы булі чэтвэрть- і повлітровые.* Горск Бяроз. 2. Дашчаны насціл у жорнах, на якім ляжыць ніжні камень. *Зрабіў у жорны яшчык, а ў яшчыку зрабіў акно для ссыпу мукі.* Барыскі Лаг. 3. Аконная шуфляда. *У вокновы, у яшчыковы есть штыры часті. Сподняя часть — сподак. На сподак ставят два стоякы, а на стоякы кладэцца шапка, гэто усэ зовэцца яшчэком.* Горск Бяроз.

ЗМЕСТ

ЛЮБОВЬ ФЕДОРОВНА ШАТАЛОВА. **БЕЛОРУССКОЕ ДИАЛЕКТНОЕ СЛОВО.** На белорусском языке. Издательство «Наука и техника». Минск, Ленинский проспект, 68.

Рэдактар *Л. Н. Зайцава.* Мастак *А. А. Чугункін.* Мастацкі рэдактар *Л. І. Усачоў.* Тэхнічны рэдактар *І. П. Ціханава.* Карэктар *Н. Г. Баранава.* Друкуецца па пастанове РВС АН БССР. АТ 11323. Здадзена ў набор 19.VIII 1975 г. Падпісана да друку 26.XI 1975 г. Фармат 84×108[1]/32. Папера друк. № 2. Друк. арк. 6,5. Ум. друк. арк. 10,92. Уч.-выд. арк. 13,2. Выд. зак. 20. Друк. зак 1598. Тыраж 1100 экз. Цана 49 к. Друкарня імя Францыска (Георгія) Скарыны выдавецтва «Навука і тэхніка» АН БССР і Дзяржкамітэта Савета Міністраў БССР па справах выдавецтваў, паліграфіі і кніжнага гандлю. Мінск, Ленінскі праспект, 68.